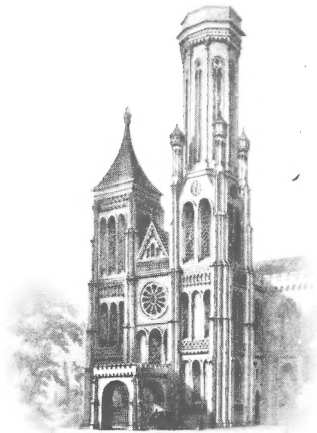

Smithsonian Institution
Libraries

S. S.
1145
Rec
7

Bequest of
S. Stillman Berry

1864

P. GASPARIS SCHOTTI

E SOCIETATE JESU

PHYSICA

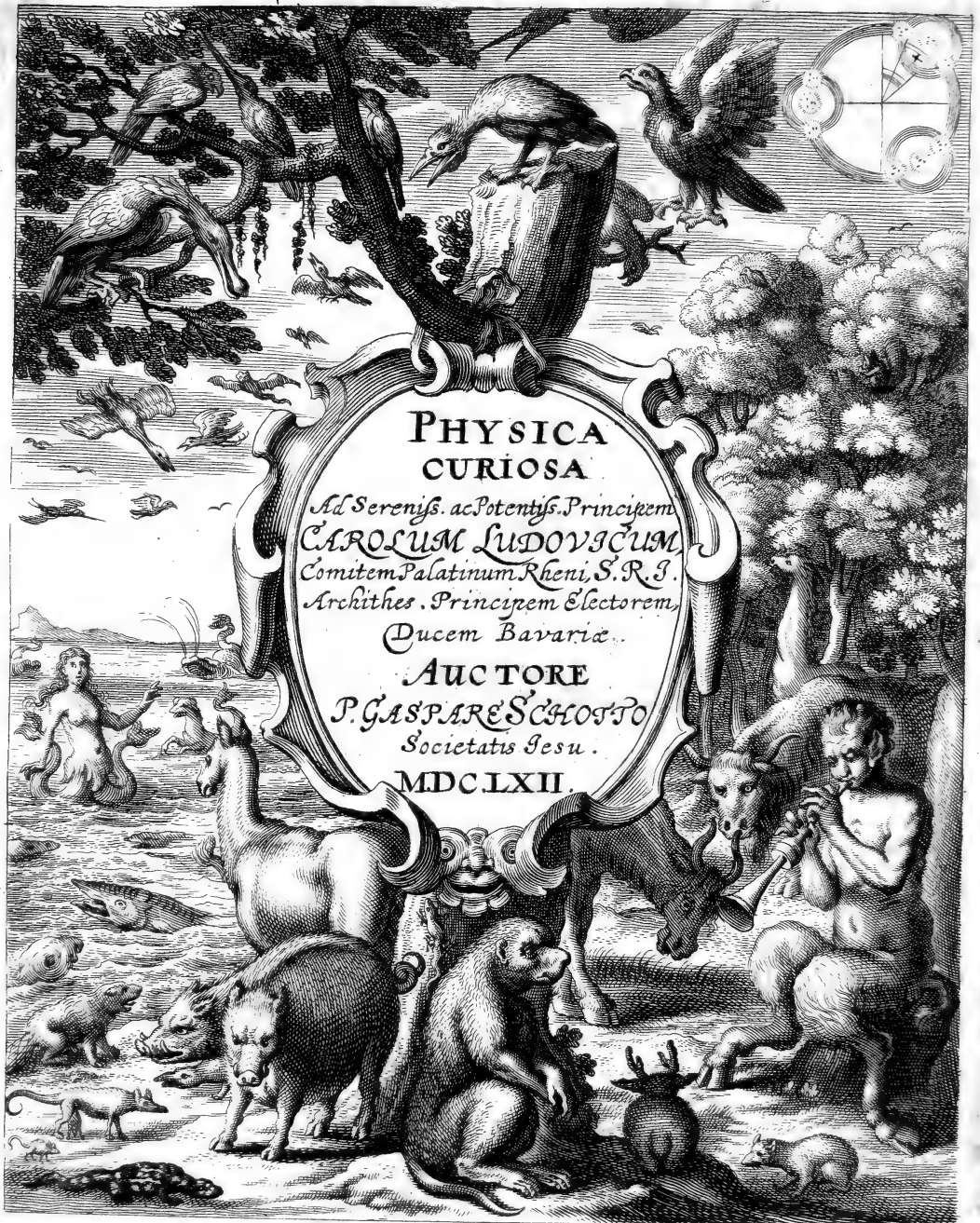
CURIOSA,

SIVE

MIRABILIA

NATURÆ ET ARTIS.

THE
MIRAGE
MIRAGE

P. GASPARIS SCHOTTI

REGIS CURIANI E SOCIETATE

J E S U,

Olim in Panormitano Siciliae, nunc in Herbipolitano

Franconiae Gymnasio ejusdem SOCIETATIS

Jesu Matheseos Professoris,

P H Y S I C A

C U R I O S A,

S I V E

M I R A B I L I A

N A T U R A E E T A R T I S

LIBRIS XII. COMPREHENSA,

Quibus pleraq; , quæ de Angelis, Dæmonibus, Hominibus,
Spectris, Energumenis, Monstris, Portentis, Animalibus, Meteoris, &c.

rara, arcana, curiosaq; circumferuntur, ad Veritatis trutinam expenduntur,

Variis ex Historia ac Philosophia petitis disquisitionibus excutiuntur,

& innumeris exemplis illustrantur.

AD SERENISSIMUM AC POTENTISSIMUM
PRINCIPEM

CAROLUM LUDOVICUM,

S. R. I. ELECTOREM, &c.

Cum figuris æri incis, & Privilegio.

HERBIPOLI,

Sumptibus JOHANNIS ANDRÆ ENDTERI & WOLFF-
GANGI Jun. Hæredum.

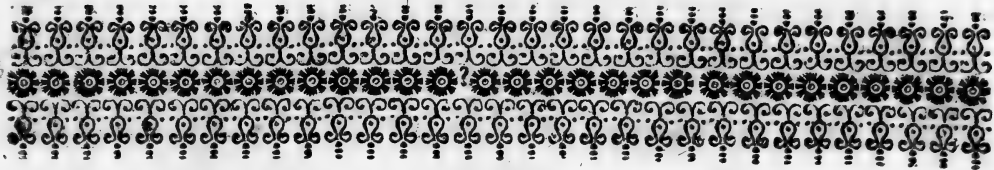
Excudebat JOBUS HERTZ Typographus Herbipol.

Anno M. DC. LXII.

Prostant Norimbergæ apud dictos Endteros.

F
20
37
de2
1186

SERENISSIMO AC POTENTIS-
SIMO PRINCIPI AC
DOMINO,

D. CAROLO
LUDOVICO,

COMITI PALATINO RHENI,
SAC. ROM. IMPERII ARCHITHESAU-
RARIO, ET PRINCIPI ELECTORI,
DUCI BAVARIÆ,

Domino meo clementissimo.

SERENISSIME AC POTEN-
TISSIME PRINCEPS. Ca-
rolum Magnum ferunt,
cùm devictis hostibus Pro-
vincias pacâsset, nihil ha-
buisse antiquius, quàm ad extruendas Ec-

buisse antiquius, quàm ad extruendas Ec-
clesias,

DEDICATIO.

clesias, instituendasque Scholas & Academias, locupletibus instructas Bibliothecis, animum adjicere. Eodem Augustissimo Imperatore in Galliis degente, duo ex Scotia doctissimi Viri, Monachorum institutum professi, Britannorum Mercatorum onerariis advecti, ad Galliæ oras appulerunt. Negotiatoribus merces suas impensè dilaudantibus, & magno quæstu dividendibus, coeperunt & ipsi valentissimè clamare, ut si quis avidus scientiæ esset, ad se accederet; venalem esse. Quæ cum sepiùs iterarent, non effugerunt suspicionem emotæ mentis, potiusque videbantur ipsi elleboro indigere, quàm alii sapientiâ. Restamen ad Cæsaris ve-

nit au-

DEDICATIO.

nit aures. Accersiti ergo, ac de venali sapientia & pretio interrogati, affirmârunt constanter, penes se omnino thesaurum illum esse, seq; inæstimabiles illas opes per exiguo pretio addicturos; tria duntaxat sibi ad id necessaria esse, locum opportunum, animos ingeniosos, Victus ac vestitus subsidia; his habitis velle se gratuitam operam strenuè impendere omnibus sapientiæ Candidatis, nec aliud minerval postulare, quàm ut studium licitantium par esset Voluntati gratuito addicentium; sapientiam accipere, emptæ pretium fore. Gavissus est magnoperè Imperator cognitâ utriusq; ingenuâ ac liberali voluntate, & illius, quam re ipsa secum habebant,

bebant, sublimis sapientiæ mercibus. Peramanter igitur atque honorificè utrumque excepit, alterumq; Ticinensi Academia instituendæ præfecit, alterum Lutetiæ Parisiorum retinuit, ephæbium quoddam nobilium Adolescentum curaturum.

Augustissimum hunc Principem SERENISSIMOS AC POTENTISSIMOS Palatinæ Electoralis Familiæ PRINCIPES ab omniam ævo imitari solitos, Mundo notum est universo. Testatur id (si alia deessent) celeberrima Heydelbergensis Academia, in Electorali Urbe, ante annos prope trecentos, ab immortalis memoriæ Principe RUPERTO Seniore instituta primùm, atque dotata, ac dein-

DEDICATIO.

de ab aliis ejusdem Familiæ Principibus, SERENISSIMÆ CELSITUDINIS VESTRÆ antecessoribus, adeo aucta atque illustrata, ut amplissimis privilegiis, largissimis stipendiis, eruditissimis scientiarum Antistitibus, Scholasticorum frequentia, omnibus denique nobilium Academiarum ornamentis ac prærogativis, vel cum nobilissimis Germaniæ Lyceis certaret. Testatur & nobilissima, totoq; orbe celebratissima Bibliotheca Palatina, ab iisdem Antecessoribus, eâdem in Urbe, eâdemque munificentia erecta, ac tot linguarum omnium libris quâ manu exaratis, quâ typo excusis exornata, ut vel sola ad alias plurimas easq; amplissimas Biblio-

DEDICATIO.

thecas non modo exornandas, sed adimplendas quoque sufficeret.

Nec ab horum gloriosis Vestigiis deviat SERENISSIMA CELSITUDO VESTRA. Cùm enim utraque, Academia dico, & Bibliotheca superiorum annorum furore bellico, qui totam Germaniam nostram involverat, disjecta ac dissipata fuisset, communi correpta infortunio; SERENISSIMA CELSITUDO VESTRA ingenti ausu, regiâq; munificentia, difficillimis licet temporibus, restaurare aggressa est ambas, magna omnium admiratione, & ingenti patriæ utilitate; certè non minore, quàm si Urbes moenibus, munimentis propugnaculis, & armamentaria Martiis communiret

instru-

instrumentis. Sunt etenim Academiae & Bibliothecae Medica animarum officina, ut Osimanduas Aegypti Rex appellabat; sunt Pharmacum immortalitatis, ut Hermes vocabat Trismegistus; sunt sapientiae Emporium, ut Themistius aiebat. Sunt eadem togatae militiae Armamentarium, Palæstra scientiarum, ingeniorum Gymnasium, Curia sapientum, auraria & gemmaria verarum divitiarum Fodina. Meritò igitur SERENISSIMÆ CELSITUDINIS VESTRÆ heroicos in tanto molimine conatus, in restituendis Academiae privilegiis pristinis liberalitatem, in accersendis undique Facultatum omnium Professoribus doctissimis munificentiam, in

comparandis magno sumptu per Italiam, Galliam, Germaniamq; Ultramq; libris sedulitatem, miratur & laudat sæculum nostrum, & feri mirabuntur ac laudabunt Nepotes. Gemmea erant sæcula, quando Philippus & Alexander Macedones, Ptolemæus Philadelphus, Cæsar Julius, Octavianus Augustus, Magnus Constantinus, Magnus Theodosius, Carolus Magnus, Philippus Prudens, alique litterarum Fautores Principes, Academiarum excitandarum, Bibliothecarum condendarum, comparandorum librorum studiosissimi imperabant: gemmea redirent, si eundem animum & conatum nostri ævi Principibus, quem SERENISSI-

DEDICATIO.

MÆ CELSITUDINI VESTRÆ, coelum
afflaret.

At quorsum hæc? ut mihi met ipse
animos addam, majori fiducia ad SERE-
NISSIMAM CELSITUDINEM VESTRAM li-
centiore hac epistolâ accedendi, & Cu-
riosam Physicam novitiâ foeturâ nuper
conceptam, & gloriosissimo tanti PRIN-
CIPIS nomini inscriptam, offerendi. Si e-
nim fuere Palatinæ Electoralis Familiæ
Principes ab omniævo artium ac scien-
tiarum Amatores eximii, litterarumq;
ac Litteratorum munificentissimi Fau-
tores; Si CELSITUDO VESTRA SERENIS-
SIMA eorundem calcet vestigia tantò
gloriosius, quantò in difficiliora incidi-
mus tempora; spem meritò concipio
accessum

DEDICATIO.

accessum haud difficulter obtinendi. Auget spem humanitas illa, quâ CELSITUDO VESTRA SERENISSIMA alia mea opuscula antehac humiliter oblata clementissimè acceptare, & liberalitas, quâ studia mea benignissimè promovere est dignata. Unum absterret, quod indigna res est, quam Tanti PRINCIPIS Magnitudini nuncupo. Sed si dignum munus Tanto Fastigio offerendum, nec mihi, nec fortasse aliis accessus foretentandus. Quis enim, quod PRINCIPEM in cello loco positum, summo ingenio, acri judicio præditum, omnigenâ insuper eruditione ornatum decet, inveniat?

Si

Sitamenconveniēns TaliPRINCIPI
quæriturargumentum; hocquodver-
so, CELSITUDINEM VESTRAM SE-
RENISSIMAM Patronum desiderat, ac
Mecænatem, si modò pennam nactum
esset feliciorē. Semper Magnorum
Principum curæ fuit, naturalium re-
rum studium aut excolere seipsis, aut ab
aliis excolendum procurare. Magnus
Alexander Disciplinæ Aristotelis, qui
jam tum Naturæ secretarius audiebat,
à Patre Philippo traditus, adeò cùm in
in aliarum rerum naturalium, tum
præcipuè in animalium cognitionem
fuit propensus, ut vix alia ejus major li-
beralitas, quàm in Præceptorem ad
condendam animalium historiam, ce-
lebretur:

DEDICATIO.

lebretur: octingenta quippe Talenta contulit, & in super aliquot ei millia hominum, quos venatus, piscatus, & aucupium delectabat, parere iussit, nè quid uspiam gentium esset, quod ignoraret. Idem Alexander aureos torques, nomine suo inscriptos, cervis addebat, ac dimittebat, quò posteris aliquando de diuturnitate vitæ illorum constaret. Fridericus II. Imperator, Latine & Græcè apprimè doctus, & Philologiæ studio incensus, libros Aristotelis omnes, universamq; Philosophiæ supellectilem ex Græco atq; Arabico vertendam curavit, & Academiis legendam obtulit. Hic idem Alexandrum imitatus, Lucio pisci annulum ex ære Cyprio, Græcis litteris

incri-

inscriptum, ac suo nomine, rei; gestæ tempore notatum circumligavit, & stagno prope Heilprunam imposuit. Æolus, qui Liparenfibus imperitabat, ventorum Rex audiit, quòd eorum nosset causas, naturam, & ortum. Erga menus Rex Æthiopum Philologiæ deditus fuit. Ægyptiorum Reges ex bellacibus designati, in Sacerdotum, hoc est, illius temporis ac loci Philosophorum Collegium allegabantur, ut in Philosophiæ consortium venirent. Eorundem Rex Hermes Mercurius Trismegisti nomen obtinuit, quòd maximus Rex, maximus Sacerdos, maximus esset Philosophus. Lyfimachus Thraciæ Rex, militari gloriâ & ingenii laude clarus, Philo-

DEDICATIO.

sophiæ addiscendæ ergò Callisthenem
audiit. Marcus Antoninus Imperator
Oppiani poëma de animalibus adeò
æstimavit, ut pro singulis versibus sin-
gulos numerarit aureos. Plinius Na-
turalis Historiæ Conditor Vespasiano,
Ælianus Historiæ Animalium Scriptor
Nervæ & Adriano Imperatoribus, cari-
ac familiares fuerunt. Dionysius, Sy-
racusanorum in Sicilia Tyrannus, Pla-
tonem Philosophum honore eximio
exceptit, & tanquam magno bono im-
perium suum esset auctum, Diis sacrifi-
cavit. Salomon (quem primum nomi-
nare debueram) de omni natura à Ce-
dro Libani usque ad hyssopum disse-
ruit.

Omitto

DEDICATIO.

Omitto alios, & concludo, Reges ac Principes, quibus volupe erat sceptri onus levitate calami recreare, & gubernandi molestias librorum tractatione temperare, nullo alio studio ita occupatos, nec tantâ morâ, tantôq; ardore, ut rerum naturalium inquisitione. Si Regum ergo ac Principum est, quod dixi, studium, nec illorum Majestati ac Magnitudini inconveniens, quod hoc opere verso, argumentum: offerre illud, tametsi rude & incultum, audeo, quia splendorem non dare, sed accipere à SERENISSIMA CELSITUDE VESTRA gestit. Accipiet si gloriosissimum Nomen suum fronti affixum non refigat.

DEDICATIO.

Vale Magne Princeps quàm diutis-
simè DE O, Imperio, Patriæ, & Bonis
omnibus. Ita Vovebam Herbipoli
Kal. Jan. Anni à Christo nato M. DC.
LXII.

SERENISSIMÆ CELSITUDINIS
VESTRÆ

Devotus Servus

Casparus Schott,
Societatis JESU.

FACUL.

FACULTAS

R. P. Provincialis Societatis JESU
per Rheni superioris Provinciam
Auctori facta.

RICQUINUS GÖLTGENS

Provincialis Societatis Jesu Rheni
superioris.

Cum Physicam Curiosam, compositam à P. Casparo Schott nostræ Societatis Sacerdote, tres ejusdem Societatis Sacerdotes, quibus id commissum fuit, recognoverint, & in lucem edi posse probaverint; facultate nobis ab Admodum Reverendo Patre N. Gosvino Nickel Præposito Generali communicatâ concedimus, ut eadem typis mandetur. In cujus rei fidem has litteras manu nostrâ subscriptas, & Sigillo nostro munitas dedimus. Herbipoli 13. Martii 1661.

L. S.

Ricquinus Göltgens.

FACULTAS

R. P. Provincialis Societatis JESU
per Rheni superioris Provinciam,
Bibliopolæ facta.

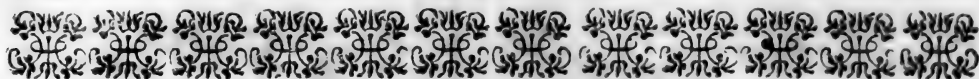
RICQUINUS GÖLTGENS

Provincialis Societatis Jesu Rheni
superioris.

EGO Ricquinus Göltgens, Societatis Jesu per Rheni Superioris Provinciam Præpositus Provincialis, potestate mihi ab Admodum Reverendo P. N. Gosvino Nickel Præposito Generali concessâ, facultatem do Joanni Andrea Endtero, & Wolffgangi Junioris hæredibus, suis sumptibus excudendi P. Caspari Schott è Societate Nostrâ Physicam Curiosam. In cujus rei fidem hoc eitestimonium, manu nostrâ subscriptum, & Sigillo nostro munitum dedimus. Herbipoli 13. Martii 1661.

L. S.

Ricquinus Göltgens.

AD CURIOSUM

IN ARCANIORE NATURARUM PHILOSOPHIA,

M. Adami Adamandi Kocháňki

Polono-Dobriniaei, Soc: JESU.

Matheseos in Alma Universitate Moguntina Professoris

E L E G I A.

*M*Ec Lechici Vatis, Mogono de littore Rheni
 Est, SOPHE, missa TIBI Littera scripta manu.
 Qui legis, offendi peregrino Nomine noli;
 Aequior hoc ipso quin magis esse potes.
 Dat mihi nomen (*) Amor, gentem (†) Dobrinia Tellus;
 Ex Bonitate tibi scribere cogit Amor.

Hic, velut omne Bonum, sese communicat ultrò;

Cúmque sibi pretium sit, petit ille nihil.

Si tamen & nostro Tuus est qui certet Amori;

Certabis, gratâ si me amente legas.

At si tam memori cupias superare duello;

Qua tua pando Tibi damna cavere velis.

O quid dissimulo! Tuus est lachrymabilis error,

Qui jubet hac calamum metra ligare meum.

Erras, ex sola Sophici trieteride Cursus

Dum te Doctorem singula nosse putas.

Erras dum PHYSICES MARE (nam quid vastius illa?)

Vis fortasse tua non superesse rati.

Herculeas posuit NATURÆ nemo columnas;

Et si quis studeat ponere, vanus erit.

O plures esset fas hic numerare Columbos!

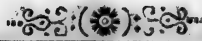
Quot NOVA venatrix regna carina daret!

(*) Polonis

Amor *Honestus*
 est Kochánie:
 Charus *αγαπῶ.*
 & Kochány.
 & Kochywan
 frequentativum
 planè corripit
 abusum, &
 ἀγαπῶν τῷ
 καχίω.

(†) Bonus Dobry
 Hebr: טוב Tob.
 Utrumque à Chal-
 daico בון Bo-
 nus suavis.
 sicut & Arabi-
 cum

كَلَاب

Fortiter audendi superat calor ardua quævis,
Cunctaq; CONATUS scandere summa potest.
Magnus Alexander non magnis viribus Orbem,
Ausibus at magni pectoris edomuit.
Æsonius Colchis cum Jason vela dedisset,
Vellera pro Velis abstulit ille suis.
VELLERA que rutilo densabat lana metallo,
Et qua si capias Tu Sophe, dico; Sapis.
Sic timidos fugiunt, AUDACES MAGNA sequantur;
Et si nil tentes vincere, fungus eris.
O quis id enumeret, toti quàm grandia mundo
CURA sagax, & mens perstudiosa dedit?
Quotquot praeclaras humanum condidit Artes
Ingenium, CURÆ partus is omnis erat.
Quin etiam casus si quam fors edidit Artem,
Haud animi proles de sedis illa fuit.
Quare age si qua tuam torpens INCURIA mentem
Detinet, abjecto subtrahere colla iugo.
En PHYSICÆ Campum, quo non opulentior alter
Floribus, audaci carpitor ara manu.
Hic optata tibi LONGÆ medicamina VITÆ,
Dum modo quis nōrit promere exuda latent.
Hic latet Ingenii Vires qua perficit Herba;
Vel qui dat memores cuncta tenere Lapis.
Hic latet Aurificis reticendus Pulveris ortus;
Regia cui quamvis stirps, tamen ille latet.
Adde graves Gemmas, Adamantes, flexile Vitrum,
Et quaecunq; suis Ars parat illa modis.
Singula quid referam? satis est edicere; quidquid
Expetis, id Physicis crescere sponte jugis.
Tu modo NATURÆ Dominum cognoscito temet,
Atq; vide quâ sis conditione satus.
Imperio Mundi quia te fortuna beavit,
A famulis Rebus non patiare regi.

Utere jure tuos; tibi qua servire tenetur,
Verna sit, obsequiis mancipiumq, tuis.
Tantum quippe potes, quantum scis dura tenacis
NATURÆ ingenio frena movere tuo.
Credite mortales; Humana Potentia SCIRE est:
Utq, scias brevis est Regula; Scire Velis.
Audebo (cur non quod suadeo?) dicere; Nemo
Naturam coluit, qui nihil inde tulit.
Fertilis usque adeo variis Natura redundat
Fructibus; hic semper quod ferat Hortus habet.
Utq, sit exiguum (quod me quoq, iudice vile est,
Dedecet atq, Sophos) Utile, SCIRE SAT EST.
Si tamen es talis qui misces utile dulci,
Nec, quas prastaret spernere, temnis opes:
Cernis ut hac Cybele plenas ferat undiq, mammas;
In quodcumq, latus flexeris, uber habet.
Ambrosiã divum, dulci vel nectare pasci
Si cupis, en ultro prodiga vena fluit.
Nec procul à Cereris conspectu filius alma
Plutus, qui proprias suppediabit opes.
Deniq, si pigeat venando subire laborem,
SCHOTTUS Natura Prodigiõsa dabit.
Hac lege; namq, ego nunc DIVUM Mystera volvo,
Vel qua Secreti plena Mathesis habet.
Non equidem celo stimulat quod ad abdita calcar,
Sed mihi cum noceat, Te juvet, addo tibi.
Quisquis es ARCANI quem pernox cura fatigat,
Te demum quisquis sis, Amo; Perge; VALÈ.

Perpen-
DICULUM.

PRÆLO-

PRÆLOQUIUM
AD LECTOREM.

*Ancis te convenio, LECTOR BENE-
VOLE. Insitam Natura & Artis arcana
perscrutandi aviditatem, quâ à puerili ad
hanc usq; ætatem exstimulor, nec Magia U-
niversalis quadripartito Opere nuper edita,
nec Opuscula alia in lucem hæctenus emissa exsaturarunt.
Aliud ergo bipartitum molior Opus, Physicam inquam
Curiosam, & Technicam Curiosam: quorum alterum
Natura, alterum Artis Mirabilia atq; Arcana comple-
ctetur. In ea Opera conjiciam, quæ vel in Magia alijsq;
Operibus omissa, vel à Viris doctis post communicata, vel
de novo à me fuere comperta. Primum nunc do, in libros
distributum duodecim; quorum hic est Syllabus, & Ordo.*

I. *Mirabilia Angelorum ac Dæmonum.*

II. *Mirabilia Spectrorum.*

III. *Mirabilia Hominum.*

IV. *Mirabilia Energumenorum.*

V. *Mirabilia Monstrorum.*

VI. *Mirabilia Portentorum.*

PRÆLOQUIUM

VII. *Mirabilia Animalium in genere.*

VIII. *Mirabilia Animalium Terrestrium.*

IX. *Mirabilia Animalium Volatiliū.*

X. *Mirabilia Animalium Aquatiliū.*

XI. *Mirabilia Meteororum.*

XII. *Mirabilia Miscellanea.*

Plura dare poteram, ac etiam volebam; sed temporis angustia, & occupationes alia, his me metis coarctarunt. Latius exspatiabitur, si quem exemplum meum (quod opto, & spero) ad idem studium excita verit.

At vetera sunt hæc, inquis; ego nova expectabam. Vetera sunt pleraque, sed non veteri pertractata modo. Referunt & alii non pauca eorum, quæ hîc enarro Mirabilia; at referunt tantum; ego pleraque ad veritatis trutinam expendo, ac vera à falsis, genuina à spuris discerno primum, tum singulorum causas indagare aditor. Turpe est Philosopho, temerè fidem adhibere cuiusvis Thaumato-grapho; turpius, eorum perscrutari causam Thaumatum; quorum an ullibi & unquam sit, fuerit vè existentia, ignorat. Hoc fecere, quotquot portentosam illam Eche-neidis virtutem ad naves contra ventorum impetum retinendas aut retardandas prodiderunt: & quotquot prodigiosam Britannicarum avium, quas Brantas appellant, genesim ex lignis aut fructibus arborum putridis hæctenus

AD LECTOREM.

hactenus crediderunt. *Quæ tamen, aliaq; his similia, quàm sint vana, perspiciet, qui hac nostra leget.*

Trita nihilominus das, ais iterum, & passim obvia; ego mira exspectabam, & curiosa. Trita esse multa, & obvia, non diffiteor; mira non esse, nec curiosa, hoc nego. Quid enim admirandum magis, quid dignius humanâ curiositate, hoc est, accuratâ ac sollicitâ perscrutatione, quàm (ut cetera taceam) Demonum opera stupenda, vim omnem Naturæ, ut apparet, excedentia cognoscere, ac singulorum causam è Philosophia petitam reddere? Quis scire non audeat, ac penitus perspicere, quæ de Demonibus incubis ac succubis, de pædriis ac familiaribus, de montanis ac metallicis, de sagarum ac magorum translatione, sexûs mutatione, brutorum ac hominum resuscitatione passim circumferuntur? Hæc, aliaq; his similia multa, solo primo libro à nobis non indiligenter pertractantur. Tace reliqua, reliquis libris comprehensa. Tu legis, & judica. Curti, ac penè dixerim puerilis ingenii est, nova ac peregrina mirari, & æstimare, tametsi vilia; obvia despiciere, tametsi pretiosa. Auri glebas, gemmarum cumulos, aromatum fascies & plaustra commutasse aliquando pro vitrorum fragmentis, & puerorum nostrorum crepundiis Indiarum Barbaros, miramur meritò: plus delectatam olim Romanorum curiositatem, cum Heliogabalus in spectacu-

PRÆLOQUIUM

lum dedit mille mustelas, mille forices, decem millia murium, totidem araneorum & muscarum pondo, monströsâ utiq; prodigalitate, & inutili vanitate; quàm cum Probus mille jubatorum, mille leopardorum, mille cervorum, mille aprorum, mille ibicum, mille struthionum in theatrum produxit; ridemus, & tantum non execramur. Damnabilior est curiositas nostra, & sciendi prurigo, si novis tantum, si raris, si exoticis, & persæpe inutilibus impenditur. Latet in his, quæ ob oculos nostros versantur quotidie, quod miremur. Est in Nature majestate, quod humanam pascit curiositatem. Non solitudini paravit DEUS hoc rerum theatrum, tam amplum, tam varium, tam comptum, tam multis dignum spectatoribus, in quod nos introduxit. Hac lustret intellectus noster; per hæc liberè ac salubriter exspatietur. Utinam quihodie Philosophorum nomine gloriantur, spinosum illum ac sterilem philosophandi morem, cui domi & in Scholis impallescent, ad ameniorem hunc ac longè utiliorem traducerent; nec generosam juventutem ad nescio quas eruditæ ineptias coarctarent. Sed ad institutum redeo.

Utor toto ferè Opere, ut vides LECTOR, scribendi genere tessellato. Variorum enim scriptorum loca non refero tantum, sed integra appono; nec rarò sententiam meam non meis, sed aliorum verbis reddo. Nil tamen pecca-

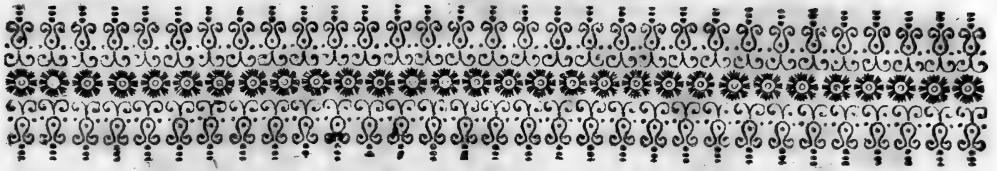
AD LECTOREM.

tum à me existimo, quoniam, quod gravissimi ante me fecere Authores, & quod res ipsa postulat, præstiti. Non rationibus tantum veritatem propugnandam, sed auctoritate quoque rerum gestarum fidem stabilendam, suscepi. Fidem autem nullam mererer, si fidem alienam negligerem. Benignum etiam, & plenum ingenui pudoris est, ut Plinius ait, in suo ad Naturalem Historiam Præloquio, fateri per quos profeceris; obnoxii verò animi, & infelicis ingenii, deprehendi in furto malle, quàm mutuum reddere; cum præsertim fors fiat ex usura. Dicitur autem vix potest, quanto labore ac tempore istiusmodi scribendi norma mihi constituerit. Cum enim incredibilem ac prorsus pudendam corruptelam apud plerosque scriptores in aliorum locis ac verbis citandis animadvertissem, nè horum errorem transcriberem, in ipsos fontes ubique inquisivi, ac sæpe non nisi post diuturnam inquisitionem vix tandem, non sine magno temporis dispendio deprehendi. Ubi deprehendere non potui, ex fide aliorum (quorum ubique nomina appono) exscripsi. Si erratum; non mihi, sed illis errorem adscribi velim.

Dæmonum Mirabilibus præmissi nonnulla Angelis ac Dæmonibus communia, non tam ut Mirabilia & Curiosa, quàm ut solida dicendorum fundamenta. Quæ tamen Curiosus Lector, si minus placent, omittere sine secutorum dispendio potest. Sed hæc satis.

PRÆLOQUUTUM AD LECTOREM.

Unum sum oblitus. Primum ac precipuum, quod præ oculis in hisce scribendis, ac luci publicæ parandis habui, fuit, ut alios qui nobiliori ingenio pollent, & majori otio abundant, exemplo meo ad simile studium excitarem. Et verò magna me spes tenet, fore ut hoc sæculo nostro, quo Artes ac Scientiæ omnes ad summum gradum peruenisse videntur, vera quoq; & genuina Philosophia pristinum suum recuperet decus. Magnâ certè animi voluptate percepi, quod nuper ad me scripsit Nobilissimus atq; Amplissimus Dominus Philippus Ernestus Vegelin de Claerbergen, Celsissimi Guilielmi Friderici Nassovæ Principis, & c. Aula-Prefectus, & Consiliarius primarius, ex litteris ad Nobilissimam & Eruditissimam Virginem Schuirmannam Londinò datis, de Viro Nobilissimo Dn. Boyles, fratre Germano Comitæ de Carke, eum videlicet rariora quadam Specimina nuper edidisse observationum & experimentorum naturalium circa aërem: item Disquisitionem practicam de fluidorum & spissorum corporum naturâ, novo planè, & illustriæq; ac felici conatu: & sperari subinde similia, imò & majora, tam ab ipso, quàm à cæteris Nobilissimæ non ita pridem Londini in itæ Societatis Assæclis, hoc unum agentibus & versantibus, ut Naturæ recessus undiq; solerti omnimodâq; indagine magis magisq; patefiant. DEUS Optimus Maximus secundet conatus, meq; eorum fructu gaudere aliquando concedat.

ELENCHUS
 LIBRORUM ET CAPITUM,
 SIVE
 TOTIUS OPERIS
 SYNOPSIS.

LIBER PRIMUS.

D E

MIRABILIBUS
 ANGELORUM AC
 DÆMONUM .

P A R S I .

Angelis ac Dæmonibus communia.

CAPUT I.	An sint Angeli, ac Dæmones.	3
II.	Corpusnè habeant Angeli ac Dæmones, an incorporei sint.	4
III.	An, quando, ubi, in quo statu, producti sint Angeli, ac Dæmones.	7
	e	CAP.

ELENCHUS

CAPUT IV.	Quanta sit multitudo Angelorum ac Dæmonum.	10
V.	Quid Angeli ac Dæmones naturaliter cognoscere possint.	14
VI.	An, & quomodo Angeli ac Dæmones inter se loquantur.	20
VII.	De sphaera extensionis Angelicæ, & quomodo possint se intra & extra illam movere.	22
VIII.	De potentia Angelorum ac Dæmonum movendi ac detinendi alia à se.	26
IX.	De assumptione corporum per Angelos ac Dæmones.	29
X.	Quo pacto fiat, ut Angeli ac Dæmones in assumptis corporibus videantur, audiantur, tangantur ab uno, & non ab aliis præsentibus.	32

PARS II.

Dæmonibus propria.

CAPUT XI.	De Dæmonibus in particulari varia; ac imprimis an aliqui extra infernum degant.	34
XII.	De variis Dæmonum generibus, officiis, operationibus, ac nominibus, ex Pfello & Trithemio.	37
XIII.	De Dæmonum proprio munere ac velut ministerio circa homines.	42
XIV.	An inter Dæmones sit aliqua forma reipublicæ, mutuaq; dependentia in ministeriorum distributione.	45
XV.	An singulis hominibus, regionibus, ac civitatibus, singuli Dæmones tentatores sint attributi; & an certi Dæmones ad certa vitia provocent.	50
XVI.	Mira quædam opera, quæ Dæmones per Magos fecerunt.	53
XVII.	Mira alia, quæ Dæmones per se fecerunt.	60
XVIII.	An mira Dæmonum opera, quæ vel per se, vel per Magos perpetrant, vera sint, an fucata ac præstigatoria.	67
XIX.	Quibus modis Dæmones mira opera, quæ patrant, efficiant.	68

LIBRORUM ET CAPITUM.

- CAPUT XX. An Dæmones, & illorum ope Magi, possint producere animalia: & an Magi Pharaonis produxerint veros serpentes, ac ranas; & quo modo. 76
- XXI. An possint ac soleant Dæmones cum foeminis ac viris commisceri; seu an sint Dæmones incubi ac succubi. 82
- XXII. An ex Dæmonis concubitu cum foeminis, possit ac soleat nasci proles. 86
- XXIII. An Dæmones transferant sagas & magos ad nocturnos conventus corporaliter. 90
- XXIV. An Dæmon possit efficere, ut corpora se mutuò penetrarent. 108
- XXV. An Dæmon efficere queat, ut idem corpus sit in diversis locis eodem tempore. 111
- XXVI. An Dæmones possint mutare homines in bestias. 113
- XXVII. An, & quomodo efficere possint Dæmones, ut bruta, & res inanimata loquantur. 128
- XXVIII. An Dæmon possit hominem reddere immunem à læsione, vulnere, & dolore. 129
- XXIX. An Dæmones possint ac soleant inferre hominibus morbos, restituere sanitatem, reddere juventam, atque adeo immortalitatem. 136
- XXX. An Dæmon possit efficere, ut homo profundissimè, & longissimo tempore dormiat; diurnam in ediam perferat. 138
- XXXI. An Dæmon possit mutare sexum. 143
- XXXII. An Dæmon possit juvare memoriam, & intellectum hominis, artesq; ac scientias docere. 151
- XXXIII. An Dæmon possit ac soleat dare hominibus veras pecunias, & ostendere veros thesauros absconditos. 155
- XXXIV. An Dæmones possint excitare pluvias, grandines, fulgura, tonitrua, aliaq; similia meteorologica, sive per se, sive per Magos. 161
- XXXV. An Dæmon possit in homine causare extasim seu raptum. 167

ELENCHUS

CAPUT XXXVI. An Dæmon possit facere, ut bruta animalia & homines reviviscant. 172

XXXVII. An sint Dæmones paredrii seu familiares. 180

XXXVIII. De Dæmonibus montanis sive metallicis : item de virunculis ac fæmellis domesticis. 193

LIBER SECUNDUS.

D E

MIRABILIBUS SPECTRORUM.

PARS I.

An sint Spectra. 200

- CAPUT I. Quid Spectrorum nomine hoc loco intelligatur. 201
- II. Spectra videri atque audiri ab hominibus, probatur variis Gentilium historiis. 202
- III. Christianorum, tam ortho-quàm heterodoxorum testimoniis probatur, hominibus spectra subinde apparere. 216
- IV. Aliis variorum testimoniis atque exemplis probatur, vera spectra dari. 213
- V. Recentia Spectrorum visorum vel auditorum exempla. 217
- VI. Non omnia, quæ spectra aliquibus videntur esse, vera sunt spectra. 225

PARS II.

Quibus in locis spectra sint. 239

CAPUT VII. Spectra in locis desertis, seu solitudinibus. 240

CAP. VIII

LIBRORUM ET CAPITUM.

CAPUT VIII. Spectra in locis humidis & paludosis.	241
IX. Spectra in campis, & sylvis.	243
X. Spectra in locis ubi commissa prælia.	246
XI. Spectra in thermis, & balneis.	249
XII. Spectra in arcibus & castellis.	251
XIII. Spectra in fodinis, & specubus subterraneis.	252
XIV. Spectra in locis, ubi versantur crudeles homicidæ.	253
XV. Spectra in Monasteriis, Templis, aliisq; locis Sanctis.	255
XVI. Spectra in ædibus privatis.	257

PARS III.

Quid sint spectra. 260

CAPUT XVII. Spectra sæpe sunt dæmones, & aliquando fortassis etiam Angeli boni.	261
XVIII. Spectra aliqua esse animas defunctorum, persuasio fuit Gentilium.	263
XIX. Animas defunctorum hominibus aliquando apparere, persuasio fuit Judæorum, Chaldæorum, Mahumetanorum, Jurisconsultorum.	266
XX. Animas defunctorum viventibus apparere posse, ac solere, persuasum fuit Ecclesiæ Catholicæ Patribus, Theologis, Historicis, aliisq; viris doctis.	267
XXI. Animas Beatorum in cælo cum Christo regnantium frequentissimè apparuisse hominibus, probatur exemplis.	270
XXII. Animas damnatorum sæpe hominibus apparuisse, probatur exemplis.	274
XXIII. Animæ defunctorum sæpe à viventibus, quibus apparuerunt, orationis & aliorum operum subsidium petiverunt, aut pro obtento gratias egerunt.	278
XXIV. Respondetur argumentis illorum, qui putant defunctorum animas nunquam comparere viventibus.	284
XXV. Utrum verus Samuel apparuerit Sauli in Endor, an verò loco Samuelis diabolicum Spectrum.	286

ELENCHUS

PARS IV.

De variis Spectrorum conditionibus. 294

- CAPUT XXVI. Quanam Spectra frequentius appareant, & homines ac loca infestent. 295
- XXVII. Unde constare possit, Spectra, quæ apparent, esse dæmones, vel humanas animas. 296
- XXVIII. De modis, quibus Spectra præcipuè homines & loca infestare solent. 299
- XXIX. Qualia sint corpora illa, in quibus Spectra apparent hominibus. 312
- XXX. Quales sint voces, soni, strepitus, actumultus, quos Spectra excitant. 316
- XXXI. Quomodo Spectra in assumptis corporibus tangant, verberent, urant, necem inferant. 318
- XXXII. Discutiuntur conditiones corporum, in quibus Spectra apparent. 319
- XXXIII. Ob quas causas seu fines potissimùm Spectra appareant: quibus item hominum generibus, & quibus temporibus. 331
- XXXIV. De Notis ad discernenda Spectra diabolica ab humanis. 334
- XXXV. De Notis ad discernenda Spectra humana inter se 341
- XXXVI. De Spectrorum adjuratione, ad cognoscendam eorum conditionem. 345

PARS V.

De modis Spectra pellendi. 346

- CAPUT XXXVII. An convitiis & diris imprecationibus pellantur Spectra. 347
- XXXVIII. An gladiis, lanceis, aliisq; armis Spectra fugentur. 349
- XXXIX. An accenso igne vel lumine, aut obsecratis ostiis arceri possint Spectra. 353

CAP.

LIBRORUM ET CAPITUM.

- CAPUT XL. An odore, fumo, herbis, lapidibus, aliisque rebus sensibilibus Spectra pellantur.
- XLI. De veris modis ac remediis pellendi Spectra diabolica. 361
- XLII. De modis avertendi à se, & à domibus, molestias Spectrorum humanorum bonorum. 377
- XLIII. De modis averruncandi à se, & à domibus infestis Spectra humana mala. 385

LIBER TERTIUS

DE

MIRABILIBUS HOMINUM.

PARS I.

De hominibus dubiis.

- CAPUT I. De Centauris, Hippocentauris, & Onocentauris, an sint fuerintvè aliquando. 389
- II. De Satyris, an unquam fuerint. 396
- III. De Tritonibus, an fuerint aliquando, aut etiamnum sint. 400
- IV. De Nereidibus seu Nymphis, & Sirenibus, an unquam existerint. 406
- V. An ex permissione seminis humani cum ferino possit nasci homo; & an Hippocentauri, Satyri, aliaque monstra anthropomorpha, sint revera homines. 411

PARS II.

De variis hominum formis.

- CAPUT VI. De hominibus Cynocephalis seu Canicipitibus. 417
CAP.

ELENCHUS

CAPUT VII. De Nanis, & Pygmæis.	421
VIII. De Gigantibus, aliisque extraordinariæ staturæ hominibus.	430
IX. De hominibus sylvestribus, ac pilosis.	441
X. De Androgynis seu Hermaphroditis.	446
XI. De Hominibus variarum formarum.	449

PARS III.

De rarioribus hominum vitiis, virtutibus, & accidentibus.

456

CAPUT XII. De insignibus Edonibus, ac Bibonibus.	457
XIII. Iterum de monstrosis Bibonibus, & Ebriosis; deq; remediis ebrietatis.	461
XIV. De diuturna quorundam hominum à cibo & potu abstinencia; & num ea fuerit naturalis.	463
XV. De Longævis, & longævitatibus causa.	472
XVI. De Senibus repuerascentibus, & juvenibus maturè canescentibus.	476
XVII. De mutantibus, vel dissimulantibus sexum.	480
XVIII. An unquam mulier aliqua virum simulans, fuerit summus in Romana Ecclesia Pontifex.	483
XIX. De iis, qui diu dormierunt, & elati revixerunt.	500
XX. De hominibus in bestias mutatis.	502
XXI. An Nabuchodonosor Rex fuerit revera mutatus in bovem.	506
XXII. De Noctambulis, & miris eorum operationibus.	513
XXIII. De subito depilatis, & enormiter barbatis.	516
XXIV. De pueris Hammelensibus seductis à Mago.	519
XXV. De mira somniantibus.	522
XXVI. De fumentibus innoxie venena, aliosq; insolitos cibos.	525
XXVII. De aversantibus caseum, aliosq; nonnullos cibos.	527
XXVIII. De mirabiliter sanatis.	536
XXIX. De numeroso partu quarundam mulierum.	543

CAP.

LIBRORUM ET CAPITUM.

CAPUT XXX. De tempore partus quarundam mulierum vel contracto, vel protracto.	551
XXXI. De formatione & situ foetus humani in utero materno; deque ejus ortu, & abortu.	553
XXXII. De variis Mirabilibus, quæ mulieribus accidunt.	558
XXXIII. De Mirabilibus quinque sensuum hominis.	564
XXXIV. De Mirabilibus quarundam humani corporis partium, ac membrorum.	573
XXXV. De Mirabilibus memoriæ.	578
XXXVI. De insigni quorundam robore, velocitate, & agilitate, & de pedum dexteritate.	580

LIBER QUARTUS.

D E

MIRABILIBUS ENERGUMENORUM.

CAPUT I. Quid sint Energumeni.	587
II. An sint revera aliqui Energumeni, seu à Dæmonibus obsessi.	589
III. Falsæ circa energumenos opiniones referuntur, ac refutantur.	595
IV. An homines fieri possint ac soleant energumeni ope aliorum hominum.	601
V. Qui dæmones, quos obsideant homines; & quam in illos habeant potestatem.	604
VI. Quæ mala energumenis inferant dæmones.	605
VII. De variis operationibus, quas dæmones in energumenis exercent, præsertim de locutione.	609

f CAP.

ELENCHUS

CAPUT VIII. Quâ formâ dæmones invadant energumenos, spectabiles, nec nè.	611
IX. De signis ad discernendos veros energumenos à falsis.	613
X. An lycanthropi, & lunatici sint energumeni.	620
XI. An Pythones ac Pythonisæ sint energumeni.	623
XII. An ex energumenorum operibus evidenter probetur dari dæmones.	626
XIII. An saltem ex aliquibus Magorum operationibus efficaciter ac evidenter probetur, dari dæmones.	635
XIV. An, & quæ peccata hominum sint causæ, cur à dæmone obsideantur.	640
XV. An dæmones rebus corporeis pellantur, maximè ex Energumenis,	643

LIBER QUINTUS.

D E

MIRABILIBUS MONSTRORUM.

PARS I.

Monstrorum Historia.

CAPUT I. De Monstris humanis acephalis.	655
II. De Monstris humanis polycephalis.	658
III. De Monstris belluinis polycephalis.	665
IV. De Monstris humanis cum capite non humano.	667
V. De Monstris belluinis cum capite alienæ speciei.	669
VI. De Monstris humanis scædam capitis constitutionem habentibus.	672

CAP.

LIBRORUM ET CAPITUM.

CAPUT VII. De monstris humanis sine brachiis; & de mira manuum ac brachiorum compensatione.	677
VIII. De monstris humanis cum brachiis mutilatis, aut trans- positis.	682
IX. De monstris humanis eum brachiis multiplicatis.	683
X. De monstris humanis cum manibus viciatis, aut truncatis, aut cum superfluis digitis.	684
XI. De monstris humanis cum prava ventris, & genitalium constitutione.	687
XII. De monstris humanis sine cruribus, aut pedibus.	689
XIII. De monstris humanis tripedibus & quadrupedibus.	690
XIV. De monstris humanis ac belluinis malignæ pedum con- stitutionis.	691
XV. De monstris humanis ratione cutis variè affectæ.	693
XVI. De humanis & belluinis foetibus cum cute vulnerata, aut discissa.	695
XVII. De monstruoso foetu lapidoso.	696
XVIII. De monstris humanis infernè bicorporibus, supernè simplicibus.	698
XIX. De monstris humanis supernè bicorporibus, infernè simplicibus.	699
XX. De monstris humanis bicorporibus secundum latitudi- nem conjunctis.	701
XXI. De monstris humanis bicorporibus secundum longitu- dinem conjunctis.	705
XXII. De monstris humanis bicorporibus ex perfecto & im- perfecto corpore coalitis.	706
XXIII. De monstris belluinis unico capite bicorporibus.	709
XXIV. De monstris bicorporibus ex humano & beluino foetu coalitis.	710
XXV. De monstris quæ à progenitoribus totâ specie de- viant.	711
XXVI. De rarioribus quibusdam monstris.	713

ELENCHUS

PARS II.

Monstrorum causa.

CAPUT XXVII. De causa materiali Monstrorum.	717
XXVIII. De causa efficiente Monstrorum.	719
XXIX. De causa finali Monstrorum.	722
XXX. De nonnullorum Monstrorum causis in particulari.	727
	734

LIBER SEXTUS

DE

MIRABILIBUS PORTENTORUM.

CAPUT I. De militum & armorum simulachris in cœlo comparentibus.	743
II. Quid sint prædicta phasmata; & quæ eorum causæ.	747
III. De prædictorum portentorum significatis.	753
IV. De variis portentis ac signis, mortem aliquorum, aliosvè notabiles casus præcedentibus.	754
V. De causa efficiente prædictorum Portentorum.	762
VI. De sono, strepitu, ac tumultibus nocturnis, mortem aliquorum portendentibus.	763
VII. De causa efficiente sonorum ac tumultuum, quæ mortis solent esse indicium.	765

LIBER SEPTIMUS

D E

MIRABILIBUS
ANIMALIUM

IN GENERE.

CAPUT I. Quid sit Animal.	776
II. De variis Animalium differentiis.	777
III. De prima Animalium origine, ex Veterum Philosophorum sententia.	780
IV. Animalium origo prima, ex Fidelium & vera sententia.	783
V. Aves, tametsi aëris sint incolæ, ex aqua tamen factas, confirmatur.	787
VI. Quomodo pisces & aves ex aqua, cætera verò animantia ex terra fuerint producta.	789
VII. An animalia quædam ex aëre nascantur.	794
VIII. An aliqua animalia in igne vivant, & ex igne nascantur.	805
IX. An in nive vivant & nascantur aliqua animalia.	712
X. Quot in unaquaque specie animalia, & quibus in locis fuerint initio Mundi à DEO producta.	814
XI. An animalia imperfecta, quæ ex putrida materia generari solent, fuerint initio à DEO producta.	817
XII. An animalia adulterina fuerint à DEO in Mundi exordio producta.	821
XIII. An animalia ab initio productionis fuerint rapacia, & noxia.	825
XIV. Utrum carnivora animalia ab initio carnibus, an herbis & fructibus terræ fuerint alita.	828
XV. Quomodo homines, & cætera animalia, in novum Orbem, Insulasque à continente remotas, delati fuerint.	834

ELENCHUS

CAPUT XVI. Quomodo aves in novum Orbem devenerint.	841
XVII. An terra produxerit aliquando, aut producere queat, aliqua animalia grandiora.	843
XVIII. An, & quæ animalia generentur ex putrefactione, ex aliis animalibus, ex plantis, &c.	847
XIX. An animalia bruta habeant aliquem discursum, indifferentiam ac libertatem, atque adeo mentem.	851

LIBER OCTAVUS

D E

MIRABILIBUS ANIMALIUM

TERRESTRIMUM.

CAPUT I. De Alce Veterum, ac Recentiorum.	899
II. De Archopitheco, five Pigritia, animali Americano.	907
III. De Armadillo, aliisque loricatis animalibus.	911
IV. De Anta Brasiliæ animali.	916
V. De Achais & Tamendois myrmecophagis.	917
VI. De Apro, seu Sue fero ac silvestri.	919
VII. De Asino.	923
VIII. De Animalibus foetidis.	927
IX. De Bove, & Tauro.	929
X. De Bove fero, qui Urus dicitur.	935
XI. De Bisonte, & Eutrone.	937
XII. De Bonafo.	938
XIII. De Bubalo.	940
XIV. De Baby-Roussa.	941
XV. De Camelo, & Dromedario.	942
XVI. De Camelopardali.	950

CAP.

LIBRORUM ET CAPITUM.

CAPUT XVII. De Camelo-Cervo, seu Cervi-Camelo.	952
XVIII. De Carigueya, aliisque animalibus manticatis.	953
XIX. De Cane in genere.	961
XX. De Castore.	979
XXI. De Catoblepa.	981
XXII. De Cercopithecis.	983
XXIII. De Cervo.	987
XXIV. De Cuniculo.	990
XXV. De Cynocephalo.	992
XXVI. De Capris & Hircis, tam domesticis, quam silvestribus.	993
XXVII. De Ciacali, & Cappa.	1006
XXVIII. De Danta, & Dante Africano.	1007
XXIX. De Dabuh, seu Jeseph, animali necrophago.	1009
XXX. De Dasypode pinuum, sive Ocotochtlo.	1010
XXXI. De Echino, sive Erinacio vulgari.	1011
XXXII. De Echino Brasiliensi Cuandu.	1012
XXXIII. De Elephante.	1012
XXXIV. De Equo.	1029
XXXV. De Ejulatore.	1035
XXXVI. De Fele Ordinaria.	1035
XXXVII. De Fele Zibethica.	1037
XXXVIII. De Glire.	1038
XXXIX. De Gulone.	1039
XL. De Hippotamo.	1039
XLI. De Hyæna.	1041
XLII. De Hystrice.	1044
XLIII. De Jaguára, & Jaguarete.	1045
XLIV. De Ichneumone.	1046
XLV. De Leone.	1047
XLVI. De Leopardo seu Panthera.	1056
XLVII. De Lepore.	1058
XLVIII. De Lupo, & variis ejus speciebus.	1059
XLIX. De Lutra.	1063
	CAP.

ELENCHUS

CAPUT L. De Lynce.	1064
LI. De Mapach.	1065
LII. De Mele montano.	1066
LIII. De Maripeto.	1066
LIV. De Moschifero animali.	1067
LV. De Myrmecophago, sive Tamendea.	1067
LVI. De Marte	1068
LVII. De Mustela.	1068
LVIII. De Monocerote.	1070
LIX. De Mulo & Mula.	1075
LX. De Noërza.	1078
LXI. De Nabi.	1078
LXII. De Onagro.	1078
LXIII. De Oryge.	1079
LXIV. De Ove.	1080
LXV. De Papione.	1081
LXVI. De Pena.	1082
LXVII. De Putorio.	1082
LXVIII. De Rangifero.	1083
LXIX. De Rhinoceroto.	1083
LXX. De Sciuro.	1086
LXXI. De Simiis.	1086
LXXII. De Su animali.	1088
LXXIII. De Snack animali Tartarico.	1088
LXXIV. De Taxo.	1089
LXXV. De Tigride.	1090
LXXVI. De Urfo.	1093
LXXVII. De Vulpe communi.	1097
LXXVIII. De Vulpibus Indicis.	1098
LXXIX. De Zaino.	1099

LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER NONUS.

DE

MIRABILIBUS ANIMALIUM VOLATILIUM.

CAPUT I. De Aquila in genere.	1102
II. De Aquilis in specie.	1109
III. De Aquila Ossifraga.	1117
IV. Aquila an, & quomodo renovet senectutem suam.	1118
V. De Ave quadam Scythica.	1119
VI. De Aquilis albis, & mirâ quadam adamantis ac gemmarum venatione.	1120
VII. De Aquila cristata, & Aquila virgæ.	1121
VIII. De Aquilis quibusdam miræ magnitudinis.	1121
IX. De Auris, & Aurarum regina.	1123
X. De Anserè Magellanico.	1124
XI. De Ave Acolin, quæ Coturnix aquatica dici rectè potest.	1125
XII. De Ave nivea, sive Ceoan.	1126
XIII. De Ave evocatrice nivis, seu Cenortzqui.	1126
XIV. De Avibus sub nive reclusis, earumque venatione.	1127
XV. De Aviculis nivalibus.	1128
XVI. De Accipitre ejusq; variis speciebus.	1129
XVII. De Acitli, seu Lepore aquatico.	1131
XVIII. De diversis Anatum speciebus.	1131
XIX. De Avibus alle alle dictis.	1133
XX. De Anserè fero, & Vulpanserè.	1134
XXI. De Ardea in genere.	1134
XXII. De Britannicis avibus, quas Brandas, Berniclas, Berni- chias, aliisq; nominibus appellant, DISSERTATIO HISTORICO-PHYSICA.	1136
XXIII. De Bubone.	1158
XXIV. De Butorio, seu Butauro.	1159
XXV. De Caprimulgo.	1160
XXVI. De Ciconia.	1160
XXVII. De Cinnamomo ave.	1163

ELENCHUS

CAPUT XXVIII. De Columbis.	1163
XXIX. De Cornice.	1165
XXX. De Corvo.	ibid.
XXXI. De Cuculo.	1167
XXXII. De Cunture.	1168
XXXIII. De Curicaca.	ibid.
XXXIV. De Cygno.	1169
XXXV. De Ave Daje.	1170
XXXVI. De Diomedeis Avibus.	1171
XXXVII. De Emeu ave.	1174
XXXVIII. De Falconibus.	1176
XXXIX. De Gallo, & Gallina.	1177
XL. De Graculis.	1181
XLI. De Gruibus.	1182
XLII. De Gryphibus, DISSERTATIO PHYSIOLOGICA.	1183
XLIII. De Guitguit, seu Ave Corvipeta.	1194
XLIV. De Halcyone.	1195
XLV. De Harpyis.	1196
XLVI. De Hirundine.	ibid.
XLVII. De Ibide.	1197
XLVIII. De Lagopode.	1198
XLIX. De Laro.	ibid.
L. De Loxio.	1199
LI. De Luscinia.	1200
LII. De Manucodiatis, seu Avibus paradisi, DISSERTATIO PHYSIOLOGICA.	ibid.
LIII. De Mergis.	1208
LIV. De Merope.	1209
LV. De Merula, & Passere Solitario.	ibid.
LVI. De Milvo.	1210
LVII. De Noctua.	1212
LVIII. De Nycticorace.	1213
LIX. De Onocrotalo.	1215
LX. De Pelecano, DISSERTATIO PHYSIOLOGICA.	1218
LXI. De Phoenice, DISSERTATIO PHYSIOLOGICA.	1230
CAP.	

LIBRORUM ET CAPITUM.

CAPUT LXII. De Pica,	1244
LXIII. De Pico.	1245
LXIV. De Psittaco.	1246
LXV. De Querquedula.	1248
LXVI. De Quirapanga.	ibid.
LXVII. De Regulo.	ibid.
LXVIII. De Rhinocerote.	1249
LXIX. De Scolopace, seu Perdice rustica.	1250
LXX. De Strutho camelo, seu Struthio camelo.	ibid.
LXXI. De Tinnunculo.	1251
LXXII. De Turture.	1252
LXXIII. De Vespertilione.	ibid.
LXXIV. De Urogallo.	1253

LIBER DECIMUS.

DE

MIRABILIBUS

ANIMALIUM AQUATILIUM.

CAPUT I. De Aquarilibus in genere.	1256
II. De Acu, ejusque speciebus.	1259
III. De Alofa.	1260
IV. De Amia.	1262
V. De Anguilla.	1264
VI. De Anthia.	1268
VII. De Balænis, aliisque magnis Piscibus.	1270
VIII. De Cane maximo.	1273
IX. De Cantharo.	1275
X. De Cetis, aliisque magnis Piscibus.	1276
XI. De Congro.	1299
XII. De Delphino.	1300
XIII. De Dracone marino.	1308
XIV. De Echeneide, seu Remora, DISSERTATIO PHYSIO- LOGICA.	1309
XV. De Echino marino.	1339
XVI. De Fossilibus piscibus.	1340

ELENCHUS

CAPUT XVII. De Galeo Glauco.	1348
XVIII. De Glanide, five Siluro.	1349
XIX. De Haringo five Harengo.	1352
XX. De Hippuro.	1353
XXI. De Hirundine Aquatica.	1354
XXII. De Hufone.	1355
XXIII. De Ichthyocollo.	1356
XXIV. De Lucio.	1357
XXV. De Manati Indorum.	1358
XXVI. De Miro Pifce volante.	1359
XXVII. De Mola.	ibid.
XXVIII. De Monocerote Pifce.	1360
XXIX. De Mugile.	1361
XXX. De Mullo.	ibid.
XXXI. De Muræna.	1362
XXXII. De Nhambdia.	1364
XXXIII. De Nhaquunda.	1365
XXXIV. De Orbe feu Phyfa.	ibid.
XXXV. De Orca.	1368
XXXVI. De Pafinaca marina.	1370
XXXVII. De Phoca feu Vitulo marino.	ibid.
XXXVIII. De Phytetere.	1372
XXXIX. De Pungitivo.	1373
XL. De Rajis in genere.	ibid.
XLI. De Rana pifcatrice.	1374
XLII. De Reverso Indico Anguilliformi.	1375
XLIII. De Rhombo.	1376
XLIV. De Salmone.	1377
XLV. De Sardis & Sardinis feu Sardellis.	1378
XLVI. De Serpente marino.	1379
XLVII. De Simia marina.	1380
XLVIII. De Sturione feu Acipenfere.	ibid.
XLIX. De Torpedine.	1381
L. De Thunno.	1382
LI. De Uranofcopo.	1383
	CAP.

LIBRORUM ET CAPITUM.

CAPUT LII. De Vulpecula Marina.	1384
LIII. De Xiphia seu Gladio.	ibid.
LIV. De Ziga.	1385
LV. De Zygaræna.	ibid.

LIBER UNDECIMUS.

DE

MIRABILIBUS METEORORUM.

PARS I.

De iis, quæ Meteoris omnibus sunt Communia.

CAPUT I. De Materia Meteororum.	1390
II. De Loco Meteororum.	1396
III. An Cœlum motum ab Oriente in Occidentem motu circulari, rapiat secum in Orbem supremam aëris regionem.	1405
IV. An Suprema aëris regio incalescat motu vel Cœli, vel suo, vel utroque.	1408
V. De altitudine infimæ, mediæ, & supremæ regionum aëris.	1412
VI. De causa efficiente Meteororum omnibus communi.	1418
VII. De Antiperistasi, an & quid sit, & quomodo fiat.	1422
VIII. De Causa Meteororum Finali & Formali.	1423

PARS II.

De Meteoris Ignis.

CAPUT IX. De Igne fatuo.	1425
X. De Castore, Polluce, & Helena.	1428
XI. De Igne lambente.	1431
XII. De Flamma seu Face, Capra saltante, Lancea, Pyramide seu Igne perpendiculari, &c.	1435
XIII. De Stella discurrente, volante, cadente.	1441
XIV. De Dracone volante.	1444
XV. De Natura & generatione fulminis.	1446
XVI. De Fulgure, Fulguratione & Coruscatione.	1452
XVII. De variis Fulminum differentiis, & adjunctis.	1453
XVIII. De admirandis fulminum effectis.	1457

Elenchus Librorum & Capitulorum.

CAPUT XIX. De Lapide fulmineo.	1466
XX. De rebus, quæ à fulmine dicuntur esse immunes, aut ipsi magis obnoxia.	1468
XXI. De natura & generatione Tonitru.	1473

PARS III.

De Meteoris Aëreis.

CAPUT XXII. De Causa Materiali Ventorum.	1483
XXIII. De Causa efficiendi Ventorum.	1490
XXIV. De Causa Formali ac Finali Ventorum.	1497
XXV. De Procellis.	1498

PARS IV.

De Meteoris aqueis.

CAPUT XXVI. De Nube ejusque adjunctis.	1500
XXVII. De Pluvia ejusque accidentibus.	1504

LIBER DUODECIMUS.

DE

MIRABILIBUS MISCELLANEIS.

CAPUT I. De Vera Scientia, cum Corollariis inde deductis.	1516
II. De Natura, Habitu, Arte, cum Corollariis inde deductis.	1518
III. De Causis, &c.	1523
IV. De Sympathia & Antipathia, &c.	1526
V. De Impulso & Linea Directionis, &c.	1534
VI. De Generatione & Quantitate.	1538
VII. De Loco & Duratione.	1546
VIII. De Fato, Fortuna & Casu.	1549
IX. De Mundo & Coelo.	1553
X. De Igne, Aëre & Meteoris, &c.	1558
XI. De Aqua & Terra.	1562
XII. De Mixtorum Ortu & Interitu.	1564

PHYSICÆ
CURIOSÆ
PARS I.

Complectens sex priores libros,
videlicet

- I. *Mirabilia Angelorum ac Daemonum.*
- II. *Mirabilia Spectrorum.*
- III. *Mirabilia Hominum.*
- IV. *Mirabilia Energumenorum.*
- V. *Mirabilia Monstrorum.*
- VI. *Mirabilia Portentorum.*

PHYSICS

1912

1912

1912

1912

1912

1912

1912

1912

LIBER PRIMUS

De

MIRABILIBUS ANGELORUM

AC DÆMONUM.

PRO OE MIUM.

Angolorum ac Dæmonum nomine, missis aliis significationibus, intelligimus hoc loco entia quædam intellectualia, DEO conditore omnium inferiora, homine verò, si naturam spectes, longè excellentiora. Ab his Physicam nostram Curiosam auspicamur, quoniam vix alia sunt in toto entium naturalium censu, quorum operationes atque effectus ut mirabiliores, ita humano generi aut utiliores sunt, aut perniciosiores. Quæ hoc libro dicemus, quædam sunt Angelis atque Dæmonibus communia, quædam singulis propria. Inter utrosque hoc intercedit discrimen, quòd tametsi utrique, & Angeli & Dæmones appellari queant, ac verò etiam sæpè, à

A

vete-

veteribus præfertim Poëtis & Philosophis, utrâque nomenclaturâ indiscriminatim afficiantur: quoniam tamen boni alii, alii mali sunt, uti fides divina nos docet, & ex dicendis constabit; usus apud nostros obtinuit, ut bonis Angelorum, malis Dæmonum, nomen impertiamur.

P A R S I.

ANGELIS AC DÆMONIBUS COMMUNIA.

Angelis ac Dæmonibus communia sunt, essentia, existentia, multitudo, cognitio, locutio mutua, sphaera extensionis, potentia motiva, assumptio corporum, aliaq; multa. De his primo loco agendum, quoniam subsequenter dæmonum opera, quæ præcipuè hoc libro ad examen vocamus, explicari sine his atq; intelligi nequeunt. Argumentis utemur non in Natura tantum, ac Fide humana, sed potissimum in divina fundatis; quoniam cum spirituales ac invisibiles, ut videbimus, sint substantie, ratio naturalis ac humana Philosophia non minus ad illas intelligendas cacutiunt, quàm

noctua

noctua oculi ad Solis splendorem intuendum. Domina ergò ancilla præluceat oportet, Theologia dico Philosophiæ; non hæc illi.

CAPUT I.

An sint Angeli, ac Dæmones.

EUgubinus lib. 3. de Perenni Philosophia à cap. 12 & lib. 8. per totum ostendit, antiquissimos melioris notæ Philosophos Angelorum ac Dæmonum (quos & Genios, & Deos quoq; appellant) mentionem fecisse, illosque non tantum possibiles esse, sed etiam de facto dari agnovisse. Certè Plato non uno in loco illorum meminit, sed luculentissimè omnium in *Timæo*, ubi promiscuè illos & δαίμονας & θεούς, Dæmones ac Deos appellat; Deos inquam, à summo, & singulari, omniumq; rerum effectore (quem agnovit, ac fallus est) distinctos, cœlestium corporum ac siderum præfides; præterque hos, alios etiam Dæmones per elementa distributos agnoscit, ut *Alcinous Platonicus cap. 14. 15. & 16.* exponit. Idem verò Plato in *Symposio*, sub Diotimæ persona, sæcernit Dæmones à Diis, illosq; medios inter mortale & immortale genus, hoc est, inter hominem ac Deum constituit; & officium illorum ait esse, tanquam interpretes ac sequestres, humanas res ad Deos, divinas ad homines transmittere, hoc est, preces hominum & sacrificia Diis offerre, ac Deorum vicissim mandata, & pietatis præmia ad homines reportare: putabat enim, non per sese misceri cum hominibus Deum, sed per intermedios Dæmones amborum commercium & colloquium perfici. Hisce Platonis testimoniis utuntur contra Gentiles *Tertullianus in Apologetico cap. 22.* *Cyprianus lib. de Idolol. vanit. Lactantius lib. 2. cap. 14.* & alii. *Athenagoras in Oratione pro Christianis*, ait, Thaletem trifariam divisisse superiores substantias, in Deum, Dæmones, & Heroas. Citantur & ex *Orphei carminibus* isti versus à Clemente Alexandrino;

Veterum opinio de Angelis & corporibus.

Σὺ δὲ θρόνῳ κυρόεντι παρεστᾶσιν πολύμοχοι
 Ἄγγελοι, ὅσι μέμηλε, θροτοῖς ὡς πάντα τελεῖται.

*Throno tuo ignito adstant laboriosi
Angeli, quibus cura est quemadmodum à mortalibus omnia
gerantur.*

Similia habet *Hesiodus*, antiquissimus Ethnicorum Theologus ac Poëta, in lib. 1. Operum. Meritò igitur *Pfellus* in Quæstionibus ad Michaëlem Ducam Imperatorem Græcorum, quæst. 82. ait, Græcorum sapientes dixisse, *in quodam divinitatis stare vestibulo Angelos, ac mali esse omnis expertes &c.* Omitto alia Antiquorum testimonia, quæ congerit *P. Dionysius Petavius Tom. 3. Theologicor. Dogmatum lib. 1. cap. 1.* Sententiam *Aristotelis*, qui *lib. 8. Physic.* sub nomine Motorum cœlestium, & ex *Professò lib. 12. Metaphys. cap. 8.* sub nomine Intelligentiarum de Angelis agit, infra cap. 3. adducemus. Sanctos Patres, Theologos, ac Philosophos nostros, qui omnes unanimi consensu, divinæ Scripturæ auctoritate suffulti, & naturali ratione inducti, Angelos ac Dæmones dari fatentur, non adduco: hoc tantùm addo, ex tantò sapientum virorum, etiam gentilium, consensu id effici, rem esse confessam, ac pænè naturali instinctu cognitam, Angelos ac Dæmones esse, hoc est, substantias quasdam homine superiores, Deo verò inferiores, cujuscunque sint naturæ; quam nunc inquirimus, dum quærimus,

CAPUT II.

*Corpusnè habeant Angeli ac Dæmones, an
incorporei sint.*

Angelos
ac Dæmo-
nes corpus
habere pu-
tarunt Ve-
teres non-
nulli.

Plato cum Academicis & antiquissimi quique Theologi Christiani, constare corporibus Angelos ac Dæmones arbitrati sunt, non crassis huic nostro similibus, sed æthereis, ac adeò subtilibus, ut simul invisibilia essent, & incorruptibilia, ideòque nihil prohiberent quò minùs Spiritus appellarentur, cum & ventos, & aërem nostrum, & tenuissimas in corpore humano sanguinis partes, per quas ceu vehicula quædam vegetandi ac sentiendi vis per nervos atque arterias, totumque corpus diffunditur, πνεύματος seu spiri-

spiritus vocabulo rectè, ob subtilitatem eorum, appellemus. Unde vera animalia illos esse credebant, ratione prædita, sed immortalia; & nunc substantias animales, nunc animalia aërea & ætherea appellabant. Nomina eorum, qui ita fenserunt, unà cum testimoniis ex illorum libris depromptis, fusè referunt *Suarez lib. 1 de Angelis cap. 6. & Petavius loc. cit. cap. 1. & 2.* Inter Theologos ac Patres sunt, *Justinus Martyr in Dialogo cum Tryphone, & in Apolog. 1. initio; Methodius apud Photium Cod. 234. paginâ 489 Origenes lib. 1. de Principiis cap. 6. & lib. 2. cap. 8. & lib. 4. sub finem; Theognostus apud Photium Cod. 106. Basiliius lib. de Spiritu Sancto cap. 16. (tamen si alibi aliter sentiat;) Macarius Homil. 4. Cyrillus Alexandrinus lib. 9. in Joannem; & alii multi apud citatum Suarez ac Petavium; quos inter sunt *Tertullianus, Hilarius, Ambrosius, Augustinus, Petrus Chrysologus, Cassianus, Fulgentius, Gennadius, Rupertus, & alii.* Non tamen merum corpus dixere Angelos ac Dæmones, sed præter corpus aliquid præstantius ac merè spirituale illis attribuere dicti Auctores, præsertim D. Augustinus, alioquin hominibus longè deteriores esse censuissent; quod nefas est existimare, cum inter Deum ac hominè medios statuunt.*

Alii tamen omnes antiqui Patres, cum universis Theologis ac Philosophis, negant Angelos ac Dæmones aut corpora esse, aut corpore præditos; ac meros esse spiritus arbitrantur, eosque ἀσωμάτους, id est, incorporeos, & νόες, id est, *Mentes* seu *Intelligentias*, & deflexis ab illo vocabulo nominibus νοητὸς & νοερά, *Intelligibiles* seu *Intelligentes* appellant. Nomina illorum ac testimonia longo ordine recitant citati *Suarez cap. 6. & Petavius cap. 3.* Solus Cajetanus & Eugubinus ex recentioribus, & nonnulli ex antiquis, aliter de Dæmonibus sentiunt, quos iidem citant. Contrariam sententiam, quæ Angelos ac Dæmones vel mera esse corpora putat, vel illigatos corpori spiritus, non profus quidem hæreticam, hæresi tamen proximam judicant, ob decretum Concilii Lateranensis *cap. Firmiter*, quo definiri videtur illos esse meros spiritus. Et certè Scriptura Sacra eos sæpè spiritus ac spirituales nominat. *Nonnè omnes sunt administratorii spiritus?* Hebr. 1. 14. *Non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus Prin-*

Angeli ac
Dæmones
sunt incorporei,

cipes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualianequitia in cœlestibus. Ephes. 6. 12. Sic etiam Dæmones immundi spiritus appellantur, vel absolutè spiritus; LUC. 6. 18. & cap. 11. 26.

Spiritua-
les creatu-
ras dari
probat.

Dari ergò de facto naturas quasdam purè spirituales, inter Deum ac hominem medias (ac proinde intellectu, voluntate, ac virtute se movendi præditas) ex Scriptura Sacra videtur colligi. Idem colligit *Suarez in Metaph. disp. 35. num. 5.* ex eo, quòd omninò conveniens sit ad ordinem & perfectionem Universi, hunc gradum creaturarum in eo reperiri; & *D. Thom. 1. par. quest. 50. art. 1. in corp.* ex eo, quòd congruum sit, creaturas aliquas DEO assimilari, quantum assimilari possunt. Sed hæc & similia non nisi congruentiæ sunt: verisimilius id ipsum suadet ex variis effectibus, quos in mundo videmus, qui vires omnes humanas, & corporeas excedere videntur, adeòque arguere principium aliquod sublimius ab omni corpore secretum, à DEO tamen, qui per causas secundas agit, distinctum. Inter hos effectus sunt primò antiqua idolorum oracula. Secundò ea, quæ fiunt in energumenis, præsertim ex ignoti idiomatis pronuntiatione; quæ quidem semper DEO attribui non possunt, cum sæpè sint blasphemia & impia, quæ proferuntur. Sed hæc licèt efficaciter probent dari naturas ratione præditas, humano corpori non illigatas, neque hæc posse phantasiæ viribus attribui (ut passim Athei, & nonnulli nimium Philosophi cum Cardano & Levino Lemnio faciunt; tamen non convincunt demonstrativè naturas horum effectuum auctores esse merè simplices ac spirituales: dicit enim aliquis, ea præstari posse aut ab animabus damnatis aut à Geniis Platonicis, quorum ætherea corpuscula, ob subtilitatem, non obsint, quin citra dimensionum penetrationem in corpora humana se insinuent, & in iis prædictos effectus operentur. Hæc tamen ultima responsio satis refellitur ex *Marci cap. 5.* ubi legitur, integram legionem Dæmonum possedisse unum corpus; quod fieri non potuisset, si corpora essent Dæmones; nisi affingere quis velit illis corpuscula instar atomorum. Legi potest *Theophylus Raymandus in Theolog. Natur. Dist. 2. q. 2. art. 2.*

CAPUT III.

An, quando, ubi, in quo statu, producti sint
Angeli, ac Dæmones.

§. I. Angeli ac Dæmones omnes à DEO sunt
conditi.

Angelos ac Dæmones à DEO fuisse productos, fatentur non solum Catholici omnes, sed etiam antiqui Gentilium Philosophi, maximè Platonici, quorum Princeps in Timæo minores à summo DEO esse conditos refert. Et tamen antiquorum quidam (quos inter videtur fuisse *Gregorius Nyssenus lib. de officio homin. Casarius in Dialogo 3. ac Moyses Bar-cepha lib. de Paradiso*) opinati sunt, productis nonnullis primùm à Deo, alios ab aliis deinceps propagatos modo nobis non cognito; obsoleta tamen, & à nullo jam recepta est opinio illa, ac pro certo omnes tenent, universam Angelorum multitudinem eodem momento procreatam à DEO extitisse.

Angeli ac
Dæmones
producti,
fuerunt à
Deo.

§. II. Angeli non sunt conditi ante mundum
corporeum.

Ad tempus quod attinet, nihil certi statui potest, cum nec Scripturæ Sacræ auctoritas, nec naturalis ratio ea in re nobis suffragetur. Tamen veteres aliqui procreationis Angelorum meminisse putarint Mosen, idque vel sub cœli nomine, ut *Origenes, Beda, & Strabo*; vel sub nomine lucis, quod *D. Augustinus* non reprobatur, nec *Petrus Lombardus*: alii tamen multi fatentur illam prætermittam, eò quòd corporalia tantùm ac visibilia scribendo prosequi animus illi fuerit. Ita sentit *D. Chrysostomus, D. Basilius, & alii apud Petavium lib. 1. de Angelis cap. 15.* Itaque quando illi producti fuerint, hoc est, utrum ante res omnes aspectabiles, totumque illud opificium, quod initio Geneseo traditur à Mose, an cœlo ac mundo posteriores sint, perantiqua est & celebris quæstio. Nam alii ante cœlum, & ante omnia mundana

Angeli
non sunt
creati ante
mundum
corporeum.

corpora conditos esse volunt; alii post cœlum. Priorem sententiam antiquissimi quique Patrum amplexi sunt, maximè Græci, & qui Græcos sequi solent, Latini. Inter hos enumerat Petavius *loc. cit. Græcum quendam Scriptorem in vetusto codice manuscripto; Basilium Homil. 1. in Hexæmeron; Gregorium Nazianzenum Orat. 28. & 42. Chrysostomum tom. 5. homil. 2. p. 7. & tom. 6. p. 86. Damascenum lib. 2. cap. 3. Dionysium lib. de Divinis nom. cap. 5. & Ambrosium, Hilarium, Hieronymum, Cassianum, Bedam, & alios* rō nequaquam ante corpoream omnem & aspectabilem curam exitisse Angelos ac Dæmones, quidam è Græcis & Latinis Patribus affirmant, nempe *Epiphanius, Theodorus Mopsuestenus, Theodoretus, Basilus Seleuciensis, Procopius Gazæus, Augustinus* multis in locis, quamvis alicubi dubius maneat; *Junilius Africanus, Eucherius, Gennadius, & alii.*

Nec post mundum corporeū :

Sed cum mundo corporeo.

In hac ancipiti quæstione ego hæc statuenda censeo. *Primò*, Angelos non fuisse creatos ab æterno, quia Concilium Lateranense *cap. Firmiter*, docet, *DEUM simul ab initio temporis utramq̄, de nihilo condidisse creaturam, spiritualem, & corporealem.* *Secundò*, non esse creatos post mundum corporeum, quia *Job. cap. 14.* dicitur Behemoth, id est, Diabolus initium viarum DEI, nempe secundum naturam, ut dicitur: & quia homini, qui sexto die creatus fuit, statim adfuit tentator Diabolus. *Tertiò*, creatos esse cum mundo corporeo, quia tamen dissentiant multi Patres Græci, & Latini, ut vidimus, est tamen modò communis opinio, eamque tradit *D. Tho. 1. p. quæst. 61. art. 3.* Probat ex Concilio Lateran. paulò antè relato, in quo ponderanda sunt verba, *simul ab initio temporis*, ob quam conjunctionem videtur omninò similtas temporis indicari. Non est tamen de fide, tum quia verba illa possunt explicari aliter, tum quia dubium est, an Concilium id definire intendat. Congruentia potest esse, quòd Angeli sint præcipua pars Universi, ac proinde simul cum illo productos esse decet.

Angeli creati sunt in cœlo sidereo.

§. III. Angeli creati sunt in cœlo sidereo.

Posito quòd cum mundo corporeo conditi sint, meritò quæritur ubi sint conditi. Hæc circumstantia est æquè ac prior incer-

incerta. Mihi videtur conveniens asserere, Angelos creatos intra universum tanquam pars eius; & quidem in eo loco, qui propriè cœlum dicitur, quia Scriptura satis id insinuare videtur *Isaia 14. Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, qui manè oriebaris? Luc. 10. Videbam Satanam quasi fulgur è cœlo cadentem.* Apocal. 10. dicuntur boni Angeli contra malos in cœlo præliari, eo nimirum, in quo creati sunt. Aliqui tamen negant hæc loca firmum suppeditare argumentum, eò quòd non sit in illis sermo de primo Diabolicalu. Sed in quo cœlo sunt conditi? empyreo, vel sidereo? *D. Thomas 1. p. qu. 62. art. 4.* vult in cœlo empyreo esse conditos, quia nobilissimas creaturas conveniens fuerit in nobilissimo loco creari. *P. Suarez* vult in cœlo sidereo, quia sic meliùs explicari putat, quomodo mali de cœlo deciderint, & tamen Lucifer dixerit *Isa. 14. In cœlum conscendam*, nempe ex sidereo in empyreum. Deinde quia inconveniens videtur, cœlum empyreum, qui locus est gloriæ, in quem *nihil coinquinatum introibit*, aliquando labe peccati infectum fuisse. Mihi videtur probabilior hæc secunda sententia, præsertim quia etiam initio mundi sidereum cœlum immediatè infra empyreum extitit, ut in Mundo Mirabili probabo. De lapsu Angelorum mox erit sermo.

§. IV. Angeli fuerunt producti in statu gratiæ.

Circa statum, in quo creati sunt Angeli, & circa dona, quibus Angeli instructi, hæc statuo. *Primò.* Angeli creati fuere à DEO ad finem supernaturalem per merita sua consequendum, qui in DEI visione beatificâ consistit, quia de facto nunc Sancti Angeli illâ fruuntur. *Secundò.* Ad hunc finem consequendum, eguerunt supernaturali gratiâ DEI, quia media debent esse proportionata fini; unde illa simul cum gratia sanctificante habuerunt omnes in primo creationis instanti. *Tertiò.* Hæc media fuerunt ab aliquibus adhibita, ab aliis verò neglecta; unde illi beatitudinem sunt consecuti, hi illâ unâ cum gratia & omnibus donis supernaturalibus exciderunt. Probant hoc ultimum communiter ex variis Scripturæ locis; quæ tamen non videntur irrefragabilia, cum de

Angelo-
rum via
quàm diu
duraverit.

excellencia naturali in rigore intelligi possint. *Quar. à* Tempus, quo fuerunt in via, hoc est, in statu ad promerendam beatitudinem, videtur fuisse æquale in omnibus, quia non est credibile malis jam damnatis bonos ac fideles mansisse adhuc dubios de sua salute. Certum etiam videtur, tempus illud non excessisse multos dies, quia non multò post creationem hominis adfuit in serpente energumeno tentator Diabolus. Nec etiam videtur fuisse planè breve unius aut alterius momenti, quia ex communi consensu SS. PP. & doctorum, magno ex Scripturis fundamento, postquàm boni & mali primò innocenter egissent, Lucifer ex præcipuis unus rebellavit primus contra DEUM, tum alios ad rebellionem excitavit, cui consenserunt multi, & verosimiliter non omnes æquè primò; restiterunt boni submittentes se DEO, & zelantes honorem ejus, & factum est prælium magnum in coelo, Michaële bonorum duce illam fidelitatis tesseram ingeminante: *QUIS UT DEUS?* In hoc prælio deturbati sunt rebelles de coelo, fideles translati in empyreum, & consecuti gloriam. Rebelles Angelos vocamus toto hoc libro Angelos malos, & Dæmones; fideles appellamus Angelos bonos, & simpliciter Angelos.

CAPUT IV.

Quanta sit multitudo Angelorum ac

Dæmonum.

§. I. Quid veteres ea de re fenserint.

Angelo-
rum ma-
gnus est
numerus.

Magno numero bonos Angelos esse, sacrae Litteræ passim nos docent, velut Daniel. 7. v. 10. *Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei.* Apoc. 5. vers. 11. *Et erat numerus eorum* $\mu\upsilon\epsilon\iota\acute{\alpha}\delta\epsilon\varsigma \mu\upsilon\epsilon\iota\acute{\alpha}\delta\omega\nu, \kappa\alpha\iota \chi\iota\lambda\iota\acute{\alpha}\delta\epsilon\varsigma \chi\iota\lambda\iota\acute{\alpha}\delta\omega\nu$. Quibus verbis significatur innumerabilis multitudo, quam Latinus interpretes ita concepit: *Et erat numerus eorum millia millium.* Psal. 67. vers. 18. *Currus DEI decem millibus multiplex.* Job. 2 §. cap. *Nunquid est numerus militum ejus?* His omnibus locis incertus

name-

numerus, & propemodum infinitus exprimitur. Igitur nonnullis Veterum placet, eam esse rationem multitudinis Angelorum ad hominum numerum, quæ est nonaginta novem ad unum, quoniam id suadere videtur parabola illa hominis *Matth. 18. 3* *Luc. 15.* qui centum oves habens unam amisit, eamque relictis nonaginta novem quæsitum abiit. & inventam humeris reportavit. Ita sensit *S. Hilarius, S. Ambrosius, S. Gregorius Nyssenus, Cyrillus Hierosolymitanus, Didymus cæcus* apud Maximum Martyrem, *Titus Bostrensis, & alii.* Imò *S. Dionysius lib. de Cælesti Hierarchia cap. 14. Cyrillus, & Severinus Gabalitanus* existimant, Angelorum numerum esse innumerabilem; quos *S. Thomas* sequitur *in 1. pag. q. 50. a. 3.*

§. II. Nostra de eadem re sententia.

IN hac disceptatione de Angelorum multitudine ut aliquid statuatam, Suppono I. Quantuscunque sit numerus Angelorum, magnum aut parvum dici non posse, nisi comparative, hoc est, comparando illum cum aliquo numero; cum absolute magnum aut parvum nullus sit numerus: quantuscunque enim concipitur, si fiat ut unitas ad illum, sic ille ad alium, hoc est, si is multiplicetur per se, non erit major respectu producti, quam unitas respectu illius. Ut ergo statuamus magnum esse numerum Angelorum; illum cum alio quodam magno numero comparare debemus, & videre utrum sit illo major.

Suppono II. Nullum esse numerum rerum de facto existentium, qui numerari à nobis, & aliquo aliter exprimi nequeat, etiam distinctè, ut de facto numeravit Archimedes numerum arenularum, quarum decem millia granum papaveris æquarent, qui replet totum spatium mundanum usque ad firmamentum; & nos *3. par. Magia Universal. lib. 8.* numeravimus grana papaveris, quæ decem milliones mundorum nostro æqualium implerent, imò tot mundos, quot globus terrestris capax est granorum papaveris; & alios his longè majores numeros distinctè expressimus.

His suppositis, Dico probabile esse, numerum Angelorum esse majorem numero omnium hominum qui sunt, fuerunt, & e-

Numerus
Angelo-
rum ma-
runt.

ior est,
quàm ho-
minum
qui fue-
runt, sunt,
& erunt.

runt. Omisâ aliorum congruentiâ, quòd nobiliores creaturae superare debeant ignobiliores, aut mole, aut numero; probo id aliâ congruentiâ in hunc modum. Non est verisimile, Angelos cœli empyrei incolastam paucos esse, ut totum ferè relinquerent vacuum, etiamsi quilibet totum illud spatium occuparet, quod sphaeræ suæ latitudo expleret: nam cum aula illa cœlestis à DEO condita sit propter incolas, proportio aliqua inter illam & illos quoad habitationem servanda est; quis enim urbem ingentem, aut ingens palatium, unius solius aut paucorum hominum gratiâ ædificet? Atqui si Angelorum numerus hominum numero non esset multò major, id sequi necessè est; ergò &c. Probatum minor. Hominum de factò existentium numerus multum abest ab eo, qui millesimam partem superficiei Terraquei globi occuparent, si singulis quinque pedum quadratum tribueretur; quod facile quivis dabit, si attenderit, quanta sunt spatia ab hominibus vacua, marium, camporum, sylvarum, desertorum, & quòd nè in populatissimis quidem urbibus tot sint homines, qui expleant earum superficies, etiamsi singulis tribuatur quadratum quicquid pedum; Ergò ut tot sint homines, qui totam Terraquei globi superficiem dicto modo occuparent, oporteret saltem millies plures esse homines, quàm de factò existunt. Ponamus jam triginta annorum spatio omnes mundi homines esse novos, æquatione scilicet factâ eorum, qui infra & supra trigessimum annum moriuntur: triginta ergò annorum millibus (quàm diu verosimiliter generationes non fient) habebitur numerus hominum non major, quàm quot sunt in terraquea superficie quinque pedum quadrata; quæ assumptâ Terræ perimetro milliaria Italica 21600, sunt 74304000000000, id est, septingenti quadraginta tres milliones millionum, & quadraginta millia millionum. Etenim si perimetro Terræ demus milliaria Italica 21600, erit diameter milliaria Italica simplicium 6880, superficies convexa milliaria quadratorum 148608000, seu passuum quadratorum 148608000000000, pedum v. quadratorum 371520000000000; ultimus numerus, si dividatur per 5, habebis quadrata quinque pedum 74304000000000.

Si jam

Si jam hic numerus ad vastitatem coeli empyrei transferatur, cum Terra respectu Firmamenti puncti instar sit, ac proinde multo magis respectu empyrei; patet quantulam ejus partem sit occupaturus: nimirum longè minorem quàm millesimam. Quod ut pateat, assumatur cum Alphragano diameter convexi Firmamenti (linea nimirum ab ejus convexo per centrum mundi ad convexum ejusdem) milliarium Italicorum 323769887 (quamvis revera longè major sit, ut in Mundo Mirabili dicam;) erit, *per ea, quae diximus in Cursu Mathem. l. 6. par. 2.* peripheria circuli maximi illius milliarium 1017562502 simplicium, area verò milliarium quadratorum 31485898667603693, superficies denique convexa milliariū itidem quadratorum 125967594670414772, passuum verò quadratorum 125967594670414772000000, pedum denique quadratorum 31491898667619300000000; in quo numero numerus supra positus, qui totam Terræ superficiem in pedibus quadratis exprimit, continetur plus quàm millies milles. Actot vicibus superficies convexa Firmamenti continet convexam superficiem Terræ, positis superioribus hypothesibus. Cum ergò vera superficies convexa Firmamenti sit longè major, quàm ea, quam posuimus, coeli verò empyrei superficies sit adhuc sine comparatione major, quàm Firmamenti superficies; quam, proportionem habebit Terra ad Empyreum? certè longè minorem, quàm 1. ad 1000000000. Actot Angelos ponere, quoties millesima pars superficiei terrenæ continetur in superficie convexa empyrei, nullum videtur inconveniens. Quare si demus Angelum quemlibet (æquatione factâ inter summos & infimos) occupare sphæram extensionis millesimæ terrenæ superficiei parti æqualem (quæ admodum magna est) vix totam empyrei coeli superficiem occupabunt.

§. III. An plures sint Angeli boni, quàm mali.

ASSERTIO nostra circa multitudinem Angelorum procedit de omnibus Angelis, tam bonis, quàm malis, simul sumptis. Quæri solet, an plures sint Angeli boni, quàm mali. Respondetur, plures esse bonos, quàm malos: primò, quia æquum est misericordiam DEI & remunerativam justitiam in pluribus, quàm

Angeli boni sunt plures, quàm mali.

vindicativam relucere: secundò, quia ita declaratur *Apoc. cap. 12.* ubi dicitur *Draconem*, id est, *Luciferum*, *traxisse tertiam partem stellarum*, id est, *Angelorum*, *cæli caudâ suâ*. Verùm hæc non convincunt. Non primum, alioquin dicendum foret, plures homines salvari, quàm damnari; quod falsum videtur. Nec secundum, quia multi per *Draconem* intelligunt *AntiChristum*, & per *stellas* intelligunt fideles ab ipso seductos. Quod tamen ad *draconem* attinet, videtur omninò designari *Lucifer*, quia draco hic idem est manifestè cum illo, qui in fine ejusdem *cap. 12.* dicitur persequi mulierem, uti & initio capituli dicitur; is autem de quo in fine, haud dubiè est *Lucifer*, idem nempe, qui paulò antè refertur contra *Michaëlem* in cælo pugnassè. Si igitur *tertia pars Angelorum* de cælo tracta est à *Lucifero*, *Angeli boni* excedent malos circiter in duplum.

Aristotelis error circa numerum Intelligentiarum

Ex dictis colligitur 1. errasse *Aristotelem*, qui *lib. 8. Physic. & lib. 12. Metaphys.* non plures *Intelligentias* seu *Angelos* admittit, quàm sint diversi motus corporum cœlestium. Colligitur 11. errare omnes, qui certum *Angelorum* numerum adsignant, cum nihil certi hac in re statui queat.

CAPUT V.

Quid Angeli ac Dæmones naturaliter cognoscere possint.

Cognitio Angelorum ad quæ se extendat.

CUM Angeli ac Dæmones inter Deum ac homines mediæ sint substantiæ, homineque perfectiores; longè nobiliore, quàm hic intelligendi vi ac modo præditos esse concedendum est. Inter alia tamen objecta, de quibus dubium est, an extendat se Angelicus intellectus, sunt sequentia.

§. I. An Angeli ac Dæmones possint cognoscere occultas aliorum Angelorum ac hominum cogitationes, ac volitiones.

Angeli ac Dæmones non co-

Occultas inquam, quas nullo signo manifestant, & arcanas apud se continere volunt. Has alii secreta cordis appellant.

Qua

Qua in re communis est Patrum ac Theologorum opinio, non posse Angelos ac Dæmones cordium secreta immediatè in se, & nullo signo aut effectu præcedente, absque consensu elicientis, cognoscere naturaliter ac propriis viribus. Colligitur ex sacris Scripturis, quæ multis in locis tanquam peculiare hoc DEO concedunt, ac pro divinitatis argumento afferunt, quòd abditas in corde cogitationes ac volitiones introspicit. Sic 3. Reg. cap. 8. *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.* Jerem. cap. 17. *Pravum (juxta LXX. Interpr. profundum) est cor hominum, & inscrutabile; quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes.* Quibus in locis, aliisque, quæ omitto, *cordis* nomine veniunt tam internæ ac secretæ mentis cogitationes, quàm voluntatis motus, tam hominum, quàm Angelorum: si enim nemo præter DEUM novit abscondita hominum, multò minùs Angelorum secreta quispiam cognoscet, cùm utrobique æqua militet ratio.

Quæ quidem ratio hujus occultationis non est, quòd actus illi non sint naturales, id est, necessarii, sed liberi; nec quòd soli DEO, & supposito elicienti subdantur; nec quòd naturâ suâ sint indifferentes; nec quòd sint in profundo animæ; nec quòd eorum non habeantur species; nec quòd DEUS deneget concursum suum ad illos cognoscendos (has omnes causas aliqui afferunt;) sed est ipsa natura talium actuum, quæ talis est, ut citra voluntatem elicientis nequeant objectivè concurrere ad sui cognitionem in intellectu alterius; positâ autem hâc voluntate, ut naturali conditione applicante, possint. Hanc autem esse naturam talium actuum, cognoscimus partim per revelationem ex Scriptura sacra locis cit. & aliis, partim ratione naturali, quia nimirum omnino conveniens est, imò necessarium ad confusionem vitandam, ut in societate in vicem subordinata, ad quam natura intellectuales ordinata est, possit quilibet sua consilia & intentiones pro arbitrio alterum celare, aut manifestare. Ita P. Ignatius Der Kennis *Disput. 2. de Angelis cap. 5. §. 3.* Nec mirum aut novum videri debet, quòd ad talium actuum naturam recurramus, nec aliam, ulteriorem causam talis naturæ adsignemus; omnis enim causa-

rum series, quæ ad effectum aliquem explicandum adducitur. tandem in natura alicujus sistere debet, quâ ulterior ratio non datur, nec dari potest à nobis. Sic quærenti, quare sol producat, lumen, ignis calorem &c. nihil aliud responderi potest, quàm illam esse naturam talium entium: & licet aliæ immediatæ causæ afferrentur, tamen eò tandem venire necesse est. Quòd autem voluntas claudat & aperiat mentis arcana tanquam necessaria conditio, illustrari potest per alias multas operationes, quæ à potentiis suis egredi non possunt, nisi applicante voluntate, aut appetitu; sic enim potentia locomotiva in animali otiosa est, nisi applicata; & potentia intellectiva respectu objectorum non evidentiū nequit elicere assensum, nisi imperante voluntate &c.

Secreta
cordium
quænam
sint, quæ
Angelos
ac Dæmo-
nes latent.

Sub nomine porrò *secreti cordium*, intelliguntur actus liberi, & judicia eorum directiva, ut sunt consilia, deliberationes, & dictamina practica: item omnes illi actus intellectus ita connexi cum actibus liberis, ut cognosci nequeant, nisi & illi cognoscantur, ut sunt actus reflexi super actus liberos & dictamina prædicta, species memorativa, & habitus ex secretis actibus relictæ. Actus verò seu intellectus, seu voluntatis, planè necessarij, cum libero arbitrio non connexi, non videntur esse secreti: uti nec actus phantasiæ, & appetitus sensitivi, etiam imperati; imperium tamen ipsum latet. Scio, ante non multos annos dæmonem ex quadam persona energumena loquentem revelasse multas accidentium cogitationes occultissimas, & nullo externo signo proditas: Sed dicendum est, illos, qui curiositate ducti experiri volebant, num dæmon illas sciret, hoc ipso voluisse ut sciret, ac proinde non voluisse esse occultas.

§. II. An Angeli ac Dæmones futura præcognoscere possint.

Futuro-
rum qua-
tuor sunt
genera.

Quatuor sunt genera futurorum, de quibus quæstio instituitur. Primi generis sunt illa, quæ necessariis & eodem semper modo se habentibus causis continentur, nisi ab Auctore naturæ impediuntur; ut sunt cœlestium corporum conversiones atque concursus, Solis ac Lunæ defectiones, & alia hujusmodi, quæ

non solum naturali necessitate, sed etiam rectâ & constanti lege contingunt. Secundi generis sunt, quæ naturales quidem causas habent, sed multas ac varias, quarum concursus facile impediri potest ab aliis etiam necessariis causis, ac proinde vel rariùs contingunt, vel non eodem semper modo; cujusmodi sunt cometæ, terræ motus, pluvix, siccitates, tempestates, aëris infectiones, elementorum ac corporum affectiones, & alia, quæ casu evenire dicuntur. Tertii generis sunt, quæ tota ex libera voluntate pendunt, vel hujus impulsu geruntur extrinsecus; ut sunt homicidia, aliaque scelera, aut benè gesta, electiones ad certa officia ac dignitates &c. Quarti generis sunt mixta quædam ex necessario ac libero, quorum efficiens causa est quidem libera hominum voluntas, sed cum iis externa quoque concurrunt velut dispositiva & inclinantia, ut sunt aëris dispositiones, corporum qualitates ac temperamenta, aliaque, quæ extrinsecus adjacent, & magnam vim habent ad commutandos, & quodammodo afficiendos hominum animos. Tales effectus sunt bella, seditiones, privati cujusque mores, & alia hujus generis.

Quæritur, an, & quænam ex hisce præcognoscant Angeli ac Dæmones. Ratio dubitandi est, quia ex una parte communis fuit semper, & etiam num est, mortalium omnium persuasio, dari quandam futurorum prævisionem, ut docent non solum Prophetarum DEI, sed gentilium etiam vatum prædictiones, ac Dæmonum ex oraculis responsa. Ex alia verò parte prædictio futurorum videtur esse divinitatis nota, ac DEI propria, unde & apud Latinos divinatio appellatur, & in Scriptura sacra soli DEO adscribitur. Nam apud *Isaiam cap. 41. vers. 22.* Dominus DEUS æmulos divinitatis suæ ad hanc cognitionem provocat: *Accedant, & nuntient nobis quæcumq; ventura sunt: priora, quæ fuerunt, nuntiate: & ponemus cor nostrum, & sciemus novissima eorum; & quæ ventura sunt indicate, indicate nobis. Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dii estis vos.* Et alio loco apud eundem *Isaiam cap. 44. vers. 6.* ait Dominus: *Ego primus, & ego novissimus, & absq; me non est DEUS. Quis similis mei? vocet, & annuntiet &c ventura, & quæ futura sunt, annuntient eis.* Hac in controversia statuo sequentia.

Futura an,
& quænam
cognoscant
Angeli ac
Dæmones.

I. Effectus primi generis, hoc est, necessarios ex causa naturaliter inimpedibili orituros, potest Angelus ac Dæmon certò præscire, sub hac tamen conditione, si DEUS communem cursum non impediatur. Sic potest præscire eclipses Solis ac Lunæ, & reliqua motuum cœlestium phænomena. Patet, quia homines hæc possunt præscire, & de facto præsciunt Astronomi; ergo & Angeli. Et ratio est, quia huiusmodi effectus in suis causis determinati sunt.

II. Effectus secundi generis, qui pendent ex complexione multarum causarum necessariorum, quibus libera causa non intervenit, possunt etiam certò præscire Angeli ac Dæmones, si totam illam causarum complexionem penetrent. Sic scire possunt, messem post annum futuram copiosam, aut secus; tali loco ac tempore futuram pluviam &c.

III. Idem effectus secundi generis possunt aliquando ab eodè multis causis dependere, ut superent vim naturalem cognitivam Angelorum, v. g. quot folia futura sint in arbore post annos aliquot, quot mulcæ nascituræ intra illos, & similia. Ratio est, quia multis modis una aut plures talium causarum mutari aut impediri queunt intra tempus illud, quod nunc latere potest Angelum.

IV. Effectus tertii generis, qui nimirum toti pendent à causa libera proximè, vel remotè, non possunt Angeli vi naturæ certò præscire. Et de his intelligenda sunt loca Scripturæ allata; nam, alios effectus jam antea recensitos præcognoscere non est signum divinitatis, cum etiam ab Angelo præsciri queant. Ratio optima videtur hæc, quòd huiusmodi effectus neque præsciri possunt in causa, neque in se ipsis; ergo nullo modo. Non in causa, quia hæc, cum sit voluntas libera, indifferens est ad effectus ponendos, vel non ponendos, ac proinde nullum effectum determinatè continet; unde nec DEUS prænoscit illos in causa. Non in seipsis, quia cum non existant, non possunt movere aut determinare intellectum; neque hic ex se determinatus est ad illos cognoscendos: non enim, cum limitatus sit, ad omnes cognoscendos determinatus est, qui à voluntate produci possunt; neque ad hunc vel illum

præ aliis, cum omnia indifferenter se habeant quoad intelligibilitatem.

Ex contraria ratione DEUS futura libera cognoscit, tum quia ex illimitatione sua determinatus est ad cognoscendum omne verum, tum quia illa æternitati divinæ præsentia sunt modo à Theologis explicari solito, dum de cognitione DEI tractant in 1. parte Summæ S. Thomæ.

Si dicas, posse non solum Angelos, sed etiam homines cognoscere actus liberos præteritos, qui tamen non magis existunt, & sunt ens, quam futuri; cur ergo saltem Angeli non possunt præcognoscere futuros? Respondeo, eandem esse rationem actuum præteritorum, quæ futurorum, si præteriti nunquam fuerunt cogniti; tam enim, quando desierunt, sunt non ens, ut dictum, quam futuri: at si cogniti fuerint, reminiscendo iterum recognosci possunt virtute specierum memorativarum.

Si iterum dicas, Angelos habere humanorum actuum libero-
rum species infusas, aut saltem illas à DEO habere; cur ergo non possint actus prædictos naturaliter præcognoscere: Respondeo, Angelos non habere illas species, nec si haberent, illis prodesse-
nt, ob rationem dictam §. præcedenti. Quòd si à DEO illis infunderentur, cognoscerent quidem futuros illos actus, sed non naturaliter, seu ex natura potentia cognoscitivæ, sed præter exigentiam ipsius.

V. Effectus quarti generis possunt Angeli ac Dæmones præcognoscere conjecturaliter sub aliqua probabilitate, vel verisimilitudine. Ratio est, quia possunt intimè perspectam habere completionem hominis, atque ex hac natam propensionem, mores, decreta animi externis, signis manifestata, conspirationibus mutuis roborata, & his similia.

Ex his Dæmones futura prædicunt, sed fallibiliter. Unde, ut suam ignorantiam celent, sæpè utuntur amphibologiis; aut si DEUS permittat, ipsimet à se prædicta procurant, ut fiant. Habent etiam longam rerum experientiam, & illâ freti multa prædicunt Dæmones, aut per se in oraculis, aut per suos. Præterea illa, quæ procul fiunt, aut jamjam imminere certò sciunt, alio in loco

Futura
quomodo
prædicant
Dæmones.

fitis aperiunt. Demum, quæ ipsi facturi sunt, aliquando velut divinando prædicunt. His modis fallunt miseros mortales.

An, & quid ex astris prænoscere ac prædicere queant Dæmones; examinabimus, cùm de Mirabilibus cœli agemus.

CAPUT VI.

An, & quomodo Angeli ac Dæmones inter se loquantur.

Angeli ac
Dæmones
inter se lo-
quuntur.

Angelos ac Dæmones loqui inter se, id est, internos conceptus & mutua consilia invicem manifestare, certum est ex Scriptura sacra, quæ passim eorum inter se colloquia refert; & naturali constat ratione, propterea, quòd membra sint unius Reipublicæ spiritualis, inter quæ intercedere debet moralis quædam societas & communicatio.

De modo, quo hæc locutio contingit, magna est opinionum, varietas, adeò, ut ad decem facilè reperiantur. Nonnullas breviter referam, ac rejiciam; deinde quam judico veriolem, afferam.

Locutio
Angelo-
rum, quas
conditio-
nes requi-
rat.

Tres proprietates requirere videtur Angelorum locutio mutua. Prima est, ut sit libera, possitque ab illis fieri, quando volunt, & non fieri, quando non volunt: hanc enim conditionem, habet hominum inter se locutio; ergo multò magis Angelorum. Secunda est, ut unus ita possit loqui cum alio, ut alii, etiam præfentes, non percipiant: hoc enim debitus ordo manifestandi unis, & celandi alios secreta exigat; & cùm hominibus id concessum sit, Angelis non est denegandum. Tertia est, ut loquens possit excitare illum ad audiendum, cui loqui vult, etsi aliis rebus aut cogitationibus sit intentus: hoc enim hominibus est concessum, & misera esset Angelorum conditio, si nullus possit alium vocare, vel interpellare, hoc est, ad audiendum excitare, sed vel expectare deberet, donec alter ad audiendum se applicaret, vel in incertum dirigere locutionem suam. Illa ergo sententia circa modum An-
geli-

gelicæ locutionis optima est judicanda , quæ has tres condiciones meliùs salvat ; illa inconveniens , quæ in aliquo deficit .

Primò igitur , Angelorum locutio non fit imprimendo certos characteres cœlis , aut formando voces in aëre , aut per alia signa sensibilia ; nec etiam per signa instrumentalia spiritualia , sive hæc ponantur naturaliter significativa , sive ad placitum . Ratio est , quia hic modus repugnat secundæ conditioni . *Secundò* , non fit præcisè per cognitionem reflexam super conceptum , vel quasi reflexam super actum voluntatis , quem loquens alteri insinuare vult . Ratio est , quia hic modus nec secundam , nec tertiam conditionem salvat ; imò nec primam semper . *Tertiò* , non fit per meram ablationem velaminis ipsius conceptus , quod sit nolitio , vel potius carentia volitionis , quâ loquens velit suum conceptum alteri patere , ita ut nihil agat in audientem , quo ipsum excitet . Ratio est , quia hic modus non salvat tertiam conditionem : si tantum enim auferatur prædictum velamen , habebit se alter ad actum jam detectum eo tantum modo , quo ad alia quævis objecta , quæ ex natura sua nullum velamen habent .

Rejectis his sententiis , statuo , Angelicam locutionem fieri per directionem liberam conceptuum ac voluntatum internarum , qua loquens vult actus suos alteri patere . Et quidem si volens loqui alteri , & dirigere actus suos internos ad ipsum , advertat illum esse applicatum ad audiendum ; loquitur , hoc est , dirigit ad ipsum actus suos , sine alia prævia excitatione ; sicuti inter homines etiam contingit : si autem advertat illum non esse applicatum ; excitat , sed non aliter ordinariè quàm locutione , eâque vel distinctâ ab illa , quam vult alteri manifestare , vel illâ ipsâ , quam manifestare cupit . Præterea , sicut homo loqui volens , excitat alterum quandoque aliis signis à locutione distinctis , ut nutibus , trusionibus , & similibus ; ita & Angelus loqui volens , potest excitare alterum Angelum aliis signis à locutione distinctis . Ratio hujus sententiæ est , quia salvat tres condiciones suprâ positas : nam talis locutio fit liberè , ut patet ; & non percipitur , nisi ab illo , cui vult loqui Angelus , ut constat ex dictis cap. præcedenti §. I. & fit prævia excitatione , uti opus fuerit . *Æstimo tamen , sicut unus Angelus*

Locutio
Angelo-
rum quo-
modo fiat.

gelus non potest excitare alterum in quavis distantia, sic nec loqui ipsi posse, sed in illa tantum, in qua illum excitare potest: ad eum modum ferè, quo idem inter homines contingit.

CAPUT VII.

De sphaera extensionis Angelica, & quomodo possint se intra & extra illam movere.

Angelorum substantia capax est alicujus extensionis, seu diffusionis per reale spatium, cui coëxistit. Ratio est, quia ex nullo alio capite desumi potest repugnantia diffusionis, quam ex indivisibilitate conjuncta cum spiritualitate: at ex illo capite peti non potest in Angelis, cum constet animam indivisibilem, imò & DEUM diffundi; ergo &c.

§. I. Quanta sit sphaera extensionis Angelicæ.

Sphaera extensionis Angelicæ, quanta sit, & cujus figuræ.

EXtensio seu diffusio Angelica est certis limitibus circumscripta, pro ratione perfectionis, quos naturaliter non potest excedere Angelus. Quòd limitata sit, patet ex eo, quòd sit quædam perfectio, utpote participatio immensitatis divinæ; omnis autem perfectio creaturæ communicata, limitata est de facto. Quòd autem connaturaliter tantò sit major, quantò substantiæ perfectio major est, communis est sensus, licèt ratio convincens afferri non possit, nisi quòd quemadmodum potentia locomotiva, tam respectu sui, quàm respectu mobilis, perfectioni proportionari conveniens est, ita & sphaera extensionis?

Quanta porrò sit sphaera Angelicæ diffusionis, nè conjecturâ quidem assequi possumus, nisi quòd maximorum gigantum moles etiam infimos Angelos excedere doceat nos animæ rationalis expansio, quæ molibus illis coëxtendi potest, ac solet. Ex quo colligimus, supremorum Angelorum sphaeram esse valdè amplam. Nullum tamen posse in infinitum extendi, docet repugnantia infinitudinis actualis in creatura.

Quæri solet, an sub quacunq̄ue figura latitudinem sphaeræ suæ explere possint Angeli; ut si adæquare possint sphaeram, cujus diameter sit decempedalis, v. g. possint etiam quamcunq̄ue aliam figuram sphaeræ isti æqualem, v. g. cylindrum cujuscunq̄ue longitudinis datæ, & latitudinis tantò minoris. Mihi non videtur Angelis naturaliter competere hujusmodi sub quacunq̄ue figura extensionem: nam alioquin Angeli boni possent simul esse in cælo & in terra, in tenuissimum cylindrum se extenuando: Dæmones item ab una parte Terræ in aliam se continuò extendrent, ut pluribus præsentès simul nocerent.

§. II. Quomodo Angeli possint se movere intra sphaeram suæ diffusionis, vel per aliud medium.

Posse se Angelos movere, dubitari nequit. Possè etiam intra sphaeram suam contrahere sese, ac dilatare pro libitu, & non necessariò occupare debere totam sphaeram suam, communis & vera est opinio: nam uti pro arbitrio se sistere possunt huic vel illi spatio, ita etiam minori vel majori, cum ab illo non dependeant. Imò etiam ex hac independentia à spatio sequitur, posse existere indivisibiliter, & ut ita dicam, punctualiter absque ulla extensione: eo ipso enim quòd substantia indivisibilis est, neque habet absolutam extensionem intrinsecam, neque præsens est corpori, existit indivisibiliter, carens omniformâ extendente. Id autem, quo pacto fiat, dicetur postea Assertionè sextâ. His positis ceu fundamentis, statuo sequentia cum *P. Ignatio De Kennis Diss. 3. de Angelis*.

Angelus intra sphaeram suam potest se contrahere, & dilatare.

I. Non potest se Angelus quacunq̄ue celeritate movere. Ratio est, quia si id posset, haberet potentiam motivam actu infinitam; omnis enim potentia, quæ effectum respicit sub infinitudine potentiali, infinita est, utpote quæ à nullo determinatur ac limitatur. Imò, si posset se quacunq̄ue celeritate movere, posset etiam alia quacunq̄ue mobilia ita movere: nam quatenus se sic determinatè movere potest, potest & aliud quoddam aliquâ celeritate; non enim qualibet resistantia sistere potest omnino potentiam motri-

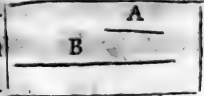
Angelus non potest se quacunq̄ue celeritate movere.

motri-

motricem in certo gradu determinatam: ergo movere potest id ipsum celeritate majori, quatenus se potest majori quàm illà, quæ primò comparabatur cum mobili, & sic in infinitum procedendo. Hinc efficitur quòd sequitur.

Nec potest
in instanti
deserere
totum spa-
tium quod
occupat.

II. Non potest Angelus simul & instantaneè totum spatium quod occupat, deserere, & ponere se in proximo totaliter alio. Ratio est, quia alioquin movere se posset quacunque celeritate datà, hoc est, posset dato tempore percurrere spatium quodcunque datum. Sit enim datum tempus A, & spatium percurrendum sit B: concipiatur tempus divisum in tot partes, quoties continetur spatium, quod simul occupat Angelus, in spatio decurrendo, quod sit v. g. trium leucarum: potest qualibet parte dati temporis conficere spatium æquale sphaeræ suæ, aut illi quod primò occupabat, si simul & instantaneè potest; ergo potest totum spatium datum decurrere omnibus partibus temporis dati, hoc est, dato tempore, quantumvis exiguo; ergo quacunque celeritate potest se movere; quod est contra primum assertum.

Eodem argumento demonstratur, nec posse Angelum simul & instantaneè occupare spatium quantumcunque exile.

Nec in in-
stanti se
expande-
re intra
sphaeræ suæ
latitudi-
nem.

III. Non potest Angelus intra latitudinem sphaeræ suæ se instantaneè expandere. Sequitur ex proximè dictis. Sit enim sphaera tota, quam occupare potest Angelus, exempli gratià decempedalis, & occupet primò Angelus spatium pedale tantum: deinde diffundat se, si fieri potest, simul ad alios pedes novem, & occupet totam sphaeram, quam potest; poterit etiam eosdem novem occupare deserendo spatium pedale priùs occupatum, nam non necessàriò totam sphaeram occupat, & poterat tantum octo aut pauciores pedes de novo occupare: Ergo occupatis novem pedibus de novo, poterit deserendo primum rursus ad decimum, proximum se extendere instantaneè, cum hic compleat sphaeram, & sic semper; ergo consequuntur omnia absurda in præced. Assertionem relata.

Nec intra
eandem se

IV. Nec potest Angelus intra eandem latitudinem sphaeræ suæ se instantaneè contrahere. Ratio est, tum quia contractio illa est

est motio quædam, non minùs quàm dilatatio: tum præcipuè quia Angelus posset etiam alia mobilia secum quacunque celeritate trahere: nam quatenus se contrahere potest determinatâ celeritate, potest & aliud quoddam aliquâ celeritate secum trahere; ergo & majori; ergo quacunque, ut diximus in Assertionione prima.

contrahere
instantaneè.

V. Non potest Angelus transire ab extremo ad extremum spatium sine medio. Ratio est, quia si id posset, posset etiam spatium quod occupat, deserere instantaneè, & ponere se in proximo; nam si possit instantaneè se ponere in spatio distant, à fortiori potest in proximo: atqui hoc non potest, ut probatum est Assertionione secunda; ergo.

Nec transire ab extremo ad extremum sine medio.

VI. Potest Angelus esse in indivisibili, seu carens omni extensione. Ratio est, quia extensio omnis spiritali substantiæ accidentaria est, & absq; ea omnes immanentes actiones a què expeditè elicere potest, utpote à loco planè independens; ergo &c. Nec refert, quòd fortassè extensio necessaria sit ad operandum trans-eun-ter in corpora, quia hæc operatio planè est Angelo libera, & potest ab omni cessare.

Angelus potest esse in indivisibili.

VII. Hujusmodi statum indivisibiliter existendi potest obtinere Angelus contrahendo se successivè ad punctum spheræ suæ; imò aliter non potest ex vi Assertionionis quartæ. Ratio est, quia potest se contrahere ad dimidium spheræ aliquo tempore A; ergò tempore B dimidio ipsius A ad dimidium extensionis reliquæ, & rursus tempore C dimidio ipsius B ad reliqui dimidium, & sic consequenter semper tempora proportionatè accipi-endo ad spatia contractionis: hæc autem progressionem tempore duplo ipsius A devenitur ad punctum seu nihilum extensionis; tempore enim minore, quàm duplo devenitur ad extensionem quâlibet datâ minorem; ergo &c.

VIII. Possunt plures Angeli esse simul in eodem loco. Ratio est, quia sunt penetrabiles invicem, utpote indivisibiles; & nihil est extrinsecum, quod impediatur hanc coëxistentiam Angelorum cum eodem corpore. Imò, quando Dæmones possident corpora humana, de facto sunt ubi est anima; ergo & anima & Dæmon sunt in eodem loco; quid ni ergo id queant plures Angeli?

Angeli plures possunt in eodem loco simul.

CAPUT VIII.

*De potentia Angelorum ac Dæmonum movendi
ac detinendi alia à se.*

Angelos ac Dæmones movere ac detinere posse ac solere alia à se, indubitatum est, & patebit ex multis exemplis in sequentibus. Ea verò vel sunt corpora, vel spiritus. Singulos casus examinabimus, ut dicendis in sequentibus præludamus.

§. I. Quomodo Angeli ac Dæmones moveant
ac detineant corpora.

Angeli
quomodo
moveant
corpora.

Certum est id aliter fieri ab Angelo assistente, quàm ab anima informante: nam hæc nihil potest in extrinseca corpora, nisi mediante suo cui præsidet, quod movens alia movet; Angelus autem assistens extrinsecum corpus movet immediatè absque instrumento. Modus, quo id faciat, duplex excogitari potest: primò, ut aliquam virtutem motivam aut detentivam imprimat corpori, quæ deinde movere aut detinere pergat: secundo, ut ipse motus aut quies ab ipso immediatè dependeat. Ego sequentia statuo cum *P. Ignatio Der Kennis Disput. 4. de Angelis cap. 3. §. 2.*

I. Angelus potest movere ac detinere corpora, nullum impetum à se distinctum iis imprimendo. Ratio est, quia potest corpus antea quiescens secum rapere dum movetur; & corpus antea quiescens secum rapere dum movetur; & corpus antea motum, se interponendo, aut illi se præsentem ac quietum statuendo, sistere, ad eum ferè modum, quo utrumque potest homo. Frustra igitur nonnemo, ut Angelus detineat lapidem in aëre, necessarium esse ait, ut producat impetum in lapide tam fortiter nitentem ad motum sursum, quantum gravitas trahit deorsum.

II. Potest etiam Angelus imprimere impetum corpori à se moto, quo durante, & Angelo jam absente, moveri pergat. Ratio est, quia ut corpori mobili imprimat impetum, nullo alio opus est, quàm ut per aliquod spatium deferat mobile, quod eo ipso impetum

tum illum concipit, aut à semet sub motu tanquam conditione, aut à causa motrice productum: non enim aliter lapis projectus in altum concipit impetum, quàm à manu ac brachio celeriter se movente, ac lapidem secum deferente; nec aliter sagitta, quàm à chorda arcûs se perniciousè retrahentis aliquòusque mota; & sic de cæteris. Atqui magnâ velocitate deferre potest Angelus corpora, ut diximus; ergo & impetum motivum illis imprimere, quo deinde nihil operante Angelo corpus pergat moveri tantò diutiùs ac velociùs, quantò motus delationis concitator fuit, & per justum spatium continuatus.

III. Si nullus impetus detur, quo projecta moveantur (ut nonnulli putant) potest nihilominùs Angelus efficere, ut corpus moveatur, quamvis illi non maneat præsens. Ratio est, quia in illa hypothesisi homo potest movere alia corpora dicto modo; ergo & Angelus, si motum ipse inchoet per se in illis corporibus; nam uadecunq; oriatur motus movente homine corpus, eadem adsunt principia ejus continuandi, sive illud sit medium, sive ipsa natura motus, sive aliud quidpiam.

Potest ergo Angelus auctor esse motus in mobili distante, cui non est præsens, si antea præsens motum inchoavit. Non tamen potest inchoare motum in mobili distante, quia non est verisimile posse eum inchoare motum in distante aut solâ suâ voluntate immediate, aut aliquid in ipsum trajiciendo.

IV. Non potest Angelus quâcunq; velocitate, aut quodcunque mobile, movere. Ratio est, quia virtus ejus motiva est limitata; ergo tanta potest esse resistentia mobilis, quam superare non possit; & tanta velocitas, quam attingere nequeat.

V. Dicendum videtur, Angelum movere absque defatigatione, illa quæ movet. Ratio est, quia in Spiritu applicatio virium, solâ eget substantiâ simplici & voluntate, absq; instrumentorum subsidio, quæ usu ipso consumuntur, ut in animali contingit, quod connitendo & continuando, vires seu spiritus exhaurit, ipsosq; nervos contentione nimîâ debilitat.

§. II. An, & quomodo Angeli ac Dæmones possint movere ac detinere alios spiritus?

Angeli ac dæmones quomodo moveant ac detineant alios spiritus.

Certum est ex Scriptura Sacra, Angelos utrumque posse: nam *Lucæ cap. 16.* dicitur anima Lazari deportata ab Angelis in sinum Abrahamæ; & *Tobie cap. 8.* Raphael Angelus ligavit dæmonem Asmodæum. Quæstio est, quomodo id fiat. Non nemo negat id fieri physicè, sed tantùm moraliter, DEO assistente ad voluntatem alterius. Ego hæc statuo cum *P. Ignatio Der Kennis loc. cit.*

§. 3.

I. Angelus superior potest inferiorem invitum virtute physicâ movere, ac detinere. Ratio est, quia Angelus quilibet est capax motus merè passivi ab extrinseco, & quietis involuntariæ; potest enim à DEO moveri, ac detineri; ergo etiam capax est talis motus ac detentionis ab altero Angelo perfectiore: cum ergo Angelus ille perfectus possit talem passionem causare in corpore, cur non possit in alio Angelo se imperfectiore? Deinde, quia superioritas in natura videtur aliquam prælationem adferre & potestatem in inferiores, fundatam in natura; hæc autem non potest esse moralis jurisdictionis, quæ in natura non fundatur; ergo physica, quæ intelligi nequit sine vi coactiva & coërcitiva, cujus pars est virtus motiva, ac detentiva. Demùm sæpè Dæmones 'potentiores' coërcent Dæmones alios, evertendo eorum machinationes, ut patet ex multis exemplis suo loco afferendis; hoc autem non fit moraliter, DEO ad voluntatem potentiorum compescendo inferiores; ergo fit physicè.

II. Modus, quo unus Angelus aut Dæmon movet alium, aut detinet, similis est illi, quo corpus movet, aut detinet, nullum impetum à se distinctum illi imprimendo, prout diximus §. præcedenti Assertionem 1. Ratio est, quia positis illis, quæ diximus, sequitur necessariò motus & quies, & alia qualitas spiritualis quasi impressa, est difficilis intellectu, & superflua.

Itaque Angelus Angelum ut moveat aut detineat physicè, debet illi esse præsens, & non potest alium loco distantem ita afficere per solam voluntatem. Quare si Spiritus alium loco distantem deti-

deti-

detinere aliquando contigit, id moraliter fieri dicendum est ab Angelo alligante, si absens sit, physicè autem à solo DEO, uti Sancti aliqui Dæmones alligasse ac detinuisse leguntur..

CAPUT IX.

De assumptione corporum per Angelos

ac Dæmones.

Angelos ac Dæmones sæpè in variis hominum & animalium formis apparuisse hominibus, illisque locutos, & alias similes operationes sensibiles exercuisse, indubitatum est, constatque ex Sacra Scriptura, ac multis historiis sacris & profanis. Nam Genes. cap. 3. apparuit Dæmon Evæ sub specie serpentis, & locutus est. Et cap. 18. tres Angeli sub specie trium virorum apparuerunt Abrahamæ. Et cap. 19. duo Angeli venerunt Sodomam in figura peregrinorum. Et cap. 32. Angelus in forma viri luctatus est eum Jacob tota nocte usque manè. Raphael in figura Juvenis apparuit Tobix, & diu eum comitatus fuit, mirasque operationes exercuit. Gabriel apparuit B. MARIÆ Virgini, & locutus est; Dæmon Christo, & eum tentavit; Angeli mulieribus, & illas de resurrectione Christi instruxerunt. Omitto alia multa, quæ passim occurrunt, & in sequentibus referentur. Hæc dum faciunt Angeli ac Dæmones, dicuntur assumere, hoc est, ad se sumere corpora. Circa hanc rem sequentia brevissimè examino.

Corpus assumere possunt ac solent Angeli ac dæmones.

§. I. Quid requiratur, ut Spiritus dicatur assumere corpus?

I. Non sufficit eum esse corpori præsentem, aut illud localiter. movere: neque enim Angeli, si cœlestia corpora moveant, aut Dæmones, si energumenos possideant, aut aliis modis aliis corporibus præsentem sint, aut illa pertranseant, vel moveant, dicuntur illa assumere.

Corporis assumptio per Angelos quid requiratur,

II. Non requiritur, ut illis uniantur per modum formæ: quia eum formæ informativæ non sint, sed substantiæ completæ, repugnat ut per informativam unionem corporibus uniantur..

Eadem de causa non requiritur unio hypostatica, quia hæc, ex communi Theologorum consensu, impossibilis est creaturis.

III. Requiritur ergo, ac sufficit, ut præter intimam ac substantialem præsentiam ad corpus, per illud personas suas ac proprietates repræsentent, & operationes speciales exerceant. Ratio est, quia his conditionibus positis omnes intelligunt verè apparere Spiritum in corpore assumpto, illis verò deficientibus nemo id intelligit.

§. II. Qualia corpora assumant Angeli, ac Dæmones.

Corpora
qualia as-
sumant
Angeli ac
Dæmones.

D. Isidorus & Beda volunt, Angelos bonos assumere corpora formata è materia cœlesti; Tertullianus dixit, eos materiam novam sibi creare. Sed primum nec necessarium, nec conveniens est, etsi non impossibile: secundum verò falsum, & impossibile.

Dicendum ergo, utrosque assumere corpora ex materia sub-lunari formata. Dæmon etiam assumit subinde cadavera mortuorum, sed reproborum; sanctorum verò cadavera non assumit, tum quia DEUS id non permittit, tum quia illa exhorrescit ac fugit. Angeli boni tamen si cadavera assumere queant, id tamen nunquam facere credibile est: nam reproborum cadavera non dignantur assumere, Sanctorum verò cadavera venerantur.

Ordinariè tamen tam boni, quam mali Angeli, formant sibi corpora aërea, ita ex variis vaporibus & exhalationibus, cæterisq; mixtis faciliè solubilibus compacta, ut colores animalis assumpti & figuram extrinsecùs referant. Duritiem, mollitiem, scabritiem, aliasq; tales qualitates perfectè imitari possunt variis modis, applicando activa passivis.

Organiza-
re an pos-
sint corpo-
ra Angeli
ac dæmo-
nes.

An verò Angeli ac Dæmones possint organizare corpora humana & bruta, quæ assumunt, peculiaris est difficultas, pendetque resolutio à variis opinionibus de organici corporis natura & causis. Nam si tota viventium machina corporea, & organorum diversitas ab invicem, & ab aliis rebus, oritur à solo motu, figura, quantitate partium materia; possunt ea organizare: nam, quid-

quidquid ex his tribus pendet, possunt exequi, & quidem immediatè, si sibi relinquuntur, cum à sola motrice facultate pendeant. Si verò organizatio oritur ex primarum qualitatum temperie, & certâ combinatione, iisque quæ inde resultant, additâ configuratione partium ad instrumenti rationem; iterum ea organizare possunt: nam tunc organicas partes formare queunt, saltem mediatè applicando activa passivis, ex quibus præcisè is gradus oriatur, qui requiritur. Si denique requirantur dispositiones aliæ, sive accidentales, sive substantiales, nempe formæ partiales, quæ tamen ab influxu animæ informantis necessariò non pendeant, sed ab aliis causis activis ac passivis; iterum possunt corpora organizare, applicando quidquid ex parte corporis in animali requiritur. At si hæc vel illa, quæ ad corporis organizationem requiruntur, pendeant à solius animæ influxu, ut producantur & conserventur (influxu dico animæ non introducendæ, quia hæc posterior est organizatione, sed generantium, tam ex parte patris per virtutem feminalem, quàm ex parte matris;) non possunt organizare corpora, sed recurrendum est ad DEUM. Quid autem absolutè dicendum sit, non est hujus loci determinare.

§. III. An Angeli ac Dæmones mediantibus corporibus assumptis exercent operationes vitales.

Non possunt Angeli ac Dæmones in assumptis corporibus humanis aut ferinis exercere operationes vitales videndi, audiendi, loquendi &c. Ratio est, quia ad vitales operationes exercendas requiruntur corpora organica, qualia non sunt illa, quæ assumunt. Et licet organica essent, nec dum id possent, quia non sunt formæ informantes; quod tamen requiritur: nullam enim in illis habent potentiam vitalem, quæ naturaliter separatur ab anima informante, & vitam dante. Non ergo vident, audiunt, aliasque sensationes producunt, sed loco visus, auditus, & aliorum sensuum intellectu utuntur. Locutio etiam, quæ motu labiorum cæterorumque instrumentorum ad verba proferenda necessarium perficitur, non est vitalis operatio, quia non est ab anima in-

Angeli ac
Dæmones
in corpo-
ribus as-
sumptis
non exer-
cent opera-
tiones vi-
tales.

for-

formante. Intellectiones ac volitiones, quas in assumptis corporibus eliciunt, sunt quidem operationes vitales, sed non tales, quæ per corpus assumptum fiunt; de quibus solis est quæstio.

De corporibus, à dæmone assumi solitis, lege etiam, quæ dicimus libro sequenti cap. 29. & 32.

CAPUT X.

Quo pacto fiat, ut Angeli ac Dæmones in assumptis corporibus videantur, audiantur, tangantur ab uno, & non ab aliis præsentibus.

Angeli ac Dæmones cur in assumptis corporibus non videantur ab omnibus præsentibus.

SI verum esset, quòd, ut aliqui volunt, immediatum objectum sensationum sit ipsa immutatio organi, non à productione novæ alicujus qualitatis, sed ab allapsu certorum corpusculorum causata; facilis esset & hujus rei, & quarumcunque fascinationum ac præstigiæ, quibus Dæmones aut magiope Dæmonum sensibus illudunt: tunc enim, ut benè notat *P. Der Kennis Disp. 4. de Angelis cap. 4. §. ult.* non est opus alio, quàm respectu unius impedire hunc allapsum, aut immutationem organi (ad quod solâ virtute motrice opus est,) & non respectu alterius. Hâc autem ratione efficere possent, ut etiam alia quæcunque, non à se, sed ab aliis dicta aut facta, vel nullo modo audirentur, aut audirentur, vel tantùm ab his, & non ab aliis: imò ut nullo objecto posito afficerentur quomocunque sensus, si nempe organa ita movendo afficerent, ut affici nata sint à tali vel tali objecto, v. g. auditûs tympanum ita concutiendo, ut pulsari solet à tonitru, vel suavi Musicâ &c.

At positâ receptâ sententia de specierum sensibilibium productione, major est difficultas. Nam sicuti (ut passim supponitur, & infra de Dæmonibus specialiter probabitur) nihil præter localem motum, & ex hoc resultantem figuram possunt causare; ita nec aliam causarum efficientiam, si subjecto capaci applicaræ sint, possunt impedire: hæc enim duo, producere scilicet, & directè seu immediatè impedire, videntur esse ejusdem facultatis: quomodo ergo

ergo unus videt, & audit objectum verè sensibile, & species qua-
 quaversum sphaericè diffundens, alius verò vicinus apertis oculis
 & auribus nihil videt, aut audit? quomodo item ultra objectum,
 redditum invisibile, quod tamen verè opacum est, ut supponitur,
 & species visibiles alterius retrò positi intercipit, alia objecta retrò
 posita æquè apparent, ac si nihil foret interpositum? *P. Ignatius*
De Kennis loc. cit. ait, si in dictis casibus reales sunt apparentiæ, &
 non merè phantasticæ, dicendum necessariò esse, tale simulacrum
 ab Angelo aut Dæmone (qui summi sunt in naturalibus artifices)
 obrudi oculis ex legibus perspectivæ efformatum, ut appareat eo
 modo, quo objecta remotiora apparere nata sunt, eoq; obregi cor-
 pus quod invisibile redditur. Possè autem objecta propè posita,
 apparere ac si remotissima forent, patet inter alia ex eo, quòd ita
 contingat, si lentem concavam tubo inferas, & per tubum ac len-
 tem objectum aspicias. Ego dicerem, in utroq; casu impediri emis-
 sionem specierum ab objecto, vel saltem transmissionem eorun-
 dem in oculum illius, qui non videt objectum. Nec refert, quòd
 objectum interpositum, cujus species impediuntur, opacum sit;
 sine enim speciebus illius videri nequit. Objectum tamen retro-
 positum debet esse in tali situ, ut species suas in oculum mittere
 queat. Idem dic de speciebus audibilibus, aut de ipso sono per me-
 dium ac cum medio delato. Sed de hac re iterum infra redibit
 sermo.

P A R S II.

DÆMONIBUS PROPRIA.

T Ametsi plurima, qua in sequentibus capitibus
 exagitemus, Angelis quoq; aut conveniant,
 aut convenire queant; demonibus tamen attri-

E

buun-

buuntur, quoniam illi soli aut eo modo, aut eo fine perpetrasse, vel perpetrare posse creduntur, quo an perpetrata sint vel perpetrari queant, dubitatur. In multis non tam de possibili, quàm de facto erit quaestio; quam aliter probare ac stabilire non poterimus, quàm idoneis testibus, qui relata à se vel ipsi inspexerunt, vel ab iis, quos fide dignos indicaverè, didicerunt. Horum cum summa sit in rebus aliis ac apud alios auctoritas, imprudens meritò, nè dicam impudens censebitur, qui illam temerè elevare attentaverit.

CAPUT XI.

De Dæmonibus in particulari varia; ac in primis an aliqui extra infernum degant.

Dæmonum varia nomina.

Ethnici Dæmonum nomen bonis ac malis Angelis attribuebant, Christiani malis tantum; quos & Diabolos, & Spiritus immundos, aliisque variis nominibus appellant. Multi, qui bonos Angelos cum verissima & communi sententia simplices Spiritus esse concedunt, Dæmonibus corpora tribuunt: multi etiam, qui bonos ac malos Angelos corpore præditos asserunt, subtiliora Angelis corpora tribuunt, velut ex pura & cœlesti materia delibata; Dæmonibus verò densiora vel crassiora, velut ex materia aërea concreta. Auctores magno numero refert *P. Petavius lib. 3. de Angelis*; quorum plerique nidore ac fumo victimarum pasci illos arbitrati sunt: quod an verum sit, infra examinabimus in Mirabilibus Energumenorum.

Dæmo-

Qui corpora vel Angelis omnibus, vel solis Dæmonibus assignant,

gnant, tale eorum peccatum fuisse censent, ut cum Orbi huic administrando præpositi essent à DEO in Mundi exordio, mulierum capti specie stupri consuetudinem cum illis habuerint, ac propter impuritatem ac flagitium cœlo fuerint ejecti, & DEI confortio privati. In hujus suæ sententiæ confirmationem adducunt illud Genes. cap. 6. *Cùmq; cepissent homines multiplicari super terram, & filias procreassent; videntes filii DEI filias hominum quod essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant.* Putant hi, filios DEI esse Angelos. Sed communis & sana interpretatio per filios DEI intelligit filios ac nepotes Seth, per filias verò hominum posteras Caini; & Angelorum peccatum, non diu post illorum creationem perpetratum in cœlo sidereo, fuisse superbiam, ut suprà cap. 3. docuimus.

num primum peccatum quale fuerit.

Rebellium Angelorum princeps, qui nimirum exemplo & hortatu suo cæteros in ruinam pertraxit, Diabolus, & Satanus, & vulgò etiam Lucifer nominatur. Communiter tamen etiam quilibet Dæmon, & Diabolus, & Satanus seu Satan appellari solet, id est, accusator seu calumniator, & tentator. Luciferum plures credunt fuisse omnium Angelorum principem; alii tamen infra supremum illum gradum & ordinem collocant. Prior sententia communior est, quæ etiam vult, ex omnibus Angelorum ordinibus aliquos cecidisse.

Post admissum peccatum suum Dæmones non statim ad infernum, locum videlicet in Terræ medio, ac damnatorum omnium carcerem, fuisse præcipitados, multorum est Veterum opinio, qui in aëre illos degere putant, donec extremi iudicii dies adveniat. Auctorum nomina ac testimonia invenies apud *Petavium lib. 3. de Angelis cap. 4.* Alii non tantum in aëre, sed & in igne seu æthere, in aqua, in cavernis terræ, aliisque variis locis illos degere asserunt. Alii illorum partem in inferno, partem in aëre, & aliis extra infernum locis constituunt. At enim divina Scriptura Dæmones omnes in tartarum præcipitados esse, & ibidem velut in carcere vinculis constrictos asservari in extremum iudicii diem, asserere videtur. Nam *S. Petrus in Epistola Canonica 2. cap. 2. vers. 4.* sic scribit: *Si enim DEUS Angelis peccantibus non pepercit, sed*

Dæmonum locus quinam nunc sit,

*rudentibus inferni detractos in tartarum traxerat crucianos, in
 iudicium reservari Cui S. Judas in Canonica sua cap. 6. conlonat,
 dicens: Angelos verò qui non servaverunt principatum, sed dereli-
 querunt suum domicilium, in iudicium magni diei vinculis aternis
 sub caligine servavit.* Tametsi enim his locis propositio de
 Angelorum rebellium damnatione ad infernum, indefinita sit,
 universali tamen æquivalere videtur. Tametsi præterea non-
 nulli *tartarum, & infernum, & caliginem*, pro inferiori parte aë-
 ris accipiant, hæc tamen interpretatio non videtur esse probabilis;
 quia voces illæ communiter apud omnes, *inferos* significant. Ni-
 hilominus eadem divina Scriptura alibi innuit, etiam extra infer-
 num, in aëre, ac alibi Dæmones degere. Nam & à *D. Paulo in Ep.
 ad Eph. c. 2.* Diabolus, hoc est, Dæmonum princeps vocatur *princeps
 potestatis aëris hujus*, cui scilicet subjecti sint & obsequantur Dæ-
 mones, qui in aëre degunt. Ibidem *cap. 6. vers. 12.* dicitur, non
 esse nobis colluctationem adversus carnem & sanguinem &c. sed
contra spiritualia nequitiæ in cælestibus, hoc est, *in aëre*, ut *D. Hie-
 ronymus* citatum locum interpretatur. Et apud *D. Lucam cap. 8.
 vers. 31.* cum se viderent Dæmones ex infestis corporibus extur-
 bandos à Christo, *rogaverunt illum, nè imperaret illis, ut in abyf-
 sum irent*, hoc est, in tartarum seu infernum. Et ut desint alia
 argumenta, certè cum videmus à Dæmonibus invadi occupariq;
 hominum ac jumentorum corpora, fatendum est illos aut non
 omnes in inferno detineri, aut saltem subinde egredi,

Dicendum videtur, reprobos Angelos statim à lapsu detrusos
 ad infernum, & vinculis perpetuis addictos, ut Sancti Apostoli Pe-
 trus & Judas innuunt; non tamen omnes ita ibidem detineri, ut
 non subinde egrediantur, & in aëre, vicinisque locis stationem,
 habeant, ut *S. Paulus* innuit, nec abnuat *S. Petrus*, qui in *Epist. 1.
 cap. 5.* ait, *Diabolum circuire instar leonis rugientis, & querere,
 quem devoret.* Certè *Lucifer* ipse, qui *Apocal. cap. 20.* ligatus dici-
 tur in abyfso, solvendus erit modico tempore sub tempora Anti-
 Christi. Probabile etiam est, vicissim dæmones mutare sedes, &
 qui in inferis sunt, illinc emitti; & qui aërem terræque vicina
 incolunt loca, illuc penetrare, atque ultrò citròque commeari.

Ita verum esse potest, quod Petrus & Judas scripserunt, desertores illos Angelos tartaro velut carceri ac vinculis æternis addictos, quoniam & pars major ibi habitat, & si qui subinde emittuntur, eò etiam redeunt. Nam & qui perpetuò damnati sunt carcere homines, tamen ad tempus exsolventur, eòdem postea reversuri; rectè in perpetuo esse carcere dicerentur.

Probabile tamen videtur, non omnes à principio fuisse ad infernum detrufos, sed illos tantum, quorum major fuit malitia, ob excellentiorem naturam, & majora naturæ ac gratiæ dona à DEO accepta. Moveor, quia ex una parte certum est, nunc non omnes in inferno esse; ex alia verò parte non est necessarium asserere, sententias à S. Petro & S. Juda prolatas, esse universales. Et illi fortassis semper fuerunt & erunt in inferno; non alii.

CAPUT XII.

De variis Dæmonum generibus, officiis, operationibus, ac nominibus, ex Psello & Trithemio.

Varia sunt Dæmonum vel genera, vel nomina, à variis officiis seu operationibus desumpta. Nonnulla in medium proferam. Marcus quidam apud *Michaëlem Psellum lib. de natura Dæmon.* magnus Dæmonum cultor, dividit eos in sex genera, à locis quæ inhabitant, desumpta. Primum vocat *igneum*, seu ut alii, *æthereum*, atque *cœleste*, quòd in sublimiori aëre, quem alii ignem, alii *æthera*, alii *cœlum* appellant, pervagari sit solitum. Secundum vocat *aëreum*, quòd in terræ proximo aëre obvolitet. Tertium *terreum*, quòd in terræ ipsius regionibus versetur. Quartum *aqueum* seu *aquatile* ac *maritimum*, quòd in aquis ac maribus, locisque palustribus habitat. Quintum *subterraneum*, quòd in locis subterraneis, ac ipsis terræ visceribus, ac præcipuè in fodinis metallicis degat. Sextum *lucifugum* seu *tenebrosum*, quòd lucem fugiat, & in perpetuis tenebris hæreat. Eorundem generum prior meminit Orpheus, scribens ad Musæum, & vocans

Dæmonum varia sunt genera.

Δαίμονας ἀραιούς, καὶ ἡέριους, καὶ ἰνυδαίους, καὶ χθονίους, καὶ ὑποχθονίους, *Dæmones*

cœlestes, & aëreos, & aqueos, & terrestres, & subterraneos. Ubi per cœlestes intelligit æthereos seu igneos, per subterraneos verò etiam lucifugos, orcum videlicet inhabitantes. Eorundem meminuit etiam ipse Apollo apud *Eusebium lib. 4. de demonstratione.* Aëreos agnovit etiam *Plato in Phædro*, imò Scriptura Sacra, ut vidimus, & plerique Veteres. Terrestres videtur agnoscere *Zoroaster in Oraculis* circa finem, ubi ait: *Ergo ex finibus terra exiliunt terrestres canes, nunquam verum corpus mortali homini monstrantes.* Et alibi: *Tuum enim vas bestia terra incolent.* Psellus terrestres canes, & bestias terræ, exponit Dæmones, qui circa terram oberrant; quos *Plethon* vult apparere solitos caninâ vel aliâ fœda specie.

Trithemii
locus de
variis
Dæmo-
num gene-
ribus ex-
plicatur.

Quæ de Dæmonum generibus à loco desumptis breviter scribit *Orpheus*, & *Psellus* ex *Marco*, fusissimè persequitur *Joannes Trithemius lib. 8. questionum ad Maximil. Cæsarem quest. 6.* Quem locum adducit etiam *P. Martinus Delrio lib. 2. Disquisit. Magic. quest. 37. Sect. 2.* suisque Commentariis interjectis vel illustrat, vel castigat: sed pro *quest. 6.* citat *quest. 5.* Ego breviter, quæ ad rem præsentem pertinent, inde decerpam, & notatiunculis propriis illustrabo. Sic ergo scribit *Trithemius: Multa enim sunt genera Dæmonum, & certis inter se gradibus distant, ratione locorum, in qua cadentes à principio sunt detrusi.* Putat ergò, non omnes à principio ad tartara detrusos; quæ multorum est opinio. Primum quidem genus *Dæmonum* appellat igneum, quòd circa superiorem pervagatur aërem, quem alii æthera, nos putatum ignem appellamus; nec unquam ante iudicii diem ad inferiora demergitur, sed continuè sub regionibus permanentes lunaribus, nullum habent cum hominibus in terra commercium &c. Quòd sub Luna aliqui habitent, non ab uno; quòd nunquam ante extremi iudicii diem descendant inde, non concedo, quia cum subterraneis infernalibus saltem aliquando sedes commutare verisimile est. Nulla sunt eis cum maleficis consortia, quoniam cum demorentur in igne, propter subtilitatem suam non possunt inducere corpus crassum sive aëreum. Vana ratio: omnes enim Dæmones, seu ignei vocentur, seu aërei, seu

Dæmones
ignei.

feu aquatici, seu terrei, substantiæ sunt spiritualis; si ergo reliqua corpora possunt assumere, possunt & illi.

Secundum genus æreum dicitur, quod in aëre oberrans nobis ^{Dæmones} propinquo commoratur. Hi quidem possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aëre corporibus, quandoq; visibiles hominibus apparere. Aëra permittente DEO sapius turbant, tonitrua & tempestates concitant, & omnes simul in perniciem humani generis conspirant: more hominum affectionibus moventur passionum, superbiâ maximè, & invidiâ, tanguntur perturbationibus continuis: & nec solido vestiuntur corpore, nec uno consistunt loco. Neq; unam omnes formam habent, sed plurimas, easq; sapius mutant, secundum varietatem affectionum, quibus vel occurrunt maleficarum carminibus evocati, vel impulsu perturbatione ad nocendum &c. Erroris hinc arguit Delrio Trithemium, quasi asserat Dæmonibus esse propria vel adnata corpora; quod tamen non dicit, ut legenti patet. Pergit Trithemius, & ait, in vita D. Antonii asserere D. Athanasium, aërem plenum esse Dæmonibus: & ante ipsum dixisse Mercurium Trismegistum, nullam mundi partem (sublunaris scilicet) Dæmonum præsentia esse destitutam. Addit deinde: Unde Platonicus, Dæmones in aëre volantes in modum densissimæ nivi ignitæ, cupientibus tradidère visibiles, si aliquam diu versus cælum Sole splendente irreverberatis oculis continuaverint obtutus. Sed nescio, an in aëre causetur objectum ex consistentiâ reali, vel certè oculorum motus interclusus representet imagines falsas. Non sine detrimento sensus tamen levi promissorum accepi experimentum. Hoc experimentum vocat Delrio fallax, nequam, & gravioere dignum detrimento, utpote cujus mater curiositas, pater ignorantia, cum vel pueri advertant, solarem splendorem sic oculos perstrinxisse. Sed licet curiosum sit, non tamen dignum videtur, graviori pœnâ, quàm non levi oculorum detrimento, quoniam, ipsemet Trithemius satis apertè fatetur esse fallax, & nil aliud quàm oculorum ludibrium. Solùm ergo curiositate quadam ductus voluit rem experiri, cui nullam adhibebat fidem. Adde, quòd multorum Veterum, non gentilium modò, sed fidelium etiam, opinio fuerit, Dæmones vel in propriis, vel in assumptis corporibus,

bus, subtilibus tamen, per aëra volare. - Quod ergo tantum crimen admisisset, si id quoque credidisset, & experiri voluisset? Pergit Trithemius.

Dæmones
terrestres.

Tertium genus Damonum terrestrium dicimus, quos prolapsos de caelo in terram pro suis demeritis minime dubitamus &c. Ex his autem Damonibus alii versantur in sylvis atq; nemoribus, qui venatoribus ponunt insidias: alii verò patulis degunt in campis, qui nocte aberrare faciunt itinerantes: nonnulli demorantur in locis abditis atq; cavernis: reliqui ceteris minus furiosi ac perturbati, demorari cum hominibus in obscuro delectantur. Huc pertinere ait Deirio Faunos, Satyros, Onoscelides, Cererem, Dianam cum sodalibus, Nappæas, Driades, Hamadriades, Trophonios, & similes Pseudotheos, de quibus in sequentibus. Commorantur tamen interdum (pergit Trithemius) & pollicentur vesanis, in vitro, aut crystallo, sive speculo: & carminibus concitati responsa dant mulierculis: & si quis venturus in via eis maledixisset, pronuntiant. Pergit ulterius.

Dæmones
aquatici.

Quartum genus Damonum denominatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens, circa fluvios & lacus inhabitat, irâ plenum, turbatum, inquietum, & fraudulentum; quod in mari tempestates concitat, navigiaq; demergens in profundum, multis vitam aufert in aquis. Et isti Dæmones quoties assumunt corpus visibile, in sexu frequentius apparent fœminino, in masculino rarius videntur, propterea quòd in locis versantur humidis, & molliorem vitam ductum sequuntur, nec virile schema facile cæterorum consuetudine possunt assumere. Unde Najades, Nereidesq; Nymphas aquarum, non masculino, sed fœminino dudum nominavit antiquitas; à nostris autem aquatica mulieres, id est, Wasserfrauen | communi vocabulo dicuntur. Ratio cur facilius hi possint assumere schema fœmininum, quàm masculinum, infirma est: æquè enim facilè illis est, ex aquea materia masculini, quàm fœminini sexus effingere corpus. Certè antiquitas meminit Neptuni, Nerei, Protei, Phorci, Glauci, Palæmonis, Tritonum, Acheloi, Alphei, Eridani, Tibris &c. Et Dæmones aquatici fuerunt, qui pastoribus Peloponnesiis prope paludem, eodem quo Syi acusa à Saracenis captæ die, id nuntiarunt, ut ex Fazello Decade 2. Rerum Sicul. lib. 6. refert

fert Delrio loc. cit. Hujusmodi etiam Dæmonum ministeria, qui olim pejerabant ad Palicorum lacum in Sicilia, in eum demergebantur, ut Aristoteles, Diodorus, & Macrobius referunt. Dicitur lacus adhuc extat hodie in campis inter Catanam & Mænas, & olim à Græcis Naphra, nunc à Siculis corruptè Naphtia dicitur, nec nisi hyeme ferè aquam continet, æstate verò fermè exsiccat, & è multis foraminibus flatum foetidum inter exiguam aquam efflat, ut sæpe vidi, & expertus fui. Pergit Trithemius.

Quintum genus subterraneum dicitur, quod in speluncis, & cavernis, montiumq; remotis concavitatibus demoratur. Et isti Dæmones affectione sunt pessimi, eosq; invadunt maximè, qui puteos & metalla fodiunt, & qui thesauros in terra latentes querunt, in perniciem humani generis paratissimi. Hiatus efficiunt terra, ventosq; flammivomos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt. Ex hoc genere opinatur Delrio fuisse illos Dæmones, qui Salmanticæ & Toleti in spelunca maleficas & curiosas artes adhuc avorum suorum memoriâ docebant. Noctibus (subdit) aliquando de montibus turmatim egressi, mirandas stupendasq; in campis ducunt choreas, & quasi unius ducis metuentes imperium, subito evanescent ad signum, & ad sua diverticula revertuntur. Interdum nolarrum inter eos auditur sonitus, & se nonnunquam spiritus hominum vitâ defunctorum mentiuntur. De hoc ultimo sermo erit infra. De choreis & sonitu vario narrat exemplum de Atlante monte Plinius lib. 5. Natur. histor. cap. 1. & Solinus Polyhist. cap. 37. Hæ tamen ac similes apparitiones contingere possunt propter varias parastases naturales, ut notavimus 1. Par. Magia lib. 4. cap. 1. Parastasi 1. Dæmonum choream describit Saxo Grammaticus lib. 1. Histor. Danica. De turmarum militarium apparitionibus agemus suo loco. Nihil magis querunt (pergit Trith.) quàm metum hominum & admirationem, unde habemus compertum, quòd simplices hominum quosdam nonnunquam in sua latibula montium duxerunt, stupenda mirantibus ostendentes spectacula, & quasi beatorum ibi sint mansiones, amicos vivorum se mentiuntur. Delrius putat, ex hujusmodi ludibriis natas esse fabulas de monte Veneris,

spelunca Sybillæ, monte albarum foeminarum, specu Nursino & Sybilla ibi degente; de quibus infra suis locis.

Ex his quoq; Dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorum, quos avaritia mortalium in terra abscondit: & nè rursus in usus perveniant hominum, eos subducunt, furantur, & custodiunt, & quandoq; de loco in locum transportant. De his etiam infra agetur. Prosequitur Trithemius.

Dæmones
Lucifugi.

Sextum genus Dæmonum appellatur Lucifugum, propterea quòd lucem maximè horrent, & detestantur; quia nec diebus unquam apparent, nec alio modo corpus quàm de nocte possunt assumere. Hoc est negotium, quod in tenebris ambulat: genus Dæmonum imperferabile, ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitatum (affectibus scilicet similibus illis passionibus) malitiosum, inquietum, & perturbatum: quod occurrentes homines violenter comprimit nocturnis horis, sæpiusq; DEO permittente aut flatu quodam interficit, aut contactu. De his Dæmonibus infra agemus. Quæ de ministeriis singulorum generum dicta sunt ex Trithemio, examinabuntur in sequenti capite. Similia habet Cornelius Agrippa lib. 3. *Philos. Occultæ* cap. 16. & seqq.

CAP. XIII.

De Dæmonum proprio munere ac velut ministerio circa homines.

Non frustra Angeli mali post lapsum permittuntur à DEO regionem aëream inhabitare, & circa a. intra terram vagari usque ad ultimum iudicii diem, sed propter aliquem finem à DEO ipsis præstitutum, atque adeo ad munus aliquod seu ministerium exercendum. Quæritur, quod nam illud sit.

§. I. Proprium ac præcipuum Dæmonum munus seu ministerium & occupatio est, homines tentare, & ad periculum inducere.

Dæmo-

Colligitur ex Sacra Scriptura. Nam *Genes. cap. 3.* tentavit Evam sub

num mi-
nisterium
præcipuū,
tentare
homines.

sub figura serpentis, & ad peccatum induxit; & *Job. cap. 1. & 2.* tentavit Jobum; & *Joan. cap. 13.* Judam; & *Matth. cap. 4.* Christum Dominum; & alibi alios. Unde dicto capite Matthæi vocatur *tentator*; & *1. Thessal. 3. is qui tentat*; & *1. Pet. 5. adversarius circuiens tanquam leo rugiens, & quærens quem devoret*; & *Apoc. 12. Diabolus, & Satanas, qui seducit universum orbem.* Hanc veritatem omnes Sancti Patres fatentur; qui & duas rationes adducunt ex parte Dæmonis, ob quas homines persequitur: Una est, quia invidet homini felicitatem suam, quòd possit gloriam consequi, quâ ipse excidit: altera, ut gloriam regis sibi vendicet apud ignorantes.

§. II. Cur potestas tentandi homines sit concessa Dæmonibus à DEO.

NON tamen habent potestatem tentandi homines à se, sed à DEO, quia teste *D. Paulo Rom. cap. 13.* non est potestas nisi à DEO, non solum inter homines, sed etiam inter Angelos. Quod confirmat *S. Augustinus in psalm. 61. & psal. 100. Cyprianus, Damascenus, Bernhardus, & alii communiter.* Sed cur DEUS hanc illi concessit potestatem? nunquid non alienum hoc est à divina bonitate? nunquid non ideo DEUS auctor est & particeps ejusdem officii? Theologi duplicem distinguunt potestatem, unam physicam, alteram moralem. Physicam appellant, potestatem ad illas materiales actiones exercendas, per quas Dæmon homines tentat. Hæc naturalis est Dæmoni; unde à DEO tanquam auctore naturæ illam habet, nec mala est nisi ex malo usu Dæmonis, quia non aliter tentat, nisi immittendo pravas cogitationes, vel interiùs phantasmata immutando, vel exteriùs objecta sensibilia excitantia ad malum offerendo, vel etiam aliquando exteriùs sub diversis figuris apparendo, & loquendo &c. neque enim aliam majorem habet potestatem efficacius homines ad malum pertrahendi. Moralem potestatem subdistinguunt in positivam, & negativam. Positivam vocant illam, per quam vel consilium, vel aliqua moralis facultas datur, vel obligatio imponitur, vel aliquid hujusmodi fit, ut Dæmon ad utendum dictâ physicâ potestate inclinetur, vel

Dæmoni-
bus cur
concessa
potestas
tentandi
homines.

ordinetur. Negativam vocant illam, quæ relinquitur in voluntate libera, per hoc solum, quod non impeditur, sed finitur agere, quod alias potest absolutè, etiamsi non possit licitè. Priorem non dat DEUS Dæmoni, sed solum posteriorem, permittendo scilicet ut hominem tentet, & suâ potestate naturali utatur. Et quia in lege gratiæ DEUS minus permittit Dæmonibus, quàm in lege antiqua, ideo dicitur, quod illorum potestas nunc sit ligata, moralis scilicet negativa, non physica & positiva, quæ æquè nunc magna est ac olim. Hoc etiam sensu magis ligata dicitur potestas Dæmonum respectu Christianorum, quàm Ethnicorum, saltem ordinariè. Causæ porrò cur DEUS permittat Dæmonibus tentare homines, multæ sunt, tenentque se vel ex parte DEI, vel ex parte hominis, vel ex parte Dæmonis, v. g. ut excellentia divinæ gratiæ fiat illustrior quoad efficaciam, & DEI sapientia potentis elicere bona ex malis; ut homines contineantur in humilitate, excitentur ad orandum, augeant gloriam; ut Diabolus confundatur, si vincitur &c.

§. III. An omnia hominum peccata proximè & immediatè à tentatione Diaboli orientur.

CERTUM est primò, multas tentationes à Diabolo inchoari, & compleri. CERTUM est secundò, hominem habere in se tentationum radices, scilicet concupiscentiam & passiones, atque ab illis impelli posse ad peccata, Dæmone nullatenus se immiscente; uti & ab aliorum hominum improborum suasionem & exemplo. Difficultas ergo est, an Diabolus semper se tentationibus aliunde inchoatis ex sua nequitia ingerat, eas promovendo, & roborando, ut censent nonnulli Sancti Patres apud *P. Suarez lib. 8. de Angelis cap. 19.*

Respondetur negativè. Ratio est, quia aliquæ tentationes sunt à cogitationibus mentis merè internis, quas Dæmones nisi ex signis externis percipere possunt, ut supra cap. 5. probavimus: quæ tamen signa aut non dantur semper, aut antequam dantur, jam tentatio effectum sortita est, & consensum extorsit. Deinde incertum est, an Dæmonum aliquis semper adsit homini, ut fovere possit

Dæmon non est autor omnium peccatorum hominum.

fit

sit tentationes aliunde exortas; & an quando adest, DEUS aut Angelus bonus semper permittat fovere.

§. IV. An ad ministerium Dæmonum pertineat, hominibus alia nocamenta inferre.

Certum est multa mala inferri hominibus à Diabolis, ut patet ^{Dæmon} ex *Job. cap. 1. & 2.* & ex *Tobia cap. 2. 3. 6. 7. & 8.* Historiæ passim ^{multa mala} in sequentibus adducuntur, aut inlinuabuntur. Multas etiam refert ^{la infert} *Coccius* in *Tom. 1. Thesau. lib. 4. art. 5. & 6.* homini.

Certum etiam est, Deum uti ministerio Dæmonum ad affligendos homines, vel illos puniendo propter commissa peccata, vel medendo illorum morbis spiritualibus, vel ob alios fines. Constat ex *Job. cap. 1. & 2.* Et notant Patres, non tantum poenas exteriores ac temporales Deum immittere per Angelos malos, sed etiam internas obdurations voluntatis, & deceptiones mentis permittendo, videlicet propter præcedentia peccata. Et adducunt illud *lib. 3. Reg. cap. 22.* ubi Spiritus malus se obtulit DEO ad decipiendum Achab, dicens: *Ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum;* cui respondit DEUS: *Decipies, & prævalebis; egredere, & fac.* Omitto alia loca. Lege *P. Suarez lib. 8. de Angelis cap. 20.*

CAPUT XIV.

An inter Dæmones sit aliqua forma reipublicæ, mutuaq; dependentia in ministeriorum distributione.

Angelos bonos quoad naturalem perfectionem differre inter se, ac propter varia munia & ministeria distributos esse in varias hierarchias, ac ordines, convenit inter omnes rectè sentientes de Angelis. Et quoniam ex omnibus hierarchiis atque ordinibus aliquos cecidisse credibile est, ut supra diximus cap. XI. ideoque magna quoque inter malos Angelos varietas est quoad naturalia, quæ in illis post lapsum manserunt integra; meritò dubita-

tur, an hi etiam aliquem ordinem in suis ministeriis observent, mutuaque dependentiam, atque adeo an formam aliquam reipublicæ habeant. Nam licet *in inferno nullus sit ordo, sed sempiternus horror inhabitet*; tamen quamdiu Dæmones in hoc aëre versari, & ministeria aliqua circa homines exercere permittuntur, necessarium videtur, ut aliquem ordinem in eis servent, quia hoc & ad bonum regimen divinæ providentiæ, & ad finem ab ipsis met malis Angelis intentum expedire videtur.

§. I. Inter Dæmones est aliqua reipublicæ forma.

Dæmones
inter est
aliqua for-
ma reipu-
blicæ.

Communis consensus est, varios esse inter Dæmones gradus dignitatis quasi politicæ & moralis, ad reipublicæ formam, ita ut alii aliis superiores sint sub uno capite Lucifero. Colligitur ex variis locis S. Scripturæ, in qua sæpe Diabolus antonomasticè nominatur, tanquam omnium malorum Angelorum caput. Et *Luca c. 11.* respondens Christus Dominus Judæis objicientibus, quod *in Beelzebub principe Dæmoniorum ejiceret Dæmonia*, ait: *Omne regnum in seipsum divisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si a. & Satanus in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus?* Ubi supponit, Dæmones inter se quasi unam rempublicam, & unum regnum componere, cui præsit Satanus ut rex, qui suum regnum conservare studeat. Et hoc idem supponebant Judæi, tanquam communem illius populi consensum, & traditionem, dum prædicto modo objiciebant Christo. Et de hoc principe videtur loqui Christus, quando *Joan. 14. & 16.* dicebat: *Nunc princeps hujus mundi ejicietur foras.* Et quando *Matth. 25.* dicebat, ignem esse paratum *Diabolo & Angelis ejus*: non enim dici possunt cæteri Angeli mali esse Diaboli alicujus, nisi quia sunt ei subditi, tanquam milites duci, aut tanquam membra reipublicæ summo principi. Omitto alia loca, & varia Patrum testimonia, quæ vide apud *P. Suarez lib. 8. de Angelis cap. 21.*

§. II In quo fundata sit subjectio mutua Dæmonum.

Dæmo.

Difficultas est, quod sit fundamentum mutui dominii ac subjectio-

tionis Dæmonum *D. Thomas Aquinas* 1. par. Summæ q. 109. art. 2. censet, esse perfectionem naturæ, cui pari proportionem potestas illa moralis commensuretur. Sed hoc non videtur subsistere posse: nam perfectio naturæ nullam habet connexionem cum perfectione seu præ eminentia morali, nisi unum ab alio procedat, aut conservetur, aut unum sit alteri regula moris; quorum nihil habet in Angelis malis locum, alioquin sicut unus esset alteri naturaliter superior, sic quilibet Angelus esset cuilibet homini naturaliter, quoque superior, cui hic obedire teneretur, & tot haberet tam homo, quam Angelus superiores, quot supra se in natura perfectiores; quod esset servitus longè miserrima.

num sub-
jectio mu-
tua in quo
fundetur.

Alii dictam reipublicæ formam inter Dæmones tribuunt DEO, quasi designanti summum principem, cui alii Dæmones obedire teneantur. Sed hoc dici non potest: nam cum non imperentur, nisi mala, & ad malum finem, nulla potest esse obtemperandi obligatio; quin imò est obligatio non obtemperandi: unde illa superioritas & subordinatio à DEO ut Auctore proficisci nequit, sed tantum permitti.

Melius sentiunt, qui dicunt, omnem illam formam reipublicæ, quæ est inter Dæmones, ab ipsismet proficisci, atque ex mutuo illorum consensu, sic ut non sit merè tyrannica & coactiva ex parte Luciferi, & aliorum virtute naturali præcellentium, sed voluntaria ex parte inferiorum in unum caput conspirantium. Nam licet Dæmones omnes sint superbissimi, atque inter se oderint, proindeque ex hoc capite à subjectione omni spontanea retrahantur; prædominantur tamen alii affectus, qui subjectionem absolute luadeant, ut odii & invidiæ erga DEUM, Christum, homines; intelligunt quippe, subordinationem illam maximè conducere, ut bellum suum contra DEUM efficacius promoveant, animas perdant, regno & gloriæ Christi obsint, honores illi debitos ad Luciferum transferendo. Hunc verò potius quam alium in principem elegerunt, quia primæ rebellionis ducem secuti sunt, & quia naturæ eminentia præcellit; uti latrones, dum inter se grassandi societatem ineunt, illum solent in ducem eligere, qui rebus gestis, & vigore corporis ac animi apparet reliquis antecelleat; & rebel-

rebelles principi suo legitimo illum, qui rebellionis fuit auctor, si cætera dona naturalia adsint. Vidimus id præteritis annis in rebellionem Neapolitanam, & Panormitanam, in quarum illa piscator, in hac corarius à populo rebelli fuit electus in caput & principem, quia uterque fuerat præcipuus rebellionis auctor. Ita *P. Ignatius DerKennis disp. 7. de Angelis cap. 8. §. 1.*

Est ergo naturæ excellentiæ inchoatio quædam principatus Luciferi in cæteros Dæmones, consensus verò & conspiratio aliorum est ejus complementum.

§. III. Quænam sit forma reipublicæ Dæmonum, seu quinam sit inter illos ordo.

Reipublicæ Dæmonum quænam sit forma.

Pincipatu Luciferi hoc modo constituto, reliquus ordo prælationis inter illos, mutuaque subjectionis, sine dubio ab ipso summo principe descendit, qui alios aliis præfecit, prout vel dignitate naturæ eminebant, vel magis strenuam manarant operam in rebellionis principio, æmulando mores divinos in munerum distributione, ut sicut DEUS bonos Angelos ordinavit, ita Lucifer suos affeclas. Quis verò sit inter Dæmones ordo, & quæ munerum distributio, incertum est. Aliqui, inter quos est *Cornelius Agrippa lib. 3. Philos. Occulta cap. 18.* putant, malos Dæmones, non secus ac bonos, in novem distinctos esse ordines. Quod quamvis incertum sit, aut saltem non illo modo factum ut Agrippa scribit; lubet tamen ejus verba adscribere. Sic ergo orditur prædictum caput.

Dæmonum novem ordines.

Primus.

Sunt etiam ex Theologorum schola, qui malos Dæmones in novem gradus distribuunt, veluti ipsis novem Angelorum ordinibus adversantes. Horum itaq; primi sunt, qui Pseudothei, hoc est, falsi Dii nuncupantur, qui Dei nomen usurpantes, pro Diis coli volunt, sacrificia & adorationes expetunt, sicut Demon ille, qui ait ad Christum: Si cadens in terram adoraveris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illi omnia regna Orbis terrarum: Atq; horum princeps est ille, qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & similis ero altissimo: qui ideo vocatur Beelzebub, hoc est, vetustus Deus. Hos secundario sequuntur Spiritus mendaciorum; cujusmodi fuit ille, qui

Secundus.

egref-

egressus est Spiritus mendax in ore Prophetarum Achab. Et horum princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est; & mulier illa Pythonica apud Samuelem; & alia in Evangeliiis, quæ Pythonem habebat in ventre. Hoc ergo Daemonum genus sese oraculis immiscet, & divinationibus, & prædictionibus hominibus illudit, quòsque decipiat. Tertio ordine sunt vasa iniquitatis, quæ & vasa Tertius. ira dicuntur. Hi sunt inventores malorum, omniumque malarum artium, qualis apud Platonem Theatus ille Demon, qui ludos & aleam docuit: ex ipsis enim omne scelus, malitia, & deformitas procedit; de quibus in Genesi in benedictionibus Simeon & Levi ait Jacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in consilium eorum non veniat anima mea. Quos Psalmista vocat vasa mortis, Esaias vocat vasa furoris, & Jeremias vocat vasa ira, Ezechiel vasa interfectionis & interitus. Et princeps eorum Belial, quod interpretatur sine jugo, sive inobediens, prævaricator, & apostata: de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conventio Christi ad Belial? Sequuntur quarto Ultiores scelerum. Princeps eorum Asmodaus, videlicet fa- Quartus ciens iudicium. Post quos quinto ordine veniunt Præstigiatores, qui Quintus. imitantur miracula, & inserviunt cacomagis, & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Evam seduxit. Et princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducat univ-
ersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cælo descendere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in terra, propter signa, quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt Aërea Po- Sextus. testates. Hæ se miscent tonitruis, fulminibus, & fulguri, corrumpentes aërem, pestilentias & alia multa inducentes: e quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor Angelos, quibus datum est nocere terræ, & mari, tenentes quatuor ventos à quatuor angulis terræ. Et Princeps eorum dictus Meririm. Hic est Demon meridianus, Spiritus æstuans, & Demon furens in meridie; quem Paulus ad Ephesios vocat principem potestatis aëris hujus, & Spiritum qui operatur in filios diffidentie. Septimam mansionem te- Septimus. nent Furiæ, Seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & vastationum: quorum princeps in Apocalypsi vocatus est græcè Apollion, hebraicè Abaddaon, hoc est, exterminans, & vastans. Octavo Octavus.

Nonus.

loco stant Criminatores, sive Exploratores; quorum princeps Astaroth, hoc est, Explorator; græcè dictus Diabolus, hoc est, Criminator, vel Calumniator, qui in Apocalypsi vocatur Accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum DEI nostri die & nocte. Porro ultimum locum habent Tentatores, sive Insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt; quos idcirco malos Genios vocamus: & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditates. Hæc Agrippa: quæ tametsi conficta esse existimem, donec fundamentum aliquod certitudinis aut probabilitatis afferatur, si, ut jacent, accipiuntur; similem tamen huic ordinem, Angelorum bonorum ordini æmulum, inter malos quoque Angelos reperiri, non videtur à vero alienum. Petrus Thyrauslib. de locis infestis cap. 6. partis I. putat, Dæmones distribui posse in tres Hierarchias, & novem choros?

CAPUT XV.

An singulis hominibus, regionibus, accivitatribus, singuli Dæmones tentatores sint attributi; & an certi Dæmones ad certa vitia provocent.

Angelus
suique ho-
mini at-
tributus.

Communis fuit semper persuasio, & etiamnum est, non fidelium modò, sed infidelium quoque, doctorum æquè ac vulgarium hominum, unicuique suum attributum esse bonum Angelum, seu bonum Genium (ut Gentiles loquebantur) qui illi velut comes & custos assisteret, qui illius sospitatis, educationis, vitæ totius actionum omnium, ac sempiternæ præsertim salutis curam gereret; qui Dæmonum insidias, & imminetia undique pericula propulset, animos ad virtutem faceret, timidos confirmaret, mærentes recrearet, laborantes adjuvaret, lapsos erigeret, opportuna monita suggereret, orantibus assisteret, & eorum preces DEO offerret; postremò qui perfunctos hujus vitæ casibus, & felici morte decedentes, post obitum exciperet, & ad Beatorum sedem transferret. Agnovit hoc inter alios Ethnicos Censorinus

cap. 3. de Die Natali, Horatius, 2. Epod. 2. Menander Comicus apud Eusebium lib. 13. de Præparat. Evangelii. Pindarus Olympiad. 13. Plotinus Ennead. 3. lib. 5. cap. 4. Proclus Comment. ad Alcibiad. 1. Platonis, Plutarchus Consol. ad Apoll. Orpheus in Hymnis ad Musas, Epicætetus apud Arrian. Dissert. lib. 1. cap. 14. Seneca Epist. 110. & alii multi.

§. I. Singulis hominibus attributus est Dæmon tentator.

Malum quoque Angelum seu Genium cuique hominum esse attributum, haud paucis placuit. *Origenes Homil. 25. in Lucam* refert ex libro *Hermæ, sive Pastoris, cunctis hominibus* duos adesse Angelos; malum, qui ad perversa exhortatur; & bonum, qui ad optima quæq; persuadet. Id ipsum docet *D. Gregorius Nyssenus lib. de Vita Mosis pag. 194.* ubi cum dixisset, DEUM adhibuisse Angelum quendam ex iis, qui naturam corporis expertem fortiti sunt, ad uniuscujusq; vitæ tutelam, ac præsidium; addit: *at ex adverso, natura corruptorem pari machinatione contrà niti, & pravo quodam ac malefico adjuncto Dæmone, humana vitæ perniciem afferre.* Idem asserit *Cassianus Collat. 8. cap. 17. & Collat. 13. cap. 11. & Auctor Operis imperfecti in Matth. Homil. 5.* aliique. Consentit *P. Petavius lib. 2. de Angelis cap. 6. & P. Der Kennis disput. 7. de Angelis cap. 8.* dicens, hanc esse communem sententiam. Idem sentit *Agrippa lib. 3. Philos. Occulta. cap. 20.* Ratio desumi potest ex moribus Dæmonum, quòd sic magis æmulentur formam regiminis divini.

Dæmon singulis hominibus attributus.

§. II. An singulis regionibus ac civitatibus attributi certi Dæmones, incertum est.

Angelos bonos per certas orbis terrarum regiones esse descriptos, & aliis alios à DEO præpositos, multorum & omnino certa est opinio. Id probant aliqui *ex cap. 32. Deuteron.* ubi pro eo, quod nos legimus in vulgata editione: *Quando dividebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam; constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israël: Septuaginta Interpretes*

Angeli singuli regionibus præfunt.

verterunt : *juxta numerum Angelorum Dei.* Auctores, qui ita sentiunt, sunt *Origenes, Eusebius, Theodoretus, Dionysius, Chryso-stomus, Hilarius, Hieronymus, Victorinus Pictavi.* *Ruffinus*, aliique apud *Petavium lib. 2. de Angelis cap. 7.* Idem confirmatur clarè ex illa *Danielis historia cap. 10.* ubi is, qui *Danieli* apparuit Angelus, ait sibi restitisse *Perfarum principem*, id est, tutelarem ac præfidem, viginti & uno diebus, ac sibi *Michaëlem* auxilio venisse.

Dæmones
an singulis
regionibus
præfint, incertum.

An mali etiam Angeli certis regionibus præfint, non est æquè certum; est tamen probabile, quia *Diabolus Dei* regimen ubique æmulatur. Qui in hac sententia sunt, id probant ex citata historia apud *Danielem*; per principem enim *Perfarum* intelligunt Angelum malum.

§. III. An singulis vitiis hominum certi Dæmones præfideant, incertum est.

Dæmones
an singulis
vitiis præfideant.

Origenes Homil. 15. in Josue; Hugo Victorinus in Summa sentent. tract. 2. cap. 4. & Magister Sententiarum lib. 2. Distinct. 6. putant, singulis etiam hominum vitiis certos Dæmones præfidere; velut alium esse fornicationis spiritum, alium iræ, alium superbiæ, alium avaritiæ, alium mœstitiæ inordinatæ ac desperationis, alios aliorum vitiorum. *Quos it* (addit *Origenes*) *ut per singulos homines plures esse credendi sint, quia non singula singuli homines habent vitia, vel peccata committunt, sed plura ab unoquoque, videntur admitti.* Pro eadem sententia citat *P. Celada Comment. in Tobia cap. 3. §. 103. Cassianum Collat. 7. cap. 17. & D. Hieron. in cap. 3. Habacuc.* Et ipse *Celada* cum multis aliis, putat, *Asmodæum*, de quo dicto *cap. 3. Tobia*, fuisse principem illorum, qui libidini excitandæ præfunt.

Hæc tamen sententia videtur improbabilis *Petavio lib. 2. de Angelis cap. 6.* quippe quam (ut ipse ait,) & communis omnium *Patrum,* & *Christianorum sensus* respuit, qui hoc habet, non uno tentationis genere oppugnare nos *Dæmonem quemlibet,* neque semel, sed iterum ac saepius, & ad extremum adeo usque, spiritum lacessere, ac veluti ex insidiis nec opinantes aggredi, intermissâ identidem vexatione, ut incautis nobis improvisus irrumpat. Consentit *P. Der-*

Kennis loc. cit. dicens, verosimilius esse quoslibet dæmones ad quælibet peccata pro occasione impellere, prout boni Angeli incitant ad omnes virtutes. Mihi non improbabile videtur, certis Dæmones pro certis vitiis deputatos à Lucifero, quoniam multi ita sentiunt, & Ecclesia Catholica in Litanis rogat, ut fideles à spiritu fornicationis liberentur. Et hos puto subinde in subsidium venire peculiaribus Dæmonibus unicuique homini attributis, tametsi hi quoque ad omnia vitia illum provocent.

CAPUT XVI.

Mira quædam opera, quæ Dæmones per Magos fecerunt.

Mira hoc loco vocamus, quorum causas etiam Sapientes ignorant, & digna admiratione censent; sive de cætero naturæ facultates transcendant, sive non. Primi generis multa fecisse Dæmones, sive per se, sive per ministros suos Magos, Maleficos, Præstigiatores, Incantatoresque, loquuntur omnes historiæ, tam sacræ, quàm profanæ. Nonnulla hîc in medium afferam. Capitis deinde sequentibus examinabo, veranè, an falsâ seu delusoria fuerint; & quâ virtute à Dæmonibus patrata.

Mira Dæmonum ope patrata per magos.

§. I. Mira opera Magorum Pharaonis.

Magi Pharaonis, ut habetur *cap. 7. & 8. Exodi*, mira ac stupenda effecerunt opera, Mosis & Aaronis operibus, DEI virtute perpetratis æmula. Nam primò, cùm hi iussu DEI ad Pharaonem ingressi peterent dimissionem populi, & Pharaon signa sibi ostendi vellet; projecit Aaron virgam suam, quam manu gestabat, coram Pharaone, & servisejus; *quæ versa est in colubrum. Vocavit autem Pharaon sapientes, & maleficos, & fecerunt etiã ipsi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quædam, similiter: projeceruntque singuli virgas suas, quæ versa sunt in dracones. Secundo cùm Aaron virgâ eadem percussisset aquam fluminis Nili coram Pharaone,*

Mira à Magis Pharaonis: patrata.

& servis ejus, & tam hæc, quàm omnium fluviorum, rivorum, paludum, ac lacuum aquæ versæ essent in sanguinem, & esset cruor in omni terra Ægypti, tam in ligneis vasis, quàm in saxeis, in tota terra Ægypti; *fecerunt similiter malefici Ægyptiorum incantationibus suis*, unde, undeaquã acceperint; quod interpretes disputant, & probabilius est ex mari fuisse haustam, cujus aqua non videtur fuisse in sanguinẽ à Mole & Aarone conversã. *Tertiò*, cum Aaron extendisset manum suam super fluvios, ac super rivos & paludes Ægypti, ita ut ebulliret fluvius Nilus ranas, quæ ascendebant, & ingrediebantur domum Pharaonis, & cubiculum lectuli ipsius, & super stratum ejusdem, & super domos servorum ejus; & in populum ejus, & in servos ejus, & in reliquias servorum ejus; *fecerunt & malefici per incantationes suas similiter, eduxeruntq; ranas super terram Ægypti.*

§. II. Mira opera Simonis Magi.

Mira à
Simone
Mago pa-
trata.

DE Simone Mago narrat *Clemens Romanus lib. 2. Recognit. & lib. 6. Constitut. Apostolic. & Anastasius Nicenus Quest. 23. in Sacram Scripturam*, & ex his *Glycas Historicus par. 2. Annali. & Delrio lib. 2. Disquisit. Magic. quest. 6.* eum ex aëre novum hominem creasse; quibus volebat, invisibilem factum; saxa quasi lutum penetrasse; statuas animasse, & ambulare fecisse; in ignem positum, ac volutatum, non arsisse; duas, velut Janum, facies habentem se ostendisse; in ovem, capram, serpentem, & in aliquas alias bestias se transformasse; in aërem sublatum volasse; aurum plurimum exhibuisse repente, & ipsummet in aurum conversum; reges facere, eosque deicere potuisse; falci præcepisse, ut ipsa iret, & meteret, eamque ivisse, & decuplò plùs cæteris messuisse; ex lapidibus panes fecisse; in conviviis exhibuisse spectacula omnis generis; vasa quæ erant in ædibus, fecisse videri tanquam quæ suã sponte moverentur ad ministerium, iis qui portabant, non visis; effecisse ut multæ umbræ eum præcederent, quas dicebat esse animas defunctorum. Eundem, cum esset aliquando Selene meretrix in turri quadam, & accurrisset multitudo ingens ad eam videndam, turrimque circumcinxisset adstantium corona; fecisse

ut

ut illa per cunctas fenestras turris illius omni simul populo prospicere videretur. Denique pueri incorrupti violenter necati animam adjuramentis evocasse, ejusque adjutorio talia patrassent.

§. III. Mira varia Magorum ex variis Auctoribus.

Joannes Niderus in *Formicario, cap. de Maleficis & eorum deceptione*. Narrat, Coloniae ad Inquisitores citatam fuisse virginem quandam, quod mira in conspectu nobilium fecisset, quae arte magicâ videbantur fieri; mappam enim quandam dicebatur lacerasse, & subito in oculis hominum redintegrasse; vitrum quoddam ad parietem à se jactatum, & contractum, in momento reparasse; & similia fecisse.

Mira à variis Magis patrata.

Joannes Bodinus in Daemonomania refert, in Francia Triscalinum coram Carolo IX, aliàs laudato rege, ex cujusdam nobilis ab eo distantis torque annellos ad se singulatim cunctis spectantibus pellexisse, eosque manu recepisse ad volantes, ut videbatur, & nihilominus mox torquem integrum atque illaesum repertum fuisse. Hunc deinde convictum multorum, quae nec arte, nec actu humano, nec naturâ fieri poterant, factum esse, ope Diaboli cuncta se perfecisse, quod antè obstinatus negaverat.

Joannes Trithemius in Chronico Hirsaugiensi ex antiquioribus refert, anno 876, tempore Ludovici Imperatoris, Sedechiam, quendam religione Judaeum, professione medicum, stupendam quaedam coram Principibus viris fecisse. Videbatur enim hominibus devorare hoplomachum equitem; currum onustum foenocum equis & auriga deglutire; amputare capita, manus, & pedes, quae pelvi coram imposita, & sanguine stillantia, cunctis spectanda praebat, & statim, hominibus illaesis, suo quaeque loco restituebat; venationes, decursiones, hasti ludia, & quae homines interris agitant, in aëre audiri faciebat; mediâ brumâ hortum amoenissimum, in Caesaris palatio, arboribus, herbis, floribus, cantillatione avicularum, subito natis & auditis, producebat. Si quis pedem attraheret alterius, pes sequebatur, & homo innoxius persistebat.

Thomas Fazellus Decad. 1. Rerum Sicul. lib. 3. cap. 1. mira refert de quodam Diodoro, quem vulgus Liodorum vocat. *Is namq̄ potenti carminum suorum vi homines in bruta animantia convertere, omniumq̄, fermè rerum formas in novas metamorphoses transfundere, longissimisq̄, à se spatiis disditos repente ad se trahere posse videbatur.* Catanenses præterea adeo crebris laceſſebat injuriis, & contumeliis dehonestabat, ut vanissima crudelitatis laqueis circumventi, ad cultus ei pendendi studium concitarentur. Qui cum capitis reus cruci tradendus esset, elicioꝝ carminum præsentissimâ arte è Catana Byzantium, cujus imperium eo tempore Sicilia agnoscebat, & rursus è Byzantio Catanam è licitorum manibus dilapsus, pauco temporum interstitio, per aërem devehisse jussit. Quibus veneficiis adeo factus est populo admirabilis, ut in ipso quandam Numinis potentiam esse rati, errore sacrilego cultum sacris debitum ei exhiberent. Sed tandem à Leone Catanensi Episcopo, divinâ virtute ex improviseo captus, frequenti in media urbe populo, in fornacem igneam injectus, ignis incendio consumptus est.

P. Martinus Delrio lib. 1. Disquisit. Magic. cap. 4. refert de quodam Cæsario Maltesio, qui cum Parisiis antea captus fuisset, sed astutè carcere elapsus, iterum deinde captus à Belgii Inquisitoribus, damnationem metueret; à Governatore, qui tùm erat, judici- bus Ecclesiasticis suspendere jussis, ereptus in aulam irrepſit, & ibi multa de novo cepit edere. Chartas lusorias in alterius eas tenentis manu, ipse distans, sic mutabat, ut bis terq̄, alia in eis figura appareret: in altera mensa parte posita vasa ad se alliciebat moto vitri tantum frustulo: cogitationes nonnunquam divinabat alienas, ut cum sparsâ saccari granorum minorum in mensam magnâ multitudine, quod quis sibi granum mente delegisset, indicabat; etiam si quis in diligendâ re proposita dubitasset, addebat hesitationem, & resolutionem: jaçtabat, quod alter esset electurus, id se diu antè prænovisse; & alia multa. Propter quæ tertio in jus ab Illustrissimo Archiepiscopo Mechliniensi, D. Hovio, anno 1600 vocatus, cum sistere se pollicitus esset, aufugit ad asylum omnium Antichristi præcursorum. Princeps ille, qui præstigiatoꝝ judicio, auctoritate, non jure eripuerat, vix biennium supervixit, & florente aetate interiit; nec quid-

quidquam illi, postquam mala causa defensionem susceperat, postea feliciter in gubernatione cessit.

Dubravius lib. 23. *Histor. Bohem.* mira narrat de Zytone Bohemo Mago. Hic artem suam ostentans, nunc suâ, nunc alienâ facie statuâq; item in purpura & serico, ac confestim in lana ac panno sordido, regi se offerebat; ambulantiq; in terra, ipse tanquam in aqua adnavigabat; aliquoties equis rhedariis vectum, gallis gallinaceis ad epiredium suum alligatis, subsequēbatur. Convivas præterea regis variè ludebat, interdum manus illorum, nè illas ad patinas porrigere valerent, in pedes bouum, interdum in ungulas equorum, transformans; & aliquoties fronti illorum cornua cervina latissimâ adjiciens, quoties videlicet è fenestris ad subitum spectaculum prospicerent, nè rursus caput & ora ad mensam referre possent. Atq; ut ostenderet se pecuniam quoq; pro usu suo facile constare posse, triginta sues benè saginatos ex manipulis fœni effingit, illosq; pastum proximè Michaëlis cujusdam pistoris locupletis extrudit, proponitq; venales quo pistor voluit pretio; hoc tantum emptorem monens, nè gregem novum ad flumen lotum compellat. Quâ ille monitione neglectâ, cernit in flumine manipulos fluitare, subus submersis. Ergo diu venditore quæsito, atq; in taberna vinaria tandem reperto, in qua porrectis pedibus in scamno recubabat, dum stomachabundus altero pede correptum excitare vult, eum à corpore protinus cum coxendice avellit, clarè Zytone quiritante, & obtorto collo emptorem ad judicem trahente. Quid faceret pistor in manifesto deprehensus, ut sibi videbatur, facinore, nisi ut damnum damno adderet, atq; de hac insuper injuria cum Zytone decideret? Exemplum hoc etiam in 1. par. Magiæ lib. 1. cap. 8. retuli.

Delrius lib. 2. *Disquisit. Magic.* quæst. 6. testatur, Principes quosdam aliàs pios, sed nimis credulos, mira coram se fieri permisissè: nempe ut res ferreæ, argenteæ pateræ, & similia magni ponderis super mensa locata, sine magnete, sine funiculo, capillo, vel ullo instrumento, ab uno extremo ad aliud subsultantia, attraherentur: ut charta ab alio extoto fasciculo clàm extracta, in manu extrahentis manens, novâ inductâ formâ ter immutaretur: ut specula fabricarentur, in quibus, quæ remotis admodum locis fie-

bant, viderentur: ut trium horarum spatio arbuscula vera spitamæ longitudine è mensa exresceret, utque arbores ibidem frondiferæ & fructiferæ subito evanescerent; ut certo lucernæ lumine succenso, quotquot adessent mulieres, tripudiare non desinerent, quàm diu ardebat in medio appensa lucerna certis insculpta characteribus, & leporino adipe plena.

Mirandam narrationem attexit *Delrius* loc. cit. ex *Roberto Friezio Insulensi lib. de technis & impostur. demon. cap. 5.* de certamine duorum Magorum. Rapuerat unus puellam formâ egregiâ, & equo ligneo impositam per aëra abiportabat. Alter in castro quodam Burgundiæ, celebri convivio præfens, quod castrum raptor prætervolabat, carminibus cogit raptorem in castrum aream descendere, & immobilem illic coram omnibus mœstum cum præda erubescere sistit. Nec segnius raptor, nihil tale metuentem eum à quo ita vincit, latenter incantat, & è fenestra editissima, per cujus cancellos collo & capite prominebat, despicientem, immanibus subito fronte protuberantibus cornibus dehonestat, & à repagulis ferreis magnitudine ramosæ frondis sic illaqueat, & suspendit, ut per clatros caput retrahere non valeret; præcipitii verò altitudine deterritus se demittere non auderet. Ita coactus corniger, pactâ salute prius mutuâ, & disrupto ligamine, raptorem cum præda dimittit; qui rursus nube cavâ tectus, in aërem se levavit: alter depositis cornibus, magna cum spectantium voluptate, salvum in cænationem caput retraxit.

Nicetas lib. 4. Annal. scribit, cum ex editiore palatii Constantinopolitani loco *Michaël Sicidites naviculam vidisset, quâ olla & patina vehebantur, carmine magico effecit ut nauta exurgeret, & vasa non prius ferire desisteret, quàm in pulverem redeisset. At paulò post barbâ prehensâ lamentari, amotâq; caligine, se ut irâ Numinis agitatam deplorare. Rogatus, cur merces suas ita tractasset, cum dolore narrabat, se remis intentum, horribilem serpentem super vasa porrectum, oculis inconniventibus in se conversum instar devoraturi, vidisse, qui prius volutari non destiterit, quàm fictilis fracta essent; inde subito ex oculis evanuisse. Dæmonis hoc fraude; quod sequitur, hominis fallaciâ contigit. Romæ circum-*

foraneus quidam (quorum toto anno diebus singulis (ni prohibeantur) bini, terni, quaternivè in foris & compitis otiosam plebeculam nugis suis dementatam detinent,) magnum sibi nomen comparaverat, adeo ut non imperitam modò multitudinem, verùm etiam nobiles multos deciperet artibus suis, exigui quidem ingenii, sed vafricie multæ. Hunc cùm multi quodam die è viris nobilibus convenissent, petierunt ut novum quoddam ac jucundum exhiberet spectaculum. Erat in vicinia vitriarius, qui vitra omnis generis, & magno numero, venalia in mensa longissima exposuerat. Cum hoc convenerat jam antea circumforaneus agyrta. Inciratus igitur à dictis nobilibus, postquàm aliquamdiu cogitabundus hæsisset: Accipiat (inquit) aliquis hanc schedulam (erant huic peregrini characteres, sed nullius significationis & efficacix inscripti) & occultè in mensam illam vitriarii inter vitra conjiciat. Quod cùm esset factum: Ite (rursus inquit) ad vitriarium, empturi vasa vitrea; & mirum æquè ac jucundum experiemini spectaculum. Quod cùm fecissent, quotquot vitriarius in manus accipiebat vasa, in terram decidebant, & frangebantur. Cùm multa hoc modo fregisset, & magnis interim cachinnis à circumstantibus exceptus fuisset; velut irâ commotus, arrepto fuste, bacchantium more, omnia perfregit, mensamque penitus evertit. Fit risus primùm; deinde commiseratio tandemque suafore agyrta, vasorum omnium cum sænore pretium persolvitur.

*Apulejus lib. 1. de Asino sequentem historiam narrat. Ante Poeciten porticum, isto gemino obtutu circulatorem adspexi equestrem, spatham præacutam mucrone infesto devorasse; ac mox eundem invitamento exigua stipis venatoriam lanceam, quâ parte minatur exitium, in ima viscera condidisse: & ecce, ponè lancea ferrum, qua bacillum inversi ad occipitium per jugum subit, puer in molli-
tiam decorus insurgit, inq, flexibus tortuosis enervam & ex-
osam saltationem explicat, cum omnium qui
aderamus admiratione.*

CAPUT XVII.

Mira alia, quæ Dæmones per se fecerunt.

Mira quæ
dæmones
per se fece-
runt.

Multa exempla sacrae Litteræ nobis subministrant rerum à Dæmone immediate & per se gestarum, de quibus dubitare, est à fide apostatare. Alia dant Scriptores varii, quæ eadem, quæ alia similia, sunt fide credenda.

§. I. Exempla varia è sacris Litteris.

Mira ex sa-
cra Scri-
ptura, quæ
dæmones
per se fe-
cerunt.

EX libro itaque *Genesis cap. 3.* constat, Dæmonem serpentis specie apparuisse, & locutum fuisse protoparenti nostræ Evæ, eamque in ruinam cum marito Adamo & posteris omnibus pertraxisse.

Libro 3. Regum cap. 22. cum Achab Rex Israël, præsentè Josaphat Rege Judæ, post consultos quadringentos circiter prophetas suos falsos, quæreret ex Michæa Propheta Domini, num ascendere deberet in Ramoth Galaad, eamque expugnare, atque eripere è manu Regis Syriæ; respondit Michæas: *Audi sermonem Domini. Vidi Dominum sedentem super folium suum, & omnem exercitum cæli assistentem ei à dextris & à sinistris; & ait Dominus: Quis decipiet Achab regem Israël, ut ascendat, & cadat in Ramoth Galaad? Et dixit unus verba hujusmodi, & alius aliter. Egressus est autem Spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum. Cui locutus est Dominus: In quo? Et ille ait: Egrediar, & ero Spiritus mendax in ore omnium prophetarum ejus. Et dixit Dominus: Decipies, & prævalebis; egredere, & fac ita. Nunc igitur ecce dedit Dominus Spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui hic sunt, & Dominus locutus est contra te malum. Decepit ergo Dæmon omnes prophetas Achab regis, & ad mentiendum impulit.*

Nota est historia *Job. cap. 1.* nimirum *Quadam die, cum venissent filii DEI ut assisterent coram Domino, adfuit inter eos etiam Satan. Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens, ait: Circurvi terram, & perambulavi eam. Dixit q. Dominus ad eum: Nunquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, ho-*

ra, homo simplex & rectus, actimens DEUM, & recedens à malo? Cui respondens Satan, ait: Nunquid Job frustra timet Deum? nonne tu vallasti eum, ac domum ejus, universamq; substantiam per circuitum? operibus manuum ejus benedixisti, & possessio ejus crevit in terra. Sed extende paululum manum tuam, & tange cuncta quæ possidet; nisi in faciem benedixerit tibi. Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce, universa quæ habet, in manu tua sunt; tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusq; est Satan à facie Domini. Cùm autem quadam die filii & filia ejus comederent & biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, nuncius venit ad Job, qui diceret: Boves arabant, & asina pascebantur juxta eos, & irruerunt Sabai, tuleruntq; omnia, & pueros percusserunt gladio, & evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cùmq; adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit: Ignis Dei cecidit è cælo, & tactas oves puerosq; consumpsit, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed & illo adhuc loquente, venit alius, & dixit: Chaldaei fecerunt tres turmas, & invaserunt camelos, & tulerunt eos; nec non & pueros percusserunt gladio, & ego fugi solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit, & dixit: Filiis tuis & filiabus vescentibus & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus; quæ corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt, & effugi ego solus, ut nuntiarem tibi. Post hæc omnia, cùm Satan accepisset quoque facultatem à Domino in corpus Job, ut habetur cap. 2. Egressus Satan à facie Domini, percussit Job ulcere pessimo, à planta pedis usq; ad verticem ejus: qui testâ sanietem radebat, sedens in sterquilinio. Vide quot mala intulit Dæmon Jobo, ejusque filiis, & pecoribus, per se, vel alios instigavit ipse ut inferret?

Matthæi cap. 8. Marci 5. & Luca 8. cùm JESUS transfretasset mare Galilææ, ut venisset in regionem Gerasenorum, quæ est contra Galilæam; occurrerunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes, sævi nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Horum unus habebat spiritum immundum jam temporibus multis, & vestimento non induebatur, neque catenis jam quisquam poterat eum ligare, quoniam sæpe compedibus & cate-

nis vinculus diruperat catenas, & compedes comminuerat, & nemo poterat eum domare, & semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat, clamans, & concidens se lapidibus. *Videns autem hinc JESUM à longè, cucurrit, & adoravit eum, & clamans voce magnâ dixit: Quid mihi, & tibi, JESU fili DEI altissimi? adjuro te per Deum, nè me torqueas. Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde ab homine. Et interrogabat eum: Quod tibi nomen est? Et dicit ei: Legio mihi nomen est, quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum nè se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus, pascens. Et deprecabantur eum spiritus, dicentes: Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus. Et concessit eis statim JESUS. Et exeuntes spiritus immundi, introierunt in porcos: & magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo millia, & suffocati sunt in mari.*

Matthæi cap. 4. de JESU paulò antè à Joanne baptizato narratur, quòd in deserto, quò ductus fuerat à Spiritu Sancto, ut tentaretur à Diabolo, cùm jejunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens tentator dixit ei: Si filius DEI es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est; Non in solo pane vivit homo, sed in omni Verbo quod procedit de ore DEI. Tunc assumpsit eum Diabolus in sanctam civitatem, & statuit eum super pinnaculum templi, & dixit ei: Si filius DEI es, mitte te deorsum. Scriptum est enim: Quia Angelis suis mandavit de te, & in manibus tollent te, nè fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi JESUS: Rursum scriptum est; Non tentabis Dominum DEUM tuum. Iterum assumpsit eum Diabolus in montem excelsum valde, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit ei: Hac omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Tunc dixit ei JESUS: Vade Satana; Scriptum est enim: Dominum DEUM tuum adorabis, & illi soli servies. Tunc reliquit eum Diabolus.

Marci cap. 1. & Luca cap. 4. ejecit JESUS Capharnai in Synagoga, coram omnibus presentibus, ab homine quodam spiritum immundum, qui discerpens eum, & exclamans voce magnâ, exiit ab eo, nihil ei nocens.

Matthæi cap. 17. Marci cap. 9. & Lucæ cap. 9. cùm JESUS de monte Thabor, ubi transfiguratus fuerat, descendisset; accessit ad eum homo cum filio suo, & provolutus in genua dixit: Magister, obsecro te, respice in filium meum, quia unicus est mihi, & ecce spiritus apprehendit eum, & subito clamat, & elidit, & dissipat eum cum spuma, & vix discedit dilanians eum: & rogavi discipulos tuos ut ejicerent illum, & non potuerunt. Respondens autem JESUS, dixit &c. Adduchuc filium tuum. Et cùm accederet, elisit illum Daemonium, & dissipavit. Et increpavit JESUS spiritum immundum, & sanavit puerum, & reddidit illum patri ejus. Hæc D. Lucas. Addit pater pueri apud D. Matthæum & Marcum, Dæmonem sæpe dictum puerum conjecisse in ignem, & aquam, ut eum perderet. Omitto alia exempla quæ in Sacris Litteris occurrunt.

§. II. Exempla varia ex Scriptoribus variis.

G*orgius Godelm. lib. 1. de Lamiis, cap. de malitia Diaboli, & Johannes Wierus lib. 4. de prestigiis demon. cap. 19. narrant exemplum notissimum, & à multis aliis relatum, de caupone quodam perjuro, à Diabolo coram multis sublato: Verba Wieri sunt hæc. Spectacula interim non vulgaria subinde oculis nostris à DEO proponuntur, ut iis territi, inveteratam malè imprecandi, vel etiam temerè jurandi, & sæpe falsò, consuetudinem declinemus. Sic fertur militarem peditem ante paucos annos iter per Marcham fecisse, ac nummos loculos cuidam suæ hospita, apud quam decubuit ægrotus, custodiendas tradidisse. Post dies paucos restitutus, pecuniam reposcit ab hospita, quæ jam cum marito eam esse retinendam statuerat. Se itaque eam habere negat, injuriarum alterum accusans. Iratus pedes, hospitam vicissim infidelitatis insinulat. Quo audito, conjugem purgat hospes, peditemque ex adibus deturbat. Hic rei indignitate permotus, extrahit unum enses in ostium infligit inconsideratè. Vim suæ domui fieri ab hoc homine, proclamat hospes. Quare à Magistratu in carcerem conjicitur, agitaturque sententia, ob illatam vim, illum gladio feriendum. Jam extremus dies judicialis præforibus errat, ipsiq; captivo moriendum esse, in carcere nuntiat demon: at si se se ipsi dedere vellet, ut nihil sit periculi, se facturum pollicetur. In*

Mira ex
variis Scri-
ptoribus,
quæ dæ-
mon per-
fecit.

inno-

Caupoper-
jurus ab-
ripitur à
Dæmone.

innocentia se mori malle respondet captivus, quàm eâ ratione liberari. Proposita deinde periculi immensitate, ut se aërem verberare, & nihil proficere animadvertit dæmon; gratis suam illi defert operam, quâ apud adversarios vindicaretur; consulitque, Quando judicio sisteris, tuam in causa forensi prætende inscitiam, præsertim in dicendo: eapropter tibi patronum, quem advocatum dicunt, concedi orabis; atq; me non procul stantem pileo cyaneo plumis insignito, postulabis causa defensores. Annuit captivus; qui postridie in judicium adductus, cognitâ Magistratus accusatione, & instituto, rogat sibi in extrema illa necessitate permitti patronum: qui conceditur. Multa disputat hic doctus Juris versatissimus; & argutè defendit, falsò accusatum esse & condemnari peditem: Hospitem enim illi pecuniâ spoliatâ vim intulisse, ostendit, rem omnem ordine quo gesta est, & ubi seposita conservaretur pecunia, aperiens. Hospite vero audacius inficiente, & se diabolo devovente, imprecantèq; aliquoties, ut ab eo sustolleretur, si pecuniam haberet; destitit tandem à defensione causa Legum doctus pileo cyaneo ornatus, ac hospitem abreptum per forum in aërem avehit, ut ubi manserit, nemo cognoverit unquam. Eandem historiam ex Godelmo narrat Delrius lib. 3. Disquisit. Magic. part. 1. quæst. 7. Sect. 2.

Dæmon
abripit
quendam
ad infer-
num, qui
infernum
esse nega-
bat.

Cantipratanus lib. 2. cap. 55. part. 3. & ex ipso Delrius loc. cit. multique alii, narrant sequentem historiam. Verba Cantipratani do. Cum tres combibones in taberna mero incaluisent, orto de anima immortalitate, & panis inferni, sermone, unus procacior id totum pronugis habere, & commentis Sacrificorum, ceteri jocanti applaudere. Interea advenit unus magnâ vir staturâ, & vasto corpore, & asidens: Qui hi, ait, sermones? quæ risus causa? Refert procax illi, & addit, se quidem licitanti haud magno pretio animam venditurum, quin & pecuniam in symbolum collaturum. Tu verò, infert adventor, quanti illam mihi indicas? Nec mora, conveniunt de pretio; hic animam addicit emptori; emptor solvit; potatur strenue de præsentè pecunia. Denique sub noctem, Tempus ait emptor, ut ad propria quisque. Sed vos jus dicite: Si quis equum capistro ligatum emerit, nonnè jus ei cum capistro equum abducendi? Et cum dicto, venditorem trementem in omnium oculis abripit, & sursum in aëra

æra levat, & secum ad infernum trahit, visurum quod credere noluerat. Animarum quippe mercator erat iste, cujus figura fuit Rex ille Sodomorum, dicens: Redde mihi animas, cætera tolle tibi.

*Pari terrore (inquit Delrius loc. cit.) sed meliore successu miles Hispanus hicin Belgio, ante annos viginti duos (scripsit hæc Delrius circa annum Christi 1600) cùm adhuc sæculo mererem, à DEO com-
monitus tantùm fuit. Capitaneus Bravo vocabatur, sæpe à me visus, deditus supra modum alea, & in ludo diras jacere in se jux: à atque alios pronus. Quadam die, cùm damnosi semper numeri lucrum jactu quærenti subsilirent, irâ effervescens in caput suum dirissima precabatur: & subito coram multis qui aderant, ab invisa manu, ad tabulatum usque sublatus, post aliquod tempus mortuo quàm vivo facie similior in solum deponitur. Felix sicut lurorem eadaverosum toto post vita tempore retinuit, sic respiscens lusûs aviditatem deposuisset.*

Aleator à Dæmone punitur.

*Tragicum supra modum est, quod narrat suprâ citatus Godelm. loc. cit. & ex ipso Delrius loco etiam cit. & P. Hieremias Drexelius in Phaëthonte Orbis in Lingua Jurante. Do verba Godelm. In Si-
lestia quidam nobilis, cùm invitasset convivas, & horâ convivii jam instante, & apparatus factò, spe frustratus esset, excusantibus se convivis, cur non apparerent; prorupit iratus in hæc verba: Veniant igitur omnes dæmones, si nullus hominum mecum esse potest. His dictis domo egreditur in templum, ubi pastor Ecclesia concionem habebat; & ut iracundiam concoquat, auscultat aliquam diu. Dum verò in templo moratur, veniunt equites in aream domus magni & nigri, & jubent servum domus ut dominum suum advocet, eiq; significet, adesse hospites. Servus consternatus abit in templum, & indicat hæc domino suo; qui nescius consilii, pastorem consulit. Pastor abrumpens concionem, hoc consilium dat, ut tota familia domo exeat. Quod cùm fieret, & famuli ac ancilla properarent; fortè oblitus infantem in cunis jacentem, & dormientem, secum non auferunt. Dæmones incipiunt commessari, & vociferari, prospicereq; per fenestras formis ur-
sororum, luporum, felium, & hominum, & monstrare pocula vino repleta, assaturas, & pisces. Hæc vicini nobilis, pastor, & alii cùm viderent; Ah, inquit pater, ubi infans meus? Vix cùm hæc dixisset,*

Dæmones vocati à quodam adfunt, eumq; terrent.

unus ex demonibus ulnis suis infantem ad fenestras gestat, quasi monstraturus parentibus. Nobilis prorsus consternatus, & sollicitus de incolumitate infantis, fidum habens servum, eum interrogat: quæso tu dic, quid agam? Servus, Domine, inquit, commendabo & committam vitam meam Deo meo, & in nomine Domini ingrediar, & ut infantem auferam auxilio & beneficio DEI, videbo. Bene, inquit nobilis, Deus tecum sit, & juvet te, animumq; tibi confirmet. Servus, acceptâ benedictione à pastore, & reliquis, ingreditur, & ante conclave, in quo erant damones congregati, procidit in genua, & se Deo commendat; & hoc animo aperit januam, & videt damones horribili specie sedentes, stantes, obambulantes, serpentes, unog; impetu accurrentes ad se, & vociferantes: Hui, hui, tu quid hîc tibi? Ille sudans, & tamen divinitus confirmatus, alloquitur demonem, qui infantem gestabat. Tu, inquit, mihi infantem trade. Nequaquam, respondet iste; jam meus est iste infans: dic domino tuo, ut veniat, & accipiat infantem. Cui servus: Ego fungor jam officio meæ vocationis, in quam me Deus collocavit, & scio quidquid in hoc officio facio, id Deo gratum esse: quare ratione mei officii, & auxilio, nomine, & virtute J E S U Christi, aufero abs te infantem, & patri ejus restituo. Atq; ita ipse apprehendit infantem, & brachiis suis amplexus est. Isti nihil aliud respondent, nisi vociferantes: Hui nebulo, hui nebulo, relinque infantem, relinque, alioquin te discerpemus. Ille nihil curans minas diabolicas abiit incolumis, & incolumem infantem patri nobili reddidit. Dæmones postea aliquot diebus elapsis evanuerunt, ut in ades denuo migrare cum tota familia nobilis potuerit.

Hæc pauca ex innumerabilibus, quæ afferri poterant, sufficiant; complectuntur enim præcipua opera mirabilia quæ Dæmonibus adscribi solent. Multa alia in sequentibus afferentur. Nunc videndum, veranè, an phantastica sint tum hæc, tum alia opera, quæ Dæmonibus adscribuntur; & si vera, quâ virtute ab illis perpetrentur; aliaque similia multa discutienda.

CAPUT XVIII.

*An mira Daemonum opera, quæ vel per se, vel
per Magos perpetrant, vera sint, an fucata
ac præstigatoria.*

HOc prius decidendum est, tanquam dicendorum fundamen-
tum. Dico itaque ea, quæ retulimus, quæ referemus, quæ
passim de Dæmonum miris operibus dicuntur, atque scribuntur à
variis omnium temporum Scriptoribus, nec omnia esse falsa, vana,
fucata, simulata, præstigatoria; nec omnia vera, & talia, qualia
videntur, aut putantur; sed quædam vera, quædam apparentia
tantum, quædam ex utrisque mixta. Nam quia Dæmon mendaci-
cipiter est, ideo sæpe perstringit oculos, aliosque sensus variâ ob-
jectâ imagine fallit: & quia sæpe DEUS impedit, nè quod facere
naturalibus viribus vellet ac posset, efficiat; & non raro superio-
res Angeli, seu boni, seu mali, inferiorum ac impotentiorum Dæ-
monum conatus infringunt; ideonè impotentia eorum detegatur,
ad præstigas confugiunt. Ex alia verò parte, quia Dæmones
habent intellectum perspicacissimum, rerum naturalium cogni-
tionem longè maximam, vires naturales valentissimas, diuturnâ
insuper ac multiplicem experientiam; ideo quando DEUS per-
mittit, & ipsi verum effectum producere volunt, qui vires ipso-
rum non superet, nihil obstat quò minùs illum producant. Et ve-
ros ergo, & fucatos, & ex utrisque mixtos effectus producere pot-
est Dæmon. Hæc communis est Theologorum ac Philosophorum
opinio.

Mira à
Dæmoni-
bus patra-
ta, an vera
sint, vel fu-
cata.

Ex recensitis igitur operibus miris, à Dæmone vel per se im-
mediatè, vel per Magos perpetratis, alia sunt præstigatoria, alia
vera, alia mista, alia dubia. Dubia sunt Magorum Pharaonis o-
pera, mortuorum resuscitatio, in bestias transformatio, aliaque
nonnulla, quæ in sequentibus examinabimus. Vera sunt, quæ
ex Scriptura Sacra attulimus capite præcedente. Reliqua omnia,
quæ ex variis Auctoribus recensuimus cap. 16. & 17. partim fuca-

ta sunt ac præstigiatoria, partim vera, partim mista. Vide, quæ scripsimus 1. par. *Magia lib. 1. cap. 8.* ubi ad discernendum, an aliquis effectus mirabilis à Dæmone aut Magis præstitus, sit verus ac sincerus, aut fucatus ac præstigiatorius, unicam adsignavimus regulam; quam hîc paulò clariùs proponimus iterum.

*Regula ad effectus Dæmonum ac Magorum
fucatos à veris discernendos.*

Regula ad
effectus
Dæmo-
num ac
Magorum
fucatos à
veris dis-
cernendos.

SI effectus diabolicus, aut magicus, talis est, ut potentiam Dæmonis naturalem superet (quales sunt, qui soli potentia divina reservantur, & propriè miraculosi dicuntur) tunc censi debet præstigiatorius. Quando non excedit dictam potentiam, haberi potest pro naturali, non tamen semper est talis, quia nec DEUS semper permittit, ut Dæmon suis viribus utatur, nec ipse semper facere vult quod potest, sed gaudet hominum deceptione. Quando partim excedit, partim non, pro mixto haberi potest, quanquam sæpe totus potest esse præstigiatorius, ob rationem dictam. Quando dubium, num vires naturæ superet, nec nè, suspendendum est iudicium, aut ad circumstantias recurrendum. Quinam verò effectus, Dæmonis aut Magorum ope patrati, vires Dæmonis superent, patebit ex dicendis.

CAP. XIX.

Quibus modis Dæmones mira opera, quæ patrant, efficiant.

DÆmonum, uti & Angelorum bonorum, duplex est actio transiens; una immediata, & est motus localis; altera mediata, & est applicatio activorum cum passivis. Quidquid igitur mirabile efficiunt Dæmones, seu verè id efficiant, seu delusoriè, uno prædictorum modorum efficiunt. Videndum igitur primò, quid verè per motum localem efficere queant, secundò, quid verè per applicationem activorum cum passivis, tertio, quid utroq; modo

per

per delusionem. Hoc capite discutiemus, quid immediatè per motum localem verè efficere queant; sequenti quid activa passivis applicando verè etiam præstare possint, & quid delusoriè utroque modo.

§. I. De miris operibus, quæ Dæmones per motum localem verè efficiunt.

POSSÈ Dæmones, non secus ac bonos Angelos, movere de loco in locum non solum se, sed alios etiam spiritus, & alia corpora; constat ex dictis c. 8. Possè etiam celerrimè de loco uno in alium se movere, ac de hoc in alium disjunctissimum corpora transferre; patet ex historia *Jobi cap. 1. & 2.* quam suprà cap. 17. retulimus; & ex *Matthæi cap. 4.* de Christo in altum montem, & super templi pinnaculum translato, ut ibidem diximus. Idem probatur ex variis historiis, quas in sequentibus afferemus, ex quibus constat, Dæmonem exiguo tempore aliquos de loco in locum alterum, valde remotum transtulisse. Certè Angelorum ac Dæmonum, celeritas in motu tanta est, ut multis infinita pænè videatur, putentque hos posse, si velint, quodcunque spatium tempore quantumcunque brevissimo conficere. *Tertullianus in Apologet.* id colligit ex eo, quòd aves in Scriptura Sacra Dæmones appellentur. *Omnis, inquit, Spiritus ales est; hoc Angeli, & Dæmones; igitur momento ubiq; sunt; totus orbis illis locus unus est; quid ubiq; geratur, tam facile sciunt, quam enuntiant; velocitas divinitas creditur, quia substantia ignoratur.* Nos cap. 8. cit. maximam Angelis concessimus celeritatem, at non infinitam.

Mira, quæ Dæmones per motum localem immediatè efficiunt.

Opera porrò mirabilia, & vires humanas excedentia, quæ per motum localem immediatè efficere possunt Dæmones, sunt ex multis sequentia. *Primò*, possunt ignem de cælo, hoc est, de superiore aëris parte in terram instar fulminis dejicere, quo multa perdant & consumant: non quòd tunc aliquam è sphæra ignis supra aërem existentis partem desumptam demittant (nullum enim verum ignem ibidem agnosco) sed quòd applicando activa passivis priùs in aëre ignem producant, ac deinde per motum localem instar fulminis, aut aliâ ratione dejiciant. Probo id ex *cap. 1. libri*

Dæmones possunt ignem de cælo dejicere.

bri Job, ubi dicitur, quòd ope Dæmonis *Ignis Dei cecidit è cælo, & tactas oves puerosq; consumpsit.* Item ex *cap. 3. libri Apocal.* ubi de insigni quodam Antichristi præcurfore scriptum est, quòd *fecit signa magna, ut etiam ignem faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum.* Ignis DEI vocatur apud Job ille qui cecidit, vel quia is, qui id nuntiabat Jobo, putabat esse ignem Dei, seu à Deo missum; aut si nuntius ille fuit ipse Dæmon famuli specie, quia isto nomine illum vocavit ideo, ut Jobum contra Deum commoveret, tanquam sibi noxium.

Ventos excitare.

Secundò, possunt concitare in aëre, & mittere in terram vehementes & turbulentos ventos, qui magna subvertant ædificia. Constat id ex eodem *cap. 1. libri Job*, ubi dicitur, quòd *repente ventus irruit è regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, qua corruens oppressit liberos Job, & mortui sunt.* Quod quidem immediatè per motum localem fecerunt Dæmones, collidendo vehementer aërem inter se, aut ventum alibi spirantem eò adducendo. Sopater quoque Philosophus affectus fuit ultimo supplicio, ut *Eunapius de Visis Philosophor.* refert, quòd carmine magico ventos vinxisse accusaretur, nè annona Byzantium invehetur. Alia exempla dabo infra *cap. 34.*

Tempestates maris scire.

Tertiò, possunt gravissimas in mari tempestates & procellas excitare, vel aquas maris ab imo sursum commovendo per se ipsos immediatè, vel per concitatissimos ventos. De Finnis, Lappis, & Biarmiis narrat *Olaus Magnus lib. 1. cap. 1. & lib. 3. cap. 18.* illos inter alia magna opera, Dæmonis ope patrata, *ventos quoq; quos optent navigantibus vendere.* De tribus Tartarorum hortis, ultra Cazanense regnum habitantibus, narrat *Alexander Guaguinus in Tartaria*, esse supra modum deditos incantationibus, & *in caligines, aliasq; tempestates cæli frequenter excitare, hocq; modo hostes profligare.* Paulò antè citatus *Olaus Magnus lib. 3. cap. 16.* de Finnis & Lapponibus narrat, eos olim mercatoribus ventos venales exhibuisse, *tres nodos magicâ arte sacratos, quorum primo soluti placidos ventos, secundo vehementiores, tertio vehementissimos essent habituri.* Innumera alia exempla omitto. Nonnulla dabo infra citato *cap. 34.*

Quartò, possunt ingentes facere terræ motus, vel mittendo vehementem aliquem spiritum in cavernas terræ, vel inclusum, in illis vehementiùs agitando. *Pererius Disp. 4. in cap. 7. Exodi* putat, hac fortassis ratione factum fuisse, quod narrat *Philostratus lib. 3. cap. 3. Vita Apoll.* de duobus doliis, quæ vidit Apollonius apud Indos; quæ cum aperiebantur, imbres & ventos emittebant; clausa verò, cohibebant, atque compescebant. Hoc si verum est, potius spectat ad secundum effectum, quàm ad hunc quartum.

Terræ motus facere.

Quintò, possunt ex uno loco in alium quantumvis remotum transferre vel homines, vel animalia, vel quævis alia corpora. De Simone Mago narrat Ecclesiastica historia, eum à Dæmonibus invisibiliter per aëra evehctum esse in sublime, quasi ascendentem in cœlum; unde tamen precibus B. Petri Apostoli dejectus in terram fuit, & crura fregit. In historiis quoque Gentilium passim legitur, visos interdum serpentes, & dracones, & homines per aëra volantes; & Albertus Magnus tradit, aliquando boves pluiffe: quæ hac ratione contigisse credibile est. Sagas à Dæmonibus per aëra deportari ad conventicula earum, indubitatum non est, ut infra suo loco videbimus.

Corpora de loco in locum transferre.

Sextò, possunt subitò res præsentès è conspectu hominum subtrahere, atq; ita reddere invisibiles. Exempla dedimus cap. 16. & 17. Sic etiam Apollonium ferunt, cum esset in conspectu Domitiani Imp. repente ex oculis omnium evanuisse, & longè alibi extitisse. Hac etiam ratione fortassis Gyges se invisibilem reddebat, non verò annuli, quem gestabat, virtute. Quamvis hoc aliter fieri potuerit, ut nunc etiam fit à gestantibus ore fabam magicis ritibus consecratam, ut alibi dicitur.

Reddere res invisibiles.

Septimò, possunt facere ut statuæ, vel aliæ res inanimatæ ambulent, & incedant more hominum: ad hoc enim tantum motus localis requiritur. Hac ratione fortassis tripodes lapidei movebantur, & pincernæ ænei, qui apud Jarcham præsentè Apollonio in convivio, more famulorum ministrabant mensis, & pocula convivis in loco ac tempore præbebant, ut *Philostratus* in Vita Apollonii scribit. Multa tamen similia arte fieri possunt, ut diximus *7. var. Magia lib. 1. cap. 6.*

Statuas ambulare facere.

Inanimata & animalia bruta facere loqui. *Octavo*, possunt facere, ut vel statuæ, vel arbores, vel animalia loqui videantur more hominum, uti & ignis, & aër, & aqua, & cadavera, & capita resecta, & pythonum uterus &c. Sed de hac re iterum erit sermo infra, ubi multa exempla afferentur. cap. 27.

Cadavera & corpora ex aëre formata assumere. *Nono*, possunt assumere cadavera variorum animalium, & hominum, aut similia corpora ex aëre formare, ac in illis apparere, ac varias actiones edere, ut supra diximus cap. 17. Exempla innumera in sequentibus dabimus².

Figuras apparentes rerum effingere. *Decimo*, possunt effingere, ac repræsentare figuras quarumlibet rerum, ut argenti, auri, gemmarum, vini, epularum, aliarumq; similium, ut veræ ac naturales appareant, idq; vel ex aëre densato, vel aliâ quâpiam ratione. Exempla infra dabimus in diversis capitibus².

Spiritus animales modificare. *Undecimo*, possunt spiritus animales, qui sensuum interiorum functionibus peragendis inserviunt, ita modificare, & conformare, ut res aliquas vel præteritas, vel præsentis, vel etiam futuras repræsentent. Possunt item eosdem spiritus, & species rerum sensibilibus, ita concitare in sensuum exteriorum organis, ut videantur sibi homines videre aliquid, vel audire, vel facere, quod revera non fit; nam quod in phreneticis contingit vi morbi humores ac spiritus commoventis, fieri etiam potest ope Diaboli per solum motum localem.

Humores corporis concitare. *Duodecimo*, possunt concitare ac turbare humores ac spiritus, qui sunt in humano, aut brutali corpore; disjungere etiam ac distrahere partium compages, atq; connexiones, eâq; ratione gravissimos morbos, & acerbissimos dolores efficere, sicut in iis cernimus, qui torquentur à Dæmonibus, & in maleficiatis à maleficis². Exempla multa suis locis dabimus.

Dormientium phantasmata perturbare. *Decimo tertio*, possunt dormientium phantasmata transmutare, & conformare ad repræsentandum aliqua futura, aut absentia, quæ sciunt Dæmones futura aut facta esse, ut eâ ratione decipiant homines, inducantq; ut fidem habeant somniis. Hinc orta est observatio superstitiosa somniorum, & divinatio per illa; de qua re egimus in 4. par. *Magia lib. 6.* Simili Dæmonum fraude fidem & æsti-

æstimationem invenit Augurum & Auspicum disciplina, per volatum vel garrimum avium, aut per inspectionem extorum animalium, per missionem sortium &c.

Decimo quarto, possunt Dæmones varias hominum affectiones amoris, odii, furoris; iræ, timoris, ac similibus passionum vehementer in hominibus excitare; idque vel objiciendo species rerum extrinsecus, quæ ad hujusmodi affectiones inflammandas plurimum valent; vel interiorius movendo & conformando phantasmata, ad eas repræsentandas, quæ talium affectuum sunt incitabula; vel agitando & incitando humores, nempe sanguinem, flavam & atrabilem, qui sunt materia illorum affectuum. Exempla passim occurrunt. *S. Hieronymus in Vita S. Hilarionis* narrat, virginem quandam magicis artibus usque adeo incensam fuisse cujusdam juvenis amore, ut præ amore fureret.

Affectus
varios
concitare.

Multa alia per motum localem efficere possunt Dæmones, si DEUS permittat, sine cujus permissione ut olim in porcos intrare non poterant, ita neque hoc tempore, quo magis restricta est eorum potestas, utpote in lege gratiæ, nè hilum è capite cujusquam evellere queunt.

§. II. De miris operibus, quæ Dæmones per applicationem activorum cum passivis efficiunt.

PER applicationem activorum cum passivis, hoc est, per naturalium causarum invicem applicationem ac moderationem, & consequenter per rerum alterationem, ac mutationem, (quæ est altera Dæmonum actio transiens, & non in motione locali consistit, sed eam consequitur) mira quoque efficiunt Dæmones: quamvis naturalia sint, quia nec Dæmonum, nec rerum applicationum vires naturales excedunt; mira tamen hominibus videntur, quia vel causas à quibus fiunt, vel modos quibus efficiuntur, ignorant. Possent autem Dæmones multa dicto modo præstare, inde probatur, quòd multæ occultæ virtutes latent in herbis, aquis, succis, gemmis, animalibus, & hominibus, quas illi optimè perspectas habent, tum ob summam rerum naturalium cognitionem,

Mira, quæ
Dæmones
per applicationem
activorum
cum passivis
efficiunt.

nem, tum ob diuturnam experientiam à se & ab hominibus factam; sciunt etiam, quibus temporibus ac locis, quâque mensurâ eadem inter se misceri ac temperari debeant: præterea quæcunq; volunt, possunt summâ celeritate undecunque afferre, ac de loco in locum transferre, clam hominibus præsentibus, & rerum mutationes observantibus. Si ergo homines variè temperando ac modificando res naturales, possunt effectus aliquos producere, quos per se nunquam naturales causæ produxissent, ut patet in arborum infitionibus, in distillationibus aquarum, in ciborum condimentis, in medicamentorum confectionibus, aliisque multis rebus; multò magis id Dæmones poterunt.

Nunquam tamen opera illa naturæ cancellos transgrediuntur, sed verè naturalia sunt, quia revera in agentibus naturalibus, eo modo applicatis, continentur: quibus agentibus Diabolus nihil confert applicando, præter conditionem sine qua effectus quos producant, non producerent; & ipse Diabolus utendo rebus naturalibus, non operatur ultra vires naturæ suæ debitas.

§. III. De miris operibus, quæ Dæmones per delusionem efficiunt.

Mira, quæ faciunt Dæmones per delusionem.

Delusione quoque, seu sensuum deceptione multa quoque mira Dæmones efficiunt, sed non aliter quàm per motum localem, aut per applicationem activorum cum passivis: quibus quidem tametsi veros effectus producant, quia tamen illorum arte aliter hominibus apparent quàm in seipsis sunt, aut ut esse, ac facta putentur, quæ minimè existunt, aut facta sunt; ideo illudere tunc sensibus dicuntur. Ad delusionem hanc recurrit Dæmon, quando vel neutro prædictorum modorum verè efficere potest quod veller, vel quando homines decipere pro suo libitu cogitat. Tribus autem potissimum modis decipiunt Diaboli, & ejus auxilio Magi, ut etiam docui *1. par. Magia lib. 1. cap. 9.* cum Delrio, ex *P. Molina in 1. par. Summa D. Tho. quæst. III. art. 4.* videlicet vel mutando objectum, vel aërem intermedium, vel organum sensus; quæ hinc breviter repetere placet.

Decipere

Mutando igitur objectum deludunt Dæmones, ac per hos Ma-

gi,

gi, *Primò*, ostendarum rerum celeri agitatione, subitâ occultatione, variâ collocatione, latente separatione, vel conglutinatione, ut faciunt circulatores agyræ variis ligaminibus, globulis, scyphulis, & similibus deceptionibus, vel potius dexteritatibus. *Secundò*, per artem *Perspectivæ* certâ quadam dispositione objecti in ordine ad oculum videntis, ut quadratum appareat rotundum, dissipatum variè appareat collectum, hoc dissipatum aut hiulcum, deforme formosum, aut è contrario. Si enim *Ars* & *Natura* tam mira exhibere possunt hac ratione, ut ostendimus in *Magia nostra* *Optica*, *Catoptrica*, *Dioptrica*, *Parastatica*, & alibi passim; quidni eadem exhibere poterit *Dæmon*, vel per se, vel per *Magos*? *Tertiò*, subitâ formatione objecti alicujus ex *Elementis*, maximè ex aëre, quod intuentium oculis pro alio objiciunt, ut quando vel ipsi assument, vel alteri rei circumponunt corpus aëreum, sive phantasticum, simile rei putativæ. *Quartò*, apponendo corpus aliquod mixtum, puta minerale, quod visû naturali sit causâ, ut corpus cui opponitur, longè aliud appareat.

tribus modis potest Dæmon.

Mutando aërem intermedium deludunt, *Primò*, si impediant nè species ad oculum, vel alium sensum, deferantur. Hac ratione possunt occultare visui vel totum objectum, vel certam ejus partem. *Secundò*, si medium imbuant aliquâ qualitate, quâ species per medium transeuntes sic modificantur, ut objectum non quale est repræsentent. Multa exempla dedimus in *Magia Parastatica*. *Tertiò*, si medium circa objectum condensetur: tunc enim mutatur objecti aspectus seu apparentia, & apparet majus, ac alio in loco quàm est, ut patet ex multis exemplis in *Magia Dioptrica* allatis. *Quartò*, si moto aëre, seu medio alio, simul species in eo existentes moveantur. Hac ratione putat *Delvius* delusam fuisse *Claudiam*, de qua *Historici Romani*, & *D. August. lib. 10. de Civit. cap. 6.* referunt, cùm mater Deorum ex *Pessinunte Phrygiæ*, navi Romam veheretur, navisque in *Tyberi* ita hæsisset, ut nec hominum, nec boum vi loco moveri potuisset; quò suam probaret castitatem (erat enim *Virgo Vestalis*) discinxit se, zonamque navi alligans, eam quò volebat deduxit. Sed non video, quomodo id fieri potuerit per motum aëris species deferentis. Potius crederem

rem Diabolum loco movisse navim; quanquam *S. Thomas de Potentia q. 6. art. 5.* putet id fieri potuisse ministerio boni Angeli, DEO volente sic castitatis virtutem commendare. *Quintò*, potest etiam sensus falli ex varia conformatione aut multiplicatione specierum visibilium, ut unum objectum videatur esse plura. Si enim Catoptricâ arte fieri possunt conspicilla, quæ hunc effectum præstant, ut in Magia Catoptrica ostendimus; quidni Diabolum etiam eâdem aut aliâ arte id facere poterit?

Mutando denique organum possunt decipere, *Primò*, si mutant organi situm, ut objectum appareat alio in loco, quàm revera est, aut appareat geminum, prout etiam contingit, si digito compresso elevas aut deprimas oculum, aut si objectum in mediocri distantia positum aspicias per cancellos ita, ut una cancellorum virga aut bacillus ante oculum positus dividat species objecti, prout sæpe mihi nil minùs cogitanti contingit, dum è choro pensili in templo aspicerem Ecclesiasten pro suggestu dicentem. *Secundò*, si humores organi agitent, aut perturbent: sic enim res aliter apparet, quàm est, aut geminata putatur, prout contingit ebriis, & furiosis. *Tertiò*, si sensationem impediunt, crasso aliquo humore obstruendo viam, nè spiritus ad organum perveniant, sine quibus sensatio fieri nequit. Hac ratione fortè Angeli percusserunt Sodomitas aorosiâ seu cæcitate, ut habetur *Genesis cap. 16.* *Quartò*, si ita componant & ordinent phantasmata, ut quis etiam vigilans somniet more dormientium, & putet se ea sentire, quæ non sentit, instar maniacorum. Sed pleraque fusiùs in sequentibus explicabuntur.

CAPUT XX.

An Dæmones, & illorum ope Magi, possint producere animalia: & an Magi Pharaonis produxerint veros serpentes, acranas; & quomodo.

Animalia
varia ex

Ratio dubitandi prima est, quia multa animalia oriuntur ex putrida materia, aliisque modis, sine patris & matris inter-
ventu.

ventu. Nam *Aristoteles lib. 6. de Histor. Animal. cap. 16.* asserit, anguillas ex putri uligine provenire: *Plinius lib. 10. Histor. Natur. cap. 68.* idem affirmat de ostreis, ac cæteris adhærescentibus vado vel saxo. In lignis etiam cariosis teredines agilesque vermiculi nascuntur; ex putrilagine limaces, cochleæ, mures; ex fimo bubulo fuci, vespæ; ex aëreo madore erucæ, papiliones, formicæ, locustæ, cicadæ, aliaque id genus. Si juvencum naribus & ore obstructis fuste percussum occideris, & in umbra ramis coopertum posueris, apum examina nascuntur. Pili è caudis equorum in aquam pluviam, fossis ac scrobibus exceptam decedentes, animantur, & in graciles ac longos vermes instar serpentum convertuntur, ut ipsemet non semel vidi. Ex equorum cadaveribus nascuntur crabrones, & ex asinis vespæ; ex sudore humano pediculi; ex pulvere consperso pluviam æstivo tempore ranæ, ut sæpius etiam vidi: imò & in ipsis nubibus ranæ nascuntur, quæ deinde cum pluvie decidunt, ut oculati testes asserunt multi veteres & recentiores. Serpentes ex humana medulla, & capillis menstruata sub fimo tumulatis, crescere, notissimum est. Aves anatum formam ex ramis arborum deciduis intra aquas in Scotia & Hebridibus Insulis nasci, testantur multi Scriptores. Ipsemet vidi, ramorum extremitates paulatim animam sensitivam informatas decidisse, & avolasse. Plura de hac re dicemus infra, de Mirabilibus animalium agentes. Legi potest etiam *Jo. Bapt. Porta lib. 2. Magia Natur.*

putrida materia oriuntur.

Secunda dubitandi ratio est, quia, ut supra cap. 16. §. I. retulimus ex *cap. 7. Exodi*, Magi Pharaonis produxerunt serpentes, & ranas, per *incantationes Ægyptias*, & *arcana quadam*; utique ope Dæmonis.

§. I. Dæmones, & Magi Dæmonum ope, possunt animalia quædam producere.

EGo existimo, Dæmones, & ope illorum Magos, producere posse, non creando, nec immediatè generando, sed activa passivis applicando, omnia illa animalia, quæ ex putrida materia, aut aliâ quavis ratione, quam veram viventium generatione produci possunt,

possunt, ac solent; cujusmodi sunt omnia illa, quæ in prima dubitandi ratione sunt proposita, & fortassis etiam alia multa, ut videbimus suo loco, cum de Mirabilibus animalium agemus. Itaque & serpentes, & ranas producere possunt Dæmones, ac Magi.

§. II. Magi Pharaonis prodixerunt veros serpentes, & ranas?

Magi Pharaonis prodixerunt veros serpentes.

Utrum verò Magi Pharaonis prodixerint veros serpentes ac veras ranas (ac verum etiam sanguinem) celebris est & antiqua quæstio, variis Doctorum Veterum ac Recentiorum in utramque partem agitata sententiis?

Veros ac naturales fuisse serpentes seu dracones, verasque ranas, ex antiquis existimant *Theodoretus* q. 18. in *librum Exodi*, *S. Augustinus* lib. 3. de *Trinit. cap. 7. & 8.* & *libro 83. qq. q. 79.* *S. Thomas super caput 24. Matthæi*, & *1. p. q. 114. art. 4.* cui accedunt *Lyrannus*, *Tostatus*, & *Burgensis*; ex recentioribus *Cajetanus*, *Pererius*, *Cornelius à Lapide*, & alii in *cap. 7. Exodi*, ac *Delvius lib. 2. Disquisit. Magic. quest. 6.* Rationes hujus sententiæ sunt sequentes. *Primò*, quia Scriptura Sacra iisdem verbis utitur narrando transmutationem virgæ Aaron, & transmutationem virgarum Magorum, in serpentes: nam postquam dixisset *cap. 7. projecit Aaron virgam suam &c. quæ versa est in colubrum*; subjungit de Magis: *& fecerunt etiam ipsi per incantationes Ægyptiacas, & arcana quedam, similiter; projeceruntque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones.* Item eodem modo ait Magos produxisse ranas, quo illos produxit Aaron: nam cum dixisset, Aaron extendisse manum suam super fluvios, ac super rivos, & paludes Ægypti, & eduxisse ranas super terram Ægypti &c. subjungit: *Fecerunt autem & malefici per incantationes suas similiter, eduxeruntque ranas super terram Ægypti*: Sed Aaron produxit veros serpentes, & veras ranas; ergo & Magi. *Secundò*, quia eadem Scripturâ testante, draco Aaronis devoravit dracones Magorum; utique verè, & non phantasticè: neque enim in divinis hisce Mosis portentis ulla fuit illusio, alioquin vanis spectris lusisse Mosen Ægyptios fatendum foret; veri ergo dracones fuerunt, qui à Magis producti, & à dracone Aaro-

Aaronis devorati sunt. *Tertiò*, quia in tertio signo ciniphum defecerunt Magi, & non potuerunt illos producere; ergo priora duo signa de conversione virgarum in serpentes, & aqua in sanguinem, verè fecerunt; non enim defecerunt in phantasticis rebus producendis, sed in veris. *Quartò*, si non fuissent veri serpentes, & veræ ranæ, Moses detexisset fraudem Magorum, illosque confudisset; cùm ergò nihil tale fecerit Moses, signum est non fuisse simulata, sed vera animalia. *Quintò*, Dæmon potest producere veros serpentes, & veras ranas, ut vidimus; ergo illos tunc produxit per Magos, quia sciebat, si non produceret veros, sed fictos, Mosen fraudem detecturum, magnâ suâ & Magorum ministrorum suorum ignominia.

Alii complures vetustate & doctrinâ celebres, existimant serpentes & ranas illas Magorum non fuisse veras & naturales, sed simulatas & apparentes, & magico artificio, ad spectantium oculis illudendum, confictas. Ita sentiunt *Josephus lib. 2. Antiquit. S. Justinus Martyr in libro Responsonum ad qq. Orthodoxor. in responsione ad q. 26. Tertullianus in lib. de Anima, Gregorius Nyssenus, Ambrosius, Hieronymus, Rupertus, Prosper, Sedulius*, quoscitat & sequitur *P. Jacobus Bonfrerius in cap. 7. Exodi*. Ratio Bonfrerii est, quia certum est, non posse Dæmonem immediate transsubstantiatione unam substantiam in alteram convertere; item nihil posse quoad rerum generationes, nisi applicando activa passivis: nullus autem non videt, quàm remota sint dispositiones in ligno ad exprimendum inde serpentem, ut istiusmodi transmutatio non videatur fieri posse nisi per plures sibi invicem succedentes generationes, quæ omnes non videntur ullo modo fieri posse momento, vel tam exiguo tempore, cùm agentia naturalia requirant tempus ad generationem præviã. Itaq; si verum est, magos illos virgas habuisse, & virgas projecisse; verum esse non potest, easdem illic in serpentes conversas: nam dicere, virgas illas jam antea fuisse à Dæmone ita dispositas, ut momento in serpentes converterentur, est dicere, virgas illas jam non fuisse virgas. Tantùm obstare videtur nostræ opinioni, quòd Scriptura dicit, virgas illas fuisse conversas in serpentes. Sed nimirum id intelligendum secundum subjectam materiam, & prout Magi suas re-

rum conversiones facere volunt, videlicet ad aspectum, & in speciem ita ut hominum oculi aliud judicare non possint, quàm similem factam conversionem &c. Quod ad ranas attinet, facilius est ratio: potuerunt enim, cum non designaretur ad hanc rem certa materia, ex putri materia, seu in aliquo loco collecta, seu aliunde à Damone convecta, eademq; jam ferè in hanc rem preparata, veras ranas, & per veram generationem elicere. Hæc Bonfrerius. Ad illud contrariæ sententiæ, quòd, si tantùm fuissent phantastici ac ficti serpentes, debuisset Moses fraudem detegere; respondet, non potuisse id facere Mosen: quod enim facere poterat, inquit, illud erat ad summum, ut tolleret prestigias; at sic non sufficienter probasset virgas maleficorum non fuisse conversas in serpentes; potuerunt enim existimare, ex serpentibus rursus in virgas à Mose fuisse conversas, vel eum potentiozem habere, quo uteretur, Dæmonem.

Ego existimo, serpentes & ranas à Magis Pharaonis productas, fuisse veros serpentes & ranas. Ratio est, quia hoc est conformius Sacræ Scripturæ, ut patet ex rationibus pro prima sententia allatis; nec est alienum à scitis Philosophorum, ut patet ex dictis §. I. Explicandum tamen est, quomodo illos produxerint Magi.

§. III. Quomodo Magi Pharaonis produxerint veros serpentes, & veras ranas?

Magi Pharaonis quomodo produxerint veros serpentes & ranas.

PRimum expediàm quæstionem de serpentibus, quæ difficilior est; deinde de ranis, quæ est facilior.

Itaque qui censent, serpentes à Magis Pharaonis productos ex virgis, hoc est, loco virgarum à se projectarum in terram, duos adsignant modos, quibus putant illos fuisse subito à Magis exhibitos. Primus modus est, quòd tunc Dæmones, qui Magis invisibiliter aderant, & auxiliabantur, virgas illas Magorum, statim ac projectæ fuerunt in terram, converterint in veros serpentes, applicando illis invisibiliter certa quædam agentia naturalia, ad generando serpentes ex illis efficacissima. Hunc modum tenet Cajetanus in caput 7. Exodi, & Delrius loc. supra cit. qui tamen mihi cum multis non placet, propter rationes in 1. & 2. §. adsignatas, nimirum quòd Dæmones non potuerint immediatè ex virgis producere

cerè illos serpentes, sed tantùm mediatè, adhibendo scilicet naturales causas serpentum productivas, ut Cajetanus non diffitetur; dispositæ ergo sufficienter debebant esse antea virgæ, quàm in serpentes converterentur: at postquàm fuerunt projectæ in terram, non potuerunt tam brevitè disponi, nec poterant antea esse sufficienter dispositæ, quia hæc dispositio sine notabili mutatione in virgis stare non poterat; ergo non fuerunt virgæ illæ in serpentes conversæ per veram conversionem, in qua virgæ fuerunt terminus à quo, & serpentes terminus ad quem. Adde, quòd agentia naturalia non possint statim producere serpentem, cujuscunque magnitudinis, sed primò parvum & invalidum, qui postea crescens ad perfectionem & justam magnitudinem veniat: serpentes autem illi Magorum statim apparuerunt tantæ magnitudinis, quantæ fuerant virgæ illorum, alioquin omnes advertissent virgas non fuisse conversas in illos.

Secundus modus, quòd statim ac virgæ Magorum in terram fuerunt projectæ, Dæmones, non advertentibus præsentibus ac spectantibus, illas è conspectu eorum latenter abstulerint, & in eorum locum veros serpentes, mole ipsis virgis æquales, non quidem tunc ibi generatos, sed vel antea præparatos, vel aliunde tunc cellerrimè allatos, substituerunt; quod cum præsentibus non advertissent, existimarunt virgas fuisse in serpentes conversas. Hæc sententia est Lyrani, Tostati, Pererii, & aliorum; & mihi magis placet: hac enim admisâ, verum est serpentes à Magis productos, fuisse veros serpentes, ut Scriptura Sacra innuit, & defendimus cum prima sententia; nec tamen urgemur incommodis illis, quibus secunda sententia est obnoxia, ut patet ex rationibus pro prima sententia allatis. Unum solum huic sententiæ adversari videtur, quòd Scriptura dicat, virgas Magorum conversas fuisse in serpentes, sicut virga Aaron conversâ fuisse dicitur: at si non fuerunt generati serpentes ex illis priùs alteratis ac dispositis, sed aliunde illuc allati; non potest id verè dici. Sed responderetur, dici virgas in serpentes conversas, quia ita factum fuisse putabatur à spectantibus. Simili de causâ dicitur *Genesis cap. 18.* Abrahamo apparuisse tres viros, & pedes eorum lavisse Abrahamum, & illos

manducasse; cùm tamen nihil horum propriè verum fuerit, sed tantùm in speciem, & secundùm existimationem hominum. Hanc tamen fraudem non debuit manifestare Moses, quia nihil effecisset apud obstinatos, propter rationem à Bonfrerio adsignatã.

De ranis paulò aliter dicendum mihi videtur. Nam si quas in fluviis, paludibus, campis, similibusq; locis, in quibus materia jam erat disposita, aut facillè disponi poterat, produxerunt Dæmones per Magos; ex materia illa mediantibus aliis agentibus necessariis, illas produxerunt: at si quas produxerunt in præsentia Pharaonis intra ipsas ædes, aut in locis aliis ubi nulla erat disposita materia; aliunde acceptas, vel alibi productas, illuc attulerunt. Ratio ex dictis patet.

CAP. XXI.

An possint ac soleant Dæmones cum feminis ac viris commisceri; seu an sint Dæmones incubi ac succubi.

Incubi ac
succubi
Dæmones
an sint.

Qui Angelos ac Dæmones corporeos esse crediderunt, non dubitarunt asserere, utrosque non solum posse, sed etiam solere cum fæminis impudicè commisceri. Unde fuit multorum, antiquitatis, doctrinæ, ac sanctitatis laude præstantium virorum, quos *Pererius lib. 8. in Genes. Disput. 1.* refert, sententia, filios DEI, quos Moses narrat mixtos esse cum filiabus hominum, cùm *Genesis cap. 6.* dicitur: *Videntes filii DEI filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerunt; fuisse bonos Angelos, qui fæminarum pulchritudine capti, ad obscænum earum amorem & concubitum delapsi sint: atque hoc fuisse primum eorum peccatum, ob quod cœlestem angelici status dignitatem, & puritatis atque innocentiaë gloriam perdiderunt.* Ita sensit non solum *Philo & Josephus*, sed etiam *Justinus Martyr, Clemens Alexandr. Tertullianus, Eusebius, Cyrillus, Alexandrin. Lactantius, Severus Sulpitius, & alii.* Verùm hæc opinio jam dudum obsoleta fuit, & validè à *Pererio* refutatur citato loco, uti & à *Pesavio*

& aliis qui de Angelis scribunt. Non pauciores idem de malis Angelis seu Dæmonibus senserunt, & eundem Genesis locum de iis intellexerunt; quorum sententiam quantumvis jam diu obsoletam, & à multis refutatam, amplexus est, & scripto evulgavit, priori sæculo *Franciscus Georgius*, Philosophus ac Theologus, sed ut apparet ex scriptis ejus (verba sunt Pererii loc.cit. disp. 2.) *quarumlibet opinionum quæ novitatem haberent, & mirabilitatem facerent, studiosus magis, quàm vera Philosophiæ ac Theologiæ.* Quam tamen sententiam multis ac validis rationibus refutat Pererius cit. loco.

At tamen si Dæmones nec esse corporeos, nec vim habere naturalem generandi humanam prolem in propriis corporibus, jam pridem firmatum sit à sapientibus, & à plerisque omnibus creditum; quæstio tamen antiqua ac celebris est, & à multis hucusq; in utramq; partem ventilata, an possint ac soleant nihilominus Dæmones in assumpto corpore, & in speciem viri configurato, commisceri cum fæminis; in speciem verò fæminæ efformato, commisceri cum viris; quod est quærere, an dentur Dæmones incubi ac succubi: *Dæmon enim incubus appellatur, qui sub specie virili superveniens incubat fæminæ; succubus autem dicitur, qui sub muliebri figura succubans viro, muliebri patitur.*

Negativam sententiam tuetur multis *Joannes Wierus lib. 3. de præstigiis Dæmon. à cap. 18. Petrus Martyr, Chytraeus, Lerchem. Biermann. Godelmann. Philippus Broidens, Ponzinibus, Joannes Baptista Porta* apud Delrium lib. 2. Disquisit. Magic. quæst. 15. & *Eugubinus lib. 8. de Perenni Philosoph. cap. 26. apud Torreblancam lib. 2. cap. 30.*

Affirmativam sententiam tam multi & graves tuentur Incubi Dæmones ac succubi dantur. Auctores, ut sine pertinaciæ nota ab illa discedi non posse videatur. Nam in ea est *D. Thomas in 2. Sentent. dist. 8. & 1. p. q. 51. a. 3. & 22. q. 96. a. 3. Toletus in Summa lib. 4. cap. 15. Alphonsus à Castro de justa Heretic. punit. lib. 1. c. 16. Annan. lib. 4. de natura Dæmon. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 4. & p. 2. q. 1. c. 4. & q. 2. c. 7. Nider in formicar. lib. 5. Spina de Strigibus, Vallesius de Sacra Philosoph. c. 8. Simanca, Uldericus Molitor, Paulus Grillandus, Binsfeld. quos sequitur Tor-*

reblanca lib. 2. cap. 30. *Delrius* lib. 2. *Disquisit. Magic.* q. 15. *Peregrinus* lib. 8. in *Genes. disp.* 3. *Tostatus* in cap. 6. *Genes.* q. 6. & alii pluri-
mi apud citatos Auctores. De eadem re *S. Augustinus* lib. 15. de
Civit. cap. 23. hæc scribit. *Creberrima fama est, multiq; se exper-*
tos, vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est,
audisse confirmant, Sylvanos & Faunos, quos vulgò incubos vocant,
improbos sæpe extitisse mulieribus, & earum appetisse ac peregisse
concupitum. Et quosdam Dæmones, quos Dufios Galli nuncupant,
hanc assidue immunditiam & tentare, & efficere, plures, talesq; as-
severant, ut hoc negare, impudentia videatur. Idem supponit In-
nocentius 8. Papa in Bulla contra maleficos.

Sententiam hanc probat & simul explicat *Delrius* loc. cit. in
hunc modum. Dæmones possunt defunctorum corpora assu-
mere, vel de novo sibi ex aëre, & aliis elementis ac mixtis ad carnis
similitudinem palpabilia effingere ac formare, ut supra cap. 9. al-
feruimus cum communi & certa sententia; possunt etiam assump-
ta corpora pro libitu movere, & calefacere, ut constat ex dictis
cap. 8. ac proinde etiam sexum, quem naturâ non habent, artifi-
ciosè exhibere, & viris specie femininâ, feminis specie virili ab-
uti, & has subdicere, & illis se substernere. Possunt præterea aliunde
acceptum verum semen adferre, & naturalem ejus emissionem
imitari. Ergo possunt cum feminis ac viris impudicè commisce-
ri, & actum Venereum exercere, seu incubi ac succubi esse.

Incubi Dæ-
monis ex-
emplum.

Quod autem soleant, docent multa exempla à probatis Aucto-
ribus relata, & credita; quibus omnibus si fidem derogare velimus,
pertinaciæ notam non effugiemus. Duo recitat *Cardanus* lib. 16.
de *Variet. rerum cap.* 93. ex *Boëthio* lib. 8. *Histor. Scotia.* Primum
est de Dæmone incubo, his verbis. *In Marrea regione, uti ex his,*
qui rem hanc conspexerunt, accepimus, nuper puella nobilis, formosaq;
aversata conjugium, inventa est pregnans. Parentes cum supra-
torem quærerent, facta est puella, nocte dieq; secum formosissimum cu-
bare adolescentem, quem unde veniret, non sciret. Illi tametsi pa-
rum fidei responso adhiberent, tertio die, indice ancillâ, cognoscentes
illum adesse, cum tædis ac facibus subito ingrediuntur referatis fori-
bus; horrendumq; monstrum, & supra humanam fidem terribile, in

com-

complexibus filia conspicatur. Accurrerunt ocyùs vicini ad fadum spectaculum; atq; inter illos sacerdos probata vita, nec sacra Pagina ignarus, Evangelium beati Joannis cum recitaret, eoq; pervenisset (& Verbum caro factum est;) Damon asportans cubiculi tectum, incensâ supellectile, stridore emisso horribili, abiit. Famina post triduum peperit monstrum undequaq; aspectu fadum, & quale unquam in Scotia visum non est; quod obstetrices nè in dedecus familia servatum esset, exstructâ pirâ, exusserunt.

Alterum exemplum est de Dæmone succubo; his verbis. *Haud multis annis postquam hac facta fuerant, in Gareotlia regione, vico quatuordecim vix passuum millibus ab Aberdonia, adolescens multâ formositate, coram Aberdonensi antistite questus est, palàm sese à Dæmone succuba (ut dicunt) gratissimâ omnium, quâ vidisset, formâ multos ante menses infestatum; eandem oclusis foribus noctu ad se ingredi, blanditiis in sui amplexus compellere, dubiâ luce abire sine strepitu panè. Nullo se posse modo, cum plures attentasset, à tanta ac tam turpi vesania liberari. Jubet continuò optimus Episcopus adolescentem aliò se conferre, & ut Christianâ religione magis laudatis jejuniis & orationibus plus solito accommodaret animum; fore ut piis operibus intento, victus sacodæmon tandem terga esset daturus. Evenit adolescenti salubre consilium religiosè executo paucos post dies, uti Venerandus antistes erat præfatus.*

Succubi
Dæmonis
exemplum

Simili ratione Diabolus delusit militem, teste *Guilhelmo Parisensi in summa de Universo*, qui cum putaret se formosâ potitum virgine, invenit se in complexu cadaveris belluini tabe soluti. Aliud exemplum narrat *Philostratus in Vita Apollonii lib. 4. cap. 8.* quod referemus infra lib. 2. cap. 28. §. 3. Item aliud habetur in *Vitis Patrum de Monacho quodam*, qui cum à Dæmone sub specie mulieris formosæ ad obscænos amplexus invitatus fuisset, & jam opere scelus perpetrare veller; evanuit Dæmon. Alia exempla vide libro sequenti cap. 28. §. 3. in fine.

Argumenta, quæ contrariæ sententiæ Auctores contra sententiam nostram afferunt, solventur capite sequenti.

CAPUT XXII.

*An ex Dæmonis concubitu cum feminis, possit
ac soleat nasci proles.*

Incubi ac
succubi
Dæmones
an veram
prolem
generare
possint.

POSSE id contingere, & verò etiam non semel contigisse, multorum sermonibus ac scriptis proditum est. Quod quidem credibile valde fit, si quomodo commixtio & imprægnatio, Dæmonis ope, fieri possit, explicetur. *Tostatus q. 6. in cap. 6. Genes. rem ita explicat. Dæmones semen fundere nequeunt, cum corporei non sint, ne habeant unde semen decendant: sed ex viris acceptum, ipsæ mulieribus infundunt. Duo autem sunt eorum genera. Aliquando enim Dæmon succubus est, aliquando incubus: prius tamen succubus est, quàm incubus. Nam cum viri nocturno semine polluuntur, ibi Dæmon succubus, corpore ex aëre in speciem muliebrem figurato, semen accipit, servatq; ne spiritus ejus exhaletur, quò sit aptum generationi: deinde sexu transformato induens speciem viri, virile semen quod acceperat, in muliebrem uterum inserit. Simili modo rem declarat Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 15. his verbis. Sciendum ergo, quòd potest Diabolus semen aliunde acceptum (v. g. in ea, qua somnianti viro contingit, illusionè) deferre, & quàm est agilitate, & naturalium rerum peritiâ, calorem prolificum in semine, quantumvis ille subtilis & aëreus sit, ac facile dissipabilis, conservare; & illud deniq; quo momento mulier ad concipiendum optimè disposita (quod eum non latet) tum illud matrici ita infundere, vel naturali vi attrahendum exhibere, & muliebri semini commiscere.*

Incubus
Dæmon
non potest
vi sua, &
ex propria
substantia,
generare
prolem ex

His præmissis, Dico I. cum Delrio loc. cit. non posse quidem Dæmonem incubum, vi suâ, & ex propria substantia, generare ex muliere prolem; possit tamen, si semen virile aliunde acceptum, mulieri infundat modo explicato; & tunc si proles nasceretur, ejus verum patrem non fore Dæmonem, sed illum hominem, cujus semine Dæmon abusus fuerit. *Ratio primi est, quia cum Dæmon*

fit

fit incorporeus, non habet proprium semen: nec de assumpto corpore, qualecunque illud sit, decidere potest verum ac prolificum semen, cum semen sit substantiæ corporeæ viventis pars, & residuum cibi optimè concocti, ex meliorum Scriptorum sententia; corpus autem assumptum à Dæmone, qualecunque sit, & quomodo-
muliere succuba: potest, si semen aliunde acceptum infundat mulieri.
 docun- que assumatur, non est pars viventis substantiæ, si prout ab ipso assumptum est, consideretur. *Secundum* patet ex data initio-
 explicatione. *Tertium* verò sequitur ex dictis: pater enim, propriè non dicitur, nisi qui ex propria substantia dat alteri esse; quod in creatis non fit, nisi per communicationem seminis à substantia propria decisi.

Delrius loc. cit. laudat pro hac nostra sententia Ægyptios antiquos ex Plutarcho, & quàm plurimos Theologos ac Juris Consultos, nimirum *D. Thom. Halens. D. Bonavent. Scot. Gabriel. Abulens. Guilhelmmum Parisiensem. Richard. Paludan. Victor. Medic. Molin. Alphonsum à Castro, Sylvest. Spinaum, Mendozam, Gribland. Binsfeld, Martinum Arelatens. Valles. Nidor. & alios?*

Dico II, Probabilius videri, nunquam ex Dæmonis incubi commixtione cum mulieribus natam fuisse veram humanam prolem. Ratio est, quia omnia exempla in contrariæ sententiæ confirmationem afferri solita, videntur esse suspecta, quædam etiam apertè falsa; & si quandoque ex simili concubitu natum fortassis aliquid fuit, non homo, sed monstrum fuit; aut si homo erat, Dæmonis fraude suppositus erat. Vetustas (inquit *Delrius*, qui in contraria est sententia) obtrudit suos Semideos, Hercules, Sarpedones, Æneas, Servios Tullos; Anglia Merlinum; Pannonia Hunnos ex Artunis strigibus Gothicis & Faunis natos. *Chiez a c. 27. par. 2. Hist. Peruu.* scribit, in Hispaniola solitum Corcoton Dæmonem misceri mulieribus, & ex eo natos, bicornes esse. Clivensium quoq; stemma huc retulit Helinandus apud Vincentium Belluac. lib. 3. cap. 27. Xacam suum Japones talem esse volunt. Sed hæc & similia exempla videntur mihi omnia suspecta, ut dicebam; quædam etiam, apertè sunt fabulosa, & falsa, ut ipse prudens Lector judicare poterit, si Auctores legerit. Si partus illi, quos *Delrius*, *Molina*, & alii edictos à mulieribus à Dæmone oppressis scribunt, veri partus fuerunt,

runt, pro supposititiis habendi sunt. In hac sententia sunt *Plutarchus in Numa*, *Ulricus Molitor de Pythonicis mulier. cap. ult.* *Nicolai Remigius lib. 1. Demonolat. cap. 6.* & omnes illi, quos cap. præcedenti pro negativa sententia citavimus. *Pererius lib. 8. in Genes.* ait, se semper ea de re dubitasse, & etiamnum dubitare. *S. Augustinus lib. 15. de Civit. Dei cap. 23.* nihil audet definire. In hac eadem sententia sunt *Vincentius lib. 4. Histor. cap. 128.* *Lucidus cap. 4.* *Petrus Boistuau lib. de prodigiosis historiis cap. 6.* & alii.

Succubus
Dæmon
non potest
veram
prolem ge-
nerare.

Dico III. Probabilius etiam videri, ex Dæmone succuba, & viro incubo, nec natam fuisse unquam, nec nasci posse veram prolem humanam. Ita sentit *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 15.* *Torreblanca lib. 2. q. 30.* *Serarius in cap. 6. Tobia q. 4.* & omnes, quos pro præced. Assert. citavimus. Ratio est, quia plura ad verum partum humanum in hoc casu requiruntur, quàm in priori, nempe tractus temporis ut semen in corpus organicum commutetur, & absolutissima illa humani corporis architectura perficiatur; item continua vegetantis animæ operatio in foetu alendo, & alia multa; quæ credibile non est, Dæmonem in assumpto corpore posse præstare, multò minùs unquam præstitisse.

Succubis
ex Dæmo-
nibus nati
quales sint.

Si quos igitur legimus natos matre Dæmone succubâ, censeo cum Delrio & Torreblanca, vel supposititios fuisse alterius fami-
næ veros partus, vel ab alio Dæmone prolem ementitam. Ad prio-
rem suppositivi partus fraudem refert Delrius, cum *Joanne Reynardolib. de Peregrinat. gen. hum. serm. de Impugnat. homin. per diabol.* quod de Pictavorum Comitum ex Melusina origine referunt Francorum Historiæ: item de Andegavensis familiæ stemmate *Polydor. Virgil. lib. 13. Histor. Anglic.* & alterius cujusdam ex *Galfrido Vincentius Bellou. lib. 3. cap. 26.* & quod ex ore Ducum Bavarix ac Saxonix acceptum narrat *Sabinus in Not. ad Metamorph. Ovidii.* Huc etiam refert Delrius, quod de nobili Bavaro narrant alii, nimirum ei, cum defunctam uxorem ferret impatientius, quadam nocte faminam rediisse, seque resuscitatam dixisse, & marito convixisse, & ex eo liberos suscepisse, tandemque, con-
vitiis

vitiis & blasphemis non se abstinente marito, subito muliebri veste penes illum relicta, evanuisse.

Ad posterius genus fraudis refert idem Delrius parvulos illos, quos ex succubis Dæmonibus natos vulgus credit, & *Cambiones* vocant, a junctaque adeo esse lacte insaturabiles, ut etiam quatuor. nutricum rumis exhaustis macilenti perseverent; ponderosissimos tamen esse, & tandem post aliquot annos evanescere. Hos Itali, à continuo vagitu, appellant *Vagiones*, Germani *Wechselinder* hoc est, supposititios. De his scribit *Sprenger 2. p. Mallei, q. 2. cap. 7. Guilhelmus Parisiensis p. ult. de Univerſo c. 25. Anan. lib. 4. de Natura Damon. Molitor de Python. mulier. cap. 6. Maiolus tom. 2 dierum Canic. Colloq. 3. & alii.* Ex horum numero putat Delrius fuisse puerum, quem per Galiciam & Asturias Hispaniæ præterito sæculo mendicus quidam summa cum defatigatione humeris bajulabat: & cum ex nostræ Societatis hominibus quidam eum itinere repertum prope flumen, ut transnataret, misericordiâ motus retro se in jumentum sustulisset, vix valida bestia potuit eum in alteram ripam exponere. Paulò post mendicus comprehensus, falsus fuit eum puerum, non puerum, sed Diabolum fuisse, qui sibi promississet, omnes se ad eleemosynas ei conferendas pellecturum, quàm diu sic circumferretur habitu pueri morboſi, & fasciis involuti.

Supereſt, ut afferamus ac solvamus argumenta, quæ contra primam nostram Assertionem afferuntur. *Primum est*, Dæmon & homo specie differunt: ergo ex illorum commixtione non potest nasci proles. *Secundum est*, Dæmon est expers vitæ; ergo nequit esse auctor vitalis actus. *Tertium est*, Semen quod Dæmon infundit, sagæ fatentur esse frigidum, & nullam adferre voluptatem, sed horrorem potius; ergo non potest inde sequi generatio. *Quartum est*, non esse credibile, Deum velle concurrere ad hujusmodi actum, & animam velle infundere corpori, si quod ex hujusmodi actu fieret; ergo non potest fieri.

Argumenta contra Assertionem I.

Sed hæc facillimè solvuntur. *Ad primum* negatur consequentia, quia etiam ex equo & asina, & aliis specie discrepantibus animalibus gignuntur muli, thoes, leopardi, pantheræ, & aliæ hybrides.

Solvuntur.

des. Adde, quòd generativa vis in tali casu non tribuitur Dæmoni, sed homini cujus est semen. *Ad secundum* respondetur ut antea, vim vitalem & generativam non adscribi Dæmoni, sed femini. *Ad tertium* respondetur, Dæmonem sagis non infundere verum semen, sed aliquid aliud loco feminis; unde mirum non est quòd frigidum sit, ut voluptatem non afferat. Si verum infunderet, ut potest, contrarias qualitates haberet. *Ad quartum* dico, Deum concurrere ad formationem corporis, & infundere animam, quando intercedit fornicatio, incestus, & alia pejora peccata; quidni ergo etiam concurreret in casu nostro, si cætera adessent, & necessarium foret? Quòd si de facto non concurrat, causa est, quia non organizatur corpus ex tali actu.

CAPUT XXIII.

An Dæmones transferant sagas & magos ad nocturnos conventus corporaliter.

Dignissima est hæc quæstio, quæ accuratè tractetur, quoniam multarum consequentiarum seminarium est, in utram decidatur partem,

§. I. Sententiæ negativæ Auctores.

Transfe-
ranturnè
corporali-
ter sagæ ad
sua con-
venticula,

Prima sententia vult, sagas ac magos nunquam verè & corporaliter transferri ad hujusmodi conventus, sed solùm anintri cogitatione, aut per somnium, ac Diaboli illusionem. Tuentur hanc sententiam *Wierus* in totis sex libris, quos scripsit in lamiarum defensionem, *Godelmannus*, *Agrippa*, *Frater Samuel Minorita*, *Auctor Fortalitii fidei*, *Martinus de Arles*, *Ponzinibus*, *Alciatus lib. 8. Parerg. cap. 22.* *Duarenus*, *Ærodius*, *Michaël Montanus*, *Joannes Salisburiensis lib. 2. Polycrat. c. 17.* *Philippus Camerarius cap. 72. Oper. Subcis. Ulricus Molitor de Pythonicis Mulieribus cap. 8.* quos omnes citat *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. quæst. 16.* Idem subindicat *Joannes Baptista Porta lib. 2. Magia Natur. ex quatuor cap.*

26. in fine, & *Leonardus Vairus lib. 2. de fascino cap. 13.* His immeritò adjungit *Torreblanca Bodinum lib. 2. Dæmon. cap. 5. cùm is cap. 4. expressè sequentem sententiam tueatur. Rationes, quibus moventur hi Auctores, postea afferam.*

§. II. Sententiæ affirmativæ Auctores.

SECUNDA sententia vult, nonnunquam saltem verè sagas ac magos transferri à Dæmone corporaliter ad conventus suos nefarios; & quidem vel insidentes hirco, aut alteri animali (phantastico plerumque, hoc est, Dæmoni assumentis corpus aëreum hirci formâ;) vel arundini veræ, scoparumvè baculo (aut colo, aut furcæ) etiam vero, sed actò ac sublevato à Dæmone; vel immediatè ab ipso Dæmone sine extrinseco instrumento adhibito. Hanc sententiam probant Patres Orthodoxi, veteres ac recentiores Theologi, Jurisperiti, Inquisitores hæreticæ pravitatis, & Medici, Sagæque ipsæ tam intra, quàm extra torturas, ac denique Experientia ipsa innumeris exemplis confirmata. Auctores citant, *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 16. & Torreblanca lib. 2. q. 36.* qui in eadem sunt sententia. Inter Patres sunt *D. Gregor. D. Epiphanius. D. August.* Inter Theologos *D. Thomas, Jo. Major, Albert. Cajet. Toftat. Victoria, Annan. Guilh. Parisiens. Alphonfus à Castro, Toletus, Suarez de Relig. lib. 2. cap. 16.* Inter Juristas *Turrecr. Simanca, Navar. Medices, Farinac. Damhauder. Nicolaus Remig.* Inter Inquisitores, *Spreng. Faquer. Nider. Bern. Comensis, Cuman. Pagna.* Inter Medicos *Ronsæus, Casalp.* Omitto multos alios Scriptores à Delrio citatos. Lamie ipsæ tam in equuleis, quàm spontaneâ confessione, jurejurando has translationes veras esse fatentur, & se ad conventus corporaliter deferri à Dæmone affirmant, noto sibi unguento inunctas, vel etiam sine unctione, insidentes aliquando scopis, arundini, baculo, furcæ, colo, hirco, cani, vel alii animali elementato, à Dæmone tamen sublevato, & per aërem actò, ut testantur *Remigius lib. 1. Dæmon. cap. 74. Grilland. de Sortileg. q. 4. Binsfeld. in Confess. malef. memb. 1. concl.*

12. & alii. Nunc historias aliquas subjiciamus.

§. III. Variæ historiæ de vera & corporali translatione fagarum ad suos conventus².

Translatio
corporalis
fagarum
probatum
historiis.

Guilielmus Neubrigensis lib. 1. Rerum Anglic. cap. 38. hanc narrat ea de re historiam. In provincia Deirorum, haud procul à loco nativitatæ meæ, res mirabilis contigit, quam à puero cognovi. Est vicus aliquot à mari orientali milliariibus distans, juxta quem famosè illa aqua, quas vulgò Vipse vocant. Ex quo vico rusticus quidam ad salutandum amicum in proximo vico commorantem profectus, multà jam nocte minùs sobrius remeabat. Et ecce de proximo tumulo, quem sæpius vidi, & duobus vel tribus stadiis à vico abest, voces cantantium, & quasi festivè convivantium audivit. Miratus quinam in illo loco solemnibus gaudiis intempesta noctis silentium rumperent, hoc ipsum curiosius inspicere voluit; vidensq; in latere tumuli januam patentem, accessit, & introspectit, viditq; domum amplam & luminosam, plenamq; discumbentibus, tam viris, quàm faminis, tanquam ad solemnes epulas. Unus autem ministrantium cernens stantem ad ostium, obtulit illi poculum. Quo ille accepto, consultò noluit bibere; sed effuso contento, & continente retento, concitus abiit: factòq; tumultu in convivio profublatione vasculi, & persequentibus eum convivis, pernicitate jumenti quo vehabatur, evasit, & in vicum cum insigni se præda recepit. Deniq; hoc vasculum materia incognita, coloris insoliti, & forma inusitata, Henrico seniori Anglorum Regi promunere oblatum est, ac deinde fratri Regina, David scilicet Scotorum Regi, contraditum, annis plurimis in thesauris Scotia servatum est, & ante annos aliquot (sicut veraci relatione cognovimus) Henrico II. illud aspici cupienti à Rege Scotorum Guilhelmo resignatum.

Joannes Bodinus lib. 2. Dæmonom. cap. 4 recentissimam de magna quadam Lochiana narrat historiam, in hunc modum. Vir quidam tenuis cum uxorem interdum abesse noctu perciperet, bonamq; noctis partem emanere; præterea dicentem se aut ad deonerandum alvum egredi, aut ad lavandum cum vicina sua, aliquoties falsi evicisset; suspicionem concepit de perfida ejus libidine, & necem interminatus est, nisi locum, quo proficisceretur, indicaret. Illa sibi à periculo

riculo metuens, rem ut erat confessa est: atq; ut explores & videas rem ita se habere (inquit illa) si volueris, eodem venies. Tunc tradidit ei unguentum, quo se uterq; in unxerunt; & pronuntiatis aliquot vocibus, Diabolus eos Lochus in arenarias Burdegalenses (qua à Lochiis minimùm quindecim dierum spatio absunt) exportavit. Videns itaq; vir se in ignota magorum, magarum & Diabolorum humanâ specie, aspectus tamen horrifici, frequentia versari; dicere cepit: DEUS mi, ubinam sumus? Hoc dicto, repente cætus disparuit. Ille verò cernens nuditatem corporis sui, oberravit per agros nudus, donec manè rusticos invenit, qui ipsum in viam deduxerunt. Reversus Lochias, ad Quastorem rerum capitalium contendit rectâ: qui auditâ probè historiâ, faminam prehendi jussit: illa verò minutatim omnia qua diximus, confessa est, & ultrò agnovit peccatum.

Idem Bodinus loc. cit. Lugduni quoq; inquit, ante paucos annos mulier potens comperta est, qua surrexit de nocte, accendit lucem, arreptâ pyxide inunxit sese, & post voces aliquot elata est. Hos ritus fieri observans mæchus, qui cum ea cubaverat, lucernam capit, pervestigat undiq; & eâ non inventâ, cum solam unguenti pyxidem reperisset, curioso animo exploraturus quid unguentum possit, fecit prout fieri animadverterat. Ita statim elatus, comperit se cum magorum cætu esse in agro Lotharingia, & consternatus est. Sed cum primùm DEI opem imploravit, evanuit totus cætus; ille verò solum nudumq; sese comperiens, Lugdunum reversus est, & maleficam accusavit; qua confessa rem totam, igne periit.

Idem ibidem. Idem quoq; nobili cuidam viro non ita pridem ad Melodunum accidit, qui & molitoris verbis, & suâ ipsius curiositate adductus, cætum maleficorum adiit: sed quoniam perhorrescebat metu, quamvis non invocaret Deum, Diabolus maximâ voce inclamavit: Quisnam hic metuit? Sic volente nobili viro discedere, ex oculis abscessit cætus. Atq; hic reversus, indicare magum statuerat; ille verò pramonitus, sibi consuluit fugâ.

§. IV. Aliæ historiæ de corporali sagarum translatione ad sua conventicula.

Translatio
corporalis
sagarum
aliis histo-
riis pro-
batur.

Paulus Grillandus, Jurisconsultus Italus, lib. 2. de Sortileg. q. 7. & ex illo Alphonsus à Castrolib. 1. de justa haret. punit. cap. 16. & ex hoc Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. quæst. 16. narrat sequentem historiam, quæ circa annum 1525. contigit in Italia. *Mulier quædam Sabinensis diæcesis, inquit, hanc profitebatur diabolicam artem. De qua cum maritus suspicionem haberet, interrogavit eam pluries: quæ semper negavit. Maritus verò in suspicionem suam persistens, anxie veritatem perquirebat: qui adeo astute se gessit, quòd vidit illam quadam nocte se unguento quodam ungentem: quâ unctiõne peractâ, vidit illam celerrimè quasi avem recedentem, & ex superiore domus solario ad inferiora descendentem. Illam maritus sequens, ut videret quò tenderet, amplius eam non vidit; & accedens ad portam domus, invenit eam clausam. Quæ res magnam ei præbuit admirationem. Die verò sequenti iterum maritus uxorem interrogat, quòd anxie scire cupiebat; & illa constanter, ut antè, se nescire dixit. Maritus verò, ut amplius negare mulier non posset, aperte ei dicit omnia, quæ nocte præteritâ illam fecisse viderat: deinde fustibus illam percutit graviter, & duriora minatur verbera, nisi veritatem dixerit: quam si aperte exposuerit, veniam se illi daturum promittit. Mulier igitur se jam celare non posse intelligens, veritatem aperuit, & veniam à marito petiit: quam illi maritus hac conditione indulxit, ut illum ad tales congregationes adduceret. Illa verò ut veniam impetraret, facile petita promisit, & promissum ex licentia Satanae implevit. Adductus igitur ille ad locum, ubi ludi fiebant, ludum, & choreas, & cætera omnia contemplatus est; & tandem ad mensam cum reliquis, ut vesceretur, sedens, cum cibos insipidos judicaret, petiit sibi dari sal, quòd in mensa deerat: & quamvis iterum atq; iterum petiisset, nunquam illi dabatur. Tandem cum post importunam petitionem, prolixamq; expectationem, sal illi daretur, dixit: Lodato sia Iddio, che pure è venuto questo sale: Nunc laudetur DEUS, quoniam jam venit sal. Quibus verbis prolatis, Dæmones, qui a laudes Dei audire refugiunt, statim*

statim recesserunt, & reliqui omnes disparuerunt, luminaribusq; extinctis mansit ille solus nudus, quousq; manè factò vidit quosdam pastores; quos interrogavit, quamnam esset illa patria, in qua erat: illi verò responderunt, esse agrum Beneventanum in regno Neapolitano. Qui locus distabat à patria viri per centum milliaria. Ob quam causam, licet dives esset, coactus fuit per viam mendicare, ut ad domum suam redire posset. Ad quam postquam pervenit, statim uxorem suam ob lamie crimen accusavit, & totam rem gestam, ut narrata est, coram iudicibus exposuit. Qui rem totam plenè, ut oportebat, examinantes, vera esse omnia qua diximus, invenerunt. Quae etiam ejusdem mulieris confessione confirmata sunt.

Bartholomaeus Spinæus, sacri Palatii Apostolici Magister, q. de strigibus cap. 17. refert, Quendam puellam, qua cum matre Bergomi morabatur, inventam fuisse nocte Venetiis in thalamo sui affinis. Quam manè repertam nudam, recognitamq;, quia consobrina erat, cum interrogassent quomodo illuc venisset, aut ibi esset, & quare; plorans illa, postquam vestita ab illis fuit, hæc qua subdo, enarravit, dicens: Hac nocte cum in lecto vigilarem, vidi matrem meam, qua me dormire putabat, surgentem de lecto, & exutam camisiâ se quodam unguento, quod ex vasculo assumpsit de sublateribus extracto, perungentem corpus: & statim assumpto baculo quodam ibi praparrato, in modum equitantis ascendens, extra fenestram deportata est, & à me nequaquam extuncibi visa. Cumq; ipsa quoq; de lecto surgens, meum, ut mater fecerat, perunxissim corpus; extra fenestram educta, statim in hunc locum deportata sum; ibi matrem pueri huic lecto decumbenti insidiantem vidi. Ex quo ego territa, cum matrem quoq; ob meum adventum conturbatam vidissem, & comminantem; nomen Domini J. E. S. U. & Beatæ Virginis invocavi, & ex tunc matrem non vidi; & ego hinc nuda solaq; remansi. His auditis à puella, scripsit omnia hæc affinis ille narrantis Patri Inquisitori Bergomensi; à quo capta mulier, & tormentis exposita, cuncta confessæ est; & addidit, se à Demone plusquam quinquagies deportatam, ut puerum illum prædicti affinis occideret; sed tamen prævaluisse nunquam, eò quòd semper illum invenerit signo crucis, & sanctis orationibus à parentibus benè munitum.

Idem *Bartholomæus de Spina loc. cit.* narrat etiam sequentem historiam. *Quidam Antonius Leo, carbonarius, Ferraria habitator, de Valle Telina, narravit mihi hoc anno, se in patria sua ab eo, cui infra scripta contigerunt, cognovisse. Quòd cum suspectam haberet ille uxorem suam ex relatione multorum, quòd iret ad cursum (hoc est, conventum sagarum) quando ipse nocte dormiret; finxit se quadam nocte profunde nimis dormire. Quòd ubi percepit uxor, surgens de lecto inunxit se unguento ex vasculo, prius abscondito, & statim nusquam comparuit. Stupens autem vir suus, & quadam curiositate ductus, de lecto surgens idem fecit quòd uxor; & statim per caminum (ut sibi videbatur) per quem etiam sibi visum fuerat ascendisse uxorem, delatus, in quandam cujusdam nobilis Comitis cellam vinariam deportatus est: quo loci etiam uxorem suam cum pluribus aliis reperit. Eo autem viso, uxor statim cum aliis quòdam signo facto discessit, eodem viro suo in illo loco relicto. Qui manè à famulis domus inventus, & cum clamoribus, quasi latro, captus, & ante Comitem constitutus, accepto loquendi spatio, cum rubore factum narravit: & ex hoc accusata uxor illius apud Inquisitorem, & tandem confessa, pœnam dedit suis dignam sceleribus.*

Grillandus loco supra cit. apud Delrium loco etiam citato narrat, anno 1524. sibi ut Inquisitori oblatam quandam Lucretiam; quæ dum ex congregatione ludorum deportaretur domum, & sub auroram matutinus campanæ pulsus, quo ad orandum populus vocatur, fuisset auditus; subito illam à Dæmone vectore prope fluvium in agro spinis obsito derelictam. Fortè juvenis, ei benè notus, illac transibat. Eum ergo proprio nomine misera advocat. Juvenis videns totam nudam &c. & passis crinibus, accedere formidabat. Persistit illa blanditiis allicere. Tandem appropinquavit, & quæsitivit habitûs ac moræ eò loci causam. Illa primum alia omnia prætexere, & multa mentiri, donec juvenis incredulus negavit se illi opem laturum, nisi vera fateretur. Illa fidem secreti stipulata, confitetur quòd sibi accidisset, & qua ex causa. Juvenis eam secretò domum suam perduxit, & multis ab ea muneribus donatus fuit. Sed tandem datæ fidei immemor, rem uniatq; alteri narravit: sic paulatim sparso rumore, & mulier capta,

pta, & juvenis testimonium veritati perhibere coactus, hæc omnia Grillando narravit.

§. V. Adhuc aliæ historiæ de vera & corporali
sagarum translatione à Dæmone.

Nicolaus Remigius lib. 1. *Dæmonol. cap. 14.* narrat sequentem historiam. Lutzeii (qui vicus non ignobilis est in radicibus Vogesi montis) Majo mense anni 1589. paganalia à vicinis celebrabantur. Ex eo vico Claudius Chotaius in vicinum, cui nomen est Wisembach, appetente nocte redibat: jamq; ejus montis, qui inter utrumq; vicum assurgit, bonam partem conscenderat, cum subito correptus turbine stetit circumspectans attonitus. Nuncubi rei adeo insolentis causa aliqua apparet: nam cæterà tranquillissimus quietissimq; aër erat. Advertit in secessu quodam (eum accola crepidinem Morellam appellant) larvas mulieres sex, instructam multo auro atq; argento mensam quandam saltando circumeuntes, perindeq; sua jactantes capita, ac qui intemperius agitantur. Tum iis adstantem in nigro tauro hominem, qui eas, uti otiosus aliquis in trivio, spectabat. Ibi igitur consistit tantisper, dum se collegit, ac rem totam certiùs oculis agnovit. Quod dum facit, momento turba illa disparuit, ac se ab ejus aspectu subduxit. Amoto igitur eo metu, se denuò via committit: ac jam montis verticem superaverat, cum ecce eum mulieres illæ à tergo sequuntur, capita sua ut antea jactantes, atq; altum ceu ex composito silentium tenentes. Præibat homo atrâ facie, manibusq; in harpaginis speciem incurvis, quas etiam parabat illi in frontem immittere, nisi obstitisset districto atq; opposito ense; siquidem hoc factò, insultare destitit, quasi de vita metuens, atq; evanuit. Ostendunt se nihilominus iterum mulieres illæ, unâq; cum iis homo, quem modo dixi tauri sessorem, chorearumq; spectatorem: ad quem jam factus confidentior Chotaius accessit propius, atq; infert. Ita tunc hic es, mi Desideri Gaxete (id enim ei erat nomen;) obsecro, si quid potes, serva me: nam (Pol) tibi fidem meam obstringo, me nihil eorum quæ vidi, equidem palàm esse facturum. Vixq; hæc dixerat, cum turbo illum ceu nebulâ involvit denuò. Eo demum volutus, & liberatus, solum se in solo ac longè diffito à via loco reperit; quam ta-

Transla-
tionis cor-
poralis sa-
garum ad-
huc alia
exempla,

men vestigando ad extremum nactus, quàm festinatissime potuit, domum se recepit. Triduo post id testimonium, ad aliud postea à iudice questionis rursus vocatus, hoc ex abundantia superioribus addidit, recordari se, cum propius ad mensam accessisset, visurus quibus epulis esset instructa; Dæmonem sibi è vestigio unguibus in os involasse; ac dum se contra ferro defenderet, inter hac vehementiori vento iterum sublatum, atq; ad Combrimontis cataractas, qui locus à priore non minus ducentos passus aberat, fuisse deportatum. Quod ne quis deliramentum esse putet hominis non sobrii, & noctis lociq; solitudine tunc fortè exterriti; id etiam Sandeodati XI. Cal. Junii 1589. Barbelina Caxeta, è mulieribus illis una, superiori mense totidem ferè verbis apud Quæsitorem recitaverat: hoc adjiciens, tritici heminas duas, caseosq; bubulos totidem, Chotaiio illi à Desiderio Caxeto, ejusq; uxore dono datos, quò celatum haberet quod sic viderat. Qua de re coràm compositi, convenerunt per omnia, extra hoc unum, quod Barbelina diceret non esse in Chotaium à Dæmone intentatas manus, quia sic se mensè propinquum intulisset, ut is in elogio suo mentitus fuerat, sed quòd aureum craterem ab ea furto tollere paraverat.

Aliud exemplum ita narrat Remigius. Joannem ab Hembach, vix dum ab ephebis egressum, venefica mater secum ad nocturnos Dæmonum conventus deduxerat, ac quòd tibiis sciret, iis illum canere jusserat, atq; in proximam arborem, quò clarus exaudiretur, inscendere. Quòd dum facit, ac saltantium choreas otiosus oculis collustrat; forte insolentia admiratus (nam præpostera, ridiculaq; ibi erant omnia) DEUS bone, inquit, unde isthac nobis tam stulta amensq; turba? Vixq; hoc dixerat, cum in terram prolapsus, altero humero debilitatum se, ac cum adstantium opem imploraret, solum reperit. Quòd dum palàm prædicasset, & variè de eo sentiretur, aliis visum, aliis rem gestam contendentibus; secuta est postmodum, quæ eam dubitationem tolleret, occasio. Nam Catharina Prævotia in Fraïssem 4. Non. Septemb. 1589, earum una qua choros illos agitaverant, ob sortilegi suspicionem non multò post comprehensa, rem omnem uti suprà memorata est, adhuc ejus rumoris, quem Hembachius seminaverat, ignara, & nullà interrogatione prævotente,

fassa fuit &c. Idem & aliæ postea captæ, sunt fassæ, addentes etiam nomen loci in quo id contigerat.

Tertium exemplum, non testium tantum dictis clarum, inquit Delrius loco sæpe cit. sed & clarâ luce gestum, idem Remigius in hunc modum recenset. *Rediens Nicolæa Lagbernhard è mole trina Guermingensi Assenuncuriam ante 8. Cal. Aug. anni 1590, ac iter secundum sepem sylvestrem aperto meridie faciens, advertit in arvo finitimo chorum in orbem saltantium tum virorum, tum mulierum: verum quod præter solitum aliorum hominum morem aversi, tergaq; ostendentes id faciebant, attentius eos aspiciens vidit præterea, qui caprinis, bubulisq; pedibus deformes unâ intermixti, saltatorium illum orbem versarent. Tum panem metu emortua, JESU salutare meum (uti quibus sinistri inauspicatiq; aliquid imminet) inclamare cepit, ac rogare suppliciter, ut ad suos modò salva incolumisq; redire posset. Illicò evanescere omnes qui tripudiabant, præter unum Petter Gros-petter nomine; cui ocyus in aërem sublato, elabi interea atq; excidere visum est penicillum, quali furnarii consueverunt furni sui aream, priusquam panem in eum condant, extergere. Inter hac vehementiori quoq; illa concepta vento, vix anhelitum ducere, ac spiritum trahere: tum etiam domum reversa, triduum integrum ex valetudine decumbere. Cujus rei fama cum ipsa, ejusq; propinquis spargente, jam universum pagum peragrasset; Petter ille, nè videretur ejus dissimulatione tantum crimen agnoscere, ac fateri; primùm quidem apud judicem injuriarum ferocius agere: sed tandem veritus, nè non succedente lite majus ipse sibi crearet periculum, eam consulto deseruit. Quæ res multò etiam magis ejus facti suspicionem auxit, astimantibus multis mala mentis conscientia illum eam, quam primùm in animum adeò avidè revocaverat, injuriam mussitare. Ergo judex in ejus vitam moresq; tantò diligentius inquirat; accùm certis indiciis rem non esse vanam comperisset, comprehendere; tum ad criminis non adeo invitam confessionem adducere; tandem & alios, quibuscum illi ejus sceleris societas fuerat, coarguere, ac jam manifestos facere. Inter quos fuere Barbelia Joannis Latomi uxor Dusæ 6. Cal. Febr. 1592. & Mayetta Laurentii Supermajoris item uxor Dusæ 14. Cal. Martii 1591: quæ diver-*

se, totidem tamen verbis, illud de habito à se averfis unà cum inter-
mediis cornipedibus choro, proditum à conscio Petter indicium ve-
rum esse agnoverunt. Accessit & earum confessionis tertius Joan-
nes Michaël armentarius Dusa Cal. Martii 1591. hoc etiam ad májo-
rem ejus rei fidem addens, se interea, dum hæc fierent, tibicinis fun-
ctum officio, pedum quoddam fortè oblatum ori admovendo, ac mi-
cantes ei digitos, uti cum ad numerum vera inflantur tibiæ, addu-
cendo. Accùm Nicolæa illa (uti dictum est) JESUM tremebunda
invocasset, seq̃, præterea crucis signo munivisset; è quercus altiore
ramo, cui tum insidebat, præcipitem decidisse, demum turbine invo-
lutum, ac in pratum nomine Weiler, in quo pascentem gregem pau-
lo antè reliquerat, deportatum fuisse. Ejus rei gravissimum firmis-
simumq̃, argumentum deniq̃, hoc fuit, quòd locus, ubi sicin orbem a-
gitata fuerant chorea illa, postero die, quemadmodum Nicolæa antè
monuerat, apparuit circo impressus, qualem habent hypodromi, ubi
in gyrum aguntur equi; sed & interstinctus unguarum caprinarum
bubularumq̃, recentibus vestigiis. Quæ & perstiterunt videri, dum
aratro denuò proficissum subactumq̃, arvum, illud brumâ sequente
fuit. Testimonium dixere Nickel Klein, Desiderius Verwex, & Gaspar
Sutor, & quotquot in rem præsentem maturè docti, de ea post à iudice
sunt interrogati.

Aliud non minùs exploratum exemplum narrat Balduinus
Prouffens Epist. Medic. 50. quod suis temporibus in Hollandia con-
tingit. Erat, inquit, in pago Oostbrouck non procul à Trajecto mulier
vidua, cui servus convixerat ad obeunda, ut res postulabat, munia
domestica. Is cum jam sæpius, ut solent esse curiosuli servi, per trans-
ennam animadvertisset, heram nocte intempestâ, statim acquieti
se tradiissent domestici, quotidie in stabulum, ad certum præfixumq̃,
locum venire, atq̃, exporrectis manibus præsepi contiguum fanile
apprehendere; admiratus tandem ille quidnam hoc negotii esset sta-
tuit & ipse insciâ herâ idem semel experiri, atq̃, eandem pertentare
aleam. Igitur herâ ex consuetudine ad solita veniente, atq̃, sicuti
videbatur, digressâ, subsequitur & ipse, locum contemplatur, atque
exemplo herâ fanile complectitur. Ibi ille ex tempore in aëra raptus
defertur in oppidum Wyck, in abditum & subterraneum specum, ubi
CRITUM

catum maleficarum de maleficiis conferentem inter sese reperit. Heracum suis inopinam famuli sui presentiam admirata, rogat, quo astu, aut quâ tandem ratione momento temporis illuc appulisset. Respondit ille ordine, ut res transacta esset. Tum illa indignari primum atq; excandescere cœpit, veritatem nocturni atq; clandestini illi conventus hac ratione tandem eliminarentur. Cum consortibus igitur deliberandum censuit, quid in ambiguo hoc negotio faciendum suadeant. Convenit tandem inter eas, ut amicè exciperetur, silentium stipularetur, atq; arcana hac, qua illi præter meritum atq; opinionem videre contigisset, nulli communicaturum se, aut revelaturum sanctè dejeraret. Ille interim quidvis non pollicetur, adblauditur, & ut mitius agant, simulat se omnibus votis hoc unum exoptare, ut cum illarum gratiâ liceat post hac sortilegarum interesse collegio. Interim dum consultatur, labitur hora, & jam abeundi tempus instat. In dubium iterum, instigante herâ, jam vertitur, remittendus nê domum sit totius catus periculo, an bono publico enecandus. Communi tandem omnium consensu mitior placuit sententia, qua juramento adactum domum deferendum decerneret. Suscipit eam provinciam herâ, atq; fide datâ in humeros receptum domum delaturam pollicetur. Accinguntur operi, atq; Euroocyus per aëra feruntur. Sed ecce, emensis jam bonam partem itineris, conspicuum sese dedit lacus arundineti obsitus. Ibi malefica illa anus occasionem nacta, veritatem juvenis pœnitentiâ ductus, quod furialibus istis feriis (quemadmodum simulabat) initiatus esset, visa tandem eliminaret, provolans, à se disjecit adolescentem, sperans, ut suspicio est, eundem partim casus violentiâ enectum, partim lacus ipsius altitudine absorptum iri. Verùm, ut est DEUS misericors prorsus, non volens mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat, vesanæ illius menti metas constituit, neq; passus est juvenem in fontem mergi, sed aliquantò equiore conditione permisit, ut in hunc usq; diem vita protraheretur, dum fortè fortuna in arundinetum decidens, lethalem plagam ex casu non accepit, violentiâ impetuq; casus per arundinetum quodammodo refractis. Interim miser ille, qui solius lingua ministerio jam utebatur, dum illucesceret, mille distorquebatur cruciatibus, ac suspiria trahens tantisper ingemiscebat, dum

prætereuntes insolitâ lamentatione attoniti, factâ indagine, compererunt hominem prorsus elumbem, & cui utraq; excidisset coxa. Rogant unde sit, quomodo eò calamitatis devenerit? Narrat ille ordine singula. Defertur tandem curru Ultrajectum. Ibi nobilis vir Joannes Culemburg, Urbis Prator, rei novitate quodammodo percussus, admirabundus singula perquirat, atq; indagine factâ, fascinatricem heram comprehendi jubet, vinculisq; constringi. Illa simul ac in manus Præfecti venisset, nihil negare, singula fateri &c. Multa alia exempla apud Remigium, Grillandum, Bodinum, Delrium, & alios reperta omitto, & breviter indico abominabiles ritus, & nefanda flagitia, quæ in prædictis sagarum conventibus committuntur.

§. VI. Ritus & flagitia abominanda, quæ in sagarum conventibus perpetrantur.

Ritus & flagitia in sagarum conventibus commissa.

HÆc constant partim ex relatis historiis, partim collecta sunt à Delrio loco sæpius cit. Nonnulla indico.

Primò constat, sagas plerumque baculo alicui, aut hirco, alterivè animali insidentes, transferri à Dæmone per aëra ad conventus suos. Potest tamen, & solet aliquando sine talibus instrumentis easdem transferre Dæmon. Baculum inungere solent unguento confecto ex variis rebus, maximè ex unguine infantum necatorum. Aliquando tamen non baculum, sed vel crura, vel alias sui corporis partes illinunt. Possent sine unguento sagas transferre Diabolus, sed hoc vult copiosum adhiberi, ut quàm plurimos infantes perimant, opinantes sine illo se ad conventum deferri non posse. Indicio est, quòd primâ vice dicit sufficere unguentum commodato ab aliis acceptum, postea necessarium esse ut ipsæmet sibi illud ex infanticidio præparent.

Sagarum conventus quomodo celebrentur.

Sic inunctæ, solent ad conventum deferri: ubi ignis ut plurimum accensus, teter & horridus. Ibi Dæmon conventus præses in solio sedet, formâ terrificâ, ut plurimum hirci, aut canis. Ad illum accedunt adorandi gratiâ, non eodem modo omnes & semper; sed interdum complicatis genibus supplices, interdum obverso tergo stantes, interdum cruribus etiam in altum jactis, nec capite

pite in anteriorem partem prono, sed resupinato, adeo ut mentum ad cælum feratur. Tum candelis piceis oblati, vel umbilico infantuli, ad signum homagii eum in podice osculantur. Aliquando missæ sacrificium æmulantur, & aquæ lustralis, similiumque, rituum catholicorum usum imitantur. Interdum liberos suos Diabolo offerunt, & occidunt. Interdum hostiam sacram post communicationem ore aservatam, & extractam, Dæmoniq; oblatam, coram eo pede conculcant.

His & similibus flagitiis ac ritibus præmissis, incipiunt mensis assidere, & convivari de cibis, quos Dæmon suppeditat, vel quos singuli attulerunt. Interdum tripudiant ante convivium, interdum post illud. Solent diversæ mensæ esse, cibis interdum delicatissimis, interdum valde insipidis & insulsis onustæ; quibus pro dignitate, aut opibus, singuli locantur. Aliquando suus cuique, Dæmon assidet, aliquando malefici una ex parte, & suus cuique, Dæmon ex adverso. Nec mensæ sua deest benedictio, & actio gratiarum, verbis constans planè blasphemis, quibus ipsum Beelzebub creatorem, datorem, & conservatorem omnium profitentur. Convivio intersunt facie interdum velatâ larvâ, linteo, vel alio velamine; interdum apertâ. Sic etiam personati frequentius post convivium choreas ducunt, dum quisq; Dæmon suam quam custodit discipulam manuprehendit; & quidem dorsis invicem, obversis, & in orbem junctis manibus, jactantes capita more fanaticorum; nonnunquam candelas ardentes manu tenentes, quibus cum antea Dæmonem osculantes adorarant, & cantantes fescenninos in honorem Dæmonis obscœnissimos; vel ad tympanum fistulamve sedentis alicujus in bifida arbore saltant, omniaque ridiculè, & contra cæterorum morem peragunt. Tum suis amafis Dæmonibus foedissimè commiscentur. Denique sua unusquisque narrat ab ultimo conventu facinora; quæ quò graviora, eò collaudantur uberius: si nulla, vel non satis atrociam, verberantur à Dæmone, vel à malefico quopiam seniore. Ultimò pulveribus, vel venenis aliis acceptis, sæpe etiam indicto cuique nocendi penso, & pronuntiato Pseudothei Dæmonis decreto, *Udiscimini vos, alioquin moriemini*, suas quisque domos, si propè sint,

sint, pedibus; sin distantiores, ut advecti repetunt. Solent & sacrificia quandoq; fieri Dæmoni in conventibus, eaq; statim initio peractâ adoratione.

Conventus ut plurimum ineuntur vel noctis mediæ silentio, quando viget potestas tenebrarum; vel interdiu meridie, quando dæmonium meridianum maximè sævit. Alicubi conveniunt sagæ nocte quæ præcedit feriam sextam, alibi nocte quæ quintam, aut tertiam feriam præcedunt. Ad conveniendum statis diebus aliquando monentur à suis sibi attributis Diabolis, quos Itala Sagæ Martinellos vocant; aliquando à vocibus præter volantis comitatus sagarum reginæ, aliquando aliter. Hæc omnia probati Auctores, ex sagarum confessione habita testantur.

§. VII. Statuitur, sagas corporaliter, & non imaginariè, conventibus suis interesse.

Sagæ corporaliter suis conventibus interfunt.

EX tot actam luculentis exemplis, & ex tam unanimi Scriptorum omnis conditionis consensu, quorum plurimi fuerunt doctissimi & integerrimi in maleficarum negotio inquisitores ac iudices, constat, sagas, dum dicunt se ad conventicula sua deferri, eaq; quæ narrata sunt, ibidem peragere, minimè deludi semper à Diabolo, sed aliquando saltem, & ut plurimum, verè, realiter, & corporaliter eò deferri, & spectare oculis, auribusq; audire, quæ ibidem aguntur. Quis enim, nisi prorsus refractarius, sibi persuadeat, sagas omnes, quæ similia de se & de aliis enuntiant, & omnes illos qui vigilantes, & nihil tale volentes, eò delati fuere, falsos esse per somnia, & per imaginationem à Diabolo delusos ac deceptos? Num quotquot eidem conventui interesse se putant, & interfuisse asserunt, eadem prorsus habent somnia, & eodem à Diabolo modo, ac cum iisdem circumstantiis deluduntur? Num penicillum illius *Petters* etiam somnians eò delatum fuit? Num somniavit Nicolæa, dum per viam domum rediret, & domum reversa triduo se lecto affixam putabat? Num tot testes, qui agro vestigia hominum & animalium in orbem saltantium solo impressa se vidisse testati sunt, somniarunt? Num juvenis ille, lacer & elumbis in lacu inter arundinetum repertus, somniabat? Num somnians eò

do eò fuit delatus, & inde domum? Num qui deduxerant domum in curru, similiter somniabant? Certè hæc nemo sine insignis per-
vicaciæ nota dicere potest. Demus enim, omnia illa quæ retulimus, verè ac sine fuce contigisse, & voluisse tam sagas, quàm alios qui eorum conventibus dictis modis interfuerunt, aut aliter per-
aëra realiter delati fuerunt, voluisse inquam rem totam, prout gesta fuerat, aliis referre, & coram iudicibus testari; quibus aliis verbis, quâ aliâ cautelâ & circumspectione, illa eadem narrare ac testificari potuissent? Certè si hæc omnia per somnium ac diabolicam delusionem contigerunt, infinita alia eodem contigisse modo asserendum foret.

Adde, quòd nonnunquam conventu subito dissoluto, repertæ sunt mensæ, & supellex argentea, & postea à dominis agnita, & confessæ uxores se illa secum ad nocumentum detulisse, ut bene ex variis historiis notavit Delrius. Deinde tam sagæ, quàm alii qui curiositate aut inconsideratione ad earum conventicula ducti fuère, sæpe loca omnia, arbores, sæpes, colles, flumina, domos, cibos appositos, convivas, obvios in via, agnoverunt distinctissimè, salutarunt, allocuti sunt, agniti ab aliis fuerunt euntes & redeuntes; interdum fuerunt visæ ac deprehensæ sagæ nudæ, ut vidimus; aliàs ex turbine deciderunt in terram, ac mutilatæ membris fuère; aliàs reversæ, ex nimiâ defatigatione decubuère per totum triduum. Præterea, ut paulò antè insinuavi, multæ quæ in eodem conventu se fuisse sunt factæ, eadem unanimiter dixerunt, nec in minutissimis circumstantiis discreparunt: idem confirmarunt alii immunes à crimine; idem confitentur in tormentis, & extra tormenta, & in ipsò rogo. In somniis autem, in imaginationibus, in delusionibus, non potest esse tanta omnium virorum ac mulierum, senum ac juvenum, reorum & innocentium, locis & temporibus dissitorum, ac studiis disjunctissimorum consensus, cum non sit eadem omnium temperies, nec eadem cerebri ac phantasiæ dispositio, sine quibus Dæmon non deludit.

Omitto alia argumenta, quæ leges apud Delrium, & Torreblancam, solùmque in confirmationem addo sequens exemplum, quod apud Delrium narrat *Cumanus* his simplicissimis verbis. *In*

Mendrisio oppido Comensi contigit, jam ferè annis quinquaginta elapsis, ut cum ibi quidam Inquisitor nomine Magister Bartholomæus de Homate, D. Laurentius de Concoretio Potestas, & Joannes de Fosfato Notarius, contrahas strigas procederent; unâ die ipse Potestas, quadam curiositate ductus, volens experiri an verè & corporaliter striga irent ad ludum, factâ conventionem accessit quodam die Jovis serocum Notario suo, & quodam alio, extra oppidum ad quendam locum, sicut illi striga prædixerat. Et dum ibi propè essent illi tres, viderunt ibi plures personas congregatas coram quodam (qui erat Diabolus in forma hirci) ad modum cujusdam magni domini sedente: & ecce subito omnes illa persona ibidem congregata, jussu Diaboli, adeo illum officialem, & omnes ejus socios, Deo ob eorum curiositatem permittente, baculis percusserunt, quòd ex talibus percussionibus ille Officialis, & Notarius, & tertius ille alius, intra quindecim dies mortui sunt. Eant ergo, qui non credunt corporaliter deferri à Dæmone sagas ac magos de loco ad locum, & similia experiri tentent, si audent.

§. VIII. Solvuntur argumenta negantium corporalem sagarum translationem, ac putantium illam imaginariam esse.

Translationem corporalem sagarum negantium argumenta solvuntur.

Primò, Alciatus ait, à solis mulierculis talem translationem corporalem asseri. Sed hoc *falsum* esse, constat ex dictis.

Secundò, Ajunt homines sæpe, præsertim mulieres, à Dæmone illudi, sensibus externis atque internis vinctis ac sepultis, phantasiâ etiam fortè læsâ ac perturbatâ. *Respondeo*, id aliquando, ac etiam sæpe contingere, concedo; semper, nego, ut constat ex relatis exemplis.

Tertiò, Sæpe corpora eorum, qui se corporaliter delatos fuisse, & mira vidisse, audivisse, & egisse asseruerunt, inventa fuère domi jacentia, ut de variis testatur Olaus Magnus, Tostatus, Grillandus, & alii, & constat ex vita D. Germani de mulierculis in hospitio convivantibus, ut videbatur ac putabatur, & tamen domi repertis ac dormientibus. *Respondetur* ut antea.

Quartò, Objiciunt, posse in conventibus loco sagarum domi manen-

manentium, & in lecto cum maritis dormientium, ac somniantium, intervenire Dæmones in assumptis corporibus, sagas repræsentantibus: cur enim potius dicamus, Dæmones in corporibus assumptis jacere in lecto ad decipiendos maritos, ut asserunt sagæ? *Respondeo*, posse id fieri, & fortassis etiam aliquando factum, non negatur; ita de facto semper fieri, negatur, propter tam evidentia exempla & signa in contrarium. Rarò tamen Dæmon in assumpto corpore apud maritos in lecto jacet, sed sæpe arte diabolicâ consopiantur maritinè expergiscantur: sæpe scopæ, culcitrae, aliaque similia loco sagarum substituuntur, & maritis perturbatâ phantasiâ illuditur, ut falsæ sunt sagæ apud *Remigium lib. 1. Dæmonol. c. 12.*

Quintò, Probant adversarii sententiam suam, & nostram improbant, auctoritate Decreti apud Gratianum in *cap. Episc. 26. q. 5.* in hæc verba. *Illud enim non est omittendum, quòd quedam sceleratæ mulieres, retrò post Sathanam conversæ, Dæmonum illusionibus, & phantasmatibus seductæ, credunt, & profitentur, se nocturnis horis cum Diana Dea paganorum, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum, equitare super quasdam bestias, & multarum terrarum spatia intempesta noctis silentio pertransire.* Hic est Achilles adversariorum. *Respondetur primò*, quæ à Gratiano in Decreto sunt compilata, licèt à sede Apostolica recepta sint, eâ tamen conditione recepta sunt, ut eorum auctoritas sit penes Auctores & fontes ex quibus Canones desumpti sunt. Ajunt, desumptum esse Canonem ex Concilio Ancyrano. Ad hoc aliqui, ut elevent Canonem, respondent dictum Concilium fuisse tantùm Provinciale, quod errare potuerit; alii negant ex illo Concilio desumptum, eò quòd in exemplaribus græcis & latinis hodie non extet. Ad neutrum horum confugio, sed *Respondeo secundò* cum *Turrecremata, Victoria, Basina, Alphonso à Castro, & aliis, apud Delrium lib. 2. Disquisit. Magic. q. 16* quædam in illo Canone narrari, quæ per naturam rerum à Dæmone perfici non possunt, ut coràm cernere & alloqui Herculem & Achillem; cùm hi sint in inferno: equitare super veras bestias, quæ tanta spatia itinerum, tam citò & per aërem conficiant; quod fieri nequit: equitare cum

Diana Dea, & Herodias illa saltatrix sic in inferno. Alia verò in eodem Canone asseruntur, quæ nec naturæ repugnant, nec vires Dæmonis superant, ut est translatio corporalis sagarum, de qua agimus. Qui hæc omnia, hoc est, posteriora cum prioribus credunt sagis asserentibus, damnantur à Concilio; non qui solum posteriora credunt.

Sextò, Objiciunt, omnes personas in dictis conventibus ab aliis visas, interdum pronuntiato nomine JESU disparuisse subito; ergo phantasticæ fuerunt, & non veræ. *Respondetur*, eas fuisse celerimè à Diabolo asportatas, & sic dici disparuisse, id est, videri amplius desisse. Contingere tamen potest, ut personæ aliquæ sint phantasticæ: ut omnes sint, puto nunquam evenire; quo enim sine id fieret?

Septimò, Videntur velle, Dæmones non posse corpora de loco in locum transferre. *Respondetur*, id non esse conforme sacre Scripturæ: nam Diabolus assumpsit Christum, & duxit ipsum supra pinnaculum templi, & supra montem, *Matthæi cap. 4.* Dæmones ingressi in porcos, præcipitarunt eos in mare, *Marci cap. 5.* Deinde nulla potest adsignari ratio impossibilitatis, nec ex parte moventis, nec ex parte mobilis, ut constat ex dictis cap. 8. Hæc sufficient.

CAPUT XXIV.

An Dæmon possit efficere, ut corpora se mutuo penetrent.

Ratio dubitandi est, *Primò*, quia videtur, quòd ope Dæmonis sæpe sagæ ingrediantur & egrediantur conclavia clausis januis ac fenestris: sæpe etiam earum corpora rediguntur ad parvitatem felium, mustelarum, aliorumque minorum animalium, ut possint per parva foramina, & minutissimas rimas ingredi & egredi cubicula, & evolare è caminis. Sic strigæ Lotharingicæ apud *Nicol. Remigium lib. 2. Dæmonol. cap. 4.* assæ sunt, solere Dæmonem veteranis lamiis potestatem reipsâ dare, ut queant ædes penetrare, & per quasvis angustias nullo negotio viam sibi facere,

in

Penetratio
corporum
an fieri
possit ope
Dæmonis.

in mures, feles, locustas, mustelas, atque alia hujusmodi pusilla animalcula contractæ ac deminutæ; & ut intromissæ aut extramissæ, possint denuò priori formæ ac magnitudini corporum propriorum restitui. Idem asserit Scaſius magus apud *Niderum in lib. 5. Formicarii.* In omnibus autem istis casibus intervenit penetratio corporum, quâ nimirum vel unum corpus penetrat aliud à se distinctum, vel aliquæ partes corporis penetrant alias ejusdem corporis, & simul sunt in eodem loco; Ergo &c. *Secundò*, quia penetratio actualis duorum corporum, aut plurium ejusdem corporis partium, videtur fieri posse ab aliqua virtute naturali, saltem, Angelica, ut fatetur *Joannes Provenzalis Quodib. 5. q. 7. Venerabilis Beda* apud Lorinum in Acta Apost. c. 5. n. 19. & alii, quos refert *Alexander in Opusc. de Mixtione, & Fernelius lib. 2. Physiolog. cap. ult.* idque probant, quia in ferro candenti ignis penetrat ferrum; in pane aquâ macerato aqua penetrat panem; vas plenum cineribus recipit tantum aquæ, quantum cinerum continet; scyphus aquâ plenus usque ad summa labra, excipit multos nummos, aquâ non effluente.

Ajo nihilominus, Dæmonem nec posse quantitatem corporum sic mutare ac diminuere, ut partes se mutuò penetrent, nec efficere ut unum corpus penetret alterum. Ratio est, quia ex communi Philosophorum ac Theologorum sententia, corporum & partium corporis penetratio mutua superat vires Naturæ: cum igitur Dæmon efficere nequeat, nisi quod Naturæ leges permittunt, patet propositum. Nequit itaque Dæmon sic mutare corporis quantitatem, ut vir aut mulier instar catti, vel mustelæ, per exiguum foramen, aut tenuem rimam in cubiculum irrepat; multò minùs, ut per januas ac fenestras clausas ingrediatur, aut egrediatur. Quare, quod aliqui de lamiis in mustelarum parvitate redactis narrant, & quod Remigius loc. cit. de strigibus Lotharingicis refert, fabulosum omnino & mendax est. Quòd si talia magis ac sagis contingere videntur, tunc Dæmon præcedens aperit latenter januas vel fenestras, easque intromissis illis iterum latenter claudit; interim verò mutat illorum phantasiam, ut existiment se talium animalculorum formam induisse. Hoc factæ sunt

Statuitur
non posse
fieri.

ſæ ſunt ſagæ Italicæ apud *Grillandum lib. 2. de Sortileg. quaſt. 8.* Quam quidem oſtiorum ac fenestrarum apertionem & clauſionem tam ſubtiliter facere poteſt Dæmon, ut dormientes in cubiculo non evigilent; non ſecus ac Angelus educens D. Petrum è carcere, januas aperuit adeo ſilenter, ut milites non evigilarent. Imò poteſt adeo celeriter ac latenter eaſdem januas aperire, ac claudere Diabolus, ut in cubiculo exiſtentes, ac vigiſantes, id non advertant, præſertim ſi præterea oculorum præſtigias adhibeat.

Sagæ quo-
modo per
diſruptos
parietes
ingredi-
antur.

Quòd verò ſtrigæ aliquando putant, & dicunt, Dæmonem ipſos parietes ſubinde aperire, & per quandam quaſi fiſſionem ſeu diſruptionem ingreſſum atque egreſſum ſibi præbere, ac poſtea iterum partes conjunctas facere coaleſcere; putat *Delrius lib. 2. Diſquiſit. Magic. q. 17.* totum hoc vel præſtigioſum eſſe, vel duntaxat Dæmonem maximâ celeritate eximere ac ſuſtentare tot lapides, quot ſufficiunt ad ingreſſum humani corporis, ac poſtea eâdem celeritate & dexteritate eos iterum in ſuum locum reponere, non advertentibus id aſpicientibus, aut locum apertum poſtea contemplantibus. Mihi tamen difficile eſt credere id fieri hoc ſecundo modo, ſed puto tunc meras intervenire præſtigias, ut vel putent aſpicientes ſe videre quod revera non vident; vel exiſtiment corpora per fiſſiones ac diſruptiones phantaſticas ingreſſa eſſe, quæ revera aliunde fuerunt ingreſſa; vel denique corpora ad animalculorum parvitatem eſſe redacta, quæ tamen à priori magnitudine nunquam reſceſſerunt.

Ex his patet, quid reſpondendum ſit ad primam rationem dubitandi. Ad ſecundam reſpondeo, in ferro candenti ignem non eſſe penetratum cum ferro, ſed contineri in ejus poris. Eodem modo aqua non eſt ſimul cum partibus panis, ſed intra ejus poros. Vas plenum cineribus recipit tantum ferè aquæ, quantum toto ſcypho contineri poteſt, quia dum infunditur aqua, aliæ cinerum partes evaporant, aliæ vehementer condenſantur. Deinde quomodo probat Plinius & alii, qui experimenti hujus meminere, tantum præciſe aquæ cineribus affundi poſſe, quantum per ſe vas vacuum capere poſſet? Ego certò vix id ut credam, adduci poſſum. Scyphus aquâ plenus nummos recipit plurimos, quia
aqua

aqua in medio aſurgit in cumulum, ſiccitate laborum prohibente effluxum; qui contingit, quamprimùm labra madefiunt.

CAPUT XXV.

An Dæmon efficere queat, ut idem corpus ſit in diverſis locis eodem tempore.

Poſſe id facere Dæmonem, multa perſuadere videntur exempla. *Origenes lib. 6. contra Celfum* refert, Pythagoram eodem tempore in duabus urbibus conſpectum. Berengarium hæreticum & magum eâdem nocte Romæ fuiſſe, & in Turonenſi Eccleſia lectionem decantaſſe, tradit in Chronico *Nangiacus Anno 1045. In Vita Clementis Romani* habetur, Simonem Magum Neroni Imperatori caput ſuum auferendum obtuliſſe, aſſeruiſſeque fore, ut quamvis gladio carnificis auferretur, ipſe nihilominus tertio die vivus ruruſus appareret. Jubeat caput amputari Imperator, & pro mortuo habetur Magus: Sed ecce, tertiâ die cum ſumma Imperatoris admiratione apparet Simon. Fuit ergo & ibi ubi caput fuit amputatum, & alibi ubi non fuit amputatum: nam ſi verè fuiſſet mortuus, & caput perdidiffet penitus, non potuiſſet nec propriâ, nec Dæmonis virtute reſurgere. In *Vita S. Germani apud Surium Tom. 6.* legitur, cùm cœnam in hoſpitiſio quodam vir ſanctus ſumpſiſſet, ruruſus eum vidiffet menſam apparari: & interroganti cauſam reſponſum fuiſſe, menſam ſterni pro mulieribus quibusdam, quæ ſuos noctu conventus haberent: exſpectaſſe hoſpites Germanum: illas adveniſſe, & cùm magno numero menſæ aſſiderent, adjuratas à Sancto, nè inde, niſi à ſe obtentâ veniâ, diſcederent: advocatos mox cunctos de familia, & interrogatos, noſſent nè præſentes hoſpites: Illos, ſingulis inſpectis, dixiſſe ſuas eſſe vicinas: Miſſos itaque ſtatim ad ſingularum ædes qui explorarent, eſſent nè ſingulæ in ſuis ædibus; & ubi eſſe depræhenſum fuiſſet, diſparuiſſe omnes. Dæmonis ergo ope & in hoſpitiſio, & domi erant mulieres iſtæ.

Dæmon au
efficere
queat, ut
corpus ſit
in diverſis
locis.

Adde, quòd ſæpe magi & maleficæ, ope Dæmonis, faciunt
appa-

apparere in aquis, aut speculis, vel aliâ ratione, effigies illorum, qui alibi revera existunt adhuc vivi, aut quorum corpus in sepulchro, anima in inferno, aut alibi. *Zonaras in Vita Basilii Maced. tom. 3. Annal.* refert hanc historiam. Unus, inquit, ex Imperatoris (Basilii) filius Constantinus, patri præceteris charus, ex morbo obiit. Ejus mortem graviter ferens, omni consolatione repudiatâ, illum sibi viventem offerri cupiebat. Fuit autem quidam Monachus Theodorus, cognomento Sanctabarenus, Imperatori ob summam de ejus virtute persuasionem, ut etiam miracula edere crederetur, familiaris, idemq; Metropolis Euchaitarum antistes. Is igitur fertur Imperatori defunctum filium ostendisse viventem, cum effecisset ut Constantinus equo insidens patri occurrere videretur. Quem cum amplexus & deosculatus fuisset, non amplius vidit Imperator. Hoc certè non contigit ope divinâ, nec virtute Angeli boni, sed Dæmonis, quia Sanctabarenus fuit homo scelestissimus, ut ex historiis constat.

His non obstantibus, dico, Dæmonem efficere propriis viribus non posse, ut idem numero corpus sit eodem tempore in diversis locis. Ratio est, quia Dæmon efficere non potest, quod Naturæ vires superat, ut sæpe diximus: superat autem Naturæ vires ut corpus vel à seipso, vel ab alio in duobus collocetur locis; ergo. Minorem probare conantur multi Philosophi: ego rationem à priori non invenio aliam, quàm naturalem cujusque rei materialis seu corporalis limitationem, quâ fit ut nequeat extendi ad locum se majorem, ac proinde ut non possit simul duo occupare loca sibi æqualia, ut nè minimum quidem excedens æqualem. A posteriori verò habemus experimentum perpetuum & infallibile, quo constat, corpus nunquam occupare novum locum, quin veterem deserat.

Ad allata exempla ajo, illa vel per præstigias & oculorum illusiones contigisse, ut viderentur ii, qui alibi erant, esse ubi non erant; vel Dæmonem absentes in assumpto ex aëre corpore repræsentasse. Possesse autem utrumq; Dæmonem, ex suprâ dictis constat.

CAPUT XXVI.

*An Dæmones possint mutare homines
in bestias.*

POSSE id facere Dæmones, multa suadere videntur exempla. Ex innumeris pauca seligam, & ordine proponam: deinde quid sentiendum sit, statuam. Lege etiam quæ dicimus lib. 3. c. 20.

§. I. Exempla varia, quibus probari videtur,
homines murari in bestias?

NAM focii Ulyssis à Circe Maga in varias animantium formas, teste Homero; & focii Diomedis in aves fuere transformati. Scythiæ Europæe populi Neurii dicti, teste *Pomponio Melâ lib. 2. c. 1.* statis temporibus convertebantur in lupos, iterumque in homines Arcades, ut *Varro* tradit apud *D. August. lib. 18. de Civit. cap. 17.* stagnum quoddam ejus regionis tranantes, transfigurabatur in lupos, & cum cæteris ejusdem generis congregati, per novem annos lupi permanebant: & hoc tempore si humanis carnibus abstinabant, reversi ad stagnum, & iterum tranantes, recipiebant habitum pristinum, addito novem annorum senio. *Olaus Magnus extremis tribus capitibus* libri 18. vulgatissimis exemplis confirmat, in Prussia, Livonia, & Litwania, homines artificiiis magicis transfigurari in lupos, & rursus in humanam speciem reformari. Præcedenti capite dictum fuit, sagas mutari in mustelas, catts, mures, & similia animalia; quod etiam paulò post aliis exemplis confirmabitur. *Simon Magus, & Liodorus Siculus Catanensis*, in quas volebant ferè animalium species, se ipsos transformabant, ut diximus supra cap. 16. *Joannes Sarisberiensis lib. 1. de Nugis Curial. cap. 9.* scribit de quodam, qui videbatur in alias species transformari. Anglorum Annales referunt, incantamenti Merlini Uterium Regem in Gorloidis Cornubiæ Ducis speciem transformatum, ut Igernæ uxoris ejus amplexu potiretur, & ex tam nefario concubitu Atturum & Annam genitos. *Chiezza Histor. Peruv. p. 2. c. 205. & 210.* narrat, Nicaraguanos novi Orbis populos credidisse,

dillè, striges possè se in cattos, simias, porcos, immutare. Quahemallavos verò opinatos, famosam quandam maleficam Augustinam in bovis forma grassatam, quando Beatrix de la Cuua ingenti diluvio & terræ motu interiit.

Narrat *B. August. loc. cit.* fuisse suo tempore mulieres stabularias in Italia, quæ viatoribus caseum dabant, nescio quibus veneficiis infectum; quo sumpto protinus illi vercebantur in jumenta, & onera portabant. Testatur hæc se à Præstantio, viro fide digno, audivisse: eundemque Præstantium retulisse, patrem suum, ejusmodi maleficis cibus per illas mulieres correptum, statim gravi somno indormivisse, ac post multos dies, quorum spatio expergisci nullis remediis unquam potuerit, narrasse, se per id tempus equi habuisse speciem, ac semper frumenta tulisse: addidisse etiam portandi tempus, & locum, & modum quo portasset. Quarum rerum cum veritas inquireretur, aiebat inventum esse, quod equus ejus speciei, quam Præstantii pater dixerat, eo tempore & loco frumenta iistulerat, quibus illa dicebat. *Palladius cap. 20. Histor. Lausia* refert in Vita Macharii, adulterum rustici cujusdam uxorem adamasse: cumque illam in suam sententiam pellicere nequivisset, Magi auxilium implorasse, qui vel maritum necaret, vel uxoris erga se amorem excitaret: tum Magum uxorem in equam convertisse, qualis & marito, & discipulis Macharii, ad quem à marito adducta fuerat, visa est. *Guilielmus Tyri Archiepisc.* refert, juvenem quendam Anglum in Cypro, ubi militabat, fuisse à Maga transformatum in asinum: cumque ad suos redire volens, unà cum sociis navem ingredi tentaret, ab iis tanquam asinum repulsum esse, & ad Magam reversum. Usà est illa adolescentis asini operâ ad triennium, donec in Ecclesia visus est ad genua procidere, & ea quæ ab animante bruto fieri nequeunt, facere: tum enim in suspicionem venit Maga, & ad judices rapta, omnem rem confessà est, atque restituto pristinae formæ adolescente, dignas poenas persolvit. *Vincentius in Speculo lib. 3. cap. 109.* ait, fuisse in Germania duas sagas, quæ hospitium transeuntibus præberent, & plerosque hospites in bestias converterent. Inter alia refert, ipsas adolescentem quendam in asinum commutasse, qui mille ludos & volu-

voluptates viatoribus exhiberet: eumque, ubi semel aquis se immerisset, statim in pristinam hominis formam rediisse. Idem, sed cum aliis circumstantiis, narrat *Guilielmus Mamulsbrucienfis* Monachus apud *Maiolum tom. 2. Dier. Canicul. colloq. 3.* nempe tempore *Petri Damiani* fuisse duas vetulas in via publicas, qua Romam itur, quales *Augustinus* appellat stabularias, id est, transeuntes ad hospitia pro mercede suscipientes (nam stabulum proprie hospitium venale & publicum dicitur) quæ in uno commorantes tugurio, unâ quoque arte maleficâ imbutæ, hospitem quandoque solum advenientem, in equum, vel suem, vel asinum mutabant, & certo pretio mercatoribus divendebant. Quodam die juvenem, histrionicis gestulationibus victum quarentem, hospitio exceperunt, & in asinum verterunt, multum eo lucrifacientes, qui gestuum miraculo distineret transeuntes: nam ad anus mandatum nutumque, quocunque modo movebatur. Non enim illi intellectus perierat, sed loquela. Ingentem inde questum fecerant. Quo cognito, vicinus carè asinum redimit. Cautio tamen hac à mulierculis adhibita est, ut custodiretur, nè in aquam descenderet. Servatus est diu ab aqua, & tandem incautiorem nactus custodem, in lacum proximum se conjecit; & ibi se aliquamdiu volutans, propria restituitur forma. Cumque ab eodem obvius sciscitaretur ejus custos, num asinum vidisset; ille se esse respondit. Famulus id hero retulit, herus ad Leonem Papam. Convicta anus idem fatentur. Dubitantem Papam confirmavit *Petrus Damianus*, vir eruditissimus, prolato exemplo de *Simone Mago*, qui suam *Faustini*ano imaginem impresserat.

Ex his exemplis verisimile redditur, quod apud *Lucianum* & *Apulejum* legimus, eos fuisse in asinum verfos à *Larissæis* mulieribus sagis, quas ideo acceperant, ut cognoscerent, an revera homines in asinos convertere possent, ut audierant.

Olaus Magnus lib. 18. cap. 45. & 47. refert, in *Prussia*, *Livonia*. & *Lithuania* frequens esse, ut in festo *Nativitatis Christi*, sub noctem, statuto in loco, homines maximâ multitudine conveniant, & ibidem in lupos convertantur: qui mox eâdem nocte mirâ feritate in animalia & homines sæviant, ædificia oppugnent, cellaria ingrediantur, cerevisiam exhauriant, vasa transferant. Item inter

Lithuaniam, Samoghetiam, & Curoviam esse parietem ex quodam diruto castello reliquum, ad hunc certo anni tempore aliquot millia eorum convenire, & unumquemque suam agilitatem saltando explorare; eos verò qui parietem transilire nequiverint, flagellis ab eorum præfectis cædi. Modum, quo in lupos convertuntur prædicti homines, ait Olaus esse, ut poculum certis incantatum verbis exhauriant. His similia adhuc in Livonia fieri, testantur mercatores fide digni, & alii oculati testes, apud *Bodinum lib. 2. Demonol. cap. 6.* Narrationem suam confirmat Olaus tribus exemplis relatis cap. ult. loci cit. Vide, quæ dicimus infra §. 4. ex *Maiolo.*

Saxo Grammaticus lib. 5. Histor. & Cranzius lib. 1. Danica cap. 32. narrant, cum Frotho Danorum Rex ad diripiendam domum cujusdam Magæ contenderet, præmissis qui eam cum liberis comprehenderent; ipsam in equum se convertisse; mox accedente Frothone, maritimæ bovis speciem assumpsisse, & pastum in littore vagabundam quævisisse; filios quoq; in vitulos convertisse: hujus monstri admiratione captum Regem, circumiri ipsos, reditumq; ad undas negari jussisse; ac deniq; vehiculo egressum, humi consedis- se: Tum matrem præterito cornu Regem adortam, alterum ejus latus confodisse, & exanimasse; milites verò jaculis portenta confixisse, iisq; interemptis animadvertisse, humana cadavera ferinis capitibus prædita esse.

§. II. Alia exempla de hominibus in bestias commutatis.

Hominum
in bestias
mutato-
rum aliud
exemplum.

Longum ac mirabile est exemplum, quod narrat *Joannes Wierus lib. 6. de Præstigiis cap. 11.* de Petro Bourgoto, & Michaële Verdung, & contigit præterito sæculo; quod, omiſſis multis, referre hic placuit. Anno igitur 1521, die ultimo Decemb. coram multis testibus, *confessus est Petrus, ante annos circiter 19, ipso die nundinarum Polignensium, tam validam ac procellosam defluxisse pluviam, ut non solum nundina disturbarentur, sed & armenta, quibus ille custodiendis tunc præerat, ita disjicerentur, ut ubi requiri possent, planè ignoraretur. Cum igitur cum reliquis agricolis pe-*
cudes

cudes vario quaesitum collectumq; abiret, & solus alicubi aberraret; tres equites nigros, atrumq; indutos vestitum, habuit obvios, quorum postremus rogabat: Amice, quò abis? videris esse turbatus. Verum est, respondit Petrus; id autem evenit ob pecora sævo tempestuosog, nimbo dissipata, & perditã: & cum nullam ea recuperandi rationem videam, animum equidem prorsus despondeo. Bono hunc animo esse iussit eques ille, pollicitus, si modo fidem ipsi daret, magistrum se donaturum, à quo institueretur, nè in posterum ipsius armentum à lupo, vel quavis alia bestia impeteretur, aut ullum sentiret damnum, aut etiam ullum periret pecus. Ut item ipsum redderet confidentiorem, perditas reperturum pecudes addicebat, nec desideratum iri ullas. Pecuniam adhac se daturum spondit. Conditionem hic acceptat, se in eundem locum post quatuor aut quinq; dies reversurum promittens. Hinc cum villicorum comitatu indagatum pergìt, armentumq; quarendum investigat, & post quatrìduum eòdem ad equitem mox agnitum redit. Querit ille, num operam suam illi locare decrevisset Petrus? Quo vicissim interrogante, quisnam esset? respondit: Servus sum magni inferorum Diaboli: sed nè metuas. Tum eã lege suam Damoni operam addixit Petrus, si promissis ille in conservando pecore, & beneficiis conferendis staret. Inde DEO, D. Virgini MARIÆ, omnibus Sanctis & paradisi incolis, baptismo & chrismati renuntiare jubetur. Quo factò, illi exosculandam manum porrigit sinistram, nigram velut mortuam, frigidamq;. Hinc ingenua provolutus alter, aperto capite honorem Sathane defert, eum appellans dominum. Ne quoq; fidei symbolum recitaret, inhibebatur. Perstitit itaq; in Diaboli ministerio circiter biennium, non prius templum ingrediens quàm in fine Missæ, vel saltem post aquæ lustralis consecrationem, quã illum noluit aspergi. Sic quoq; mandarat ipsius preceptor, cujus etiam nomen tum adhuc latuit, sed postea se Moyses appellari significavit.

Interim non erudiebatur Petrus, quomodo jumentum tutari posset, sed hoc officium conservandi pecoris solum præstare videbatur Diabolus, si quandoq; conspicerentur lupi, qui tum nihil injuria inferebant. Post vero pascendi pecora curã exoneratã, facile Diabolum neglexit, frequentans templa, fideiq; confessionem recitans, annos

circiter octo vel novem; donec à Michaële Verdung denuò in sui magistri obedientiam dicto in loco excitatus, eà assenserit conditione, si pecuniam ex promisso suppeditaret preceptor. Ita simul in partibus Chastel Charlon vespere quodam convenitur in nemore, ubi ab aliis ignotis choreas duci, concurrig, visum est. Cernebat autem Petrus, in cujuslibet manu candelam viridem, flammam cyaneam subobscuram eruomentem.

Aliàs illi à Michaële proponebatur, si modò fidem adhiberet, effecturum se, ut quantacung, vellet levitate, procurreret. Consensit Petrus, modò servarentur promissa, pecuniag, donaretur; alioquin se fraudem vereri ait. Pecuniam se procuraturum abundè pollicetur Michaël: qui exutum Petrum nudum linimento inungit, quod secum ferebat; unde hic se mox in lupum verè mutatum autumabat, & quatuor suos pedes lupinos & pilos intuitus exhorruit: sed tam celeriter, quàm venti status provolat, se concurrisse asseruit; nec id fieri potuisse, nisi vehentis ipsum magistri operà, qui continuò in ejusmodi excursionem volatu aderat, quamvis eum non priùs videret, quàm humana restitutus formæ. Michaël itidem inunctus, unà tam pernici vehebatur cursu, quàm optaret, celeritate etiam visum prævertens. Ubi eam fuissent passi metamorphosin horam unam aut alteram, rursus à Michaële illiti, opinione citius in pristinam redière figuram. Unguentum utriq, donabatur à magistris Guillemine scilicet Michaëlis magistro, & Moyset Petri. Ubi de sua lassitudine post ejusmodi cursum, ut se difficulter quandoq, erigeret, apud magistrum quereretur Petrus, nihil id esse respondit ille, & mox curatum iri.

Contigit quoque, Petrum ex Michaëlis institutione inungi, & conversum in lupum, sex vel septem annorum puerum masculum dentibus comprehensum occidere: quem tamen ob clamorem & ejulatum relinquere coactus, ad suas vestes confugit; ubi se herbis ex Michaëlis doctrina fricans, in humanam revertebatur faciem. Simile quiddam Michaëlem cum ipso aliàs tentasse fatebatur, & quodam die in luporum imagine execasse feminam pisa colligentem: supervisse autem Dominum de Chusnee; cui etiam nocere volentes, aliquoties insultabant frustra. Confessus item est uterq, se in ea Lycanthro-

thropia trucidasse puellam circiter annos quatuor natam, eamq; totam devorasse, excepto brachio &c. Quandam item puellam se jugulasse, ejusdemq; exuxisse sanguinem, & collum vorasse, facti sunt. Similiter tertiam perdidisse, ejusq; orificium ventriculi comedisse, ob famelicam Petri fauces. Aliàs etiam in horto puellam interemisse octo vel novem annorum, cui dentibus collum infregerat Petrus &c. Hic insuper confessus est, se capram jugulasse prope agrum magistri Petri Bongre; eam scilicet momordisse, & guttur secuisse cultro. Michaël in lupum vertebatur vestitus, Petrus verò exutus: qui etiam se ignorare quò pili devenirent, quando desineret esse lupus, retulit. Omitto alia, quæ Wierus addit. Hujus ejusdem historiæ meminere ex Wiero Joannes Bodinus lib. 2. *Demonol. cap. 6.* & P. Petrus Thyraus lib. 2. *de Spirituum Apparit. cap. 15.*

§ III. Adhuc alia exempla hominum in bestias transformatorum.

Joannes Bodinus lib. 2. *Demonol. cap. 6.* refert de quodam Garnerio nomine Lugdunensi, damnato ad rogam à Parlamento Dolensi Die 18. Jan. Anni 1573, quòd die Michaëlis festo ad Serranam sylvam in vineis Chostenoyanis (quæ à Dolensi oppido quadrante miliaris absunt) puellam decem aut duodecim annorum natam ceperat, manibus, quæ luporum pedibus consimiles videbantur, dentibusq; occiderat, femorum & brachiorum carnem devoraverat, & de ea ad uxorem detulerat: quòd item post mensem eadem formâ alteram puellam ceperat, occideratq; voraturus, nisi tres homines impedimentum attulissent &c.

Hominum
in bestias
mutato-
rum ad-
huc alia
exempla.

Idem Bodinus loc. cit. ait, narratum sibi à Domino Bordino, generali Procuratore Regis, exemplum è Belgis missum cum judicio toto à Judice & Actuariis obsignato, de lupo sagittâ ad femur transfixo; qui postea in hominem versus decubuit in lecto cum sagitta, quam avulsam agnovit ille, qui fuerat jaculatus, tempore & loco ex confessione hominis comprobato. Jobus Fincelius lib. XI. *de Mirabilibus* scribit, Paduæ lycanthropum fuisse deprehensum cui lupini pedes resecti fuerunt, & momento manibus ac pedibus truncatus homo exstitit. De Magis Vernonii refert Bodinus

nus loc. cit. eas frequenter felium innumerabilium specie in castellum pervetus solitas convenire; ibique viros quatuor aut quinque pernoctantes, multitudinem felium se invadentium expertos, & unum illorum occubuisse, ceteros fuisse læsos, *sed multis felibus vicissim læsis; quæ postea in faminas versa, gravia vulnera comperita sunt accepisse.*

In *Malleo Malefic.* Quæsitores quinque, hujusmodi causarum peritissimi, scripto tradunt, tres Magas ad Argentoratum formatrium ingentium felium agricolam adortas esse; qui defendendo se eas vulneravit, ac depulit. Deinde verò statim mulieres decumbentes fuerunt repertæ, & graviter vulneratæ. Quæ de re cùm interrogatæ eum accusassent, à quo vulnus acceperant; ille Judicibus horam & locum indicavit, quo feles appetiverunt ipsum, & quo eas læserat. *Bodinus* loc. cit. ex *Jobo Fincelio loc. item cit.* narrat, Anno 1542, Sultane Solimanno imperium Orientis obtinente, tantam fuisse luporum multitudinem Constantinopoli, ut armatus Imperator cum prætorio milite procedens, ad centum quinquaginta simul compulerit; qui universo populo spectante ex urbe disparuerunt. *Joannes Trithemius* in Chronico Anno 970 refert, Judæum quendam Baianum nomine, Simeonis filium, in lupum se, cùm placuit, transformavisse, & invisibilem se reddidisse.

S. IV. Scriptorum variorum testimonia, de hominum in bestias transmutatione.

Testimonia varia de transmutatione hominum in bestias.

HÆc sunt exempla, quibus probari videtur, homines à Dæmonibus, & à Magis ope Dæmonum, conversos non rarò fuisse in bestias. Accedit his multorum Scriptorum, aliorumque doctorum Virorum testificatio, qui apertè fatentur, prædictas metamorphoses à Dæmone & Magis fieri posse, & in prædictis aliisq; exemplis esse factas. *Petrus Mamorius* in *Libello de Sortileg.* ait, mutationem hominum in lupos visam à se esse in Sabaudia. Eandem *Henricus Coloniensis* in *Libello de Lamiis* pro indubitato affirmat. *Ulricus Molitor* in libello, quem dedicavit Sigismundo Cæsari, scribit disputationem ea de re coram Cæsare habitam, &

cer-

certissimis rationibus, exemplorumq; innumerabilium experientia constitutum, transmutationem istam veram esse: & ipse Lycanthropum à se fuisse visum narrat Constantiæ, qui accusatus, evictus, damnatus, & à confessione mortis fuit traditus. *Bodinus lib. 2. Dæmonol. cap. 6.* ait, multis libris in Germania editis ostendi, unum ex potentissimis Christianorum Regibus, nuper defunctum (scripsit Bodinus circa Annum 1579) in lupum sæpe fuisse conversum, & ob id Magorum omnium facile principem habitum. *Pomponatius* non malus Philosophus, & *Theophrastus Paracelsus*, certissimam esse affirmant hominum in lupos transmutationem. *Gaspar Peucerus* scribit, has metamorphoses sibi semper visas fuisse fabulas, sed coactum fuisse credere ab eo tempore, quo mercatores plurimi fide digni, negotiantes in Livonia, affirmarunt multos fuisse ibidem accusatos, evictos, & à confessione adjudicatos morti, quod in luporum specie damna aliis intulissent. Modum & tempus quo id quotannis faciunt, insinuavi supra §. 1. ex Olao Magno. Rem eandem narrat *Maiolus tom. 2. Colloq. 3.* his verbis. *Ineuntibus diebus, qui proximi Natalem Domini sequuntur, circumit puer altero pede claudus, qui illa Diaboli mancipia, quorum ingens est numerus, convocat, & sequi jubet. Quod si cessant, aut cunctantur, mox alius vir procerus, flagello ex loris ferreis, iisq; flexibilibus, connexo perpulsos, cogit ut procedant properè. Is cadere miseros adeo graviter dicitur, ut multo tempore vestigia è vibicibus reliqua cum magno doloris sensu corpora vellicent. Quamprimum autem accinguntur ad sequendum, mox exui priori specie, & lupinâ indui videntur. Conveniunt aliquot millia; prait dux cum flagello ferreo; sequitur agmen eorum, qui se luporum specie circumdatos falsâ persuasione credunt. Educti, in obviam pecora irruunt mordicis, & apprehensa dilacerant; rapiunt quæ possunt; dant & alia damna; sed homines attingere, aut ladere, non illis fas est. Ad flumina ubi accesserunt dux flagelli ictu aquas findit, ut dehiscere & discedere videantur, relicto sicco tramite quo transeant. Exactis diebus duodecim, dissipatur agmen rursus, & ad se quisq; depositâ lupi, & receptâ hominis specie, revertitur.* Rem hanc in Livonia audivisse, eamque toti populo pro exploratissima haberi, affirmavit

mavit Bodino Languetus Burgundus, Ducis Saxonix apud Gallix Regem Agens seu Internuntius. Idem didicit Bodinus ex litteris cujusdam Germani, scriptis ad Conneftabilem Gallix.

Hanc eandem metamorphofin, ac hominum in varias beftias commutationem, videtur agnoviffe tota antiquitas: nam, ut vidimus, ejus meminit Herodotus, Pomponius Meja, & Marcus Varro; imò & ante Herodotum Homerus, deinde Solinus, Strabo, Dionyfius Afer, Virgilius, & Ovidius in libris Metamorph. in quibus licet multa fint fabulofa, conftat tamen ex iis, quàm perfuafum fuerit antiquis, fieri fimiles metamorphofes.

§. V. Aliorum de lycantropia, aliisque metamorphofibus hominum in beftias, fententiæ refelluntur.

Sententiæ
aliorum
de trans-
mutatione
hominum
in beftias
refellun-
tur.

Primò, Sunt qui hominum in beftias transmutationem nullam prorfus admittunt, nec veram, nec fucam ex Dæmonum aut magorum delufione, purantque omnia, quæcunque unquam in hoc genere contigerunt, aut contigiffe narrantur, humorum vitio, aut atræ bilis excessu, alteriusvè vi morbi contigiffe, illisque fymptomatibus affectos putaffe fe in lupos, afinos, cattsos, aliasque beftias converfos. Certè Paulus Ægineta, Aetius, Condronchus, aliique Medici, lycanem feu lycantropiam inter morbos numerant. *Qui lycantropiâ* (inquit Ægineta lib. 3. cap. 16.) *id est, hominis in lupum, quem Græci λύκων nominant, conversione correpti sunt, per noctem domo egressi, lupos per omnia imitantur, & quoad illucefcant, circa defunctorum monumenta plerumq; errant.* Pergit enumerare hujus morbi indicia, ac remedia, aitque effe quandam speciem melancholiæ. Eadem habet Aetius *Tetrab. 2. Serm. 2. c. XI.* Ex fimili morbo fe aliqui canes, fues, leones &c. putant; imò & Dæmones. *Pomponatio* (inquit Maiolus loc. cit. fuprà) *oblatu est aliquando ager lycantropiâ laborans, quem rustici fortè subfanore peritum, captumq; quia fe lupum effe clamabat, & fugere illos jubebat, nè ab ipfo devorarentur, excoriare taperant, ut explorarent an verfpellis effet, id est, inverfos pilos haberet (sicenim erant perfuasi errore populari:) sed Pomponatii interceffione dimiffus, &*
per

per idonea medicamenta curatus fuit. Hoc morbo laborare putat *Guilhel. Camdenus in Hibernia sua p. 2.* Livones ac Borussos illos, de quibus supra locuti sumus §. 1. De quibus apud Maiolum loc. ibidem citato subjungitur, quòd *qui mutantur, conversione momentaneâ concidunt subito, ut qui morbo attonito corripuntur, & jacent exanimis similes, ac sensu carentibus & vitâ.* Addit, ex eorum numero, qui singulis annis in lupos, modo ibi dicto, converti dicebantur, unum fuisse captum, & Duci Prussiæ adductum à rusticis, quorum jumenta dilaniasse dicebatur. *Erat is* (inquit Maiolus) *homo deformis, nec multum absimilis fera, habebatq; vulnera in facie, quæ dicebatur accepisse morsus à canibus, ubi fuisset mutatus in lupum.* Is à quibusdam, quibus Princeps id negotii dederat, interrogatus aiebat, se quotannis bis ita mutari solitum; primò circa Natalem Christi, deinde circa festum Joannis Baptistæ; illisq; temporibus se efferari, & cogi impetu quodam naturæ, versari in sylvis inter lupos. Maximo autem horrore & languore corporis se affici, antequam pili erumperent, & forma mutaretur. Hæc affirmanti credita sunt. Sed cum ad explorandam rei veritatem diu captus in arce detineretur, ac diligenter observaretur à custodibus carceris, an aliquando efficeretur lupus; retinuit semper eandem formam quam habuit. Is fuit exitus fabulæ. Vana ergo sunt omnia, & non nisi phantasiæ vi morbi læsæ simulacra, quæcunq; de hominum in bestias transmutatione narrantur, atque scribuntur. Ita nonnulli sentiunt.

His respondeo, fieri quidem posse ut ex humorum vicio, & atræ bilis excessu, phantasiæque læsione, oriantur in hominibus affectus quidam lupini, & odium in greges ac homines, desideriumque eos invadendi, lacerandi, ac vorandi; at tunc ipsi soli qui tali morbo laborant, putant se lupos, aliasvè bestias, ferinamque sævitiam imitari, aliis verò homines videntur, prout revera sunt, & prout revera quoad speciem externam apparent. Et tales fortassis fuerunt nonnulli ex illis, quos in præcedentibus retulimus. At quando aliis quoque lupi, canes, feles, asini, vel aliæ bestiæ videntur, prout in plerisq; propofitis exemplis contigit; nequaquam id à morbo provenit. Alia ergo afferenda est dictarum mutationum causa.

Secundò, Alii phantasticas quidem esse putant prædictas metamorphoses, ac non morbo, sed Dæmonis illusioni illas adscribunt: putant enim, humana corpora à Dæmonibus separari, phantasiamque perturbari, ut putent se lupos, aliasvè bestias esse. Nihil itaque hi agunt illorum, quæ historiæ memorant, sed vanis imaginibus à Dæmone illusi illa se agere putant. Hac ratione delufos putat Wierus Petrum illum, ac Michaëlem, de quibus supra §. 2. dicens, linimentum, quo ungebantur lupum induturi, haud dubiè somniferum erat, & suam sortiebatur vim, cum nudis partibus corporis illiniretur, illicireturq; à nativo calore in actum: inde somno oppressis alto, simulacra conversionis eorum in lupos vagabundos, aliis insipientes, puellas jugulantes, vorantesq; &c. hinc & pernix ea sequebatur velocitas, qualis imaginatione, cogitatu, vel somno haud difficulter perficitur. Ubi deinde post horam, vel longiùs, unguenti soporiferi virtus elanguesceret, periretq; tunc velut ex gravi veterno expergefacti, se homines esse videbant, qui antea fuerant. His idem *respondeo* quod antea: potest Dæmon soporare humana corpora, potest mira dormientibus ac somniantibus objicere simulacra, & verò etiam sæpe facit, ac fortassis etiam fecit aliquibus ex relatis in antecedentibus; at id semper, & omnibus, qui se in bestias mutatos asseruerunt, contigisse nego, quoniã qui hac ratione deluduntur, sibi solis, non aliis etiam bestiaè videntur. Somniat ergo Wierus, aut delirat, dum id persuadere conatur.

Tertiò, Alii putant, Dæmonem latenter surripere corpus humanum, & substituere ferinum, ac deinde humanum restituere; ita ut eadem humana anima nunc in humano, nunc in belluino deliteat corpore. Sed hæc sententia implicat multa absurda, & in philosophia falsã, ac proinde Dæmonibus impossibilia: nec enim potest Dæmon animam à corpore separare, citra hominis mortem; nec separatam iterum eidem conjungere, sine resurrectionis miraculo, ut postea videbimus. Hoc solum nunc dico, sæpe illos, qui belluino simulacro apparentes fuerunt ab aliis vulnerati, aut mutilati, restitutos humanæ formæ verè vulneratos ac mutilatos comparuisse, uti ex relatis historiis constat. Ergo huma-

humanum corpus non deposuerunt, dum sub ferina forma apparebant.

Quartò, Alii ulterius progressi, putant non solum corpus humanum in belluinum, sed animam etiam rationalem in irrationalem commutari, atque adeo totum hominem in bestiam mutari, & ex homine verum lupum, verum asinum, aliamvè veram bestiam fieri. Id suadere videntur primò omnia exempla in præcedentibus allata, ex quibus apparet homines revera in bestias fuisse mutatos. Secundò, quia non solum exterior forma, sed etiam operatio, & feritas, & vires, & tota vivendi ratio in talibus hominibus in bestias commutatis est belluina: ululant enim ut lupi, greges invadunt, onera ferunt gravissima & humanis viribus superiora, delectantur carnibus crudis. Accedit quòd aliqui multis non solum diebus ac septimanis, sed annis etiam sub ferinis corporibus vixerunt. Cùm igitur ex operationibus colligamus naturas rerum, dubium nullum esse videtur, & corpore & animã tales homines fuisse in bestias conversos. Et ita factum fuisse asserunt illi ipsi, qui in tali statu vixerunt. Sed his *respondeo* primò eodem modo, quo præcedentibus: si enim læsis transmutatis læsa reperiuntur postea humana corpora, hæc nequaquam transmutata fuere. Secundò, transmutati sæpe faciunt tales actiones, quæ non nisi ab animâ rationali proficisci possunt, ut patet in asino illo, de quo Guilielmus Tyri Episcopus, relatus supra §. I. Recordantur præterea eorum, quæ in tali statu fecerunt; ergo rationalem animam in illo habebant, eandem nimirum quam postea habent.

§. VI. Nostra sententia statuitur de transmutatione hominum in bestias ope Dæmonis.

R Ejectis aliorum sententiis, ego cum *Delrio lib. 3. Disquisit. Magic. q. 18.* hæc statuo. Transmutationes hominum in bestias, quæ ope Dæmonis fiunt, & in quibus homines verè sub bestiarum formis apparent (uti in multis exemplis supra recensitis sine dubio contigit) delusoriae sunt, & uno ex sequentibus modis contingunt.

Sententia nostra de transmutatione hominum in bestias.

Primò aliquando Dæmon illum, quem in bestiam transmutare

vult, subtrahit ex aliorum oculis, & alicubi in loco abdito soporat, ipse verò assumpto bestię corpore, vel vero, vel ex aëre formato, & sibi circumdato, illa coram aliis gerit, quæ putant homines ab alio homine in bestiam mutato patrari. Hoc stratagema à sancto quodam Viro manifestatum narrat *Guilhel. Parisiens. p. ult. de Uni. cap. 13.* *Secundò*, aliquando illis ipsis, quos sub bestiarum forma apparere vult, ferarum exuvias aptissimè circumdat. Hoc eum fecisse, constare ait ex quorundam confessionibus, quibus lupinam pellem in trunco quopiam cavæ arboris occulendam tradiderat, ut cùm vellent, in ea comparerent. *Tertiò* denique, Magis aëream circumdat effigiem belluæ, & membra phantastica membris humanis ita circumponit, caput nimirum capiti, pedes pedibus &c. aliaq; quæ ad belluinam effigiem necessariæ sunt, supplet, ut veræ bestię quoad externam speciem videantur, tam sibi ipsis, quàm aliis hominibus, & animalibus.

Hic ultimus modus videtur esse frequentior. Et cùm hoc modo, uti & secundo, apparent, relinquunt vestigia bestiarum impressa terræ; & dum ferina illa membra fauciantur, aut amputantur ab aliis, humana etiam membra, quibus ferina illa circumdata erant, reperiuntur fauciata, aut amputata, quia illa tunc ictum excipiunt (nisi à Dæmone impediatur) cedente facilè circumjecto aëre. Aliquando tamen quando verum humanum corpus abest, ut in primo modo, tunc Diabolus in absentium corpore illam ipsam partem fauciat, vel amputat, quæ in ferino suo phantastico fauciata aut amputata fuit. Confirmant hoc sequentes historiae, quarum primam narrat Bartholomæus Spinæus Q. de strigibus cap. 16. alteram Delrius loco. cit.

Hujus etiam apparentis conversionis (inquit Spinæus) strigum in cattos, testis alius in hac eadem civitate Ferraria Philippus nomine, artificio cerdo, subjudiciali juramento mihi asseruit hoc anno, strigem quandam ante tres menses ei imposuisse, ne prohiberet venire circa puerum (à se fortè strigatum) quem curandum assumpserat, si quas blandientes & alludentes videret cattos. Eadem igitur die dum discessisset illa, viderunt post horam ipse & uxor sua cattum magnum & hæcenus ab eis invisum, quæ ad puerum accedebat concito gradu.

Quam

Quam cùm ex timore parentes sæpius abegissent, postremò contra-
vententis vexationem ad impatientiam exarserunt : clausòq; ostio
vir ille gravissimè cattum hinc inde fugientem diutius hastà percus-
sit, & demum ex alta fenestra se jactare compulit, ut tota collisa vi-
deretur corpore cattus. Ex tunc autem strix illa vetula toto confracta
corpore per plurimos dies lectò decubuit &c.

Vix quinquennium effluxit (inquit Delrius) cùm in pago quo-
dam Occidua Flandria, ubi fascino pestis mirè gliscit, haud pro-
cul à Dixmuda, panè ad Iperlee & Isara conflugem situ, contigit,
quod ab homine religioso, fide digno, qui tum illic in vicinia, auditi-
one accepi. Rusticus quidam unà cum filio adolescente in symposio po-
sitans, limis observabat coquam mensuras cerevisia, quam propina-
bat (ut solent) bifurcà notantem cretà. Dissimulat nihilominus in-
terea, dum compotatio solvitur : tum hospitem vocat, ut calculum ex-
pensi ducat. Petit ista quantum creta notaret : negat ille, & multis
ultrò citròq; jactis, pecuniam in mensam projicit, quam sciebat suffice-
re; & discedit. Stomachabunda hæc : tu verò, ait, non hinc hodie
poteris domum, vel non ego qua sum. Abit contemnens muliercula
minas. Ut pervenit ad fluvium, in quo scapham reliquerat, ne-
quit unà cum filio admodum valido summà ope eam à ripa contis de-
pellere : diceres clavus affixam in uvulo solo. Fors duo tresvè milites
illaciter habebant : compellat, & Contubernales (clamat) boni, ve-
nite suppetias; merces opera futura, largum à me bibale. Parent,
& ingressi quantum possunt protrudunt : diu frustra fuère : anhelus
unus & sudans; quin sarcinas & onera hæc efferimus, fortè vacuum
commodiùs deducemus. Fit : & ecce mercibus expositis, vident in-
sentina ingentem luridum buffonem, scini illantibus oculis eos in-
tuentem. Non tulit unus militum, sed gladii cuspidè perforatum
adguttur tumidatum in aquam ejecit. Ille quasi exanimis in ter-
gum provolvitur ventre resupinato : vulnera natitanti imponunt
cateri alia, & repenti navis solvitur. Latus rusticus auxiliores ad
idem, unde recesserat, hospitium reducit : potum petit : præbet ancil-
la. Quarit ille, ubi hospita? audit pessimè habere, & animam in
lectò agere. Quid, inquit, inepta, ebrium me putas? vix media
pars hora elapsa, cùm ego illam isthinc sanam & malam, qualis tu, re-
liqui.

liqui. *Eo, & visam quid hoc rei? Intrat in thalamum; invenit colum & ventrem vulneribus confossam, laceramq; expirasse. Unde hac, exclamat, vulnera? Nescire se profitetur ancilla, nec domo illam, quod sciat, pedem extulisse. Itur ad magistratum: vulnera casim pun-ctimq; illata inveniuntur iisdem in locis, quibus buffonem, qui nusquam comparebat, milites distinxerunt.* Hac de metamorphosi hominum in bestias dicta sufficiant.

CAPUT XXVII.

An, & quomodo efficere possint Dæmones, ut bruta, & res inanimata loquantur.

Locutio
brutorum,
& aliarum
rerum, ope
Angelo-
rum bono-
rum & ma-
lorum.

Quod de Dæmonibus seu Angelis malis quæritur, etiam de bonis Angelis quæri potest, ac solet. Possè, ac solere, tam bonos, quàm malos Angelos efficere, ut bestia, & res quædam inanimata loquantur, multa docent exempla apud sacros & profanos Scriptores. Et ope quidem bonorum Angelorum locuta censetur asina Balaam *Numer. cap. 22.* & Irene Spiridionis filia mortua, depositi locum indicans, apud *Ruffinum lib. 1. Histor. Eccles. cap. 5.* & quidam interfectus, Macarii iussu homicidam indicans apud *Fulgos. Exempl. lib. 1 cap. 6.* & calvaria colloquens cum alio Macario de variis damnatorum sedibus, apud *Marulum lib. 6. c. 14.* & Venerabiles Confessores Africa, qui in persecutione Vandalica radicibus abscissis linguis adhuc clarè loquebantur, apud *Prosop. lib. de bello Vandal.* quod ultimum etiam de Anglo quodam Sacerdote refert *Polydorus lib. 13. Histor. Angl.*

Ope verò Dæmonum apud Gentiles olim locuta sunt geminae columbae Dodones, & quercus Dodonea, apud *Lucian. in Mycillo;* & Argus carina, *Apol. 4. Argonaut.* & equus Achillis, apud *Homerum Iliad. 19.* & ulmus Gymnosophistarum quæ Apollonium salutavit, apud *Philost. in Vita Apoll.* & Caucasus fluvius qui Pythagoram salutavit, apud *Porphor. in Vita Pythag.* & canis Simonis Magi, qui D. Petrum, & alios allocutus est, apud *Clement. in Itinerar.* & *Glycam in Annal.* & simulacrum Jovis Antiochia, quod Theo-

tecus Magus fecit oracula fundere in odium Christianorum, apud *Euseb. lib. 9. Histor. Eccles. & simulacrum Fortunæ Romæ, quod matronas Romanas allocutum est, apud Valerium Max. lib. 1. Taceo alia multa exempla, quæ habet Torreblanca lib. 2. cap. 24.*

Ad modum quod attinet, dico breviter, tam Angelos bonos, quam malos, non aliter facere bestias, aliasvè res in animas loqui, quam vel in illis, vel juxta illas formando verba in aëre. Ubitamen hoc discrimen noto cum Delrio loc. cit. Quando loquuntur per animalia illa, quibus apta sunt organa ad loquendum, ut sunt picæ, corvi, psittaci, & alia hujusmodi; in ipsismet loquela formatur; & tunc est actio vitalis respectu talium animalium, non tamen intellectualis. Quando verò loquuntur per alia animalia, quibus non sunt apta instrumenta ad loquendum, ut sunt asini, boves; formatur quidem in ipsis loquela, sed non est vitalis seu animalis respectu talium animalium, quia soli Angeli formant verba in illis. Quando deniq; per res inanimatas loquuntur, tunc vel in illis, vel juxta illas formant verba Angeli, & locutio multò minùs est vitalis respectu illarum rerum.

Ex his facilè statui potest, quâ ratione Angeli ac Dæmones in allatis exemplis fuerint per animalia, aut res inanimas locuti.

CAPUT XXVIII.

An Dæmon possit hominem reddere immunem à læsione, vulnere, & dolore.

§. I. Possè id facere Dæmonem, statuitur.

Quod possit immunem reddere à læsione, & vulnere, docere videntur multa exempla antiqua & recentia, & frequens multorum (proh dolor) experientia. *Jamlichus lib. de Myster. Egypt. paulò ante med.* loquens de vatibus Gentilium, testatur. Dæmon potest reddere hominem immunem à læsione.

R

multos

multos admoto igne non uri; vel si urantur, uſtionem non ſentire; ut nec alia ulla tormenta: utique non virtute divinâ, ut Jamlichus putat, cùm DEUS impiis hoc privilegium non concedat, ſed diabolicâ. De Simone Mago ſuprà cap. 16. retuli ex Clemente, eum in igne poſitum non arſiſſe. Zwinglii cor poſt exuſtionem illæſum inventum fuiſſe, refert *Thuan. lib. 1. Hiſtor.* Gentiles olim putabant, magico carmine aciem gladii ſic retundi, ut nec levi vulnerere cutem queat perſtringere: & hodie paſſim quidam impii, milites præfertim (ut *Sprengerus* etiam notat in *Malleop. 2. q. 1. c. 16.*) putant ſe fore invulnerabiles, & sæpe etiam ſunt, ſi arma certo ritu incantent, vel ſacrilego auſu crucifixi imaginem compungant; vel (ut *Condronchus ait lib 3. de Morb. venef. cap. 12.*) comminuant, aut confringant; vel (ut notat *Delrius lib. 2. Diſq. Magic. q. 21. & Pomponatius lib. de Incant. c. 5.*) ſi ferant interulam lineam horrendis inſcriptam imaginibus, quam vocant Camiſiam ſeu induſium inferni; vel (ut idem *Delrius* notat) ſi periapta quædam ferant variis characteribus magicis inſignita; aut orationes, quas blaſphemè & mendaciter tribuunt D. Leoni, vel Carolo Magno, inſignitas magnis Dei nominibus?

Sæpe tamen vulnerantur minùs cogitantes, qui hujusmodi remediis utuntur, vel quia Diabolus illos decipit, nec ſtat pacto cum illis, aut aliis à quibus didicerunt, inito; vel quia deficiunt in conditione aliqua pacto appoſita; vel denique quia Deus Diaboli potentiam retundit, nec permittit ut clientes ſuos indemnes ſervet. Sic quotidie videmus, qui glandibus plumbeis trajici non poſſunt, poſſe argenteis, vitreis, alteriusvè materiei; & qui nullis trajiciuntur, ſclopætis inverſis percuſſos occumbere; & qui uno telorum genere vulnerari nequeunt, vulnerari alio. Novit ſtudioſum Juris, nomine Quirinum, Delrius, qui cùm membranulâ magicis characteribus, vel ut ipſe putabat, magnis Dei nominibus inſignitâ fretus, audacter ſe jurgiis & pugnis immiſcuiffet, sæpe ictus nunquam ſaucius; tandem Romæ in ſympoſio minimo vulnere fuit interemptus. De alio, cui Scaffi nomen, inſigni malefico, in Bernenſium territorio, narrat *Niderus in Formicar.* qui publicè & pro-caciter gloriabatur, ſe, quodocunque vellet, oculis & manibus ini-

inimicorum suorum subducere instar muris posse, & sæpe etiam, sese subduxisse; tandem cum ab hostibus suis in quodam hypocaufto prope fenestram sedere fuisset notatus, & nullas timeret insidias, *per fenestram gladiis & hastis inopinatè transfixus est, & ob sua facinora ibi mortuus miserabiliter.* Ex his patet, posse Dæmonem suos reddere immunes à vulneribus?

Tormentorum sævitiam quotidie malefici in equuleo eludunt, Item à tormentorum dolore. & nullum cruciatum, nullumque damnum sentiunt, seu vigiles, seu somno inter tormenta correpti. Narrat *Charondas lib. de Antichristo revelato Nota. 1.* & ex ipso *Delrius loc. cit.* quandam fæminam quinquagenariam, Charondæ notam, sic elusivè infusionem laridi liquati toto corpore factam, & omnium membrorum diram distractionem, ut ex equuleo sublata omni sensu doloris vacaverit, integraque & illæsa apparuerit, nisi quòd pollex pedis avulsus in quæstione, redditus non sit: cujus tamen illi jactura noxæ ulli vel impedimento non fuit. Hanc tamen, cum omnia tormenta elusivè, & omnia negassèt pertinaciter, tandem Diabolus in carcere elisà gulà necavit, qui eam etiam maleficii per energumenam antea accusarat. Narrat ibidem *Delrius*, captam Anno 1599, prope Samarobrinam, puellam quandam strigatricem, *que nec pedum ustulationem sevissimam, nec flagra validissima sentiebat; donec Sacerdotis cujusdam monitu illi Agni benedicti ceream imaginem in collum injecere: tunc enim vi sacri amuleti Dæmonis prestigiosa ludibria depulsa, & illa vim doloris capit persentiscere.* Unde patet (subjungit *Delrius*) hanc indolentiam non nasci ex ulla physica causa, sed operà Dæmonis induci. Possunt quidem, ac solent aliqui, ob singulare corporis robur, aut animi tolerantiam, sine ulla doloris significatione, perferre gravissima tormenta; at ut nullum sentiant in illis perferendis dolorem, fieri humanis viribus nequit. Possunt etiam similia sine doloris sensu tolerari, adhibitis unctionibus & pharmacis quibusdam naturalibus, confectis ex opio, solano & similibus, quibus humores turbantur, sopor altus conciliatur, nervorum origines obstruuntur, sensus stupefit, sensatio impeditur; unde & liquefacto plumbo aliqui manus lavisse sunt visi, & vultum, lotis priùs aquà quâdam partibus illis, te-

terat, adegisset, nec à Mugeta vocem, nec ab ipso vulnere sanguinis guttam ullam elicere, atq; exprimere potuit. Cùm rursus locum macula proximum leniter etiam vulnerasset, ingentem ea ex dolore clamorem edidit, & largus cruor sese inde effudit. Stigmata hæc non omnibus à Dæmone imprimuntur sagis, aut magis, sed iis tantùm, quibus diffidit nè constantes sint. Aliquando etiam cùm capti sunt. Non eadem est omnibus forma stigmatum: aliquando enim est simile leporis vestigio, aliquando buffonis pedi, aliquando aranæ, catello, gliri. Nec idem est in omnibus locus: in virorum enim corpore sæpe visitur sub palpebris, sub labiis, sub axillis, in humeris, in sede ima; in fæminis etiam est in mammis, in fronte, in locis muliebribus. Non etiam in omnibus est insensibile, ut docet experientia, teste *Delrio lib. 5. Disquisit. Magic. sect. 5.*

§. II. Inquiritur modus, quo id faciant
Dæmones.

Superest ut modum indagemus, quo mira hæc, quæ narravimus, efficià Dæmone Naturæ viribus existimemus; præter enim Naturam efficere nihil potest, ut sæpe dictum.

Ad immunitatem ab ignis ustione quod attinet, sciendum est, esse ignes aliquos, qui non urant, sive simpliciter, sive in certa materia, ut tradunt Scriptores varii. Nam *Aristoteles lib. de Admir. Audit. cap. 31.* tradit, in Pythecusis ferventem & calidum ignem mirum in modum reperiri, non tamen comburere. *Plinius lib. 2. cap. 107.* ait, in Puteolano monte sulphureo ignem esse manantem, qui neque oleo, neque cerâ, aut quolibet pingui, neque sulphure quidem accendatur, aut augeatur, neque aquâ restinguatur, aut accendatur, stuppam tamen injectam non adurere, nihil denique ex eo accendi posse luminis. Hunc *Maiolus Colloq. 22* non ignem, sed igneam aquam esse existimat. *Joannes Diaconus in Vita S. Nicolai apud Methodium* scribit, esse penes urbem Patenam Lyciæ quendam locum campestrem, qui totus per noctem, quasi ferrarii fornax ignivomam vaporat flammam, talis naturæ, ut si quis manus propius admoverit, ardorem quidem sentiat, sed nullam patiarur adustionem. *Marcus Polus lib. 1. cap. 28.* narrat,

Dæmones quomodo immunes reddant aliquos in la sione & dolore. Ignis, qui non comburunt.

in Provincia Vochan, in planitie Pamor, sub magni Cham ditio-
ne, adeò ingens esse frigus, ut illius vi ignis prorsus reprimatur, ut
nec lucere valeat, nec aliquid illo coqui unquam possit. Omitto
multa alia, quæ in Mirabilibus Elementorum afferemus. In Ma-
gia nostra Pyrotechnica, quæ est liber 2. par. 4. Magiæ Univers.
multos recensuimus modos ignem sine noxa tractandi. His po-
sitis, æstimo Dæmonem efficere posse, ut quis in igne non combu-
ratur, si vel igne ordinario latenter subtracto supponat alium, qui
comburendi vim non habet; vel corpus succo, unguento, aliove
remedio, quod igni resistat, perungat per se, aut per alium: vim
enim comburendi ab igne tollere non potest.

Immunitatem ab ictu gladii, globi sclopetarii, jaculi, aliorum-
ve instrumentorum procurare potest, si, ut potest, impetum illo-
rum, ubi ad corpus lædendum pervenerunt, retundat, nè ulte-
riùs pergant. Possunt autem id Dæmones modis suprà cap. 8. di-
ctis. Quæ ergo in hunc finem adhibentur ab aliis, qui immunes
à vulnere ac læsione esse volunt, vim nullam conferunt, sed solùm
ex pacto adhiberi debent. Non mirum ergo, si sæpe effectu desi-
derato careant.

Immunitatem à doloribus quomodo largiatur Dæmon illis, qui
in equuleo torquentur, ac distrahuntur, ut nullum cruciatum,
sentiant, nullumque damnum incurrant, fateor me nescire: sive
enim soporati sint, sive vigilent, trahuntur tamen ac variè distra-
huntur membra; quod sine dolore, saltem sine damno distractio-
nem illam consequente fieri nequit. Nisi velimus dicere, Dæmo-
nem per detentionem localem efficere, ut membra, quæ convelli
videntur, nullâ ratione convellantur, levante ipso Dæmone pon-
dera appensa, aut sublevando corpus, laxando funes &c. Nè tamen
à liquato larido lædatur corpus, efficere potest Dæmon eodem
modo, quo efficit, nè ab igne comburatur.

Stigmatum locum potest mortificare ac penitus stupefacere
Dæmon adhibitis remediis naturalibus; quorum multa cum ho-
minibus quoque nota sint, Dæmones latere non possunt. *Carda-
nus lib. 7. de Subtilit.* de mirabili vi cujusdam lapidis, cujus ipse ex-
perimentum vidit, in hæc scribit verba. *Attulerat Laurentius*

Lapis cui

GUA-

Guaſcus Cherascius, Provincia Turonenſis medicus empyricus, his diebus hunc lapidem, pollicebaturq; poſſe, ſi vel ſtylum aut acum tangeret, carnem totam abſq; ullo dolore penetrare. Quod cum nobis, ut par eſt, ridiculum videretur, rem experimento in meis contubernalibus confirmavit. Ego tandem, ut tam incredibilis rei periculum facerem, acum ipſam prius lapidi affricatam, cuti ad utorii brachii intuli, ſenſiq; primo leviffimam punctiōnis imaginem: poſt cum totum muſculum quaſi directè penetraret, acum quidem in profundum, quā perrerabat, penetrare ſentiebam, dolorem nullum penitus ſenſi; tuncq; familiaribus quod in me fueram expertus, credidi. Dimiſi verò longo ſpatio, ſtectens undiq; brachium, nec quidquam moleſtum ſenſi, nec detractō effluxit ſanguis, nec foramen ullum relictum eſt: quandoq; ſemiguttula levis cruoris, non autem ſanguinis, effluit, quā veſtigium vulneris deprehenditur. Nec qui auctor rei hujus erat, loca nervorum aut venarum obſervari volebat: ut planè intelligeremus, vim lapidi ineſſe. Lapis ſabā parvā minor fuit, candidus, buxeuſq; potiùs quàm candidus, venis ferrugineis diſtinctus, lenis admodum ac levis, ut totus pondus granorum tredecim tritici impleret. Ipſa verò acus, quam ei obtuleram, confricata, et ſè duriffima eſſet ut prius, adeo tamen apparebat lenis, ut non ampliùs ferri naturam retinere videretur. Hic indagat cauſam Cardanus, quomodo fieri potuerit, ut acus intruſa dolorem non inferret brachio. Si ergo naturaliter ab homine id fieri poteſt, multò magis à Dæmone poterit fieri. Sed modum ipſe ſc̄i, non ſagæ & malefici.

Sciendum tamen, multis de cauſis contingere, ut malefici, qui in equuleo torquentur, non loquantur, nihilq; confiteantur. Nam aliquando tacent, quia dolorem non ſentiunt; aliquando, quia loqui non poſſunt, etiamſi dolorem ſentiant; aliquando quia nec ſentiunt, nec loqui poſſunt, ut quando profundo ſomno ſunt oppreſſi; aliquando, quia licet ſentiant, & loqui poſſint, robuſti tamen ſunt, & cruciatus tolerant aut animo forti, aut obſtinato. Ut non ſentiant, ſolet Dæmon efficere per remedia naturalia vim obſtupefaciendi ſenſus habentia, occultè adhibita, ex pacto tamen illis antea vel ſuspendit aliquid è collo, vel ſumendum dedit per cibum aut potum, vel capillis irretivit, vel ſcapulis impreſſit, vel in-

affricata
acus, car-
nem ſine
dolore pe-
netrat.

Torti in
equuleo
cur non
loquantur
aliquando.

ter carnem & cutem abscondit. Ut non possint loqui, licet sentiant, præcludit fauces & os, eâ moderatione tamen, ut non præfocentur. Interdum etiam organum auditus obstruunt, ut interrogationes non exaudiant. Hæc omnia exemplis confirmat Remigius, & Auctores Mallei.

Tortos in
equulen
quæ stupe-
faciant.

Cardanus lib. 8. variet. cap. 44. ait: *Qua hominis sensum in tormentis auferunt, præter stupefacientia, sunt veluti succus apii, chelidonia, crocus, fuligo, medulla & pinguedo humana, & hæc arteriis illita, ut etiam oleum lacertarum. Ebibitum quoq; vinum, in quo octo diebus infusum fuerit semen portulacæ marinæ, prohibet ne tortus confiteatur.*

CAPUT XXIX.

An Dæmones possint ac soleant inferre hominibus morbos, restituere sanitatem, reddere iuventam, atq; adeo immortalitatem.

§. I. Dæmon potest ac solet inferre morbos, tàm per se, quàm per Magos?

Morbos
inferre
potest ac
solet Dæ-
mon.

Quæstionem hanc tractavimus in Magia Medica, quæ est liber 5. partis 4. Magiæ Universi ubi diximus, Hippocratem, Galenum, Avicennam, Pomponatium, & Levinum Lemuum, concedere quidem Dæmones id posse, negare tamen id facere, eò quòd morbi omnes à causis naturalibus nasci queant. Nos cum SS. Patribus, Theologis, Medicis, Juristis, & communi sententia statuimus, & posse, & solere, Dæmones inferre morbos. Idem patet ex Scriptura Sacra, *Job. cap. 2. libri 1. Reg. cap. 16. Marc. cap. 9. Luca cap. 8 & 13.* Idem docent varia exempla, quæ ibidem adduximus: ubi & modos insinuavimus multiplices, quibus id faciunt.

§. II. Dæmones possunt ac solent restituere sanitatem.

Sanitatem **A**d sanitatis restitutionem quod attinet, dubium nullum potest esse

restituere
potest Dæ-
mon.

esse quin Dæmones, applicando activa passivis, possint illam effi-
cere, si velint, & Deus permittat, quoniam id homines possunt per
remedia naturalia. Quòd etiam soleant id facere, saltem per
Magos & Maleficos, multis probatur exemplis. Nam *primò* Sa-
ludadores Hispani (sic vocant) multos sanant solo tactu, aut affla-
tu; non naturaliter, cum tactus & afflatus vim sanandi non ha-
beant; nec ope DEI, aut Angeli boni, cum plerique sint improbi;
ergo ope Dæmonis. Vide, quæ *4. par. Magia lib. 5. Syntagm. 2. cap. 3.*
diximus de hoc genere hominum. *Secundò* multi sanantur
per applicationem hypochrismatis seu unguenti armarii, alio-
rumque emplastrorum ac medicamentorum magico-sympathi-
corum; quorum tamen vis sanativa nec naturalis est, nec divina,
sed diabolica, ut probavimus fusè loc. cit. Syntagm. 1. *Tertiò*, sæpe
maleficiati sanantur à maleficis alio maleficio, ut quotidiana do-
cet experientia. Taceo innumera alia exempla. De curatione à ma-
leficiis dicitur alibi.

§. III. Dæmon possit, si Deus permitteret, red-
dere seni juventam; non tamen eum reddere
immortalem.

AN Dæmon possit seni reddere juventam, discussimus fusè, &
in utramq; partem disputavimus, *4. par. Magiæ lib. 5. Syntagm.*
3. cap. 1.

Affirmativæ sententiæ sunt hæc argumenta. *Primò*, quia de
facto viribus naturæ renovatur juventus aquilæ, ut sacra Scriptura
testatur *Psal. 102. v. 5. Isaiæ 40. v. 31. Job. 39. v. 26.* Idem asserunt
Physiologi de serpente. *Secundò*, quia humidum radicale deper-
ditum potest naturaliter, atque adeo à Dæmone per applicatio-
nem activorum, restaurari. *Tertiò*, quia multa extant exempla
juventæ naturaliter restauratæ, quæ loco cit. ex probatis auctori-
bus recitavi. Negativæ sententiæ hæc sunt argumenta. *Primò*,
quia vitæ humanæ periodus est unicuique à Deo præstituta, ultra-
quam viribus Naturæ prolongari nequit. *Secundò*, quia vita huma-
na humido radicali conservatur; quod cum semper consumatur,
nec tantum reparetur alimento aut medicamento, quantum atteritur,

ritur, necesse est tandem deficere. *Tertiò*, quia si Dæmon posset reddere seni juventam, posset hominem reddere immortalem, id est, in æternum viventem; quod dici non debet. *Quartò*, quia senectus oritur ex eo, quòd virtus nutritiva continuo reparatur à nutrimento, & paulatim corrumpitur, nec naturaliter restaurari potest.

Nos citato loco complexi sumus primam sententiam. Ad *primum* argumentum contrariæ sententiæ respondimus, Deo non permittente non posse prolongari vitæ terminum, ipso verò permittente posse. Ad *secundum* respondimus, etsi Medicis nostris ignotus sit modus restaurandi humidum radicale, Dæmoni tamen notum esse. Ad *tertium* respondimus, tamen si sæpius restaurari posset à Dæmone humidum radicale, tandem tamen ita fatiscere, ut nulla amplius remedia naturalia sufficiant. Ad *quartum* respondimus eodem modo quo ad secundum argumentum.

Ex his patet, an, & qua ratione Dæmon possit homini largiri immortalitatem, id est, facere, ut semper vivat.

CAPUT XXX.

An Dæmon possit efficere, ut homo profundissimè, & longissimo tempore dormiat; diuturnam incediam perferat.

B Revissimè hæc perstringam. Exempla varia huc spectantia referam infrà libro de Mirabilibus Hominis: hæc pauca dabo.

§. I. Somnum profundum ac diuturnum conciliare possunt Dæmones?

Somnum diuturnum conciliare potest Dæmon. Narcotica pharmaca.

AD somnum igitur profundum ac diuturnum quod spectat, dubium non est, quin Dæmon possit eum procurare, quoniam etiam homines narcoticis pharmacis id possunt. *Cardanus lib. 18. de Subtilit.* docet, qualia esse debeant pharmaca, ut veterum concilient. Addit, pomum ex opio & mandragoræ succo, coacto vi-

ni fæce & zibeto, fomnum dulcem & ubertim conciliare. Novi hominem, qui cùm ruri in villa negotiorum causâ verfaretur, ac tres ad eum prædatores divertissent, hauſtum vini petentes, vino opium miscuit, & prædones soporavit profundissimè, interimq; è vicinis locis convocavit, qui illos caperent. Idem *Cardanus lib. 8. de Variet. cap. 44.* fomnum conciliare ait hyoschiamum sub cervicali viridi; fructum junci caulis pinguioris epotum; oleum in quo oculus sinister ericii incoctus sit, in aurem instillatum; appositâ hirudine in angulis oculorum, atque abductâ, meconium instillatum; suppositorium ex eodem, sed ablatum somno jam inchoato; pinguedinem gliris plantis pedû inunctam; unguentum ex aqua & aceto rosaceis atque argilla, iisdem plantis inunctum.

Dicunt etiam (subdit) *quod vix credi potest, dentes inunctos ex sorditia aurium canis, somnum profundum provocare, referturq; ad Mundinum. Velut & illud: Malchus, Malchianus, Maximianus, Constantinus, Dionysius, Joannes, & Seraphinus: sicut isti septem dormientes requiescunt in monte Celior, nutu Dei; sic iste famulus plenosomno utatur, ipso juvante, qui vivit & regnat Deus per omnia secula seculorum.* Alia, quæ somnum conciliant, passim apud Medicos & alios Scriptores invenies. Eandem virtutem

adscribit *Dioscorid. lib. 5. cap. 115.* lapillo Memphitis. Longè plura remedia scit Dæmon, quæ adhibet, dum Magi alios soporant in malum finem, v. g. ut dormientibus aliis infundant venenum, rapiant infantes, furto quid subtrahant, stuprum inferant &c. variis adhibitis remediis, ad rem nihil facientibus, ut dum certis appendunt locis membra cadaverum, teste *Casario lib. 6. Mirac. cap. 10.* aut dum certa lumina accendunt, quæ *Apulejus in Asino lib. 1.* appellat *nebulas somnii*; aut dum accendunt pedes vel manus mortuorum, inunctas priùs oleo quodam à Dæmone accepto; vel ad singulos digitos candelis affixis, ut ex sàgarum confessionibus observat *Remig. lib. 2. Dæmonol. cap. 3. & 4.* Interdum utuntur faci-

bus excantatis de certo genere lychnorum, & notâ sibi pinguedine inunctis, ut singula comprobat exemplis *Delrius lib. 3. Disquisit. Magic. p. 1. q. 2.* Et his facibus vel sibi prælucent, dum alios soporare volunt; vel domi certo loco defigunt accensas: & sopor

Faces magice soporem profundum conciliantes.

durat, quamdiu lumen illud ferale durat. Hanc in rem sequens narrat exemplum *Delrius l. 3. Disquisit. Magic. q. 2.*

In *Leodienſis ditionis oppido Hugo* (ut quidam,) vel *Dinanto* (ut alii,) noctu ad diverſorium venere duo, qui ſe à via admodum feſſos ſimulabant. Cœnâ ſumptâ, negant ſe cubitum aliò ituros, ſed importunè admodum pervicaci inſtantiâ tandem abs caupone impetrant, ut liceat ad ignem in culina ſomnum capere. Interea ancilla domus, cui non ſatis peregrini iſti placebant, clanculum per foramen quoddam pervigil conſpicit, quid acturi. Noctè intempèſtâ videt è maſſupio manum abſciſſam mortui depromere, & digitos inungere, tum ad motos igni accendere. Omnes lumen recepère, uno excepto. Id verò Magi mirari inſolitum. Sapius ergo tentant, & flamma admovent: fruſtra ſemper. Tum eorum unus, quid tum (ait) ſi unus duntaxat in domo vigil? & affixâ ad caminum manu, quatuor digitis velut candelis obſcurâ flammâ collucentibus, domo egreſſi, noto ſibilo ſocios advocant ad pradam. Puella ſubſequitur egredientes, & domo, januâ revolutâ, excludit: inde irrumpt in herilem thalamum, invenit omnes altum adeo ſtertere, ut nullâ vi (nam in medium cubiculi de lecto detraxerat, & protraxerat) potuerint evigilari. Interea fures per fenestram quandam ſe dirigebant in domum. Ocurrat iſta, & ſcalis deturbat. Inſtant tamen, & aliâ moliuntur ingreſſum. Hæc luminis memor, & ſuſpentione hæceſſe ſoporis domeſticorum cauſam, omnes digitos exſufflat. Ut lux emortua, dormientes experrecti ad clamorem accurrunt, & domo protelant manifeſtarios. Poſt aliquot dies capti, facinus confeſſi fuère.

Idem ibidem refert, in Flandriâ Occidentali, haud procul Balleolo, ſuperioribus annis furem fuiſſe deprehenſum, & apud eum repertum truncum pedis patibularii, quo ad huiusmodi ſoporiferum lumen abutebatur, articulis accenſis.

Idem *Delrius loc. cit.* addit ſequentem narrationem, dignam quæ ſciatur, quoniam divinæ quoque ultionis exemplum addit. Abſtinet tamen loci, & ordinis, & perſonarum nominibus, nè quis ſagâ nare in Hiſpania, ubi res verè geſta, in cubile veritatis, & perſonarum noticiam (inquit ipſe) per vadat. *Ibi quadam in urbe magni*

magni nominis concionator, qui cum aliis pradicaret, ipse reprobus vel factus, vel permansit, familiaris erat cuidam viro nobili, cui formosula uxor, sed casta matrona. Hanc capit hircus ille efflictiim deperire. Nec diuignem sinu fovit occultum: aperit animum, & mulieri flagitium nititur suadere. Illa certat uenda castitatis, sedulo conatur ad saniozem mentem revocare à dementia. Sed erat oleum camino addere. Ut naphtham accensam vehementius aqua injecta exasperat, ut gliscat incendium; sic admonitiones hunc ultrò inflammabant. Nec desuit urgere, donec pertasa molestiam, statuit ulcisci nebulonem. Rem totam pandit marito; quem non minùs quàm Atridas talis dolor urebat. Ejus jussu uxor tempus addicit. Venit nox optata male amanti. Maritus cum aliquot famulis egregiè armatus erat in propinquo conclavi, familiarem hunc haud familiariter excepturus. Operiebatur adventum matrona. Tandem en tibi seculari habitu, accinctum gladio & pugione. Deducentem illam audacter subsequitur: & postquam consedisset, veterem cantilenam iterat. Mulier refutat, & negat, ut solita. Fecerant audaciorem tenebræ nocturnæ mæshum, & vim parat. Vis vi repellitur. Tandem verita mulier exclamat, & condictum marito signum contentà voce tollit. Surdo (quod ajunt) fabulam: nec maritus, nec quisquam accurrit. Quid ageret? fugeret? tenebatur brachiis fortioribus: consentiret? mors probro & peccato potior honestati. Ungues ergo, & dentes arma stringit muliebria, & faciem deformat: sed præ furore hacille vix sentiebat. Gladium deposuerat, dorso pugiunculus harebat. Ut advertit matrona, inter luctandum manu eum eripit à tergo, & stricto mucrone perforat adversarium, & vità privat. Collabitur cadaver. Victrix vix sui compos, accurrit in conclave, ubi maritum abdiderat: invenit illum & famulos omnes mortuis, quàm vivis similiore: clamat, vellicat, trahit, nihil non agit, ut expergeficiat; at illi consopiti manebant. Suspicata (quod erat) maleficio id fieri, & videns sibi in seipsa spes omnes locatas; cadaver domo effert, & in plateam abjicit cum gladio, & cruento pugione. Interea dum ibi jacet, circitores nocturni in cadaver incidunt, ferunt in carcerem; facie lotà, etsi non facile, tamen agnoscitur concionator. Prator, seu (ut vocant)

Corregidor prudentiâ pollet: silentio imperato presentibus, summo mo manè adit canobium, evocat Priorem, ait, se de re maximi momenti cum ipso coram tota familia agere optare: jubeat omnes ad unum in locum Capituli convenire. Facit Prior. Convenère viri omnes; nam mortuus ille solus deerat. Prator ait, videri sibi aliquem deesse. Re animadversâ, Prior verè inquit omnes adsunt, excepto tali (& nominabat) qui fors nunc se ad proximam parat concionem. Ipse quoq; (subdit ille) vocetur; mora haud longa futura. Currunt nonnulli, ut vocent; cubiculo clauso pulsant ostium: nemo respondet. It ergo cum Priore ipse Prator, & januam vi reserant. Nemo erat in cella; duntaxat fax ardens, & obscurum lucens, defixa erat in camino. Mirari omnes, & stupere. Tum Prator Priori & Conventui narrat, ubi & quale inventum cadaver. Et dum illud auferunt è carcere, ut profana sepultura (quam sacra Scriptura asinise-pulturam vocat) meritò tradatur; ecce ibi nobilis ille cum uxore, & rem omnem narrant. Conferuntur momenta temporis; reperiuntur evigilasse, quo fax extincta. Sic & perfidia hypocrite detestatione omnium, & mulieris castitas atq; fortitudo laudibus totius viciniae celebrata, non faciliè ex illic habitantium memoria delebitur. Alia exempla aliàs dabimus?

§. II. Inediam diuturnam ut perferat homo, efficere potest Dæmon.

Inediæ diuturnæ tolerantiæ procurare potest Dæmon,

Inediæ diu tolerantiæ exempla.

AD inediam diuturnam quod attinet, dubitandum non est, posse Dæmonem efficere, ut per longum tempus homo illam protrahat, quoniam id naturaliter contingere potest. Nam Indi beneficio herbæ Coca ore gestatæ famem repellunt, teste *Petro Chieza p. 1. Histor. Peruu. cap. 96. & Matthiolus in Prefat. ad Dioscor.* scribit, Scythas invenisse herbam circa Boëtiâ crescentem, gustatu prædulcem, quæ si in ore teneatur, nec fames sentiatur, nec sitis. *Idem præstat, inquit, apud eosdem Hippice dicta, quod equis quoq; eundem effectum præbeat. Tradunt q; his herbis Scythas etiam duodenos dies durare in fame & siti.* Multorum annorum naturalem inediam, & ut ita dicam cum Plauto, imbibe-
siam, agnoscit etiam *Gemma lib. 1. Cosmocr. c. 6. D. Augustini tem-*
pore,

pore, teste *Jonstono in Thaumatoogr. Classe 10. c. 2. art. 7.* quidam sustinuit famem quadraginta dierum: Imperatoris Clotarii puella undecim annis jejuna permansit: Petrus Aponus aliam annos octodecim jejunam vidit: Rondeletius quandam toto decennio. Alia exempla dabo infrà lib. 3. cùm de Mirabilibus Hominis, ubi & causam hujus rei adsignare conabor. Vide *Delrium lib. 2. Disquisit. Magic. q. 21.* & *Jonstonum loc. cit.* Si itaque hæc fieri possunt naturaliter, cur non procurari poterunt à Dæmone? Cavendum tamen, nè jejunia miraculosa cum naturalibus confundamus.

CAPUT XXXI.

An Dæmon possit mutare sexum.

Quæstio est, an Dæmon efficere queat, ut ex fæminis mares, & ex maribus fæminæ fiant. Si probavero, naturaliter id fieri non solum posse, sed sæpe etiam factum esse, modumque quo id contingit, explicavero, atque adeo quid per sexus mutationem hoc loco intelligatur, declaravero; nec dubium, nec mirum videbitur, Dæmonem id posse efficere. Et quoniam rem nec explicare, nec experientiâ ac ratione stabilire possum, nisi terminis utar obscœniusculis illis quidem, at materiæ, de qua agitur, convenientibus; veniam dabunt castæ aures, & tam pudici, quàm impudici, eodem hæc animo legent, quo scripta sunt, hoc est, casto. Sequor qui præiverunt; quos inter viri sunt religiosi, & ab omni fæditate abhorrentes. Ejusdem animi fuisse existimo & alios omnes, quos in sequentibus citabo.

Sexum an Dæmon possit mutare.

Sexus mutati historiz antiquæ.

§. I. Historiæ antiquæ de sexus mutatione.

Sexum igitur mutari subinde naturaliter, & tam ex fæminis fieri mares, quàm ex his fæminas, eo tamen modo, quem explicabimus, adeo multis confirmatum est experimentis atque exemplis, ut insanire videri possit, qui id negaret. Nam *Hippocrates lib. 6. Epidem. p. 8. Aphor. 45.* scribit, Abdëris Phaetufam uxorem Pythei,

par-

partui vicinam, missio in exilium marito, aliquot mensibus cessante fluxu menstruorum, cunctis in membris magnos perpeſſam dolores, corporis habitu in virum mutatam: nam corpus ei virile factum (σώμα ἀνδρῶν) hispidamq; totam redditam, barbam emisſiſſe, & vocem asperioſiorem nactam. Idem accidisse ait apud Chafios Anamisiæ uxori Gorgippi. *Titus Livius lib. 4. secundi belli Punici*, tradit, Q. Fabio Maximo, & M. Claudio Marcello Cofs. virum ex muliere Spoleti factum. *Plinius lib. 7. cap. 4.* ait: *Ex feminis mutari in mares, non est fabulosum. Invenimus in Annalibus, P. Licinio Crasso, C. Cassio Longino Cofs. Cassini puerum factum ex virgine sub parentibus, jussuq, auspiciu deportatum in insulam desertam. Licinius Mutianus prodidit, visum à se Argis Arescontem, cui nomen Arescus & fuisset, nupsisse etiam; mox barbam, & virilitatem provenisse, uxoremq, duxisse. Ejusdem sortis & Smyrna puerum à se visum. Ipse in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die L. Cossitium civem Tisdritanum, vivebatq, cum proderem hæc. Haftenus Livius. A. Gellius lib. 9. Noct. Attic. cap. 4.* adducto Plinii loco paulò antè exscripto, addit ea, quæ citatus Auctor scribit, talia esse, ut neq, respuenda, neq, ridenda sit notissima illa Veterum Poëtarum de Cæneide & Cæneo cantilena. Cantilenam (seu historia illa sit, seu fabula) de Cæneo ex fæmina in virum, & de Tiresia ex viro in fæminam conversis, habet Ovidius in *Metamorph. Phlegon. lib. 1. de mirabil. & longæv.* ait: *Virgo quadam Smyrna nata, Philotis nomine, cum matura viro nuptui tradita esset à parentibus, masculino enato membro in virum abiit. Quin & Laodicea, quæ est in Syria, mulier Æteta nomine, etiamnum cum marito degens, è fæmina vir extitit, cui nomen Ætetus, præside Athenis Macrino, Roma Coss. L. Lamia, & Æliano vetere. Addit Phlegon, se illum vidisse. Ausonius lib. 1. Epigram. refert, Beneventi puerum factum puellam, his versibus:*

*Nec satis antiquum, quòd Campano in Benevento
unus ephëborum, Virgore pentè fuit.*

Inter alia exempla, quæ refert *Antonius Liberal.* ex lib. 2. Alterationum Nicandri, unum est de Siprota Cretensè mutata in virum, cum Minervam vidisset lavantem. Ætate Constantini Magni,

Magni, ut refert *D. Augustinus* lib. de Conjug. Vet. & Nov. leg. puella quædam in parte Campaniæ in masculum mutata est. Idem accidisse temporibus Alexandri, prodit *Volaterranus* lib. 24. Com. Rom.

§. II. Historiæ recentiores de mutatione
sexus.

HÆ Veterum sunt historiæ. Venio ad recentiores. *Jou. Pontanus* in *Histor. Neapolit.* narrat, Cajetæ mulierem piscatori cuidam annis quatuordecim nuptam, in virum migrasse. Et aliam, cui nomen *Æmilia*, nuptam Antonio Spenfæ civi Ebulano, post annum nuptiarum duodecimum, in virum mutatam, soluto matrimonio uxorem duxisse, & liberos procreasse. Addit idem, aliam fæminam, cùm marito filium unum peperisset, subito exutâ virilitate, marito, jam non fæminam, relicto aliam duxisse, è qua liberos genuerit. De aliis similibus similia narrat *Sabellicus* lib. 9. *Exempl.* Sequentia scribit *Fulgos. lib. Exempl. cap. 6.* quæ minùs incredibilia faciunt illa, quæ modò retuli. *Neapoli* regnante *Ferdinando primo*, cùm *Ludovicus Guarna, Salernitanus* civis, quinq; filias suscepisset, quarum natu majoribus duabus alteri *Francisca, Carola* alteri erat nomen; posteaquam ad quintum decimum annum pervenerunt, ambabus genit alia membra in marium morem eruperunt, mutatoq; habitu pro maribus habiti sunt, *Franciscus & Carolus* nuncupati. Item *Ebuli*, sub eodem rege, puella quæ jam quatuor annos viro promissa sponsa habuerat nomen, quâ nocte primum viro tradita cum eo cubuit, sive ex confricatione, sive aliam ob causam, quæ ignota sit, effractis membranis, quæ ut mulier videretur efficiebant, virilia membra prodierunt: domumq; reversa, in judicio dotem repetivit, in virorum numero postea habita. *Michaël Montanus* lib. 1. *Experiment. cap. 21.* apud *Delrium* loco postea citando, testatur, suo tempore *Vitriaci* fuisse puellam, nomine *Mariam*; quæ cùm saltaret violentius, subito virilibus erumpentibus in virum mutata sit; & ab *Episcopo Suessionensi* Confirmationis sacramento mutato nomine, *Germanus* vocari cæperit. Ejus postea mento *barbam* adnatam; diuque vixisse ad decrepitam usque

Sexus mutati historiæ recentiores.

ætatem; uxorem tamen duxisse nunquam. *Pareus* lib. 2. *Chirurg.* cap. 5. ait, sibi *Vitriaci* versanti ostensum dictum Germanum; & mutationem sexus contigisse, dum porcos suæ curæ commissos in mellem irruentes acrius persequeretur, & magno saltu fossam transiliret; cumque ruptâ tunc cute domum se contulisse plorantem, ac narrantem matri, sibi facto illo saltu intestina profuissse. *Auctor Antimologii* apud eundem *Delrium* scribit, sibi visum *Auscis* in *Vasconia* virum plusquam sexagenarium, canum, fortem, & hirsutum, qui ad annum decimum quintum antè puella fuerat, tandem tamen ex casu ruptis tenuibus ligamentis, pudenda erupisse sexumque mutasse, cum ei nunquam antea menses fluxissent.

Adhuc recentior est, quæ sequitur historia, quam refert ex *Amato Lusitano Wierus* lib. 4. de *Præstig. dem.* cap. 24. & *Delrius* lib. 2. *Disquisit. Magic. quæst.* 22. ex *Torquemada Dial.* 1. citatque *Torrelblanca* lib. 2. c. 17. Verba *Amati Lusitani Centur.* 2. *Consult. Curat.* 39. apud *Wierum* hæc sunt. In oppido *Esgverra*, novem leucis à *Conymbrica*, nobili apud *Lusitanos* civitate, puella quadam genere nobilis erat, cui nomen (si rectè memini) *Maria Pacheca* erat: quæ cum ad ætatem pervenisset, in qua mulieres primùm menstrua emittere solent; vice mensium priapum usque ad id tempus intus latitantem extrâ eiecit, & sic ex femina factus est masculus, & virili togâ indutus, ac sacrâ aquâ respersus, *Manuel* fuit vocatus. Qui ad *Indos* perveniens, & dives ac clarus factus, postea ad suos rediit, & uxorem duxit. Sed an liberos genuerit, non satis compertum habeo. *Conscii* tamen sumus, imberbem hunc semper mansisse. Non minùs recens est historia, quam cit. loc. refert *Delrius* ex *Torquemada*, qui testatur, se ab amico, viro magnæ auctoritatis, & fidei pleno accepisse, non procul ab urbe *Beneventana* *Hispaniæ* uxorem rustici cujusdam fortunæ mediæ (quæ quòd sterilis esset, minùs à marito benignè habebatur) pertæsam malæ tractationis, quâdam nocte aufugisse, sumpto vestitu famuli domestici; sicque ornatam, virumque mentitam, variis in locis operâ servili vitam sustentasse; post aliquod tempus, sive quòd calor in ea naturalistam efficax foret, sive quòd imaginatio, nata & confirmata continuo habitu & ministerio virili, eam efficacitatem nacta fuerit, in virum

mutatam, uxorem duxisse clam viro priori, tandemque à quodam, qui illam prius noverat, agnitam, & interrogatam, rem totam, uti contigerat, enarrasse. *Torreblanca* loco citato, præter exempla hæcenus enarrata, refert ex *Petro Hispal.* in Hispania quandam Franciscam nomine versam in marem; & ex *Petro Peramato tract. 2. de regim. prægn. cap. 8. fol. 117.* idem refert de quadam alia Cordubæ; & de Monacha quadam S. Dominici Madriti: & recentissimè cum sua scriberet, ait in civitate de Vueda aliam monialem S. Dominici, oriundam ex oppido Sabiote, dictam Magdalenam Munnez, repente in marem evasisse, dum onus viriliter arriperet. *Bartholinus* Exercit. I. Probl. I. refert, in Ungaria militem factum esse in castris puerperam, prolisque proptrem Illustrem Comitem Mansfeldicum, Germanici Exercitus Generalem. Omitto alia multa exempla.

§. III. Variæ sententiæ de modo, quo fit mutatio sexus?

EX relatis hæcenus historiis atque exemplis constat, sexus mutationem, saltem fæminini in masculinum, non solum possibilem esse, sed certò & sæpissimè contigisse. Unde præter Auctores citatos, innumeri alii eam agnoscunt, atque tuentur; in modo tamen non conveniunt. *Cardanus lib. 8. de Varietat. cap. 43.* fæminarum in masculos mutationem sic explicat. *Nascuntur pueri contracto genitali membro, obductâq; membranâ quasi sinu quodam, atq; in ea foramine angusto; ob id puellam, qui non attrectaverint, existimant: aliis autem spontè, ubi penis erigitur adolescentiæ initio, fractâ membranâ penis erumpit: pluribus in conatu viri, dum cum sponsa rem habere se putant, diffractâ membranâ, & attritu erecto pene, masculus prodit maximo miraculo, & prorsus nullo. Putat itaq; illos, qui ex fæminis fiunt masculi, ab initio masculos fuisse, sed signa masculina, prius abscondita sub signis fæmininis, suo tempore erumpere & apparere. Sed quomodo fiat virorum mutatio in fæminas, non explicat.*

Sexus mutatio quomodo fiat ex aliorum sententia.

Wierus supra cit. lib. 4. cap. 24 negat factam aut fieri posse mutationem viri in fæminam, & mendacii arguit Aufonium illam agnoscentem loco supra cit. Alteram verò mutationem fæ-

minæ in virum, sic explicat. Sciendum est, ejusmodi particulam reperiri in κίλ πφ γυναικείω, quæ cunctis mentule virilis conditionibus prorsus respondet, adeo ut prædita sit ligamenti, nervi, veni, arteriis, musculis, præputio, glande, nè quid omninò desideretur. Ejus exquisita observatio hæcenus ferè fuit neglecta, ob pinguedinis velamen, à recentioribus: at ab Avicenna describitur sub nomine Albatbara, vel Albandar; & à Ruffo Ephesio κλητωεὶς vocatur, (unde obscenum verbum κλητωεῖζειν, vel κλητωρ-ζειν derivatur;) nec non nympba, myrton, ὑποδερμὶς. Atq; exigua hæc caruncula paulatim molis augmentatione exurgit tandem in priapum omnibus suis numeris absolutum: quod contingit præcipuè aut menstrua expurgationis initio, aut connubii tempore; quoniam in eo natura impetus incrementum molitur; in hoc verò, præter primi coitus vehementiam, effringuntur particule istius carceris, quibus exonerata virtus formativa dein elaborat in promptiori expulsionem. Ita etiam fit, quòd tum corpus & hirsutius evadat propter mensium suppressionem, & robustius ob sexus virilis successionem. Hoc autem membro cum saltem mulier dotetur (unde omnes femina licet ætutales sint, potentiâ tamen masculos nominarim) necessariò elicitur, hunc mutationis ordinem progredi tantùm à sexu femineo ad masculum, non è converso. Quæ Wierus habet de modo mutationis faminarum, in viros, adscribit Delrius etiam Galeno lib. de usu part. & lib. de Anatom. administrat. item Æginetæ, Avicenna, Rasis, & reliquis Medicis, dicentibus prædictam metamorphosin aliud non esse, quàm ut quæ sunt intus vasa seminaria, foris appareant; & id quod myrton, nympba, κλητωεὶς, καὶ ὑποδερμὶς dicitur, & Ismaëlitis Albatbara sive Albandar, sumpto incremento, & pingui velamine, cui involvitur, effracto, protrudatur in penem, cui persimilis, sed involuta prius fuerat; expelli autem caloris naturalis urgentis impetu. Putant itaque hi omnes, virum in omni muliere latitare, hoc est, virilia genitalia in famineis; & ex faminis ita fieri viros, ut faminae desinant esse. De virorum autem in faminas mutatione nihil dicunt, quia fortassis illam non agnoscunt, ut nec Wierus agnoscit.

Martinus Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 22. relatâ hæc communi

muni Medicorum sententiâ, sibi ait vehementem adhuc suspicionem esse, *non tam ex fæminis ita viros factos, ut fæmina desierint esse, quàm ad fæmineum sexum, masculinum accessisse, ut androgyni efficerentur, sexu tamen hoc posteriore prævalente, & ideo pro viris habitas.* Putat itaque illos, qui ex fæminis viri sunt facti, ab initio fuisse androgynos, seu hermaphroditos, & utriusque sexus genitalia habuisse, ac initio virilia genitalia latuisse, deinde verò erupisse, & magis quàm muliebria apparuisse. Quia tamen hac ratione difficulter explicari potest, quomodo ex viris factæ sint fæminæ; addit, sibi impossibile videri, Naturam & Dæmonem posse de viro fæminam facere, eò quòd in hac mutatione opus esset nimiam retractionem partium perfectarum in locos fæmineos. Hac de causâ non credit, aut saltem ægerrimè credit, quod Aufonius dicit de puella in puerum conversa.

Andreas Laurentius lib. 7. Histor. Anatom. q. 8. postquàm ostendisset, commune illud dictum Medicorum, de inverso viro in muliere latitante, falsum esse; & utriusque sexus genitalia non situ modò, sed etiam numero, formâ, & structurâ prorsus differere; subjungit suam de sexus mutatione sententiam his verbis. Sanè portentosum hoc judico, & vix credibile. Quòd si aliquando contingat, verisimile est, in illis utriusq; sexus adesse genitalia; primâ quidem ætate ob caloris imbecillitatem latentia, qua tandem per caloris ætatis, emicatus, & effulgentias, erumpant. Aut existimandum est, mulieres esse quasdam à primo ortu calidissimas, & ita à natura conformatas, ut earum clytoris, mentula formam referens, ita promineat, ut quia penis instar distenditur, moxq; flaccescit; virilem priapum mentiatur, & rudioribus imponat. Sed & sæpe falluntur obstetrices ob vitiatam genitalium confirmationem, penis scilicet brevioris, & penitus tanquam in rima absconditi, testiumq; latitantium, ut sexum vix possint internoscere. Quam rem confirmat exemplo ex Pineo, qui scribit, Lutetiæ anno 1577, in vico S. Dionysii mulierem noctu peperisse filium, qui festinanter, ob virium imbecillitatem, baptizatus fuit pro filia, & Joanna vocata: quam tamen aliquot diebus post mater & alii masculinum esseprehenderunt, & Joannem vocarunt. Duos ergo modos adsignat

hic auctor, quibus mutatio sexus contingere queat; in quorum primo convenit cum Delrio, in secundo verò partim convenit cum communi sententia, partim discrepat.

§. IV. Nostra sententia de sexus mutatione, & modo, quo illa fit.

Sexus mutatio quomodo fiat ex nostra sententia.

IN re ancipiti, & diu multumque ventilata à viris doctis, ego hæc statuo, salvo semper meliori iudicio.

Primò, Fæminas in viros naturaliter mutari posse, & sæpe mutatas, certum est, & experientiâ irrefragabili ab omni ævo comprobatur. An verò viri in fæminas sint aliquando mutati, non videtur esse certum, quia exempla nulla habemus, nisi quæ Poëtæ Ovidius & Aufonius afferunt, quibus perinde est fabulas atque historias enarrare. Quòd si aliquando

Fæmineam in speciem convertit masculus ales,

Pavag, de pavo constitit ante oculos;

ut Aufonius loco supra cit. canit: si præterea verum est, quòd

Alternare vices, & quæ modò fæmina tergo

Passa marem, nunc esse marem miramur hyenam:

ut Ovidius canit: denique si verum, quod *D. Aug. lib. 3. de Civit. cap. ult.* memorat ex Gentilium scriptis, & mulieres homines, & gallinas in masculinum sexum fuisse conversas: dicendum videtur, animalia illa utroque sexu esse prædita, & nunc unum, nunc alterum occultari aut manifestari. In hyæna sanè Aristot. in Admir. utrumque sexum agnoscit. Idem dicendum esset de illis, quos prædicti Poëtæ asserunt de viris mutatos esse in fæminas, si ita contigisset.

Secundò, Duobus modis videtur, contingere posse ac solere, ut fæminæ in viros mutentur; primò, si androgyni sint, at primâ ætate non appareant genitalia virilia, sed solum muliebria; successu verò temporis virilia appareant, muliebria verò abscondantur: secundò, si initio quidem masculi sint, sed virilia genitalia ita retracta, abscondita, atque disposita sint, ut videantur esse fæminæ; successu verò temporis incipiant apparere mares. Atque hi sunt duo modi, quos Andreas Laurentius loco antea citato indicat.

In

In neutro ergo casu fit vera mutatio sexus fæminini in masculinum, sed solum quoad apparentiam, quia nimirum in utroq; solum signa masculini sexus apparent, quæ antea non apparebant. Itaq; in primo casu manent androgyni ut antea erant, sed aliter apparent in prima, aliter in subsequenti ætate: in secundo casu manent similiter quod antea erant, nempe masculi, sed in prima ætate non apparebant tales, in secunda apparent.

Tertio, Videtur fieri posse, ut masculus quoq; in fæminam mutetur quoad apparentiam, idq; duobus etiam modis: primo si fæmina in prima ætate habeat muliebria genitalia, ob causam aliquam, ita prominentia, ut masculus videatur, modo à dicto Andrea Laurentio explicato; successu verò temporis retrahantur ita, ut appareat fæmina, qualis nimirum ab initio quoq; erat: secundo, si androgyni alicujus in prima ætate appareant solum signa masculini sexus, successu verò temporis hæc dispareant, & fæminina appareant. Itaq; si verum est, fuisse aliquando viros in fæminas mutatos, alterutro dictorum modorum id contigit. Pronius tamen est credere, primo tantum modo id contigisse, ut sentit etiam *Aldronandus* Histor. Monstror. p. 211. Edit. Bononiensis.

Quarto, Cùm certum sit, naturaliter fieri posse ac folere, ut sexus mutetur in hominibus, quacumq; demum ratione id fiat; certum quoq; est, Dæmonem mutare posse sexum, non quidem revera, sed solum quoad apparentiam.

CAPUT XXXII.

An Dæmon possit juvare memoriam, & intellectum hominis, artesq; ac scientias docere.

Quoad memoriam, potest eam juvare duobus præcipuè modis. Primo, adaptando ejus organum, ut facilius recipiat, & firmiter retineat species rerum; quod facere potest motu locali repellendo noxia, & applicando juvantia. Eodem modo potest etiam tollere penitus, aut debilitare memoriam. Exempla videntur esse in vita Barlaam & Jolaphat; in vita Pythagoræ

Memoriam juvare potest Dæmon.

gora apud Laërtium lib. 8. in Apollonio Tyanæo apud Suidam; in Clerico Germano apud Fulgof. lib. 1. Exempl. c. 6. Secundò, suggerendo artificia & præcepta naturalia, quibus aliqui memoriam se juvare possent naturaliter ac sine superstitione profitentur; de quibus nos suo loco in Technica Curiosa.

Intelle-
ctum pot-
est juvare
Dæmon.

Quoad intellectum, potest illum reddere subtiliorem & meliorem ad functiones suas peragendas, per commodiores organi dispositiones, pellendo videlicet motu locali humores ac vapores crassiores, & spiritus adhibitis medicamentis naturalibus purgando: quo enim meliores ac puriores sunt spiritus, & quò expeditiora ab impedimentis interna organa, internis sensibus ac phantasia subservientia, hoc expeditior ad intelligendum est intellectus?

Scientias
quomodo
tribuere
possit Dæ-
mon.

Quoad artes ac scientias, potest illas, ac soler, si DEUS permittat, tribuere. Primò quidem locutione ac manifestatione externâ, quando in forma visibili apparet. Hoc modo sæpe docet Magos, & alios, qui opem ipsius implorant ad discendum, maxime curiosa, aut noxia. Secundò internâ locutione ac suggestionem illustrando intellectum. Exempla plurima suppetunt. In *Vita S. Norberti cap. 27.* apud Surium tom. 6. legitur, Dæmonem reddidisse idiotam quendam subito sacræ Scripturæ peritissimum. Notissimum est, Anabaptistas sumptione, certi potus vel cibi, ejusdem sacræ Scripturæ peritiam acquirere. *Niderius lib. 5. Formicæ.* tractans de lamiarum initiatione, refert confessionem cujusdam sagæ, dicentis sagas avidissimè inhiare infantum nondum baptizatorum, vel etiam baptizatorum, à se clanculum occisorum, cadaveribus; & de solidiore illorum materia conficere unguentum suis artibus, transmutationibus, ac transvectionibus accommodatum; *de liquidiori verò* (inquit ipsa) *humore flascum aut utrem replemus, de quo is, qui potatus fuerit, additis paucis ceremoniis, statim conscius efficitur & magister nostra sectæ.* Apud eundem maleficus quidam id ipsum confirmat, simulque scelestæ initiationis ritum explicat, his verbis. *Ordo talis est; quo etiam seductus fui. Oportet primò eum Dominicâ die, antequam aqua benedicta consecratur, Ecclesiam introire, mox futurum discipulum cum*

magistro; & ibidem abnegare coram eis Christum, ejus fidem, baptisma, & universalem Ecclesiam. Deinde homagium præstare magisterulo (id est, parvo magistro; ita enim Dæmonem, & non aliter appellant) Postremò de utre bibit supraddicto. Quo factò, statim se in interioribus sentit imaginem nostræ artis concipere, & retinere, ac principales ritus hujus sectæ. Non tamen putandum, unguenti prædicti ope Magorum ac Sagarum intellectum illustrari, sed id fit immediatè à Dæmone per internam suggestionem, aut per alios modos nobis occultos?

Chrysanthius Sardinianus Magus, tempore Juliani Apostatæ, filium habuit, qui cùm penitus idiota esset, oracula fundebat contra Christianos solo aspectu Solis, teste *Eunapio Chrysant.* utique Dæmone afflante. Eodem afflante, pastores quidam ovium exitère poëta, Amphiarus factus vates, anus Pyndari edocta hymnum, testibus *Suidâ & Pausaniâ.* Sospitratra verò, eodem *Eunapio* teste, quæ alibi gerebantur, & omnia poëtarum, philosophorum, & oratorum scripta, à Dæmonibus incubis, ipsi in specie senum pellitorum cohabitantibus, ediscebat.

Omitto alia exempla, & solum refero, quod habet *Delrius lib.*

2. *Disquisit. Magic. q. 24.* de quodam Mago nomine Roman Ramirex, cujus ossa cum statua Toleti anno 1600, latà per Inquisitores fidei sententià, fuerunt combusta, quòd in reatu & carcere obivisset. *Hic cùm jam semel accusatus de malis artibus, abjurasset errorem Mahumetanum, relapsus rediit ad vomitum, servando iterum ritus ac ceremonias Mahumetanas; multisq; annis jejunavit magnum jejunium, quod Arabes del Ramada vocant, præmissis guadoe & Zala, lavando totum corpus, induendo indusium mundum, recitando azoras, id est preces ejus sectæ, versâ facie ad solem orientem, elevando & demittendo caput, & se ad terram usq; inclinando, & extendendo supinas in cælum palmas, cùm diceret Alaquevir (hoc est, Deus est magnus) & surgendo ante diem ad celebrandum jejunium Lahor. Eo absoluto, celebrabat solemniter Pascha ipsius Ramada per tres dies, abstinendo ab omni labore & opere servili, induendo indusium mundum, & multas alias ceremonias Mahumetanas addendo. Ille idem à multis jam annis pactum ini-*

Roman
Ramirex
discit
multa à
Dæmone.

verat cum Damone expressum, eo adorato, & facto homagio, & animâ illi dicatâ, eâ lege, ut Damon sibi adesset favore, consilio, ope, quotiescunq; aliqua in re indigeret, & peteret. Petiverat autem, & obtinuerat à Damone, notitiam ac peritiam sanandi multas secretas & occultas egritudines herbis, suffumigationibus, & incantamentis superstitiosis, quibus de facto non paucos sanitati restituerat. Hic Roman Ramirez persuadebat aliis, se multa lectionis esse, & in sacris ac profanis historiis apprime versatum, & valere plurimum memoriâ, cum tamen esset imperitus planè loquendi ac scribendi. Quare solebat lucri gratiâ aliis de memoria præfatas historias ad verbum perinde recitare, ac si librum coram se explicitum legeret. Cumq; quidam eum interrogassent, qua ratione tam fidam memoriâ adeptus esset, respondit, quendam sibi magnâ necessitate conjunctum, peritissimum natura herbarum, & habentem Damonem familiarem, potum nescio quem dedisse. Cum eodem illo amico cum Roman semel vellet Casar Augustam, quindecim inde leucis distantem, proficisci factâ conjuratione quam dicunt, de bon y varon, subito comparuit equus; quem ambo conscendentes, minimo spatio temporis ad urbis portas pervenerunt: & ibi equo relicto, sed prius freno adempto, curârunt negotia, & reversi ad portam equo franum iterum iniecerunt, & momento ferè domum redierunt. Item cum quadam mulier in oppido Deza se ad lectum conferens, irata fortè, Damoni commendasset, & à nescio quo ablata subito, non comparuisset; maritus Ramirez accessit, opem postulans; qui respondit, animum nè desponderet, se illi uxorem ejus restitutum. Dedit ergo epistolam marito, & jussit, ut certum ad locum inter vineta se conferret, & ibi factò circulo, in medio circuli consisteret, & quando audiret turbam hominum pertransentem, etsi nullum videret, interrogaret, ubi rex foret: si responderetur illac transire, tum epistolam ante se in solum abjiceret. Fecit ille, quod jussus fuerat, & uxorem recepit, non videns quis, aut quomodo reddidisset. Solebat etiam edicere multa arcana, quæ contigerant in locis remotissimis, quæ quo tempore indicabat, non poterant ei nisi ope Damonis innotuisse. Omitto alia, quæ sequuntur de Ramirez, desumpta à Delrio ex actis judiciariis Toleti conscriptis. Alia exempla, ex quibus ap-

paret, Dæmonem scientias & artes docere, partim dicta sunt in precedentibus, partim in sequentibus dicuntur. Novum non est, Dæmonem ab impiis scholaribus non uno in loco vocatum, docuisse ipsos componere carmina, & pensum scholasticum.

CAPUT XXXIII.

*An Dæmon possit ac soleat dare hominibus
veras pecunias, & ostendere veros thesauros
absconditos.*

D*Amhauderus in Prompt. morali cap. de pecunia vitup. scribit,* non posse Dæmonem, etiam Deo permittente, ullam veram ac germanam pecuniæ materiam producere, nec veram formam dare. *Psellus quoque cap. de collat. auri & virtut. ait, nihil eorum quæ Diabolus promittit, ex se præstare illum posse, sed visu tantum inania suis cultoribus præbere.* Promittit autem sæpe pecunias & thesauros, & multi quotidie spe pecuniæ ac divitiarum obtinendarum Dæmonis obsequio se tradunt; qui tamen semper egentes manent, ac pauperes, ut omnium sæculorum experientia docuit.

Pecuniam
veram an
possit dare
Dæmon.

Ego hæc statuo. *Primò*, si DEUS permittat, posse Dæmonem veram pecuniæ materiam, aurum videlicet & argentum, producere per applicationem activorum cum passivis, quoniam arte chymicâ id fieri potest, ut suo loco videbimus. *Secundò*, Potest etiam veras pecunias, verosque thesauros dare, quoniam novit, ubi lateant in arcis, in locis subterraneis, in fundo maris, in venis terræ, aliisque in reconditoriis; potestque omnia illa aperire, pecunias ac thesauros sine impedimento eximere, de loco in locum transferre, cui vult distribuere. *Tertiò*, Dedit aliquando aliquibus veras pecunias, quoniam exempla à probatis auctoribus relata id probant. *Quartò*, Rarissimè Dæmon veras pecunias dedit, aut veros thesauros ostendit iis, qui id petiverunt, sed ferè semper fucatas pecunias, & pro thesauris ruinam ac mortem. Id probant variæ historiæ. Ratio est, quia rarò DEUS permittit;

& licet permittat, raro id Dæmon vult facere; quod inde colligitur, quia videmus eum suos plerumque ludificari, & vel inani spe, vel vanâ specie decipere. Confirmant id sequentia exempla.

§. I. Exempla quibus probatur, Dæmonem raro dare veram pecuniam.

Pecuniam
veram raro
dat Dæ-
mon.

Remigius lib. 1. *Dæmonol. cap. 4.* testatur, Sennel armentariam Duzæ 1. Kal. Octob. 1586, acceptâ à Dæmone, ut sibi videretur, pecuniâ, domum properè cum gaudio rediisse, ut eam numeraret; sed excussio sacco, nihil nisi testas & carbones reperisse. Item Catharinam Metensem, Duzæ etiâ, pridie Non. Novemb. 1586 succerdam, seu stercus suillum: Claudiam Morellam Serræ 3. Non. Decemb. 1585; Benedictum Drigens Haracuriæ 18. Kal. Januarii; Dominicam Petrovinam Pangæi 13. Kal. Novemb. 1586, ac plures alios, arborum folia. Eodem teste, *Joanna à Banno Manerii 3. Non. Jul. 1585, cum nummum aureum chartâ involutum in via reperisset, uti Dæmon eventurum prædixerat, atq; eum marito cupidè ostentaret; advertit tandem, non sine pudore, pro auro noctam se calculum ferrugineum, qui etiâ contactu primo facile in frustra dissiliret. Una Catharina Ruffa Valleæ ad Mosellam 5. Kal. August. 1587 agnoscit, nummos se tres semel ab eo sine fraude accepisse.* Hæc ex Remigio. Confirmat *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 12.* dicens, Dæmonem cuidam nobili matronæ Molellanæ, quæ ob crimen fortiarium Confluentiæ flammis tradita fuit, fiscellam dedisse plenam scutatis, ut apparebat, quæ illa reposuit in arca; verum cum uti voluit, loco numismatum reperit fimum equinum. Fama etiâ fert, eodem Delrio teste, Faustum & Agrippam Magos, cum iter facerent, solitos nummos ad oculum sineros in diversoriis numerare; quos qui receperant, post pauculos dies cornuum frustra, vel scruta vilissima reperiebant.

§. II. Exempla quibus probatur, Dæmonem non dare thesauros veros.

Thesauros
veros raro
dat Dæ-
mon.

Quomodo idem veterator homines vanâ spe thesauros inveniendilactet, & dum quærunt, terreat, cadat, ac subinde perimat;

mat; docent sequentia exempla. *Bodinus lib. 3. Dæmonom. cap. 3.* narrat, Ogerium Ferrerium Medicum doctissimum, Tolosæ anno 1558, cum ibidem Bodinus esset, conduxisse elegantes ædes ad Bursam sitas, minimo pretio, eò quod malignus spiritus inquietos earum infestaret; quod ipse tamen non plus curabat, quam Athenodorus olim Philosophus, qui desertam Athenis domum, incolisque propter spiritum vacuum ausus est habitare. *Sed cum illud audivisset, quod nunquam crediderat, non posse tutò adiri cellam, nec quietem interdum capi; monitus, Lusitanum quendam studiosum in urbe esse, qui res occultas in ungue puerili videndas exhibebat, fecit, ut studiosus ille sua arte uteretur: puella verò consultata, dixit mulierem à se videri ornatam accuratissime pretiosissimis catenis, & auro, quæ ad columnam quandam manu gestabat tadam.* Itaque Lusitanus respondit Medico, ut in cella ad columnam humi curaret fodi, thesaurum ab ipso inventum iri. Gaudens medicus fodi iussit. *Sed cum thesaurum inventum propè cogitaret, exurgens turbo extinxit lucem; & spiraculo cellæ exiens, ad quatuordecim pedes pinnarum fregit in propinquis adibus; quarum pars in prothyrum corruit, pars in cella spiraculum, pars in mulierem ferentem aquam, cujus hydria effracta est.* Nihil postea à spiritu auditum unquam. Lusitanus postridie facta de re tota certior, thesaurum dixit à spiritu exportatum esse; mirari se, quòd Medicum non offenderit; qui post biduum mihi narravit historiam. *Hac die XV. Decemb. anno M. D. LVIII. gesta sunt, claro & sereno celo, ut esse solet diebus Halcyoniis: & nos eodem tempore dejectas domus propinqua pinna; prothyrumq; ad tabernam fractum, invisimus.* Idem Bodinus loc. cit. hæc addit. *Affert Melanchthon historiam persimilem, homines decem Magdeburgi ruinà turris oppressos esse, cum ad thesauros, quos docuerat Satanæ, reperiendos effoderent.* Georgius Agricola in libro de Spiritibus (animalibus voluit dicere) Subterr. scribit, *Annaberga in ea fodina, qua dicitur Coronarosa, spiritum specie equi duodecim homines occidisse, & fecisse, ut fodinà plenà argenti cederent, quam Magi ope Satanæ repererant.* Hanc quoque historiam addit idem ibidem. *A quodam Lugdunensi accepi, qui postea in ade S. Mariæ Virginis Lutetia Capellanus fuit, se cum sociis*

*magicâ arte Arcolii prope Lutetiam thesaurum retextisse: sed cum ci-
stam, in qua erat conditus, habere cogitarent, eam fuisse exportatam
turbine; in ipsum vero labem muri corruisse, ex qua toto vitæ spatio
claudicaturus est. Item hanc aliam. Et sacerdos Norimbergensis nu-
per cum ope Satana thesaurum invenisset, & jamjam scrinium aper-
turus erat; ruinâ domus extinctus est. Historiam hanc refert etiam
Cardanus lib. 19. de Subtilit. ex Melanchthone lib. 2. Progymn. physic.
quia ait, eam contigisse anno 1530 cum sacerdoti Daemon in crystallo
locum thesauri absconditi ostendisset, loco defosso, qui prope urbem
(Norimbergam) erat, amicoq; adhibito (is postmodum historiam re-
tulit) arcam cum cane nigro accubante quasi custode viderunt. Ausus
ingredi sacerdos, loci ruinâ statim oppressus est. Hæc Cardanus: qui
nonnullis interjectis aliam narrat horrendam historiam ad hanc
eandem materiam, de qua agimus, spectantem. Tandem idem
Bodinus hanc quoque relatu dignam adstruit historiam. Ex Lug-
dunensi quoq; Pragmatico (quem etsi magnâ voce in frequentia ma-
gna recitavit, nominari nolim) audivi, ipsum de nocte cum sociis ab-
vissse, ut enuntiatis conjurationibus thesaurum pervestigarent
Cumq; cœpissent fodere, velut hominis, qui rota impositus in propin-
quo fuerat, vocem audivisse, horribiliter inclamantem, ad fures.
Sic in fugam fuisse versos; malignos verò spiritus eodem momento
persequentes, cecidisse ipsos ad eam usq; domum, unde prodierant, &
tanto strepitu eam ingressos esse, ut tonare hospes cogitaverit. Atq;
ex eo tempore juravit se thesauros nunquam pervestigaturum esse.*

Placet & hoc addere, quod ex Stumphio in Chronico Helvet.
refert Delvius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 12. his verbis. Circa an-
num Christi 1520, Basileæ quidam sartor, ingenio simplex, voce bal-
bus, incertum quâ arte, cryptam illam, qua Augusta Rauracorum
patet, ingressus, & ulterius quàm ulli alii unquam potuerant, pro-
gressus, miranda quedam spectra referebat. Cereò consecrato ac-
censo in cryptam descendens, primò per ferream portam se transivis-
se aiebat: Inde ex una concameratione in aliam, atq; etiam in hor-
tos pulcherrimos virentes. In medio aulam magnifice ornatam spe-
ctari, & virginem formosissimam pubetens, aureo diademate ca-
put sanctam, crinibus solutis, infernè in horridum serpentem desinen-
tem:

tem:

rem: à quam manu ad scrinium ferreum deductus fuerit. Scrinium duos molossos nigros incubare, & terribili latratu accedentes arcere: at virginem miranda similem eos compescere. Tum clavium fasce, quem collo alligatum gestaret, soluto, arcam recludere, & omnis generis munuscula, aurea, argentea, area depromere: quorum non pauca liberalitate Virginis ex ipsa crypta se retulisse ostendebat. Addebat, virginem narrare solitam, diris imprecationibus sese, cum regio esset orta stemmate, jam olim devotam, in tale monstrum mutatam fuisse; neq; aliam salutis recuperanda rationem superesse, quam si ab illibati pudoris adolescente ter deosculata fuisset; tunc enim formam pristinam sibi restitutum iri; & dotis nomine thesaurum omnem, qui eo loci lateret, liberatori cessurum. Affirmabat quin etiam, bis sese Virginem deosculatum; bis tam horribiles gestus in ea præ gaudio sperata liberationis observasse, ut sibi nè vivus ab ea discerperetur, metuendum fuerit. A quibusdam nepotibus in ganæum deductus, nunquam postea aditum ad cryptam invenire potuit, ne dum ingredi. Omnia hæc aut fabulam aut falsitatem spirant, aut Dæmonis fraudem, volentis illibati pudoris adolescentem perducere in ruinam. Addit idem *Delrius* ex eodem *Stumphio*, & ex *Rhena. lib. 3. German.* post annos aliquot alium civem, Basileensem eam cryptam ingressum, ut familiæ suæ paupertatem levaret, nihil præter cada verum humanorum ossa invenisse; & subito correptum horrore, festinum egressum, intemperius actum, fuisse, donec tertiâ post die miserè interiret.

Delrius loc.cit. ex *Vallamentio lib.1. Itinerarii sui c. 23.* ait, paucos ante annos quidam Prior *Margullina* cum duobus sociis fossam quandam in spelunca Regis *Salai* prope *Puteolos* thesaurorum causâ ingressus, miserè interiret, nec amplius visus. Scribit etiam *Andreas Cisalpinus* in *Damon. investigat. c. 12.* thesaurorum quidem indagatores per magicas artes se multos novisse, sed qui assècuti fuerint, neminem. Pisis tentavisse quendam suis temporibus effodere, sed rei difficultate victum ab opere cessasse. Tandè locum, in quo *Neronis* ædificia extitisse ferunt, hodie a sacris Virginibus dicatum, effodere coepisse, ubi erat ingens pini arbor: sed à Dæmonibus adeo infestatos fuisse, ut præ timore ab incepto desistere coacti fuerint; eoque tempore multas ex sacris Virginibus locum habitantibus à Dæmone obfesi-

Thesauros
quærentes
à Dæmonibus
puniti.

obsessas fuisse. Utique quia hanc thesauri illicitam scrutationem in suo solo fieri permiserant.

Ex his, aliisque innumeris exemplis, quæ passim occurrunt, patet, quàm rarò, vel potius quàm nunquam illi, qui magicis artibus, & Dæmonis ope confisi, thesauros quærunt, veros thesauros inveniant. Ratio, ut supra innui, est, quia Deus non permittit, ut Dæmon thesauros magis ac necromancis elargiatur, nè spe illecti multi ex Christi fidelibus, fidem postponant, & Dæmoni sese devoveant. Addunt aliqui, Dæmones non velle thesauros absconditos suis nunc manifestare, aut elargiri, sed in Antichristi adventum reservare; cui profusissimè illos communicabunt.

CAPUT XXXIV.

An Dæmones possint excitare pluvias, grandines, fulgura, tonitrua, aliq̄s similia meteorologica, sive per se, sive per Magos.

Meteorologicas impressiones posse excitare Dæmones, negant aliqui; alii communiter affirmant.

PER Magos id fieri posse, negavit olim *Seneca lib. 4. Natur. qq.* causam nullam adsignat, sed solum dicit, quòd horum nihil posse fieri, tam palàm est, ut hujus rei causà nullius Philosophi scholam intranda sit. Idem negant recentiorum aliqui cum *Wiero*, causam adsignantes, quòd ab homine nè una quidem aquæ gutta produci possit. Concedit tamen *Wierus lib. 3. de Prestig. Dæmon. cap. 16.* posse id facere Dæmonem Deo permittente. *Ulricus Molitor* nè Dæmoni quidem hanc concedit potestatem, sed putat, quòd quando prævidet futuram ex causis naturalibus tempestatem, tunc sagas impellat ad faciendum ea, quæ procurandæ tempestatem facere consueverunt, à Dæmone edocta. In eadem sententia est *Wierus loc. cit.* ait enim: *Singulari in super ratione in aère concitando illuduntur hæ anicula à Diabolo, qui simul atq̄ ex elementorum motu, & Nature cursu, citius faciliusq̄, quàm homines, mutationem aëris, & tempestatem fore prævidet, vel alicui infligendam*

dam ex abstrusa Dei voluntate plagam, cuius ipsum spectet executio, intelligit; tunc harum muliercularum mentes agitatur, variisq; imbuit imaginibus, & suggestione multiplici, quasi ob invidiam in proximum, vel ob vindictam adversus inimicum sint aërem turbatura, tempestates excitatura, & provocatura grandines. Itaq; eas instruit, ut quandoq; filices post tergum occidentem versus projiciant; aliquando ut arenam aqua torrentis in aërem conjiciant; plerumq; scopam in aqua intingant, cælumq; versus spargant; vel fossilâ factâ, & lotio infuso, vel aquâ, digitum moveant; subinde in olla porcorum pilos bulliant; nonnunquam trabes vel ligna in ripa transversè collocent, & alia id genus deliramenta efficiant. Atq; ut arctius eas Satan illaqueet, diem & horam sibi dictis rationibus notas præfigit. Cùm verò successum hæc vident, nimirum quascunq; desideratas in aëre turbationes; magis confirmantur, quasi eventus hic subsequatur ipsarum operationem, quâ ne aqua quidem stillam elicere possent.

Communis & omnino sequenda sententia est, Dæmones nihil horum posse facere, nec per se, nec per Magos, Deo non permittente; posse illa omnia, permittente DEO. Constat id primò ex sacra Scriptura *Job. cap. 1. 2.* quem locum suprâ cap. 17. adduximus. Grandinem quoque, quâ Ægyptiâ puniti, expressè dicit *Psal. 77.* immissam fuisse per angelos malos. Quatuor Angelos, quos vidit S. Joannes *Apoc. 7.* stantes super quatuor angulos terra, tenentes quatuor ventos terra, ne flarent super terram, neq; super mare, neq; in ullam arborem, ut sic damna inferrent maxima hominibus; plerisque SS. PP. & Interpretum dicunt esse Angelos malos. Ideo etiam Dæmones ab Apostolo Paulo vocantur *aëre & potestates, & principes aëris hujus*, quòd magnam habeant in aëra potestatem.

Idem constat secundò ex variis historiis & exemplis, antiquis & recentibus, id confirmantibus. De Finnis & Lapponibus scribit *Olaus Magnus lib. 3. cap. 16.* eos olim mercatoribus ventos venales exhibuisse, tres nodos magicâ arte consecratos illis tradendo, quorum primò soluto placidos ventos, secundo vehementiores, tertio vehementissimos essent habituri, ut suprâ etiam cap. 19.

Meteorologicas impressiones posse efficere Dæmones, confirmatur variis historiis.

retulimus: Teste *Victorio lib. 19. variar. lect. cap. 21.* olim *Aristæus* docuit incolas *Cycladum*, certis ritibus ac hostiis etefias æstivo tempore elicere, & sic suavi frigore squallorem & sterilitatem ab agris arcere. De pluviis cœlo devocatis per Magos scribunt *Pausanias in Arcad. Cassius lib. 56. Xiphil. in Annot. & alii.* De nostri temporis strigibus grandines excitantibus *Remigius lib. 1. Dæmonol. cap. 25.* sic scribit. *Hoc certè memini testatum liberâ & spontaneâ assertione plûs minûs ducentorum hominum, qui me duumviro damnante incendio crimen sortilegii luerunt; statis certisq; diebus solitos se convenire gregatim ad ripam vel stagni, vel rivuli alicujus, maximèq; si quis esset, quem solitudo à prætereuntium oculis sepositum haberet: atq; illic aquas, acceptâ à Dæmone virgâ, tantisper diverberare, dum vapores fumosq; abundè excitarent, quibuscum unâ sublimes efferrentur. Illud deinde, quod sic esset excitatum, se in nubes densas ac caliginosas induere: quod, postquàm unâ cum Dæmonibus ei essent involuti, agerent pellerentq; quâ erat libitum, actandem multâ præcipitatum grandine in terras decuterent.* Addit *Remigius*, sagas aliquando, antequam diverberent undam, in illam mittere ollam fictilem, cui aliquid arcanum Dæmon incluserit; vel etiam lapides tantæ magnitudinis, quantam, vellent grandinem decidere: interdum candelas inversas super stagnum tenere, donec guttæ defluant: aliàs pulverem medicatum in aquas spargere: ut plurimùm uti ad diverberandam aquam virgis nigris à Dæmone datis. Alii aliis utuntur ritibus ac ceremoniis, cum Dæmone ex pacto convento, quibus positis ipse tempestates ciet, aut pluvias ac grandines deturbat, modis tamen naturæ vires non excedentibus, applicando activa passivis.

Indi *Cianita*, ut refert *Delvius lib. 2. Disquisit. Magi. quæst. XI.* ex litteris anno 1590, & 1591 ex *Peruvia* scriptis, pluviam hoc ridiculo, superstitioso tamen, modo procurant. *Quando pluvia indigent, Magnus qui spiam magnâ vocis contentione, & acceleratione clamat, ut omnes ad montem concedant: quò postquàm pervenerunt, ut quilibet consueto more à cibus abstineat. Est autem eorum hoc jejunium, ut à sale, pipere, cibus coctis se contineant. Quod ubi factum*

factum est, voce intensâ & clamore summo stellas invocant, aquamq; precantur, & ad terras castellumq; paganum sese vertunt, potionem quandam manibus tenent; quam ubi nobilis alicujus adolescentula manu porrectam ebiberint, ita à sensibus abducuntur, mentisq; impotes fiunt, ut mortui videantur. Sed ubi in se redierunt, mel aquâ & maizo miscent; quibus permixtis, nubes aspergunt. Die sequenti nobilem aliquem, aut conspicuum & venerabundum quendam senem in lectum deponunt, subjecto lento igne; atq; ubi sudare cepit, sudorem vase excipit Magus, anserino sanguini admiscet, atq; ex radice expressa aqua: rursus in aëra jactat, nubes ut tingat, rogans per sudorem, sanguinem, & aquam, ut desideratam pluviam largiantur. Quòd si casu eâ die, quâ sunt superstitiosi, pluat, gratias agunt stellis, Magumq; multis muneribus ornatum efferunt. Fiunt hæc utique vi pacticum Dæmone initi; qui tamen populos illos sæpe fallit, quia pluvia in commune bonum cedit.

In libro Inquisitorum quinque lib. 4. de Maléfic. dicitur, (ait Bodinus lib. 2. cap. 8.) Anno 1488. in Constantiensi diœcesi procellas, grandines, fulmina, & tempestates extitisse, quæ proventum terra per milliaria quatuor affligerunt. Rusticis autem omnibus in Magas invehentibus, comprehensa fuerunt dua, Anna de Mindelen, & Agnes: quæ primò inficiata, cum ad questionem raperentur, confessæ sunt seorsim, se uno die in agrum cum paucula aqua processisse; & quamvis altera consilium nesciret alterius, effodisse scrobem, & sub meridiem aquam scrobi injectam conturbasse, adhibitis quibusdam verbis (quæ satius fuerit ignorari) diabolum invocantes. His gestis, simul ac revertissent domum, procellam extitisse. Hæ incendio perierunt viva. Ex eodem libro idem Bodinus refert de saga quadam Constantiensi, quæ cum videret, omnes sui pagi incolas in nuptiis convivari, & saltare; agrè ferens, quòd non fuisset eò vocata, se per Diabolum clarâ luce, spectantibus pastoribus, curavit in collem exportari propinquum pago: & quia aquam non habebat, quam in scrobem à se effossam injiceret, ut ceteret tempestatem (nam hunc ritum facta est observari) emisit lotium, & illud in scrobe movens sermones quosdam pronuntiavit. Mox calo, quòd sudum serenumq; fuerat, obscurato, grando vehementissima solummodo in-

pagum & in saltantes irruit, saga verò in pagum reversa est. Ea itaq; visa, tempestatem ab ipsa accitam fuisse crediderunt omnes, eaq; captà pastores pro testimonio dixerunt, se vidisse, cum in aere transveheretur: quod illa accusata, evictaq; agnovit, & viva igni fuit tradita.

Huic non absimile est sequens exemplum, quod Delrius narrat loc. cit. his verbis. *In ditione Trevirensi rusticus fuit, qui cum filiola sua octenni caules plantabat in horto: filiolam fortè collaudavit rusticus, quòd aptè hoc munus obiret: illa, sexu & aetate garrula, se nosse alia facere, magis stupenda, jactat: pater quid id foret, sciscitatur: secede paululum, inquit, & in quam voles horti partem subitum imbrem dabo: miratus ille; age, secedam, ait: quo recedente, scrobem puella fodit, in eam de pedibus (ut cum Hebraeis loquar) prudentibus aquam fundit, eamq; baculo turbidat, nescio quid submurmurans. Et ecce tibi, subito pluviam de nubibus in condictum locum. Quis, inquit obstupefactus pater, te hoc docuit? Mater, respondet, hujus & aliorum similium peritissima. Zelo incitatus agricola, post paucos dies, invitatum se ad nuptias simulans, uxorem cum gnata, festivè nuptiali modo exornatas, in currum imponit, in vicinum oppidum devehit, & judici tradit, maleficii crimen supplicio expiaturas. Hoc mihi fide dignissimorum virorum narratio suggestit.*

Tempe-
states ex-
citatz à
Dæmoni-
bus.

Dum hæc scribo, & cum viris doctis de similibus rebus colloquor, audio à viro religioso, erudito, & fide dignissimo, sequentem mirabilem, & proprio atque alieno experimento comprobaram historiam. Quam & alii postmodum confirmarunt, & eo in loco, ubi contingere solet, passim notam esse asseruerunt. In Badensi Marchionatu, Germaniæ regione, quatuor horis ab urbe Badena lacus est exiguus, adeo à spectris nocturnis infestus, ut nemo habitare propè quietè queat; adeo pestiferis aquis scatens, ut qui illa tingitur, scabie confestim repleatur. In hunc lacum, si quis lapidem, terram, vel aliud quidpiam injicit, sine mora coelum nubibus, ventis, imbre, & sævâ tempestate turbatur, non sine circumjacentium agrorum atque camporum strage. Audierant hoc Badensis Collegii Societatis JESU Religiosi, nec tamen credebant,

fedi

sed anilium fabularum loco habebant. Duo tamen ut rei tam mirabilis experimentum caperent, die quodam animi gratiâ eò se conferunt, & inter jocos ac risus certatim lapides injiciunt. Dies erat serena, & coelum sudum. Adhuc lufus tenebat, cum ecce vapor instar nebulæ à lacu astringit, densatur in nubem, obducit coelum; & mox tam ingens imber ac ventus exoritur, ut socii ab invicem disjecti, & largissimâ pluviam perfusi, vix tandem per avia, ac devia se juncti redierint domum, luculenti rei antea non creditæ testes. Nec tamen fidem inveniunt apud omnes domesticos, existimantes casu è causis naturalibus exortam tempestatem. Nihilominus ut proprio etiam experimento deprehenderet, si fortassis res ita se haberet, ut narrabatur, vir ille, de quo loquebar initio, assumptis secum ex urbe viris aliquot primariis, eò etiam se confert. Habebant canem aquaticum, qui nullis invitamentis aut minis adduci poterat, ut lacum ingrederetur; & quoties propius accedebat, cum ejulatu revertebatur. Violenter tandem injiciunt canem circumstantes; sed ac si in ferventem conjectus fuisset aquam, cum ejulatu ingenti properè se inde proripiebat. Injectis dein prius ceræ benedictæ fragmentis aliquot, insultant Dæmoni, & magno etiam numero inter jocos ac risus, uti priores, lapides & glebas injiciunt; sed nullum effectum experiuntur, cum horas aliquot in vicinis campis insumpsissent. Læti ergo domum redeunt, & fabulosum esse, quod sparsum antea & creditum fuerat, edicunt. Nocte subsequenti exoritur tempestas, & nimbus procellosus, qui mensem integrum duravit; & ab oppidanis ac paganis omnibus creditum constantissimè fuit, Diaboli operâ, & culpâ illorum, quos dixi, exortum: unde magnum odium apud omnes incurrerunt, nec dubitarunt amplius, cacodæmonis operi cieri pluvias, & excitari posse tempestates.

Anno 1626, Biburgi in Bavaria, non procul Ingolstadio, militoris uxor, ob exactum debitum quoddam Patribus nostris offensa, id maximè invita tradidit, cum dicto: fax ut hoc carò ipsis constet. Quare cum die quodam nonnulli è Societate nostra Religiosi Ingolstadium Biburgo, quò animi relaxandi gratiâ paulò antè concesserant, redirent; horrenda illos tempestas excepit, si-

mulque eliso fulmine, tres ex ipsis prostravit : & duos quidem, qui cruce Hispanicâ seu Caravacensi armati non fuerant, actutum extinxit ; tertius verò ad se rediit, atque etiamnum, dum hæc scribo, superstes, fulminis vestigia in pectore monstrat ; quæ & alii insperare, & relata ab ipsomet acceperunt.

Tempestatēs à magis excitatæ,

Adhuc unum addo, non minùs impium atque horrendum, exemplum, quàm verum, quòd ex *Joviniano Pontano lib. 5. Belli Neapolit.* narrant Delrius & Bodinus locis suprâ citatis. *Ferdinandus Neapolitanorum Rex* *Marcos oppidum, arcis montis Draconis ad Masicorum montium exitum sita subjectum, Andegavensium factioni favens, arctâ obsidione premebat, & defectu aquarum propè ad deditionem compulerat : cùm quidam impii sacerdotes magicis artibus imbres elicere ausi sunt. Inveni enim ex oppidanis atque obsessis sunt, qui nocturnis tenebris, deceptis castrorum vigiliis, per asperissimas rupes furtim profecti ad littus, trahentes secum imaginem affixi ad crucem Christi, maledictis illam priùs ac diro profecuti carmine, post in mare execrabundi immiserint ; cælo, mari, terrisq, tempestatem imprecati. Quo etiam tempore sacerdotes quidam mortalium omnium scelestissimi, dum satisfacere profanus militum artibus student, ritum nefarium secuti (quo, ut dictum, in hujusmodi elici imbres putantur) asino pro adis foribus constituto, tanquam agenti animam, cecinere funestum carmen ; post divinâ Eucharistiâ in illius os palatumq, injectâ, conclamatum asinum funereis cantibus, vivum tandem ibidem pro templi foribus humavère. Hic verò vix dum perfectò sacro, obnubescere aër, ac mare agitari ventis cùm cœpisset, diesq, medius effundi tenebris, ac nunc cælum micaret ignibus, nunclux eriperetur, tonitru cælum terraq, horrescerent, volitarent evulsa ventis arbores, discissaq, fulminibus saxa completerent auras fragoribus : prorupit tanta è nimbis pluvia, imbresq, tam validi, ut non cisterna modò colligendis aquis satis non essent, sed arentia saxa, rupesq, exusta solibus, torrentes undequaq, prolapsos diffunderent. Ita Rex, qui sola in siti potiundi oppidi spem collocaverat, frustra ab ea habitus, ad Savonem vetera in castra rediit. Similes impii ac superstitiosi ritus ad commoda anni tempora impetranda, viguère hæctenus adhuc in aliquibus Germaniæ & A-*

qui-

quitaniæ locis, dum S. Urbani aut S. Martini statuam ad flumen abreptam populus aquis immergeret. Hic ipse mos non ita pridem è primaria quadam urbe Germaniæ, Ecclesiastæ cujusdam è suggestu contra illum detonantis, operâ fuit sublatus.

Ex dictis hætenus patet, & posse, & solere Dæmonem, per se, & per Magos, pluvias, ventos, ac tempestates ciere. Non nego, solere Diabolum aliquando, dum prævidet è causis naturalibus futuram pluviam, suos instigare, ut ritus ex pacto constitutos adhibeant, illisque sic persuadeat suâ id operâ contingere. Sed nego id semper contingere: constat enim, posse Magos, quoties & ubi collibitum fuerit, & DEUS permiserit, similia efficere.

Lacui Badensi, de quo paulò antè, similis omninò dicitur esse lacui, qui est in monte Pilati, ut vocant, prope Lucernam Helvetiorum nobilem civitatem. Rem multis describit *Vadianus* Pomponii Molæ Commentator, qui montem non sine labore maximo conscendit, & lacum adiit, ac lustravit; sed nè accolis tempestatem ac damnum crearet, nihil injicere fuit ausus. At *Gretserus* testatur, novisse se quendam sibi familiarissimum, suorumque studiorum adiutorem, P. Ferdinandum Crendelium, qui cum Lucernæ degeret, lacum quoq; adiit, & non modò unum alterumvè lapillum, sed plures etiam grandiores lapides injecit, nullo prorsus ullius concitatæ tempestatis indicio, sed cœlo, ut antea, sereno; ita ut vulgaris opinio credentium ingentes vel ad minimi lapilli de industria injectionem tempestates sine mora cieri, non tam veritate, quàm traditione imperitæ multitudinis niti videatur. Ante annos complures, cum juvenis Lucernam transirem, multa quidem de monte in conspectu posito audivi, at nihil de lacus miraculo intellexisse ab indigenis me memini.

CAPUT XXXV.

*An Dæmon possit in homine causare extasim
seu raptum.*

EXtasim seu raptum hîc appello, quando homo ita extra se vel- Extasis quid sit.
ut rapitur, ut sequatur justitiam in omnibus externis sensibus,

Exstasis
continge-
re potest
naturali-
ter.

bus, ac vel nihil omnino, vel valde tenuiter videat, audiat, sentiat, imò ambiguum quandoque sit, an vita superstes sit; solis interim internis potentiis operationes suas exercentibus. Fit exstasis plerùmque supernaturaliter, quando personæ eximie virtutis ac sanctitatis, cœlestium rerum contemplationi incumbentes, aut etiam extra orationem, à DEO extra se, & supra creata omnia, rapiuntur, cognitioneque & amore DEO uniuntur. Potest tamen, ac solet subinde naturaliter contingere exstasis, in personis præsertim intenso studio deditis, quando nimirum ob contentissimam phantasiationem & cognitionem, nimiamque interni sensus ac intellectus applicationem, spiritus insumpti, non possunt ad externas operationes sufficere: tunc enim necesse est, animam, quoad illas feriari, nisi de ea contentione aliquid remittat, cessetque; intercludere spiritibus aditum ad cætera sensoria.

Exstasin
procurare
potest Dæ-
mon.

Ex his jam constat, posse Dæmonem in homine efficere exstasin seu raptum, ligando sensus exteriores ad eo, ut exanimi similis permaneat. Potest id duobus modis facere: primò, si vias obstruat, quibus à cerebro spiritus ad sensationes externas necessarij deferri solent ad externorum sensuum organa; prout contingit in dormientibus: secundò, si eosdem spiritus ab exterioribus sensibus ad internorum sensuum organa attrahat, ibique retineat, nè ad exteriorum sensuum organa descendant. Interim dum hæc contingunt, & raptum hujusmodi patientis corpus vivum cadaveris instar mortui jacet, potest Dæmon phantasiæ & intellectui varias obijcere formas, ut putet homo se verè ibi esse, ubi non est; & verè agere aut pati, quæ nec agit, nec patitur. Et tales sunt exstases seu raptus sagarum, ac Magorum.

Exstasis
diabolicæ
varia ex-
empla.

Exempla multa suppetunt. *Olaus Magnus lib. 3. c. 18.* historiae suæ narrat de Magis Lappis sequentia. *Si quis peregrinus cupiat de suorum conditione certi quid cognoscere, præstant, ut intra viginti quatuor horarum spatium resciscat, quid cum illis agatur, si vel trecentis miliaribus absint; hoc modo. Incantator postquam usitatis ceremoniis Deos suos compellavit, subito collabitur, & exanimatur, quasi extincto illo revera excedat à corpore anima. Neg, enim aut spiritus in eo reliquus esse, aut restare cum vita sensus aliquis, aut*

motus

motus videtur. Sed ut adsint semper aliqui oportet, qui projectum & exanime corpus custodiant: quod cum non fit, demones id abripiunt. Horis 24. elapsis, revertente spiritu seu è profundo somno, cum gemitu expergiscitur exanime corpus, quasi revocetur in vitam ex morte, qui conciderat. Postea sic restitutus ad interrogata respondet: & ut fidem faciat percontatori, recenset aliquid, quod agnoscat ille, & certò sciat, in adibus suis aut cognatorum fuisse.

De lamia cujusdam vetulae raptu hæc narrat Jo. Bapt. Porta lib. 2. ex quatuor, quos juvenis scripsit de Magia Naturali cap. 26. testis oculatus. Dum hæc pensiculatius perquirendo, operam navarem (anticipiti enim immorabar iudicio) incidit mihi in manus vetula quedam, quas à strigis avis nocturna similitudine striges vocant, quæ noctu puerulorum sanguinem è cunis absorbent; sponte pollicita, brevi mihi temporis spatio allaturam responsa. Jubet omnes foras egredi, qui mecum erant acciti testes: spoliis nudata tota se unguento quodam valde perfricuit, nobis è porta rimulis conspicua. Sic soporiferorum vi succorum cecidit, profundoq; occubuit somno. Fores ipsi patefacimus; multum vapulat, tantaq; vis soporis fuit, ut sensum eriperet. Ad locum foras redimus. Jam medela vires fatiscunt, flaccescuntq;. A somno sevocata, multa incipit fari deliria; se maria montesq; transmeasse; falsaq; depromens responsa. Negamus; instat: livorem ostendimus; pertinaciter resistit magis &c.

Extasis
cujusdam
sagaræ.

Tales sæpe sunt raptus Magorum ac sagarum, putantium se corporaliter præsentis fuisse conventiculis nocturnis, ibiq; hilariter vixisse; cum tamen nil nisi somnia habuerint. Bodinus lib. 2. Demonol. cap. 5. existimat, hac arte diabolium illos potissimum decipere, qui cum illustres sunt familiae, aut magnæ auctoritatis, non audent corporaliter in sagarum conventiculis comparere, metu nè ab alijs cognoscantur, ac prodantur. Idem Bodinus ibidem restatur, se à Turettano Præsidente audivisse, Magam à se in Delphinatu visam, qua viva fuit concremata. Hanc ergo cubantem ad ignem, manente domi corpore, in extasim abreptam esse; & quia nihil intelligebat, gravissimis virgæ ictibus ab hero percussam; tum etiam ut viderent, an de hac vita discessisset, ignem partibus, qua maximè valent sensu, fuisse subjectum, nec propterea evigilasse.

Extasin
passa saga,
putat se in-
terfuisse
cætui
nocturno
sagarum.

Eam itaq; jacentem, ab hero heraq;, mortuam esse existimantibus, ibi derelictam esse: manè jacentem in lecto inventam. Quod cum miratus herus, quasi visset, quid rei contigisset ipsi, exclamantem suo sermone dixisse: Ah here, quàm verberasti me! Id hero apud vicinos narrante, aliquè dixisse; Saga est: ideoq; non destitisse heru, donec illa rem fassa, indicavisset se animo catum Magorum adivisse. Sic alia insuper scelera, qua perpetraverat, agnovit, & igni fuit tradita. Aliam historiam idem Bodinus narrat, auditam à quodam Comite, qui interfuerat rei. Anno 1571, cum apud Burdegalenses in Magos Galliaë instituta esset persecutio, vetula quaedam Burdegalensis Maga apud Judices confessa est, se cum aliis per hebdomadas singulas fuisse exportatam, ubi magnus hircus aderat, quo auctore abnegabant Deum, se diabolo servituras spondebant, singuli pudenda illius osculabantur; & post saltationes, pulveres accipiebat quisq;. Tum D. Belotus, libellorum supplicum Magister, dicente Maga, se nihil posse, nisi è carcere educta esset; volens rei veritatem explorare, eam educi iussit. Et illa cum se nudam certo adipe inunxisset, velut mortua expersq; sensus corruit; deinde post horas quinq; reversa, exsurgensq; permulta narravit, qua variis in locis ita se habere, ut dixerat, comperta fuit. Rectè ergo Sprengerus Inquisitor, qui de plurimis sagis quaestionem habuit, scribit, eas fateri, se, cum visum est, spiritu abripi; sin aliter videatur, etiam corpore. Confirmat hoc Bodinus alio exemplo Magorum septè, quod anno 1549 apud Nannetas se didicisse ait. Cum igitur, inquit, isti coram multis se indicaturos recepissent ante horam, quid per milliaria decem in ambitum ageretur, exanimis conciderunt illico, & tres horas defecti animo jacuerunt: postea exsurgentes renuntiaverunt, quidquid in toto Nannetum oppido, & ambitu longiore perceperant, locis, factis, & hominibus observatis. Quae omnia statim comperta sunt, Itaq; omnes isti accusati, & maleficiorum multorum comperti, ad ignem fuerunt damnati.

Extasim
patientes
non vagan-
tur animam
extra cor-
pus.

Hæc & multa alia habet Bodinus de Magorum extasi seu raptu. Sed errat in eo, & graviter, quòd censet, in huiusmodi extasi animam revera migrare & deferere ipsum corpus, & alijs in locis interea versari separatam. In eodè errore videtur fuisse *Plato lib. 10. de Re-*

de Republ. ubi dicit, *Fren Armenium*, genere Pamphylium, cum inter cadavera casorū in pralio decē diebus jacuisset mortuus, domum relatū: secundo post die cum esset imponendus rogo, revixisse, ac prodigiosa quadam narraſſe, qua illo tempore apud inferos vidisset. Hoc idem sentit *Agrippa lib. 3. Philos. Occul. cap. 50.* eamq; sententiam attribuit Platoni. *Raptus* inquit, est abstractio, & alienatio, & illustratio anima, à Deo proveniens, per quem Deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad superiora. Hujus causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum; qua quatenus profundissimā mentis intentione animum corpore & sapientia conjungit, eatenus vehementioribus suis agitationibus ipsū à sensibilibus corpore separat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq; quod nunquam corpus ipsum ve effugiat, & quasi dissolvi videatur. Et quamvis de raptu divino loquatur, idem tamen dicere de diabolico, patet ex exemplis, quæ affert, dicens: Sic legimus *Hermitem, Socratem, Xenocratem, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagoram, & Zoroastrem*, raptu solitos se vocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud *Herodotum*, fuisse in *Proconneso* Philosophum mirifica scientia, *Atheum* nomine, ejusq; animam quandoq; corpus exire, ac post visa longinqua spatia, rursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit *Plinius* consuevisse animam *Harmonis Clazomenii*, eamq; relicto corpore vagari solitam; multa quoq; ac vera è longinquo nuntiare. Addit deinde id, quod supra ex *Olao* retulimus de Magis Septentrionalibus. Addit & alia, à vera philosophia non solum aliena, sed prorsus stolidi.

Non separatur anima in raptu seu exstasi à corpore, quia hoc sine hominis morte fieri nequit, quæ nihil aliud est, quàm separatio animæ à corpore. Si ergo verè separatur anima à corpore, verè moritur. Quis ergo eam iterum reducit ad corpus? Certè hoc facere nisi virtus divina nequit. Nobiscum sentiunt Sancti Patres, Theologi, ac Philosophi, quorum nonnullos adducit, & sequitur. *Delrius lib. 2. Disquis. Magic. q. 25.*

Cardanus de se fatetur in *Genit. sua*, potuisse se naturali suā virtute, quoties collibitum fuisset, rapi extra se, & exstasin pati. Sed neq; *Bodinus*, neq; *Delrius* hoc credit; nec ulli facile persuaderi poterit.

poterit. Itaq; existimant, Diaboli id operâ, ex pacto inito, fuisse peractum; nec dubitat Bodinus asserere loco antea citato, Cardanum Magum fuisse, & magiam à patre suo didicisse, quem scribit multis annis habuisse spiritum familiarem, ut infra videbimus cap. seq.

CAPUT XXXVI.

An Dæmon possit facere ut bruta animalia & homines reviviscant.

BRuta animalia quod spectat, ea sunt vel imperfecta, & ex putrida materia etiam nasci solita; vel perfecta, & non nisi ex semine per commixtionem maris ac feminae produci possunt.

§. I. Animalia imperfecta potest dæmon vivificare.

PRimi generis animalia potest dæmon facere, ut reviviscant, seu anima verè excesserit è corpore, seu tantum sopita quasi atq; sepulta in corpore delitescat. Ratio est, quia in utroq; casu Naturæ viribus reviviscere possunt ac solent talia animalia; ergo dæmon, applicando activa passivis, facere idem poterit. Sic videmus, muscas in aquis submersas ac mortuas, ut apparet, naturaliter reviviscere, si in cineribus tepidis ponantur, ut non semel probatum fuit. Sic apes etiam submersæ, aut aliter mortuæ, ut apparet, ita tamen ut omnia corporis & sensuum organa manent integra (quod etiam de muscis intelligendum) si succo nepetæ perfunduntur, reviviscunt. Anguillæ defectu aquæ mortuæ, si integræ injiciantur in acerum, & permisceatur sanguis vulturis, & sub fimo recondantur; intra paucos dies vitæ restitui dicuntur. Vespertiones, mures, muscæ, aliaq; similia animalcula, per hyemem quasi mortua delitescunt, redeunte calore veris aut æstatis reviviscunt.

In neutro tamen dictorum casuum dæmon dici potest resuscitare prædicta animalia, propriè loquendo: nam ad resuscitationem,

nem hanc requiritur, ut eadem numero anima, quæ antea corpus animabat, eidem corpori restituatur, ut in hominis resurrectione fit: at in dictis casibus vel anima non excessit è corpore, sed tantum confopita est; vel si excesserat, non redit, sed alia è potentia materiæ educitur, applicante dæmone activa passivis. Lege, quæ diximus suprâ cap. 20.

§. II. Animalia perfecta non potest dæmon vivificare.

SECUNDI generis animalia non potest dæmon vivificare. Ratio est, quia naturaliter nunquam videmus talia animalia produci nisi seminali virtute concurrente; quæ virtus dependet ab anima informante; patris quidem, dum semen decidit; matris verò, & dum decidit suum (si requiritur,) & dum patris susceptum fovet. Cùm igitur dæmon non possit esse forma informans, non poterit talia animalia producere, multò minùs destructâ jam per mortem animâ, aliam in in priori corpore producere.

Vivificare non potest dæmon animalia perfecta.

Dicunt, qui contrarium sentiunt, pellicanum pullos mortuos revocare ad vitam proprio sanguine: leonem & mustellam catulos defunctos spiritu seu afflatu & voce vivificare. De passer vicilino, qui juxta Mexicum invenitur, hæc scribit *Cardannus lib. 7. Variet. c. 36.* *Hic ape magnâ haud major est, seu crabrone; plumâ tamen vestitur, ut par est, tenuissimâ, rostro longo, & gracili: alitur rore ac melle, & florum succis. Octobri mense, uno pede annexus ramusculo hæret usq; ad Aprilem, loco tecto, atq; ita mortuus veluti jacet: cùm redeant flores, reviviscit, atq; ea de causa passerem vivificatum appellant.* Idem tradit *Franc. Comara cap. 23. Histor. Mexic.* De glire dissecto, qui antea mortuus videbatur, narrat *Agrippa lib. 1. Philos. Occulta cap. 58.* dissectum mansisse immobilem, donec coqueretur; atq; tunc primùm in bullienti aqua dissecta membra vitam monstrasse. Respondeo, talia animalia, quæ reviviscere videntur, non esse penitus mortua,

Passer vicilinus Mexicanus.

sed mortuis tantùm similia, quia somno sepulta sunt.

§. III. Hominem non potest dæmon resuscitare
nec aliter verè vivificare.

Vivificare
non potest
hominem
dæmon.

EX dictis §. præcedenti constat, multo minùs dæmonem posse resuscitare aut vivificare hominem: nam nec priorem animam potest reducere in corpus, nec aliam introducere; ergo &c. Non primum, quia naturaliter à privatione totali & perfecta ad habitum non datur regressus, ut cum Aristotele tenet tota philosophia. Nec primum & secundum simul, quia anima non unitur corpori naturaliter, nisi quando exigentibus dispositionibus corporis creatur atq; infunditur anima. Cùm igitur dæmon non possit creare animam, constat secundum; & cùm corpus quantumvis dispositum (dato, non concessio, quòd dæmon possit illud disponere) non exigat priorem animam, constat etiam primum. Possit quidem diabolus fortassis, si Deus permitteret, cogere animam damnatam, ut corpus à se derelictum, aut aliud cadaver ingrederetur, & illud moveret, & actiones velut vitales in illo ac per illud exerceret: sed non potest facere, ut illud iterum informaret; quo casu non esset homo resuscitatus, nec vivificatus.

§. IV. Proponuntur rationes & experientiæ
in contrarium.

Resuscita-
torum ho-
minum, ut
apparebat,
exempla.

Solvendæ nunc sunt rationes & experientiæ quæ in contrarium afferri solent. Eas *Agrippa* lo. supra cit. proponit his verbis. *Conveniunt Philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se elevare supra vires corporis, & supra vires sensitivas, illisq; superatis perfectione celi & intelligentiarum divinum in se recipere vigorem. Cùm itaq; anime hominum omnes perpetua sint, perfectis quoq; animis omnes Spiritus obediant; putant Magi, perfectos homines per sua anime vires, alias inferiores animas jam quodammodo separatas moribundis corporibus suis posse restituere rursusq; inspirare, non secus atq; mustella intercepta, spiritu & voce parentis revocatur in vitam, atq; leones inanimem partem inhalando vivificant &c. Hinc putant ad hanc vivificationem haud parum conferre etiam herbas quasdam, & magicas confectiones, quales ex cinere*

nere Phanicis & serpentum exuviis confici tradunt. Quod tamen plerisq; fabulosum, & multis etiam impossibile videri posset, nisi historicâ fide haberetur cōprobatum. Nam plerosq; aquâ submersos, alios aliter exanimatos, alios ignibus injectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, post plures etiam dies revixisse legimus: quemadmodum de Aniola Consulari, de L. Lamia, Calio Tuberone, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius lib. 7. Histor. Natural. cap. 52. Similiter Æsopum fabulatorem; Tindareum quoq;, & Herculem, atq; Palicos Jovis & Thalia filios, mortuos iterum revixisse legimus. Plurimos etiam per Magos & Medicos in vitam revocatos, sicut de Æsculapio ab historicis proditum est; & nos superius narravimus ex Juba & Xantho, & Philostrato, de Tllone, & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiam mortuus, quem præter omnium expectationem, accurrentibus Medicis, herbâ quam draconem vocant, vita restitutum dicunt. Alij gustato mellito pharmaco revixisse ajunt, unde ortum est adagium: Glaucus potu melle surrexit. Apuleius etiam ritum hujusmodi revocationum referens de Zachla Ægyptia propheta inquit: Propheta sic propitiatus, herbulam quampiam ob os corporis, & aliam pectori ejus imponit; tunc Orienti obversus, vel incrementa Solis augusti tacitus imprecatus, venerabili scena facies ad studia presentium, tantum miraculum certatim adnexit, jam timore pectus attolli, jam salubris vena pulsari, jam spiritu corpus impleri; & adsurgit cadaver, & profatur adolescens. Legatur Plato lib. 10. de Republ. Plinius lib. 7. cap. 52. Apuleius in Milesia lib. 1. Philostratus lib. 6. de vita Apollonij. Simonem Magum etiam suscitasse mortuos, retulimus suprâ cap. 16. ex D. Clemente; quod etiam confirmat Egesippus lib. 3. de Excidio Hierosol. c. 2. Refert Plutarchus lib. 1. de Anima, Enarchum à Medicis pro mortuo habitum, & relictum, non multò post visum ad vitam rediisse, & dixisse se verè surrexisset, illosq; dæmones, qui eum vitâ eduxerant, graviter ab ipsorum Principe increpitos fuisse, quòd eum pro Nichanda Coriario rapuissent, qui eodem die & horâ febre correptus decesserat. Idem Enarchus, ad testandam resurrectionem suam, Plutarcho, qui tunc laborabat, prædixit, bevi eum incolumem futurum;

curum; quod & contigit. Auctor Polychronij *Ranulphus lib. 6. c. 7.* narrat apud *Delrium lib. 2. Disquisit. Magic. quest. 29. sect. 2.* Comitem Richardum quâdam nocte solum orationis gratiâ ingressum in templum, invenisse ibi mortui capulum, in quo cada-ver erat repositum. *Dum autem Comes oraret, subito mortuus ille magno cum strepitu è feretro exsiliit, ac extensis brachiis, quasi in amplexus ejus ruiturus, ad Comitem accessit. Quem cum Comes signum crucis fronti suæ imprimens, frustra intensus, ut recederet, adjuraret; stricto gladio illum dissecuit.* Mirabilius est quod narrat *Guaguinus* in descriptione *Moscoviæ*, dicens *populos quosdam in Lucomoria, regione Russia habitantes, quotannis vigesimo septimo mensis Novembris die, ut solent hirundines, & rana, sic & ipsos præ frigiditatis brumalis magnitudine mori: postea redeunte vere, vigesimo quarto Aprilis die denudò reviviscere. Addit, hos cum sibi mortem imminere sentiunt, merces suas certis in locis deponere; quas Gustunsii & Sorpomotzii vicini populi, suis mercibus interim æquivalentibus eodem loco relietis, auferunt. Illi reviviscentes, eas merces, si justæ videantur, pro suis accipiunt: sin minus, easdem repetunt: unde lites & bella sæpissimè inter eos oriri dicuntur.* Quod de herbis suprâ dixit *Agrippa ex Arabibus Philosophis*, adscribit etiam *Empedocli Laërtius lib. 8.* Hæ sunt rationes & experientiæ, quæ in contrarium afferri possunt, ac solent. Aliæ, quas omitto, ejusdem sunt farinæ.

§. V. Solvuntur rationes & experientiæ pro hominis resuscitatione à dæmone facta allatæ.

Resuscitatio hominum, remedijs naturalibus facta, refutatur.

Sed hæc omnia, quæ allata sunt, aut fabulosa sunt, aut meræ illusiones ac præstigiæ dæmonis. Fabulosa est virtus, quam tribuunt Arabes Philosophi aliquibus hominibus, elevandi se supra vires corporis ita, ut spiritus sibi subjiciant, & animas separatas: nam nullâ virtute naturali potest anima reuniri corpori, à quo semel discessit, ob rationem dictam §. 3. ideoq; resuscitatio ac resurrectio opus divinum ac miraculosum est. Idem dicendum de virtute herbarum.

Dæmonis illusio multis modis contingere potest. Nam *Primò, potest*

potest dæmon corpus verè mortuum auferre clanculùm, & substituere aliud aëreum, illudq; movere instar viventis. Sic abstulisse scimus corpus Romuli, Cleomedis & Alcmenæ, Aristæ Proconnesij, teste *Livio lib. 1. Plutarcho in Romulo, Herodoto lib. 4.* Item corpus Aspalidis & Ctesyllæ virginum, teste *Antonio Liberali in Transformat.* Sic fortassis fecit dæmon cum multis illorum, quos ex Agrippa retulimus fuisse resuscitados.

Resuscitatio hominum contingere potest illusione dæmonum multis modis.

Secundò, potest corpora verè mortua subintrare ipse dæmon, eaq; movere, & in illis ac per illa imitari opera ac gestus similes viventium, ad tempus saltem. Exemplum luculentum hujus rei narrat *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. quest. 29. Sect. 1.* de Cornelio Agrippa archimago, ut passim appellatur. *Is commensalem habebat nimis curiosum. Semel profectus aliquò Agrippa, uxori, quã postea repudiavit, claves Musei sui tradidit, additã prohibitione, nè quem ingredi sineret. Inconsultus iste adolescens, opportunè, importunè non destitit mulierculam deprecari, sibi copiam ingrediendi ut faceret, donec impetravit. Museum ingressus, incidit in Libellum Conjuratorum: legit: en illi pulsatio ad januam: turbatur, sed pergit legere: pulsat iterũ nescio quis, & nihil respondente rudi harum rerum juvene, dæmon ingreditur: querit, cur vocatus? quid fieri jubeat? Isti metus vocem intercludit, fauces dæmon. Sic miser luit pœnam nefaria curiositatis. Redit interea domum archimagus: videt exultantes super eam dæmones: utitur solitis artibus: adsunt vocati: narrant rem, ut gesta. Ille homicida jubet cadaver ingredi, & per forum, ubi ceteri solebant studiosi frequentius convenire, aliquoties obambulare, tandemq; corpus deserere. Ambulavit ille ter quaterve, tum corpus concidit, diffugiente eo, qui regebat. Creditum diu, hunc subitã correptum morte concidisse: sed indicia suffocationis initio rem suspectam fecere, postea tempus omnia divulgavit; & Agrippa, quas pectore oculuerat hæreses, in Lotharingiam profugus, cepit evomere.* Hac illusione contigisse putat Delrius illa omnia, quæ narrata sunt de Simone Mago, Richardo Comite, Ero Pamphilio seu Armenio, Gabenio & alijs multis. Huc quoq; refert illud Apuleji de Socrate, cujus abscissum caput Veratrix copâ cum amputasset, iterumq; injectã spongiã conjunxisset corpo-

Agrippa cogit dæmonem intrare cadaver.

ri; postredie miser dum contra jussum in flumine bibit, excidente spongiâ, caput amisit. Nam hujus verè caput præcissum fuerat, simulatè duntaxat redditum. Præterea huc refert quod à *Philostrato Heroicor. Dialago. 1.* narratur, Phrygios Pastores, cùm pecudes pestilitate absumerentur in Sigæo, ad Aiakis Telamonii sepulchrum congregatos, variis maledictis defunctum lacerasse: unum cæteris petulantius Homeri versus, quibus Aiakis fuga describitur, cantillare cœpisse *αἶας δ' ἐκέτι μίμνον*: tum vocem truculentam è monumento erupisse, *ἀλλὰ ἐμίμνον*, & pastores perterritos in fugam egisse. Vocis auctor utiq; erat dæmon, è cadavere Aiakis loquens. Hac eadem fraude & illusione contigit historia, quam elegantibus versibus describit *Nicolaus Remigius lib. 2. Periocha 1.* apud Delrium, quæ contigit Dalhemij in Lotharingia anno 1581, inter Petronium armentarium, & Abrahelem succubam dæmonem, quo pacto ab hac ille perductus sit primùm in nefarios amplexus; deinde in proprii filioli parricidium; deniq; ex mœrore & desperatione, & fictâ filioli resuscitatione, ad idololatriam: & quo pacto dæmon vivo similem præstiterit anno integro, ac deinde cadaver destituerit. Cõfirmât hæc, quæ ex quodâ Germano *Auctore lib. 1. de Lamiis c. 3. n. 19.* refert Delrius cit. lo. q. 30. his dicti Auctoris verbis. *Præstigiator quidam nobilis, in diversorio publico N. hospitis famulum, ita petentibus reliquis convivis, decollavit. Cùm autem eirursus caput imponere vellet, animadvertit adesse alium Magum, qui eum in hoc proposito impediret. Rogat hunc, nè hoc faceret. Verùm cùm admonitioni repetita alter non pareret, præstigiator in mensa lilium crescere fecit; cui cùm caput & flores amputassèt, concidit statim absq; capite de mensa Magus ille, qui alterum impediverat, & præstigiator absq; ullo impedimento famulo caput imposuit è vestigio, & ex hospitio urbeq; nè à Magistratu propter commissum homicidium deprehenderetur, aufugit.* In famuli abscissione & repositione capitis fuit utiq; præstigium, at Magi capitis abscissio vera fuit, sed dæmonis operâ peracta, ut benè advertit Delrius-

Tertiò potest dæmon immittere alijs morbum talem, ut verè mortui videantur, ac postea reviviscere. Potest etiam talibus morbis

morbis naturaliter evenientibus in hunc finem uti, persuadendo alijs vel per se, vel per magos, morbis hujusmodi correptos, esse mortuos, ac deinde resuscitari à se, quando vis morbi remittit. Tales sunt *Primò* apoplectici, siderati, vel attoniti, qui cerebro, communi nervorum principio, vehementer afflicto, destituuntur sensu ac motu omnium membrorum, & quasi mortui jacent. *Secundò* qui *χαρὰ*, ut Medici vocant, corripiuntur; quæ est capitis quædam percussio, cum debili febre, humoribus sic cerebrum infestantibus, ut totius inde corporis stupor & immobilitas sequatur, somnusq; profundus, adeo ut homo oculis clausis jaceat longo tempore demortui specie. *Tertiò*, qui patiuntur *λειποθυμίαν* seu syncopen, id est animæ deliquium, ut appellant; quem morbum comitatur nonnunquam amissio motus ac pulsus arteriæ, ut homo verè mortuo similis videatur; & durat, donec frigidorum humorum intemperantia dissipetur. Tali morbo laborasse & interiisse dicitur Joannes Duns Scotus, dum vivus pro mortuo sepultus interiit, si verum est quod Jovius scribit in Elogijs; quod examinabimus infra, cum de Mirabilibus Hominis agetur. Tali etiã morbo laborasse censet Delrius Enarchũ illũ Plutarchi: prædictione verò illam ex humana prudentia & crisi medicã provenisse. *Quartò* tales sunt fæminæ, quæ matricis strangulationibus, & ictericis passionibus laborant, ob quas multo aliquando tempore velut mortuæ jacent, ut ipsemet in duabus expertus fui, ad quarum confessiones excipiendas eram vocatus. Talem fuisse puellam quam Apollonius resuscitasse dicitur, deprehenditur ex ipso Philostrato.

Quæ de apparentibus mortuis, vi morbi alicujus, hætenus diximus, confirmat etiam multis verbis & exemplis Agrippa lo. cit.

Quæ de Lucomoriæ incolis dicuntur, videntur esse fabulosa: certe narrans eadem Sigismundus fol. 86.

Moscoviæ habet pro
fabula.

CAPUT XXXVII.

An sint Dæmones paredrii seu familiares.

Familia-
res dæmo-
nes an dē-
tur.

DÆmones familiares: hic appello illos, qui aut sponte, aut mercede exiguâ pactâ, hominibus aliquibus semper præsto sunt, etiam non vocati; ijs fideliter, ut apparet, inserviunt, seu iussi, seu injussi; imò crystallis, annulis, capsulis, alijsq; rebus includi se, ac circumferri etiam permittunt. Hos nonnulli vocant *Martinellos*, alij *Magistellos*; Greci verò *παρέδροις*, hoc est, accessores nominant, quòd facillè accedunt, & assiduè adsunt. Dartailes, confirmatur historijs antiquis, & recentibus. Nonnullas afferam in medium. Incipio à recenti quadam, quæ Drepani in Sicilia contigit; qua in urbe dum habitarem, sæpe similia, quæ quotidie contingebant, narrari audivi.

§. I. Recentia exempla de dæmone familiari.

Familiari-
um dæmo-
nū recentia
exempla.

Dæmon
familiaris
Drepani-
tanus.

Drepani (inquit Delrius lib. 6. Disquisit. Magic. cap. 2. sect. 3. q. 3.) fuit anno 1588. pater familias quidam, cujus in adibus variâ dicebantur aliquot jam menses ex occulto voces existere. Familiaris is erat dæmon, qui variis modis conabatur hominibus illudere. Faciebat saxa prægrandia, nullius tamen capitæ detrimento: vasa quoq; domestica altè jaculans, non frangebatur. Cùmq; in tectis, fidibus caneret adulescens, dæmon, cunctis audientibus, lascivis cantibus prosequeretur testudinis sonum, aperteq; dæmonem se esse jactabat. Cùmq; adium dominus unâ cum conjuge, quoddam in oppidum, ad sua negotia discederet, comitem se dæmon adjunxit. Cùm autem ille madefactus aquâ pluviâ rediret, nequam spiritus antevertit, sublatisq; de via clamoribus præmonere domesticos cæpit, ignem ut exstruerent, herum jam esse in januis, totum imbribus madefactum. Verùm cùm ita se illudi dominus adium intelligeret, minitatus est Dæmoni, adducturum se patrem à Societate JESU, qui è suis eum sedibus exturbaret. Ille verò, nè id faceret, clamitare, minitariq; inimicitias, & odium; & quam diu Pater in iisdem adibus versaretur, se-

tur, fore ut sese conderet, & occultaret, Venit tamen herus ad Patrem, & rem illi narrat ex ordine; domum etiam invitat, ut se illis molestiis liberet obtestatur. Pater, nè imperita multitudo elata cupiditate videndi (id quod fore videbatur) accurreret; ad eum sibi proficiscendum non censuit: tantùm monuit, ut ipse & tota ejus familia, ablutis generali confessione peccatis, caelesti pane se confirmarent, caverentq; nè quis aut ex domesticis, aut ex externis, sermonem cum hoste misceret, nè vè ex eo, ut antea fecerant, occulta perquirerent: riderent potius, qua ab eo dicerentur, & ut orta ex mendacij patre planè contemnerent. Illi cum se facturos recepissent omnia, dedit eis pater ex consecrata cera agni caelestis simulacrum; quod filia cervicibus, ut qua omnium maximè à dæmone vexabatur, insererent. Hic terrere dæmon capit. clamoribus filiam, minitariq; , ni ceram illam abjiceret, fore, ut ei obtorto collo animam eriperet. Sed illi Patris monita & consilia secuti, cum loquenti responsa non redderent, seseq; invicem contra hostem Sacramentorum telis armarent; facile se ab ejus insidiis molestiisq; tutati sunt. Frequens erat hoc dæmonum genus Drepani, dum inibi annorum ferè trium spatio habitarem; uti & Marfalæ non procul inde ad Lilibæum promontorium sita urbe; adeo ut frequenter integerrimæ conscientiæ personæ, maximè verò virgines divino cultui, orationi, mortificationi, & sacramentorum usui deditæ, cum lacrymis molestias, quas ab ejusmodi dæmonibus, ultrò se ad omne obsequium offerentibus, & fidelissimam operam promittentibus, patiebantur, exponerent, ope-
mque peterent. Alia in urbe Siciliæ juvenis quidam integerrimæ vitæ, & suavissimorum morum, mihi narravit, se cum puer adhuc esset, sæpissime à dæmone quodam familiari, pueri venustuli specie, è latibulis paternæ domus egredientis, sollicitatum fuisse, secum ut familiaritatem iniret, suaq; obsequia, & munuscula etiam, quæ ostentabat, acceptaret; quem tamen semper generoso animo repulit, nec adigi blanditijs ullis potuit, ut vel nummos, vel quidquam aliud acceptaret.

Recentior est sequens historia, quam non multos ante annos in Gallia contigisse intelligo à viro doctissimo, fideq; dignissimo P. Melchiorè Cornæo. Erat in Gallia juvenis quidam impuris de-

ditus amoribus, qui ut sciret, quid quovis loco ac tempore amafia, quam deperibat, nec tamen accedere pro voto frequenter poterat, ageret, dæmonem quærebat familiarem, à quo id expiscaretur. Alteri ergo familiari suo, facero, sed integro, animum suum exponit, rogatq; ut vel consilio, vel auxilio, voti sui ut compos fiat, nitatur. Respondet ille, habere se domi capsulæ inclusum, quem quærebat dæmonem, eumq; fidelissimum, & ad reddenda responsa promptissimum; ideoq; nè pro magna quidem pecuniæ summa eum venditurum. Licitatur alter nihilominus, & quantumcunq; peteret pretiū, offert. Venalis non est, ait ille; nec si esset, minus centum aureis venderem. Accipe, licitator ait, centum aureos, & mercem petitam affer. Huic ergo & jocum & fucum ut faceret amicus, gryllum domesticum, capsulæ gossipio oppletæ impositum, emptori affert, docetq; modum, quo responsa eliceret, nimirū ut dum cubitū iret, capsulā sub cervicali collocaret, peteret quod scire vellet, aurem applicaret & auscultaret; auditorum respondentem. Hic lætusemptor centum solvit aureos, ac primā statim nocte, servatis prius ritibus præscriptis, quærit quo loco esset amafia, quidq; agat. Audit respondentem, & discit quod scire voluerat. Redit die postero ad venditorem, agit gratias pro dæmone vendito, dilaudat ejus fidelitatem, gratulatur sibi de pecunia tam bene impensa. Attonitus venditor; nugaris inquit; non dæmonem, sed gryllum tibi vendidi, ut joco curiositatem tuam eluderem: en pecuniam tuam, quam retinere in animo nunquam habui: gryllum ocyus restitue; video enim diabolium petitioni tuæ obsecundatum, per ipsum responsa dare. Sed nec pecuniam ut reciperet, nec mercem ut restitueret, adigi emptor potuit. Conscientiæ ergo stimulis agitated venditor, virum doctum è Societatis nostræ Patribus adit, consiliumq; exquirat. Ab hoc viro oretenus accepit suprā laudatus P. Cornæus, quod hic narra- vi. Sed ipsamet P. Cornæi verba quibus, cum hæc jam scripsissem, eandem conscriptam mihi tradidit, subjicere placet. *P. Joannes Fournier, egregius è Societate nostra verbi DE I præco, in Tholosana Provincia Biterris, cum illic agerem, mihi narravit. Erat vir, a- jebat, nobilis, magia & Spirituum familiarium habendorum avidus.*

Is ad alium sibi usu atq; amicitia notum accedens, rogavit, ut sibi talis rei potiunda copiam faceret. Qui, ut erat facetus, & mirus jocorum artifex, quo hominem lusum faceret, respondit, omnino semet, si pretium adnumeraret, præstantissimum istiusmodi genium daturum; diceret modo, qualem optaret. Ille dicebat se Spiritum arcanorum scientem velle, & ex quo nosse posset, quid ab aliis alibi gereretur. Tum alter contractis humeris, magnam inquit, & pretiosam rempetis: non sunt hi viles Spiritus, sed are magno stant. Ille verò; stent quanto quanto velis; ego quod poposceris pretium, præstabo libens. Ast centum scuta si exigam? Dabo, inquit, centum. Ergo in alterum diem nundinationem condicunt, idq; sub vesperum. Interea temporis ludicrus daemonum mango in culina sua venatu gryllum cepit, eumq; vivum in pyxide belle clusa Spiritum fecit. Vix Titan occiduis undis equos lavare cœperat, cum advolat mercator, & promissi fidem exigit, & numeratis centum scutis gryllum letus accipit. Cumq; abiret: Sed heus tu, inquit, quis usus huius Spiritus? Cui propola: Quoties, ait, cubitum concedis, scutulam cervicali subijce; tum Spiritum affare, & audies oracula, quæ voles. Nec mora: domum concedit, & ad lectum etiam, quàm promovere citius cœdens, pyxidem culitræ suppositam alloquitur hiscè verbis: Audi Spiritus. Nec mora; reposuit gryllus: quid me vis? Tum percontari cœpit de amasia sua absente, ubinam degeret, quid ageret. Ad quæ singula singulatim & ex ordine responsum tulit. Manè dein illucescente ad jocularium suum mercatorem festinus accurrit, & homini obstupescenti, ac nil minus cogitanti, gratias agit. Hæc Cornæus.

Funestior est historia, quam Nicolaus Remigius refert lib. 1. Daemonol. cap. 9. & ex iplo Delrius lib. 2. Disquis. Magic. quæst. 4. & Laurentius Bayerlinck in Theatro V. Demon. sequentibus verbis. Theodorus Maillotius (is qui Propraturā in vasti regni provincia, quæ ditionis est Lotharingica, senex obtinuit) cùm adhuc juvenis, amplissimā familiā natam adolescentulam in matrimonium deperiret, & illi ejus potiunda spes omnis esset abscessa atq; erepta (nam & fortunā egens atq; humilis, & famulatus mercenariā conditione, in qua tum erat ignobilis & despiciatus, nullam nè detegendi quidem amoris sui honestam satis rationem videbat.) Ergo, ut desperatis rebus, & ipsā
 se jam

sejam deserente expectatione, homines ad quodvis consilium se facile convertunt, ac nullo delectu fugienda sequendavè amplectuntur; Maillotius conseruum ex Germania, cui audiverat demonem esse ad quaecumq; obsequia paratissimum, adit, huicq; suam agritudinem aperit, rogans ut si quod ei remedium adferre posset, id nè gravatè faceret: ingrato enim non iri locatum beneficium. Hanc Germanus occasionem libens arripit, ut cui ex pacto intra dies paucos necesse erat, vel se suo demone liberare atq; expedire, adducto alio, qui istud ceu res alienum in se transcriberet, vel ab eo obtorta cervice necari atq; interfici: si quidem hac ei pacto lex addita fuerat. Agendo itaq; ei negotio consequentis diei diluculum, in clauso atq; recondito quodam conclavi, condicit: ubi vix dum se stiterant, cum repente patefactis foribus se infert lepidà & liberali formâ puella (hoc habitu demon primum se ostendere volebat, nè Maillotius ad formidabilem ejus aspectum exhorresceret) eamq; se esse pradicat, qua illi nuptias quas tantopere ambiebat, faciles esset confectura, modò vellet in ijs, qua esset praeceptura, obsequi. Ac illo avidè attentèq; expectante, quanam ejus esset sententia, inprimis cepit edicere, ut furtis, crapulis, libidinibus, blasphemiam, ceterisq; qua animum inquinant, vitijs temperaret, pietatem coleret, inopes facultatibus sublevaret, seipsum in hebdomada bis jejuniis maceraret, solemnes ac quotidianas preces nè intermitteret, eaq; sedulo obiret omnia, qua Christianum hominem decet atq; aequum est facere: istis enim omnibus si se vellet nuncupatis verbis obstringere, futurum, ut petitis thalamis sine ulla difficultate potiretur. Hac sic elocuta, ac constituto, intra què responsum auferret, die, se foras ejicit. Maillotius, qui videret tam sanctis atq; honestis conditionibus tantū sibi beneficiū obtinendi, jam nihil cunctandū putabat, quin id gratus ac libens acciperet. Sed dum magis magisq; in eam rem cogitationem intendit, atque huc illuc varie inter spem metumq; impellitur; ex eius vultu domesticus quidam sacerdos conjiciens aliquid subesse, quo sic distraheretur; eum blande adortus, ac quid animo ageret, expiscatus, monitis suis perlicit, ne amplius ad colloquium ullum cum demone descenderet. Sic frustratus suā expectatione Germanus, non longè abiit, quin ex

pacti

paſſi formula pœnas penderet. Nam non adeo multis poſt diebus, equo planâ atque apertâ viâ decidens, inq̄ caput proruens, exanimis moruento temporis repertus eſt.

ſ. II. Alia dæmonum familiarium exempla.

Heronymus Cardanus lib. 19. Subtilit. qui eſt de Dæmonibus, ait, ſe non ſemel, nec paucis vicibus audiviſſe à patre ſuo Facio Cardano, eum per triginta ferme annos habuiſſe dæmonem familiarem. Addit quo habitu dæmones viderit, & quid cum ipſis locutus. Quod colloquium ex ipſius Facii Cardani à filio Cardano deſumptum, tametſi multa impia, quædam etiam ſtollida continet; quia tamen hoc ipſum filius agnoſcit, & in patre modeſtè reprobat, adducere in medium volui. Sic ergo ſcribit. *Idibus Auguſti, M. CCCCXCI. cùm peregiſſem ſacra, horâ diei XX. apparuerunt de more ſeptem viri, ſericeis induiti veſtibus, pallio quaſi Græco, caligis ut videbatur purpureis, ſubucula thoracibus ſplendentibus, ac rubentibus, ut è chermefino eſſe viderentur, formâ auguſtiorè quàm communi, & conſpicuâ admodum. Nec tamen omnes ſic veſtiti, ſed duo, quos conſtabat eſſe nobiliores inter ipſos: nam illorum alterum, qui procerior erat, & rubicundus, duo alii ſequebantur comites: alterum, qui pallidior eſſet, ac minor corpore, tres alii. Ita omnes ſeptem erant. Capitinè quid haberent impoſitum, an nudum eſſet, ſcriptum non reliquit. Ætas illis juxta quadrageſimum annum, ſed quæ nec trigeſimum præferret. Cùm interrogarentur, quinam eſſent, reſponderunt, homines eſſe quaſi aëreos, qui & ipſi naſcerentur ac interirent: verùm vitam illorum noſtrâ eſſe longè diuturniorem, ut quæ ad annos CCC. extendere-tur. Interroganti de animæ immortalitate noſtra, nihil, quod cuiq̄ proprium eſſet, ſuper eſſe affirmarunt. Ipſos diviſe eſſe conjunctiores multò humanogenere, ſed tamen ab illis infinito penè diſtare intervallo. Nec ſecus illos nobis aut beatiores eſſe, aut miſeriores, ac nos ipſis ſumus belluis. Nihil latere abditarum rerum, ut nec libros, aut pecunias: inſimamq̄ illorum colluviem eſſe genios Virorum nobiliſſimorum, non ſecus ac homines viliſſimos generoſorum canum aut equorum educatores. Cùmq̄ ipſi tenuiſſimo eſſent corpore, nihil nobis*

Familiarium dæmonum alia exempla.

Dæmon familiaris Cardani.

*sonimodi aut detrimenti posse afferre præter spectra atque terrores, tum scientiam. Erant alteri, qui minore erat corpore, CCC discipuli, alteri CC, in publica Academia. Uterq, enim eorum publicè profitebatur. Cùm pater meus interrogasset, cur, si thesauros nosset, ipsi non revelarent hominibus; responderunt, sancitum esse hoc privatâ lege maximis penis, nè quisquam hoc eis communicet. Manserunt apud illum horis plùs quàm tribus. Disputarunt autem interim, rogante illo de causâ Mundi. Qui procerior erat, negabat Deum effecisse Mundum ab aeterno. Contrâ alter adstruebat, per singula momenta ita Deum creare Mundum, ut si vel momento desisteret, protinus ipse Mundus periret. Ad hoc ipse ex Averrois disputationibus quedam adducebat, cùm liber ille nondum inventus esset. Referebat & nomina quorundam librorum, quorû pars inventa, pars adhuc in occulto est. Atq, hi omnes tamen Averrois erant. Ille verò palàm Averroistam se profitebatur. Hæc seu historia, seu fabula sit, ita se habuit. Quòd fabula videatur, satis argumento esse debet, quòd placita hæc non satis cum religione consentiunt; quodq, pater meus cum suis dæmonibus nihilo aut felicior, aut ditior, aut notior hominibus fuerit, quàm ego, qui dæmones nunquam vidi. Verissimum hæc non fatis cum religione Christiana convenire, fatisq; manifestè atheismum patris Cardani arguunt. At quæ de duorum dæmonum magisterio & discipulis in Academia publica profert, quàm non ridicula tantùm, sed stolidia etiam, & puerilia! Sed dæmones qui mendaces sunt, ac hominum perditioni invigilant, Cardani patrem in conceptis erroribus confirmare voluerunt. Quæ de patris sui dæmone familiari hîc tradit Cardanus, repetit lib. 16. de Variet. rerum c. 93. his verbis. *Facius Cardanus dæmonem athereum, ut ipse dicebat, diu familiarem habuit: qui quàm diu conjuratione usus est, vera illi dabat responsa: cùm autem illam exussisset, veniebat quidem, sed responsa falsa dabat. Tenuit igitur annis, nisi fallor, viginti octo cum conjuratione, solum autem circiter quinq,; ut res se habeat, dum adstrictus esset, commodum se satis exhibebat. Atq, is saltem dæmones esse fidem faciebat, quòd diligenter omnia inquisierit ab illis. Neg, enim solum semper, licèt plerumq, sed aliquando cum sociis etiam veniebat.**

Loco proximè citato narrat idem Cardanus de patre suo, cum jam medicinæ operam dedisset, & ad ædes amici vocatus, ut filii periculosè ægrotantis curam haberet, nocte primâ cum sociis cubitum ivisset, audivisse in pariete cubiculi ictum continuum, & à socio intellexisse, dæmonem esse familiarem ex iis, quos folletos vocarent, esseq; innoxium, nihil proinde timeret. Addit quomodo paulò post manum, quæ frigidissima erat, supra faciem ejusdem patris primùm, deinde socii alterius posuerit &c.

§. III. Adhuc alia exempla familiarium dæmonum.

Mirabilis est historia, quam Cæsarius Distinct. 5. cap. 36. refert de familiari quodam dæmone; quam ejusdem verbis adscribere placuit. *Dæmon quidam, inquit, adolescentis venusti speciem induens, ad quendam militem venit, obsequium suum illi offerens. Cui cum multum placeret, tam in decore, quam in sermone, gratanter ab eo susceptus est. Qui mox militi servire cepit tam diligenter, & tam timide, tam fideliter, & tam jucunde, ut satis ille miraretur. Nunquam equum suum ascendit, nunquam descendit, quin ille preparatus esset, & genu flexo strepam teneret. Discretum, providum, & hilarem semper se exhibuit. Die quadam dum simul equitarent, & venissent ad fluvium quendam magnum, miles respiciens, & plures ex inimicis suis mortalibus post eos venire considerans, ait servo: Mortui sumus! ecce inimici mei post me festinant; fluvius ex opposito est; nullus superest locus refugii: aut occident me, aut capient. Tunc ille: ne timeas Domine; vadum fluminis hujus bene novi; sequere tantum me; bene evademus. Respondente milite: Nunquam homo fluvium istum in hoc loco transvadavit. Spe tamen evasionis suum ducem secutus, sine periculo venit ad littus. Et ecce eis transpositis, hostes ex opposito littore consistentes mirati sunt, dicentes: Quis unquam audivit vadum in flumine isto? Non alius nisi diabolus istum transvexit. Timentesq; reversi sunt. Processu verò temporis accidit, ut militis uxor infirmaretur usque ad mortem. In qua dum omnes Medicorum artes defecissent, ait iterum dæmon domino suo: si domina mea inungeretur lacte leonino,*

Familiarium dæmonum adhuc alia exempla.

statim sanaretur. Dicente milite, unde haberetur tale lac; respondit ille: Ego afferam. Qui vadens, & post spatium unius horae rediens, vas plenum secum attulit: à quo cum fuisset peruncta, mox meliorata pristinum recuperavit vigorem. Cui cum diceret miles: Unde habuisti tam citò lac illud? respondit: De montibus attuli Arabia; recedens à te, in Arabiam ivi, leana speluncam intravi, catulos abegi, & ipsam mulsi, sicq; reversus sum ad te. Stupente milite ad verba ista, & dicente: Quis ergo es tu? Respondit ille: Non solliciteris de hoc; servus enim tuus sum ego. Instante milite, tandem confessus est, dicens: Dæmon ego sum, unus ex illis, qui cum Lucifero ceciderunt. Tunc magis miles obstupescens, subjunxit: Si naturâ diabolus es, quid est, quòd tam fideliter servis homini? Respondit dæmon: Magna est mihi consolatio, esse cum filiis hominum. Dicente milite: Non audeo de cætero uti servitio tuo; iterum ille respondit: Hoc profectò scias, quia si me tenueris, nunquam à me, vel propter me, aliquid mali tibi eveniet. Non audeo, inquit; sed quidquid pro mercede tua postulaveris, licet dimidium bonorum meorum, libens tradam tibi. Nunquam homo homini servivit tam fideliter, & tam utiliter. Per tuam providentiam juxta fluvium mortem evasi: per te uxor mea recepit sanitatem. Tunc dæmon: Ex quo tecum esse non potero, nil pro servitio meo, nisi quinq; solidos, requiro. Quos cum recepisset, militi illi reddidit, dicens: Peto, ut ex eis non lam compares, & super tectum pauperis illius Ecclesia ac desolata suspendas, ut per eam saltem Dominicis diebus fideles ad divinum convocentur officium. Sicq; ab oculis ejus disparuit. Mirabilis sanè historia. Sapit tamen, meo judicio, fabulam, quoniam nec locus fluminis, nec nomen additur; uti nec nomen militis, aut loci ubi habitavit. Inauditum etiam est, dæmonem delectari confortio hominum eo solùm fine, ut illis fideliter serviat: semper enim perniciem eorum molitur, nec diu differt, quin inferat, si à DEO permittatur. Si tamen verè ita contigit, haud dubiè à noxa inferenda à DEO prohibitus fuit: & jubendo emi campanam, quâ populi ad divinum officium convocarentur, majus aliquod lucrum suum inde speravit.

Joannes Wierus lib. 1. de Praestigis Damon. cap. 20. ait, esse aliquos

quos dæmones mites, meritò Lares familiares nuncupandos, qui Dæmones domestici. in domibus concubiâ potissimùm nocte versantur, atq; ministrorum munia peragere auditui apparent, descendere scilicet è gradibus, ostia aperire, struere ignem, haurire aquam, cibum & quacung; alia cuiq; domui consuetâ apparare, cum prorsus nihil faciant. Horum plerosq; rerum quoq; futurarum ex occultis indiciis præcios, ea quæ paulò pòst comperimus fieri, antea administrare asserit; confirmatq; id domestico exemplo. Cùm enim in tabulato pater-
narum adium ingens lupuli asservaretur copia, si quando venturi essent emptores, precedenti nocte per gradus dejici eo modo audiebantur sacci, quo veritatem subsequens ostendebat dies.

§. IV. De familiari Genio Socratis, Plotini, Agrippæ, & aliorum.

Socratem dæmonis familiaris consuetudine usum fuisse, & in-
spiratione illius multa præcivisse, passim testantur Plato, Xe-
nophon, Apulejus, Marfilii Ficinus, Cardanus, & alii. Familiaris Genus Socratis, Plotini, Agrippæ. Siquidem Timarchus (inquit ex aliis Ficinus lib. 13. Theol. Platon. cap. 2.) cùm ab eo convivio discessisset, ubi Socrates discumbebat, Socratis dæmone prohibente; inde ea perpetravit, quorum causâ est occisus. Charmides in Nemea certavit, vetante Socrate; ac certasse pœnituit. Critoni contra Socraticum consiliium rusticanti, ramulus aliquis percussit oculum. Idem etiam Socrates dum fugeret, unâ cum aliis nonnullis, impetum hostium, ut ventum est in trivium, eâdem, quâ ceteri, fugere noluit, quia deterrebat a dæmone. Tum quidem ii qui aliâ viâ fugerant, in equitatum hostium inciderunt. Aristides, & Thucydides, aliq; permulti, quamdiu Socrati propinquabant, etiam Socrate ipso tacente, in Philosophiâ studio proficiebant quam plurimum, dæmonis illius instinctu; & quantò longius recedebant à Socrate, tantò reddebantur ad philosophiam ineptiores. Idem cùm morti propinquaret, ut scribit Xenophon, prædixit Anyto, filium ejus, qui tunc modestus videbatur, fore flagitiosissimum; atq; ita evenit. Hæc Ficinus; quæ quidem desumpsit ex Platonis Theage, seu Dialogo de Sapientia, ubi Socrates de se ipso sic loquitur. Adest mihi divinâ quadam sorte dæmonium quoddam, à prima pueritia me se-

cutum: hoc enim vox est quadam, quæ cum fit, semper ejus rei, quam facturum sum, dissuasionem innuit, provocat verò nunquam. Quòd si quis amicorum mecum quandoq; aliquid communicat, venitq; vox; hoc illa dissuadet, neq; facere sinit. Cujus quidem rei vobis testes dabo. Subjungit deinde exempla, paulò antè à Marfilio relata, multaq; alia, quæ referre piget. Ejusdem dæmonis multis aliis in locis apud Platonem fit mentio.

De Plotino Philosopho scribit *Porphyrius*, ejus discipulus, in *Vita Plotini* (quam latinam reddidit Marfilius Ficinus) & ex ipso Cardinalis Baronius Anno Christi 271, quòd, cum in Campaniam Româ delatus, in agro Zethi veteris amici sui spiritum emisisset, anginâ extinctus, draco sub lecto, in quo jacebat ille, pererrans, mox in parietis foramen se prorsus occuluit. Hunc fuisse putant Plotini dæmonem.

Jovius in *Elogiis* de Henrico Cornelio Agrippa, postquam portentosum ejus ingenium depinxisset, ut qui immenso captu, vastaq; memoriâ, scientiarum artiumq; omnium rationes, arcanaq; intima, & summos apices complexus, disciplinas convellit, religiones in dubium revocavit, studiorumq; omnium labores festivâ declamatione derisit &c. hæc subjungit. Excessit è vita nondum senex, apud Lugdunum, ignobili & tenebroso in diversorio, multis eum tanquam necromantia suspitione infamem execrantibus, quòd caco-dæmonem nigri canis specie circumduceret, ita, ut cum propinquâ morte ad pænitentiam urgeretur, cani collare loreum magicis perclavorum emblemata inscriptum notis exolverit, in hac suprema verba iratè prorumpens: *Abi perdita bestia, qua me totum perdidisti. Nec usquam familiaris ille canis, ac assiduus itinerum omnium comes, & tum morientis domini desertor, postea conspectus est; cum præcipiti fuga saltu in Ararim se immersisse, nec enatasse, ab his, qui id vidisse asseriebant, existimetur.* Ad hanc historiam alludit *Joannes Baptista Possevinus* sic de Agrippa, cujus effigies apud *Jovium*, & alios, placidissimum refert vultum, scribens.

*Vivens quem cernis, nè te fortasse moeatur
Os placidum, stygii rex fuit iste lacus.*

*Quare etiam custodem habuit, dum viveret, Orci,
Cui nunc in tenebris præda daret comitem &c.*

Ad eandem alludit Lætomus in Epitaphio Agrippæ. Impudens igitur est Joannes Wierus, Agrippæ discipulus, qui eam negare audeat in suis de Præstigiis dæmonum libris.

Dæmon
familiaris
Simonis
magi.

Simon Magus, teste *Clemente lib. 1. Recognit.* jactabat sibi assistere animam pueri incorrupti, & violenter necati, adjuramentis ineffabilibus à se evocati; & per eam omne, quod juberet, fieri, ajebat. Erat autem familiaris illi diabolus; quem pueri animam esse prædicabat. Idem canem secum ducere solitum fuisse fertur, qui dæmon ejus familiaris fuisse creditur.

§. V. De dæmonibus annulo, vel vitro inclusis.

HUc spectant etiam illi dæmones, qui ut homines captivæ, captivari se permittunt (vel potius fingunt) certisq; ceremoniis acritibus intra annulum sese, aut fragile vitrum, vel crystallum concludi & catenari, ac deinde vel rogati, vel constricti, res abstrusas detegunt, procul distita manifestant, futura enuntiant, & tantum non oracula fundunt. Talem habebat quidam Jacobus Jodoci de Rosa nomine, apud *Wierum lib. 6. de præstigiis dæmon. cap. 2.* Annulum ille circumgestabat, in quo exorcismis colligatum putabat dæmonem, quem singulis quinq; diebus, ut minimum, alloqui, & de rebus novis, aliisq; consulere cogebatur &c: Sed tandem post suos carceres herus ille, in loco publico ante ades Senatorias circa forum, solemniter, spectatorum coronâ cinctus, malleo simulatum captivi dæmonis carcerem, annulum videlicet, postpositum, sententiâ ritè latâ, aperire, atq; omnino perfringere cogebatur, eoq; modo captum libertate donare &c: *Arnhemia, 14. Julii Anno 1548.* Hujusmodi dæmonem annulo inclusum gestasse creditus fuit magnus quidam, & victoriis hoc ipso sæculo inclytus Princeps; qui & in prælio occubuit, cum paulò antè annuli gemma in frustra dissilisset. Aliud exemplum leges libro seq. cap. 41. §. 2.

Dæmones
inclusi an-
nulis, vi-
tris &c.

His, aliisq; exemplis, etiam antiquioribus, aliqui persuasi credidère, posse dæmones à Magis ligari in phialis & annulis; quos

Dæmones
cur annu-
lis &c. in-
cludi se
permittat.

quos inter fuit *Palingenius lib. 10, seu Capricorno, & Petrus Ronfardus lib. de demonibus*. Sed falluntur: nullum enim imperium est Magorum in dæmones, utpote naturæ superioris, sed semper vel superior diabolus atq; potentior alios inferiores illic cogit adesse, vel imperio suo retinet; vel ipsi sponte suâ, & ex pacto adsunt, ibiq; se continent, & fingunt se à Magis cogi; quibus revera sponte obtemperant, ut plures irretiant, & irretitos teneant. Quare falluntur, & fallunt, qui dæmones sic ligandi præcepta tradunt. Mentuntur dæmones ipsi, qui dicunt se verbis, herbis, suffumigationibus, aliisque ceremoniis coactos advenire, includi, & inclusos manere. *Ipse simulat se captum* (inquit Henricus de Hassia in *Genes. apud Delrium lib. 2. Disquisit. Magic. q. 30. sect. 2.*) *ut te capiat; se vinctum, ut te vinciat; se tuo imperio subditum, ut te sibi subdat; à te inclusum, ut contra te finaliter concludat. Fingit se tuâ arte vel imagini, vel lapidi alligatum, ut funibus peccatorum religatum, ad infernum te perducatur.* Vide *Franciscum Picum lib. 7. de Prænot. cap. 4. & Tostatium ad cap. 6 Tobix. Crespetum lib. 1. de odio Satanæ Discurs. 12.* ubi docet, quosdam talium dæmonum inclusorum esse Saturninos, alios Joviales, alios Veneros, alios Mercuriales &c. Item colendos esse certo ritu; stans vicibus noctu possessorem suum excitare; nonnunquam ab eo alloquendos, ni malè ab ipso mulctari velint; in Francia & Italia venales reperiri, ac semper suis emptoribus exitio esse.

§. VI. Dæmones familiares plerumq; noxii dominis suis.

Dæmones
familiares
plerumq;
dominis
suis noxii.

QUOD ultimum confirmat funestum exemplum relatum à *Nidero lib. 5. Formic.* de quodam sene Basileensi, qui dæmonem vasculo inclusum, & in scriniolo repositum habebat, prohibueratq; filix ac genero suo, nè vasculum loco moverent: quod ipsi post obitum senis negligentes, cum scriniolum de domo paterna in domum alteram deferrent, filia à dæmone obsessa & necata fuit, gener verò lapide à tecto cadente ita deformatus in facie, ut vix homo videretur esse.

Ludimoderator (inquit *Wierus lib. 2. de prestig. demon. cap. 4.*) apud

apud Goslarienses, ex Fausti magi, vel veriùs in fausti mali doctrinâ instructus, modum quo carminibus in vitro cœrceretur Satan, didicit. Ut itaq; impediretur à nemine, die quodam in sylvam abiit: ubi in magica execratione aberranti apparuit demon horrendâ admodum formâ, oculis flammeis, naribus ad cornu bubuli morem intortis, oblongis dentibus, aprinis non dissimilibus, genis felem referentibus, & in universum terribilis. Hoc idolo terrefactus hic prosternitur, jacetq; horas aliquot semimortuus. Tandem respirantē nonnihil, atq; ad civitatis portas proœdienti, quidam familiares obvii, vultus mutati, pallorisq; causam rogant. Hic tremens, & velut furibundus obmutuit. Inde domum ducitur, ubi horrendos edere sonos, & prorsus insanire cœpit. Anno tandem exacto fari denud cœpit, & eâ specie sibi dæmonem apparuisse narrat. Cena verò Dominica communionem ubi tum celebrasset, tertio post die se Deo commendans, calamitose huic vitæ valedixit.

Joannes Franciscus Picus loco supra cit. ait, plurimos se allocutos, qui vanâ spe futurorum delusi, ab apparente sibi dæmone, per inita pacta vocato, usq; a deo vexati fuerunt, ut optimè secum putarint actum, quòd vitam non perdiderint. Alium ait intellexisse ab ejus fociis, fuisse à dæmone vivum abreptum, nec amplius comparuisse unquam, dum curioso cuidam & malè sano Principi Trojæ oppugnationem repræsentare quasi in scena pollicitus esset, Achillemq; & Hectorem introducere præliantes.

Hac (concludit Wierus) magia hujus stipendia, hi simulate fructus amicitia, hæ ementita phiala, annuli, carceres, ficti compe-des, & vesana perniciosaq; ludibria.

CAPUT XXXVIII.

*De Damonibus montanis sive metallicis: item
de virunculis ac famellis domesticis.*

QUæ ad montanos dæmones spectant, excutiet atq; illustrabit P. Athanasius Kircherus in Mundo Subterraneo, jam

Dæmones
montani
sive metallici

ab annis quinque conscribi cœpto, & necdum, Job argumenti difficultatem absoluto. Nos historias primò dabimus, tum de montanis dæmonibus, tum de virunculis ac sæmellis domesticis; ex quibus, quid de illis sentiendum, constabit.

De montanis seu metallicis dæmonibus suprâ cap. 12. ex Pselto ac Trithemio mentionem fecimus. De iisdem *Georgius Agricola* in fine libri de Animalibus Subterrâ. & in Dialogo quem *Bermaninum* inscribit, luculentum habet testimonium. Prioris loci verba do. *In metallicis fodinis inveniuntur, & truculenti quidem, vel solo aspectu terribites; plerumq; metallicis infesti atq; inimici sunt. Talis fuit Annebergius dæmon, qui operarios amplius duodecim flatu interfecit, in specu, qui Corona rosacea appellatur, eo nomine relictus, quantumvis argento dives esset. Flatum verò emittebat ex rictu; cum equi specie, habentis procerum collum & truces oculos, appareret. Ejusmodi etiam fuit Snebergius, nigro cucullo vestitus, qui in fodina Georgiana operarium è terra sublatum, in superiore loco maxima illius concavitate, quondam feracis argenti, collocavit, non sine corporis attritu. Quæstuosam admodum fodinam deserere apud Turcas cogebatur Judæus à dæmone metallico, hominibus frequenter in forma capræ, aurea cornuagerentis, apparente. At sedatos illos, Germanorum alii, ut etiam Græci, Cobalos vocant, quòd hominum sint imitatores. Nam quasi latitiâ gestientes vident, & multa videntur facere, nihil interim efficientes. Alii virunculos montanos vocant, quia plerumq; apparent nani, tres dorantes longi; videntur autem esse seneciones, & vestiti more metallicorum, id est, vitteto, indusso, & corio circa lumbos dependente. Innoxii sunt hi metallicis, etsi interdum glareis operarios laceffunt; rarissimè tamen eos ledunt, nisi caehinno vel male dicto laceffiti. Potissimum opus facere videntur in his specubus, in quibus metalla jam effodiuntur, vel ea effodi posse spes est. Hæc Agricola lo. cit. In altero loco ita scribit. Ut ut jocamur; genus certè dæmonum in fodinis nonnullis versari compertum est. Quorum quidam nihil damni metallicis inferunt, sed in puteis vagantur, ac laboribus, cum nihil agant, videntur se exercere: nunc cavando venam, nunc ingerendo in modulos, id quod effossum est, nunc machinam versando tracteriam, nunc irritando operarios; idq; potissimum faciunt*
in. his

in his specubus, è quibus multum argenti effoditur, vel magna ejus inveniendi spes est. Alii verò noxi admodum sunt, ut ille qui ante aliquot annos Annebergi, &c: quæ antea ex ipso retulimus. Inter hos, ait, aliquos ita pravos esse, ut metallici eos non secus ac pestem quandam præsentissimam avertentur, & fugiant. Alios contrà ait, esse adeo mites, ut eos frequentes adesse, & laborem eorum sæpius audiri, non modò non ægrè ferant metallici, sed etiam exoptent, & pro bono omine habeant. De montanis virunculis multæ circumferuntur inter Germanos nostros narratiunculæ; quas, quia fabulis quàm historiis similiores sunt, omitto.

Ludovicus Lavaterus lib. de Spectris par. 1. cap. 16. refert scriptum ad se à viro pio & docto, Davosii in Alpibus Rheticis argenti fodinam esse, in quam Consul illius loci Petrus Buol, superioribus annis sumptus fecit, & ex qua opes non exiguas collegit. In illa Spiritus seu dæmon montanus fuit, qui cum metallici res fossiles infunderent vasis, plerumq; diebus Veneris, valde negotiosus esse visus fuerit, metalla suo arbitrato ex uno vase in alterum infundens. Quod Consul ille non indignè tulit. Quoties in fodinam descendere voluit, vel ascendere, cruce se muniens, nunquam læsus est. Accidit autem, ut cum Spiritus ille die quodam valde importunus esset, ad metallicus quidam molestè ferens, conviciis eum incesserit, jussitq; eum abire in malam rem, additis diris & execrationibus. Spiritus ille, operarii caput apprehendens, ita eum torsit, ut facies in tergum verteretur. Non tamen extinctus fuit, sed diu postea obtorto collo superstes, multis qui etiamnum vivunt, familiariter notus fuit, & intra paucos demum annos è vivis excessit.

Hactenus de montanis, subterraneis, ac metallicis dæmonibus; nunc de domesticis virunculis.

Joannes Meletius in Epistola quadam apud Delrium lib. 2. Disquisit. Magic. q. 27. sect. 2. scribit, in Sarmatia coli Spiritus quosdam visibiles, qui linguâ Ruthenicâ Coltri, Germanicâ Kobali dicantur; quos credunt habitare in occultis adium locis, vel in congerie lignorum: nutriuntq; eos lautè omni ciborum genere, eò quod adferre soleant nutritoribus suis frumentum, ex alienis horreis furto sublatum. Cum verò alicubi illi Spiritus habitare & nu-

Dæmones
domestici.

triri cupiunt, hoc modo suam erga patrem familias voluntatem declarant: in domum congerunt noctu segmenta lignorum, & multris imponunt lacte plenis varia stercora animalium; quod ubi pater familias animadvertit, nec dissipaverit segmenta, nec stercora à multris ejecerit, sed de inquinato lacte cum omni familia sua somederit; tunc illi apparere, & permanere ibi dicuntur. Hæcenus ille apud Delrium cit. loco.

Virunculorum ac fæmellarum spectra, brevitudine ac specie pigmæorum vel pumilionum, olim in multorum domibus frequentia erant. Domestica ferè omnia ministeria obire solebant, equos curare, domum verrere, ligna & aquam adferre, & similia facere. Meminit horum *Agricola lib. cit. De Animal. Subterr.* his verbis: *Itaq; non admodum sunt dissimiles (montani virunculi, de quibus cit. lo.) dæmonibus, tum his qui hominibus rarè apparent, cum quotidie partem laboris domi perficiant, & curent jumenta (Quibus, quod nostri causâ benignè faciunt, generiq; hominum sint, aut saltem videantur esse amici, nomen imposuerunt Germani, Guxelos siquidem appellant;) tum Trullis vocatis, quos sexu tam mulieris, quàm viri ementito, cum apud alias nationes, tum maxime apud Sviones in famulatu fuisse ferunt.* Delrius ait, hos à Gallis vocari *des Gobelins*, à Teutonibus inferioris Germaniæ *Rabbaus dermannekens* & *Guldelckens*. Meminit domesticorum Spirituum etiam *Olaus Magnus lib. 3. cap. 11.*

De enumeratis hoc capite dæmonibus quorundam opinio fuit, non dæmones illos esse, sed homunciones quosdam, medium inter bruta & homines, sub humana tamen forma, animantium genus constituentes, qui prædictis aliisq; occultis locis latent, sed tamen hominum aspectibus se quandoq; offerant, *Tyreo teste lib. 3. de Spirit. Apparit. cap. 2.* Hunc errorem latè explicat & tuetur *Paracelsus in Epist. ad Atheniensem. sive de Occulta Philosophia* dicens, Deum præter homines Adami posteros, alia quatuor hominum genera, carne, & ossibus, ac ratione prædita creasse, eosq; in singulis elementis ad inhabitandum collocasse, in quibus singuli suam haberent Rempubl. & ex negotiatione ac laboribus victum & amictum sibi comparare; & eos homines, qui in terræ

Virunculi
montani
ac dome-
stici, an
sint dæ-
mones.

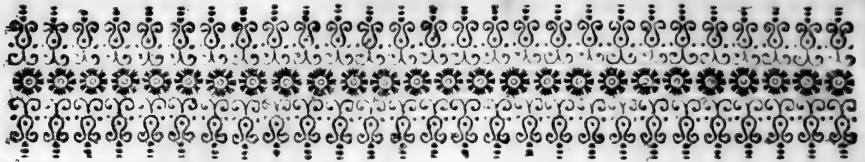
visce-

visceribus habitant, vocari *Pigmaos & Gnomos*; qui in aquis *Nymphas & Undenas*; qui in aëre, *Sylvas & Melusinas* (quos solos cum hominibus Adami posteris commercium habere, & ex mutua commixtione liberos gignere asserit;) qui in igne deniq; habitant, *Vulcanos & Salamandras* appellari. Hæc de Paracelso prodit Godelmannus apud Delrium loco proximè cit. quæ utiq; non nugacia tantùm, sed impia etiam, & à fide recta aliena sunt, quæ unum tantum hominum genus agnoscit.

Nos cum aliis asserimus, illos quos hoc capite recensuimus, veros & incorporeos demones esse, ex eorum genere, qui aërem & loca maximè subterranea, DEI ordinatione, inhabitant, in hominum perniciem intentos. Quòd si benignos ac beneficos quandoq; se monstrant, id faciunt, aut quia à Deo nocere non permittuntur, aut ut graviùs suo tempore noceant, ut ex relatis historiis apparet.

CONCLUSIO LIBRI.

Innumera alia de demonibus dicenda occurrunt, quæ tamen lubens omitto; tum nè in nimiam molem excrescat hic liber; tum quia in sequentibus libris, secundo ac tertio præsertim, de iisdem redibit loquendi occasio.

LIBER SECUNDUS

De

MIRABILIBUS SPECTRORUM.

PROOEMIUM.

DE Spectris variis, variis formis, temporibus, ac modis, hominum oculis & auribus objici solitis, cum multa ab ineunte maturiore ætate apud diversos Scriptores legerim, multa narrari audiverim, nonnulla etiam proprio experimento deprehenderim; dicere vix possum, quanto æstuaverim semper desiderio, ut veritatis adyta circa rem hanc penetrarem, & num uspiam spectra revera essent, quidq; illa forent, deprehenderem. Videbam enim, alios, qui nihil eorum viderunt vel audiverunt unquam, aniles fabulas, aut sensuum ludificationem reputare, quidquid ea dere scriptum aut narratum intelligunt; alios verò seu simpliciores, seu timidiores, spectra judicare

dicare, quæ non nisi naturalia aut artificialia phasmatata revera sunt; alios deniq; credulos magis ac pios, quàm doctos, multa pro spectris arripuisse pro sese, & obtrusisse aliis, quæ non nisi aut improborum imposturæ, aut facetorum joci, aut sensuum ludibria fuêre. Quod ergo ex aliis de re præfenti didici, quod veræ philosophiæ ac veritati conformius esse decrevi, hoc libro propalabo: dignum enim Curiosæ Philosophiæ argumētum est. Fauni quoq;, Satyri, Ægyptanes, Hippo-ac Onocentauri, Sphinges, Harpyiæ, Erinnes, Eumenides, Gorgones, Nymphæ, Dryades, Hamadryades, aliaq; monstra, in aquis, montibus, sylvis & aliis locis comparere solita, olim præsertim, ad examen vocanda forent: at commodius id fiet postea, cùm de Mirabilibus Monstrorum. Addentur tamen variæ spectrorum averruncandorum, methodi ac normæ. Nec postremum locum habebunt nocturni insoliti fragores, qui hominum mortes, aliosq; memorabiles casus non rarò præcedunt. Solam veritatem præ oculis habeo, simultatem omnem, omnem carpenci libidinem procùl habeo. De tota hac materia fusè ac doctè scripsit P. Petrus Tyrhæus in suis De Apparitionibus, & Locis infestis, Libris; de Spirituum apparitionibus, & dæmonum
spe-

ſpectris, nervosè P. Martinus Delrius lib. 2. Diſquiſit. Magic. quæſt. 26. & 27; de Spectris & fragoribus nocturnis methodicè, nec malè Ludovicus Lavaterus Tigurinus, Calviniſta, niſi quòd plùs æquo, & præter inſtitutum, Romanæ & Catholicæ Eccleſiæ ſectatores ridet atq; exagitat (præter fidem in Epift. Dedicat. datam) probatiſſimisq; Eccleſiæ ejuſdem Scriptoribus aut fidem derogat, aut elevat auctoritatem; ſuos verò oraculorum loco habet, ibi etiam, ubi plùs quàm aniles fabulas enarrant. In loca quædam ſuis locis digitum intendam, ut qua fide à me hæc dicta, intelligat æquus Lector. De Spectris etiam ſcripſit Petrus Leloyerus, Joannes Rivius, & alii, quos in ſequentibus afferemus.

P A R S I.

AN SINT SPECTRA:

AD quatuor præcipuè Capita revocabimus, quæ de Spectris hoc Libro dicemus: nimirum an ſint vera aliqua ſpectra: quibus potiſſimum in locis cõparere ſoleant: quid ſint: qua ſint eorum conditiones: quibus tandem remediis contra eorum terrorem nos munire oporteat, illaq; à nobis aut à locis avertere.

Incipimus à primo. Sed ante omnia, quæ Spectrorum nomine hoc loco intelligi velimus, discutiamus.

CAPUT I.

Quid Spectrorum nomine hoc loco intelligatur.

Spectrorum nomine nihil hoc loco intelligitur aliud, quàm Spectra quid sint. simulacra quædam, sive idola, aut variarum formarum imagines, quæ seu noctu; seu interdiu, domi, forisvè, in campis, sylvis, montibus, sese hominum vigilantium, & incorruptæ imaginationis ac sensuum, conspectui offerre, variis locis, modis, formis, temporibus, dicuntur constanter, & firmiter creduntur; seu Angeli ea sint, seu Dæmones, seu defunctorum hominum animæ, seu quid aliud; quod infra suo loco examinabimus. Hæc Græci vocant φάσματα, φαντάσματα, πνεύματα; Latini nunc Spiritus, nunc visa seu ostenta, nunc Lemures, Umbras, Lares, Manes, Penates; Germani nostri Gesichte/ Gespenst/ Geister/ &c. Itali, Spiriti, ombre, fantasma, &c. Interdum tamen non oculis, sed solum auribus obicere sese dicuntur, strepitusque excitare, & locorum incolasterrire; adeò ut loca reddant infesta, & habitationi prorsus incommoda.

Non ergò de illis hoc libro agemus Spectris, quæ dormientibus per sepe objiciuntur; non de idolis ac phantasmatibus, quæ furiosi, phrenetici, febricitantes, melancholici, meticulosi, vesano amore æstuant sibi imaginantur; non de imaginibus, quibus & Natura & Ars sensibus, etiam perfectis, hominum subinde illudit; non de ostentis variis, quæ impii quandoque, ut suam expleant avaritiam, exfatuent libidinem, per summum scelus, ingentibus bonorum dolore, nec minore totius Ecclesiæ Catholicæ detrimento, callidissimè ac prorsus diabolicè confingunt, & simplici popello pro veris prodigiis venditant; digni flammis, & omni

tormentorum genere. Durum profectò judicium summi æternique judicis manet hujusmodi, quicumque demum sunt. Non honoratur DEUS mendaciis nostris, nec Sancti DEI Amici imposturis nostris. Sed ad rhombum, & ad primum ex præpositis capitibus, an videlicet vera aliqua sint atque appareant Spectra.

CAPUT II.

Spectra videri atque audiri ab hominibus, probatur variis Gentilium historiis.

Spectra vera dari, probatur historiis Gentilium.

Spectrorum veritas efficacius stabiliri non potest, quàm hominum fide dignorum auctoritate, qui vel ipsi experimento proprio rem deprehenderunt, vel ab aliis narratam approbarunt, posterisque credendam tradiderunt. Horum non pauca in medium afferam testimonia, eò minùs dubia, quò minùs de fide illorum dubitandi suppetit causa. A Gentilibus incipio, quorum verba fideliter ex ipsis fontibus hausta adnumero.

S. I. Spectra ex Plinio Juniore.

Spectra ex Plinio Juniore.

Spectrum Africanum Curtii Rufi.

Plinius Secundus, Novocomensis, sagax rerum æstimator, lib. 7. *Epistolar.* ad Suram Philosophum, sequentem dedit Epistolam, in qua, quid de Spectris sentiendum, scire cupit; rem dignam judicans, quam Sura diu multumque consideraret, & in utramque partem disputaret. *Et mihi discendi, inquit, & tibi dicendi facultatem, ocium præbet. Igitur perquam velim scire, esse aliquid phantasmata, & habere propriam figuram, numenque aliquod putes, an inanem & vanam ex metu nostro imaginem accipere. Ego, ut esse credam, in primis eo ducor, quod audio accidisse Curtio Ruso. Tenuis adhuc & obscurus obtinenti Africam comes haserat. Inclinato die spatiabatur in porticu; offertur ei mulieris figura, humanâ grandior, pulchriorque; perterrito Africam se futurorum prænuntiam dixit; iturum enim Romam, honoresque gesturum, atque etiam cum summo imperio in eandem Provinciam reversurum, ibique moriturum. Facta sunt*

Sunt omnia. Præterea accedenti Carthaginem, egredientiq; navem (nimirum cum ad Præfecturam iret) eadem figura in littore occurriffe narratur. Ipse certè implicitus morbo, futura præteritis, ad-versa secundis auguratus, spem salutis, nullo suorum desperante, projecit.

Jam illud nonnè & magis terribile, & non minùs mirum est? quod exponam ut accepi. Erat Athenis speciosa & capax domus, sed infamis, & pestilens. Per silentium noctis sonus ferri, & si attenderes acriùs, strepitus vinculorum longiùs primò, deinde proximè reddebatur: mox apparebat idolon, senex macie & squalore confectus, promissa barbâ, horrenti capillo: cruribus compedes, manibus catenas gerebat, quatiebatq;. Inde inhabitantibus tristes diraq; noctes per metum vigilabantur; vigiliam morbus, & crescente formidine mors sequebatur. Nam interdiu quoque quanquam abscesserat imago, memoria imaginis oculis inerrabat, longiorq; causis timoris timor erat. Deserta inde, & damnata solitudine domus, totaq; illi monstro relicta. Proscribebatur tamen, seu quis emere, seu quis conducere, ignarus tanti mali, vellet. Venit Athenas Philosophus Athenodorus; legit titulum; auditoq; pretio, quia suspecta vilitas, percunctatus, omnia docetur, ac nihilominus, imò tantò magis conducit. Ubi cæpit advesperascere, jubet sterni sibi in prima domus parte; poscit pugillares, stylum, lumen; suos omnes in interiora dimittit; ipse adscribendum, animum, oculos, manum intendit, nè vacua mens audita simulacra, & inanes sibi metus fingeret. Initiò, quale ubique silentium noctis: deinde concuti ferrum, vincula moveri: ille non tollere oculos, non remittere stylum, sed obfirmare animum, auribusq; prætere. Tum crebrescere fragor, adventare, & jam ut in limine, jam ut intra limen audiri. Respicit, videt, agnoscitq; narratam sibi effigiem. Stabat, innuebatq; digito, similis vocanti. Hic contrâ, ut paululum expectaret, manu significat; rursusq; ceris & stylo incumbit. Illa scribebat capiti catenis insonabat. Respicit rursus, idem quod priùs inuentem: nec moratus, tollit lumen & sequitur. Ibat illa lento gradu, quasi gravis vinculis. Postquam deflexit in aream domus, repentiè dilapsa deserit comitem. Desertus, herbas & folia concerpta signum locoponit.

Spectrum
Athenien-
se Atheno-
dori Phi-
losophi.

tus, monet ut illum locum effodi jubeant. Inveniunt ossa inserta catenis, & implicita, qua corpus avo terraq; putrefactum nuda & exesa reliquerat vinculis. Collecta, publicè sepeliuntur: domus postea rite conditis manibus caruit. Et hæc quidem affirmantibus credo; illud affirmare aliis possum.

Specetra
aliorum
capillos
condentia.

Est libertus mihi non illiteratus. Cum hoc minor frater eodem leto quiescebat. Is visus est sibi cernere quendam in toro residentem, admoventemq; capiti suo cultros, atque etiam ex ipso vertice amputantem capillos. Ubi illuxit, ipse circa verticem tonsus, capilli jacentes reperiuntur. Exiguum temporis medium, & rursus simile aliud priori fidem fecit. Puer in pædagogio mistus pluribus dormiebat: venerunt per fenestras (ita narrat) in tunicis albis, cubantemq; toto tonderunt, & quæ venerant, recesserunt. Hunc quoque tonsum, sparsosq; circa capillos dies ostendit. Nihil notabile secutum, nisi fortè quòd non fuit reus; futurus, si Domitianus, sub quo hæc acciderunt, diutius vixisset: nam in seriniis ejus datus à Caro de me libellus inventus est. Ex quo conjectari potest, quia reus moris est submittere capillum, depulsi quod imminabat periculi signum fuisse. Proinde rogo, eruditionem tuam interdas. Dignares est, quam diu multumq; confideres. Ego quidem indignus, cui copiam scientia tua facias. Licet etiam utramque in partem, ut soles, disputes; ex altera tamen fortius, nè me suspensum incertumq; dimittas, cum mihi consulendi causa fuerit, ut dubitare desinerem. Vale. Hæc Plinii Epistola integra; ad quam quid responderit Sura, ignoratur.

§. II. Spectra ex Suetonio, Plutarcho, & Paufania.

Spectrum
Cæsari ob-
latum.

Suetonius Tranquillus in vita Julii Cæsaris scribit, eum, cum ex Gallia in Italiam cum exercitu proficisceretur, & ad Rubiconem fluvium (qui Italiam à Gallia determinabat olim) pervenisset; antequam trajiceret, paululum constitisse, secumque reputantem quantum moliretur, conversum ad proximos dixisse: *Ettiam nunc ingredi possumus: quòd si ponticulum transferimus, omnia armis agenda erunt. Cunctanti ostentum tale factum est.* Quidam eximiâ

eximiâ magnitudine & formâ, in proximo sedens repente apparuit, arundine canens. Ad quem audiendum cum præter pastores, pluri- mi etiam ex stationibus milites concurrissent, interq; eos & aneatores; raptâ ab uno tubâ profiliuit ad flumen, & ingenti Spiritu classicum exorsus, pertendit ad alteram ripam. Tunc Casar: Eatur, inquit, quò deorum ostenta, & inimicorum iniquitas vocat. Facta est alea.

Plutarchus in Vita Dionis, sub finem, scribit: Constitutis hunc in modum insidiis, ingens ac prodigiosum Dionise simulacrum obtulit. Dies vergebat in vesperam, cum ille intra domi cubiculum solus secum cogitabundus sederat. Interim è regione porticus repentino ex oriente strepitu, cum nondum planè dies defecisset, stetit inspectans; grandem intuetur sæminam, nihil vestitu aut facie à Tragica permutatam Furia. Ea scopis quibusdam mundabat ades. Percussus gravi pavore Dion, convocatis amicis visum exponit, penitusq; consternatus cum extimesceret, nè id denuo videndum soli sibi adventaret ostentum, eos obsecravit, ut cum eo pernoctantes manerent. Verum enim verò id haud rursus accidit, sed paucos intra dies filius ejus, cum fermè pubesceret, ex parva quippe tristitia, & puerili quadam iracundia prius causâ susceptâ, è tecto se in caput præcipitem deiciens periiit. Ipse verò Dion non multò post confossus ab inimicis fuit. Hæc Plutarchus, Lapo Florentino Interprete.

Spectrum
Dioni ob-
latum.

Idem Plutarchus in vita Marci Bruti, Guarino Veronensi Interprete, hanc de Bruto narrat historiam. Cum ergo ex Asia discersurus foret, exercitumq; trajicere vellet; nox equidem erat profunda, & fermè media, lumen verò splendidum nimis contubernia non habebant, & silentium undique tenebant castra. Is itaque secum aliquid reputans, sibi ipsi intentus, aliquem ad se ingredientem præsentit. Ad introitum aspiciens, horrendam & monstruosam aspexit imaginem corporis feri atque terribilis silentio sibi assistere. Interrogare tamen eam ausus Brutus: Quis, inquit, hominum aut Deorum es? quid tibi vis, qui ad nos venisti? Ad qua submurmuravit ille: Tuus, ô Brute! malus Genius sum; in Philippis me videbis. Tum Brutus non exterritus, videbo, respondit. Verum cum evanisset imago, accersitis pueris, atque his dicentibus se nullam vocem audivisse, at-

Spectrum
Bruto ob-
latum.

que nullam vidisse imaginem, Brutus accubuit. Brutus deinde post pugnam cum Antonianis seipsum interfecit dicto loco.

Spectrum
in thermis
Chæro-
nenfibus,

Idem etiam *Plutarchus* in vita *Cimonis*, initio, narrat; cum *Damon* ex *Chæroneæ* urbe, ob Romanos aliquot in illa primum obruncatos, urbisque principes deinde in curia necatos, ex urbe cum suis profugisset, & in agros excursionem jam faceret, maximoque periculo urbi ipsi immineret: *Tunc oppidani eum dolo subducere aggressi, simulatâ veniâ reditum in urbem ei decernunt, missisq; ad eum legatis patriâ restitunt. Ita in urbem regressus, Gymnasis præfectus extemplo declaratus est. Inde eum, in thermis se ungentem, interfecere. Eo loco horrenda species diu visa; suspiria (ut à patribus nostris accepimus) exaudita. Eapropter thermarum fores obstructæ, atque obturatæ; & nunc quoque ejus loci vicini turbulentissimas ibi voces & simulacra circumferri, arbitrantur.* Hæc ille loc. cit. ex interpretatione *Leonardi Justiniani*. Idem ibidem, in fine, de *Cimone* classem in *Ægyptum* deducturo scribit sequentia. *Omnibus itaque jam paratis, cum in littore navales constitissent copia, horrenda Cimoni species in somnis visa apparebat: canem quandam in eum lacesitam latrare, inter latrandum verò humanâ voce admixtum hunc versum edidisse: ï mihi teque meis catulis facturum amicum. Cimoni, quidnam hoc phantasma portenderet, ambigenti, *Astypphilus Possidoniates*, vir vaticinii peritus, exposuit, ut ibidem narrat dictus Auctor.*

Spectrum
Cimoni
oblatum.

Pausanias in *Atticis*, loquens de campis *Marathonis*, ait: *In his ipsis campis audiuntur per totam noctem equorum hinnitus, & pugnantium etiam virorum species cernuntur. Atque hæc quidem, qui de industria auditum, spectatumve venerint, male mulctati abeunt; ex ira verò manium, iis, qui fortuito id animadvertent, nihil omnino unquam triste accidit.* Eadem refert *Lavaterus* de Spectris part. 1. cap. 12. sed malâ fide, ut qui locum *Pausaniæ* non legerat, sed aliunde descriperat historiam. Ibidem addit *Pausanias* & aliud ostentum. *Accidit autem, inquit, ut in ea pugna (ut illi memorant) vir quidam specie atque habitu agresti opem tulerit. Qui cum ex Barbaris quàm plurimos aratro interemisset, repente evanuit: neque verò quærentibus, quisnam ille fuisset, Atheniensibus*

bus, aliud respondit oraculum, quàm ut Echeträum heron colerent. Hæc ibi, ex interpretatione Romuli Amasæi.

Plutarchus in vita Thesei, in fine, ait, Cum in Marathonē adversus Medos pugnatum est, complurimis Thesei simulacrum apparuisse visum, & ante omnes invasisse in Barbaros.

Spectrum
sub Thesei
forina.

§. III. Spectra ex Dione, Valerio Maximo, Xiphilino, Ammiano, Vopisco, & aliis.

Dio Cassius Histor. lib. 55. initio, de Druso loquens, cum nar-
rasset eum in Chattorum Germaniæ populorum fines ingres-
sum, obvia quæque non sine magno labore subegisse; congressos-
que præliis haud incruentâ victoriâ superando, usque in Suevos
pervenisse; indè in Cheruscos converso itinere, Visurgim trans-
gressum, omnia populando ad Albim usque perrexisse; addit:
Hunc cum frustra conatus esset transire, trophæis constitutis recessit.
Etenim mulier quadam humanâ amplior formâ ei obviam facta:
Druse, inquit, quò tandem nullum cupiditati tuæ modum statuens
contendis? non tibi satis concessum hæc omnia videre; quin tu abi, jam
enim & operum tuorum, & vitæ instat tibi terminus. Oblatam à Deo
aliquo hanc vocem, mirum profectò est, neque tamen mihi fides abro-
ganda videtur huic rei, quam statim eventus comprobavit: nam &
continuò retrò ire Drusus cæpit, & in itinere prius quàm Rhenum at-
tingeret, morbo decessit. Adstipulantur huic, quod commemoravi,
prodigio, etiam alia: namque & sub mortem ejus lupi circum castra
ipsius vagati ulularunt, & juvenes duo per medias munitiones equis
transvecti apparuerunt, & ejulatusq; muliebris auditus fuerat, &
stellæ in cælo discurrerant. Hæc Dio.

Spectrum
Druso ob-
latum.

Valerius Maximus lib. 1. cap. 8. inter miracula alia, quæ ibi re-
fert: Cum apud lacum Regillum A. Postumius dictator, inquit, & Tu-
sculanorum dux Manilius Octavius, magnis viribus inter se concur-
rerent, ac neutra acies aliquamdiu pedem referret; Castor ac Pollux
Romanorum partium propugnatores visæ, hostiles copias penitus fu-
derunt. Item bello Macedonico. P. Vatinius, Reatina præfectura vir,
noctu Urbem petens, existimavit duos juvenes excellentis formæ,
albis equis insidentes, obvios sibi factos nunciare, die qui præterie-
rat,

Castor &
Pollux vi-
si in præ-
lio.

Spectrum
Vatino-
visum.

rat, Persen regem à Paulo captum. Quod cum senatui indicasset, tanquam majestatis ejus, & amplitudinis vano sermone contemptor, in carcerem coniectus est. Postquam Pauli literis illo die Persen captum apparuit, custodiâ liberatus, & in super agro & vacatione donatus est. Idem ibidem: Valerio autem Poplicolâ Cos. qui post exactos reges bellum cum Vejentibus & Hetruscis gessit, illis Tarquinio pristinum imperium restituere, Romanis nuper partam libertatem retinere cupientibus, Hetruscis & Tarquinio in cornu dextro pralio superioribus, tantus terror subito incescit, ut non solum victores ipsi profugerent, sed etiam pavoris sui consortes secum Vejentes traherent. Cui rei pro argumento miraculum adjicitur. Ingens repente vox è proxima Sylva Arsia, quæ ore Silvani in hunc penè modum missa traditur: Unopius Hetrusci cadent; Romanus exercitus victor abibit. Miram dicti fidem digesta numero cadavera exhibuere. De Marte pro Romanis pugnante ait idem. Cùm Brutii atque Lucani odio incitatissimo, maximisq; viribus, Thurina urbis peterent excidium, ac præcipuo studio incolumitatem ejus C. Fabricius Luscinus Cos. protegeret; resq; anticipiti eventum, collatis unum in locum utriusque partis copiis, gereretur: non audentibus Romanis pralio congregari; eximia magnitudinis juvenis primùm eos hortari ad capeßendam fortitudinem cepit. Deinde, ubi tardiores animadvertit, arreptis scalis per mediam hostium aciem ad contraria castra evasit; & admotis, vallum conscendit. Inde voce ingenti clamitans, factum victoria gradum, & nostros ad aliena castra capienda, & Lucanos Brutiosq; ad sua defendenda, illuc traxit, ubi conferti dubio certamine tenebantur, &c. Postero die, cùm Consul inter honorandos, quorum strenuâ operâ fuerat usus, vallarem coronam ei se servare dixisset, à quo castra erant oppressa, nec juvenis qui id præmium peteret, inveniretur; cognitum pariter atque creditum est, Martem patrem tunc populo suo adfuisse. Inter cætera hujus rei manifesta indicia, galea quoque duabus distincta pinnis, quâ cæleste caput tectum fuerat, argumentum præbuit. Tandem de C. Cassio narrat, quòd cùm acie Philippensi ardentissimo animo perstaret, vidit Julium Cæsarem humano habitu augustiorem, purpureo paludamento amictum, minaci vultu, & concitato equo in se impetum facientem. Quo aspectu perterritus, tergum hosti dedit.

Silvani
vox.

Mars in
pralio vi-
sus.

Julius
Cæsar in
pralio
post mor-
tem visus.

Xiphi-

Xiphilinus in Trajano, cum tragicè descripsisset terræ motum ingentem, qui Antiochiam, Trajano ibi commorante, concussit cum innumerabili hominum strage; addit de dicto Cæsare: *Trajanus autem fenestrâ ex adibus, in quibus erat, effugit: nam eum quidam inusitata & plusquam humana magnitudinis, cum ad ipsum venisset, eduxit foras.*

Spectrum
Trajano
visum.

Julius Capitolinus in vita Pertinacis Imperatoris, cum interitum ejus (à militibus interfectus fuit) enarrasset, addit. *Signa interitus hæc fuerunt: Ipse ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi visus est videre hominem cum gladio infestantem, &c.*

Spectrum
Pertinaci
visum.

Flavius Vopiscus in Tacito & Floriano, sub finem, de omine mortis Taciti loquens, ait: *Mortis omnia hæc fuerunt: patris sepulchrum disruptis januis se aperuit: matris umbra se per diem & Tacito & Floriano velut viventis obtulit, &c.*

Spectrum
Tacito &
Floriano
visum.

Ammianus Marcellinus lib. 25. de Juliano Imperatore scribens, ait. *Ipse autem ad sollicitam suspensamq; quietem paulisper protractus, cum somno (ut solebat) depulso, ad amulationem Cæsaris Julii quadam sub pellibus scribentis, obscura noctis altitudine sententiis cujusdam philosophi teneretur; vidit squalidius (ut confessus est proximis) speciem illam Genii publici, quam, cum ad augustum surgeret culmen, conspexit in Galliis, velat à cum capite cornucopiâ per aulaa tristius discedentem.*

Spectrum
Juliano
oblatum.

Omitto alia exempla apud alios diversos Auctores. Quæ nar-
ravimus hæctenus, cum vera esse credantur ab omnibus eadem fi-
de, quæ alia à citatis Scriptoribus creduntur; constat non omnia
quæ de Spectris dicuntur, fabulosa esse. Qui tamen relatorum hæ-
ctenus veritatem in dubium revocare vellet, dabit saltem hoc, an-
tiquis Gentilibus persuasum fuisse, Spectra dari vera, & homini-
bus apparere.

Coronidis loco apponere huic capiti placet, quod *Lavaterus* *lib. de Spectris part. 1. cap. 12.* ex Collectaneis locorum communium Joannis Manlii scribit, Theodorum scilicet Gazam prædium habuisse in Campania, ex beneficio Nicolai Pontificis. In illo præ-
dio cum colonus effodisset urnam, in qua fuerunt ossa; apparuis-
se illi Spectrum, quod jussit eum urnam rursus sepelire: nisi enim

Spectrum
agricolæ
in Campa-
nio visum.

id faceret, fore ut filius ejus moreretur. Cùmque id colonus neglexisset, ejus filium paulò post noctu interfectum fuisse. Interjectis aliquot diebus revertisse spectrum, minitans colono, se etiam alterum filium interfecturum, nisi ossa conderet. Colonus admonitus accepto damno, videns etiam alterum filium in morbum incidisse, rem Theodoro refert. Is profectus cum eo in prædium, & in loco ubi colonus urnam eruerat, rursus facto sepulchro, urnam cum ossibus sepeliunt. Repositis ossibus in suum locum, filius coloni statim convaleuit.

C A P U T III.

Christianorum, tam ortho- quàm heterodoxorum testimoniis probatur, hominibus spectra subinde apparere.

Spectra vera dari, probatur testimoniis Christianorum.

EX innumeris pauca afferam. *Sozomenus* igitur *lib. 7. cap. 23.* scribens de seditione Antiochiæ propter immodicam exactiorem Theodosii Imperatoris excitata, quâ populus offensus, Imperatoris & Conjugis ejus statuas dejecit, & fune injecto traxit, contumeliosasque voces sparfit; ait: *Fertur autem quòd nocte præcedente, post quam statim orto die mota fuit seditio, visum sit spectrum mulieris, magnitudine immensum, & aspectu horrendum, in sublimi per plateas civitatis circumcursans, & aërem flagello horrissono verberans: Ut quemadmodum bestias ad iram incitare solent, qui ad ejusmodi spectacula serviunt; sic infestus quidam Genius demonum insidiis seditionem eam movisse appareret.*

Spectra ex Alexandro ab Alexandro.

Alexander ab Alexandro lib. 2. Genial. dier. cap. 9. scribit, *Rem miram, & dictu estimatug, admirabilem, &c. familiaris meus quispam modo mihi enarravit; quod equidem fabulosum aut commentitium videri posset, nisi graviore esset ingenii, & præstabili hominidoctrina, ipsiusque virtutis & non ambigua fidei plerisque in rebus multa*

multa & magna documenta forent. Refert enim, quòd cum Romã Cumas versus cum amico quodam ad balnea tendente iter habuisset, & in via mortuo amico funus curasset, ipseque & comites Romam reverterentur, & jam aliquantum via remensi essent, & nocte appetente, in unum, quod via proximum fuit, hospitium divertissent; ibi se animo & corpore fatigatum quieti dedisse. Cumq; solus degeret, & adhuc vigilans foret; fert, repente amici ruper defuncti imaginem summo pallore & macie, ac eo fermè habitu oris, quali illum, cum agrotaret, dimiserat, ad se accessisse. Quem cum fuisset intuitus, & pra timore nec animo, nec mente satis constaret, quisnam esset, interrogavit. Ille autem cum nihil respondisset, exutis, ut videbatur, vestibus, in eodem quo ipse jacebat lectulo se collocavit, ac propè accessit, quasi eum amplexibus petiturus foret. Alter verò cum propè jam metu exanimis videretur, ad lectuli spondam secessit, illumq; propè accedentem abegit. Qui cum se abigi expelliq; vidisset, fert in eum torvo & minus familiari vultu in spexisse; resumptisq; mox vestibus illum à lectulo surrexisse, cinctumq; & calceatum inde abeuntem nunquam apparuisse. Quo timore familiaris ille percitus, subitá vi morbi correptus, ac propè ad intercessionem gravissimá valetudine oppressus fuit. Ferebat etiam, dum in lectulo cum illo luctaretur, nudum illius pedem usque adeo gelidum ac rigentem attrectasse, ut nulla glacies illius frigori comparari potuerit.

Pèrgit idem Alexander ibidem. Equidem memorabile hoc, & cuius mirum videri posset, nisi pervulgata res esset, ades quasdam Romæ evidentissimis ostentis ita infames, ut nemo illas incolere ausus fuerit, quin variis umbrarum illusionibus & tetrís imaginibus, noctibus serè singulis inquietaretur.

Addit. Gordianus amicus meus, spectata fidei homo, mihi re- Spectrum
Gordiano
visum.
tulit, cum Aretium ipse & familiaris suus iter uná intenderent, & à semita, ut fit, longè deviassent; loco infami & devio, ubi nè vestigium quidem apparebat humanum, per ardua, & propè invita, diversis tramitibus aberrare cæpisse; ibique cum nec oppida, aut vicos, nec aliquid culti viderent, sed nemora tantum, saltusq; invios & inaccessos, omniaq; vasta, muta, & deserta ab

humano cultu peragrarent, in quibus ipsa solitudo terrebat animos: vergente jam ad occasum die fessos labore & viâ confedisse. Cumq; hominis vocem audire procul visu fuissent, ad illam propius accessisse, homines obvios, quos de via interrogarent, dari sibi arbitrati. Nec mora: in proximo jugo trium hominum imagines immanes, & formidabiles ultra humanum modum, nigris & demissis tunicis, in veste lugubri funestâq; barbâ capilloq; submisso, horribili facie conspexisse: quos cum voce gestuq; ad se ipsos advocarent, ac jam propè esset ut illud accederent; illos interim ingenti mole corporis longè humanâ majores apparuisse; atque alium specie non absimili, nudum & nullo amictum vestitu, mirificos edentem saltus, gestuq; indecoros, conspexisse. Quo timore consternati, propere fugam cepere; viamq; arduam & precipitem emensi, vix rustici cujuspiam vile hospitium, ubi reciperentur, invenère.

Spectrum
Alexandro
ab Alexan-
dro vi-
sum.

Hæc ex aliis audiit Alexander; quod sequitur, ipsemet vidit. Prosequitur ergo: *Sed quod ego certum habeo, & satis certâ probatione tradiderim, profectò haud minus est. Cum Roma agrâ valetudine oppressus forem, jaceremq; in lectulo; speciem mulieris elegantiformâ mihi planè vigilantibus observatam fuisse. Quam cum inspicerem, diu cogitabundus, & tacitus fui, reputans num quid ego falsâ imagine captus, aliter atque res esset, aspicerem. Cumq; meos sensus vigere, & figuram illam nusquam à me dilabi viderem; quam illa esset, interrogavi. Quæ tum subridens, & ea qua acceperat verba respondens, quasi me planè derideret, cum diu me fuisset intuita, discessit. Hactenus ex Alexandro.*

Spectra ex
Fulgoso.

Ex *Baptista Fulgoso lib. 1. cap. 8.* refert Lavaterus libro de Spectris part. 1. cap. 15. in area ædium Matthæi Vice comitis, qui Magnus dictus est, post occasum Solis visum esse virum armatum in equo, longè humanâ specie majorem: qui ubi à multis conspectus fuisset per horæ spatium, postea evanuerit, magno eorum qui rem viderant, horrore. Triduo quoque post, tertiâ noctis horâ, eodem in loco duos equites pari specie diu inter se dimicantes conspectos fuisse; qui postea, ut antea alter solus, evanuerit; & non multo post tempore Henricum VII. Imperatorem, ex hac vita discessisse, non sine clade Vicecomitum.

Huic aliud subjungit idem Fulgosus, nimirum Ludovici Aloidisii patrem, qui Immolæ rerum potitus fuerat, haud diu postquam decesserat, homini à secretis, quem filius Ludovicus Ferrariam mittebat, in itinere equo insidentem cum accipitre (ut in aucupio mōs ei fuerat tenere) apparuisse atque dixisse, ut filium juberet postero die in eum ipsum locum venire, quoniam magni momenti res ei prædicturus esset. Eâ re auditâ, Ludovicum, tùm quòd non crederet, tum quòd insidias metueret, alium suo loco misisse. Huic illam ipsam umbram, quæ antea apparuerat, obviâ factam, vehementer indoluissè quòd filius non venisset; longè enim plura dicturam ei fuisse: sed tunc illud solum referri jussisse, quòd transacto secundo & vicesimo anno, ac præterea uno mense, die quoque additâ, urbis imperium, quod obtinebat, esset amissurus, quod & evênit.

Philippus Melanchthon lib. quem inscribit *Examen Theologorum*, apud Lavaterum cit. loc. hujusmodi historiam recitat: *Amittam* suam, cùm mortuo marito assideret foco tristior, duos domum ingredientes vidissè, alterum in mariti specie, alterum procerum in Franciscani Monachi formâ: qui mariti speciem referebat, ad focum accedentem salutassè mœstam uxorem, eamque sine metu esse jussissè, ac asseruissè, se venissè ut quædam ei mandaret: jussu deinde Monacho tantisper in hypocæstum secedere, rogassè atque obsecrassè impensè, sacerdotes ut constitueret, qui Missas celebrarent: discessurum sibi dexteram porrigi postulassè; porrectam usque adeo urivissam, ut semper manserit nigra: evocato tandem Franciscano Monacho, simul evanuisse.

Spectrū ex
Melanch-
tone.

C A P U T IV.

*Aliis variorum testimoniis atque exemplis
probat, vera spectra dari.*

C *Romerus* lib. 5. *Histor. Polon.* hanc narrat historiam. *Naclum arcem Pomeranorum munitissimam* *Uladislaus I. Polonorum rex* obside-

Spectra
vera dari,
aliis variis
exemplis
probat.

Spectrum
armato-
rum mi-
litum in
Pomera-
nia.

obsidebat. Ibi noctu lucente lunâ aspiciabantur crebrò ab excubitori-
bus quasi armatorum hostium acies, ex apertis campis ad Polonorum
stativa aequitantes, & incurstantes. Cum id sepius accideret, indi-
gnati Poloni inquietari sese, necusquam in apertum certamen pro-
dire hostes; nocte quadam, cum ibidem hostes adesse nunciarentur,
fremebundi agminatim e castris sese proripuerunt, diffugientesq; castro
labore longius profecti sunt. Obsessi tumultu Polonorum exaudito,
& excursionem e castris adversâ, erumpunt subito, & ignem in opera
atque tuguria militum, stramine arundineq; contacta, conjiciunt;
quo celeriter pluribus in locis se diffundente, paucis, qui in castris man-
serant, se defendentibus, facile opera cum magna castrorum parte
conflagrarunt. Nocturnas umbras illas fuisse autumant, quae hostilis
exercitus speciem ostentantes, Polonos ita divino permissu exagita-
runt, propterea quod solenne omnibus Christianis quadraginta die-
rum jejunium, priore expeditione, promiscuo ac temerario esu carnis
& lactariorum, moribus & institutis Ecclesiae Catholicae contemptis,
temeraverant.

Spectrum
equestrium
virorum
in Bohe-
mia.

Joannes Niderus lib. ult. Formicarii narrat, Cum propter hære-
ses regnum Bohemiae tumultu ac cadibus concuteretur, circa metas
regni praefati, nocturno tempore, versus vallem quandam, auditos
clamores & congressiones equestrium virorum; qui & coloribus variis
induti, sapius sunt visi. Fuerunt tunc duo armigeri audaces satis,
in castro non multum distante à loco monstrorum; qui omnino scire
volentes, quid veritatis sibi visa portenderent, nocte quadam ver-
sus vallem, ubi solita videri conspexerant, iter arripiunt. Ante-
quam autem eis appropinquare auderent, compunctus unus dixit al-
teri: Sufficiat nobis ista vidisse; ego eis non approximabo; dictum est
veterum, cum talibus nullum debere jocari. Quem alter, velut pa-
vidum, increpans, equum pupugit, & cum eo congressu omnibus an-
te dictis exercitibus appropinquavit. De quibus unus egrediens, caput
illi amputavit, & ad suos rediit. Quo viso ille, qui timidius substite-
rat, fugam inivit, & funesta nova nuntiavit. In crastina autem trun-
catus reperitur, & caput quidem in valle, ubi acies visa fuerant, nul-
lus autem hominis vel equi vestigium repertum est.

Idem Niderus ibidem aliud addit valde mirabile; quod ait
sibi

sibi ab Archiepiscopo Moguntino, viro magnæ industriæ, & fide digno, narratum esse. Nominavit, ait, quendam Rheni sibi bene notum militem, cujus pro tunc filius vivebat; qui miles super omnes penè inferioris Alemannia nobiles semper extiterat nimis in rebus bellicis imperterritus: gerebat autem & patiebatur nonnunquam, propter suam animositatem vel fortitudinem, ab aliis graves guerras; propter quas non semper de die, sed nocturno tempore, ad loca sibi commodosa equitare solebat. Hic igitur quadam nocte coassumptis famulis per silvam circa Rhenum equitare voluit, & principium ejusdem intravit. Antequam verò finem silva haberent, ultra quam campus latus jaceret; prout moris est eorum, qui verentur insidias, præmisit famulum, ut in termino silva videret, an in campo insidia aliqua essent. Lunâ enim splendente, vel astris lucentibus, hæc videri poterant. Famulus igitur cum per arborum ramos exploraret commissum, vidit per campi longitudinem exercitum satis mirabilem appropinquare in equis. Quo viso, considerat a nuntiavit militi. Qui ait: stemus ad modicum, quia verisimile est, pro hujus exercitus custodia subsecuturos alios: ad hos properabimus, & an inimici sint, qui præcesserunt, an amici, experiemur, nec paucos timebimus. Deinde, morulâ transactâ, de silva miles cum suis recedit, in campum venit, & neminem nisi quendam equestrem in equo sedentem, & in manu alium ducentem equum, eminus sequentem suos intuitus est. Ad hunc cum miles venisset, quis esset, quæsit in hæc verba: Nunquid tu cocus meus es? ita enim sibi à longinquo videbatur: paulò etiam antea cocus ejusdem militis vitâ functus erat. Qui respondit: Sum, domine. Cui miles. Quid, ait, hic facis? & qui sunt hi, qui præcesserunt? Cui defunctus respondit: Domine, hi qui præcesserunt, sunt nobiles, & armigeri tales & tales (multos enim expressit nomine proprio) quos oportet, & me cum eis, istâ nocte esse Hierosolymis; quia hæc pœna nostra est. Et miles iterum: Quid sibi vult equus iste, quem ducis nullo insedente? Ad vestrum, respondit, obsequium erit, si mecum ad terram sanctam venire velitis. Securus esto, te per fidem Christianam, recedendo & revertendo vivum reducam, si meis obtemperabitis monitis. Tunc miles ait:

Diebus

Spectrum
militi
Rheni vi-
sum.

Diebus meis mira attentavi; his hoc addam etiam mirabile. Dissuadentibus igitur illud famulis, de equo proprio miles desiliit, defuncti equum ascendit, & ab oculis famulorum uterque equester subtractus est. Sequenti autem die, famulis juxta conditum expectantibus, miles & defunctus redierunt ad locum, ubi primum convenerant. Tunc defunctus militi ait: Nè phantasma omnino fictum credatis, duo qua vobis do rara, reservate in mei memoriam. Inde protulit mapulam parvam de salamandra, & cultellum in vagina. Primum, inquit, cum immundum fuerit, igne purgate; alterum caute tractetis, quia ab eo vulneratus, intoxicatus erit.

Spectrum
nobili Hi-
spano vi-
sum.

Martinus Delrius lib. 6. Disquisit. Magic. cap. 2. sect. 1. q. 1. memorabile narrat exemplum de nobili quodam Hispano, sibi noto, in quo simul elucet divina ultio. Degebat ibi (Salmanticæ) Theologiae studiosus quidam, è prima nobilitate: qui pristina castimonia & pietatis oblitus, noctu magno periculo & labore parietibus transcensus, in quoddam Sanctimonialium monasterium, usque ad Dormitorium (ut vocant) se penetrarat. Ibi, permittente DEO, priusquam ad cellulam, quam animo preoccuparat, pedetentim perveniret, objicit se illi spectrum, specie viri gravis & honesti, prolixo capillitio & barbâ, lorum ingens manu tenens; & nullo verbo facto, bubulam minitans insultationem. Venerat probè armatus miser ad anctum, scuto, gladiog; hunc stringit, illo se tegit. Visus sibi non semel latus adversarii, lorum subiens, haurire, & brachia illi lorumq; rescindere: sed semper brachium corpori, lorum parti amputata subito junctum apparebat. Tandem lorarius decussatim illi in utrumque humerum sic viventi bovem mortuum (ut cum Comico jocer) impegit, ut in terram collapsus, vix trepidus se fugâ eripuerit; & domum reversus deprehenderit, ad modum Sanctæ Andreanae crucis, sibi in pectore, & in tergo, ad quatuor digitorum latitudinem, notam contusionis rubore livoreq; mixta impressam. Tumuit mox vibex, & cum intolerabili ardore, quasi vermiculari nescio quid, quod gravissimum dolorem afferebat, miser sensit sub cute; & (nè vanum visum putes) altero tertiove post die ad plures migravit. Nec annum, nec nomina addo, ut unius qui adhuc superat, & defuncti quoque alterius honori consulatur.

Alterum

Alterum præmittit ibidem de alio Hispano nobili, quod Bur-
 gis accidit. Hic dum nocturno tempore vagatur, in spectrum inci-
 dit specie Æthiopis tetri, mole giganteâ, romphæam stringentis:
 cui animosè tam diu restitit, impetura sustinens, & vulnera, sed
 aërem verberando, regerens, donec lassus concidit, & à vicinis,
 qui ad strepitum accurrerant, domum sublatus, multis post die-
 bus lecto affixus, vix convaluit.

Spectrum
 alteri no-
 bili Hispano
 oblatum.

C A P U T V.

Recentia Spectrorum visorum vel audi- torum exempla.

Innumera alia exempla, quæ passim apud sacros profanosque
 Scriptorum extant, quorumque multa in sequentibus capitibus
 aliâ occasione referam, omitto, & ad recentia me converto. Ex
 innumeris porrò quæ narrari audivi, illa solum enarro, de quo-
 rum certitudine dubitandi locus apud me nullus est.

Spectro-
 rum vero-
 rum recentia
 exempla.

P. Nicolaus Mohr Collega meus, & in hac Herbipolensi Uni-
 versitate Philosophiæ Professor, inter alia, duo sequentia, ore te-
 nus primùm, deinde scripto, me petente, mihi communicavit.

*Religiosus quispiam cum secundum morem suum concubiâ aliquando
 nocte in templi odeum oraturus se conferret; strepitu quodam exci-
 tatus, in ipsam templi navim despexit: ubi luculentum ignem ex-
 structum vidit, supraque ignem abenum, in quo tres sua Religionis,
 ejusque loci incolas, sibi optimè & de facie notos conspexit; qui omnes
 eodem adhuc anno mortem oppetièrè. Legi in ipsa loci istius Historia
 manuscripta. Fuit vir ille, cui spectrum oblatum, mihi optimè no-
 tus, sed vivere jam desiit.*

Spectrum
 Religioso
 cuidam
 relatum.

Hoc primum. Alterum est: *Colonellus quidam in bello Man-
 tuano Anni 1630. post plurimam collectam prædam mortuus, condito
 tamen priùs testamento hunc in modum; ut exequias quàm possent
 sumptuosissimè pararent; quidquid verò deinde superaret ex sub-
 stantia, id mox à funere curato cateri Legionis illius Capitanei &
 Ec*

Spectrum
 Colonellis
 aliquibus
 oblatum.

Officiales,

Officiales, sui in vivis commilitones, omne luxuriando & lasciviendo abligurirent, nec finem prius facerent, quam finis esset pecunia absumenda. Scriptum, factum. Dumq̄, ita nocte quadam impii testamenti improbi executores laborarent, totiq̄, vino & spurcitiæ maderent; ortus derepentè strepitus, quasi innumera per gradus catena traherentur, donec ad ipsum, ubi potabatur, conclave appropinquaret & turba, & horror. Cohorruere ad strepitum quidem, sed magis expaverant, ubi sponte janua referata vastissimum ante conclavis fores ignem, & inter ignis flammæ quemq̄, sibi ipsi exhibuit. Ex quo pavore turbatus conventus; & alii paucis diebus post diem obierunt; alii post menses aliquot, ita tamen, ut omnes intra anni unius (nisi fallor) spatium emortui sint, uno excepto, qui adhuc superstes vivit, & tragædia hujus oculatus testis est, narratq̄, ipse palam; uti mihi retulit vir magna dignitatis, qui ex ore superstitis audivit.

Speetra à
F. Kircher
ro visa.

Anno 1631. cum in hac Herbipolensi Universitate Mathesin publicè prælegeret P. Athanasius Kircherus, vir toto Orbe notissimus; nocte quadam, circa illud tempus, quo Gustavus Adolphus Sueciæ Rex prælio vicit prope Lipsiam Tyllium ac Cæsarianos, dormiens in illo ipso cubiculo, quod ego nunc inhabito, evigilat; & nescit quo instinctu, per fenestram in Collegii nostri atrium ac hortum despicit: & ecce, totum atrium luculentâ flammâ repletum, & in flamma milites infestis armis congregientes. Territus hoc spectaculo, ac stupefactus, currit versus Superioris nostri cubiculum, ut excitatum somno ad idem spectandum deduceret; sed veritus, nè antequam eò perveniret, ostentum evanesceret, redit ad cubiculum, num adhuc duraret, exploraturus. Videt eadem quæ antea. Iterum ergo ad Superiorem currit, iterumque eadem, ut antea, de causa ad cubiculum redit. Sed dum tertium spectat, evanescit ex oculis. Narrat postero die visionem (eram ego eodem in Collegio, ejusdem Kircheri in Mathematicis discipulus) additque magnâ asseveratione, Suecum adventare, Collegio magnam calamitatem imminere. Eventus probavit omnia. Dispersis nobis in varias orbis partes, variè narrabatur factum. Quod hic narravi, ipsemet Kircherus, rogatus, Romæ mihi retulit.

Spectrum
Herbipolense.

Sunt hac eadem in urbe aedes per amplæ ac splendidæ, sed ante an-

te annos circiter sexaginta desertæ, ob molestissimas infestationes à spectro nocturno. Fama erat, ingentem in ædibus thesaurum esse absconditum. Ædium dominus, ut molestiâ se liberaret, excuserat, & præmium proposuerat, ut, qui thesaurum effoderet, domum cum dimidia thesauri parte sibi retineret. Juvenis quidam studiosus, cæteris audacior, conditionem acceptat; animum exomologesi purgat, & sacrâ synaxi confirmat; ligonem, candelas ternas, ac librum ad ædes defert. Primâ statim nocte, horâ ante noctis medium tertiâ, dum candelis accensis mensæ affidet, ac legit, ecce tumultus, catenarum strepitus, discursus per domum, procul tamen à conclavi, in quo juvenis sedebat. Tandem circa noctis medium increbrescere tumultus, & propiùs audiri, ipsumque ostium magno impetu pulsari. Hic animosus juvenis: Omnis, inquit, spiritus laudat Dominum: si bonus es spiritus, ingredi. Ingreditur virili specie spectrum, pullâ veste ad talos usque demissâ, & manibus ac digito in ligonem, quem mensæ imposuerat alter, intento, nutu ac signis, ut se sequatur, evocat. Onustus ergo ligone, & candelis ternis instructus, sequitur ductorem mutum, donec ad cellam vinariam deductus, signum accipit à spectro, ut in designato sibi loco fodiat. Fodit audacter, spectro adstante, ac silente; donec a heno ingenti deprehenso disparuit. Pergit juvenis, & a heno antea dictum aureâ monetâ plenum reperit. Stat ædium dominus pacto; domum juveni cum parte thesauri dimidia donat; qui ab illo tempore, & posterie jus in diem hodiernum, ædes quietè possederunt.

Aliæ sunt hîc ædes perveustæ. Ad Templarios olim pertinebant; nunc ad Novi Monasterii hujus urbis Canonicos, ubi cellam habent vinariam. Ante annos triginta circiter, cum quatuor cives ac domini die quodam ad noctem usque variis negotiis distenti ibidem fuissent, & antequam discederent, stantes in atrio haustum sumerent, ac de Templariis loquerentur; ait joco unus: Quid si jam defunctorum quondam hîc Templariorum aliquis compareret? Alius joco joco excipit, arrepto scypho vini pleno, ac manu ad domus fenestras intentâ: Propino tibi, inquit, Domine, quisquis in his ædibus fortassis lates; veni, & bibe. Vix dixerat,

cùm ecce tibi vir, Templariorum habitu indutus, progreditur, & fenestræ incumbens in atrium despicit. Quo conspecto, omnes diffugerunt.

Spectrum
Paderbornense.

A. P. Melchiore Cornæo non semel narrari audivi sequentem historiam. Paderbornæ vir erat Primarius, summæ adis ibidem Canonicus; qui equo generoso quem habebat, & impensius amabat, vinum adustum largius identidem propinabat. Moritur non multò post equus, nullo prius morbi aut defectus signo deprehenso. Suspicitur dominus maleficio interfectum, & ariolum (ein Weissenmann) urbe ab Episcopo antea proscriptum, clam vocatum rogat, indicet maleficum, qui equum occidisset. Spondet facturum ariolus; additque procuraturam, ut coràm sese spectandum exhibeat. Discumbitur interim. Rogat ariolus, num jam videre allubescat maleficum: Lubet, inquit Canonicus. Pulsatur ostium; monetur à vate, adesse quem cuperet; jubetur ingredi. Ingreditur mox spectrum, ipsissimum Canonicum vultu, habitu, incessu referens. Quæritur, quis equum occiderit. Respondet spectrum: Is occidit, qui vinum adustum propinavit; & cum dicto disparuit.

Spectrum
ab Auctore
re auditum.

Anno 1626. Canonicus quidam admodum juvenis ad D. Joannem in Haugis, prope molendinum non procul à templo distitum (utrumque nunc destructum cessit loco novis munimentis, in urbis tutelam nuper ibidem exstructis) à molitoris famulo proditoriè per summum scelus fuit occisus, & in dicto templo sepultus. Ab exequiis mox templum infestari, scamna & sedes noctu everti, ut putabatur. Dormiebat noctibus singulis Sacerdos ejusdem templi in cubiculo, cujus fenestra chorum respiciebat, ad custodiendum Ecclesiæ thesaurum (erat enim templum extra muros) aliisque in adjuncta domo, eundem ob finem. Prior igitur, nocturno strepitu territus, non audebat solus eò se conferre. Rogat me pro amicitia, impetratque ut se comitarer. Feci, Deoque me commendans, in eodem cum dicto sacerdote decubui cubiculo. Circa mediam noctem ingens iterum strepitus atque tumultus utrumque excitat. Proripit alter sese, & vestibibus arreptis ad socium in vicina domo dormientem currit, me solo, & locorum ignaro,

in te-

in tenebris relicto. Tenuit per horam plùs minùs strepitus, ac tandem conquievit.

Anno 1646. die 29. Januarii, scripta fuit Uratislaviâ è Silesia, ad Patres Collegii nostri Herbipolensis, à P. Julio Cæsare Codurio è Societate J E S U, sequens historia. *Miles quidam, qui multis annis Cæsari militavit, & à Suecis diu captivus detentus, tandem ante aliquot annos liberatus, in hanc urbem advenerat, & inter Præsidarios se scribi passus est, natione Suevus, religione Catholicus, vir pius ac fortis, ac germani pectoris, & jam dudum notus R. P. Superiori, tanquam Conterraneo suo, eum ante paucos dies accessit, eiq; narravit, domum quandam non procul à porta S. Nicolai, juxta ipsa civitatis mœnia, vehementer infestari à spectris, ita ut neque de die, neque de nocte, quisquam domus ipsius hypocaustum superius ingredi audeat. Serogatum à patrefamilias, qui opificio funarius est, & Lutheranus, tum ab aliis quoque consodalibus suis militibus, ut cum Catholicis se jactent posse expellere dæmones, ipse in illo hypocausto pernoctet, & tentet an hunc expellere possit; non de futurum præmium victori. Acceptavit intrepide miles. Indere explicat à R. P. Superiori, auxilium petiit: à quo accepit sacram ceram, & imaginem S. P. I G N A T I I; jussus utramque sub thoro recondere: ac præterea sacrâ confessione & communionem se armare. Quibus ritè peractis, ad infestam domum se contulit, sub noctem superius hypocaustum ascendit, tres candelas secum acceptas in mensa jussit ardere, & ipse partim flectens, partim sedens, rosarium B. M A R I Æ Virginis devotissimè volvit: cum ante mediam noctem monstruosus quidam vitulus, qui pedes habebat ursinos, ingreditur hypocaustum. Videt hoc miles; nil movetur, sed pergit in oratione. Cum autem hoc monstrum circumiisset cubiculum; ipsumq; militem aliquoties, ut mos est canibus, ad mores naribus olfacturus lustrasset; re nullâ perfectâ tandem recessit, nec amplius quidquam illâ nocte vel visum, vel auditum est. Rediit miles ad eandem stationem alterâ nocte, sed neque tunc quidquam percepit. Totam autem noctem in oratione insomnis perduxit. Tertiâ nocte eodem rediit, prioribus instructus armis; & positus in mensa tribus candelis in honorem SS. Trinitatis. Illo autem orante circa decimam noctis, audit impetu magno aperiri januam:*

Spectrum
Uratisla-
viense.

Et dum circumspicit, videt intrantem magnum & horribilem draconem, fumum & ignem spirantem; cujus cauda longissima, tota erat ignita. Juxta draconem stabat anima quaedam, quasi velis albis velata; in qua neque faciem, neque pedes discernere poterat. Exhorrescit ad hoc spectaculum miles. Dum surgit in pedes, audit loquentem draconem: Quid tu hic agis? apage, tibi rem malam creabo. Negavit miles se abiturum; se Catholicum esse, ideoq; se non timere diabolicas minas. Pergit acrius minari diabolus, se collum illi obtorturum; adhuc integram legionem diabolorum se advocaturum, ni confestim abscedat: ille respondere, se contra etiam spiritalia arma opponere, & auxilium DEI. Non exiguo tempore duravit hoc colloquium, & mina utrimque conjecta. Voces utriusque, & verba singula audita sunt & intellecta ab illis, qui in inferiori hypocausto erant: convenerant enim plurimi milites, & vicini, ut rei exitum cognoscerent. Cum igitur miles neque abire, neque cedere vellet; draco totus concitatus, spiris cauda sua tres candelas è mensa decussit, & mensam ipsam ingenti impetu in latus militis ponè stantis devolvit: quò ictu accepto miles, ingenti dolore afficitur, ita ut spiritum, quem amplius trahere non poterat, se in ipso vestigio emissurum putaret. Cum autem magis insolesceret draco, & omnia quæ in cubiculo erant, susq; deq; terribili terrore concuteret, & in parietes omnes elideret; miles paulatim sibi redditus, ignarus tamen quid ageret, inclamatis sapius sanctissimis nominibus, JESUS MARIA, memor se militem esse, gladium è vagina eripit, & ad monstrum: Apage, inquit, canis inferne; in nomine Sanctissima Trinitatis te hic confodiam (im Namen der drey Heiligsten! inquebat Suevicè;) & statim validum ietum in draconem vibravit. Fugere per cubiculum draco: miles insequitur, & in nomine SS. Trinitatis illi tres ietus impegit, semper loquendo, & ingeminando suevicè, pack dich! du höllischer Hund. Dum ita circumcursat, fumum & flammam evomens draco, miles ad januam currit, & advocat domesticos & milites, qui inferius aderant. Omnes illi accurrunt tumultim; quibus ille: en ibi est, qui domum vestram hæctenus tam inquietam reddidit. Illi viso tam terribili monstro, tanto pavore perterriti sunt, ut dicto citius per gradus devoluti refugerint, & nonnulli super alios desiliendo deciderint. Redit igitur ad draconem miles

iterum gladius, & clausa januâ denuo agitare pergit, semper inclamans ut egrediatur. Qua in agitatione contigit res lepida quidem, sed memorabilis. Facebat in pavimento liber quidam hareticus. In hunc, cum fugiendo sæpius transisset draco, tandem per posticum excrementum quoddam emisit, adeo fætidum, ut totum hypocaustum in explicabili fætoe compleret: ac tandem cum post hoc eò acrius persequeretur; per rimam quæ versus mœnia erat, impetu celerrimo prolapsus profugit. Interim dum inter militem & draconem certatur, anima quæ cum dracone intraverat, toto tempore quæta perstiterat. Pulso igitur dracone, ad illam miles vertitur, & in Dei nomine quarit, num quo subsidio egeat. Retulit illa hæc duo tãtum verba. Schulde brief / Almusen (id est, Chirographum; Eleemosyna.) quo dicto, disparuit. Miles ob horribilem fætoem ibidem diutiùs subsistere nõ potuit. Descendit igitur ad domesticos & milites; qui in hypocausto inferiore tantum non ex animati metu, rei exitum expectabant, & omnia quæ gesta fuerant, distinctè intellexerant. Excipitur cum gratulatione. Hospes, licet pauper, in signũ tamen gratitudinis donat illi quinq; taleros; ex quibus duos, factomane, miles est elargitus pauperibus. Ubi jam illuxisset, omnes qui ea nocte in domo vigilaverant, ad hypocaustum superius ascendunt, aliqua, ut putabant, vestigia adhuc visuri certaminis nocturni. Invenierunt omnia disiecta, & eversa: in ipsa verò mensa repertum vestigium adustum, quod unicum pro signo prioris pedis, uncis draco impresserat. Cum autem mulier quadam librum suum miserata, quem in pavimento videbat conspurcatum, quâ parte mundus adhuc erat, elevasset, & propiùs tẽtare vellet, quanam foret materia, unde tantus fætor emanaret; manus ejus dextra (mirum sane dictu!) mentum guttur, & ubera (quæ partes huic pesti propiùs admota fuerant, tantã subito contagione sunt afflata, ut summo cum dolore statim intumuerint, & aliquot dies tota pellis, quasi putrefacta, ex illis partibus deciderit: unde nõdum restituta sanitati, graviter adhuc decubit fœmina. Totã res statim emanavit in vulgus. Miles ipse de die citatur ad Commendantem Urbis, Colonellum Raecht; qui in presentia Colonelli Ramstøfer; & aliorum nobiliũ & militũ examinatur: narrat rem ut cõtingerat, & fidem apud omnes invenit, præcipuè cum tot testes adessent. Venit quoq; ad Collegiũ, & rẽ, uti scripsi, narravit.

vit. In domo autem prius infesta nihil amplius notatum est, nisi quòd in superiori hypocausto auditus sit strepitus quasi sacci decidentis cum frumento. Draco verò visus est ante aliquot dies à vigilibus noctu in turri quadam antiqua, in ipsis montibus sita, non procul à domo sæpius dicta. Hæc verò sunt certa. Sed quid ad hæc hæretici? Quidam sanè mirantur, & fatentur Catholicos plùs habere potestatis in Cæcodamones, quàm ipsi habeant. Alii irrident. Multi dicunt: *Der Schwabistein Zauberer* (Suevus iste Magus est.) *Quin factum sit, nemo negat, tot testibus convicti; sed dicunt, suos etiam Prædicantes hunc dæmonem potuisse pellerè, si adhibiti fuissent. Ego autem credo, nihil aliud in illos facturum fuisse dæmonem, quàm in librum eorum fecerit. Hæc litteræ Uratislavienses?*

MONITIO AD LECTOREM.

Spectra vera dari, negari sine impudentia non potest.

EXrelatis hæctenus historiis, ac testimoniis, patet quid de spectrorum veritate sentiendum. Neminem enim existimo, eò impudentia progressum, ut fidem tot testibus negare sit præsumpturus. Nam, ut bene ait Lavaterus, Calvinista, & cui nostra omnia sunt suspecta, qui multiplicia hæc, & consentientia testimonia Veterum & Recentiorum prorsus negare audet, indignus videtur cui affirmanti aliquid credamus. Nam ut magna levitatis est indicium, si quis promiscuè omnibus, qui affirmant se spectra vidisse, statim credat; ita ex opposito maxima est impudentia, si quis omnia, quæ à tot, & fide dignis Historicis, Patribus, & aliis magna auctoritatis Viris affirmantur, temerè & impuden-

pudenter rejicit. Sanctos Patres, ipsamq; Sacram Scripturam, hanc eandem veritatem confirmantes apertissimè, adducam in sequentibus, cum innumeris aliis exemplis. Dedit à operâ abstinui ab exemplis, in quibus animarum in Purgatorio detentarum fit mentio; aut si in aliquibus animarum apparentium facta fuit, nihil de eorum statu statui, quoniam scio, hunc unicum esse scrupulum, qui nonnullos ab assensu relatis exemplis præstando absterret. In sequentibus mentem meam declarabo. Nunc de falsis ac fictis spectris aliquid subjiciamus.

C A P U T VI.

Non omnia, quæ spectra aliquibus videntur esse, vera sunt spectra.

TAmetsi verissimum sit, vera sæpe visa, & etiamnum quotidie Spectra videri spectra; non minùs tamèn verum (nè quid dissimulem) falsa possunt esse ex multis capitibus. multos sæpe falli, & pro spectris habere, quæ talia revera non sunt. Deceptio multis ex capitibus evenire potest, ac solet. Aliqua indicabo: Plura leges apud Leloyherum, Lavaterum, Delrium, & alios. His etiam diabolus sæpe se admiscet, & hominum proclivitate abutitur. *Serpit hoc malum diaboli* (inquit D. August. lib. 18. qq. *per omnes aditus sensuales; dat se figuris, accommodat se coloribus, adheret sonis, odoribus se subjicit, infundit se saporibus, & quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligentiæ; aliquando crudeliter torquens dolore ac metu; aliquando jocosè distrahens, vel subsannans ludicris.*

§. I. Spectra falsa ex morbo, & vehementi
passione.

Spectra
falsa ex
morbo, &
passione.

Primò, Febricitantes, phrenetici, melancholiá ac magná tristi-
tiá oppressi, amoris æstro perciti, aliisque vehementibus pas-
sionibus immodicè exagitati, mira se videre atque audire credunt,
& sibi credi volunt. Pleni sunt Medicorum libri. Nemo etiam est,
qui cum hominibus dicta symptomata patientibus egit, & quod
dico, verum esse non deprehendit.

Aristoteles lib. de Admirand. Audition. refert de quodam men-
te capto, qui in Abydo Asiæ urbe multis diebus se in theatrum va-
cuum conferebat, & ad spectandum confidens, manuum com-
pulsione testabatur sibi omnia, quæ exhibita forent, mirificè pla-
cere.

Idem faciebat alter *haud ignobilis Argis* (inquit Horatius lib.
2. Epistolar. Epist. ad Florum) *Qui se credebat miros audire tra-
gædos, in vacuo letus sessor plausorq; teatro: Cætera qui vite ser-
varet munia recto more, bonus saepe vicinus, amabilis hospes, Comis
in uxorem, &c. Hic ubi cognatorum opibus, curisq; refectus, expulit
helleborum morbum, bilemque meraco, & redit ad sese: Pol! me occidistis,
amici, non servastis, ait, cui sic extorta voluptas, & demptus per
vim mentis gratissimus error.* Videbat hic quæ non erant, & læ-
tabatur; effectus sanus, tristabatur, quòd lætitiæ occasionem per-
didisset.

De quodam Thrafsylo, putante naves omnes quæ in Pyræum
appellerent, suas esse, lætanteq; mirificè de advectis mercibus,
scribit *Ælianus lib. 4. varia histor. & Athenæus lib. 12.* Theophilus
medicus, cæterà prudens, opinabatur, teste *Galeno lib. de Diffe-
rent. Symptom. cap. 3.* cùm febriret, prope lectulum tibicines & cor-
nicines assistere, & continuè auribus ejus cantum insonare, atque
hos se intueri rebatur, partim illic stantes, partim sedentes, adeo-
que sine intermissione sonantes, ut neque noctu, neque interdiu
vel minimùm quiescerent: exclamare igitur non cessabat, ac jube-
re, ut domo ejicerentur. Nec ab hac persuasione, postquam con-
valuit, abduci potuit.

De Lycanthropia & Lycanthropis quid sentiat *Paulus Aegineta* ^{Lycanthropia,} *lib. 3. cap. 16.* cum *Aetio*, *Condroncho*, & aliis, vidimus *lib. 1. cap. 26. §. 5.* putant enim hi Auctores, morbum esse lycanthropiam dictum, quo qui corripuntur, putent se lupos esse, ideoque domo noctu exilire, campos ac sylvas petere, circa defunctorum monumenta oberrare, oves ac homines invadere, atque decerpere.

Qui morfi à canibus rabidis fuerunt, aquam refugiunt, quòd ^{Hydrophobia,} putent se in ea videre canem, à quo sunt admorfi. Hydrophobi hi dicuntur, morbusque hydrophobia, de quo *Aegineta lib. 5. cap. 3.* Alii etiam humorem omnem, eadem de causa, fugiunt; alii instar canum latratus edunt, & obvios morfù petunt.

Est morbi melancholici species, quem Ephialtes aliqui, alii ^{Ephialtes.} incubum seu incubonem, *Flandri Mare*, *Galli Coquemare*, *Hispani Pesadilla*, *Germani das Alp* appellant. Quo qui corripuntur, noctu praesertim, credunt se opprimi à dæmone, aut à spectro aliquo, ut neque clamare queant, nec brachia aut crura movere, ad se ab oppressore liberandum. Quidam putant, illum à quo opprimuntur, paulatim ac velut ex insidiis adrepere, lectum conscendere, moxque iterum descendere. De me ipso hoc dicere possum. Diebus praeteritis, cum multa de spectris legerem, audirem, meditarer; post noctis medium dum semisopitus in lecto jaceo, videor audire felem ingredi cubiculum, lecto adrepere, tandemque ascendere: opprimor mox tanto pondere, ut nec vocem exprimere, nec brachia movere, tametsi summo conatu adniterer, possem: paulò post perfectè evigilo, & errorem meum corrigo. Nisi perspectum habuissem morbum, jurassem à spectro felis specie me oppressum.

De quodam Joanne Leonardo Sartorio, viro honesto & gravi, narrat *Lavaterus de Spectris part. 1. cap. 2.* persuasissimum habuisse, se instar *Eliae* miraculo probare posse, quòd sua, id est, Calvinistarum religio esset vera & catholica; postulasse proinde ab aliquot Rebus publicis Helveticis, ut convocarent Evangelicos & Papistas; se enim paratum, hoc miraculum edere; & nisi omnibus videntibus ederet, nullum supplicii genus recusaturum.

Spectra
phreneticorum.

Mente capti, furiosi, phrenetici, febrientes, quàm mirabilia spectra sibi fingant, docet quotidiana experientia. Ante annos aliquot Manis in Sicilia vocabar ad invisendum quendam febrientem. Vado cum Socio, & invenio robustissimum juvenem lecto hærentem, & vocibus, gestibus, ac minis prohibentem, nè quis accederet, ac se tangeret; se enim sanctum esse clamabat, nec à profanis hominibus tangi debere. Stabant procul à lecto pater ac mater ægroti, cum chirurgo, vocato ad capillos ægro abradendos, & columbarum pullos vivos dissectos capiti imponendos. Permittit tamen me, tanquam sacerdotem & confessarium accedere; at non socium, qui laicus erat. Accedentem arripit cingulo quo eram præcinctus; exultat præ gaudio, clamitans se sanctum esse, & Spiritum Sanctum jamjam per tectum illabi (solis radius per rimam se intromittebat) ut in se descenderet. Gratulor de sanctitate, ac persuadeo, ut capillos abradi permittat, quò mundior evadat; tunc enim futurum, ut Spiritus Sanctus specie columbæ in caput descendat. Permittit tandem se radi, fissam columbam vivam imponi, ligari; nunquam interim arreptum cingulum dimittit. Ut sentit vim medicamenti, furere vehementiùs, abjicere fascias, arripere fustem ingentem non procul à lecto hærentem muro, & instar furibundi in omnes alios, qui paulatim accesserant, debacchari; nec hominis furorem ego declinassẽ, nisi socius soluto cingulo me confestim abripuisset. Notæ sunt historiæ, quas Galenus & alii passim recitant de putantibus, taurinis se cornibus armatos; loco cedentibus, nè ab aliis velut vitrei frangerentur; mortuos se credentibus, & cibum propterea omnem respuentibus, aliisque similibus, de quibus fusè suo loco.

Ajax tam graviter tulit, Achillis arma Ulyssi adjudicata, sibi abjudicata fuisse, ut præ dolore in amentiam versus, evaginato gladio in gregem porcorum insilierit, existimans se cum Græcorum copiis confligere. Tum duos majores porcos à trabibus suspensos flagris cæcidit, additis convitiis, existimans hos esse Agamemnonem & Ulyssẽ, quorum illi ut judici, huic ut victori potissimum irascebatur. Restitutus sibi præ pudore manus intulit violentas.

Novi Panormi in Sicilia Religiosum mente captum, qui valetudinis causâ per menses aliquot in domo paterna, petentibus parentibus, consentienteque Superiore, in religioso habitu satis tolerabiliter ac modestè conversatus, tandem ad insaniam rediens, clam domesticis aufugit, & Panormum, unde dimissus fuerat, rediit. In via non procul ab urbe offendit pauperem mendicum in prato secus tramitem jacentem, luridum, lacerum, macie confectum, mortuoque quàm vivo similiorem. Diabolum se videre existimat maniacus. Lapidem ergo ingentem tollit, & suspenso gradu accedens homini caput comminuit, *morere diabole, morere diabole*, identidem inclamitans. Lætus deinde de victoria viam prosequitur, urbemque ingreditur, lapidem ostentans, seque magnum Diabolum obruncasse clamans. Denuo igitur à suis inclusus, vestes omnes, & obvia quæque dilacerabat, ac diffringebat, in sordibus suis volutatus; lætus tamen semper, & sibi felix, ad ultimum usque vitæ, quam diu protraxit, spiritum. Innumera alia exempla, quotidie obvia, omitto.

Mente captus putat se occidere diabolum.

§. II. Spectra falsa ex ebrietate.

Huic veritati quotidiana adstipulatur experientia, non nostrò tantùm, sed quovis ævo, & apud quascunque nationes. D. Ambrosius in Italia vivebat, ebriorum tamen symptomata viderat, & his verbis depingit lib. de Helia & Jejunio cap. 16. *Hinc varia imagines ebriis, incerti visus, instabilis gressus; umbras transiliunt sepe sicut foveas, nutat his cum facie terra, subito erigi & inclinari videtur, & quasi vertatur, timentes in faciem ruunt, & solum manibus apprehendunt; aut concurrentibus montibus sibi videntur includi. Murmur in auribus, tanquam maris fluctuantis fragor, & resonantia fluctu littora. Canes si viderint, leones arbitrantur, & fugiunt. Alii risu solvuntur incondito; alii inconsolabili mærore deplorant; alii cernunt irrationabiles pavores, vigilantes somniant, dormientes litigant.* Plinius quoque in Italia scribit, & terribilia visa apparere ebriis affirmat lib. 14. cap. 22.

Siculi, vel Græci potiùs, sequentem luserunt tragœdiam, quâ nescio an quid rarius unquam ab ebriis exhibitum. Rem narrat exemplum,

Cælius Rhodig. lib. 17. cap. 2. ex Athenæo lib. 2. cap. 1. sequentibus verbis. Auctor Timæus Tauromitanus est, fuisse Agrigenti domum, quandam cognomento ^{quædam}, ab eventu tali. Adolescentes aliquot (Tauromitani) illuc convenientes, convivium hilariùs agitabant. Mox, uti assolet, cum incaluisset vehementius, ita decussimè sunt, itaq; externati ut in triremi se opinarentur constitutos, mariq; aliùs undabundo hyemem ingruere atrocem. Proinde, velut naufragium veriti, tanquam egestis, quæ intus forent, navigium facturi levius, vasa omnia, & quidquid mero fervidis occurrebat, in viam, ceu in mare, festinantius jactare adorti sunt, accurrentibus hinc inde qui projecta diriperent. Insequenti die, ubi adsuere Magistratus factum arguentes, cum illi necdum satis edormissent, respondere, se metu mortis præoptasse, quæ in navi forent, disperdere, quàm fluctibus devorari. Admirantibus mentis stuporem universis, qui inter eos videbatur natu grandior: Ego, ô viri Tritones, præformidine intra thalamos me conjiciens, in imo jacui. Cumq; amplius delirare animadverterentur, dimittuntur ab ignoscente Magistratu, commoniti modo gravius, caverent in reliquum invitati onem hujusmodi brutalem. At illi, velut gratiam fatentes: Si inquirunt, servati ex tam procellosis undis portum fuerimus assecuti, inter marinos Deos vobis, ô Tritones, ut servatoribus in patria statuas surrigemus. Geminas lucernas videre ebrios, poculum in mensa collocatum non suo loco spectare, ideoq; manum extendendo aberrare, aliaq; similia deliramenta ab eis perpetrari, notum est lippis atque tonforibus. Plura de ebriorum spectris dabimus infra in libro de Mirabilibus Hominum, ubi de ebriosis.

§. III. Spectra ex apprehensione falsa.

Spectra ex apprehensione falsa.

Mulca ac lepida in hoc genere occurrunt. Recentissima solùm narrabo, ex multis pauca.

Novi in Sicilia Religiosum è Societate nostra, virum apprimèmeticulosum. Hic cum noctu, Lunâ splendente, per Collegii nostri ambulacrum ireret, & sui corporis umbram in oppositum parietem projectam conspiceret; territus vehementer, quòd spectrum putaret,

putaret, fugam meditabatur. Ut tamen generosè, ut ajebat, se vinceret, gressum non solum stitit, sed concito gradu contra ivit, frontemque cum impetu parieti allisit.

Quod sequitur, à viro docto & magnæ auctoritatis, qui etiamnum Madriti in Hispania superstes vivit, dum hæc scribo, olim in Sicilia narrari audivi. Erat, inquit, in regni Neapolitani Collegio quodam Societatis nostræ Religiosus juvenis, Humaniorum litterarum ibidem Professor, admodum timidus; qui ob id quemvis nocturnum in Collegio excitatum strepitum, spectrum suspicabatur: unde frequenter & apud Superiorem, & apud alios conque- rebatur, loca omnia cubiculo suo vicina, esse spectris obnoxia; nec aliud tamen unquam, quam risum absportabat. Contigit nocte quadam, cum omnes cubitum concessissent, ut vento repente excitato concurerentur vehementius valvæ è regione cubiculi cujusdam è Collegis aperta, somnumque impedirent. Surgit is, & solo amictus indusio egreditur, clauditque valvas; sed perturbatâ phantasiâ, ut fieri in tenebris assolet, nescit quorsum redeundum, dextrorsumne, an sinistrorsum. Cum igitur cubiculi sui januam apertam sciret, aliorum verò in eodem ambulacro clausas existimaret; prehensio muro singulas pertentat januas; deprehensoque tandem ostio Bibliothecæ procul à suo distantis aperto, ingreditur ocyus, & claudit. Mox errorem notat, & obseratum, ostium intus aperire non valens, deficiente clave, pulsare incipit identidem. Audit strepitum juvenis ille meticulosus; horret, sudat, ac penè præ timore enecatur. Surgit tandem, ac precibus Superiorem perpellit, ut locum infestum secum accedat, & experimento manifesto deprehendat, quod credere antea noluerat. Victus precibus Superior, surgit, accedit, audit, credit, & exorcismos parat. Excitantur ergo focii, itur ad locum cum cruce, candelis, aqua lustrali, & aliis simili occasione usitatis. Perstat interrim clausus, & frigore horrens in indusio, pulsare frequentius ostium: accedunt exorcistæ propius: notat ille lumen, timensque linreatus deprehendi, clamat: Auferte hinc lumen; nolite accedere cum lumine. Insultant illi, & jam scimus, inquit, qualis sis Spiritus, quoniam lucem odisti; egrediendum tibi hinc est, & ad

Orcum

Orcum migrandum. Quò verò magis lumen appropinquat, eò contentiori voce ille amolitur, eoque magis instant atque insultant exorcistæ, facti jam metu spectri animosiores. Aperiant tandem clave ostium, & alterum confusione plenum, frustra que dedecus à se amoliri conantem, deprehendunt, & cum risu tragœdiam finiunt.

Vir alius, minimè alioquin timidus, è Societate nostra, narrat, ante annos aliquot se pallium ad parietem cubiculi sui, loco consueto, è regione lecti suspendisse, & supra pallium è clavo pileum, prout semper solebat. Noctu evigilat, & Lunâ splendente videt è lecti regione Spectrum, ut putabat, chlamydatum ac pileatum. Miratur primum, tum horret, tandem infra stragulam se condit. Increpans deinde timiditatem suam surgit; & dum spectrum invadere, ac propius pertentare audet, errorem suum deprehendit.

Paucos ante annos, cum recens ex Italia venissem, & aliquantisper in Collegio nostro Moguntino subsisterem; Eminentissimus Elector, pro suo singulari erga nos affectu, gratissimos hospites quos in Arce tunc habebat, nimirum Serenissimos Duces Neoburgicum, & Sultzbacensem, cum Serenissimis Conjugibus ac liberis, aliisque è gynæceo primariis foeminis, epulo in dicto Collegio excipere voluit. Erat inter Collegas Religiosus juvenis, Humaniorum litterarum Magister, tam timidus, quam pius ac modestus. Mirabatur is, & tantum non indignè ferebat, foeminas Religiosorum domum invisere, & cum Religiosis cibum sumere; tacuit tamen dolorem concoquens, & DEI vindictam pertimescens. Nocte sequenti unus quispiam è Collegis catharro derepentè adeo obruitur vehementer, ut nec clamare, nec eloqui verbum posset. Surgit itaque, & pulsans vicini ostium, nutibus ac gestibus opem implorat. Vocatur mox Collegii superior, parantur & adhibentur remedia quæ poterant. Itur interim ac reditur ab accurrentibus cum facibus accensis per Triclinium, in quo pridie cibum sumperant quos dixi Principes. Audit meticulosus ille, de quo principio, strepitus atque discursus, videtque lumen ad cubiculi sui fenestram reflexum. Surgit; respicit per fenestram; videt

Triclinium igne repletum totum, ut existimabat, luminaque huc illuc discurrentia; plenusque horrore, vicini cubiculum ingreditur, & : Eheu, perditus sumus, inquit; quod timui, evenit; en Dei vindictam manifestam; igne expiatur locus quem Mulieres contaminarunt; Spectra adsunt; spectris omnia sunt plena; discurrunt, tripudiant, insultant. Tum: obsecro, inquit, permitte in angulo aliquo hac nocte hic considerare; oppidè enim timeo, nè vaga Spectra invadant cubiculum meum. Post hæc orat cum socio, cui non modicum quoque timorem incusserat, & consolando se mutuò reliquum noctis consumunt; nec ante timorem ponunt, quam factò manè, & narratâ aliis visione, erroremprehendunt.

Paulò ante contigerat in hoc Herbipolensi Collegio nostro hæc alia non illepida historia. Monachi duo Dettelbacenses, è S. Francisci Ordine, sacerdos unus Sacræ Theologiæ Lector, Theologiæ studiosus alter sacros Ordines suscepturus, pro more suo apud nostros diverterant. Noctu studiosus, necessitate quadam coactus, surgit; & reditum ad lectum quærens, longè à suo, & à Sacerdotis cubiculo aberrat. Primum nihilominus, quod in cæcis tenebris deprehendit, pulsât, & aperit, ac sacerdotem socium, cuius id esse putabat, vocat. Audit vocem insolitam tempore insolito, qui in illo decumbebat (Sacræ Theologiæ studiosus è Collegis nostris erat) & quid sibi velit, interrogat. Ex voce data, errasse se agnoscit Monachus, & silentio abit, aliaque cubicula pertentat, suum quæritans P. Lectorem. Surgit interim noster; vicini cubiculum ingreditur; opem contra spectrum implorat. Surgit & alter, amboque januam intus communiunt. Redit Monachus, & pulsât ostium oppellatum. Hic tremere primùm uterque, & januam occlusam probè custodire; tùm crucis signo sese munire, erigere animos, & *Omnis Spiritus laudat Dominum*, identidem inelamare; Tandemque erectis animis, quis sit, quidvè petat, interrogare. Respondit Monachus, & voce se prodit, metuque clausos, se errore, liberat, in suum reductus cubile.

Aliud de spectro, ex aliquorum saltem apprehensione putato exemplum, quod nuper admodum, Anno nimirum 1656. die 19. Julii, contigit in templo Collegii nostri, & cuius ipse oculatus sum

testis, eleganter (ut solet) ac verissimè describit P. Melchior Cor-
maus in Anti-Crocio pag. 313. Reliqua quæ occurrunt, omitto.

§. IV. Spectra ex ignoratione causarum na-
turalium, & artificialium.

Spectra ex ignoratione causarum naturalium, & artificialium. **P**lurima sæpe apparent, quæ imperitis, & causarum naturalium ignaris spectra videntur, dæmonumque ludibria, qui tamen genuini Naturæ effectus, & causam callentibus non modò nullum incutiunt horrorem, sed nè admirationem quidem afferunt.

Ignis fa-
tuus.

Hæc inter præcipuum locum tenere videtur ignis ille, quem Meteorologici fatuum appellant, de quo fusè & exactè infra in Mirabilibus Meteorum. Fit, dum exhalationes pingues & viscosæ ab aëre frigido & nimis condensato, prope nos detinentur, & ab aliis succedentibus vehementius agitatae calefiunt, ac tandem inflammantur. Apparent inter equorum iter agentium aures; in eorundem jubis; supra hominum sudantium, vel vino, irâ, aliavè ex causa effervescentium vertices; in cœmiteriis, juxta sepulchra, bustuaria, patibula. Hujusmodi ignes qui noctu in campis sequuntur, sæpe seducuntur, & in loca paludosa aut stagna seipsos præcipitant. Quæ causa est, cur non vulgustantum, verùm etiam nonnulli doctiores, sed rerum causas ignorantes, existiment illos spectra, ac dæmonum ludibria esse, malumque Genium insitum habere. Hac in sententia est *Auctor Dæmonol. lib. 2. cap. 3.* & *Lutherus Comment. in cap. 9. Genes.* ubi ait, se non dubitare, saltantes capras, volantes dracones, lanceas, & similia meteora, esse effectus malorum Spirituum in aëre sic ludentium, ut aut terreant, aut decipiant homines. Sed de hac re exactius in Mirabilibus Meteorum.

Spectra quoque videntur subinde multa ex illis pyroparastasis, de quibus in Magia nostra Pyrotechnica egimus 4. part. Magiæ lib. 2. cujusmodi sunt nocti luca plurima ibi recensita, nempe ligna putrida, fungi, capita & squamæ lucii, gobii, ranæ piscatrici, halecis; ostreacea item crustacea maris soboles, præsertim dactyli. Eruca quoque montium Guatimalensium Novæ Hispaniæ, Coçoyus Hispaniolæ; succus cicindelarum, solenis, pulmonis mari-

rini,

rini, &c. Huc spectant variae paraestases Naturæ, de quibus in I. part. Magiæ lib. 4. fusè egimus, inter quas est Morgana Rheginorum in freto Siculo, aliaque quas recitavimus ex Photio, Scipione Mazzello, Cornelio Agrippa, Pomponio Mela, Plinio, Haythone, Herrera, Thoma Fazello, & aliis. Nonnullas brevissimè indico, in illorum gratiam, qui dicto nostro Opere carent.

Damascius itaque in Vita Isidori Philosophi apud Photium in Biblioth. ait, in aliquibus locis Siciliae videri equitum pugnantium simulacra, idque maximè æstatis tempore, cum ardentissimus est meridies. *Scipio Mazzellus* in Descriptione Regni Neapolit. loquens de Nerito oppido, ait, circa illam videri sæpe, Austro flante, in aëre, velut in speculo, imagines quasdam rerum circumjacentium, quas vulgus, causam ignorans, dæmonum illusionem existimat. *Agrippa* lib. 1. Philosoph. Occultæ ait, sæpe in aëre desato, velut in speculo, reflecti imagines castrorum, montium, equorum, hominum, & aliarum rerum. *Pomponius Mela* refert, in Mauritaniae regionibus retro Atlantem, circa meridiem intra montes varia spectra comparere, quæ gestus hominum in omnibus æmulentur, ita ut videas ibi choreas, audias tubarum tympanorumque strepitus. *Plinius* ait, intra Imaum in Scythia regionem esse, in qua quotannis in vasta planitie appareant varia spectacula rerum sub figura hominum, animaliumque, & instar exercitus; quibus viatores non rarò in avia & devia deducantur. *Haytho Armenus* refert, ad flumen Obii regionem esse, ad quam nullus adhuc penetravit, ob formidabilium spectrorum, quæ ex illa fluminis parte comparent, multitudinem: ibi quoque audiri hinnitue quorum, balatus ovium, hominum vociferationes; ideoque vulgus existimare, illam esse diabolorum regionem. *Herrera* de quodam loco in Quitamalensi regno Americae refert, ibi quotannis, stato tempore, idolum quoddam ceu Deastrum aliquem in nube compartuisse, choro quodam Deastrorum stipatum. *Thomas Fazellus* Decade 1. lib. 2. cap. 1. scribit, in freto Siculo certis temporibus varias animalium hominumque formas in aëre crebrò cerni, quarum alia penitus immotæ sint, pleraque vel in aëre discurrant, vel inter se dimicent.

Ludibria
oculorum,
quæ spe-
stra ali-
quibus vi-
dentur.

Horum omnium spectrorum causam naturalem loco cit. diximus esse, variam rerum in aëre vapido, & ad reflectendum imagines apto, reflexionem; quod qui ignorant, dæmonum ludibria esse existimant.

Ludibria
aurium,
quæ spe-
ctra ali-
quibus vi-
dentur.

Hæc oculorum sunt ludibria, non à malo dæmone, sed à ludente Natura exhibita. Nec sua desunt auribus. Hujusmodi sunt omnia illa, quæ 2. part. *Magiæ lib. 2. Syntagm. 4.* retulimus in Historia Echonica, de Echo Syracusana, Cadurcensi, Auriculæ Dionysii Syracusis, Ville Simonettæ Mediolani, quadruplici apud Cardanum, variis apud Plutarchum, Plinium, Pausaniam; Sepulchri Metellorum Romæ, & aliis alibi. Talia etiam sunt, quæ ibidem *Syntagm. 5.* diximus de prodigiosis quibusdam sonis, videlicet rupis loquacis in montis regni Goyamæ, Specus horrifoni Smellen in Finlandia, montium Britannicorum & Persicorum, aliorumque multorum locorum. Talia denique sunt mirifici quidam soni uterini, quando (ait Cornel. Gemma lib. 1. *Cosmocrit. cap. 7.*) à venenato spiritu inflata arteria, diductæq; in amplitudinem, secundum longitudinem contrahuntur; unde necesse sit aliquando mulierem strangulari: unde & voces mirandas ex imis visceribus exaudiri, nunc velut ranarum coaxatus, nunc serpentum sibilos, nunc erocitus eorum, gallorum cucurritus, latratus canum, &c. quæ tamen pro viarum & erumpentis spiritus proportionem casus effingit. Quæ quidem res imperitis Medicis non rarò imponit.

Nec naturalia tantum, sed artificialia etiam quandoque deceptiunt imperitos, & pro spectris habentur. Nam ut taceam de statuis automatis Dædali, de serpentibus æneis sibilantibus Boëthii, de bovis capite mugiente Alberti, de ferrea mulca Norimbergæ inter discumbentes circumvolitante, de aquila ænea ibidem Cæsari Carolo V. obviam volante, de remigibus argenteis triremem argenteam Parisiis circumagentibus, multisque Hydraulicis artificiis in Mechanica Hydraulico-pneumatica relatis: ut nihil dicam de mirabilibus artificiis opticis, catoptricis, dioptricis, anamorphoticis, parastaticis, de quibus in 1. part. *Magiæ nostræ*: ut omittam phonocampica, phonotætonica, echotætonica, musica, otica, & alia multa, de quibus in 2. part. *Magiæ*: innumera etiam

etiam mathematica artificia, de quibus in 3. part. Magiæ: hisce spectavi oculis non semel, spectra, aut spectris similia censuisse multos artificia omnis generis, quæ P. Athanasius Romæ in Museo suo exhibet, & quorum multa in Operibus meis jam explicavi.

§. V. Spectra ex metu, ex oculorum vitio, ex
medii alteratione, aliisque capitibus.

Meticulosos persuadere sibi, multa se videre atque audire quæ ^{Spectra ex metu.} revera non sunt, notius est quàm ut confirmari debeat. Exempla multa dedimus in præcedentibus toto hoc capite. Unum hîc addo mirabile & memorabile, ex *Plutarcho* in Libello de fera Numinis vindicta, de Bessio quodam. Is cum patrem interfecisset, delituit longo tempore, metu interim, nè deprehenderetur, agitatus. Tandem cum aliquando cœnatum iret, nidum hirundinum ex edibus hastâ deturbavit: cumque simul cœnantes hanc ejus crudelitatem detestarentur, & objurgarent; Nonnè, respondit, jam diu falsum testimonium adversum me ferunt, clamitantes me patrem interfecisse? Præsentes admiratione ducti, hæc verba ad Regem detulerunt; qui tormentis Bessum subjecit, reque diligenter discussâ, ac deprehensâ, parricidii pœnas de illo sumpsit.

Addo alterum ex *Procopio*, qui in principio libri de Bello Italico tradit, Theodorico Regi Italiæ cœnanti, post occisos egregios viros Boethium & Symmachum, cum in mensa esset caput piscis oblatum, horrendam ac minacem in illo visam Symmachi faciem, quæ labro inferiore mordicè apprehenso, sibi torvis oculis minaretur; ideoque Regem pavore consternatum, in morbum incidisse, & obiisse.

Apostoli etiam Christi, cum eum noctu super aquas ambulantem conspicerent, ac sibi appropinquantem; cum post resurrectionem suam januis clausis ingressus fuisset intra cœnaculum, in quo congregati erant propter metum Judæorum; præ pavore putarunt, se Spiritum seu phantasma videre.

Constat itaque, ex metu multos sibi imaginari se videre, vel ^{Spectra ex vitio oculorum.} audire, quæ minimè vident, aut audiunt. Venio ad oculorum vi-

vitio laborantes. Oculorum suffusio facit videri volitantes ante oculos quasi muscas, vel saltitantes formicas; quod de se conqueritur *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. quæst. 27. sect. 1.* Apud hunc *Abenzoar lib. 1. cap. 1. tract. 8.* meminit morbi cujusdam oculorum, dicti *halahol* Arabicâ linguâ; quo qui affecti sunt, singula se putant videre gemina. Hoc ipse laboravi olim longo tempore in Sicilia, ac per eum visûs præstantiam, quâ antea pollebam, perdididi. Paucis etiam ante diebus virum honestum idem sibi contingere conquerentem audiavi.

Apud *Aristotelem* me legisse memini de quodam, qui suammet imaginem seu simulacrum in aëre sibi, quasi in speculo, propter oculorum vitium, semper obversari existimabat. De Siculo quodam retuli alibi, cum diu Solis eclipsem libero oculo, contemptâ aliorum admonitione, fuisset intuitus, longo tempore putavit se Solem ante se videre; nec quidquam aliud præter Solis simulacrum, cum ad videndum quidpiam se applicaret, aspiciebat.

Spectra ex
medii al-
teratione.

Medii alteratio efficit, ut res aut majores quàm sunt, aut longè aliter quàm deberent, appareant. *Cominæus* in fine libri 1. de rebus gestis Ludovici XI. Galliarum Regis, scribit, cum Carolus Dux Burgundiæ, & alii Principes, exercitum ad Lutetiam admovissent, eum per indicium cognovissent, quòd Rex postero die cum omnibus suis copiis eos adoriri constitueret. Sequenti igitur die Carolus præmisit equites speculandi causâ; qui cum cælum obscurius, aër densior ac vaporosior esset, putarunt se eminèns videre ingentem numerum hastatorum: progressi dein longiùs cælo jam sereniore, cognoverunt eum locum, in quo arbitrati erant regem copias omnes habere coactas, confutum esse præaltis carduis, qui ex longinquo, per medium densius sui species refringentes, hastarum speciem præbebant.

Brakelius in Historia sua narrat, & nos retulimus in 1. part. Magiæ lib. 4. rusticum quendam in Lithvvania sub crepusculum matutinum vidisse lupum simul & proceram arborem, eâ positione, ut radius visualis per lupi verticem profusus, summum quoque arboris cacumen attingeret; credidisseque lupum arboris magnitudinem exæquare, & vicinos armasse contra lupum prodigiis magnitu-

gnitudinis; qui tamen deinde non nisi ordinariæ magnitudinis fuit deprehensus.

Loco citato Magiæ, circa finem, in Diacrisi Parastasis 3. naravi de quodam milite historiam, qui noctu in excubiis putans se ingentis molis gigantem videre, contra se tendentem, exanimis corruit, & diu mutus perstitit.

Eodem loco Magiæ nostræ retulimus varias praxes ex Porta, & Pseudo-Alberto Magno, efficiendi ut adstantes lumini appareant sine capitibus, aut formâ giganteâ; habere capita equina vel asinina, ut videatur conclave esse plenum serpentibus, homo haberetria capita, &c.

P A R S II.

QUIBUS IN LOCIS SPECTRA SINT.

EX dictis ab initio hujus Libri huc usque patet, tametsi sæpe fallantur sensus, & imaginatio hominum, ut putent se spectra, aliaq; mira videre atque audire, quæ re vera non vident, nec audiunt; certum nihilominus esse, vera sæpe videri atque audiri spectra. Videndum nunc, quibus in locis potissimum occurrant. Quamvis enim nulla propemodum loca sint, in quibus spectra subinde non appareant, aut audiantur; quædam tamen peculiariter & præ cæteris infestantur, ut ex sequentibus patebit.

C A P U T VII.

*Spectra in locis desertis, seu solitudinibus.*Spectra in
solitudi-
nibus.

INter loca Spectris infestata, præcipuè videntur esse desertæ & incultæ solitudines. Innuere videtur hoc *Isaias cap. 34. v. 14.* ubi cum dixisset, Idumæam adeo devastandam fore, ut deserta sit futura, addit: *Et occurrent demonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubavit lamia, & invenit sibi requiem.* Et *S. Joannes in Apocal. cap. 18. v. 2.* de Babylone excidenda, & in solitudinem redigenda loquens, ait: *Et facta est habitatio demoniorum, & custodia omnis Spiritus immundi.* Raphaël Angelus, ut habetur *Tob. 8. v. 3.* apprehendit demonium (Asmodæum) & religavit illud in deserto superioris Ægypti. Christus Dominus in deserto tentatus fuit à diabolo, visibili specie ad se veniente, *Matth. cap. 4.*

De Spectris, & dæmonum insultibus, quos sustinuit *S. Antonius*, in eremo, scribit *S. Athanasius in vita S. Antonii*, Dæmones, bestiarum formas induentes, omnia, ubi vir Sanctus agebat, replevisse phantasis leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentum, scorpionum, pardorum, urforum: & hæc singula secundum suam fremuissè naturam: *Rugiebat leo, occidere volens; taurus mugitu, & cornibus minabatur; serpentes sibilo personabant; luporum impetus inhiabat; pardus discolor auctoris sui calliditate varias indicabat: truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus.* De eodem *S. Antonio* per eremum iter ad Paulum primum Eremitam habente, scribit *S. Hieronymus*, conspexisse hominem equo mixtum, cui opinio Poëtarum hippocentauro nomen dedit: item inter saxosam convallem haud grandem homunculum, aduncis naribus, fronte cornibus asperatâ, cujus extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Sed de his infra suo loco.

Joannes Curopalates in Compend. Historiar. de Adriano patricio Novarcho scribit, cum ad liberandos Syracusâs cum exercitu à Constantinopolitano Imperatore mitteretur, & haud prosperâ navigatione usus, in portu Peloponesi hæreret, intellexisse à dæmoni-

dæmonibus deserta loca incolentibus, urbem esse captam. *Locus est*, inquit Curopalates, *in Peloponneso, qui vocatur palus, propter sylva, qua ibi est, densitatem, hoc sortitus cognomentum. Hic Romanorum classis in statione erat. Quadam igitur nocte, cum dæmones illic habitantes inter se colloquerentur, audierunt pastores, heri captas, & solo equatas Syracusas; divulgataq; ab alio in alium famâ, ad Adrianum quoque pervenit: qui accersitis pastoribus, diligenterq; interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis confirmata: cumq; vellet suis auribus ipse ea percipere, per ipsos dæmones percunctatus, audivit jam captas esse Syracusas.* Hujus rei mentionem fecimus lib. 1. cap. 12. ex Fazello & Delrio. Huc spectat etiam historia, quam suprâ cap. 3. retuli ex Alexand. de Gordiano.

Ex his patet quod proposuimus, spectra nimirum in desertis frequenter reperiri. Hinc *D. Cyrillus* in cap. 34. *Isaiæ*, ait, Spiritus malos libenter in desertis locis habitare. Hinc etiam quidam eorum, cum ab obsessis hominibus ejiciendi forent, rogarunt, ut in deserta migrare liceret, ut refert *Fortunatus Pictavorum Episc. in Vita S. Germani* cap. 30. Et *Prochorus* in *Vita S. Joannis* scribit, eum relegasse dæmones, qui Ephesi & locis vicinis habitabant.

C A P U T VIII.

Spectra in locis humidis & paludosis.

CONSTAT hoc ex dictis lib. 1. cap. 12. de dæmonibus aquaticis; quem locum vide. Confirmatur exemplo relato *ibid. cap. 34.* de spectris in lacu Badensi. Et hac fortassis de causa frequentiora sunt spectra, præsertim diabolica, in regionibus sup polaribus, insulisque circumjacentibus, ut loco proximè citato, & aliis passim in locis vidimus ex *Olao Magno*, *Saxone Grammatico*, & aliis. Eâdem fortassis de causa dæmones ignibus fatuis, qui in locis humidis, viscosis, ac paludosis maximè reperiuntur, sese immiscent, & viatores subinde seducunt, quia videlicet iis in locis frequentes reperiuntur.

Monstrū:
Cracovi-
ensis lacus.

Cromerus lib. 9. Histor. Polon. circa finem refert, in Cracoviensi tractu lacum propter spectra ab omni piscatione cessasse, & anno 1283. novo spectro factum esse celebriorem. Memoratur, inquit, in Cracoviensi tractu spectrum apparuisse. Lacum enim quendam per amplum infestatione demonum piscationibus & usibus hominum exemptum fuisse. Ad eum hybernâ glacie concretum, vicinos cum sacerdotibus vexilla, cruces, & reliquias sacras, quibus vis demonum propulsaretur, ferentibus, piscandi gratiâ convenisse: immisso autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piscatoribus tres pisciculos; altero nihil nisi rete convolutum; tertio denique monstrum horrendum, caprino capite, & in speciem ignis ardentibus oculis extractum esse: territis autem & diffugientibus cunctis, spectrum illud sub glaciem se submersisse, ac toto lacu discursans, terribilem strepitum & sonitum edidisse; afflatusq; ab eo nonnullos homines, sædâ ulcera retulisse.

Petrus Thyraeus lib. de Locis infestis part. I. cap. I. refert ex Michaële ab Iselt Anno 1585. Historiæ suæ, esse locum palustrem, decem passuum millibus ab Odepe, quod prædium est Episcopatus Vendæ in Livonia, in eoque lacum quendam ita fuisse infestatum, ut nisi singulis annis sanguis infantium in eum mitteretur, ultra modum affligerentur vicini, & plurima damna iis dæmones afferrent; conturbarent aërem; tonitrua, fulmina, procellas, & tempestates excitarent. Hinc usitatum apud illos erat, matribus furari infantes, atque in lacum projicere; aut saltem extractum eorumdem corporibus sanguinem, in eundem mittere.

Diodorus Siculus lib. 3. cap. 4. affirmat, in ea Lybia, quæ circa Syrtes est, quandoque, & maximè quieto à ventis tempore, apparere in aëre diversarum animantium formas, quarum (inquit) quædam quiescunt, quædam moventur; & hæ aliquando fugiunt, aliquando fugientes insequuntur; quos verò comprehendunt, frigidò circumdant contactu.

Spectrum
Bingense.

Aventinus lib. 4. Annal. Bojor. historiâ refert, quæ in pago Camon vulgò, quasi caput montium, dicto, non procul à Binga oppido, ubi Naa fluvius Rheno miscetur, accidit, sanè memorabilem. Ibidem, inquit, hæc diebus (circa Annum 858.) desertor ac
versuga.

per fuga Spiritus multa miracula edidit, circulatorias prestigias lussit, incolas infestavit. Primò umbra feralis, à nemine quidem conspecta, lapides in homines jactare, pulsare foris cepit. Mox sub humana specie pestilens ille genius delitescens responsa edidit, furta prodidit, criminatores quoscunque notà infamia aspersit, discordias simulatèq; excitavit. Paulatim horrea, casas omnes succendit, atque exussit. Sed uni molestior extitit, perpetuè ejus lateri, quocunque diverteret, hærrens, atque domum comburens; & ut viciniam universam in necem innocentis excitaret, ob scelera illius hunc locum infamem ac devotum esse, pravus mendaciorum faber jactabat. Coactus est homo sub dio manere: ab omnibus enim, quasi lemuribus nocturnis sacer, tecto arcebatur. Atque ut ille confinis satisfaceret, candens ferrum manibus portavit, ac cum non violaretur, in fontem se comprobavit. Nihilominus tamen in agris frumenta ejus in acervos composita, idem perditus combussit. Cumq; odiosus in dies magis ac magis esset, coacti pagani, rem ad Pontificem Moguntinum deferunt. Sacerdotes missi, agros, villas, sacris comprecationibus, lustrandi aqua, saleq; lustrico expiant, atque collustrant. Prava ac conturbata mens primò quidem renitebatur, ac lapidibus quosdam vulperavit; verum divinis carminibus incantatus, efficacibusq; supplicamentis adjuratus, tandem conticuit, nec usquam gentium comparuit. Eandem historiam habet Sigebertus dicto anno, & Chronicon Hirsaugiense Trithemii.

Huc spectat etiam Spectrum Cæsari & militibus ejus visum ad Rubiconem, de quo supra cap. 2. §. 2. Item alterum Cimoni visum, de quo ibidem.

C A P U T IX.

Spectra in campis, & sylvis.

Memorabile, & cui vix simile invenias, proditum memoriae fuit exemplum à *Guaguino* Histor. Francor. Scriptore, apud *Delrium* lib. 2. Disquisit. Magic. quæst. 27. sect. 2. scilicet *Philippo*

Spectra in
campis &
sylvis.

Spectrum
mirabile
religioso
cuidam
apparens.

Bello Rege, quendam laicum sive Conuersum (ut vocant) monasterii vallis Sarnaria, nomine Adamum, paulò ante Natalitia Festa, summo mane, ad monasterii negotia peragenda, unà cum famulo se in viam dedisse equitem. Eise in via offert arbor ingens, gelu & pruinis obsita, ad ipsum properans, quasi conferre gradum & corpus cupida. Equus expavescens caput retrorsum flectit, & viam remetiri, quam peregerat, conatur. Adamus ingenti labore iumentum retinet, & calcibus porro cogit. Propinquior ut arbori fuit, illa confestim evanuit ex oculis, odore tetro atque sulphureo relicto. Argumentum inde ducit Adamus, dæmonicum esse spectrum, seq; DEO precibus commendare satagit, nec iter intermittit. Paulo post respiciens, videt nigrum quendam virum, equo insidentem spadici, se subsequi; cui subiratus: Quomodo, inquit, infelix & damnate, audes me his technis aggredi? An nescis, fratres meos, qui domi sunt, pro me, saluteque mea supplices ad DEUM preces fundere? Abi quantum potes; nulla tibi mei curatio; nil in me possides. Abit malus: sed ecce, mox redit, similis viro, gracile & protensum habenti collum. Adamus, tot molestias pertasus, gladium, qui ad ephippium ligatus, stringit, & ense ter quater vè per aërem vibrato, aëreg; propter celerem divisionem sibili sonum edente, conatur abigere spectrum: hoc verò subito personam mutat, & sistit se staturâ mediocris viri, cui caput cappâ, & scapulario Monachi corpus ornatum, oculi scintillantes instar chalybis vel eris radiis solaribus oppositi. Adam punctim hostem aliquoties petit, sed irritis & cassis ictibus, aëreg; cedente. Tum majori despectu & irrisione, dæmon induit formam asini. Perterritus famulus, hero suadet, gladio circulum in terra ducere, & in circuli medio crucem Dominicam efformare. Adamus consilium exequitur: verum veterator non desinit. Mutat auriculas asini in cornua, & sic mirabundus irrumpere in circulum se velle simulat. Denique lusûs jam satur, in rotam se vertit, & seipsum volvens Monachum invadit, superq; illum continuâ latus rotatione (sic videbatur) transit circulum, & Monacho prorsus illaso conspectum fugit. Fidem rei fecere, longa famuli terrorem consecuta agritudo, & diurnus fætor vestium Adams, & rauedo ejusdem, atque difficilis respiratio; à quibus agrè convaluit; equi denique sub-

ta mutatio, qui ex mansueto & cicure, post visionem hanc ferox, sternax, calcitrosusq; esse cepit.

Olaus Magnus lib. 3. cap. XI. refert, apud Aquilonares populos solere frequenter nocturnos viatores, gregumque & armentorum excubiis intentos, portentis ac spectris diversi generis circumfundi, mirifico concentu. Hunc nocturnum monstrorum ludum vocant incolæ choream Eluarum. Vestigia harum larvarum manè interdum in herba roscida deprehenduntur, interdum verò ceu igne exesa conspiciuntur.

Spectra
Aquilonaria.

Aristoteles lib. de Admirand. Audition. & ex ipso *Fazellus* lib. 1. de Rebus Siculis, refert, in Lipara Insula tumulum olim fuisse, ad quem noctu accedere nemini licebat. Cymbala namque crotali, & immanes sonitus atque tumultus, cum inconditis cachinnis ibi exaudiebantur. Quibus territi Liparenses, ne quid sibi mali accideret, illuc progressi perhorrebant. At cum mero quidam, correptus, eò temere pervasisset; juxta tumuli specum obdormivit; perquæsitusque à domesticis, post triduum exanimis est reperi- tus. Pro mortuo autem inde elatus, eum sepulturæ, paratis exequiis ac funebri pompâ, tradendus efferretur; repente omnibus mirantibus experrectus, quæ viderat, & passus fuerat, enarravit.

Spectrum
Liparitanum.

Sylvam nostram Speppardicam nocturnis spectris infestari, communis est persuasio eorum, qui noctu illam pertranseunt. Novi ego magnum aliquem Principem, qui cum aliquando cum solo postario equite noctu illam pertransiret, audivit totâ nocte insequentes se strepitus atque tumultus; nec causam interrogans responsum accepit, antequam penitus illucescente die evasis- set: tunc enim intellexit, spectra esse, quæ iter illac agentes insequi solerent.

Spectrum
Speppardicum.

CAPUT X.

*Spectra in locis ubi commissa praelia.*Spectrum
Wormatienſe.

Joanne Trithemio in Chronico Hirſaugienſi, circa annum Domini 1098. referente, non longè a Wormatia, multis diebus ac noctibus, maxima multitudo armatorum equitum, & peditum apparebat, tanquam ad prælium proceſſuri; & nunc huc, nunc illuc, quaſi per turmas diſcurrebant; circa horam verò nonam noctis ad vicinum montem, ex quo prodire conſueverant, revertebantur. Tandem nocte quadam Monachus Limburgenſis Cœnobii, non produlà monte illo diſtantis, aſſumptis ſecum quibusdam aliis, ad locum infeſtum acceſſit; muniensque ſe ſignaculo ſanctæ crucis, exeuntes de monte; qui eſſent, per virtutem Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, ut dicerent, adjuravit. Cui unus ex turmis. *Non phantasma, inquit, ſumus, nec militum viventium turba; ſed anima hominum, quondam in hoc mundo, Principi terreno militantium, non ante multos annos in hoc loco interfectorum. Arma, habitus, & equi, qua nobis, dum viveremus, instrumenta fuerunt peccati, etiam nunc poſt mortem, in nobis ſunt quadam indicia tormenti. Omne quod jam cernitis circa nos, totum ignitum eſt nobis; quanquam vos ignem noſtrum minimè videatis. Cumq; Monachus, utrum ab hominibus iuvari poſſent, inquireret; reſpondit Spiritus: Fejunis, & orationibus, & maximè oblatione corporis & ſanguinis Chriſti, adjuvare poſſumus, & rogamus. His dictis, omnis illa multitudo Spirituum, quaſi unâ voce, clamabat trinâ voce: Orate pro nobis: orate pro nobis: orate pro nobis. Mox omnes in ignem reſoluti videbantur. Sed & mons ipſe, quaſi arderet, ignem, & maximum fragorem arborum & ſtrepitum emiſit.*

Spectra
campi Romanani.

Damaſcius in vita Iſidori Philoſophi, apud Photium, hæc habet. *Commiſſa pugnâ contra Scythas ante conſpectum urbis Romæ, quos Attila contra Valentianum, qui poſt Honorium Romæ imperabat, duxit, tanta utrimque facta eſt cades, ut nemo pugnantium ab utraque parte ſervaretur, præterquam duces, pauciq; ſatellites eorum. Hoc verò omnium narratu maximè incredibile: cum cecidiſſent pugnant es*

gnantes, corpore defatigati, animo adhuc erecti, pugnabant tres integras noctes atque dies, nihil viventibus pugnando inferiores, neque manibus, neque animo. Visa igitur, & audita animarum forma pugnantes, & armis strepentes, & antiquas similesq; bellorum facies in hunc usque diem videri ajunt; nisi quod omnia illa faciendo, quæ vivi homines bellando solent, ne parvam quidem edere vocem possint. Et unum spectrum quidem in campo juxta Sudam, qui olim palus fuit; videri autem manè visionem, aurorâ jam terram illustrante: secundum in Cubis campo Caria; ibi enim non quotidie, sed interdum aliquibus diebus, nec illis certis, circa crepusculum matutinum aurorâ oriente in aëre frequentia animarum spectra umbrarum figurâ, inter se pugnantia videri.

Hujus generis fortassis fuit spectrum illud, cujus mentionem ^{Spectrum Taurinense.} fecimus in 1. part. *Magia lib. 4. cap. 1. Parastasi 1.* in fine; ubi diximus, Anno Christi 1654. cum adhuc Romæ degerem, non procul à Taurino Pedemontii urbe apparuisse frequenter, in valle quadam, militum pugnantium ac circumcursantium species die clarissimo. Quæ res cum ad P. Athanasium Kircherum delata fuisset, ipsiusque de ea judicium requisitum; diligentissimè in veritatem inquirendum censuit. Taurinum igitur scripsit ad quendam è Societate nostra Presbyterum, sibi notum, rogavitque ut locum accederet, & num ipse quoque ab aliis visâ videre posset, tentaret. Fecit quod jussum fuerat Presbyter, & alio assumpto socio equum conscendit, atque à manè usque ad meridiem obequitando loca omnia, ab aliis sibi designata, nihil ullibi deprehendere potuit. Incalcescente jam igitur vehementer sole, reditum parabat cum socio, cum ecce in subjecta valle vident militum manipulos inter se concursantes. Socius igitur perterritus, additis equo calcaribus aufugit. Presbyter verò propius cum equo accessit, viditque contra se explodi bombardas, & ex equo præcipitatus aliquamdiu exanimis jacuit, donec resumptis viribus & ipse sese proripuit, & rem totam ad P. Kircherum perscripsit; qui illam mihi legendam tunc tradidit.

Speetra in
campo Marathonio.

Historia
mirabilis
de capite
hominis
occisi lo-
quente.

In campo Marathonio, in quo olim pugnatum à Dario contra Græcos fuerat, speetra frequentia apparuisse, auctor est Pausanias in Atticis, ut supra etiam diximus cap. 2. §. 2.

Referri etiam huc potest mirabile illud, quod, teste *Bonfinio Rerum Ungaric. Decade 3. lib. 3.* narratur contigisse in Valachia quodam campo, post cruentam admodum pugnam inter Dæan & Merchen eodem genere natos, & de Valachia dominatu contententes Principes. *Secundo, inquit, tertiorè anno, cum plerique in eum campum descendissent, ubi patratam stragem fuisse memorant, editissimumq; cadaverum acervum spectarent; emissam inter ossa vocem subinde exaudivère, tristissima JESU Christi Salvatoris, & Divæ MARIÆ Virginis nomina resonantem. Admiratio simul & pavor hos incescit. Cum ad verba subticuissent, eadem paulo post, quasi difficulter expressa, accepère. Dum vocem inter ossa disquirerent, portentis desiderio succensì; loquax inter cadavera caput inveniunt. Quod ubi homines sibi adesse agnovit: Quid tam, inquit, stupidi hic statis viri? Christianus ego sum, & magna Matri D. MARIÆ semper addictus, in xpiatus, inconfessusq; in hoc bello occubui. Magna Dea, in cuius tutela vitam degi, me aeterni supplicii reum esse non patitur. Hic me adhuc lingue compotem servavit, ut & delicta fateri, & animam sacris ritè Apostolicis lustrare queam. Proinde sacerdotem, qui confessionem exaudiat, ut me xpiatum reddat, accersite, quaeso. Rogatus, qui tantum à Dea beneficii promeruisset; respondit, peculiare sibi id in vita fuisse numen; se trina quotannis in vita sua festare reverentissimè celebrasse, religiosissimisque jejuniis, ex pane duntaxat & aqua, decorasse; sacris fuisse quàm studiosissimè operatum; illi tantum numini cunctas animi vires dedicasse. Accersito è pago proximo sacer dote, confessionem ritè transegit, & impetratà erratorum omnium remissione, acceptaq; novissimâ lustratione, id defuncti caput repentè conticuit, perpetuoq; quievit. Hæc Bonfinius & alii multi ex ipso.*

CAPUT XI.

Spectra in thermis, & balneis.

Huc spectat historia, quam supra cap. 2. §. 2. retulimus ex Plutarcho in Vita Cimonis, de spectro in thermis Chæronensibus. *D. Gregorius Magnus* lib. 4. Dialogor. cap. 39. scribit, in thermis angularibus à Germano Capuano Episcopo visum esse Spiritum Paschasii cujusdam, his verbis. *Post multum temporis (à morte Paschasii) Germano Capuano Episcopo medici pro corporis salute dictaverant, ut in angularibus thermis lavaretur. Ille ingressus thermas, Paschasium Diaconum obsequentem in caloribus invenit. Viso ipso vehementer extimuit, & quid illicitantus vir (Apostolice sedis Diaconus) faceret, inquisivit. Cui ille: Pro nulla alia causa, inquit, in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentii, contra Symmachum sensi. Sed quaeso te, pro me Dominum deprecare: atque in hoc cognosces, quòd ex auditus sis, si huc rediens me non inveneris. Fecit vir Domini Germanus, quod rogatus fuit, & post paucos dies rediens, jam dictum Paschasium in eodem loco minimè invenit.* Simile huic aliud exemplum habet idem *D. Gregorius*, quod à Felice Portuensi Episcopo se accepisse asserit.

Spectrum
in thermis
Chæronen-
sibus, & in
thermis
angulari-
bus,

Gregorius, Nyssenus dictus, in vita Gregorii Neocæsariensis, apud Surium Tomo 4. meminit etiam infestorum balneorum; aitque, spectra quæ in iisdem fuere, plurima mala attulisse; & neminem illorum qui balnea noctu intrasset, manè vivum exivisse, præter Gregorii Neocæsariensis Diaconum, qui signo crucis munitus nil sit passus. Verba Auctoris sunt: *Cùm vespere ingressus civitatem Diaconus lassus esset ex itinere, necesse esse duxit corpus lavacro reficere. In eo autem loco dominatum obtinebat quidam demon homicida, versans in lavacro: cujus vis exitialis post tenebras operabatur in eos, qui accedebant. Ea de causa post occasum Solis non patebat ad id aditus, neque id exercebatur. Ad quod cùm accessisset, rogabat eum qui illi præerat, ut id ei aperiret, & non ei invideret balnei usum, quo se recrearet. Cùm is autem testaretur, nullum ex*

Spectrum
in aliis
thermis.

is, qui illâ horâ ausi sunt intrare, suis rediisse pedibus, sed demonem omnes vespere superasse, multosq; ob ignorationem passos esse gravissima, quos prosperata recreatione exceperunt lamentationes, ejulatus, & sepulchra. Cùm hæc referret, & qua sunt hujusmodi; ille nihil de suo remisit desiderio, sed instabat omnino, cogens ut eum intrmitteret. Ille autem satis se lucrifacere existimans, si non cum hospitii ignoratione unâ veniret in periculum; cùm ei dedisset clavem, procul recedit à balneo. Postquam autem nudatus fuit intus, multiplices terrores, & variae obstupefaciendicause adornabantur à demonio: nempe omnis generis visa, ostendentia naturam igne & fumo mixtam, & quæ in forma hominum & ferarum in oculos incurrebant, in auribus resonabant, anheli-tui appropinquabant, & in orbem circa corpus effundebantur. Ille verò se signaculo crucis muniens, & Christi nomen invocans, domos pervasit illasus. Interiùs autem progressus, in graviora incidit spectacula, in graviozem aspectum transformato demonio. Nam & simul terræ motu existimabat domum concuti, & perruptum solum nudam flammam ostendere inferiùs, & scintillas ex aquis emitti flammeas. Rursusq; ei arma itidem fuere signaculum, & Christi nomen, & quod per Magistri (Gregorii) preces ferebatur auxilium, discutiebat quæ videbantur, & fiebant terribilia. Aquâ autem recreatus, cùm properaret egredi; rursus prohibebatur, fores opponente demonio. Sed hoc quoque impedimentum pari rursus virtute est solutum, foribus signaculo cedentibus. Postquam autem ei omnia processerunt ex sententia, dicitur demonium voce humanâ ad eum exclamasse, ne sibi vim illam attribueret, per quam effugit exitium: Vox enim quæ eum commendavit ei, qui custodiebat, præstitit, ut minimè laderetur. Hoc ergo modo conservatus, magnam attulit admirationem iis, qui loco præerant, cùm nullus apparuisset vivus ex illis, qui illâ horâ aquam ausi essent ingredi. Hæc Gregorius de Gregorii Neocæsariensis Diacono.

Speetrum
in balneis
Ephesinis.

Prochorus Discipulus S. Joan. Apost. in ejus Vita, cap. 3. mentionem facit balneorum & speetri diabolici in illis commorantis, his verbis. Cum primum ponerentur, talis demonum illusio circa eos facta narratur. Nam cum fundamenta locarentur, demonis suggestu

suggestu quidam venefici juvenculam ventre prono adhuc viventem supposuerunt; qua & ibi mortua est; caeperuntq; adificare ther-
 mas illis, persuasi eas faustiores ob juvenculam futuras. Sed longè
 aliter evenerat. Nam diabolus in eo loco diversabatur, & illà oc-
 casione ludificabat homines, & ter in anno aut juvenem, aut juven-
 culam in illis balneis suffocabat. Deinceps verò quidam Ephesinae
 civitatis, nomine Dioscorides, observatum tempus penes se habebat,
 quo tempore, & quo die, id contingere solet. Qui filium formâ
 decorum, undevicesimum natum annum habebat; cui insidiabatur
 demon ut suffocaret, non observato solito tempore. Ego pariter in-
 gressus cum ministris suis, vas ministerii mei portabam. Verùm im-
 mundus demon repentinum impetum faciens, eum illic suffocavit,
 dimisitq; mortuum.

C A P U T XII.

Spectra in arcibus & castellis.

ARX est in extremis terris Finlandiæ suppolaris, inquit *Olaus Magnus lib. 20. cap. 19.* regno Suetiæ subjecta, dicta Arx No-
 va, arte & naturâ munitissima. Eam præterlabitur fluvius vastis-
 simus, & inscrutabilis profunditatis. Ad hunc spectra subinde ap-
 parent; & imminente morte Præfecti arcis, vel militis alicujus,
 citharædus per noctem in mediis undis ludens conspicitur, & au-
 ditur.

Spectra in
 arcibus &
 castellis.

Sterlingi arx in Scotia, teste *Boëthio lib. 4. Histor. Scotor.* à Spi-
 ritibus infestatur: & quia ibidem gementes & clamantes noctu au-
 diuntur, nomen accepit, ut Mons dolorosus dicatur.

Kerope castrum est unum ex iis, teste *Michaële ab Isselt* An-
 no 1585. Historiæ suæ, quæ Moschus Polono cessit; in quo multi
 Germani à Moschovitis occisi sunt. Castrum hoc, & tota vicinia, il-
 lusionibus diabolicis adèd erant ante annos adhuc duodecim (in-
 quit dictus Scriptor) infesta, ut *Cacodamones palàm, & in conspectu*

omnium, cum Luna nocte splenderet, in equis sedentes, effusis habenis circum mœnia, magno cum impetu, currerent, ut subinde equi morerentur. Interdiu quoque more Moschorum vestiti, integros currus onustos frumento, in humeris suis ferentes, omnibus aspicientibus, in vicinum locum villæ cujusdam arci proxima conjicerent.

Glycas in Anastasio narrat quod sequitur. Erat his temporibus Rex Persarum Coades; qui cum in castello quodam gemmas magni pretii didicisset, ac quò minùs potiretur, ab incolis loci Geniis impediretur; omni genere præstigiarum usus est. Nam & Judæos, & quosdam alios accersitos adhibebat: neque tamen illorum quisquam aliquid efficere potuit. Tandem Antistes ejus loci solo crucis signo dæmonem expulit.

Alia exempla arcium à Spiritibus infestatarum, tam antiqua, quàm nova, passim occurrunt. Hinc ubique ferè extant arces desertæ, ob molestias quas incolæ à spectris sustinebant, nunc intempestâ nocte, nunc etiam clarâ die.

C A P U T XIII.

Spectra in fodinis, & specubus subterraneis.

Spectra in
fodinis &
specubus.

Huc spectant quæ diximus lib. 1. cap. 12. de dæmonibus subterraneis; & cap. 38. de dæmonibus montanis sive metallicis, ubi exempla aliqua ex Agricola, & Lavatero. Addimus nunc aliud ex Chromero lib. 1. Histor. Polon. fol. 485. ubi ait:

In salinis Bochnensibus exaudiuntur nonnunquam canum, galorum, & aliorum animalium assimilatae voces in profundissimis specubus: idq; mali & incommodi alicujus imminentis portentum vulgò habetur.

Refert quoque Georgius Presbyter, in Vita Magistri sui, Theodori Archimandritæ, apud Surium tom. 2. fol. 741. quòd cum Gratianopoli, in Gordiana regione, incolæ pro ponte construendo, in lapidibus eruendis occuparentur, magna vis dæmonum eruperit; quorum pars viros & foeminas inuaserit, & torserit; pars cæteris

cæteris graves morbos attulerit ; complures occuparint vias , & transeuntibus atque bestiis molestiam pepererint.

Idem *Georgius* ibidem refert quod sequitur. *Ex Ponti oppido Heraclea Theodorus*, cognomento *Datzeas*, dives, claro loco natus, ad *pium virum* (*Theodorum*) accessit, & ad pedes ejus prostratus, *lachrymans supplicabat*, ut ad urbem suam veniret, & in sacra eade *sanctissima DEI Genitricis* pro domesticorum suorum salute precaretur. Cùm enim domi sua foderetur, ex ea fossione contigit, ut magna *Spirituum immundorum multitudo*, tum familiares suos, tum alios cives invaderet, & acerbè vexaret. *Beatus igitur vir*, cùm in eade illa *sanctissima DEI Genitricis* precari cuperet, abiit cum illo, & desiderio suo satisfecit, familiamq; præclari viri, & reliquos, ab *immundis Spiritibus*, precibus & supplicationibus liberavit.

Eodem *Georgio* teste, collis quidam fuit in oppido Sandi, in quo plurima dæmonia fuerunt. Cùm enim *Eutolmius* quidam aream suam cuperet reddere ampliorem, & collis jam dicti lapidem amoveret; immundi mox *Spiritus egredientes*, greges, armenta, atque homines invaserunt, & excruciarunt; nec finem malorum fecerunt, donec adveniens *Archimandrita Theodorus*, omnes rursus in locum, unde egressi erant, compulit.

C A P U T XIV.

Spectra in locis, ubi versantur crudeles homicidæ.

CRudeles quosdam homicidas, & innocentis sanguinis effusores, occiforum Manes, aliavè spectra insequi, atque infestare, sequentia docent exempla.

Spectra
homicidas
infestantia.

Plutarchus in Vita *Cimonis* refert, *Pausaniam Spartanorum Regem*, interfectâ *Cleonice Byzantinâ* virgine, pertenebras Manibus illius ad mortem usque exagitatum fuisse. *Fama est*, inquit *Plutarchus*, *virginem Byzantinam*, illustribus ortam parentibus,

nomine Cleonicen, quam stupri causâ accersiverat Pausanias, à parentibus fuisse necessitate & metu subactis dimissam. Eam pro cubiculo precatam ut lumen auferretur. Cum per tenebras silentio ad cubile pergeret sopiti jam Pausania, incurrisse invitam in lucernam, eamq; evertisse. At illum ex strepitu obturbatum, stricto pugione, qui propè jacebat, quasi ab hoste aliquo peteretur, percussisse, & prostravisse puellam; eamq; ex vulnere mortuam non permisisse Pausania quietem, sed spectrum noctu se offerens in somno, hunc versum cum indignatione ad illum protulisse: Tu cole justitiam; teque atque alios manet ultor. Quod factum socii cum Cimone, iniquo animo ferentes, arctè obsederunt eum Byzantii: elapsus tamen est, & viso illo exterritus Heracleam confugit ad Manium oraculum; evocataq; Cleonices animâ, offensam deprecatus est. Illa in conspectum Pausania venit, ac brevi eum ostendit illis malis explicatum iri, ubi Spartam venisset; obscure, ut conjicio, imminetia illi fata designans.

Antequam cadaver C. Cæsaris Caligula sepeliretur, custodes hortorum Lamiarum umbris inquietati sunt. In domo verò, quâ occubuit, nullam noctem sine aliquo terrore transactam esse affirmarunt, donec tandem incendio domus consumpta est. Ita Suetonius in Caligula.

Neronem, postquam matrem Agrippam, dicta factaque ejus acerbius corrigentem, interfecit, ubique Spiritus infestantes secuti sunt. Nunquam, inquit Suetonius, potuit sceleris conscientiam ferre: sæpe confessus, se maternâ specie exagitari, atque verberibus Furiarum, ac ardentibus tædis. Ante ejusdem Neronis mortem, in Curia barbaricum murmur, cum multo risu; & tumultum in theatro, cum magno fletu auditum esse, cum tamen nullus ibi hominum esset, scribit Xiphilinus in Dione.

De Ottone refert Suetonius, eum à suppliciis imperium, occiso Galbâ, auspdatum; sed infeliciter: siquidem nox, quæ primum diem imperii secuta est, adeo infesta illi contigit, ut gemitus ediderit ingentes, repertusque sic humi ante lectum jacens, à Galbæ Manibus se expelli & prosequi dicens. Suetonii verba sunt: Dicitur eâ nocte per quietem pavefactus, gemitus maximos edidisse; repertusq; à concursantibus humi ante lectum jacens, per omnia piaculo-

lorum

lorum genera Manes Galba, à quo deturbari expellig, se viderat, propitiare tentasse.

C A P U T XV.

Spectra in Monasteriis, Templis, aliisq,
locis Sanctis.

Cassianus Collat. 7. cap. 23. ait, in Cœnobiis ubi olim degebant ^{Spectra in} Monachi octo, vel decem, ita dæmones grassatos fuisse, & tam ^{Monaste-} frequenter, ut non auderent omnes pariter noctibus obdormire, sed ^{riis.} vicissim aliis degustantibus somnum, alios vigiliis celebrantes, psalmis, & orationibus, & lecttionibus inhæsisse.

In monte Serrato, insidiis dæmonis, qui eremitam simulabat, tentatum, atque superatum, & gravissimis se criminibus fornicationis atque homicidii obstrinxisse virum alioquin sanctum, solitudinis cultorem, Joannem Garinum, referunt Annales Hispaniæ, & ex his P. Theophilus Raynaudus in lib. de Sobria alterius sexus frequentatione cap. 3. ubi & alia ejusdem generis reperies exemplā.

Maximas quoque à dæmonibus molestias sustinuisse Monachos ejus loci, ubi S. Gregorius Oratorium suum habuit, docet in ejus vita *Diaconus* cap. 89.

Horrendam historiam de Monialibus quibusdam à spectris vexatis, refert Joannes Wierus lib. 4. de Præstigiis dæmon. cap. 10. quam istiusmet verbis referre placet. Admirabilis, inquit, & horrida fuit vexatio quarundam Monialium, occlusarum Wertelen-
gli in Comitatu Hornensi, exercitata à dæmonis. Initia autem ^{is Mona-} ejusmodi dedisse pauperulam fœminam narrant, qua in Quadra-
gesima salis libras tres mutuò à Virginibus acceperat. Hinc in ^{sterii Spe-} Dormitorio inveniebantur spherula candida, velut incrustata sac-
caro semina, at gustu salsa; qua tamen non edebantur, nec quomo-
do pervenissent eò, sciebatur. Postea eodem in loco observabatur ^{ctra.} incessus

incessus rei ingemiscentis, velut hominis agroti. Audiebatur item quandoque vox, plerasque Virgines ut surgerent, & ad ignem secum accederent, se agrotam esse, commonefaciens: ubi porrò surrexissent, morbidam sororem in visura, nihil inveniebant. Si quando etiam hæc in arrepta matula mere tentarent, eâ violenter ereptâ, lotio conspurcabant lectum. Aliquoties pedibus è lecto ad passus aliquot subtraherentur, atque adeo sub plantis titillabantur, ut præ nimio risu morituras se vererentur. Quibusdam carnis particula evellebantur. Plerisque in adversam partem prorsus intorquebantur tibia, brachia, & facies, &c. Aliqua supra hominis caput evehebantur, & vicissim deiciebantur. Cùm agrotas, tunc sedatas letasq; recreaturi circiter tredecim numero amici simul monasterium alias ingrederentur, illæ è mensa deorsum citra vocem & intellectum dilabebantur: nonnulla inversis tibiis & brachiis tanquam mortue jacebant. Una in altum sustollebatur; & quanquam manibus injectis obluerentur assistentes, tamen supra eorum caput abripiiebatur, eoque denuo precipitabatur modo, ut haberetur mortua. Postea ad se tanquam à somno rediens, è nosodochio in monasterium progreditur illæsa. Nonnulla incedebant tibiæ extrematibus innixæ, velut apodes, citra pedum usum; qui videbantur trahi, tanquam ligamentis nimium luxatis, in sacculo penduli. Arbores quoque conscendebant ut feles, ab iisq; proserpebant, nullâ corporis immutatione. Alia omitto. Duravit hæc excarnificatio ad annos tres.

Non absimile (pergit ibidem Wierus) fuit, quod Virginibus Brigitta strictis legibus inauguratis, in cænobio non procul à Sanctis dissito olim usu venit; quæ miris quoque modis divexabantur, plerumque exilientes, nonnunquam balatum vocesq; elidentes horrendas. Urgebantur interdum ex designatis in templis sedibus, ubi & capitis velamen quandoque abripiiebatur. Fauces his etiam, ne cibum admitterent, nonnunquam præcludebantur. Perstitit varia & dira ea calamitas in plerisque ad decennium. Tragædia causa imputabatur virgini, juvenis amore aliquando saucia, quem eâ affinitate non dignarentur huic puella parentes. Idcirco huic in extremo mærore posita, dæmon, accitâ juvenis illius effigie, se objicit, eam in votum illud monasticum cogens: quæ dicto audiens, se cancellis constringi

stringi patitur. Inclusa, velut furore percita, omnibus horrendum plurifariam exhibuit spectaculum. Quod quidem malum velut contagio in multas proscripsit virgines.

Idem ibidem, *Moniales in Hessi monte Neomagii demonium aliquot annos infestasse audio; quod dormitorium noctu velut cum turbine ingressum, testudine citharâq, tam videbatur ludere suaviter, ut ad choreas temere induci potuissent Virgines. Inde canis instar in unius lectum insiliebat. Cætera quæ sequuntur usque ad finem capitæ, omitto; uti & quæ habet duobus sequentibus capitibus?*

Wilhelmus Parisiensis apud Bodinum lib. 3. Dæmonom. cap. 6. narrat, Pictavii in Parochia S. Pauli Anno 1447. fuisse Spiritum, qui cyathos, & vitramenta frangebatur, injectis lapillis; neminem tamen mortalium præsentium lederet. Huc spectat quod diximus supra cap. 5. de tumultu nocturno, à me in templo Haugensi audito, post Canonicum ibi sepultum.

Joannes Diaconus in Vita D. Gregorii lib. 4. cap. 19. scribit, Spiritum quandam habitationem suam habuisse post absidem Oratorii, ubi Gregorius DEO laudes consueverat celebrare: eundemque intempestivo incurfu sæpius sanctum Virum, orationi intentum, perturbasse; equos ex stabulo eduxisse; duos ex ipsis præcipites egisse; viros religiosos, ejusdem cum B. Gregorio professionis, nunc in forma catti unguibus tentasse lacerare, nunc sub specie Æthiopis lanceâ petivisse.

C A P U T XVI.

Spectra in ædibus privatis.

PLURIMA exempla huc spectantia retulimus in præcedentibus. *Spectra in ædibus privatis.* His adjungimus sequentia ex probatissimis Auctoribus?

S. Augustinus lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. refert, domum Hesperii cujusdam, viri Tribunitii, à Spiritibus plurimum vexatam fuisse. Hesperii domus à spectris infestata. *Vir Tribunitius, inquit, Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundum, Cubedi appellatum; ubi, cum affli-*

etione animalium, & servorum suorum, domum suam Spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogavit nostros, me absente, presbyteros, ut aliquis eorum illo pergeret, cujus orationibus cederent. Perrexit unus; obtulit ibi Sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit, ut cessaret illa vexatio; Deoq; protinus miserante cessavit. Acceperat autem ab amico suo terram sanctam, de Hierosolymis allatam, ubi sepultus Christus die tertio resurrexit, eamq; suspenderat in cubiculo suo, ne quid mali etiam ipse pateretur.

Georgius Presbyter, in Vita Theodori Sicæorum Archimandritæ, meminit infestæ cujusdam domus, in qua & hominibus, & jumentis plurimum molestiarum afferebant immundi Spiritus. In eadem cum domestici pranderent, aut cœnarent, lapides in mensas à Spiritibus jaciebantur, & tela mulierum rumpebantur. Tanta quoque murium & serpentum multitudo domum occupabat, ut præ formidine nemo ingredi auderet.

Purpura-
cea officina à spe-
ctris infe-
stata,

Metaphrastes in Vita S. Parthenii, apud Surium tom. I. meminit officinæ purpuracæ, quam dæmon ita infestabat, ut cum magno detrimento domini eam deserere fuissent coacti, nisi Parthenius rogatus, in Christi nomine Spiritum eiecisset. Verba Metaphrastis sunt: *Accidit ut officina, in qua tingebatur purpura, impediretur ab immundo Spiritu. Sed & immundus Spiritus apparebat tinctoribus, & opus Imperatoris non sinebat effectum reddere; adeo ut ex hac re magnum periculum & damnum servi sustinerent, & tinctores. Quamobrem cum hoc rescivisset homo DEI Parthenius, & ab iis fuisset rogatus; prompto & alacri animo venit ad locum officina: & cum advocasset immundum operantem demonem, & eum invocasset terribili, & sancto nomine Christi; fecit eum evanescere ex omnibus finibus, illo clamante omnibus audientibus: tanquam ab igne expellor in gehennam, &c.*

Spectrum
Corinthi-
acum;

De domo quadam Corinthi refert Pythagoricus quidam Arignotus apud Lucianum in Philospeude, sequentia: *Inhabitabilis illa erat, propter terricula: quod si quis inhabitasset, expavesfactus subito fugiebat. Deciderat ergo jam, tectumque rumpebatur. Nullus erat qui ingredi auderet. Arignotus hæc audiens, incantationibus & carminibus armatus, domum ingreditur, Umbram, si ap-
pareat.*

pareat, domo exacturus. Dum tacitus in vastissimo atrio sedens, ad lumen legit; adest demon squallidus, hirsutus, & tenebris nigrior; tentatq; si quæ ratione terreat, & expugnet; sed nunc in canem, nunc in taurum, nunc in leonem se vertit. Nihil his omnibus commovetur Arignotus, sed assumpto carmine, in quendam domicilii tenebrorum angulum, Spiritum compulit; ubi mox ille disparuit. Mane sumptis ligonibus jussit effodi locum, ubi Spiritum se conferentem noctu observarat: invenitur cadaver hominis defuncti; quod exhumatum, ubi sepultura fuit traditum, omnis infestatio domum reliquit.

De Spiritu quodam in Diocesi Hildesheimensi, Hudekin appellato Saxonica lingua, à pileo quo caput operiebat, mira refert Petrus Thyraeus lib. de Locis infestis part. 1. cap. 1. ex Trithemio in Historia Hirsaug. circa Annum Domini 1132. Is hominum conversatione videbatur plurimum delectari, quibus nunc sub humana specie, in habitu rustico, sese exhibebat; nunc invisibiliter illudebat. Principes viros de rebus magnis admonebat; aliis sua obsequia non negabat. In culina Præsulis frequentius inveniebatur cocis ministrare. Cum quidam, longius profecturus, ipsi uxorem fatis procacem commendasset per jocum, officio ille strenuè functus, qui libidinis causâ uxorem perebant, aliquoties impedit. Neminem, nisi prius læsus, injuriâ afficiebat. Læsus non parcebat. Itaque cum in prædicti Præsulis culina puerulus quidam, assiduâ consuetudine ipsi familiarior factus, eundem contumeliis afficeret; principio culinæ Præfectum admonuit, ut insolentiam pueri coërceret. At ubi nihil profecit, inventum in culina dormientem puerum primum suffocat, mox in frustra dividit, tandem igni appositum coquit. Nec hac vindictâ contentus, multis aliis modis & culinæ Præfectum, & alios ex aulicis vexat; donec ab ejus loci Episcopo Bernardo, per Ecclesiasticas censuras, Provinciâ illâ excedere coactus fuit.

Familiaris Spiritus Hudekin.

Alia etiam loca infestari solent à spectris, illa nimirum, ubi homines quidam gravius DEUM offenderunt, ubi versantur gravibus peccatis obnoxii, ubi Gentilium vigent superstitiones, &c. Sed omnia exemplis confirmare, infinitum foret. Calamum ergo

continuo, & quid spectra sint, inquirō; quod tertium est propositionis caput.

P A R S III.

QUID SINT SPECTRA.

Spectra
quid sint.

HOc est præcipuum Disputationis nostræ de Spectris caput. Et licet ex dictis hætenus historiis atque exemplis hæc quæstio decidi facile queat; paulò tamen accuratiùs eam examinabimus, simulq; Adversariorum argumentis respondebimus.

Qui Spectra vera agnoscunt, in eo consentiunt omnes, ut illa Spiritus esse credant, seu in assumptis corporibus quæ visui nostro objiciunt, seu sine corporibus. At quoniam duo sunt Spirituum genera, Angelici nimirum alii, alii humani, hoc est, animæ hominum jam defunctorum; volunt nonnulli, Spectra esse solùm Angelicos Spiritus; bonos quidem aliquando, malos verò ordinariè. Alii præter Angelicos, admittunt etiam humanos, seu animas hominum, quocumque in statu & loco degant, seu in cælo, seu in inferno, seu alio in loco.

Qui solos Angelicos Spiritus in spectrorum censum referunt, & inter illos, etiam bonos, animas
verò

verò defunctorum excludunt; variis ducuntur rationibus, inanibus alii prorsus ac futilibus, alii apparentibus quidem, at inefficacibus, ut suo videbimus loco.

C A P U T XVII.

Spectra saepe sunt daemones, & aliquando fortassis etiam Angeli boni.

Posse ac solere Angelicos Spiritus, tam bonos, quàm malos, assumere humana aliaque corpora, in iisque hominibus comparere, loqui, movere alia corpora localiter, variasque alias operationes exercere; constat ex dictis Libro I.

Spectra saepe esse daemones, constat ex dictis hoc Libro 2. quoniam frequenter à Scriptoribus, maximè Christianis, daemones appellantur; aut tales sunt actiones eorum, ut si Angelici sunt Spiritus, non nisi malos esse credibile sit. Talia sine dubio fuerunt spectra illa, quæ in Thebaide terrere tentarunt S. Antonium; & quæ Pastoribus Peloponnesiis indicarunt captas Syracusas; de quibus cap. 7. Item illud quod describunt Michaël ab Iselt, & Aventinus; de quibus cap. 8. Item illud quod Monacho Adamo comparuit, & alterum in Lipara Insula; de quibus cap. 9. Item illud quod occurrit Diacono D. Gregorii Nysseni in balneo, & quod occidit Dioscoridis filium; de quibus cap. XI. Item illa quæ in fodinis & locis subterraneis visuntur; de quibus cap. 13. Item illa quæ Monachos & Moniales tam variè vexarunt, & ad ruinam vel pertraxerunt, vel pertrahere tentarunt; de quibus cap. 15. Item spectrum Uratislaviense; de quo cap. 5. Item spectrum diœcesis Hildesiensis; de quo cap. 16. Item spectrum quod agrum Bingensem afflixit, & choreæ Eluarum apud Septentrionales, aliaque multa; de quibus in præcedentibus Partis 1. hujus Libri capitibus.

Spectra aliqua sunt daemones.

Dæmones
quinam
maximè
molesti
soleant es-
se homi-
nibus,

Quinam porrò dæmones maximè molesti esse soleant hominibus, patet ex dictis lib. I. cap. 12. si fides adhibenda est Pſello, Trithemio, Agrippæ, & aliis. Quidam distinguunt dæmones, qui hominibus apparent, & humanis rebus interfunt, in *Mites* & *Tetricos* seu *Truculentos*. Utrorumque meminit etiam *Cassianus Collat.* 7. cap. 32. Priorum his verbis: *Nonnullos immundorum Spirituum (quos etiam Faunos vulgus appellat) ita seductores & jocularos esse manifestum est, ut certa quadam loca seu vias jugiter obsidentes, nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectentur; sed risu tantummodo & illusionem contenti, fatigare eos potius studeant, quam nocere.* Posteriorum verò sequentibus verbis: *Alios ita esse furori ac truculentia deditos esse manifestum, ut non sint contenti hominum tantummodo corpora, quos suppleverint, atroci dilaceratione vexare; sed etiam irruere super eminus transeuntes, & affligere illos seivissimè acade festinent.* Utrorumque multa exempla habes in præcedentibus. E priorum genere fuit ille, cujus meminit *Wilhelmus Parisiensis* cap. 8. part. 2. principalis, qui cum jocularo, quem *Wilhelmus* ait se novisse, solebat ludere, nec eum quiescere patiebatur noctu, sed quietem nunc lapidibus in parietem injectis, nunc tumultu & strepitu suppellectilis, nunc detracto lecto interturbabat. Verissimum tamen est, quod notant *Thyræus* & *Delrius*, & nos etiam diximus, cum de paredriis dæmonibus egimus, nullos esse qui tantum sint mites, sed omnibus inesse nocendi voluntatem, nec à damnis inferendi abstinere, si potestas à D E O concedatur, & si majus inde lucrum sperent. Patet id ex *Hildesheimensi Hudekin*, aliisque dæmonibus familiaribus, de quibus in lib. I. cap. 37. §. 6.

Ad bonos Angelos quod attinet, an spectrorum officium obeant aliquando, & homines bonos aliquo fine terreat, incertum quidem est, nec tamen omnino improbabile, uti ex dicendis melius patebit.

CAPUT XVIII.

*Spectra aliqua esse animas defunctorum,
persuasio fuit Gentilium.*

POSSE ac solere nonnunquam animas defunctorum apparere viventibus, illosque terrere, affligere, ad aliquid obtinendum rogare, maximè ad sepulturam corporum, aut liberationem à pœnis; multi negant. Horum è numero fuerunt olim Stoici, & Epicurei, & nunc omnes Athei, qui negant animam hominis immortalè esse, & post mortem superesse. Citat hos magno numero *Delirius Comment.* in Senecæ Troad. Choro 2. ubi & solidè illos refutat, & ante ipsum multi cum Platone & Aristotele refutarunt, proscriptaque ab Ecclesia est eorum opinio, ideoque apud fideles ulteriori refutatione non indiget.

Animas defunctorum apparere hominibus, persuasio fuit Gentilium.

Alii, etiam Philosophi, sed sensibus nimis addicti, fatentur quidem animam corpori superstitem esse, sed negant illam ad viventes redire, ab iisque videri aliquando, atque audiri, ideò tantum, quia id quo fiat pacto, non intelligunt. Hi docendi sunt modam, & rationem; quod in sequentibus præstabimus, maximè cap. 29.

Alii idem negant, sed aliis ex capitibus. Quidam enim spectra vera rejiciunt penitus, eosque qui se vidisse illa & audivisse asserunt, judicant imaginosos, delusos, imò & lymphatos. Alii admittunt quidem vera spectra, sed quæ de hominum spiritibus narrantur, fabulosa vocant, & delirarum anuum vana somnia. Contra priores in præcedentibus pugnavimus; contra posteriores nunc pugnam aggredimur, eâ moderatione, quæ hominem Religiosum, veritatis & pacis amantem, decet. Vellem, ut illi qui contrà sentiunt, animo nullâ opinione obfirmato hæc nostra legerent, similitatesque inter Ortho- & Heterodoxos de Purgatorii articulo paulisper seponerent: nec enim controversiam illam hîc exagitare intendimus, cum alienum id sit à proposito nostro.

Ajo igitur, communem fuisse Gentiliû antiquorum persuasionem, animas defunctorum ad homines subinde redire, hominibus se spectandas

Etandas & audien das præbere, illos terrere, & affligere; atque adeò *spectra aliquando esse animas defunctorum.* Rectè, an secus, ita fenserint, nunc non disputo: potuerunt enim multa eorum, quæ animabus defunctorum adscribuntur ab illis, dæmonum operâ fieri. Testes ergo produco. *Plato in Phædone, seu in Dialogo de Anima, in Socratis persona ait, Animam, si pura hinc discesserit, ad locum aliquem similem, nim. excellentem, purum, invisibilem nobis occultum, revera ad bonum sapientemq; Deum migrare. Sin autem polluta impuraq; decedat, ut pote quæ corpus semper amplexa ipsum duntaxat coluerit, & amaverit, ejusq; voluptatibus & libidinibus quasi veneficiis quibusdam delinita fuerit, &c. circa monumenta sepulchraq; versatur, circa quæ jam nonnulla apparuerunt animarum umbrosa phantasmata, &c.*

Eadem docent Platonici, Porphyrius, Athenæus, Maximus Tyrius, Philostratus, Eunapius, & alii; inter quos *Apulejus lib. de Deo Socratis*, Platonis sententiam explicans, ait, animas humanas, à corpore separatas, si boni meriti sunt, posteriorum suorum curam fortiri, & pacato quietoq; numine domum possidere, & vocari Lares familiares: sin sceleratè vixerint, nullis bonorum sedibus recipi, sed in terra vagatione, ceu quodam exilio, puniri, & inane terriculamentum bonis hominibus, noxium malis, Larvas perhiberi.

Idem *Apuleius Apolog. 1.* ait: *Et tibi Æmiliane, Deus iste Mercurius, superum & inferum commeator, virorumq; Deorum, malam gratiam, & semper obvias species mortuorum, quidquid umbrarum est unquam, quidquid Lemurum, quidquid Manium, quidquid Larvarum, oculis tuis ingerat: omnia noctium occurfacula, omnia bustorum formidamina, omnia sepulchrorum terriculamenta.*

In eadem opinione erat Virgilius, lib. 2. *Æneid.* de Anchise filio canens: *Infelix simulacrum, atque ipsius umbra Creusæ visa mihi ante oculos, & notâ major imago.* Hac persuasî opinione Romani, *Remuria*, sive *Lemuria* instituerunt, quæ festa erant Lemuribus sacra. Ex eadem scelestâ apud antiquos orta est *Necyomantia*, seu *Necromantia*, hoc est, evocatio mortuorum, & divinatio per illos; de qua re egimus 4. part. *Magiæ lib. 6. Syntagm. 1. cap. 2. §. 1.*

Item

Item nota paucis eorum consuetudo, si focii in peregrinis regionibus obiissent, animas in patriam revocandi. Communis quoque ac firma apud illos persuasio erat, solere animas iis, qui per eandem iniquam violenter ipsas corpore expulissent, apparere, omnibus adesse locis, minari, terrere, divexare.

Exempla dedimus in præcedentibus cap. 14. ex *Plutarcho* in Cimone, de Cleonice Pausaniam persequente; ex *Suetonio* in Nerone, de matre Agrippa infestante filium; ex eodem de Galbæ Manibus Ottonem affligentibus. Similia exempla habet *Plutarchus* in Dione, in Bruto, in Alcibiade.

Alia exempla adduximus supra ex Aristotele de quodam in Lipara, ex Valerio Maximo de Castore & Polluce, ex Plinio Juniore de Philosopho Atheniensi Athenodoro, ex Luciano de quodam in domo Corinthiaca, &c.

Ex his patet, quid de animarum apparitionibus senserint antiqui Gentiles. Scio aliquos falsò putasse, hominem constare animâ, corpore, & umbrâ sive simulacro, tanquam medio inter, utrumque (quo in errore etiam est Paracelsus Medicus in libello de Scientia Astronom.) & animam quidem petere cœlum, corpus in terram desinere, umbram sive simulacrum descendere ad inferos: hoc tamen putabant malo Magorum carmine evocari, & ad homines redire. Scio præterea, multa ex prædictis ad dæmonum illusiones referri posse, ut jam antea insinuavi.

Nihilominus negari non potest, quod intendimus, persuasum nimirum fuisse Gentilibus, animas defunctorum ad nos redire, & spectra aliqua esse tales animas. Et hoc non tantum libenter concedit *Lavaterus lib. de Spectris par. 2. cap. 1.* sed etiam allatis aliis testimoniis & exemplis confirmat.

Cum igitur non apud vulgus tantum, sed etiam apud doctissimos quoque Gentilium hæc viguerit persuasio; meritissimò affirmare licet, non caruisse probabilissimo argumento, seu id variâ fuerint apparitiones factæ, seu doctrina ab Ægyptiis & Hebræis hausta, & ad posteros propagata.

CAPUT XIX.

Animas defunctorum hominibus aliquando apparere, persuasio fuit Judæorum, Chaldeorum, Mahumetanorum, Jurisconsultorum.

Animas defunctorum apparere, persuasio fuit Judæorum, Mahumetanorum, Jurisconsultorum.

Judæos ante Christi adventum putasse, animas defunctorum, apparere quandoque hominibus, patet ex eo, quod persuasum habuerint, animam Samuelis apparuisse Sauli (ut refertur *lib. 1. Regum, cap. 28.*) non carminis magici vi à Pythonissâ excitatam, sed à DEO ad Saulem objurgandum missam. Quod quidem senserunt non veteres tantum Rabbini *Abias, Saadius, & Eleazarus*, teste Delrio *lib. 2. Disquisit. Magic. q. 26. Sect. 4.* sed etiam *Josephus lib. 6. Antiquit. cap. 15.* Hoc an verum sit, postea examinabimus. Oniam quoque summum Sacerdotem, & Jeremiam Prophetam, diu ante defunctos, Judæ Machabæo apparuisse, narratur in *libro 2. Machab. cap. 15.* Christo vivente, apparuere in Thabor monte Moyses & Elias, ut habetur *Matth. 17. Luc. 9. & Marci 9. cap.*

Cum Christus antea crucifixus, & mortuus, ut Apostolis constabat, post resurrectionem suam ad illos januis clausis fuisset ingressus, reterentis in manibus, pedibus, & latere, vulnerum cicatricibus; territi fuerunt Apostoli, teste *S. Luca cap. 24. v. 37.* quia *existimabant se Spiritum videre*, animam videlicet Christi, in corpore non proprio, sed phantastico seu aëreo, sibi tamen noto, ut *Theophilactus, Augustinus, Eucherius, Beda, & alii* explicant.

Putabant ergo Apostoli, posse ac solere defunctorum animas apparere sub corporea specie hominibus; nec ob id reprehensi fuere à Christo, sed tantum edocti, quod non Spiritus esset, sed ille ipse in vero ac proprio corpore.

Post Christum idem sensere Judæorum docti apud eiatum Delrium, nempe *Simeon Ben-Joaz* in libro *Machar Hasudoth*, & *Rabbenus Hactadas* in libro *Galærazeya* (ubi multas refert apparitiones) & alii citati à *Leloyero lib. 3. de Spectris cap. 5. & 6. Josephus*

phus etiam loc. cit. narrat, Catulum à Spiritibus occisorum dirè vexatum fuisse.

Lavaterus quoque lib. de Spectris p. 2. cap. 1. ait, *Posteris verò sæculis, longo post Christum exhibitum tempore, aliquot fuisse apud Judæos, qui senserint animas separatas à corporibus, errare; hinc colligi potest, quòd quidam ex Rabbiniis scribunt, animam Nabothi (qui propterea ab Achabo interfectus fuit, quòd Achabo vineam suam tradere nollet) fuisse Spiritum illum, qui suam operam in decipiendo Achabo promittebat, ut qui expeteret ejus interitum.* Judæi ergo existimarunt, animas ad nos redire. Idem tribuit Leloyerus loc. cit. Cabalisticis.

Idem censuit Zoroaster Chaldaeus in Magicis. Idem, Delrio teste, Muselmanni ex suo Pseudopropheta, ut *Avenzoer*, & *Avicenna*. Idem Indorum Brachmanes Calecutii, Coloimi, Malabares, & cæteri Orientales, teste *Paulo Veneto lib. 3. cap. 28.*

Apud dictum Delrium cit. loc. *Ulpianus* agnoscit ostentum, quoddam, *φάσμα τερατώδες*; & Manes agnoscit *Martianus*; & magica sacrificia, quibus Spiritus evocari putabantur, damnat *Modestus*, & pœnam mortis sancit Imper. *Constantinus*. Et hanc de animarum apparitione sententiam tenuere *Jurisconsulti Budæus, Alciatus, Christophorus Porcius, Arnoldus Ferron. Alexander ab Alex. Didacus Covarruvias, Petrus Leloyerus, Barthol. Bressémius, & alii.*

C A P U T XX.

Animas defunctorum viventibus apparere posse, ac solere, persuasum fuit Ecclesie Catholicae Patribus, Theologis, Historicis, aliisque viris doctis.

SI parùm firma fortassis videntur testimonia hæctenus adducta; si quæ de Spirituum apparitionibus allati testes in medium afferunt, non animarum, sed Angelorum aut dæmonum

Animas
defunctorum
apparere, per-
suatum
fuit Patri-
bus, Theo-
logis, Hi-
storicis,
&c.

apparitiones videbuntur obstinatis; alia producimus testimonia; quæ si rejiciantur, omnium Scriptorum fides atque auctoritas pari jure rejiciendæ erunt.

D. igitur Hieronymus lib. advers. Vigilantium, hæc habet. *Ais, vel in sinu Abraha, vel in locorefrigerii, vel subter aram DEI, animas Apostolorum & Martyrum consedisse, nec posse suis tumulis, & ubi voluerint, adesse præsentés. Senatoria videlicet dignitatis sunt, & non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libera honestaq; custodia, in fortunatorum insulis, & in campis Elysiis recluduntur. Tu DEO leges pones? tu Apostolis vincula injicies: ut usque ad diem judicii teneantur custodia, nec sint cum Domino suo, de quibus scriptum est: Sequuntur Agnum, quocumque vadit. Si Agnus ubique; ergo & hi qui cum Agno sunt, ubique esse credendi sunt. Et cum diabolus & demones toto vagentur in Orbe, & celeritate nimia ubique præsentés sint; Martyres post effusionem sanguinis sui arcâ operientur inclusi, & inde exire non poterunt? Hæc Hieronymus.*

D. Ambrosius Serm. 77. de Natali Octavii, &c. ait: *Nam licet universi Sancti ubique sint, & omnibus præsentés; specialiter tamen illi pro nobis interveniunt, qui & supplicia pertulere pro nobis: Martyr enim cum patitur, non sibi tantum patitur, sed & civibus. Hæc & alia Ambrosius.*

D. Augustinus lib. de Cura pro mortuis, totus ferè in eo est, ut probet, secundum legem DEI ordinariam, & solâ ac nudâ ipsarum animarum naturali facultate, animas illis, quibus adscriptæ sunt locis, egredi ad tempus non posse; extraordinariâ tamen Dei permissione, quando voluerint, eas suis receptaculis ad homines visendos egredi posse. Et cum cap. 10. scripsisset, ferri, mortuos apparuisse viventibus, & quo loco illorum corpora jacerent inhumata, nescientes docuisse, monstratisque locis monuisse ut sepultura præberetur; subdit: *Hæc si falsa esse responderimus, contra quorundam scripta fidelium, & contra eorum sensus qui talia sibi accidisse affirmant, impudenter venire videbimur. Idem ibidem cap. 15. ait: Mitti ad vivos aliquos ex mortuis, divina Scriptura testatur, & Samuelis atque Moysis apparitionibus id confirmat. Fide ergò divinâ credendum id censuit S. Augustinus. Idem postea cap. 16. Confes-*
forem

forem Felicem, cum à Barbaris oppugnaretur Nola, non solum beneficiorum effectibus, verum etiam ipsorum hominum aspectibus apparuisse, non incertis rumoribus, sed testibus (ait) certis se cognovisse. Verum (addit,) ista divinitus exhibentur, longè aliter, quàm sese habeat usitatus ordo, singulis creaturarum generibus attributus.

Vult ergo Sanctus Doctor, fieri posse, ac solere, ut defunctorum animæ viventibus appareant, verum non naturaliter, sed Dei permissione & ordinatione singulari, ac speciali privilegio. Dum ergo lib. eodém cap. 13. de Matre sua Monica defuncta scribens, dicit: *Si rebus viventium interessent animæ defunctorum; ut de aliis taceam, me ipsum pia mater nullâ nocte desereret; tantum negat id fieri de lege ordinaria, & pro libitu earundem animarum. Omitto aliorum Patrum testimonia, ne longior sim.*

Admirandam historiam prodidit *Gregorius Cesariensis*. Presbyter, apud Lipoman. tom. 6. in Orat. de Nicæna Synodo. Duo, inquit, Sancti Episcopi, *Chrysanthus* & *Musonius*, cum nondum decisioni suas adjecissent subscriptiones; accidit, ut divinâ providentiâ ab humanis excederent. Divini ergo Patres (Nicæni Concilii) cum venissent ad communem locum, in quo dormiebant; cumq; simul cum eis essent, & quæ dicebantur, audirent: O Fratres, dixerunt, & Patres, præclarum nobiscum certamen decertastis, cursum perfecistis, fidem servastis. Si ergo quod factum est, Deo gratum judicatis (nunc enim purius cernitis) ne quid sit impedimento, quo minùs vos quoque decisionem subsignetis. Hac simul & dixerunt, & signatâ decisionem Sanctorum Patrum loculo impositâ, totam illam noctem insomnem peragunt in oratione. Die autem sequenti, cum venissent ad loculum, solutis quæ erant imposita signaculis, cum sanctam revolvissent decisionem; invenerunt Sanctorum Patrum ad eas adjectas subscriptiones. *Nicephorus* lib. 8. cap. 23. addit ipsius subscriptionis verba.

Historia admiranda, quæ in Concilio Nicæno contigit.

Ex his patet, omnes prædictæ Synodi Patres persuasum sibi habuisse, animas defunctorum solere viventium rebus interesse, Deumque id permittere; alioquin temere petivissent quod narratum fuit.

Historicos quod attinet, sunt ii omnes qui historias hæctenus

relatas, & posthac ea de re referendas scripserunt. Quibus addē *Fulgosum* in lib. Exemplor. *Paulum Jovium* in Vita Actii Vicecon. & Hist. lib. 30. *Carolus Sigonius*, de Imperio Occid. lib. 3. & 10. & Regni Italic. lib. 1. *Alb. Cranzium* Histor. Saxon. lib. 7. cap. 14. & 16. & lib. 9. Metropol. c. 13. *Franciscum Gomaram* Mexicanæ Hist. c. 20. & 104. *Hier. Oforium* de Rebus Emanuel. *Petrum Maffei* in Histor. Indica. *Tho. Bosium* de Notis Ecclesiæ passim *Casarem Baronium* in singulis Annal. Ecclesiast. tomis; & alios multos.

Theologi sunt penè innumeri, qui in eadem sententia sunt. Inter alios est *D. Thom. Aquinas*, 3. p. q. 69. art. 2. *Guilhelmus Parisiensis* part. ult. de Univers. *D. Bonaventura* in 4. dist. 45. q. 3. *Richardus Paludanus*, *Scotus*, *Gerson*, *Jacobus Chusanus* in libro de hac re edito; *Dionysius Carthusianus*, *Tostatus*, *Sotus*, *Peltanus*, *Canisius*, *Valentia*, *Bellarminus*, *Angles*, *Thyreus*, *Delrius*, *Marulus*, *Mendoza*, & alii innumeri, quos citat *Delrius* lib. 2. *Disquisit. Magic. q. 26.*

C A P U T XXI.

Animas Beatorum in cœlo cum Christo regnantium frequentissimè apparuisse hominibus, probatur exemplis.

Apparitiones variae
Sancto-
rum.

PROBAT hoc fusillimè *Delrius* lib. 2. *Disquisit. Magic. quest. 26. sect. 5.* discurrens per omnia Sæcula ab initio Ecclesiæ à Christo fundatæ. Ex iis sequentia paucula desumpsi.

Primo igitur Sæculo Christus ipse D.N. se B. Petro Apostolo, persecutionem vitanti, conspiciendum præbuit extra Urbem Romanam: quem cum Petrus agnosceret, & quæreret, Domine quò valdis, respondit, Romam se contendere, ut iterum crucifigatur: unde Domini mentem intelligens Petrus, reversus est, & in crucem actus. Locum, in quo apparitio contigit, sæpe vidi, & veneratus fui. Testantur hoc *D. Ambros. contra Auxent. D. Gregor. in 4. psalm.*

psalm. pœnit. Hegezippus lib. 3. de Excidio Hieros. cap. 2. & alii. Eodem Sæculo, Carpo Cretensi apparuit JESUS multis Angelis comitatus, & inclementiæ nomine reprehendit, quòd lapsi fratris & seductoris pœnam à DEO infligendam expeteret. Testatur D. Dionysius Areopag. Epist. 8. ad Demoph.

Secundo Sæculo, teste Eusebio lib. 6. cap. 4. D. Potamiæna apparetens Basilidi carnifici, & ipsum, & multos alios ad fidem convertit.

Tertio Sæculo, D. Gregorio Thaumaturgo apparuit MARIA Deipara, cum B. Joanne Evangelista, teste D. Gregorio Nysseno in vita dicti Sancti. B. Quarillosæ apparuit filius Martyr, & ad martyrium confirmavit, ut narratur in Epistola Africanorum Confess. apud Surium tom. 1. die 24. Februar. B. Agnes parentibus ad ejus sepulchrum assiduè vigilantibus, quadam nocte choro Virginum comitata apparuit, teste S. Ambrosio serm. 90. B. Agathæ apparuit S. Petrus Apostolus in carcere Catanæ in Sicilia (in quo ipsemet fuit) & mamillam ejus pectori restituit, ut habent Acta S. Agathæ apud Surium die 5. Febr. Post martyrium S. Agathæ apparuit S. Luciæ viventi, & matrem ejus à sanguinis fluxu liberavit, ut habent Acta S. Luciæ apud Surium die 13. Decemb.

Quarto Sæculo, SS. Apostoli Petrus & Paulus apparuerunt Constantino Magno Imper. & sanitati recuperandæ consilium dederunt, ut testatur Concil. Nycenum 2. Act. 2. Cùm Constantinus templum Deiparæ construi jussisset, architecto apparens ipsa, rationem docuit, quâ columnæ possent erigi, teste Gregor. Turon. de Gloria Martyr. cap. 8. Spiridioni apparuit filia Irene, & locum depositi ostendit, teste Socrate lib. 1. cap. 8. & Ruffino lib. 1. cap. 5. B. Febronia Martyr & Virgo, natalis sui die quotannis mediæ noctis tempore in Nocturnis precibus, apparebat cunctis in choro versantibus, eo ipso in loco procumbens, ubi psallere solita, ut narrat Metaphrast. apud Surium tom. 3. die 15. Junii. D. Martino Turonensi Episc. apparuit è cælo descendens B. Virgo MARIA, & ex inferis ascendens anima cujusdam latronis, qui pro Martyre colebatur, ut habet Sulpitius Sever. in vita S. Martini.

Quinto

Quinto Seculo, S. Martinus apparuit iis, qui corporis ejus translationem parabant, ut narrat *Gregorius Turon. lib. de mirac. D. Martini*. S. Joannes Baptista cum antea duobus Monachis apparens, docuisset quo loco caput suum fuisset ab Herodiade defossum, idem hoc Saeculo Marcello Monacho mirabili modo locum sepulchri sui capitis (cujus memoria jam interierat) indicavit, ut docet *Prosper & Sigebert. in Chron. Sozom. lib. 8. cap. 21. Niceph. lib. 12. cap. 49.* Ubinam sepulta forent corpora DD. Gervasii & Prothasii, per visionem eorum D. Ambrosius didicit, teste *B. August. lib. 22. de Civit. cap. 8. & lib. 9. Confess. cap. 7.* S. Ambrosius eodem die, quo obiit, apparuit quibusdam sanctis viris alibi existentibus, orans eum illis, teste *B. Paulino in Vita S. Ambrosii*. D. Chrysofomo, commentarios in D. Pauli Epistolas scribenti, assistentem, eumque docentem B. Apostolum vidit Procopius Constantinopolitanus, ut habetur *in Vita S. Chrysof. apud Leonem Augustum, & Metaphr.* Eidem D. Chrysof. ab exilio redeunti, Comanae in templo D. Basiliscus Martyr. apparuit, ut narrat *Palladius in Dialog.* Multa alia omitto.

Sexto Saeculo, Cosmianæ uxori Germani Patricii apparuit Deïpara cum aliis sanctis foeminis, & propter hæresis contagium à templi aditu arcurit, teste *Sophronio in Prato Spirit. cap. 30.* D. Bartholomæus in Daris apparuit Anastasio, & ubi corpus suum sepultum esset, indicavit, ut scribit *Niceph. lib. 16. cap. 37.* Romam Gothis obsidentibus, mœnium partem à B. Petro Apostolo defensam fuisse, scribit *Procopius lib. 1. de Bello Gothico.* B. Stephanum visum apud Apostolorum Principes pro urbe Metensi intercedere, in qua erant ejus reliquiæ, scribit *Gregor. Turon. lib. 2. Histor. Franc. cap. 6.*

Septimo Saeculo, teste *S. Gregorio Magno Pontif. lib. 4. Dialog. cap. 17.* B. Musæ apparuit B. Virgo, cum coævis ei in vestibus albis: & *cap. 12.* B. Probo Reatino Episcopo SS. Juvenalis & Eleutherus Martyres B. Ildephonso Toletano Episc. candidam vestem donavit B. Virgo: eidem, & Regi, toti que Clero ac populo, extumulo suo surgens B. Leocadia apparuit, velum manu quasi porrigens, teste *Pomerio apud Surium tom. 1. die 23. Jan.*

Octavo Saeculo, S. Suibertus apparuit ægris, quos multos curavit,

vit, teste *B. Marcello in ejus Vita* c. 30. apud *Surium Mense Martio*.
B. Joanni Damasceno manum restituit *B. Virgo Maria*, ut narrat
B. Joannes Patriarcha Hierosolym. in ejus vita. *Arnulphus Longo-*
bardus in prælio protectus fuit à *B. Sabino Martyre*, quem vidit &
 agnovit *Barbarus*, teste *Paulo Diacono lib. 4. cap. 5. de gestis Longob.*
 Alia omitto.

Nono Saculo, *Raymiro Regi Hispaniæ* apparuit *S. Jacobus Apo-*
stolus, jussitque milites confiteri, & sumptâ *Eucharistiâ* iterum
 præliari, & in prælio visus est cum equo albo, ut narrant *Rodericus*
Episc. Chronicum Alphonsi Regis, & *Mariana lib. 7. cap. 13.* Quidam
 usurpator bonorum Ecclesiasticorum vidit *D. Mauritium* sibi ap-
 parentem, & increpantem, & pedum sacrum capiti illidentem,
 ut habetur in *Annalib. Andegav.* Omitto alia.

Decimo Saculo, cum nostri in *Apulia* contra *Saracenos* bellum
 gererent, *SS. Apostoli Petrus & Paulus* in prælio conspecti, *Chri-*
stianis victoriam maximam pepererunt. Omitto alia.

Undecimo Saculo, nostri in *Bello sacro* à *S. Andrea Apostolo*
 apparente fuerunt confirmati, & moniti de loco lanceæ *Domini-*
cæ, teste *Guilhelm. Tyrio lib. 6. cap. 4. & 9.* Eodem bello, cum no-
 stri expugnarent *Hierosolymam*, *Adimarus Episcopus*, diu ante
 defunctus, visus est milites præire, & muros conscendere, & ad-
 hortari ut se sequerentur. Ita *Naucerus vol. 3. Gen. 37.* Paulò ante
Christus Dominus, cum *B. Virgine*, *SS. Petro*, *Johanne*, *Stepha-*
no, *Martino*, & aliis, multis quoque *Angelis*, *Henrico II. Imper.*
 ostendit se noctu in templo *Romæ* vigilanti. Idem *Naucerus Ge-*
ner. 34. Omitto alia innumera.

Duodecimo Saculo, *Alphonso Regi Castellæ Baëzam* obsiden-
 ti apparet *D. Isidorus*, & auctor est prælii committendi. *Ruperto*
Tuiciensi apparet *B. Virgo*, & ad scribendum impellit, teste ipso
Ruperto Proleg. in Cant. Omitto alia.

Decimo tertio Saculo, *D. Jacobus Alphonso Legionensi Regi*
 ad *Emeritam*, & *D. Isidorus Zamoræ* aliis apparuit, & auxilium
 præliantibus tulit, teste *Mariana lib. 12. cap. 15.* Omitto alia.

Reliquis subsequentiſſimis sæculis vixere multi Theologi ma-
 gn

gni nominis sentiunt, animas defunctorum apparere hominibus. Aliquos infrà citabo. Vide *Delrium loc. cit.* in Sæculo 14. 15. & 16.

C A P U T XXII.

Animas damnatorum sæpe hominibus apparuisse, probatur exemplis.

Animas damnatorum sæpe hominibus apparuisse probatur exemplis.

PRæcedenti capite, in Sæculo quarto, retulimus ex *Sulpitio Severo in Vita D. Martini*, dictum Sanctum vidisse animam cujusdam latronis, qui pro Martyre tunc colebatur, ascendentem ex inferis. *Marulus lib. 5. cap. 11.* scribit, Eliam quendam in deserto Ægypti vitam agentem, teste Cyrillo, vidisse animam cujusdam Anconitani Episcopi, divino tribunali sisti, statimque post ad gravissima supplicia rapi. *D. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 30.* ait, à quodam Eremita, in Lipara Insula habitante visum, Theodoricum Regem Arrianum, inter Joannem Pontificem & Symmachum patricium vincitis deduci manibus, & detrudi in ollam Vulcani. Idem *D. Gregor. ibid. cap. 30.* asserit, visam monialem in Ecclesia S. Laurentii Romæ, ante altare per medium secari.

Instar multorum exemplorum sit, quod ex Litteris Peruanis Anni 1590. recitat *Franciscus Bencius* apud *Delrium lib. 2. Disquisit. Magic. quest. 26. sect. 5.* his verbis: *Accidit in Missione* (Illa in latina) *eidem Patri Samanigo res admirabilis, & consideratione digna, cuius eo in genere vix contigit similis; qua etiam ejusdem urbis incolis in qua evenit, ita innotuit, totus testimonis confirmatur, ut nullus dubitandi locus relinquatur; qua ab iis personis accepta est, qui oculis & auribus hauserunt. Qui casus eventu infelix, idèo permissus est, ut hic novus populus discat, qua fide & integritate uti debeat pœnitentia Sacramento, in quo non parvam sentit difficultatem. Quare etiam Inda, qua in omnium oculis legem integræ confessionis violabat, videntibus eisdem punita est, & castigata, ut unius anime ruinâ, multarum salus procuraretur. Res igitur qua accidit, est ejusmodi. Agebat in domo præcipua cujusdam Domina hujus loci adole-*
lescen-

lescentula decem & sex circiter annorum, qua bello capta, ac baptismo tincta, Catharina vocabatur. In ea cum a te crescebat libertas, & mores dissoluti, etiamsi non rarò ab hera reprehensa castigaretur: qua eò pervenit malitia, ut cum perditis quibusdam clam consuesceret, nec tamen propterea à confessione abstineret; sed hoc peccatum labris premeret, ne meretricula aut perditis moribus haberetur. Hac igitur Kal. Augusti 1590. morbo depressa, Sacerdotem evocavit, cui animi noxas aperiret. Sed id fecit non integrè, ut & in eadem agritudine novem aliis vicibus. Recedente Sacerdote presentibus aliis famulis contemptim ridebat, hac ferme oratione: Aliud quod agerem, non erat, quam ut peccata faterer: adjectis etiam turpibus & inhonestis verbis; quibus offensa cetera, singula ad heram referebant; qua meritò Catharinam increpans, tandem vultu & voce mutatis amicè rogavit, quanam illa essent, qua Patri aperire non vellet. Narravit illa non difficulter, adjunxitq; quoties Patrem in morbo vocasset, ut se purgaret confessione, stetit ad levam quendam Æthiopi similem, qui moneret ne fateretur; quod ea peccata levissima essent, & nullius momenti, & ex illorum confessione à Patre dissolutior haberi posset: Adextra verò manu apparuisse S. Mariam Magdalenam, exhortantem ut quidquid esset, liberè evomeret. Accersitum rursum Patrem Dominade omni eo, quod acciderat, instruxit: qui modis omnibus tentavit, ut ad integram animæ expiationem induceret; sed frustra: quò enim exhortabatur magis, eò reddebatur obstinatio, ita ut nec nomen JESU enuntiare vellet. Alio etiam tempore cum illi sacram crucifixi imaginem offerrent, ut in eum intueretur, & animo revolveret Christum, pro nobis cruci affixum, & in cruce mortuum; summa cum indignatione, & animi commotione respondit: Jam scio, sed quid vultis faciam? Ad quam hera: ut ad Christum te convertas, qui admissa crimina remittat, si fatendo recognoscas. Cui Catharina: obsecro ut mihi desinatis esse molesta. Cumq; hera abscessisset, cepit amores suos & turpitudinem decantare; duravitq; ad dies plures hac agendi & dicendi ratio, donec quadam nocte, accersit à cum ancillis herà, hac in verba proripuit Torqueor, & animo angor plurimum, ob violatam confessionem. Et ab ea hora usque ad mediam noctem toto corpore obriguit, ut credere-

tur mortua, & de humatione ac sepultura esset cogitatio. Sed ad se reversa, accitog, Sacerdote, nihil de antiqua fatendi consuetudine remisit. Tres post horas, paulo antequam expiraret, exhortata à servis, ut apprehensa manu cruce, & cereo sacro, nomen JESU invocaret; respondit: Quis est ille JESUS? eum non novi: ac in ultimam partem lecti reflexa, sedensq, audiebatur cum alio quodam, qui tamen oculos fugiebat, colloqui. Ac alia serva, quæ eodem in loco agra decumbebat, vehementer Dominam rogavit, ut in distinctum cubiculum transferretur; quod, ut agebat, larvas quasdam atras videret, quibus admodum terrebatur. Nocte eâ, qua Catharina extincta est, domus tota tam fætido ac putri odore persusa est, necessarium ut fuerit, cadaver loco patente & aperto exponere. Domina etiam frater è cubili brachio extractus est. Ancilla quadam in humeris veluti calce percussa est, pertulitq, aliquot dies ejus læsonis signa. Equus mansuetissimus alioquin, actis in murum calcibus, huc & illuc discurrens, totâ nocte insanit. Idem fecerunt & canes multâ discursione & latratu. Humato jam corpore, cum ex ancillis quadam locum intrasset, in quo Catharina decubuerat; nemine conspecto sensit in se vas quoddam, quod tabulatis impositum est, jaci. Major præterea pars hujus urbis vidit multo crepitu & sonitu huc & illuc plurimos lateres & tegulas, etiam ad duo millia passuum projici; non quod in palatio ullus sit later vel tegula, cum, ut pleraque hujus urbis aedificia omnia, palmâ tegatur. Ancilla alia, spectantibus multis, pede protracta fuit longissimè, etiam si qui traheret non videretur. Septimo Octobris cum quadam serva vestiarium esset ingressa, ut inde vestem aliquam sibi sumeret; vidit Catharinam erigentem sese in pedes, ut vas quoddam arriperet: fugiente illâ, tanto impetu vas in murum impulit, ut in mille partes frangeretur. Die insequenti vestiario annexa fuit crucis imago chartacea; quæ uno impetu à muro avulsa in conspectu omnium, tres in partes distracta est. Eodem die cum in orto Domina cœnaret, medius later lanci injectus totam cœnam evertit: cuius filius annorum quatuor, eo ipso tempore clamare cepit: ô Matercula! Catharina me prefocat; appensisq, ad collum Sanctorum exutis, ab ea pœna liberatus fuit. Hac Dominam coegerunt, ut ades mutaret, & in consobrina domum se reciperet, relictis ancillis quibusdam
adum

adium custodibus. Decimo dicti mensis, cum ex ancillis aliqua in officinam dispensatoris ivisset, sensit se ter à Catharina vocari: quam timore nimio dilapsam exhortatae sunt cetera, ut invocato Domini nostri auxilio, cereoq; sacro accenso, regrederetur. Assumptis duabus, quae ceteris animosiores videbantur, securè rediit; quam defuncta monuit, ut dimissis aliis, cereo abjecto, quòd pœnam inferret, sola persisteret. Emittebat Catharina ex omnibus corporis juncturis flammam, incredibili cum fœtore; caput cum pedibus ardebat; cincta erat veluti ignitâ fasciâ, octo aut decem digitis latâ, quae in terram usque protendebatur, videbaturq; libidinis & admissæ turpitudinis pœna & castigatio quadam. Viso hoc spectro, tremere & exalbescere cepit serva. Ad quam infelix defuncta: Accede huc; quoties ego te evocaui? Respondit serva, panè exanimis: Bone JESU, quis non horreat te visâ! Quae cum diceret, in eundem locum descendit formosissimus puer albis vestibus, qui servam hortatus est, utposito timore fortis esset animo, notaretq; diligenter, quae à Catharina acciperet, ut in alios evulgaret, ac simul atque ab hoc loco abcessisset, confessione maculas omnes expiaret. Tum hac in verba Catharina: Scias inferno me mancipatam, & gravissimis subjectam pœnis, quòd cum Sacerdoti advolverer, ut peccata faterer, leviissima tantùm referrem, cujusmodi sunt, quod garrula essem & loquax, in iram proclivis, & id genus alia; silentio verò involverem libidines, & consuetos cum adolescentibus congressus. Tu igitur disce bene confiteri, & nullum crimen tacere. Horum vos commoneo, quod ita mihi imperatum sit, cogarq; aliorum in exemplum hac verbis aperire. Jam pulsus ad salutandam Deiparam Virginem audiebatur; defuncta mox in angulum quendam secedit, & evanescit. Angelus verò (Angelum enim fuisse, quem viderat puerum, credebat famula) abire ad suos famulam jubet; quod & fecit. Historia est omni fide contestata, jam dudum omnibus nota, multorum litteris ac libris evulgata; talique loco ac tempore patrata, ut si falsa esset, aut falsis permixta, dudum foret & verbis & scriptis confutata.

CAPUT XXIII.

Anima defunctorum saepe à viventibus, quibus apparuerunt, orationis & aliorum bonorum operum subsidium petiverunt, aut pro obtento gratias egerunt.

Animæ purgandæ saepe apparuerunt.

NON disputo hîc, an purgatorium sit, animæque defunctorum nonnullorum pro culpis in hac vita admissis satisfaciant in altera: alterius id loci est, & ab aliis præstitum. Solùm ergo ex historiis fide dignissimis ostendo, defunctorum animas saepe à viventibus postulasse subsidium orationis, aliorumque bonorum operum, atque adeo, præter animas defunctorum cœlo & inferno addictas, alias esse, & hominibus apparere, quocunque in loco, & quomodocunque appellato degant. Quæ quidem historiae, ob Scribentium, aut eas asserentium auctoritatem tales sunt, ut si rejiciantur, aut in dubium vocentur, pari ratione omnes antedictæ rejici, aut vocari in dubium debeant.

S. Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. cap. 40. de anima Paschasii hanc narrat historiam. Cum adhuc essem juvenculus, atque in laico habitu constitutus, narrari à majoribus atque scientibus audivi, quòd Paschasius, hujus Apostolica sedis diaconus, cujus apud nos rectissimi & luculenti de Sancto Spiritu libri extant, miræ sanctitatis Vir fuerit, eleemosynarum maximè operibus vacans, cultor pauperum, & contemptor sui. Sed hic in ea contentione, quæ in ardente zelo fidelium inter Symmachum atque Laurentium facta est, ad Pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium post unanimitate superatus, in sua tamen sententia usque ad diem sui exitus perstitit, illum amando atque preferendo, quem Episcoporum judicio præesse sibi Ecclesia refutavit. Hic itaque cum temporibus Symmachi Apostolica sedis Prasulis esset defunctus, eius dalmaticam feretro superpositam demoniacus tetigit, statimque sanatus est. Post multum verò temporis Germano Capuano Episcopo, cujus superius memoriam feci, Medici pro

ci pro corporis salute dictaverant, ut in angularibus thermis lavari debuisset. Qui ingressus easdem thermas, prædictum Paschasium diaconum stantem, & obsequentem in caloribus invenit. Quo viso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret, inquisivit. Cui ille respondit: Pro nulla alia causa in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentii contra Symmachum sensi. Sed quaeso te, pro me Dominum deprecare. Atque in hoc cognosces quod exauditus sis, si huc rediens me non inveneris. Qua de re vir Domini Germanus se in precibus strinxit, & post paucos dies rediit, sed jam dictum Paschasium in loco eodem minimè invenit. Quia enim non malitia, sed ignorantia errore peccaverat, purgari post mortem à peccato potuit. Quod tamen credendum est, quia ex illa elemosynarum suarum largitate hoc obtinuit, ut tunc posset promereri veniam, cum jam nihil posset operari. Hactenus D. Gregorius.

Idem D. Gregorius eodem libro 4. cap. 55. hanc aliam narrat historiam. Si culpe post mortem insolubiles non sunt, multorum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostiæ salutis adjuvare; ita ut hanc nonnunquam ipsa defunctorum anima expetere videantur. Nam prædictus Fælix Episcopus, à quodam vita venerabilis presbytero, qui usque ante biennium vixit, & in diœcesi Centumcellensis urbis habitabat, atque Ecclesiæ B. Joannis, quæ in loco qui dicitur Tauriana, sita est, præerat, cognovisse se asserit, quòd idem presbyter in eodem loco, in quo aqua calida vapores nimios faciunt, quoties corporis necessitas exigebat, lavari consueverat. Ubi dum die quadam fuisset ingressus, invenit quendam incognitum virum ad suum obsequium præparatum, qui sibi de pedibus calceamenta abstraheret, vestimenta susciperet, & exeunti de caloribus sabana præberet, atque omne ministerium cum magno famulatu perageret. Cùmq; hoc sapius fieret, idem presbyter die quadam ad balnea iturus intra semetipsum cogitans, dixit: Viro illi qui mihi solet tam devotissimè ad lavandum obsequi, ingratus apparere non debeo, sed aliquid me necesse est, ei pro munere portare. Tunc duas secum oblationum coronas detulit. Qui mox ut pervenit ad locum, hominem invenit, atque ex more ejus obsequio in omnibus usus est. Lavit itaque; & cùm vestitus voluisset egredi, hoc quoque secum detulerat, obsequenti

sequenti sibi viro pro benedictione obtulit, petens ut benigne suscipere-
ret, quod ei gratiâ charitatis offerret. Cui ille mœrens afflictusq; re-
spondit: Mihi ista quare das, Pater? Iste panis sanctus est, ego hunc
manducare non possum: ego etenim, quem vides, hujus loci dominus
aliquando fui, sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si
opem mihi prestare vis, omnipotenti DEO pro me offer hunc panem,
ut pro peccatis meis intervenias. Et tunc exauditum te esse cognosce,
cum huc ad lavandum veneris, & me minimè reppereris. In quibus
verbis disparuit, & is qui homo esse videbatur, evanescendo innotuit,
quia spiritus fuit. Idem verò presbyter hebdomadâ continuâ se pro eo
in lachrymas afflixit, salutarem hostiam quotidie obtulit, & rever-
sus post ad balneum, eum jam minimè invenit. Qua ex re quantum
profit animabus immolatio sacra oblationis ostenditur, quando hanc
& ipsi mortuorum Spiritus à viventibus petunt, & signa indicant
quibus per eam absoluti videantur.

Eodem capite § 5. narrat & hanc historiam. Neque hoc silendum
puto, quod actum in meo monasterio ante hoc triennium reminiscor.
Quidam namque Monachus, Justus nomine, medicinali arte fue-
rat imbutus, qui mihi in eodem monasterio constituto sedulo obsequi,
atque in assiduis agritudinibus meis excubare consueverat. Hic ita-
que languore corporis præventus, ad extremum deductus est. Cui in
ipsa sua molestia frater germanus, nomine Copiosus, serviebat; qui
ipse quoque nunc in hac urbe per eandem medicina artem temporalis
vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Justus cum jam se ad extre-
mum pervenisse cognovisset, eidem Copioso fratri suo, qui occultatos
tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit
celari, sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta
perscrutâtes, eosdem tres aureos invenerunt absconditos in medica-
mine. Quod mox ut mihi nuntiatum est tantum malum de fratre,
qui nobiscum communiter vixerat; aquanimiter ferre non valui:
quippe quia ejusdem mei monasterii semper regula fuerat, ut cuncti
fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere
propria liceret. Tunc nimio mœrore percussus cogitare cœpi, vel quid
ad purgationem morientis facerem; vel quid ad exemplum viventi-
bus fratribus providerem. Precioso igitur ejusdem monasterii Præpo-
sito

sito ad me accersito dixi: Vide ut nullus ex fratribus se ad eum morientem jungat, nec sermonem consolationis ex cujuslibet eorum ore percipiat, sed cum in morte constitutus fratres exquisierit, ei suus carnalis frater dicat, quia propter aureos, quos occultatos habuit, à cunctis fratribus abominatus sit; ut saltem in morte de culpa sua mentem ipsius amaritudo transverberet, atque à peccato quod perpetravit, purget. Cum verò mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet in sterquilinio fossam facite, & in ea corpus ejus projicite, ibique super eum tres aureos quos reliquit, jactate, omnes simul clamantes: Pecunia tua tecum sit in perditione. Et sic eum terrâ operite, &c. Quod & factum. Cum verò post mortem ejus triginta jam essent dies evoluti, cæpit animus meus defuncto compati, ejusdemq; cum dolore gravi supplicia pensare, & si quod esset ereptionis ejus remedium, quarere. Tunc advocato ad me eodem Precioso, monasterii mei Præposito, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur; debemus ei aliquid charitatis impendere, & cum in quantum possumus, ut cripiatur, adjuvare. Vade itaque, ab hodierna de diebus triginta continuis offerre pro eo Sacrificium stude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris offeratur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, atque dies evolutos non numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisivit, dicens: Quid est frater? quomodo es? Cui respondit: Nunc usque male fui; sed jam modo bene sum, quia hodie communionem recepi. Quod idem Copiosus pergens protinus indicavit fratribus in monasterio. Fratres verò sollicitè computaverunt dies, & ipse dies extiterat, quo pro eo tricesima oblatio fuerat impleta, &c. Hæc ex S. Gregorio; cujus quanta sit auctoritas, nemo non videt.

Scribit Constantinus Presbyter in Vita S. Germani Episcopi Antisiodorensis cap. 17. Cum Sanctus Vir in loco quodam spectris infestus moraretur intrepidus, subito ante os legentis adstitit umbra terribilis, & paulatim sub oculis intuentis erigitur. Parietes etiam Saxorum imbribus colliduntur. Tunc verò deterritus lector, præsi-

dium Sacerdotis imploravit. Qui statim profiliens, effigiem terribilis imaginis intuetur, & pramissâ obsecratione nominis Christi, imperat, ut quis esset, quidve illic ageret, fateretur. Qui protinus terrificâ vanitate depositâ, voce humili more supplicatis eloquitur, se comparariq; suû auctores fuisse multorum criminû; insepultos jacere; & ob hoc inquietare homines, quia ipsi quieti esse non possent. Rogat, ut pro eis Dominum precaretur, quatenus recepti requiem mererentur. Ad hac vir sanctus indoluit, imperatq; ut locum ostenderet, quo jacerent. Tum verò cereo procedente, dux umbra progreditur, & inter difficultates maximas ruinarû, in tempestâ nocte locum, in quo projecti fuerunt, indicavit. Ut verò mûdo redditus est, dies, circûjectos incolas invitât; hortatur, ipse operis maturator insistens; ruderatumultuariè superjecta ad tempus rasuris avulsa purgantur. Inveniuntur corpora fusa sine ordine, ossa ferreis adhuc nexibus illigata. Ad legē sepultura fossa dirigitur; membra exuta vinculis, linteis induuntur; humus superjecta cõponitur; oratio intercessionis impeditur; requies defunctis obtinetur; ita ut post eandē diem, sine ullo terroris indicio, domiciliû frequentato habitatore floruerit. Hæc citatus Auctor apud Surium Mense Julio.

S. Bernardus in Vita S. Malachiæ Hyberniæ Episcopi de dicti Sancti sorore hanc narrat historiam. Mortua est Malachiæ soror. Hujus siquidem sanctus vir carnalem exhorruerat vitam, & tanto zelo, ut se devoverit non visurû eam in carne viventem. At illâ carne solutâ, solutum est votum; & cæpit videre in spiritu, quam in carne noluit. Quadam nocte audiuit per somnium vocem sibi dicentis, sororem ejus stare foris in atrio, & ecce per totos triginta dies nihil gustasse. Qui evigilans, citò intellexit, cujus esca in mediâ marceret; & diligēter discusso numero dierum, quem audierat, ipsum esse reperit, ex quo pro ea panem de cælo vivum non obtulisset. Tunc ille, qui sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficentiam quam intermiserat, rursum adoritur. Neque id frustra. Non multò post visa est illi pervenisse ad limen Ecclesiæ, necdum tamen posse intrare; apparere etiam in veste pulla. Cùmq; ille perseveraret, curans nè quo die solitâ stipe frustaretur; secundo vidit eam in veste subcandida, admissam quidem intra Ecclesiâ, sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cœtui candidatorum, & in veste candida, &c. Hæc D. Bernardus.

Glycas part. 4. Annal. scribit, in Historia Ecclesiastica Philonis historici reperiri, quodam persecutionum priscarum tempore, seniori Ecclesiastico ab Antistite Sacris interdictum fuisse. Cum autem senior ille quandam ob causam necessariam aliò profectus fuisset; accidit ut ab Ethnicis comprehensus testimonio suo veritatem obsignaret. Hinc intra templum eo loco conditur, & renovalia peraguntur. Cùmq; Antistes hac verba pronuntiaret: Pax universis; sandapila templo excessit, idq; non semel, sed bis, ter vè factum. Hinc per quietem Antistiti Senior oblatu: Abito, inquit, & Episcopo meo sis auctor, ut huc veniat, meq; vinculis exsolvat: nam officio me sacro exclusit, ideoq; sacris interesse vobiscum nequeo. Testimonii quidem coronam consecutus sum, sed DEI faciem nondum conspexi. Quòd si me ipse profectus huc non exsolverit, alius exsolvere nemo poterit. Cùm igitur his obtemperatum esset, sandapila templo excedere desit.

Franciscus Picus, Mirandulæ Comes, in Vita Joannis Pici patru scribit, non longo post obitum Joannis Pici tempore spectrum apparuisse Hieronymo Savonarolæ, eiq; dixisse, torqueri se pœnis expiatoriis, eò quòd non fatis diligenter & fœcundè talentum sibi à DEO creditum eruditionis & ingenii multiplicasset, & quia non quanti par erat, fecisset internas Dei suggestiones, inspirationesq; , quæ adhortabantur, honestos labores, quos inchoarat, non abrumpere, & quæ sibi animò proposuerat, ea instantè operari atque perficere.

Omitto innumera alia exempla, quoniam hæc pauca sufficiunt ad persuadendum id quod proposui, etiam pervicacibus. Si enim sedato, & nullâ antea opinione præoccupato animo, hætenus dicta legant, expendantq; utrum æquiùs tutiùsq; sit, credere tot omnium Sæculorum testibus, tot piis ac eruditis Scriptoribus, tot Ecclesiæ Catholicæ Doctoribus, tot Synodi Nicænæ Patribus, tot gravibus Theologis, & probatæ fidei Historicis, quàm paucis hujus ac Superioris Sæculi Scriptoribus, qui negant mortuos viventibus apparere ad tempus posse ac solere, pernegantq; Deum id unquam permittere; fieri non posse existimo, quin in veram & receptissimam concedant sententiam. Nunc secus sententium argumentis respondeamus?

CAPUT XXIV.

*Respondetur argumentis illorum, qui putant
defunctorum animas nunquam com-
parere viventibus.*

Speetra
omnia ne-
gant ali-
qui.

Qui spectra vera admittunt nulla, pauci sunt, & vix aliud asserunt sui erroris argumentum, quàm quòd non capiant quomodo Spiritus, tam Angelici, quàm humani, cum invisibiles sint atque impalpabiles, hominum sensibus objici queant, & illas exercere operationes, quæ spectris attribuuntur. Sed hi cum vel athei sint, animæque immortalitatem negent, ac fortassis etiam Spiritus quoscunque; vel carnales, in quibus videlicet tota regula intelligendi est consuetudo cernendi ac palpandi, nihilque credant quod sensu non percipiunt, ideoque revera nihil credant; dimittendi sunt: si enim tot sacris ac profanis testimoniis adduci non possunt, ut spectra aliquid esse credant; nec si modus explicetur quo apparent, id credent. Possent porrò ac solere Angelos, tam bonos, quàm malos, corpora assumere, in iis comparere hominibus, & varias exercere operationes humanis similes; probatum, fuit libro præcedente. Ad eundem ergo modum defunctorum animæ, si DEUS permittat, assumere poterunt similia corpora, vel propriâ, vel Angelorum operâ efformata, eaque loco movere, & alias operationes in illis ac per illa exercere, ut in sequentibus dicemus.

Speetra in
dubium
vocant ali-
qui.

Heterodoxorum aliqui, ut suspectum reddant omne apparitionum genus, ajunt Catholicorum libros, præsertim à Monachis scriptos, plenos esse *impurissimis & obscænis fabulis*: & quod hi de beatissimæ Virginis Mariæ apparitionibus spargant, aliasque fabulosas apparitiones, aut fingi ipsis, aut ab aliis confictas in medium adduci, vehementerque exaggerari. Lavaterus addit, Legendis Sanctorum, Promptuariis exemplorum, & Vitis Patrum, in quibus multæ apparitiones Spirituum continentur, non multum esse tribuendum, quòd pleraque parum verisimilia sint, & fortassis ad

sis ad religionem ac timorem hominibus injiciendum conficta. Idem dici posse ait de multis Pontificiis Scriptoribus. Sed quam hæc temere & falso sint dicta, suppositis relatis, æquus lector judicet. Impuræ ergo & obscenæ fabulæ sunt, quæ D. Gregorius, D. Ambrosius, D. Augustinus, D. Bernhardus, aliique Sancti Patres, & Ecclesiæ Catholicæ columnæ crediderunt, & libris suis mandarunt? An plùs credendum paucis Neotericis, quam tot ac tam doctis antiquis Historicis? Demus nonnullos impios, invidiâ atque avaritiâ stimulante, falsas confinxisse apparitiones; num propterea reliquæ omnes rejiciendæ? Sed pergo ad alia.

Lavaterus part. 2. libri de Spectris, probare conatur, Spectra, quæ revera variis temporibus ac locis apparuerunt, & sæpe etiam num quotidie apparent, nunquam esse animas defunctorum, neque fidelium, neque infidelium, sed semper esse vel dæmones, vel Angelos bonos. Conatur id probare auctoritate Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum. Ex Scriptura ut prober opinionem suam, adducit multa loca, in quibus videtur asseri, animas defunctorum statim à morte deferri vel ad cælum, vel ad infernum, indeque nunquam exire ante diem judicii; unde concludit purgatorium nullum esse, & nunquam animas ad nos redire. Ita cap. 4. loci citati. Ex quo patet, totam hanc disputationem eò dirigi, ut prober, nullum esse purgatorium: cujus contrarium probare cum non sit nostri instituti, & ab aliis abundè jam sæpe præstitum fuerit; ideo non immoror. Solùm dico, ex Scriptura Sacra constare, Samuellem apparuisse Sauli, Jeremiam & Oniam Judæ Machabæo, Moysen & Eliam Christo & Apostolis in monte Thabor, Lazarum à Christo resuscitatum rediisse è sepulchro, post Christi mortem multos mortuorum surgentes apparuisse multis, innumeras animarum apparitiones agnoscere Patres, & Scriptores doctissimos, indubitataque fidei. Vel ergo fallit Scriptura, Patres, & Historici; vel fallitur ac fallit Lavaterus. Respondet tamen sequentibus capitibus, & ait, Samuellem non apparuisse, sed dæmonem Samuelis specie: Machabæorum libros non esse Canonicos: Moysen & Eliam ex singulari DEI ordinatione apparuisse: Lazarum & alios fuisse quidem resuscitados, at non petivisse vivorum suffragia. Sed hæc

Spectra
omnia esse
Spiritus
Angelicos,
aliqui
putant.

responsiones, primâ exceptâ (de qua postea) non sunt ad rem, ut consideranti patet.

Ex Sanctis Patribus ut probet eandem opinionem suam, adducit primò multa eorum testimonia, quibus videntur docere, defunctorum animas statim à discessu à corpore deferri vel ad cœlum, vel ad infernum, & præter hæc nullum alium esse locum in quo post mortem detineantur: cum ergo neque è cœlo, neque ex inferno redeant, ut putat se probasse ex Scriptura; concludit non redire ad nos. Hic iterum ducit nos ad controversiam de purgatorio, quæ huc non pertinet.

Secundo loco adducit testimonia D. Chrysostomi, Tertulliani, Athanasii, & D. Augustini, dicentis, si animabus defunctorum potestas foret ad nos redeundi, singulis noctibus matrem suam sibi adfuturam. Sed hi omnes, aliique, tantum negant posse animas pro libitu suo locis suis, quibus à DEO addicti, excedere; aut non permitti, ut compareant ad satisfaciendum curiositati nostræ; non verò negant absolutè id fieri posse, aut solere. Vide *Delirium lib. 2. Disquisit. Magic. q. 26. sect. 5.*

C A P U T XXV.

Utrum verus Samuel apparuerit Sauli in Endor, an verò loco Samuelis diabolicum Spectrum.

Quæstionem hanc, sæpius in præcedentibus tactam, distuli in hunc locum. Referam primò historiam; secundò aliorum; tertio meam sententiam; quarto contrariæ sententiæ rationes solvam.

Samuelis
anima an
verè appa-
ruerit Sau-
li

Historia habetur *lib. 1. Reg. cap. 28.* ubi cum dictum fuisset, Philisthæos congregavisse agmina sua contra Israël (post mortem Samuelis, & post expulsas à Saulo magos & hariolos detera) & castrametatos fuisse in Sunam; congegravisse autem & Saul-
lem

lem universam Israël, & venisse in Gelboë; subjungitur: *Et vidit Saul castra Philisthym; & timuit, & expavit cor ejus nimis. Consultuitq; Dominum, & non respondit ei, neque per somnia, neque per Sacerdotes, neque per Prophetas. Dixitq; Saul servis suis: Quarite mihi mulierem habentem Pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt servi ejus ad eum: Est mulier Pythonem habens in Endor. Mutavit ergo habitum suum, vestitusq; est aliis vestimentis, & abiit ipse, & duo viri cum eo, veneruntq; ad mulierem nocte, & ait illi: Divina mihi in pythone, & suscita mihi quem dixerō tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce, tu nosti quanta fecerit Saul, & quomodo eraserit magos & hariolos de terra: quare ergo insidiaris anima mea, ut occidar? Et juravit ei Saul in Domino, dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quidquam mali propter hanc rem. Dixitq; ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita. Cùm autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu enim es Saul. Dixitq; ei Rex: Noli timere; quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitq; ei: Qualis est forma ejus? Quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam in terram, & adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarem? Et ait Saul: Coarctor nimis: siquidem Philisthym pugnant adversum me, & Deus recessit à me, & exaudire me noluit, neque in manu Prophetarum, neque per somnia: Vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait Samuel: Quid interrogas me, cùm Dominus recesserit à te, & transferit ad amulum tuum? Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo David, quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris ejus in Amelec: idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie. Et dabit Dominus etiam Israël tecum in manus Philisthym: cras autem tu & filii tui mecum eritis, &c. Et hanc historiam respicit Ecclesiasticus cap. 46. dum post enarratas Samuelis res gestas & laudes, subjungit: *Et post hoc dormivit, & notum fecit regi, & ostendit illi finem vite sue, & exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.**

De Samuele igitur per pythoniſſam fuscitato, utrum verus Samuel fuerit, an tantum ſimulacrum ejus diabolico formatum artificio, adeoque diabolicum ſpectrum, vetus eſt, & diu in utramque partem agitata quaſtio. Qua in re

Prima ſententia negans.

Prima ſententia eſt, quod non fuerit verus Samuel, ſed ſpectrum diabolicum repræſentans exactè, dæmonis ope, Samuelem. Hanc videntur convincere ſequentia. *Primò*, ſi pythoniſſa artem necromanticam exercente, apparuit verus Samuel Sauli, vel ſponte ſua & volens apparuit, vel coactus virtute ac potentiâ necromanticâ, vel adactus voluntate ac potentiâ DEI: ſed nullum ex his fas eſt ſentire ac dicere de ſanctiſſimo illo viro; ergo, &c. Non primum, alioquin dicendum foret Samuelem exemplo ſuo ſuffragatum eſſe arti magicæ, maximamque apud homines fidem ei adſtruxiſſe, quaſi ejus potentiâ fuſcitatus ipſe fuiſſet: Nec ſecundum, alioquin concedendum erit, dæmones ac magos habere jus & poteſtatem in animas Sanctorum, poſteque illas pro libitu ſuo revocare ad nos: Nec tertium, quia DEUS, *Deuteron. cap. 18.* prohibuit conſulere pythones, & à mortuis veritatem ſciſcitari. Ergo, &c.

Secundò. Ille qui tunc apparuit Sauli, paſſus eſt adorari ſe ab illo, uti ex relata historia conſtat: at Samuel nullo modo admifiſſet illam adorationem, utpote contrariam legi divinæ, & ſoli DEO debitam; ergo, &c.

Tertiò. Ille qui apparuit, dixit Sauli: *Cras tu eſſe filii tui mecum eritis*: Sed hoc, ſi de vero Samuele intelligatur, falſum eſt, quia ille erat in limbo Patrum, ſeu in Sinu Abrahamæ, cum reliquis Sanctis; quod Saul non erat perventurus, utpote qui poſt peccatum harolationis commiſſum, erat ſeipſum occidurus; ſi verò de Diabolo, ſub Samuelis larva comparente, intelligatur, verum eſt; ergo, &c.

Quartò. Ille qui apparuit Sauli, dixit illi: *Quare inquiet aſti me, ut fuſcitarer?* atqui verus Samuel, cujus anima in Sinu Abrahamæ quieſcebat, non potuit inquietari à Saule per pythoniſſam aut per diabolum, cum nullum jus ac poteſtatem in eum habuerint; ergo, &c.

Quintò. Saul legitimè conſulens Deum per ſomnia, per Sacerdotes,

cerdotes, per prophetas, non meruit responsum à Deo ullum accipere; ergo multò minùs permisit Deus; ut impiè consulens pythoniſſam, responſum acciperet à Sanctiſſimo propheta Samuele, mirabiliter ab inferis ſuſcitato: præſertim cùm Deus, *Deuteron. cap. 18.* minaciter prohibuerit, ne diſcamus à mortuis, aut ab illis veritatem inquiramus, ut jam antea dictum.

Sextò. Qui Sauli apparuit, nihil boni conſuluit, ſed eum in deſperationem coniecit, nec ad pœnitentiam hortatus eſt; ergo non fuit verus Samuel, ſed larvatus ac phraſticus.

Septimò. Non poteſt adſignari idonea ac probabilis cauſa, ob quam DEUS contra uſitatam & ordinatam viam voluerit, ut Samuel impio regi, ad pythoniſtæ mandatum, exiens è limbo, compareret.

In hac opinione eſt *Tertullianus*, *Auctor* librorum de *Mirabilibus Sacræ Scripturæ*, *Auctor* *Quæſtionum Veteris teſtamenti*. *S. Auguſtinus*, *S. Juſtinus Martyr*, *Procopius*, *Theodoretus*, *Rupertus*, *Cyrellus*, *Beda*, *Janſenius*, *Leloyerus*, *Lavaterus*, & alii. Ex his *Tertullianus lib. de Anima cap. 57.* ſic ſcribit. *Ecce, hodieq; Simonis hæreticos tam diu præſumptio artiſ magica extollit, ut etiam Prophetarum animas ab inferis movere ſe ſpondeant; & credo; quia mendacio poſſunt: nec enim pythónico tunc Spiritui minùs licuit animam Samuelis effingere, poſt Deum mortuos conſulente Saule. Abſit autem, ut animam cujusquam Sancti, nedum Prophetæ, à demonio credamus extractam; certi, quòd ipſe Satanæ transfiguretur in Angelum lucis, etiam Deum ſe aſſeveraturus, ſignaq; potentiora editurus, ad evertendos, ſi fieri poſſet, electos.* Ita *Tertullianus*. Idem aſſeveranter traditur in *lib. 2. de Mirabilibus S. Script.* & in *libro qq. Veteris teſtam. q. 27.* qui habentur inter *Opera S. Auguſtini*, ille tomo 3. hic tomo 4. *S. Auguſtinus lib. 2. ad qq.* *Simpliciani* in reſponſione ad q. 3. Et in *libro de octo qq. Dulcitii q. 6.* ait, fieri potuiſſe, ut ex diſpenſatione divina Spiritus Samuelis, non invitus, nec magiçâ arte coactus, ſed volens, & obtemperans occultæ diſpenſationi DEI, ſe oſtenderit conſpectui Saulis; propenſior tamen eſt ad credendum, non fuiſſe verum Samuelem qui apparuit, ſed ſpectrum aliquod diabolicâ arte formatum, ipſi ſimile; appellari tamen in

Scriptura Samuelem, quod illum habitu, specie, & auctoritate ad amissim repræsentarit: Non enim infrequens est, tum in communi hominum loquendi consuetudine, tum in sacris litteris, rerum imagines & simulacra, nominibus ipsarum rerum appellari. *S. Thomas 2. 2. q. 95. a. 4. ad 2. & q. 154. a. 5. ad 4.* in utramque partem disputat propositam quæstionem, sine alterius asseveratione.

Secunda
sententia
affirmans.

Secunda sententia est, apparuisse verè animam Samuelis, in corpore aëreo assumpto, quale assumunt Angeli, dum hominibus apparent, & quali induuntur aliæ animæ viventibus visibilibus comparantes. Rationes pro illa hæ sunt. *Primo*, quia id clarè & indubitanter docet Ecclesiasticus loc. cit. dum ait, Samuelem post mortem prophetaisse, & exaltasse de terra vocem suam in prophetia, adeoque hanc ultimam & maximam laudem dat Samueli. Sicut igitur aliæ præcedentes laudes, quas ipsi dat in eodem capite, verè conveniunt vero Samueli, & non ejus simulacro; ita & hæc eidem convenit, & non simulacro ipsius. Et quæso, quæ laus esset Samuelis, si ejus imago seu umbra, usurpata a dæmone, servissæt pythoniæ, ejusque magiæ & incantationi, & si dæmon sub larva Samuelis, non ipse Samuel, Sauli prædixisset illa, quæ postea evenerunt?

Secundo, quia id ipsum clarè significat narratio rei gestæ in citato cap. 28. libri I. Reg. ubi non alius nominatur, loquitur, prophetat, quàm Samuel propheta. *Dixit autem Samuel ad Saul: quare inquietasti me, &c. Et ait Samuel: quid interrogas me, &c. Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, &c.* Locutus autem fuerat Dominus Sauli in manu veri Samuelis, dum adhuc viveret, & non per dæmonem sub specie & umbra Samuelis; ergo verus Samuel loquitur Sauli, non phantasticus, seu dæmon. Et certè, uti alibi semper, ita etiam hîc, verba Scripturæ accipienda sunt ut sonant, nisi aliquid falsi, aut absurdi inde sequatur; quod hîc non sequitur, ut in responsionibus ad contrarias rationes patebit.

Tertiò, quia idem arguit prophetia quæ in prædicta historia à Spiritu Sancto tribuitur Samueli: eâ enim graviter, & vorè, DEI nomine, mortem Sauli, Hebræis cladem, ob scelera eorum inton-

cat &

tat & vaticinatur : quæ omnia ad litteram , uti prædicta fuere , evenerunt ; ut dubium esse non debeat , hanc non fuisse conjectionem vel illusionem diabolicam , sed verissimam prophetiam , Dei quæ oraculum : neque enim dæmon , tametsi probabiliter prævidere poterat , prælium committendum , & multos occidendos , scire poterat , etiam probabiliter , Saulem cum filiis occidendum.

Hanc opinionem amplectuntur *S. Ambrosius in cap. 1. S. Lucae, S. Hieronymus in cap. 7. Isaiæ, S. Justinus Martyr libro contra Tryphonem; Abulensis, Lyranus, Cajetanus, Dionysius Carthus. Rabanus, Palacius, Hugo Cardinalis, Caspar Sanchez, Cornelius à Lapide, Bonartius, Serarius, aliq̄, recentiores in cap. 28. lib. 1. Reg. S. Basilius Epist. 80. S. Gregorius Nazianzenus Orat. 3. Pererius in cap. 8. Exodi Disput. 8. Bellarminus lib. 2. de Purgator. cap. 6. Thyraeus lib. 1. de Apparit. Spirituum cap. 16. thesi 410. Delvius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 6. & q. 26. sect. 4. Cornelius à Lapide in cap. 46. Ecclesiastici, P. Joannes de Pinna ibid. Suarez in 3. part. S. Thomæ tom. 2. disput. 42. sect. 2. Saliannus Anno Mundi 2979. n. 76. Præterea Josephus lib. 6. Antiq. cap. 15. Imò & S. Augustinus lib. de Cura pro mortuis cap. 15. & S. Thomas 1. p. q. 89. a. 8. ad. 2. posito quòd Liber Ecclesiastici sit Canonicus; quod post Concilium Trident. non potest revocari in dubium.*

Notandum autem, librum qq. ad Orthodox. citatum pro contraria sententia sub nomine S. Justini, nequaquam esse S. Justini, ut bene alii probant, præsertim ex eo, quòd aliqua Sacræ Scripturæ contraria continere videatur.

Hæc secunda sententia, ut communior, ita sine dubio verior est, propter rationes adductas, præsertim illam, quæ ex lib. Ecclesiastici cap. 46. desumpta est. Dico itaque, verum Samuelem in assumpto corpore apparuisse Sauli, non quidem vi artis magicæ, quam tunc exercere inchoaverat Pythonissâ; nec à dæmone coactum atque adductum; sed imperio DEI, occasione tamen magicæ superstitionis tunc à Pythonissâ exerceri coepta.

Ad primum argumentum contrariæ sententiæ respondeo, Samuelem apparuisse quidem, Pythonissâ incantationes suas necromanticas exercente, non tamen (ut jam dixi) coactum ab ipsa, aut à dæmone, sed jussu DEI sponte occurrisse illi, imò prævenisse &

Samuel
verè appa-
ruit Sauli.

Argumen-
ta contra-
riæ senten-
tiæ solvun-
tur.

impedivisse ejus incantationem, & incantationis effectum. Constat id primò ex eo, quòd cùm Saul consuluit Pythonissam, illicò se ei ostendit Samuel, antequam ipsa sua carmina magica recitare, ritusque alios magicos (qui morosi & longi esse solent) ad evocandam umbram Samuelis exercere posset, ut patet ex versu 12. dicti cap. 28. lib. 1. Reg. Constat secundo ex eo, quòd Pythonissa turbata fuit, cùm vidit Samuelem comparere, antequam eum evocasset. Non ergo à Pythonissa, sed à DEO suscitatus Samuel, Pythonissæ sponte occurrit, & incantationes prævenit, tum ut eas impediret, nè dæmon specie Samuelis compareret; tum ut Saulem pro hoc magiæ crimine, aliisque sceleribus, denuntiatione mortis & cladis futuræ terreret, & castigaret, ex voluntate DEI. Ita S. Augustinus ad Simplician. lib. 2. q. 2. ubi ait: *Non est absurdum credere, ex aliqua dispensatione divina voluntatis permissum fuisse, ut non invitus, nec dominante aut subjugante magicâ potentiâ, sed volens atque obtemperans occulta dispensationi DEI, quæ & Pythonissam illam, & Saulem latebat, consentiret Spiritus Propheta se ostendi aspectibus regis, divinâ eum sententiâ percussurus.* Neque novum est, DEUM occasione illicitæ alicujus impiorum actionis aliquid per se, aut per alios facere: sic enim, cùm Baalam vellet consulere dæmonem pro Balac rege Moab, prævenit eum Angelus DEI, ac sublimem illam de Israële & Christo prophetiam per ipsummet Balaam edidit, *Numer. cap. 22. v. 32.* Sic quoque cùm Ochozias rex Israël æger mitteret legatos, ad consulendum idolum Beelzebub de vita & fanitate sua, prævenit eos, DEI ordinatione, Elias, ac propter hoc peccatum illi à DEO mortem prænuntiavit, & intentavit, *lib. 4. Reg. cap. 1. v. 16.* Samuelis ergo evocatio, & apparitio, à DEO facta est, accedente fortassis ministerio Angelorum, qui corpus illi adaptarunt.

Ad secundum argumentum respondeo, illud leve esse, & jam passim à multis cum hac, tum aliis occasionibus solutum. Verbum enim *adorandi*, neque in lingua Hebraica, neque in usu Sacræ Scripturæ significat tantùm adorationem patriæ, soli DEO debitæ; sed quamlibet venerationem & cultum, sive DEO, sive Angelis,
five

sive hominibus, cum exteriori quadam corporis inclinatione ac demissione factum, ut patet ex Genes. cap. 18. & cap. 23. & ex aliis Scripturæ Sacræ locis.

Ad *tertium* argumentum respondeo, verissimum fuisse illud, quod Samuel dixit: *Cras tu, & filii tui mecum eritis*: non enim dicere voluit, Saulem futurum secum in limbo Patrum, sed eum moriturum, & descensurum ad inferos, apud quos etiam Samuel erat, licet diverso in receptaculo. Itaque verba, *me cum eritis*, significant generatim & confusè locum statumque defunctorum, qui erat in inferioribus partibus terræ; non autem particulatim & distinctè idem receptaculum & sedem: alio enim in loco erat Samuel, nempe in limbo Patrum; in alio futurus erat Saul, nempe in inferno; in alio denique fortassis Jonathas, nempe in purgatorio. Insinuat hoc *S. Augustinus loc. cit. ad Simplician.* dicens, verba illa Samuelis non ad æqualitatem felicitatis, sed ad similem conditionem mortis referri debere; ut sensus sit: *cras eris inter mortuos, & apud inferos, ubi ego sum.*

Ad *quartum* argumentum respondeo, Samuelem fuisse inquietatum à Saule per Pythonissam, non casualiter, quasi verò Saul, aut Pythonissa eum suscitârit; sed occasionaliter, quia ad petitionem Saulis, & ad præveniendam incantationem Pythonissæ, Deus suscitavit illum, & è loco quietis in terram eduxit, ad Saulem objurgandum, & malo mortis castigandum.

Ad *quintum* argumentum respondeo, DEUM priùs non respondisse Sauli, *neque per Somnia, neque per Sacerdotes, &c.* quòd indignus esset divino responso, & ut inde cognosceret se despectum à DEO, & à facie ipsius rejectum. Postea verò respondit illi per Samuelem, ut detestabilem ejus impietatem in Pythonissa consulenda insuper admissam damnaret, simulque futuram cladem & mortem denuntiaret, per illum ipsum, cui dum viveret, nomine DEI imperanti obedire noluerat. Itaque responsum accipit, non ad consolationem, sed ad majus tormentum, in pœnam novi insuper sceleris admissi, dum pythonissam consuluit.

Ad *Sextum* argumentum respondeo, Samuelem indicasse Sauli sententiam à DEO decretam, missum ab eodem Deo; quod alii etiam Prophetæ impiis fecerunt. Quod si Saul inde desperandi causam assumpsisset (quod non constat; non enim ex veniæ à DEO obtinendæ desperatione se occidit, sed ex metu, ne in manus hostium deveniret) id non Prophetæ, sed propriâ culpâ fecisset.

Ad *Septimum* argumentum respondeo, jam dictum sæpius Samuelem non ad Pythonissæ, sed ad DEI mandatum compartuisse. Causæ autem idoneæ, ob quas id voluit DEUS, jam sunt indicatæ.

P A R S IV.

DE VARIIS SPECTRO-
RUM CONDITIONIBUS.

Vera Spectra dari, eaq; Spiritus esse vel Angelicos, vel humanos, ex hætenus disputatis constat. Nunc variæ illorum conditiones sunt examinande: ut, quænam frequentius appareant; unde constare possit, utrum adsint *αὐτοπροσωπίως* seu in propria persona, an *ἑτεροπροσωπίως* seu in persona aliena; quibus de causis, quibus maximè temporibus, quibus hominum generibus, quibus modis ac formis sese hominum sensibus offerant; aliq; hujusmodi. Sit igitur

CAPUT XXVI.

Quanam Spectra frequentius appareant, & homines ac loca infestent.

Brevissimè perstringam multa, ut nihil omittam eorum quæ ad Spectra pertinent, nec tamen prolixitate nimiam molestiam creem Lectoribus. Itaque

Spectra
quanam
frequentius
appareant.

I. Quod ad Spiritus Angelicos spectat, tametsi certum sit ex dictis tam hoc, quàm præcedenti Libro, & bonos Angelos, & malos apparere hominibus posse, ac solere, variis sub formis; tamen qui spectrorum vicem subeunt, hoc est, qui homines terrent, & loca reddunt infesta, mali potius quàm boni sunt Angeli. Ratio ex dictis patebit, cum de causis seu finibus, ob quos Spectra apparere permittuntur, agemus infra cap. 33.

II. Ad Dæmones quod spectat, diximus lib. præcedenti cap. 11. & 12. non omnes nunc in inferno, saltem perpetuò usque ad extremi iudicii diem, degere, sed multos in aëre, in aquis, in cavernis Terræ, aliisque circa Terram locis habitare; quod etiam, confirmavimus variis exemplis hoc libro cap. 7. & seqq. Ajo igitur, omnes quidem cupere viventium rebus interesse, homines terrene, & loca reddere infesta; quia omnes cupiunt inferno excedere, utpote molestissimo carcere; omnes hominibus nocere, quibus modis possunt, utpote quibus infensissimi sunt: non tamen id omnibus à DEO permitti videtur, sed iis tantum, vel saltem potissimum, qui extra infernum in variis locis circa Terram versantur. Ratio quæ me movet, est, quia ex una parte dæmones qui inferno sunt mancipati, pro libitu excedere non possunt, non secus ac alii apud nos malefactores ob delicta sua carceribus mancipati; alioquin enim & frequenter excederent, & semper exessent, tum ut infernalis carceris supplicium effugerent, tum ut hominibus nocerent: ex alia verò parte nulla apparet causa, ob quam DEUS permittat ut inde egrediantur, ad homines & loca infestanda, cum hoc sufficienter præstari queat ab aliis dæmonibus inter homines habitantibus.

Dæmones
quanam
frequentius
appareant
hominibus.

III. Quod

Animę de-
functo-
rum quę
nam fre-
quentius
appareant.

III. Quod ad humanos spiritus attinet, credibile mihi videtur, rariüs damnatorum hominum spiritus interesse viventium rebus, & molestias excitare, quàm hominum purgandorum. Ratio est eadem ferè quę antea, quia neque ipsi sponte suã excedere possunt inferno, utpote non minüs quàm dæmones, illi velut carceri sceleribus suis digno à DEO mancipati: neque causa satis efficax apparet, cur DEUS permittat, ut frequenter vel excedant per se, vel à dæmonibus inde educantur, cum per dæmones efficere queat DEUS, quod per illos vellet. Cum ergo sæpius defunctorum hominum spiritus apparere soleant, ut ex allatis supra exemplis ac testimoniis patet; sequitur frequentius apparere purgandorum spiritus, quàm damnatorum.

IV. Inter damnatorum porrò spiritus illi potissimum apparere videntur, Dei permissione, qui graves exercuerunt tyrannides in subditos, vel innocenter ab aliis fuerunt in peccatis suis occisi, vel gravissima aliqua scelera commiserunt. Patet ex historiis in præcedentibus allatis. Inter purgandorum verò spiritus illi frequentius, ad auxilium à vivis petendum, apparent, qui misericordes fuerunt in egentes, dum viverent; & qui ære alieno obstricti decesserunt, hæredibus commisso onere restituendi. Patet etiam ex varijs historijs.

C A P U T XXVII.

Unde constare possit, Spectra, quę apparent, esse dæmones, vel humanas animas.

Suprà cap. 14. & alibi sæpe diximus, aliquos in ea persuasione esse, ut putent, humanos spiritus nunquam *αυτοπροσωπως* seu in propria persona viventibus apparere, sed semper *ετεροπροσωπως* seu in persona aliena, nempe Angelorum, maxime malorum. Adducunt testes *Sanctum Chrysostrum* Homil

Homil. ult. de Lazaro, & aliis nonnullis locis, *Tertullianum* lib. de Anima, *Athanasium*, aut quisquis Auctor est qq. ad Antiochum q. 11. & 13. *Isidorum* lib. 8. Etymolog. cap. 9. *Theophylactum* in cap. 8. Matthæi. Rationes adsignant, Primò, quia via aperiretur multis erroribus ac deceptionibus; ut animas putaremus spectra illa, quæ revera dæmones forent. Secundò, quia nulla est necessitas, nulla utilitas apparitionum à defunctorum animabus ^{αυτοπροσώπως} factarum. Tertio, quia explicari non potest, quâ ratione animæ possint in corporum formis apparere, tumultus excitare, aliaque similia præstare, quæ à spectris fieri scimus.

Nos in præcedentibus capitibus concessimus, non semper animas esse, quæ animæ nobis videntur, aut quæ se tales esse asserunt; sed sæpe dæmonum fraudem intervenire: qui cum se in Angelos lucis transformare, & non tantum Sanctorum, sed Christi ac DEI ipsius personam mentiri possint ac soleant; mirum videri non debet, quòd defunctorum quoque personas induant. Certè qui Necromanticis carminibus exciti se sistunt hominum conspectui, dæmones sunt hominum recti specie, non ipsi homines, cum dæmones in defunctos potestatem non habeant, ut quovis tempore, loco, occasione, & fine, hominum conspectui illos statuant, seu inferno addicti sint, seu purgatorio. Quis enim credat, homines, non dæmones fuisse, quos Osthanes, Necromantiæ expertissimus, teste *Plinio lib. 30. cap. 2.* revocavit? & quem Appion per cynocephaliam herbam, quæ in Ægypto dicitur Osyrites, evocatum interrogavit, quâ patriâ Homerus, quibusvè parentibus esset genitus? item qui excitus ab Erictone veneficâ, apud Lucanum, denuntiavit Sexto Pompeio, exitum Pharsalicæ pugnæ?

Asseruimus nihilominus, sæpe defunctos apparere, etiam ^{αυτοπροσώπως} seu in propria persona. Probavimus id historiis ac testimoniis omnium temporum, ac locorum. Testes ergò à contraria sententia adducti tantum volunt, animas non apparere virtute propria, & pro libitu suo, sed DEI permissione ac virtute, ut supra etiam diximus ex S. Augustino.

Signa discernendi Spiritus apparentes.

Nunc ulterius Afferimus , tamen verè difficilis sit Spirituum hujusmodi discernendorum ratio , nec cuivis concessa ; non esse tamen signa , à doctis , prudentibus , & experienciâ frequentè instructis hominibus tradita , quæ vel singulatim sumpta , vel cum aliis juncta , in re dubia nobis præluceant. Tradidit illa olim *Bertramus Episcopus* lib. de illusion. dæmon. *Joannis de Indagine Carthus.* lib. de apparitione cujusdam defunctæ , *Jacobus de Chusa* lib. de apparitionibus Spirituum , *Peltanus* de Purgator. cap. 5. *Petrus Thyreus* lib. 1. de apparition. Spirituum , c. 16. & lib. de Locis infestis part. 2. cap. 1. & seqq. *Delvius* lib. 2. Disquisit. Magic. q. 26. sect. 3. Ex his sequentiâ desumpsimus signa , non quidem omnes spiritus qui apparent , discernendi , sed illos solum qui spectrorum nomen merentur , hoc est , qui homines , aut loca , aut utraque infestant. Itaque

I. Si Spiritus qui apparent , & de quibus dubium est , humani né sint , an dæmoniâci , si inquam signum crucis , nomen JESU , vel MARIÆ , vel aliorum Sanctorum , eorumvè reliquias , agni DEI ceream effigiem , lustralem aquam , benedictum panem , salem , cereum , & alia hujusmodi Sacramentalia , vel Catholicæ religionis symbola fugiant , aut detestentur ; si postquam quod semel exegerunt , præstitum fuit , rursus urgeant ut præstetur ; probabile est dæmones esse , aut damnatorum animas. Ratio est , quia id docuit frequens apud Catholicos pios , & ab omni superstitione , omniqûe fallendi animo alienos , experientia antiqua & recens ; quam omnem repudiare , non est hominis veritatem indagare volentis. Scio Novatores , & ab Ecclesia Catholica Segreges , ridere similia ; sed hos nil moror. Pergo.

II. Si Spiritus qui apparet , dicat se esse animam damnati , suspendendum est judicium , aut pro diabolico habendus. Ratio est , quia rarò , ut præcedenti capite dixi , damnatorum animæ apparent : & quia nullum incurritur periculum , vel ullum infertur nobis , aliisvè damnum , sive judicium suspendamus , sive dæmonem esse credamus : nec enim beata , aut purgatorio addita potest esse anima , quæ damnatam se esse asserit.

III. Si

III. Si prætexit apparitioni causam falsam, vel malam, ut si dicat, se apparere coactam vi conjurationis magicæ, vel ut revelet, aut interroget curiosa, parum necessaria, aut quæ nesciri expediret; dæmon est, aut certè malus spiritus. Ratio per se patet, quia nec beatorum, nec purgandorum animæ talia faciunt.

IV. Si oratio ejus est manifestè falsa, superstitiosa, malesuada; si desperati, superbi, libidinosi, vindictæ appetentis, aut aliter perturbati animi ostentationem præ se ferat; malus est spiritus. Ratio est eadem.

V. Si appareat formâ non humanâ, sed canis, hirci, serpentis, suis, draconis, bufonis, vel similium animalium, aut nigri Æthiopis apud non Æthiopes; malus est genius. Si verò humanâ formâ appareat, considerandæ sunt aliæ circumstantiæ, ut capitibus sequentibus dicemus. Ratio primi clara est, quia bonos spiritus sub tam tetrâ & monstrosâ apparere indecens est, & alienum à fine, quem præfixum in apparitionibus suis habent. Ratio secundi patebit ex sequentibus, in quibus melius relata signa examinabuntur, & alia insuper adsignabuntur.

C A P U T XXVIII.

De modis quibus Spectra præcipuè homines & loca infestare solent.

NOn uno modo Spectra se manifestare, ac infestare homines & loca, constat ex relatâ toto hoc libro historiis. Nam aliquando percipiuntur visu, aliquando solo auditu, aliquando tactu, aliquando aliis modis.

*Spectra
variis modis
perci-
piuntur ab
hominibus,*

§. I. Spectra visui objecta.

Visui variis formis sese objiciunt, præcipuè tamen aut sub specie humana, aut brutorum animantium, aut horrendorum monstrorum; aliquando etiam sub aliis formis.

Spectra sub humana specie visa.

Spectra
sub huma-
na specie
visa.

IN forma humana apparere, docent innumera ferè exempla, toto hoc libro relata. Et quidem aliquando apparent *sub ea specie, quam viventes homines habuerunt.* Ita apparuit Spiritus Paschalisii, de quo cap. 11. quem ob id statim agnovit Germanus Episcopus Capuanus. Item Spiritus Agrippæ matris Neroni filio, de quo cap. 14. & spiritus Julii Cæsaris (vel potius dæmon ejus loco) Cajo Cassio, de quo cap. 2. §. 3. & umbra matris Taciti ac Floriani, de qua ibidem: & spiritus Ludovici Alodisii patris Secretario filii, de quo cap. 3. & spiritus mariti amitæ Melanchthonis, de quo ibid. & spiritus coci Militis Rheni eidem Militi, de quo cap. 4.

Huc spectat quod refert *Olaus Magnus lib. 2. cap. 3.* esse in Islandia Insula, circa polum arcticum, promontorium perpetuis ignibus instar Ætnæ montis æstuans; ibique submerforum, sive alio violento casu occisorum spectra sese offerre congressibus notorum hominum, tam manifesta, *ut tanquam viventes accipiantur ab ignavis mortis illorum;* nec deprehendi errorem, priusquam disparuerunt umbræ. Aliquando *sub tristi, & matie quasi confecta imagine sese spectandos præbent.*

Talis fuit Spiritus, qui Athenis Athenodoro philosopho apparuit, de quo cap. 2. & qui Corinthi apparuit Arignoto, de quo cap. 16. & qui apparuit Juliano Cæsari antequam occideretur, de quo c. 2. & qui amico Alexandri ab Alexandro in hospicio, de quo cap. 3. Spectrum quod Curtio Ruffo apparuit, de quo cap. 2. §. 1. habebat *mulieris formam humanâ grandiore, ac pulchriorem:* quod Julio Cæsari prope Rubiconem, de quo ibid. §. 2. *Tritonis formam habebat eximie magnitudinis:* quod Dioni, de quo ibid. *femina erat grandis, Furia tragica persimilis:* quæ in campis Marathoniis, *pugnantium virorum species reserebant;* aliud ibidem *viri agrestis;* aliud

diximus cap. 2. Miles Uratislaviae cum aliis multis vidit *Draconem horribilem, fumum & ignem spirantem*, ut diximus cap. 5. S. Antonius vidit daemones sub formis leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentum, scorpionum, pardorum, urforum, ut diximus cap. 7. Sub iisdem formis spiritus molestos fuisse Guthlaco Anachoretæ & Confessori, testatur *Wilhelmus Ramesey* Anglus apud Surium tom. 2. & Wilhelmo Pictaorum Comiti ac Eremitæ, ut habet in ipsius vita *Theobaldus*: & Sabæ Abbati, ut est apud *Metaphrasten* in Cyrillo, qui ejusdem res gestas scripsit. Sic ipsorum quidam molestus fuit bubulcis sub speciei *tauri*, in fundo Barbiliano, teste *Jo. Diacono* in vita S. Gregor. lib. 4. cap. 93. Alius sub specie *bovis cornupeta* S. Catharinæ, filiae Brigittæ, apud Surium tom. 2. Alius in forma *serpentis* adolescenti, qui S. Nicetam consilium rogaturus accedebat, apud Surium tom. 2. Alius in forma *merula* avis, Machario Alexandrino, apud Palladium in vita duorum magnorum Machariorum. Alius in forma nunc *passeris*, nunc *simia* S. Dominico, ut scribit Theodorus de Apoldia in eius vita lib. 3. cap. 7. Alius in forma *canis*, religioso cuidam, teste Jo. Diacono in vita B. Gregorii lib. 4. cap. 89. Alius sub forma *arietis*, Duci cuidam sepulchrum Domini visitare cupienti, ut habetur in Prato Spirit. cap. 49. Adamo illi, de quo cap. 9. apparuit demon, inter alias formas, sub *asini* specie.

Spectra sub monstrorum specie visa.

Spectra sub
monstrorū
specie visa.

S. Antonio visus est diabolus, teste *S. Athanasio* in eius vita, eā fermè formā, quā describitur à B. Job. cap. 41. *Oculi enim ejus erant sicut species luciferi; ex ore ipsius procedebant lampades ardentes; crines incendii spargebantur; ex naribus egrediebatur fumus, quasi fornacis aestuantis ardore carbonum; halitus ejus ut pruna; flamma vero ex ore ipsius glomerabatur.* An huc pertineat Hippocentaurus, id est, *homo equo mixtus*; & Satyrus, id est, *homunculus ad uncis naribus, fronte cornibus asperatā, pedibus caprinis* (quos idem S. Antonius vidit in itinere ad S. Paulum primum eremitam, teste S. Hieronymo)

nymo) examinabimus in lib. de Mirabilibus monstrorum. Huc spectat monstrum Cracoviensis lacus, de quo cap. 8. & forma diaboli, qua se B. Dominico exhibuit in specie *lacerte deformis, duo grandia capita gerentis*, ut in ejus vita legitur lib. 3. cap. 7. & quæ terruit Marinam Virginem, cui se exhibuit per modum *draconis multicoloris, & serpentibus per totum corpus cincti*, ut testatur frater ipsius S. Gregorius Nyssenus. Illa quoque, qua *centimanus & centipes* aggressus est S. Brigittam puellam adhuc teneram, teste Surio tom. 4. Et illa, quæ in Præmonstratensi monasterio se cuidam Religioso exhibuit, *tria capita* ostendens, & SS. Trinitatem se esse contestans, ut refert Sigebertus circa annum Christi 1125.

§. II. Spectra auditui objecta.

Multa Spectra non tantum visu, sed etiam auditu, aut certe solo auditu percipiuntur. Quædam enim agitato solum aëre præsentiam suam insinuant; alia strepitus excitant; alia incendunt, screant, gemunt, vociferantur, rident, similiaque faciunt. Sæpe domus infestas inhabitantes putant noctu ollas, patinas, orbes, mensas subverti, & per scalas dejici; manè tamen factò nihil loco motum deprehendunt. *Lavaterus* lib. de Spectris p. 1. cap. 16. asserit, quosdam Spiritus evulsam è cardinibus januam abjecisse, & omnia in domo evertisse ac turbasse, nec postea loco suo reposuisse. Idem ait, noctu in monasteriis, & locis aliis solitariis audiri strepitum instar vietorum, vasa vinaria religantium; aliorumque opificum opificia sua exercentium. Et quando extruuntur novæ domus, vicinos noctu audire fabros lignarios, cæmentarios, & alios opifices non aliter omnia tractare, quàm si labori diurno intenti essent; cum tamen constet omnes ab opere cessasse.

Spectra
auditui
objecta;

Nunc exemplis rem confirmemus. Spectrum Atheniense, de quo cap. 2. §. 1. & Herbipolense, de quo c. 5. & Corinthiacum, de quo cap. 16. *catenarum strepitum excitabat*. Quod ego audivi, *scamna & sedes evertere* putabatur. Virunculi domestici, de quibus lib. 1. cap. 38. *solo strepitu*, quo aliquid facere

sc

se simulant, deprehenduntur; quamvis interdum cachinnos edant. Spiritus familiaris Drepanitanus, de quo cap. 37. *lascivè canebat*, & domesticos *clamoribus* præmonebat, loquebatur, & alia faciebat, quæ solùm audiebantur. In fodinis metallicis dæmones montani se *flatu* prodiderunt, ut vidimus lib. 1. cap. 38. In arce Sterlini Scotiae, ut diximus cap. 12. *gementes & clamantes* noctu audiebantur. In domo, quam inhabitabat Alexander ab Alexand. nocturni audiebantur *tumultus*, & *horrendi fremitus cum ejulatione, stridulaq; vocis sono*. In Bochnensibus Salinis exaudiebantur. *canum, gallorum, & aliorum animalium voces*, ut vidimus cap. 13. In Monasterio Virginum Werteli, quod, ut vidimus cap. 15. à spectris infestabatur, observabatur *incessus ingemiscens, velut hominis aegroti*, & *audiebatur vox* evocantis ad se virgines. Nocturna spectra apud Aquilonares populos circumfundunt viatores & armentarios *mirifico concentu*. Dæmon familiaris Drepanitanus, de quo cap. 37. §. 1. jaciebat saxa prægrandia, nullius tamen detrimento: & vasâ domestica altè jaculans, non frangebatur.

Lavaterus lib. de Spectris p. 1. c. 17. refert ex Felice Malleolo lib. de Nobilitate cap. 30. in historia Rodolphi regis Romanorum extare, quòd Rodolphus, cum prælio Othocarum regem Bohemiae vicisset, in campo ubi prælium commissum fuerat, pernoctavit, quòdque intempestâ nocte lemures seu spectra exercitum *horribili clamore & tumultu* turbarint. Fuisse autem spectra, hinc apparuisse, quòd fumi instanter disparuerint.

Idem ex eodem cap. 33. scribit, Anno Domini 1444. ante fortissimam illam pugnam, quam pauci Helvetii contra ingentes Ludovici Delphini Franciæ copias, prope mœnia urbis Basileensis commiserunt, aliquot noctibus circa illa loca auditos esse *militum clamores, armorum sonitus, pugnantium strepitus, &c.*

Theodoretus in Vita S. Jacobi cap. 21. apud *Baronium* tom. 5. circa Annum Domini 424. refert de seipso, cum inimicus esset Marcionistarum hæreticorum, eosque persequeretur; talem noctu vocem audivisse. *Cur tu bellum geris cum Marcione?*

Cur hanc pugnam adversus eum suscipis? Quanam te unquam affecit molestia? Desine belligerare; desine à malevolentia; aut disces experientia, quantum bonum sit quies, &c. quæ alibi dabitur.

Gregorius Turonensis de peste inguinaria à civitate Trevirensi depulsa scribens, hæc habet in vita S. Nicetii. Cùm lues inguinaria Trevericum populum in circuitu civitatis valde vastaret, & sacerdos DEI Nicetius pro ovibus commissis DEI misericordiam imploraret assiduè; factus est sonus de nocte magnus, tanquam tonitruum validum, super pontem amnis, ita ut putaretur urbs ipsa absorberi. Cùmq; omnis populus exterritus in lectulis resedisset, lethiferum sibi interitum operiens; audita est in medio vox una cæteris clarior, dicens: Et quid hæc, ô socii, faciemus? Ad unam enim portam Eucharis Sacerdos observat; ad alteram Maximinus excubabat; in medio versatur Nicetius. Nihil hic ultra prevalere possumus, nisi sinamus hanc urbem eorum tuitioni. Hac auditâ voce, statim morbus quievit, &c.

Cardanus lib. 19. Subtilit. ex Erasmo Roderodamo, refert historiam, quam hic ex Henrico Glareano audiverat, de oppido Schiltach, octo milliaribus Germanicis à Friburgo distante, dæmonis fraude in cineres penitus redacto, Anno Christi 1533. quarto Idus Aprilis, die Jovis ante Pascha. Demon, inquit, sibilum signum dedit è quadam adium parte. Caupo suspicans esse furem, ascendit, & neminem reperit. Sed idem signum rursus ex altiore cænnaculo redditum est. Et huc conscendit caupo, furem persequens. Cùm nec illic quisquam appareret, sibilus auditus est è fastigio fumarum. Illic tetigit cauponis animum, esse dæmoniacum quid: jubet suos esse presenti animo. Acciti sunt sacerdotes duo: adhibitus exorcismus. Respondit se esse dæmonem. Rogatus quid illic ageret, ait se velle exurere oppidum, &c. Paulò post, totum oppidum conflavit.

Joannes Curopalates in Histor. Basilii & Constantini fol 97. sequentia refert. Hoc tempore, inquit, incredibile prodigium accidit in Tracensium regione, ad radices montis Cuzza, ubi fons

est pulcherrimus, & limpidissima aqua. Vox quadam audiebatur miserabilis, cum lamentis, & veh, & ploratu, & mulieris ejulatus similis; idq; non semel, aut iterum, sed à Martio mense usque ad ipsum Junium, dies noctesq;. Cùmq; abiissent quidam locum exploratum, ubi vox illa emittebatur; ejulatus aliò evasit. Huc spectat historia, quam supra cap. 7. ex eodem Auctore retulimus de Spectris, nuntiantibus Syracusas esse captas. Item quod retulimus cap. 15. de Spiritu testudine ac citharâ Moniales ad choreas provocante.

§. III. Spectra tactui objecta.

Spectra
Tactui ob-
jecta,

Variis etiam modis Spectra tactui se objiciunt. Aliquando enim sine ulla corporis læsione, & sine doloris sensu tangunt: aliquando tactos propellunt, protrudunt, & præcipientes agunt: aliquando urunt, aut verbera infligunt: aliquando ipsam necem inferunt: aliquando non corporibus tantum, sed bonis etiam fortunæ incommodant: denique aliquando ad stuprum compellunt.

Spectra sine læsione tangentia.

Ad primum modum, quo sine corporis dolore & læsione tangunt, pertinet, quando dormientibus lectum detrahunt, aures vellicant, manus capiti ac faciei admovent, &c. Huc pertinet quod narravimus supra cap. 3. de amico Alexandri ab Alex. in cujus lecto se spectrum collocavit, ad eum propè accessit, quasi eum amplexibus petiturus. Item quod retulimus cap. 2. §. 1. ex Plinio secundo, de fratre liberti sui, & de puero quodam, quibus capilli fuere à spectro detonsi. Item quod de familiari demone patris Cardani retulimus supra cap. eodem §. 2. quod manum supra Cardani faciem ponebat, & digitum in os ingerebat.

Spectra alios propellentia & præcipientia.

Ad secundum modum, quo propellunt, & præcipientes agunt, pertinet quod diximus cap. 16. ex S. Augustino de Spiritibus domum Hesperii vexantibus. Item quæ ex Gregorio Presbytero de aliis Spiritibus retulimus ibidem. Sensit & similes molestias Otto Imperator, qui à Spiritibus è proprio lecto aliquando exturbatus fuit, ut vidimus cap. 14. Sensit operarius in fodina Georgiana, quem

quem ex infimo loco ad supremum , non sine corporis attritu sub-
vexerunt , ut diximus cap. 38. Sensit S. Nicolaus Tolentinas , quem
improbis spiritus nunc in terram prostravit , nunc fustibus excep-
pit , nunc dirè ad angulos allisit , ut scribit in ejus vita *Surius tom. 5.*
Sensit Euphrasia virgo , à spiritu malo ex tertio solario aliquando
præcipitata , aliquando etiam in puteum dejecta , ut in ejus vita
narratur apud eundem *Surium. tom. 2.*

Ad tertium modum , quo *ustione & verberibus* affligunt , spe- Spectra
alios ver-
berantia,
ctat , quod diximus cap. 3. de Nerone Imperatore , qui confessus est ,
se non præsentia solùm matris interfectæ molestari , sed etiam ver-
beribus Furiarum , & ardentibus tædis cruciari . Virginibus Wer-
telensibus sæpe particulæ carnis ex corpore detrahebantur ; &
nunc tibie , nunc brachia in adversam partem torquebantur , ut
vidimus cap. 15. Nobilis Hispanus à Spectro loris crudelissimè
fuit cæsus , ut ex Delrio retulimus cap. 4. Euphrasia , cujus pau-
lò antè meminimus , ab immundo spiritu aliquando miserè fau-
ciata fuit , aliquando oleo bulliente perfusa . Alia exempla in
præcedentibus inveniet Lector , maximè cap. 13. & libro 1.
cap. 38.

Ad quartum modum , quo necem inferunt spectra , pertinet Spectra
necem in-
ferentia.
quod diximus suprà cap. 11. ex vita Gregorii Neocæsariensis de
Spectro , quod in balneis omnes vespere ingredientes gravissimè
affligebat , & occidebat . Et quod ibidem ex Prochoro retulimus
de Spectro , quod in thermis Ephesinis inter alios multos , quos
singulis annis suffocabat , occidit filium Dioscoridis . Dæmon
metallicus Annebergicus in fodinis interfecit uno flatu amplius
duodecim homines , ut vidimus cap. 38. lib. 1. Hudekin in
diœcesi Hildesheimensi strangulavit puerum sibi insultantem ,
ut vidimus cap. 16. Huc referri potest horrendum exemplum ,
quod retulimus lib. 1. cap. 37. de quodam Ludimoderatore : &
alibi de caupone pejerante , quem dæmon caufidici specie abstulit .
Item illud quod refert *Michaël ab Isselt* contigisse Anno 1584.
Historiæ suæ in pago Apeldorn . *Duo nobiles Germani , inquit , Germani
ordinibus militantes , inter se convenerant , ut vino adusto sese duo à dia-
tamdiu ingurgitarent , donec alter illorum exspiraret . Si quis bolo abri-
pior*

prior surgeret, in eum diabolus potestatem haberet. Accidit dum strenuè hac lege potarent, mercatorem forè illac transire; quem, ut se tertium adjungeret, coegerunt. Invitus ille huc inductus est, mortisq; metu. Paulo post malignus spiritus ingressus locum, ubi sedebant, utrique cervicem fregit. Huc præterea spectat historia, quam ex Sifrido Presbytero Misnensi lib. 2. Epitomes suæ, affert Thyraus lib. de Locis infestis cap. 19. num. 16. his verbis.

Adole-
scens à dia-
bolo oc-
ciditur.

Anno 1260. studiosus quidam miserè deperibat puellam. Cùm aliâ ratione non posset, ipsius sibi copiam fieri per Necromanticum, datâ pecunia summâ, cupit. Hic se, adolescentemq; circulo includit, severissimè, ne eundem egrediatur, imperans. Mox ad conjurationes converso, plurima se species phantasmatum offert; tandem ipsa quoque quæ quærebatur, imago puella. Hic adolescens, libidine victus, præcepti immemor, manum extendit, amatam apprehensurus; sed maximo suo malo: siquidem à Spiritu nequam parieti allisus, miserè exhalat animam.

Huc denique spectat, quod memini me sæpè audivisse, ac legisse, ni fallor, apud Joachimum Rheticum, de quodam, qui ut motum mirabilem planetæ Martis agnosceret, diabolo se devovit, si eò deferretur, ubi rem propè inspicere liceret: his enim cogitationibus ac desiderijs intentus cùm in cubiculo suo sedet, à spiritu quodam arreptus capillitio, cubiculi tholo alliditur, ac ter quater vè circumactus, in terram cum impetu deturbatur, his additis verbis: *Sic est motus Martis.*

Spectra
bonis for-
tunæ in
commo-
dantia,

Ad quintum modum, quo bonis fortuna incommodant, pertinet id, quod diximus suprâ cap. 16. de Spiritu, qui Hesperii domum infestabat, & non tantùm hominibus erat molestus, sed etiam animalia affligebat. Qui à Theodoro Sicæorum Archimandrita pulsus fuit, mulierum telas, præter alia, rumpebat, ut diximus ibidem. Qui in agro Bingenfi sæviebat, horrea & casas rusticorum incendebat, & ad extremam paupertatem miseros redigebat, ut diximus cap. 8. Qui sibilo in oppido Schiltach se prodebat, totam urbem incendit, ut paulò antè diximus. Virginibus in Monasterio prope Xanctas velamen capitis abripiabatur, ut diximus cap. 15. Spiritus Pictavii in Parochia S. Pauli frangebatur cyathos

thos & vitra, ut diximus cap. eodem. Alius, ut ibidem dictum, equos è stabulo eductos, agebat præcipites?

Ad sextum modum, quo *stuprum intentando, aut inferendo* Spectra
stupra in-
tentantia. *infestant homines* diabolici spiritus, pertinent ea, quæ diximus lib. 1. cap. 21. & 22. de dæmonibus incubis ac succubis. Hujus rei exemplum contigit in oppido Flandriæ Boerburgi, haud procul à Gravelinga, anno Domini 1587. ubi post quatuor annorum, molestias, quas vir doctus ac pius, Joannes à Porca, ibidem Plebanus, cum castissima sorore passus est; tandem spiritus immundus compti adolescentis personam induit, & sororem solam domi deprehensam primò muneribus, deinde minis ad stuprum, sollicitavit; tandem etiam, ubi sic nihil proficit, vim Virginis pudicitiaæ afferre cœpit: & perfecisset, nisi superveniens frater sororem ex dæmonis manibus eripuisset. Historiam narrat *Thyræus* loco proximè cit. n. 7. ex Appendice ad Historiam dicti anni Michaëlis ab Isselt.

similia duo addit ibidem *Thyræus* ex Cæsario, quorum alterum Bonnæ in Diocesi Coloniensi contigit, alterum Prumiæ in Eiflia. Bonnæ, inquit *Thyræus*, *cùm quidam filia sue pudicitiaæ timens, illam in solario domus sue, si quando exiret, includeret; spiritus in forma adolescentis ad virginem ingressus, cum illa rem habuit. Egerrimè tulit illa se à Spiritu deceptam, tantùmquæ non in furorem rapiebatur. Pater filia casum miseratus, ut impofterum à Spiritu molestia libera esset, ipsam aliò misit. Apparet mox demoni parenti, uxorem suam repetens, & stomacho abundus ita pectus ipsius percussit, ut post sanguinis vomitum tertiâ die exspiraverit. Prumiæ verò non fœmina, sed vir diaboli versutias expertus est; verum tamen justâ suâ culpâ. Sollicitaverat ille puellam, ut ad se intempestâ nocte libidinis explenda causâ, veniret. Venit non illa, sed in illius forma spiritus nequam, fœdumquæ concubitus perficit. Prius illud Cæsarius cap. 8. postèrius c. 10. lib. 3. recenset.*

Addit his *Thyræus*, quod *Sozomenus* in Trip. lib. 8. c. 1. refert de Apelle eremita & simul fabro ferrario. Huic, cùm nocte quadam fabrilem artem exerceret, apparuit dæmon, sub forma speciosæ mulieris, invitans eum ad turpem libidinem, nec non ad labefa-

Andam corporis, & vitæ, quam diu coluerat, puritatem. Statim ille ferrum, quod elaborabat, è fornace extrahens, in faciem eam percussit. Et dæmon stridens, ac ingemiscens, procùl aufugit.

Menippus
Lycius à
dæmone
mulieris
specie de-
cipitur.

Placet hoc loco addere historiam miram, quam recitat *Cælius Rhodiginus* lib. 29. cap. 4. de quodam Menippo, his verbis. *Fuit Menippus Lycius annos natus quinque & viginti, ingenio haud inscito, corpore item multâ exercitatione valido, ita ut formosi athleta liberalisq; speciem præ se ferret. Hunc peregrina muliercula plerique amoribus irretitum putabant. Ea verò, ut tum videbatur, speciosa quidem erat, & præmollicula, nec non divitiis ubertim fulta; ceterum ea omnia ostentationem modo exhibebant, veri suberat nihil. In ejus se familiaritatem ad hunc modum insinuisse ferebatur. Pergebat quandoque Menippus Corintho Concheas solus: ecce phantasma quoddam illi occurrit, quod se in mulieris speciem conformaverat; atque ex manu apprehendens Menippum, jam pridem inquit se illius amore teneri implicitam: esse verò se genere Phænissam, & in suburbano quodam juxta Corinthum habitare; idq; etiam digito monstrans, illuc veniret, hortari cepit. Quod si, inquit, feceris, intentam musicis invenies me, & vinum bibes quale non sape aliàs, nec te rivalis ulla vellicabit suspicio: pulchra siquidem pulchro contenta vivam, & moriar. His blanditiis delentus adolescens, etiamsi philosophia mysteriorum haud expers, amoribus tamen obniti oblectariq; non valens, vesperi ad mulierem pergit, ac frequenter deinceps, perinde ac ad suas delicias. Necdum enim, cujusmodi phantasma esset, callebat. Id intuitus vir quidam (ut ipse interpretor) magus, aut philosophus, ut tum creditum est, & summæ gravitatis ac prudentiæ, primò statuarii instar Menippum inspectans, hominem expendebat, contemplabaturq;. Ubi verò rimatus abunde est visus: O formose! inquit, & à formosis expetite mulieribus, ὄντι δάμνεις καὶ οὐ δάμνεις, id est, serpentem confoves, & is te. Cum in iis mirabundum animadverteret Menippum; hoc proinde, inquit, dixi, quoniam mulier est tibi, quæ uxor non est. Sed rogo te, ecquid ab illa te amari putas? Per Jovem, inquit Menippus, & quidem eximie. An igitur, inquit is, eam tibi in matrimonium adscisces? Equidem, re-*

Dæmonis
succubi
historia
mira.

spondit:

spondit : quid enim jucundius , quàm amantem ducere ? Quando, inquit ille , futuras opinaris nuptias ? Citò , ait ; vel fortasse cras. Id cum vir ille inaudisset , observans convivii tempus , cum jam vocati prestò forent , posteaquam illuc & ipse perrexit : Ubinam , inquit , mulier est , cujus causà convivium celebraturi convenistis ? Tunc Menippus : Propè adest , inquit. At is : argentum hoc , & aurum , ceteraq; domus hujus ornamenta , tuane , an mulieris sunt ? Mulieris , inquit ; ac semilaceram & pilarem omnino vestem ostendens : Tales mei , inquit , cultus sunt. At ille ad eos qui aderam conversus : Tantali , inquit , hortos videtis , qui , sicuti ab Homero proditum est , speciem quidem praserunt aliquam , cum tamen sint nihil. Ejusmodi verò ornatum hunc omnem concipiat licet : neque enim quæ videtur materia ulla subest , sed simulacrum modò est , ac imago. Quod ut verum sciatis , bella hæc sponsa , una est τῶν ἐμπροσῶν , αἱ λαμίας τὲ καὶ μормολυκίας οἱ πολλοὶ ἠξάνται , hoc est , ex Empusis , quas lamias & mormolycias plerique putant. Sunt autem in amorem & Venerem proclives , & humanas carnes vehementer expetunt , Venerorumq; cupidine alliciunt multos , quos deglutiant mox. Hæc verò audiens illa : Age , inquit , meliora loquere : atque inde offensior ac perturbatior philosophos paulò procacius proscidit , eos omnes delirare inquit. Ubi verò aurea supellex , & imaginarium argentum , velut fumus effluxère , administrig; , & coqui , ac reliqua familia increpita evanuit ; lamia lacrymanti jam similis rogabat , ne se torqueret , neve quid esset , fateri cogeret. Illo autem acriter instante , nec se dimissurum asserente , tandem sese lamiam confessa est , & voluisse Menippum voluptatibus delinitum obvolvere , ut ejus postea corpus deglutiret. Esse namque sibi per familiare , formosorum vesci corporibus , ubi ad summam sanguinis abundantiam venissent. Hactenus Rhodiginus , qui ea ex Philostrato desumpsit.

Fuit hæc mulier sine dubio dæmoni , mulieris specie. Formosorum corporibus se vesci dixit , quia id persuasum habebant antiqui. De Lamiis nos infra , cum de Mirabilibus Hominum , aut Monstrorum.

Dæmonis
Incubi mi-
ra histo-
ria.

Succubi dæmonis historiam audivimus: addamus nunc aliam Incubi, priori mirabiliorem, quam ex vita S. Bernardi refert *Thyranus* lib. de Locis infestis cap. 92. de muliere quadam à diabolo miserimè vexata, his verbis. *Apparuit illi diabolus in specie militis valde pulchri aspectu, in amorem suum intus suggestione latenti, extra locutione blandienti, animum ejus fallaciter inclinavit. Cùmq; assensum mulieris obtinuisset, expansis brachiis pedes ejus supra unam manuum suarum posuit, alterà verò manu caput ejus operuit, sibiq; eam hujus fœderis signo dotavit. Illa quidem virum habebat strenuum militem, sed hujus execrabilis commercii penitus ignarum. Abutebatur ergo illà, etiam in eodem loco cubante marito, invisibiliter, impurissimus ille adulter, & incredibili vexabat libidine. Sex annis tantùm latuit malum, nec detexit mulier perdit a tanti criminis probrum. Septimo verò anno confusa est in seipsa, & expavit, tum propter colluvionem tam continuæ turpitudinis, tum propter timorem DEI, cujus judicio singulis momentiis timebat intercipi, & damnari. Confugit ad Sacerdotes, & piaculum confitetur; peragrat loca sancta, & Sanctorum implorat suffragia: sed nulla ei confessio, nulla oratio, nulla elemosynarum largitio suffragatur. Quotidiè ut prius, & importunius à dæmone infestatur. Quomodo tandem à D. Bernardo fuerit liberata, dicemus infra hoc eodem libro.*

C A P U T XXIX.

*Qualia sint corpora illa, in quibus Spectra
apparent hominibus.*

IN tribus præcipuè formis Spectra apparere hominibus diximus, hominum, brutorum, monstrorum. Quærimus nunc, qualia sint illa corpora, in quorum formis apparent: an vera, an phantastica.

§. I. Qua-

§. I. Qualia sint ex philosophia communi.

Suppono ex dictis lib. 1. variis capitibus, *Primò*, posse Ange-^{Corpora}los ac dæmones producere vera aliqua animalia imperfecta, ^{Spectro-}& tam hæc, quàm perfecta, aliunde celerrimè adducere. ^{rum qua-}*Secun-*do, posse assumere hominum ac brutorum tam vivorum, quàm mortuorum, corpora; in iisque exercere actiones similes hominum ac brutorum actionibus, cujusmodi sunt ambulare, sedere, clamare, loqui, tangere, percutere, &c. quæ tamen non sint actiones vitales, cùm careant principio vitali, quæ est anima informans.

Suppono præterea ex philosophia communi, tract. de Anima separata, habere animam separatam, quocunque in statu sit, potentiam naturalem movendi se, & alia à se distincta, non secus ac Angeli illam habent. Itaque si corpori alicui vicina sit, aut eidem intimè præsens, poterit illud movere; & illo mediante, alia corpora. Similiter si corpori hominis, aut bruti alicujus, sive organicum illud sit, sive ex aëre formatum, internè sit præsens; poterit cum illo progredi, sedere, tangere alia corpora, percutere, &c. An verò ipsa sibi ipsi propriâ virtute formare possit corpus ex materia aliqua, sicut de Angelis ac dæmonibus diximus incertum est. His suppositis,

Ajo I. Corpora Spectrorum quæ humanam figuram referunt, vel sunt humana cadavera, vel corpora ex aëre aut alia materia formata. Ratio est, quia tam dæmones, quàm animæ separatae, possunt assumere cadavera, & in illis apparere: Item dæmones possunt formare sibi elementaria corpora, illaque assumere: Animæ verò separatae, si non possunt illa eadem formare, possunt tamen ab Angelis aut dæmonibus formata assumere, & cum illis ambulare, sedere, &c. Existimo tamen, rarissimè cadavera assumi à dæmonibus, & animabus separatis, quia humana corpora in quibus apparent, plerumque obijciuntur sub nota aliis specie, & tamen longo tempore post obitum illorum, quos referunt, apparent, quando cadavera jam sunt sanie ac tabe confecta.

Ajo II. Corpora Spectrorum , quæ brutorum figuram referunt , vel sunt verorum brutorum corpora , à dæmonibus aliunde allata ; aut , si imperfecta sunt , ab ipsismet producta ; vel ut plurimum sunt corpora elementaria ab ipsis efformata dæmonibus , ab iisque , aut animabus assumpta . Ratio est , quia talia esse possunt ; alia verò ab his omnibus distincta esse non possunt , in communi philosophia.

Ajo III. De monstrorum corporibus , in quorum formis Spectra apparent , idem dicendum est , quod de brutorum corporibus diximus.

Ajo IV. Spectra quæ apparent sub tribus prædictis formis , nec veri sunt homines , nec vera bruta , nec vera & viva monstra . Ratio est , quia quæcunque illa sint corpora , in quibus apparent Spiritus , aut non sunt verè organica ; aut si organica sunt , non informantur ab illis : nam dæmones non sunt formæ informantes , sed substantiæ completæ ; animæ verò separatæ non possunt propriâ aut dæmonum virtute informare corpora , quæ antea informaverant ; alioquin resuscitatio seu resurrectio hominis posset fieri naturaliter.

Ex hoc sequitur , corpora in quibus Spectra apparent , non esse animata ac viventia , cum neque in hominum , neque in brutorum , neque in monstrorum etiam genere sint . Vera tamen ac realia sunt corpora , quia aut cadavera , aut ex aliqua materia efformata.

Ajo V. Corpora in quibus Spectra apparent , possunt esse phantastica . Ratio est , quia Angeli & dæmones possunt illudere sensibus nostris , & facere , ut appareat esse id , quod non est , ut vidimus lib. I.

§. II. Qualia sint ex philosophia nova.

Auctores aliqui recentiores , quibus vilescunt vetera , & prærit ad nova atque exotica ingenium , novam cudunt philosophandi rationem circa modum quo res corporeæ sensum movent ; putantque , illo admissio facillimè explicari posse quomodo

res spirituales, nempe Intelligentiæ & Animæ separatae, nulla assumendo corpora, efficere queant ut videantur, audiantur, tangantur, sub certis corporum speciebus, eo prorsus modo, quo corpora, sub quorum speciebus videntur, audiuntur, tanguntur, viderentur, audirentur, &c. Unam aliquorum philosophandi rationem insinuavi lib. 1. cap. 10. Aliam nunc afferro ex Emanuele Magnano cap. 33. & ult. Philosophiæ Naturæ Proposit. ult. num. 31. ubi ait, Animas corpore exsolutas, pariterque alias Intelligentias, aliquando mortalibus apparere sub specie humana, vel alia, haberi ex historia, tum sacra, tum profana: modum autem, quo fiunt hujusmodi apparitiones, talem esse. *Res corporea, cum nullam aliam agendi vim habeant, quam ut moveant localiter, vel resistent motui locali; consequenter non aliâ vi se præbent sensibus, quam eâ, quâ proprios motus tanquam proprios characteres seu species imprimunt sensibus, vel quâ resistent alienis motibus.* Itaque si intelligis, posse substantiam immaterialem exercere in sensus illos omnes motus, quos potest hac vel illa corporea substantia in eisdem sensus exercere; itemque resistere motibus alienis ad modum & mensuram resistentiæ, quam ad eisdem motus exercet substantia corporea: hoc ipso intelliges, eandem immaterialem substantiam posse percipi sensibus sub specie non propria, sed aliena; id est, posse apparere sub specie & forma corporea, videlicet ejus corporea substantiæ, cujus imitabitur movendi, aut motui resistendi modum atque mensuram. Igitur anima separata, vel Angelus, ut dent sese in conspectum nostrum; minime egebunt (ut vulgò putatur) compingere sibi, & coaptare corpus aëreum tali modo compactum, constipatum, figuratum, &c. ut colorem habeat, & figuram, & durtiæ, & pondus ejus corporis, in cujus specie optant apparere: sed ut visui v. g. se exhibeant, omnino sufficiet eis (quod est longè facilius & expeditius) si illâ ipsâ vi, quâ putantur compingere, formare, movere, &c. aëreum illud corpus, lucem incidentem refringant, & reflectant ad oculum eâdem mensurâ, & eodem modo, quo eam refringeret, & reflecteret, si adesset corpus illud, cujus in specie volunt apparere. Ac similiter ut auditui sese offerant, sufficiet,

si aërem velut ex arte, nempe imitando naturam, eodem modo pellant & verberent, quo eum pelleret ac verberaret, si adesset res corporea sonora, cujus imitari cupiunt sonum: sic enim aër verberatus, motum illum ab immateriali substantia receptum, communicabit tympano auris; & consequenter hac percipiet sonum omnino similem ei, quem ederet, vel edere solet res illa corporea; & ita substantiam immaterialem percipiet auditus sub specie talis rei sonora. Et ita de aliis sensibus. Atque ut vides, hac arte potest facilimè Angelus vel anima dare se in conspectum unius, & se occultare alteri: quod sane esset illis impossibile in eo aëreo, ut putant, involucro assumpti corporis: hujusmodi enim corpus, quantum est de se, omnibus indifferenter & aequè daret species sui.

Hac philosophandi ratio est, meo judicio, longè difficilior, quàm communis; quod facile ostenderem, si hoc hic agendum foret. Unum solum quaero, cur frigida Spectrorum corpora plerumque sint, prout esse experienciâ constat, & postea cap. 32. dicetur; & quomodo succubi & incubi officium peragant demones, si vero corpora non sunt, in quibus illa opera exercent. Retineo igitur communem & à tot jam Sæculis receptam philosophiam: alioquin dicendum foret, semper in hujusmodi apparitionibus illudi sensibus nostris, & nunquam percipi verum corpus.

C A P U T XXX.

Quales sint voces, soni, strepitus, ac tumultus, quos spectra excitant.

Spectra sonos ac tumultus excitantia. **E**X variis historiis toto hoc libro relatis constat, spectra sæpe excitare voces, clamores, gemitus, risus, cantus, strepitus, tumultus, &c. Quæritur quales hi sint; an veri videlicet, nec ne. Breviter expedio.

Soni à spectris quomodo excitantur. I. Soni, strepitus, tumultus, &c. qui à spectris excitantur, aut excitari putantur, aliquando sunt veri, aliquando non. **Ratio**

tio primi est communis omnium sensus atque consensus, quotidianâ experientiâ confirmatus: omnes enim judicant, se audire veros sonos ac strepitus, nec probabile est, omnes hactenus fuisse falsos, tametsi aliqui subinde fallantur, ut dicemus. Confirmatur ex eo, quòd aliquando organum auditus graviter ex ejusmodi sonorum perceptione lædatur; & quòd ab omnibus, qui aliquo communi loco circumscribuntur, percipiuntur, tametsi propter unum tantum ex omnibus terrendum aut affligendum excitentur, reliqui verò innoxii sint. Ratio secundi est, quia aliquando contingit, ut in multorum præsentia unus tantum aut alter tumultus ac strepitus se audire putet, & asserat, reliqui verò nihil percipiant. Verum quidem est, contingere posse, ut veri etiam soni ab uno aut altero percipiuntur, ab aliis præsentibus non percipiuntur; quoniam uti organum visus, ita & auditus impediri à dæmone potest, quò minus objectum suum percipiat. negari tamen non potest, auditui non minus quàm visui illudi posse, ut audiri putentur, quæ minimè sunt. Patet ergo Assertio.

II. Voces, clamores, gemitus, risus, & cantus, qui subinde à Spectris fiunt, non sunt verè & univocè voces, clamores, &c. sunt tamen aliquando veri soni. Ratio primi est, quia ad voces, clamores, risus, & cantus edendos, qui verè tales sint, requiritur anima informans partes corporis, ad similia edenda requisitas, velut organa, ut ex Philosophia constat. Sola ergo animalia edunt veras & univocas voces, gemitus, risus, cantus, &c. Ratio secundi est, quia formantur ex collisione aëris & corporum, & auditus organum alterant, non secus ac verorum hominum & animalium voces, &c.

Voces Spectrorum non sunt verè & univocè voces.

Ex hoc sequitur, Spiritus, qui prædictas voces, clamores, risus, &c. edunt, non indigere organis, hominum & animalium organis similibus; hoc est, non indigere ore, non palato, non dentibus, non linguâ, non gurgulione, non pulmone, non aliis instrumentis: possunt enim sine illis edi prædictæ non veræ & univocæ voces, &c.

III. Soni, strepitus, ac tumultus, non semper à Spectris excitantur iis corporibus ceu instrumentis, quibus excitari putantur.

Strepitus quomodo excitentur à Spectris.

Rario est, quia sæpe disjecta putatur suppellex, susque deque ver-
sa scamna & similia alia, quæ tamen prorsus immota manent. Sæ-
pe excitari putantur soni malleis, quando nullus malleus est domi:
sæpe armorum, catenarum, aliarumque rerum collisio creditur
fieri, cum nulla sint arma domi, nulla catenæ. Aërem itaque col-
lidunt sæpe spiritus, eâ arte, ut prædictorum corporum collisio re-
præsentetur. Sæpe tamen illis ipsis corporibus excitatur sonus à
Spectris, quibus excitari creditur, quoniam verè aliquando simi-
lia corpora reperiuntur disjecta, & contracta. Hæc sufficiant pro
hoc capite.

C A P U T XXXI.

*Quomodo Spectra in assumptis corporibus tangant,
verberent, urant, necem inferant.*

Spectra in
assumptis
corporibus
quomodo
tangant,
&c.

QUòd verè Spectra viventes tangant, verberent, urant, in-
terimant; probavimus supra multis exemplis cap. 29. Quo-
modo hæc fiant, brevissimè explico.

I. Spectra in assumptis corporibus vero mathematico conta-
ctu tangunt viventium corpora illa, quæ tangere vulgò dicuntur,
adeò ut inter spectrorum corpora quæ tangunt, & viventium cor-
pora quæ tanguntur, nihil intermediet, sed utrorumque extrema
simul existant. Patet experientjà frequenti & ferè quotidianâ, dum
spectra alios verberant, vellicant, trahunt, attollunt in altum, de-
jiciunt, guttur elidunt, &c. Non tamen talis tactus respectu spe-
ctorum est vera & vitalis sensatio, quoniam non proficiscitur ab
animato corpore.

II. Ex his patet, quid de verberatione, vulneratione, occisio-
ne sit dicendum: verè enim Spectra verberant, & vulnerant, &
aliquando ad necem usque, ut ex supra relatis exemplis constat. Et
hæc quidem faciunt aliquando immediatè per assumpti corporis
membra, puta manus, pedes, &c. aliquando per arrepta alia cor-
pora velut instrumenta, puta per fustes, lora, gladios; aliquando
per

per solum aërem vehementius concitatum, quo alia corpora impellunt, evertuntque. Patet ex iisdem exemplis.

III. Urunt vel assumpto aliunde vero igne: vel corpora ita compingendo ex variis materiis, ut urendi vim habeant aut formaliter, ut ignis; aut eminenter, ut urticæ. Hæc sufficiant.

C A P U T XXXII.

Discutiuntur conditiones corporum, in quibus Spectra apparent.

Corpora vera, in quibus Spectra videntur, audiuntur, tanguntur, & subinde etiam odoratu percipiuntur (ut ex relatis Corporum conditiones, in quibus Spectra apparent. supra exemplis de Spectro Uratislaviensi, & illo, quod Monacho Fratri Adamo apparuit, constat) aut verorum animalium corpora esse diximus, aut humana ferinavè cadavera, aut ex aëre, alia vè materia compacta simulacra. Lubet hæc melius stabilire exemplis, & ratione.

§. I. De veris verorum animalium corporibus.

Ad vera igitur verorum animalium corpora quod attinet, quin Corpora verorum animalium, in quibus Spectra apparent. illa dæmones saltem subintrare, & varias operationes per illa exercere queant, dubium non est, & patuit in serpente qui Evam decepit, & quotidie in energumenis experimur. Et talia fuere verisimiliter corpora animalium illorum, in quorum forma apparuerunt dæmones S. Antonio in eremo, ut vidimus supra cap. 7. ex S. Athanasio in Vita dicti Sancti. Talem etiam fuisse credibile est canem Agrippæ, de quo lib. 1. cap. 37.

§. II. De cadaveribus humanis, ac ferinis.

Ad cadavera humana ac ferina quod attinet, possunt sine dubio dæmones illa assumere, movere, ac impellere, non quidem Corpora cadaverica, in quibus Spectra apparent. motu vitali, id est, ab anima informante profecto, sed locali tantum.

tantum. Et hæc corpora, si non sunt valde dissoluta ac tabida, possunt ita temperare, calefacere, inflectere, ac movere, ut non tantum visus, sed etiam tactus sensum fallant, existimenturque esse viva corpora, propter carnis mollitiem, ossium duritiem, teporem ac suavem calorem, & cæteras tangibiles quantitates. Nec desunt hujus rei exempla. *Guilhelmus Parisiensis* part. ult. de Universi. scribit, dæmonem aliquando assumpto bestię cadavere delusisse militem; qui cum putaret, se formosâ positum virgine, invenit se in amplexu cadaveris belluini tabe soluti foetidissimè jacentem, ut diximus etiam lib. 1. cap. 21. in fine. Quid cum cadavere studiosi Lovaniensis fecerit dæmon jussu Agrippæ, diximus eodem Lib. cap. 36. ubi etiam alia similia exempla reperies. In historia Laodunensis energumænæ Nicolai de Obry legimus, diabolus Baltazum, assumpto suspendiosi corpore, conatum abigere ab ea Exorcistam. *Casarius* Monachus Eisterbacensis lib. 12. Miracul. cap. 3. scribit, cujusdam Principis Germani mortui corpus gestasse dæmonem integro anno, priusquam sepeliretur, & ita rexisse, quasi illud vegetaret. Subdit, similia legi in vita S. Patricii Hybernorum Apostoli, de quodam homine, in cujus corpore multis annis diabolus habitans pro anima, ad nutum viri Sanctitandem exivit, corpus verò corruit, & in pulverem redactum fuit. Et cap. 4. ejusdem libri scribit, Clericum quendam adeo dulcem ac suavem habuisse vocem, ut audire eum deliciæ putarentur; donec Religiosus quidam vir superveniens, monuit non esse hominis vocem, sed diaboli; dæmonemque adjuravit: *quo discedente, cadaver corruit planissimè factens.* Credibile etiam est, diabolus sive succubum, sive incubum, ut plurimum induto cadavere humano cum sagis rem habere; unde & in hoc hominum genere cadaverosum quendam foetorem graveolentiæ deprehendi ait *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 28. sect. 1. in fine.*

Succubi
dæmonis
exemplum
mirabile.

Mirabile est exemplum, & fabulæ simile, quod *Phlegon Tral-
lensis* (qui eclipsin, quæ Christo in cruce moriente contigit, cum aliis spectavit) lib. de Mirabilibus & Longæv. refert; quod tamen occularâ se fide Trallis cognovisse testatur. Rem compendio nar-

rat ex ipso Delirius loco paulò antè cit. his verbis. *Philinnium* *Damoftrati* hospitis & *Charitùs* filia, *Machatem* hospitem amare cepit. Indignè id ferentibus parentibus, mærore mortua, & publicè fuit funerata. Sexto post obitum mense, cum eò revertisset *Machates*, ingressa ad illum *Philinnium* hospiti se, post longa colloquia, commiscuit non semel illo vesperi; quo & cum eo cœnam sumpsit, & annulum ferreum, & poculum inauratum à *Machate* dono accepit, ipsi vicissim annulum aureum, & fasciam pectoralem dedit. Nutrix, dum pergit sedula, ne quid hospiti desit, sat agere; videt cum eo in lectulo jacentem alumnam. Lata parentibus id indicat. Illi stupentes accurrunt, & altero die utrumque deprehendunt, & cum ejulatu dormientem cum hospite filiam amplectuntur. Sed torvis in eos intuens *Philinnium*: *O vos crudeles*, ait, *in filiam parentes! ergonè vos invidisse mihi, meo Machatâ, paterna in domo vel triduum solidum frui? Magno vobis dolore hæc sive curiositas, sive duritia stabit. Renovabitis dolores præteritos, & filiam iteratò sepelietis. His dictis, expalluit, & concidit cadaver, mortuo iterum simile, seu potius (ut erat) mortuum. Concidere simul oppressi mærore parens uterque. Re populus & Magistratus intellectâ, jubent sepulchrum aperiri. Vacuum id corpore repertum. Erant in eo duntaxat annulus ferreus, & *Seyphus auratus*, dona *Machata*. Sed in cubili & lectulo inventum cadaver *Philinnii*; & *Hilli* cujusdam auguris consilio, ut prodigium, ejectum extra urbis limites, avibus ac feris devorandum. Ipse *Machates* à spectro videns se delusum, sibi paulò post manus, ignominiam non ferens, conscivit. Hæc ex *Phlegonte*, fufius narrante, *Delirius*?*

§. III. De Corporibus elementariis.

AD corpora elementaria, ex aëre aliavè materia compacta, quod attinet, circumdat ea sibi ut plurimum diabolus, dum visibili formâ apparere vult, & non aliter sibi unit, quàm motori intus existenti corpus mobile & inanimatum unitur. Et in talibus corporibus plerumque etiam animæ defunctorum apparent, quamvis non ipsæ sibi illa conficiant, sed Angeli boni, aut mali. Corpora elementaria, in quibus spectra apparent.

bitat tamen *Delrius loc. cit. sect. 2.* an possit dæmon ex solo aëre materiam defumere pro talibus corporibus; putatque non posse cum condensare solum aërem ita, ut quid solidum exhibeat. Sed sive possit, sive non possit, ait solere ipsum aëri commiscere partes terreas, & aqueas, nubium, vaporum, exhalationum, ut & colores facilius hac mixtione exprimat, & melius membra conglutinet atque condenset. Et hanc ait esse sententiam *P. Ludovici Molinae* 1. part. q. 51 a. 2. disp. 2. & antiquiorum. Nec Virgilium id ignorasse, cum recinit *Æneid. 10. Tum Dea nube cavâ tenuem sine viribus umbram, in faciem Æneæ, visu mirabile monstrum, Dardaniis ornat telis, &c.* Non aëre solo, sed nube mixtâ efformat umbram seu simulacrum. De vapore *Sprengerus in Malleo* docet, visas veste subductâ in agris mulierculas, corpus motitantes, crissantesque solas; & adspectum mox dæmonem vaporis sive exhalationis atræ habitu recedentem. Ego putarim, utrumque posse ac solere Angelos ac Dæmones, ex solo scilicet aëre, & ex aëre aliis materiis mixto, efficere corpora, quæ elementaria vocavi: nam sæpe apparentes in assumptis corporibus, evanescent subito in conclavibus undique clausis, ut nullum appareat vestigium vaporis, aut alterius crassioris materiæ. Solo ergo aëre tunc constant talia corpora. Nisi velimus dicere, celerrimè subduci ex conclavi, & extra abire in aërem ac vaporem, &c.

Talia corpora habuerunt sine dubio Spectra plurima, quorum in præcedentibus mentionem fecimus, ut illud quod apparuit Athenodoro, Facio Cardano, Curtio Ruffo, Pertinaci Imperatori, Constantio Juliano, Julio Cæsari, & aliis. An verò in his, & in omnibus Gentilium ac damnatorum apparitionibus semper dæmones, & nunquam animæ damnatorum apparuerint (quod existimat *Delrius loc. cit. Sect. 2.*) non ausim dicere: puto enim (ut supra dixi) etiam damnatorum animas subinde in assumptis corporibus apparere; cujus contrarium docet *Delrius*. Crediderim tamen quod addit, dæmonum apparitiones esse illas omnes, in quibus Spectra apparentia miscent varia, multiplicia, & otiosa colloquia; ut fuit illa Facii Cardani, de qua lib. 1. cap. 37. §. 2. Hinc pronum est judicare de apparitionibus factis *Melanchthoni*, qui lib.

lib. de Anima, testatur, se & colloquia & disputationes cum plurimis Spectris instituisse. Qualis fuerit vir ille grandis, quem Basileenses Ecclesiastæ in quadam Epistola, teste *Thyrago lib. 1. Apparit. cap. 9.* ajunt, visum in templo, Carolstadio concionante, & des ipsius intrasse, ac filio imperasse, ut patri indicaret, eum post triduum à se auferendum (quod & factum, sublato tertio die è vivis Carolstadio) judicet Lector.

Spectrorum apparentium corpora subinde brevi temporis spatio crescunt, & decrescunt, & quæ antea sub gigantea videbantur mole, paulò post pigmæorum vix excedunt. Hujus rei causam putat esse *Psellus*, quòd aëreâ constant substantiâ, quæ facillimè rarefieri ac condensari, ac proinde dilarari ac spissari, dæmonis ope potest.

§. IV. De corporibus mirè efformatis.

PRæter tria enumerata corporum genera, ait *Delvius lib. 2. Disquisit. Magic. Sect. 2.* reperiri aliud rariusculum, quorundam figmentorum seu statuncularum; de quibus exhibet ex *Thoma Brabantino lib. 2. de Bono Univers. cap. 57. pag. 21.* sequentia duo exempla. *Gumerchena Brabantia villa est solemnis & nota. In hac quidam juvenis puellam virginem adamavit. Cumq; pro ejus nuptiis parentibus ejus loqueretur, & illi renuerent; puella medio tempore incidit in febrè acutam: quâ in gravescente, omnibus mori visa est. Luctu ergo factò, campana quasi pro mortua pulsata sunt. Nec mora: juvenis amator puella de villa eadem in crepusculo noctis transibat ad aliam: & cum per dumeta pergeret, audivit vocem quasi fœminæ lamentantis. Sollicitè ergo discurrens, & quærens auditam, invenit puellam quam mortuam aestimabat; cui & dixit: Mortuam te plangunt tui, & huc unde venisti? Ecce, ait, vir ante me vadit, qui deduxit me. Stupefactus ad hoc juvenis, cum neminem alium nisi puellam videret, audacter rapit eam, & in domum extra villam protinus occultavit. Hinc regressus in villam, amicis suis loquitur: ingreditur ad patrem puellæ, cum amicis suis sedentem ad furnus: quarit si filiam suam sibi daret, quam quasi mortuam deplangebat. Cui pater admiratus respondit: Nunquid pro DEO mihi es, ut mortuam resuscites, & accipias in uxorem? Cui juvenis: Tau-*

Corpora mirè efformata, in quibus spectra apparent.

tum, ait, libens spondeas, ut filiam tuam habeam in uxorem, si vivam reddidero, & sanata. Cui pater consentiens, dictum coram omnibus confirmavit. Mox juvenis revelato linteo, quo cooperata putabatur, figmentum mirabile, quale à nullo hominum fieri potuit, invenerunt. Dicitur autem ab his, qui figmenta hujusmodi Diabolica inspexerunt, esse interius putrido ligno similia, levig, exterius pelliculâ circumducta. Hinc reducta puella est, & patri reddita: Janaq, post dies aliquot dictum juvenem maritum accepit, & usque ad tempora nostra incolumis perduravit.

Simili propè modo, cum quidam in confinio Flandriæ sororem languidam, & mortuam putatam, sub eadem die, antequam sepeliretur figmentum, inter arundineta juxta maris littora invenisset; reduxit eam ad propria: & ingressus domum, ubi ab amicis quasi mortua plangebatur, discoopertum figmentum extracto gladio in frustra concidit, horrentibus cunctis, & clamantibus, cur in funus sororis tantâ crudelitate saviret. Et mox subridens: crudelis, inquit, videor in sororem? Non est illud sororis corpus, sed figmentum & illusio demonum. Et hæc dicens, secum cunctos accepit, & adduxit ad domum propriam, & eis sororem reductam ostendit. Et hæc usque ad tempora nostra permansit.

Quid de his sentiendum, ait Delrius cum Alberto Magno, & Cantipratenfè, sibi non liquere. Fieri posse à dæmone, DEO permittente, dubium non est. Putat tamen idem Delrius, procum in primo hoc exemplo, & puellam in secundo, fortè Satanæ partiaros fuisse. Idem ego judicium formavi, antequam Delrii crisin legissem.

§. V. De forma corporum, in quibus spectra apparent.

Corporum
forma, in
quibus
spectra ap-
parent.

Joannes Trithem. libro octo Quæstion. quæst. 6. *Thyreas* lib. 1. Apparit. cap. 9. & seqq. *Delrius* lib. 2. Disquisit. Magic. q. 26. sect. 3. & alii, signa aliqua commemorant, è quibus agnosci queat, utrum spiritus qui in corporali forma apparent, Angelici sint, an humani; Angeli boni, an dæmones; Animæ beatæ, an damnatæ, aut purgandæ.

I. Humanas animas jam beatas ajunt lætiore vultu apparere; quæ adhuc purgantur, nubilo ac tristiori. Hoc probabile videtur. Adderem, damnatorum animas apparere vultu tetrico, deformi, irato, &c. Sed hæc melius postea.

Animæ in quibus corporibus appareant.

II. Angelicos ab humanis spiritus ita discernunt aliqui, ut humanos esse velint, si se barbaros, senes, pueros, fœminas exhibeant; aut mœsto habitu: nihil enim horum Angelos decere autumant. Item si in animalium formis appareant; putant enim Angelos in nulla animalis, etiam columbæ specie, solere se exhibere. Item si humanam cognitionem superantia prædicant, aut doceant. Item si preces, vel quid aliud subsidii postulent. Sed hæc discrimina nec Delrio, neque mihi quoque placent. Nam Angeli etiam prædictas formas suscipere solent, ut dicemus; & animæ Beatorum multa nunc norunt, quæ viatorum superant cognitionem, ut & futura etiam, DEO revelante. Incertæ ergò sunt illæ notæ. Quibus & historiæ nonnullæ repugnant. Nam in vitis Patrum habetur, Angelum Anachoretæ judiciorum DEI inscrutabilem abyssum intelligere cupienti apparuisse specie & vultu senili. S. Augustino Commentarios de Trinitate cogitanti apparuit Angelus pueri specie, conantis casso labore rotum Oceanum exiguo cochleari exhaurire, & in exiguam scrobem transfundere, ut scribit *Jacobus de Voragine serm. 3. de Trinit.* & alii multi. Historia perverus certaminis D. Dorotheæ, apud *Surtium tom. 7.* narrat, Angelum similem puero quadrimo pulchellulo, & tenellulo, rosas suavè rubentes, & mala recentia, Theophilus, mediâ hyeme, cum illis in locis omnia gelu vi frigoris constricta horerent, attulisse, ut Theophilus (*per jocum tamen*) petierat, & animosa Virgo promiserat. Ruffinus & D. Bonaventura testantur, D. Gregorio Nazianzeno se videndam obtulisse Sapientiam cum Castitate: probabile autem est, fuisse Angelos fœmineo schemate indutos. In vita D. Gommari apud *Surtium tom. 5.* legitur, Angelum à DEO missum, in columbæ specie mirabili splendore rutilantis, supra tentorium se conspiciendum præbuisse. Alias historias lege apud *Delvium loc. cit.*

Angeli in quibus corporibus appareant.

III. Vulgaris persuasio est, quando diabolus in humano corpore

Corpora à
dæmoni-
bus assu-
pta, an
semper de-
fectum
aliquem
habeant.

corpore apparet, solere semper aliquid in iis esse, quo deprehendatur dæmonicum esse Spectrum. Quam persuasionem etiam Chinenfibus communem esse, narrat *P. Martinus Martinus in Historia sua Sinenfi Dec. I.* ubi asserit, ideo Chinenfium mulieres tanto studio niti, ut quam minimos nanciscantur pedes, continuo & horrendo cruciati illos constringendo, quoniam id pulchritudinis præcipuæ in fœminis apud illam gentem est indicium; idque ideo, quod uxor nescio cuius Imperatoris Chinenfis, quæ omnium totius regni speciosissima uno ore deprædicabatur, tam exiguas habuerit pedes. Addunt autem Chinenfium Historicorum nonnulli, dæmonem fuisse uxorem illam fœmineâ specie, sed caprinis pedibus; quos ut tegetet, fasciis involvere, & strictis calceis constringere solebat.

Hirci spe-
cie sæpe
apparet
dæmon.

Verisimilis est hæc vulgi opinio. Puto tamen cum *Delrio lib. 2. Disquisit. Magic. q. 28. sect. 3.* si maiore potestate non impediatur dæmones, posse quâ velint apparere formâ, humanamque perfectam & omni ex parte pulcherrimam exhibere. Talem fortassis exhibuit B. Alberto Carmelitæ, à quo crucis signo objecto fuit fugatus, ut narratur à *Joanne Maria Compostellano*. Talem etiam fortassis Menippo Lycio se monstravit, de quo cap. 28. Ut plurimum tamen videtur in eo præstando impediri à DEO, ne desit aliquid, quo detegatur fraus illius; & ne quam mortales ignorantia justam excusationem prætexant, inquit *Delrius*. Qui etiam addit, Deum nondum permisisse dæmonem comparere in forma columbæ, oviculæ, agni; fortè quod Christus sit verus agnus DEI, quod Spiritus Sanctus in specie columbæ apparere sit solitus, quod hæc animalia dolo careant, &c. Frequentius apparet in forma hirci seu capri, ut patet ex multis exemplis relatis *lib. 1. c. 23.* Et valde solenne illi est, quando pactum expressum inquit cum aliquo, offerre se conspicuum formâ virili; post pactum, quando adorandus, formâ hirci, ut sibi accidisse fatetur *Joannes Stapulensis* apud *Delrium loc. cit.* & innuitur in confessione *Edelini Doctoris Sorborfici*, apud *Jaquerinum cap. 4.* & habetur in sententiæ *Avenionensis* Breviculo apud eundem *Delrium lib. 5.* Quando vult familiaritatis & fidei specimen præbere, sumit effigiem catti, vel canis. De catts

Formas
varias in-
duit dia-
bolus.

cattis quotidiana sagarum confessio fidem facit, ait *Delrius lib. 2. q. 28. sect. 3.* De cane habemus exemplum in canibus Simonis Magi, & Cornelii Agrippæ, de quibus *lib. 1. cap. 37. §. 4.* Si quis aliquò devehendus, equum induit, ut contigit Hadingo apud *Olaum Magnum lib. 3.* Comiti Matisconensi apud *Petrum Cluniacensem lib. de Miracul.* Roman Ramirez apud *Delrium lib. 2. quæst. 24.* & apud nos *suprà lib. 1. cap. 32.* Si per locum angustum, vel rimam subiturus, vel custodibus illusurus, fit vesperilio, musculus, mustela, ut est apud *Cyrrillum in Vita S. Danielis*, & *Apuleium in Milesia.* Si quos latere vult, ne loquentem se audiant, fit musca, & partes auribus vicinas occupans infusurrat quæ vult, ut scribit *Niderus lib. ult. Formic.* Si in gregem, aut in homines sævire vult, induit lupum, ut habet *Remigius cap. 13.* S. Pachomio apparuit ut gallus gallinaceus magnus & ferociens, apud *Surium in Majo ex Metaphrasæ: S. Romualdo ut corvus, aut vultur, apud Damian. in ejus vita: S. Hilarioni ut vulpecula, apud D. Hieronym. in Hilarione.* Dunstano ut canis, apud *Surium in ejus vita Mense Majo: Leonardo Corbeiacensi ut serpens, apud Marulum lib. 5. D. Margaretae, & Ferdinando Gunzalvo Castellæ Comiti, & ejus exercitui, ut draco, apud Rodericum Sancium part. 3. Histor. Hispan. cap. 27.* Si ad malum specie boni velit inducere, apparet formâ Christi, ut D. Martino apud *Severum;* vel formâ DEI, ut Theodoræ viduæ; vel formâ Angeli, ut D. Julianæ apud *Marulum loc. cit.*

In vita S. Roberti Abbatis legitur sequens exemplum. *Nocte quadam vir sanctus vidit malignum ad chori aditum consistere, & conari quidem sapius ingredi, sed frustra tamen. Habebat formam rustici pracincti, nudis longisq; tibiis, ferentis à tergo sportulam, & ad pectus lignum funibus innexum. Cæpit porro producto collo circuire chorum, oculos in fratres attentè conspicere, si quid posset forsitan gratum sibi in aliquo cernere. At viro DEI instantius orante, & fratres à torpore excitante, improbus explorator diu frustra expectans, cum nil se proficere videret, indignabundus ad chorum fratrum Conversorum se contulit, illic quoque cunctos curiosè contemplans; si quos videret somnolentos, cachinnans sprexit; si noxiis cogitationibus occupatos, mirum in modum*

Monachis
infidiatur
dæmon.

tripudians applausit. Tandem inter Novitios reperit juvenem quendam animo ad illicita evagantem, nec nisi solo corpore illic presentem, imo etiam clandestinam fugam meditantem. Animadvertens igitur illum suæ sortis esse, fuscinulâ apprehensum in fiscellam suam projecit, & celeriter inde se proripuit. Cernens id Vir Sanctus, multum pro salute illius anxius & sollicitus, manè diligenter jussit illum inquiri. Sed ille ante auroram vagus & profugus excusso suavi jugo Christi, secutus erat inimicum. Adjunxit autem se hominibus sceleratis, dedit usq; latrociniiis, non diu post captus est, & capite plexus, miserrimè e vita excessit.

Abbatibus
specie diaboli
apparet.

Simile huic est, quod Petrus Cluniacensis Abbas lib. 1. de Miracul. cap. 13. narrat, his verbis. Cum aliquando Frater quidam, Joannes nomine, natione Italicus, regularis disciplina severitatem fastidians, etiam fugere de monasterio cogitaret; ipse ei diabolus Abbatibus specie assumptâ se obtulit. Nam duobus demonibus in specie monachorum se comitantibus, Fratri in quodam monasterii loco secreto soli residenti, multaq; secum volventi, opportunum fallendi tempus se invenisse credens, apparuit, eiq; assidens dixit: Ego, Frater, modò huc hospitandi causâ diverti; sed casu te conspiciens, agnovi multâ te sollicitudine laborare, multosq; in corde tuo cogitationum æstus versare. Quorum causâ licet, quibusdam referentibus, mihi ex parte nota sit; si tamen eam plenius indicaveris; potero forsitan utile tibi dare consilium. Unde quis sis; & quare mæstus sis, amico quarenti expone. Cùmq; Frater ille ignoto, ut putabat, homini secreta cordis sui aperire formidaret, & se tantummodò natione Italicum esse respondisset; demon, qui monachus videbatur, adjunxit: Et ego ipsius regionis Abbas sum, & tibi bene in omnibus auxiliari possum. Novi enim, licet tu reticeas, quòd Abbas monasterii hujus, & ceteri malè te tractant, neque ut dignum esset, honorant, insuper multis sæpe injuriis vexant. Unde admoneo te, ut tibi consulas, & locum hunc omnibus perniciosum derelinquas, & mecum recedas: paratus enim sum te ab his malis eripere, & Abbatiam meam, qua Crypta ferrata dicitur, perductum, omni te ibi honore sublimare. Ad hoc Frater respondit: Ego hinc exire nullo modo possum, quia & clausura

Suram monasterii prohibet, & Fratrum me multitudo circumdat. Tunc diabolus: Nec ego, inquit, quam diu hic fueris, te in aliquo juvare potero: sed fac qualibet arte, ut septa monasterii transgrediaris; quod postquam feceris, ego statim adero, teq; ad locum meum, ut dixi, perducam. Sed misericors DEUS, qui non permittit nos tentari supra quam ferre possumus, non ultra passus est hostem procedere; sed sicut scriptum est, qui fecit illum, applicavit gladium ejus. Quando namque hoc agebatur, Fratrum conventus in refectorio, ex consuetudine, horam cœnandi residebat: quâ expletâ, à Priore, secundum morem, uno ictu scilla percussa est. Quo sono audito mox demon, qui Abbatem se fingebat, actus divinâ virtute, à Fratre, cui loquebatur, se abripuit, & præcipiti cursu, ac maximo impetu ad latrinas, quæ proximè erant, tendens, vidente Fratre jam dicto, in earum se inferiora demersit.

S. Roberto Abbati, de quo paulò antè, apparuit demon in nuptiarum pompa calamistratus, procaci vultu, & actiosus: Maximo Rhegiensi, ut navis & nautæ recens appulsi: Evagrio, ut Clericus hæreticus: Macario, semel ut messor, semel ut pharmacopola: Nathanaëli, semel ut agaso agens asinum, semel ut servus lorarius. Referunt hæc *Marulus cap. 7. & Sabellicus lib. 10. exempl. cap. 3.* Apelli apparuit ut pulchra, compta, & illecebrosa mulier, ut supra etiam dixi ex *Sozomeno lib. 6. cap. 28.*

Sed quantumvis ille velit (inquit Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 28. sect. 3.) pulcherrimam hominis similitudinem representare; quæ DEI bonitas est, tantum solet assumere quam & qualem DEUS permittit, teste D. Chrysof. hom. 4. de Lazaro: & ideo vel ipso invito fieri videmus, ut qui non obesa nimium mentis sunt, semper, si attendant, fucum queant deprehendere. Aut enim se ostendunt demones humano corpore atro, illuvioso, squalido, sætente, tetro, ac formidabili; saltem obscuro, nigro, sædoq; vultu; naribus vel deformiter simis, vel immanè aquilis; oris rictu sparsis, profundoq; luminibus valde abditis, flammantibusq; manibus pedibusq; obuncis ac vulturinis; strigosis brachiis, cruribusq; & admodum villosis; caprinis etiam, vel asininis tibiis; uno, vel utroque pede bifido corneoq;, interdum & solidungulo; interdum mutilo pede altero, vel

Formam unde quæque pulchram ut assumat demon, raro permittitur.

Tt utroque;

utroque; demum staturâ corporis nunquam justâ ac decorâ, sed cui semper adsit aliquid insolite notæ, & deformitatem pravitatemq; demonis prodentis. Probant id exempla passim allata à nobis, & à Sebastiano Michaëlis Pneumalog. cap. 4. Thyrao lib. 1. Apparit. cap. 9. Binsfeldio de confess. malef. præl. 12. Remigio lib. 1. Dæmon. cap. 7. aliisque. Moribundis etiam terribimâ specie solet apparere, ut ex historiis variis constat.

Vox & lo-
quela dæ-
monum
qualis sit.

Quando Spectra diabolica in assumpto corpore loquuntur, sermone utuntur ut plurimum illo, quo regionis illius incolæ, in qua apparent. Sed utuntur voce stridulâ, subsibilante, confusâ, obscurâ, debili, pusillâ, & quasi ex dolio, vel per testam rimosam. Docent hoc sagarum confessiones plurimæ apud *Remigium lib. 1. Demonol. cap. 8.* Ratio est, quia instrumenta in tali corpore non sunt satis apta. Crediderim etiam, aliquos diabolos scire meliùs attemperare corpora assumpta, & ad loquendum, aliasque functiones obeundas aptare. Crediderim præterea, animas purgandorum comparentes in aptatis sibi ab Angelo bono corporibus, aut nihil sæpe, aut valde parum loqui, quia non habent sufficientia instrumenta, aut minùs sciunt illis uti, quàm Angeli ac dæmones.

§. VI. Cur corpora Spectrorum sint plerumque frigida.

Corpora
spectro-
rum frigi-
da cur sint.

FRigida esse tactu corpora à Spiritibus Angelicis, saltem malis, assumpta, aut humanis Spiritibus adaptata, patet ex iis quæ diximus lib. 1. cap. 37. in fine, ex *Cardano lib. 16. Variet. cap. 93.* & hoc libro 2. cap. 3. ex *Alexandro ab Alexandro lib. 2. Dierum Genial. cap. 9.* Refert *Cajetanus in 2. 2. q. 95. art. 3.* dæmonem cuidam sagæ de hoc frigore & horrore corporis querenti respondisse, se non posse meliùs facere. Causa hujus frigoris est, quia vel dæmon cadaveribus, aut corporibus elementariis à se assumptis, non vult communicare gratum illum teporem, vel quia DEUS non permittit id facere. Quo sensu accipiendum est id, quod ex Cajetano retulimus.

C A P U T XXXIII.

Ob quas causas seu fines potissimum Spectra appareant: quibus item hominum generibus, & quibus temporibus.

CAusæ seu fines, ob quas Spectra se hominum sensibus obijciunt, peti debent vel ex DEI, vel ex ipsorum Spectrorum voluntate. Spectra autem, ut jam sæpe diximus, vel sunt dæmones, vel animæ damnatæ, vel animæ purgandæ. Breviter sequentia statuo cum Thyrazo lib. de Locis infestis cap. 12.

Spectra
cur appa-
reant.

I. Animæ purgandæ ideò apparent, aut quâvis alia ratione præsentiam suam manifestant, ut viventium operâ juventur. Patet ex allatis supra, aliisque historiis.

Animæ
purgandæ
cur appa-
reant.

II. Animæ damnatorum apparent ad viventes terrendos, aut aliis modis infestandos. Patet similiter ex relatis aliisque historiis. Certè nullum quærunt ab hominibus auxilium, cum sciant se omnis solatii & subsidii incapaces esse: nec ut bene faciant aliis, apparent, cum perversissimæ sint voluntatis, non minus quam ipsi dæmones. Scio nonnullos antiquorum credidisse, animas damnatorum fore aliquando à pœnis infernalibus solvendas; alios verò, etsi non omnino à pœnarum æternitate solvantur, sublevaritamen vivorum orationibus, jejniis, eleemosynis, aliisque bonis operibus, eorumque supplicia mitigari. Sed prior sententia fuit ab Ecclesia Catholica rejecta, secunda verò est jam penitus obsoleta. Si quæ historiæ damnatorum animas ex inferno liberatas aliquorum Sanctorum precibus testantur; aut falsæ sunt, aut animæ illæ inferni pœnis non nisi ad tempus fuerunt addictæ à DEO, intuitu precum à Sanctis illis fundendarum. Lege *Bellarminum* lib. 2. de Purgator. cap. 8. *Valentiam* in 3. p. disp. 11. puncto 2. *Suares* in 3. p. to. 2. disp. 43. sect. 3. *Petavium* lib. 3. de Angelis cap. 8. & alios.

Animæ
damnatæ
cur appa-
reant.

III. Dæmones apparent, ut homines terreat, iis molestias,

Dæmones
cur appa-
reant.

imò & perniciem inferant. Nam idipsum quod omnibus temporibus, locis, modis, conatibus, ac studiis quærunt, in his quoque apparitionibus, utpote humanæ salutis & incolumitatis hostes acerrimi, quærunt. Quare tametsi in speciem subinde hominibus commodare videantur, id totum, ut incommodent, faciunt.

Deus cur
spectra ap-
parere per-
mittat.

IV. DEUS quemadmodum omnibus in rebus, ita & in his quoque apparitionibus, quas permittit, ac subinde præcipit, non nisi hominum bonum quærit. In purgandarum enim animarum apparitionibus præcipue misericordiæ & bonitatis suæ dat documenta, tum erga animas defunctorum quæ apparent, tum erga homines viventes quibus apparent: nam illæ fidelium operibus juvantur, hi ad peccata vitanda, ad pœnitentiæ opera subeunda incitantur. In damnatarum animarum apparitionibus similiter misericordiæ signa, erga viventes saltem, exhibet, dum meritas pro peccatis pœnas exhibendo, illas ad vitæ præteritæ pœnitentiam excitat. In Dæmonum apparitionibus mali à malis absterrentur, boni confirmantur in bonis.

Utilitates
ex spectro-
rum appa-
ritionibus.

V. Innumeras alias utilitates mortalibus afferunt apparitiones. Discunt enim, animas post mortem non interire, sed aut meritas pro peccatis pœnas, aut debita pro bonis operibus præmia percipere: Discunt valorem orationum, reliquiarum, aliarumque rerum consecratarum. Discunt quanto odio prosequatur DEUS innocentium cædem, pauperum oppressionem, aliorumque similium scelerum perpetracionem. Omitto alias utilitates.

Spectra
cur aliqui-
bus potius
appareant,
quàm
aliis.

VI. Ex his reddi potest causâ, cur quibusdam hominum generibus frequentiores contingant apparitiones, quàm aliis. *Purganda* animæ apparent potius fidelibus, quàm infidelibus; & inter illos potius affinitate, vel consanguinitate, aliove quopiam vinculo conjunctis, quàm extraneis: quoniam ab unis subsidium sperant, non ab aliis. Damnatae animæ iis apparent frequentius, qui pœnarum infernalium authores ipsis fuerunt. In dæmonum apparitionibus potest haberi ratio vel criminum, ob quæ mortales persequuntur; vel perversæ voluntatis, quâ nocere appetunt. Ratione prioris, majores molestias ab iis pariuntur,

tur, qui gravioribus peccatis sunt impliciti; ratione posterioris, qui integrioris sunt vitæ. Hinc tot ab illis molestias sustinuerunt celebres eremi incolæ, Paulus, Hilarius, Antonius, alique; item Sanctissimi Religiosorum ordinum Institutores, cum innumeris utriusque sexûs Sanctis, uti ex multis exemplis in præcedentibus allatis, patet. Quibus adde quod refert *Alexander ab Alexan. lib. 4. Genial. Dierum* cap. 19. his verbis. *Sed præ omnibus quæ audi verim, aut viderim, res est admiratione digna, quam recenti memoriâ evenisse comperimus Romæ. Quippe nota res est, cum apud Gabios quidam infimæ sortis & obscuris natalibus adolescens, vesanus & furiosus (cuius pravi mores & vita facinorosa fuerat) in parentem gravibus jurgiis concitatus foret; post jurgia immodica, cum furij agitatus, advocato damone, cui se devoverat homo ille improbus & impurus, furore cæcus & amens discessisset, & Romam petere cœpisset, eo consilio, ut aliquod dirum facinus in patrem moliretur; dum iter faceret, demonem facie hominis truculentâ, sordidâ barbâ & capillo, vesteg. obsoletâ & squamidâ obviâ habuisse. Quò cum simul pergerent, illum interrogasse juvenem (quem animo anxio & sollicito videbat) quid tam tristis incederet: atque ille, cum quid sibi jurgi cum patre fuisset, quodq. aliquid scelesti facinoris patrare cuperet, respondisset; damonem illum se quoque simili casu periclitum fuisse dicere: proinde pergerent, & suas injurias ultum irent. Cùmque nocte appetente ad urbem applicuissent, in proximo hospitio divertisse, atque in cubiculum, quod à caupone utriq. exhibitum fuit, haud multo post cubitum ivisse. Cùmque unâ cubarent, pestem illam immanem, cum illum somno oppressum videret, infestis manibus jugulum hominis apprehendisse, ut elisis faucibus necaret: quem jam oppressisset, nâ experges factus ille, Dei opem & auxilium advocasset: Quo audito, furiam illam teterrimam stridore & tumultu maximo, tantoque impetu cubiculum, unde evasit, dicitur collisisse, ut tigna & tectum everterit, tegulasq. penitus perfregerit. Ita Alexander.*

Dæmon
apparet
inveni in
patrem
impie

VII. Ad tempora quod attinet, possunt quidem Spectra quo- Spectra
vis apparere tempore, & sæpe interdium conspicienda se præbent; quibus
noctem tamen potissimum deligunt, ut perpetua docuit huc us- temporibus appa-
que reant.

que experientia. Faciunt hoc mali spiritus, quia cum malè agant, lucem oderunt. Boni verò id faciunt, quoniam noctu solos, & aliis negotiis expeditos deprehendunt, quos subsidii recipiendi aut dandi causâ conveniunt. Exempla innumera in præcedentibus attulimus.

C A P U T XXXIV.

De Notis ad discernenda Spectra diabolica ab humanis.

Notæ ad
discernenda
spectra
diabolica
ab huma-
nis.

SUprà cap. 27. aliquot adsignavimus signa, ex quibus constare queat, an Spectra, quæ videntur, aut audiuntur, diabolica sint, an humana. Eadem nunc enucleatius explicabimus, aliâque nonnulla addemus. Capite sequenti signa dabimus, humana Spectra inter se discernendi, & an bonæ aut malæ sint animæ, cognoscendi.

§. I. An ex forma, in qua apparent, Spectra discerni possint diabolica ab humanis?

Forma in qua apparent Spectra, est, ut suprà vidimus cap. 32. §. 5. vel hominum, vel brutorum, vel monstrorum. Ajo nunc, harum formarum quasdam esse omnibus Spectris communes, ac proinde ex iis diabolica ab humanis discerni non posse, nisi aliud accedat signum: alias convenire probabiliter diabolicis, alias probabiliter humanis.

Humana
forma est
omnibus
spectris
commu-
nis.

I. Itaque *Humana forma est omnibus Spectris communis.* Patet ex innumeris exemplis suprà allatis. Et ratio est, quia quàm faciliè Angeli boni possunt sibi & animabus bonis aptare corpora humana, tam faciliè Angeli mali possunt eadem sibi & animabus malis accommodare. Itaque sub humana forma apparuerunt plerique dæmones familiares; & dæmones metallici; & Hudekin

kin Hildesheimensis ; & qui sub specie genitoris accessit Wilhel-
 mum Pictavorum Comitem ; & qui sub specie mariti miserabilis S.
 Melaniam ; & qui sub specie Monachi S. Dominicum ; & qui sub
 specie mulieris S. Justinam ; & qui sub specie nunc Æthiopis , nunc
 Eremitæ S. Vincentium ; & qui sub specie Medici S. Benedictum ;
 & qui sub specie nigelli pueri S. Claram ; & qui sub specie nunc Jo-
 vis , nunc Mercurii , nunc Veneris , nunc Minervæ , nunc homi-
 nis D. Martinum. Leguntur hæc in vitis dictorum Sanctorum
 Judæis , teste *Sigeberto Anno Christi 438.* apparuit in forma Moysis,
 & se ducem iis in promissionis terram futurum pollicitus , induxit
 persuasos ad mare transfretandum , plurimosque illorum undis
 involuit. *Jacobus Mayerus lib. 5. Annal. Flandria Anno 1153.* nar-
 rat , diabolum in Furnensi agro , pago Eggafridi inferioris Ger-
 mania , Gerardum Ducem Betania se mentitum esse , & diu mul-
 tumque variis præstigiis illusisse hominibus ; donec tandem à Dia-
 cono quodam Rodolpho adjuratus , quod erat , immundum se
 Spiritum esse confessus est.

Dæmon
 sub forma
 humana
 apparet
 variis fi-
 guris.

Nec humanam tantum formam , sed Angelicam quoque , imò Dæmon
 & ipsius Christi etiam , non semel induit dæmon. Sub Angeli sub specie
 specie se exhibuit S. Elphago Episcopo Cantuariensi , & B. Oswal- Angeli , &
 do Episcopo Wigornienfi , ut in eorum vitis legitur apud Surium Christi ap-
 tom. 2. & 5. Sub Christi Domini specie apparuit S. Martino mor-
 tiproximo , ut constat ex ejus vita ; & Sedundello , ut refertur in
 Vita Friardi reclusi apud *Gregor. Turonens.* lib. de vita Patrum cap.
 10. & Valenti Eremitæ , ut scribit *Palladius* in *Histor. SS. Patrum*
 sect. 28. aliisque de quibus infra suis locis. Ex humana itaque for-
 ma sola , nisi aliquid accedat , ut paulo post dicitur , diabolica Spe-
 ctra ab humanis discerni nec certò , nec probabiliter possunt.

II. Forma brutorum ac monstrorum est probabiliter propria so- Forma
 lis demonibus , illosq; à spectris humanis discernit. Ratio est , brutorum
 quia dæmones apparentes solum terrere , & molestias inferre vo- ac mon-
 lunt ; & DEUS vult plerumque , ut cognoscantur ab hominibus , & strorum est
 fugiantur ob deformitatem , meritò ergo sub talibus formis appa- propria
 rent. Animæ verò hominum , tam purgandæ , quàm damnatæ , spectro-
 rum dia-
 bolicorum.
 apparent

apparent, ut cognoscantur quales sint; ergo sub illa forma apparent, sub qua cognosci possint. Exempla Spectrorum sub variis belluarum ac monstrorum formis apparentium retulimus supra cap. 28. §. 1.

Forma humana perfecta non convenit spectris diabolicis.

III. *Humana forma perfecta, qua nihil peregrinum nihil ab humana alienum habet, est probabiliter solis humanis spectris propria, illaq; à diabolicis discernit.* Nihil ab humana alienum habet, quæ nec ullâ sui parte, nec peregrino colore, nec figurâ, nec habitu, nec gestuum aut morum levitate, nec mole, nec parvitate, ab humana degenerat. Ratio est, quia dæmon vix sub humana forma conspicitur, nisi etiam sui aliquod indicium quodam formæ defectu aut deformitate præbeat, ut ex innumeris exemplis patet. Adde quod refert *Alexander ab Alexandro lib. 4. Genial. Dier. cap. 19.* his verbis. *Auctor est Thomas Monachus, homo minimè malus, cuius ego fidem auctoritatemq; pluribus in rebus expertus didici: qui serió mihi retulit, quòd cum in monasterio & sacris edibus, quæ in Lucanis montibus sunt, cum pluribus iurgatus foret, & post immodica convitia & rixas, animo perturbato inde se proriperet; cum per nemora iter solus intendere, speciem hominis vultu tetro, nigrâ barbâ, promissis tunicis, vultu aspectuq; deformi, & sivo, obviam habuisse. Quem cum compellaret, quid ipse solus per devia errabundus incederet, dixit; equum, quo vectabatur, amisisse, atque in proximos campos illum evasisse credere. Cumq; per sinus in vios equum unâ quasitum pergerent; ad profluentem, in cuius alveo gurgites magni & formidabiles redundabant, devenisse. Et cum monachus ut aquam trajiceret, calceos sibi eximere appararet; illum magnopere coegisse, & tandem pervicisse, ut super scapulas suas ascenderet, potiusq; a se, qui corpore major erat, vectaretur. Qui acquiescens, cum super illius scapulas, ut succollaretur, monachus ascenderet, illeq; iam aquam ingredi appararet; dum vada exquirat; illius pedes non humanâ, sed tetrâ & deformi specie conspexit. Quo animadverso, horribili terrore percitus, Deum, ut sibi præstò esset, acclamavit. Mox dæmonem & diram illam speciem, divino audito verbo, stridore querulo, & vi maximâ, quanta dici potest, ita è conspectu abiisse dicit, ut imminentem quercum ingenti impetu colliserit, ac perfractis ramis funditus everterit.*

Ex dictis patet, duobis modis formam externam probabiliter prodere spectra diabolica: primò, si sub brutorum, aut monstrorum forma conspiciantur: secundò, si sub humana quidem, sed vitium aliquod habente, ut si caudam, pedes belluinos, asininas aures, cornua habeat; si capite, brachiis, vel aliâ notabili parte careat; si prodigiosæ magnitudinis, aut parvitatibus sit; si peregrino prorsus & apud homines inusitato habitu sit; si motus corporis, gestus, incessus dissolutior. Sagæ apud *Remigium* lib. I. Dæmonol. cap. 7. fatentur, facies suorum Martinellorum (sic vocant diabolos sibi adsignatos) esse *subobscuras & atras; lumina penitus abdita, & instar flammæ micantia; oris rictus sparsos, profundos, ac perpetuò olidi sulphureiq; aliquid astuantes; manus strigosas, & villis atq; hamis deformes; pedes corneos ac bifidos; staturam nunquam justam, sed aut brevitate, aut vastitate semper aliquâ insolentem; &c.* Dixi, brutorum formam probabiliter diabolicorû spectrorum esse: certò enim & infallibiliter non sunt: nam ut lib. I. vidimus, sagæ non rarò sub brutorum formis comparuerunt.

§. II. An ex voce, & tumultu excitato, possint Spectra diabolica ab humanis discerni.

I. **V**ox articulata humana similis, clamor, risus, gemitus, aliq; soni ab hominibus edisoluti, non rectè distinguunt Spectra diabolica ab humanis. Ratio est, quia dæmones, & animæ defunctorum apparentes, hujusmodi sonis utuntur, ut patet ex relatis exemplis. Nec etiam vox obscura, aut exilis sive debilis, rectè id præstat. Est quidem vox dæmoniorum Spectrorum sæpe obscura, & tenuis; sed nec semper, nec solùm.

Vox spectrorum, quæ propria fit dæmonis.

II. Voces quæ non nisi bruta animantia, atq; horrenda monstra referunt; item soni qui cum ingenti tumultu fiunt; sunt probabiliter Spectrorum diabolicorum. Priores quidem, quia ut formæ brutorum & monstrorum probabiliter dæmones produnt, ita & voces eorundem. Posteriores verò, quia solùm ad terrorem incutiendum tendunt; quod dæmones præcipuè procurare nituntur, ut diximus §. præcedenti: quamvis enim damnatæ quoque animæ terrere cupiant; quia tamen divinæ providentiæ ratio po-

stulat, ut potius se prodant, quàm noceant; ideo potius humanos sonos excitant. Hinc viri sancti præsentiam dæmonumprehenderunt ex vocibus bestiarum, ut sæpe in præcedentibus diximus. Simili ratione se prodidit diabolicum spectrum Corinthi in quadam domo, quam Dacius Mediolanensis Episcopus inhabitabat, teste *D. Gregorio* lib. 3. Dialogor. cap. 4. his verbis. *Tempore igitur Justiniani, cum Dacius urbis Mediolanensis Episcopus, causâ fidei exactus, Constantinopolim pergeret, Corinthum devenit. Qui cum largam domum ad hospitandum quæreret, qua comitatum ejus totum ferre posset; & vix inveniret; aspexit eminens domum congruentis magnitudinis, eamq; sibi preparari ad hospitandum jussit. Cumq; ejusdem loci incolæ dicerent, in ea tunc manere non posse, quia multis jam annis eam diabolus inhabitaret; vir venerabilis Dacius respondit dicens: Imo ideo hospitari in eadem domo debemus, si hanc malignus spiritus invasit, & ab ea hominum habitationem repulit. In ea igitur sibi parari jussit, securusq; illam, antiqui hostis certamina toleraturus, intravit. Itaque intempesta noctis silentio, cum Vir DEI quiesceret, antiquus hostis, immensis vocibus, magnisq; clamoribus cæpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunnitus, stridores soricium. Tunc repente Dacius, tot vocibus excitatus, surrexit, vehementer iratus; & contra antiquum hostem magnis cæpit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contigit, miser: Tu ille es, qui dixisti; ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce per superbiam tuam porcis & soricibus similis factus es; & qui imitari Deum indignè voluisti; ecce, ut dignus es, bestias imitaris. Ad quam ejus vocem dæmon erubuit, & fidelium habitaculum domus facta est, abscessitq; mendax & infidelis spiritus.* Hæc *D. Gregorius*, & ex ipso *Baronius* tom. 7. anno 540.

III. *Suspiria, gemitus, fletus, vox tristis & lacrymabilis, &c. probabile indicium sunt spectrorum humanorum.* Quamvis enim hæc possint etiam dæmones habere auctores, humanis tamen, maxime bonis, magis conveniunt, utpote miserias suas hominibus exprimere cupientibus; quod dæmones non intendunt.

§. III. An Sermo Spectrorum distinguat Spiritus diabolicos ab humanis.

I. **S**ermo apertè malus, cujusmodi sunt blasphemia, dira, imprecationes, convitia, contumelia, detractiones, mendacia, turpiloquia, & si qui sunt alii, non distinguunt diabolica spectra ab omnibus humanis. Eadem est ratio de sermone à bono dehortatorio, aut ad malum hortatorio. Ratio est, quia non tantùm dæmones, sed etiam animæ damnatæ, uti solent hujusmodi sermonibus, cum sint pariter mali, ac in DEUM & homines irâ & odio commoti. Experienciâ quotidianâ constat, dæmones in energumene vomere plaustra blasphemiarum, convitiorum, detractorum, mendaciorum, &c. Quidam à Theodoro Archimandrita ejiciendus ex puella, quam viginti octo annis miserè vexaverat, ipsum vocat meretricis filium, ut in vita Theodori testatur *Georgius Presbyter* apud Surium tom. 2. Alius meretricem vocat S. Euphrasiam, cum sibi vim à Virgine afferri sentiret, ut *Surius* tom. 2. in ejus vita scribit. Alius, quem S. Maltonius Episcopus ejecit, in convitia effundebatur, ut scribit *Sigebertus* Monachus in ejus Vita. Ab alio audit S. Bernardus devorator porcellorum, & brassicarum, ut in ejus *vita lib. 2. cap. 4.* habetur. Ab alio S. Benedictus vocatur Maledictus, teste *D. Gregorio*. Unus S. Melaniæ suadet, ut relicta fide orthodoxâ, amplectatur sectam Nestorii: alius S. Claræ, ut de studio orationis remittat: alius S. Vincentio, ut relicta severiori vitæ disciplinâ, genio in florida ætate indulgeat: alius Sedundello, ut relicta eremo operam det miraculis patrands. Habentur hæc in dictorum Sanctorum Vitis. Omitto innumera alia exempla.

Sermo Spectrorum quomodo distinguat diabolica ab humanis.

Dæmones obfidentes convitia jaciunt in alios.

Dæmones à bono dehortantur.

II. *Sermones ad bonum hortatorii non distinguunt humana Spectra à diabolicis.* Ratio est, quia etiam dæmones ad bonum aliquando hortantur; non quòd bene nobis velint, sed ut sub specie boni illaqueent. Exempla retuli in præcedentibus, lib. 1. cap. 37. §. 1. & §. 3. Joanni Gorlino Eremitæ montis Serrati, de quo in præcedentibus, suavit dæmon, sub

Dæmones ad bonum hortantur.

alterius Eremitæ specie apparens, ut filiam comitis à dæmone liberatam apud se retineret per aliquod tempus, & fortiter contra carnis tentationes pugnaret; sed lapsus secutus prodidit quo animo id suaserit. Alius Justinæ suavitatem, sed ita, ut propositâ difficultate ac periculo averteret ipsam à proposito, ut scribit in eius vita *Metaphrastes*. Alius sub forma puellæ in eremo errantis commendavit S. Victorino eremum, tunc incolenti hospitalitatem, & ut se reciperet per noctem, rogavit; sed casus similiter aperuit diaboli fraudem. Omitto alia.

III. *Sermones apertè mali, ad malum hortatorii, à bono dehortatorii, distinguunt spectra diabolica ab humanis bonis, nimirum ab animabus purgandis.* Ratio est, quia tales animæ malum facere nec possunt, nec volunt.

IV. *Occultorum revelatio plerumq; diabolica spectra ab humanis distinguit.* Ratio est, quia dæmones, ut diximus lib. I. c. 5. multa occulta cognoscunt naturali scientiâ, quæ animæ defunctorum non possunt scire, nisi DEO revelante; cum igitur non constet, an DEUS hîc & nunc aliqua revelaverit dictis animabus, constet autem diabolum ea scire ex se posse; sequitur quod diximus. Itaque dæmones fuere Spectra illa, quæ in Tracensi Provincia, apud radices montis Cuzenæ cladem Romanorum in Cælisyria denuntiarunt, ut supra diximus. Dæmonium item probabiliter illud, quod Curtio Ruffo prædixit, futurum ut Romam proficisceretur, ibidem honores gereret, in Africam cum summo imperio rediret. Omitto alia.

§. IV. An molestiæ ac damna, hominibus à Spectris illata, distinguant diabolica ab humanis.

Molestiæ à spectris illatæ quomodo distinguant diabolica ab humanis.

I. **M**olestiæ sine corporis læsione à spectris illata, non distinguunt diabolica ab humanis. Nam tam dæmones, quam animæ damnatorum, tales molestias inferre possunt, ac solent, ut probat Cleonicæ Byzantinæ Virginis spiritus Pausaniam insectans, & spiritus Agrippæ matris filium Neronem exagitans.

II. *Nec gravia damna, imò nec mors ipsa hominibus illata, suffi-*

sufficienter distinguit diabolicos spiritus ab humanis. Nam sæpe à Sanctis comparentibus fuere viventes percussi, vulnerati, necati. De S. Petro refert *Beda* lib. 2. cap. 6. Historiæ Anglor. quòd Laurentium Cantuariensem Episcopum, fugam meditantem, nocte flagellis ceciderit. De D. Virgine MARIA scribit *Nicephorus* lib. 18. cap. 33. quòd impio cuidam hospiti dormienti adstiterit; & verbis increpitum, vimine ejus genua circumcinxerit, adeo ut vibicum signa remanerent. De Pappolo Episcopo Lingonienfi, qui gregis sui nullam curam habebat, ideoque à Tetrico ejus antecessore defuncto percussus fuit graviter, scribit *Gregorius Turonensis* lib. 5. Historiæ Francor. cap. 5. De Udone Magdeburgensi Episcopo, à Sanctis in templo S. Mauritii accusato, damnato, atque occiso, nota est omnibus Historia.

Sancti cõ-
parentes
castigant
homines.

III. *Damna tam gravia, ut humanorum Spectrorum vires superare putentur, rectè adscribuntur spectris diabolicis, aut certè Angelis bonis.* Ratio est, quia DEUS per causas secundas agit; præter autem diabolica spectra, & præter Angelos bonos, aliæ causæ secundæ talium damnorum adsignari non possunt.

Hæc de signis seu notis, spectra diabolica ab humanis discernendi, dicta sufficiant; qui plura volet, legat *Petrum Thyraeum* lib. de Locis infestis à cap. 26. usque ad 37.

C A P U T XXXV.

De Notis ad discernenda Spectra humana inter se.

Spectra humana aut sunt animæ damnatæ, aut purgandæ. Illa vocare placet mala, hæc bona Spectra humana. Hæc quomodo inter se discernantur, nunc inquirimus. Rem hanc fusè discutit *Thyraeus* lib. de Locis infestis, à cap. 38. usque ad 53. Nos breviter sequentia statuimus.

Notæ ad
discernen-
da Spectra
humana
inter se.

§. I. An ex forma, quâ humana Spectra apparent, discerni possint bona à malis.

Forma spectrorum humanorum.

CApite præcedenti §. i. diximus, humana Spectra vel solùm, vel plerumque sub humana forma apparere. Nunc statuimus

I. *Quantitas formæ humanæ non discernit Spectra humana bona à malis.* Nam utraque possunt ac solent apparere tam sub magna, quàm sub parva forma, prout nimirum, dum viverent, magnæ aut parvæ fuerunt staturæ: apparent enim ut cognoscantur à viventibus. Quæ nimis magnâ formâ apparent, diabolica Spectra esse diximus ibidem.

II. *Spectra humana, quæ apud nos nigro vultu apparent, sunt probabiliter mala; quæ albo, seu nativo, bona.* Patet ex eo, quòd sæpe damnati sub nigro, salvati sub albo aut nativo colore sunt visi. Confirmatur sequenti exemplo, quod ex Evirato in Prato Spirit. c. 39. refert *Baronius* tom. 6. circa annum Domini 513. de Isidoro quodam. Erat hic Isidorus genere Meliticiensis, Monachus monasterii Philoxemes, in emporio Cypri Dada dicto: & cùm Severiani dogmatis aliquando fuisset assertor, uxori catholicæ, quæ clam ipso communicaverat, sacram communionem per vim indigna bundus, guttur ejusdem premens, extorsit, indigneque tractavit. Sed statim coruscationem hostiæ sacræ diffundente, peccatû suum agnovit. Post biduum verò paratum sibi supplicium intellexit per spiritum hominis damnati talem, qualem ipse his verbis describit. *Post biduum aspicio virum, quasi Æthiopem, semicinctiis vestitum, dicentemq, mihi: Ego & tu simul in unum supplicium condemnati sumus. Et ego ad eum, Tu, inquam, quis es? Respondit: Ego sum, qui Conditorem Dominum omnium JESUM CHRISTUM, in maxilla percussi passionis tempore.*

III. *Tristis aut trux forma non discernit Spectra humana mala à bonis.* Nam & animæ purgandæ plerumque tristem, & animæ beatæ sæpe truce[m], cùm apparent, formam assumunt, ut ex multis exemplis patet.

§. II. An ex voce, & sermone, humana Spectra mala à bonis possint discerni,

I. *Gemitus, suspiria, lacrymationes, quæ sine impatiētia signo eduntur, denotant probabiliter spectra humana bona; quæ verò cū impatiētia eduntur, mala.* Ratio est, quia mala impatientissimè & illubentissimè pœnas tolerant, bona verò patientissimè & libentissimè. Discriminis causâ per se patet.

II. *Sermo boni petitorius non est signum certum Spectri humani boni.* Ratio est, quia etiam dæmones aliquando bona petunt, & viventium orationes postulant. Petrus Marmorius apud Bodinum lib. 3. Dæmonom. cap. 6. narrat, in Gallia Confollenti ad Vienne fluvium accidisse Anno 1458. in ædibus cujusdam Caplandi, *diabolum, qui animam defunctæ se esse prædicabat, gemitibus, clamoribus, & querimoniis omnia complevisse, monentem habendas preces, peregrinationesque obeundas, & res veras plurimas revelantem: sed dicente ei quodam; si tibi vis haberi fidem, dic, misere mei Deus secundum &c. respondisse, hoc à se fieri non posse. Tunc ludificantibus ipsum iis, qui adstabant, fremebundum aufugisse.* Idem accidisse Nicolæ Alberiæ Veruinenſi, narrat apud eundem Bodinum loco cit. D. Bartholomæus Faycu Consiliarius Parisienſis Curiæ; nempe *Satanam huic ad fossam patris oranti apparuisse, tanquam è sepulchro prodeuntem, qui missas plurimas celebrari, certasque peregrinationes suscipi jussit, nec propterea miseram exagitare destitit: & quamvis seipsum priùs avum illius esse respondisset, tandem Beelzebubum esse confessus est.*

III. *Nihilominus si sermo boni petitorius talis est, ut ex modo & forma petendi judicetur fieri bono animo; est probabiliter boni Spectri humani indicium.* Ut si petatur aliquid boni, v. g. subsidium orationum, elemosynarum &c. DEI aut Christi nomine, cum humilitate, non cum levitate, ironia &c. Tunc enim judicari potest omni peccato carere, ac proinde boni, non mali Spectri esse oratio.

§. III. *An ex molestiis exhibitis, & officiis præstitis, distinguatur possint Spectra humana mala à bonis.*

I. *Molestia excitantes ad peccatum, item conjuncta cum levi & scurrili gesticulatione, item solum vexandi causâ illata, sunt à Spectris* Molestiæ Spectrorum humanorum.

Spectris malis: quæ autem ad nullum peccatū excitant, nihil levitatis habent, ad propriam Spectrorum aut viventium utilitatem diriguntur, sunt à bonis. Ratio per se patet. Ad propriam Spectrorum utilitatem dirigi censentur molestiæ illatæ, quando fiunt, ut cognoscatur conditio & miseria Spectrorum, & subsidiis viventium juventur.

Obsequia
à Spectris
humanis
præstita.

I I. *Obsequia viventibus à Spectris præstita, si per se honesta sunt, si humilia, si constantia; probabiliter sunt à bonis.* Nam mala Spectra, tamen si obsequia aliqua per se honesta aliquando exerceant, humilia tamen horrent, propter superbiam; aut si & hæc suscipiant, constantia in iis non sunt. Exempla obsequiorum à bonis Spectris exhibitorum habes cap. 23. ex D. Gregorio, de Paschasio, & Presbytero centumcellensi.

§. IV. An ex locis & temporibus, in quibus Spectra sentiuntur, discerni possint bona à malis.

Spectra in
templis
bona sunt.

I. *Spectra quæ in templis videntur, aut audiuntur, sunt probabiliter bona.* Nam Spectra ideo in templis se manifestant, ut juventur; quod bonorum est proprium, non malorum. Mala excludi è templis, probat exemplum Valentini, viri lubrici, & cunctis levitatibus occupati, ut D. Gregorius loquitur lib. 4. Dialog. cap. 53. cujus corpus cum in Ecclesia B. Syri Martyris sepultum fuisset, mox inde extractum fuit. *Nocte enim mediâ, post sepulturam, in eadem Ecclesia factæ sunt voces, ac si violenter ex ea expelleretur. Ad quas cum concurrerent custodes, duos teterrimos Spiritus viderunt, qui Valentinum ligatum pedibus foras traherent; qui manè factò sepulchrum aperientes, corpus non invenerunt.*

Spectra in
locis ubi
mortes ho-
minum
præcesserunt.

Mors felix
quæ nam
sit.

II. *Spectra quæ in locis, ubi mortes hominum præcesserunt, versantur, si infelicem mortem obierunt, sunt mala; si felicem, sunt probabiliter bona.* Mortem enim infelicem sequitur damnatio & malus status; felicem, probabiliter bonus status. Felicem porò mortem non appellamus illam, quæ quietis & tranquillitatis est plena, quæ caret gravi doloris sensu, quæ adstantibus nullum incutit horrorem, ubi plures adsunt amici consolantes, ubi in-

gnis

ignis pompa funebris &c. Sed quæ cum nulla peccati mortalis conscientia est conjuncta, & ubi nihil eorum, quæ Deus & Ecclesia postulat, prætermittitur. Hinc patet, quæ dicenda sit infelix.

III. *Spectra quæ etiam interdum apparent, & sacris temporibus sentiuntur, sunt probabiliter bona.* Mala enim & lucem oderunt, & sacra omnia fugiunt.

C A P U T XXXVI.

De Spectrorum adjuratione, ad cognoscendam eorum conditionem.

NOtas dedimus ad cognoscendam Spectrorum conditionem: Adjuratio Spectrorum. sed quia hæ sæpe defunt, aut insufficientes sunt; videndum, an, & quomodo, adjuratione id assequi possimus.

Adjuratio porro est, quando per Deum, aut Christum crucifixum, adjurantur & adiguntur Spectra; ut suam conditionem prodant, hoc est, qui qualesque sint Spiritus, prodant, quid velint, an & quibus mediis juvari queant.

Huius magnam esse vim ad Spectra, ut prædicta enuntient, adigenda, patet diuturnâ experienciâ, & suadet ratio. Nam bona, ex reverentia erga Deum & Christum, & ut à fidelibus juventur, libenter conditionem suam, & causam præsentia manifestant; mala verò ex timore idem præstant.

Licitam esse adjurationem contra Spectra, dubium non est, si debito modo fiat: est enim actus religionis, & cedit in DEI honorem, Spectrorum aut viventium utilitatem. Confirmat perpetuus fidelium usus, à doctis ac piis approbatus.

Forma adjurationis est vel præceptoriam, præcipiendo, veluti necessitatem imponendo, ut divini nominis reverentiâ id faciant, Adjurationis Spectrorum forma, quod petitur: vel deprecatoria, precando & hortando tantum, ut id faciant. Prior servari deberet erga inferiores, posterior erga superiores: at quia ignotus est status Spectrorum, quando adjura-

tio adhibetur ; potest ac solet adhiberi plerumque præceptoriam formula. Et hoc expedit, quia sæpe Spectra sunt dæmones, auct animæ damnata, quas non decet rogare ac precari.

Possunt quidem omnes adjurare Spectra, quia licet actus sit religionis, non est tamen actus Ordinis, & qui solis Deo consecratis personis conveniat: non tamē omnes cum fructu id faciunt, uti experiētiā constat. Quæ experientia etiam docet, utiliū id facere personas DEO consecratas, vel vitæ sanctimoniā conspicuos. Prodest igitur, præmittere orationes, jejunia, aliaque pia exercitia. Possunt sacerdotes adhibere vestes sacras, aliasque ecclesiasticas ceremonias; sed necessarium non est: utile tamen est, quia huiusmodi ceremoniæ ab Ecclesia Catholica institutæ, & ritè usurpatæ, vim habent in spiritus, maximè malignos, ut patet multis exemplis, quæ afferemus, cū de Energumenis agemus.

Adhiberi debet adjuratio iis locis, in quibus Spectra præsentiam suam manifestant; & iis temporibus, quando se produnt: est enim locutio præsentis ad præsentem.

P A R S V.

DE MODIS SPECTRA PELLENDI.

Dari Spectra, eaq; homines ac loca infestare, probavimus; illorum naturam, variasque conditiones ac veluti proprietates explicavimus; superest, ut quibus illa modis à nobis & à locis infestis averruncanda sint, præscribamus. Ducem sequemur præcipuè Thyræum, ac Delrium, qui hoc argumentum

mentum ceteris fusius atq; accuratius versant; ille in Libro de Locis infestis tota par. 3. à cap. 54. usq; ad finem; hic in lib. 6. Disquisit. Magic. à cap. 6. Suppono autem tanquam indubitatum, Spectra pelli posse, & infestationem illorum ab hominibus & locis averti, ut constat ex multis exemplis suprâ relatis, nempe de domo Hesperii per Presbyterum purgata, de alia per Theodorum Sicaorum Archimandritam, de thermis angularibus per Germanum Capuanum Episcopum, de castello Regis Persarum per Antistitem, de agro Bingensi per Clerum Moguntinum, de agro VVormatiensi per Monachum & c. Ordinem servabimus qui sequitur. At antequam veros & efficaces modos Spectra pellendi in medium afferamus, paucis indicandi sunt, atq; examinandi, falsi nonnulli, ab aliquibus subinde adhibiti, nec sine affectu. Sit itaq;

Spectra
pelli pos-
sunt.

C A P U T XXXVII.

An convitiis & diris imprecationibus pellantur Spectra.

HOc remediò usum fuisse Apollonium Tyanæum contra Lamiam quandam apparentem, narrat *Philostratus* lib. 2. Vita ipsius cap. 2. Nam cum is cum Damide & sociis Caucasum montem conscenderet, *Lamix phantasma* occurrit, modo in hanc, modo

Spectra an
pellantur
convitiis
&c.

in aliam figuram se convertens, quandoque ab oculis repente evanescentis. Apollonius autem quidnam id esset agnoscens, gravibusque & contumeliosis verbis illud increpans; socios, ut idem facerent, hortabatur: id enim contra ejusmodi invasiones optimum esse medicamentum. Eius dictis cum socii paruissent, stridens phantasma celeriter, tanquam idolum, aufugit. Hoc eodem quoque remedio fortassis utuntur Indi illi, quibus Petrus Martyr lib. 9. Decad. 5. de Rebus Oceanicis, ait noctu, & sæpissime in itineribus, præcipueque viis publicis mortuos occurrere; contra quos si intrepidi stent, dissolvi phantasmata; si verò pertimescant, adeò ab iis invadi, ac perterri, ut sæpius eâ formidine debilitentur ac stupeant. Vel ipsi quoque Luthero placuit, congerenda esse acerrimorum convitiatorum plaustra, quibus dæmonum tentationes dispelli censuit, teste Delrio lib. 6. Disquis. Magic. cap. 2. sect. 1. q. 1. Certè D. Antonius apud D. Athanasium in ejus vita, & primitivi Christiani apud Prudentium hoc remedio ad expellendos dæmones usi sunt: unde hic ita canit.

*Intonat antistes Domini; fuge callide serpens,
Exue te membris, & spiras solve latentes;
Mancipium Christi, fur corruptissime, vexas.*

In exorcismis etiam, quos Ecclesiæ Catholicæ ministri contra dæmones ex obsessis pellendos adhibent, multa miscentur convitiia & imprecationes contra ipsos. Quæritur ergo, an Spectra, sæltē diabolica, convitiis & imprecationibus pellantur.

Aio I. Scurrilibus aut iracundis convitiis, & atrocibus maledictis eorum, qui levitate animi, aut passione ad id moventur, & non charitate, ac fidei zelo, neque ex officio id muneris suscipiunt; Spectra mala potiùs attrahi, quàm pelli, per se loquendo, quia peccatis hominum delectantur. Quòd si experientia docuit, dæmones aliquando ob similia convitiia fugisse, id fecerunt ut hac ratione allicerent homines ad ejusmodi remedium adhibendum, confirmarentque in eius usu.

Aio II. Iisdem convitiis ac maledictis pelli Spectra bona, id est, defunctorum Spiritus purgandos; non quòd vim habeant ea fugandi

fugandi, sed quia ipsis displicet Dei offensa, nec sperant auxilium ab hominibus qui hoc remedio utuntur.

Aio III. In legitimis & probis exorcismis, ab Ecclesia Catholica approbatis, & ab auctoritate habentibus usurpatis, mala Spectra fugiunt ad convitia, bona non fugiunt. Constat experientiâ. Ratio est, quia mala Spectra ob superbiam non possunt illa tolerare; bona verò iis minimè afficiuntur, quia contra illa non jaciuntur. Exempla dabimus, cùm de energumenorum exorcismis agemus.

C A P U T XXXVIII.

An gladiis, lanceis, aliisque armis Spectra fugentur.

Multiolim omni ævo, & nostro etiam, gladiis, lanceis, aliisque armorum generibus, contra Spectra pugnasse deprehenduntur. *Plutarcho* teste in *Laconicis*, *Lacon quidam nocte praeteriens monumentum, cùm videret Spectrum, accurrit lanceâ trajecturus: Quò fugis, inquit, anima bis moritura? Æneâ* apud *Virgilium* lib. 6. ad inferos descendenti, suadet *Sibylla* ferrum stringere adversus spiritus occurfuros, dicens:

Spectra an
gladiis fu-
gentur.

Tuque invade viam, vaginâque eripe ferrum:

Nunc animis opus est Ænea, nunc pectore firmo.

Quem in locum scribens *Hortensius*, ait, *multos asserere demones ferri aciem reformidare, & reipsâ compertum esse, & se nosse quibus hoc ipsùm nocturnis horis accidit, sed cum magnâ adversa valetudinis constititione.* *Ulysses* quoque cum stricto gladio sedentem, nec usquam prope ad sacrum cruorem *Umbra* accedere permittentem, cum *Tiresiam* audierit, scribit *Homerus* lib. 11. *Odyssæ.* De hoc eodem remedio ita scribit *Psellus* lib. de *Dæmonibus*, in fine. *Dæmonicum corpus per totum se naturaliter sensuale, secundum partes singulas absq; medio videt, audit, tangit, patiturque tangendo, & divisum dolêt sicut corpora solida: sed hoc*

interest, quòd corpora quidem solida divisa cum sunt, aut vix, aut nunquam restituuntur, corpus verò demonum ubi secatur, mox in se idem recreatur, atque coalescit; Sicut aqua aërisque partes quando aliquid incidit solidum: sed & dicto velocius demonicus Spiritus in se revertitur. Dolet tamen interea dum dividitur. Quamobrem aciem ferri metuit, idque animadvertentes qui fugare demones moliantur, tela & enses in rectum ibi constituunt, quò nolunt demones adventare. Hæc Psellus, & ex ipso Rhodiginus lib. 2. cap. 8. Psello in hoc consentiens; quàm rectè, mox videbimus. Erastus in vita Paracelsi narrat, solitum Paracelsum noctu consurgere, & machæram suam Helveticam utràque manu in hostem invisibilem huc illuc torquere. Suprà etiam ex Sozomeno lib. 8. Tripart. cap. 28. vidimus, Apellem anachoretam depulisse à se ferro candente dæmonem mulieris specie ad se accedentem. Alia recentia exempla mox dabimus. Quæritur, an Spectra gladiis & armis aliis abigantur.

Aio, Spectra non posse lædi gladiis, & aliis armis, ideoque nec abigi. Itaque si aliquando fugiunt armorum ictus, id faciunt quia volunt, non quia coguntur facere. Probatur ratione, & experientiâ. Ratio est, quia Spectra quæ in assumptis corporibus apparent, aut dæmones sunt, aut spiritus hominum defunctorum: nec dæmones, nec spiritus humani, corporei sunt; nec corpora in quibus apparent, habent sibi naturaliter unita; Ergo &c. Dæmones non esse corporeos, probavimus lib. 1. De Spiritibus humanis probabimus, cum de Mirabilibus Hominum agemus. Nec dæmones, nec humanos spiritus habere corpora, in quibus apparent, sibi naturaliter unita, probavimus hoc lib. cap. 29. Quæcunque ergo sint corpora, in quibus Spectra apparent, possunt quidem pungi, scindi, dividi, trajici, gladiis, glandibus plumbeis, sagittis &c. Spectra tamen nullatenus læduntur, nec ullum sentiunt dolorem, ac proinde si quandoque fugiunt, id faciunt, non quia læduntur, aut lædi timent, sed quia volunt fugere.

Experientia elucet in exemplis relatis suprà cap. 4. de duobus nobilibus Hispanis ex Delrio; & cap. 5. de milite Uratislaviæ con-

tra Spectrum Draconis formâ pugnante cum gladio; & cap. 9. de Monacho Adamo, contra Spectrum diabolicum in campis gladium frustra vibrante. His adde duo exempla ex Cæsario lib. 12. Exemplor. Prius est *cap. 15.* de milite mortuo, qui in Meneverit app- Miles ap- parens vestitus pelliceo indumento, quo vivus solebat uti, non po- parens, tuit gladio fugari: & cum illo caderetur, non potuit ullâ ratione fugari vulnerari, talem ex se sonum emittens, ac si mollis lectus percu- gladio. teretur: desit tandem apparere aquâ adpersus, quæ clavo Dominico fuerat superfusa. Verba Cæsarii sunt hæc. *In Treverensi Episcopatu, in quo & superior visio facta est, alter quidam miles erat, Henricus nomine, cognomento Nodus. Nam & ipse malitiosus valde, rapinas, adulteria, incestus, perjuria, hisq; similia, virtutes judicans. Hic cum mortuus fuisset in provincia Meneverit, in pellicio novo, quo uti solebat vivus, multis apparuit, domum filia maximè frequentans. Non crucis signo, non gladio poterat fugari. Gladio sæpe cadebatur sed non poterat vulnerari; talem ex se sonum emittens, ac si mollis lectus percuteretur. Cujus amici cum super hoc consulerent Dominum Episcopum Treverensem Johannem, dedit consilium, ut aquâ clavo Dominico superfusa domus, & filia, nec non & ipse si adesset, aspergerentur. Quod cum factum fuisset, de cætero non comparuit.*

Alterum exemplum narrat idem Cæsarius cap. 20. citati libri, his verbis. *Concubina cujusdam sacerdotis cum esset moritura, sic- na cuius- ut à quodam Religioso didici; cum multa instantia calceos sibi novos, dam Cle- & bene taccumatos (fortassis accommodatos) fieri petivit, dicens: rici appa- Sepelire me in eis; valde enim erunt mihi necessarii. Quod cum fa- ret. ctum fuisset, nocte sequenti, longè ante lucem, Lunâ splendente, miles quidam cum servo suo per viam equitans, famineos ejulatus audivit. Mirantibus illis quidnam hoc esset; ecce mulier rapidissimo cursu ad eos properans clamavit: Adjuvate me, adjuvate me. Mox miles de equo descendens, & gladio circulum sibi circumducens, faminam bene notam intra illum recepit: solâ enim camisiâ, & calceis prædictis induta erat. Et ecce, ex remoto vox quasi venatoris terribiliter buccinantis, nec non & latratus canum venaticorum præcedentium audiuntur. Quibus auditis, illa dum nimis tremet, miles*

sogni-

cognitis ab ea causis, equum servo committens, tricas capillorum eius brachio suo sinistro circumligavit, dexterâ gladium tenens extentum. Approximante infernali illo venatore, ait mulier militi: Sine me currere, sine me currere; ecce appropinquat. Illo fortius illam retinente, misera diversis conatibus militem pulsans, tandem ruptis capillis effugit. Quam diabolus insecutus cepit, equo suo eam injiciens, ita ut caput cum brachiis penderet ex uno latere, & crura ex altero. Post paululum, militi sic obvians, captam prædam deportavit. Qui manè ad villam rediens, quid viderit exposuit, capillos ostendit: & cum minùs referenti crederent, aperto sepulchro faminam capillos suos perdidisse repererunt. Hac contigerunt in Episcopatu Moguntinensi.

His, aliisque contra Spectra digladiantibus, nihil profuit gladii vibratio; nec prodesse potuit: nam cum corpora Spectrorum plerumque aërea sint, similivè ex materia compacta; verissimum est quod Pfellus dicit, ea secta mox coalescere in unum; uti aëris aut aquæ partes dissectæ iterum coalescunt. Falsum tamen quod addit, dolere dæmones, dum dicta corpora dividuntur; falsum quod idem, & Hortensius asserit, metuere illos ferri aciem. Nec Laconis igitur lanceam timuit ac fugit Spectrum ex monumento prodiens; nec Ulyssis aut Æneæ arma Umbræ. Atque hoc eundem Æneam aliquando docuit Sibylla; ut propterea priùs ironicè locuta credatur: sic enim ait apud *Virgilium* lib. 6. Æneidos:

*Corripit hic subitâ trepidus formidine ferrum
Æneas, strictamque aciem venientibus offert.
Et ni docta comes, tennes sine corpore vitas
Admoneat volitare cavâ sub imagine forma;
Irruat, & frustra ferro diverberet Umbras.*

Paracelsi factum putat Delrius vel ferocientis furoris fuisse, vel ex pacto convento, sic molestiarum inducias à dæmone paredrio impetrare volentis. Apelles fide & oratione munitus, diabolum repulit potiùs, quàm ferro; & hoc non naturali, sed DEI virtute singulari.

C A P U T XXXIX.

*An accenso igne vel lumine, aut obseratis ostiis;
arceri possint Spectra.*

Aio I. Ignem, aut lumen non benedictum (de benedictis ce-
reis postea dicam) non arceri Spectra. Quia illa naturaliter
non torquent Spectra, nec aliud quid physicè in ijs producunt,
quo fugentur. Quod verò virtute divinâ per ignem & lumen
fugentur, nec constat ex Scriptura sacra, nec ex Sanctis Patribus,
nec experienciâ. Ergo &c. Infernalis ignis torquet quidem dæmo-
nes & animas, at divinitus elevatus. Noster ignis revocat fortassis
Spectris malis in memoriam ignem infernalem; at non propterea
cum, ut internalem, exhorrescunt, & fugiunt. Si igitur quan-
doque ad ignem aut lumen conspectum recedunt, id faciunt, non
quia coguntur, sed quia volunt.

Spectra an
fugentur
igne ac-
ceso.

Aio II. Ostia observata, ac bene munita, non arcent Spectra.
Nam ostiis manentibus clausis possunt excitare tumultum, & eâ
ratione adhuc infestare loca, & homines. Deinde aliquando
dæmones & animæ nullo assumpto corpore præsentiam suam pro-
dunt: tunc autem, cum spiritus sint, oppressulatis ostiis excludi
non possunt. Præterea, si aërea habent corpora, possunt ea ex-
tra ostium deponere, & intra ostium alia sibi formare eâdem arte
ac facilitate, quâ extra id fecerant, vel per se, vel per alios Spiritus
adjuutores. Demum, si solida & aliunde assumpta habent corpo-
ra, possunt cum iis extra ostium tumultus excitare; possunt depo-
nere, & spiritu penetrare intus, ac molestias creare.

Spectra an
fugentur
ostiis ob-
seratis.

Quæ dixi, confirmat, quod sibi contigisse narrat *Alexander*
ab Alexand. lib. 5. Genial. Dierum cap. 23. his verbis. *Nota est vul-*
gata res est, ades quasdam Roma, quas ego incolui, evidentissimè
ostentis ita infames, ut nemo illas incolere ausus fuerit, quin assiduis
Umbrarum illusionibus, & tetræ imaginibus, noctibus ferè singu-
lis inquietetur: in quibus præter nocturnos tumultus, quos medio fe-
rè noctis silentio audiebamus, & horrendos fremitus cum ejulatu stri-
dulo-

Spectrum
Romanum

duoque vocis sono, quibus lacrymari & tremere videbatur, speciem hominis squalidâ facie, vultu minati, nigro corpore, & aspectu formidabili, nomen suum experimentem, & opem implorantem, cernebamus. Sed nè quis hoc fabulosum aut commentitium putet, auctor est Nicolaus Tuba, vir multa & experta fidei, qui cum rei exploranda gratiâ cum nonnullis doctis juvenibus primâ facie ad nos adventasset, cupido incessit animo, hac vera essent, intueri. Et nè quid inexpertum relinquerent, noctem per vigilem egere mecum, ut rem notam exploratamque haberent. Neque eos opinio fefellit: nam cum accësis luminibus pervigiles starent, haud procul species hac dirâ terribilique facie, & vultu tetro representata est; quam ipsi tumultuari, & diris nos vocibus agitare videbant. Cumque omnia clamore & tumultu streperent, post multa oculorum ludibria, tantum formidinis pavorisque intulit, ut territi & trepidi vix mente incolumi satis constarent. Et cum tota ædes gemitu funesto miscerentur, singulisque cubiculis pestis illa importuna obversaretur, dum propiùs accederemus, illam retrocedere, & querulâ voce lumen effugere cernebamus. Demum cum multùm diuque tumultuata fuisset, haud multò post, ubi multùm noctis processit, visio omnis illa dilapsa est. Sed præ cæteris, quæ ibi expertus sum, non omittam miraculum ingens, quod mihi planè vigilantanti majore aliquantò trepidatione haud multò post obvenit. Nam cum tenebris obortis, cubiculi fores obserassem firmâ serâ, jaceremque in lectulo, nullâ adhuc quiete compositâ, lumine accenso; horribilem illam speciem foris jam tumultuari, & cubiculi fores manibus pulsare sentiebam. Nec multò post simulacrum illud, operis adactisque foribus (vix credibile dictu) per commissuras & rimas in cubiculum se intromisit, quod sub lectulo meo jacens, cum Marcus alumnus & cliens meus, ut pote qui è conspectu cubabat, tetrâ & dirâ facie aspiceret; pavore subito consternatus, luctu & gemitu omnia opplebat, ipsamque intromissam non sine formidine clamabat. Idque cum mihi, qui oclusum cubiculi ostium aspicerem, vix credibile videretur; interim dirum illud simulacrum, quod sub lecto jacebat meo, manum & brachium protendere, lumenque quod juxta aderat, extinguere vidimus. Quo extincto, libellos meos, & quidquid rerum erat, querulâ voce miscere, ac omnia e-

vertere non destitit. Mox cum ad tumultum exciti socii eò se contulissent, lumenque intromissuri obvervarentur vestibulo; interim ipsum opertum cubiculi ostium manu aperire, & foràs effugere vidimus. Erat enim ipsius species, ut planè perspeximus, simulacro hominis nigerrimo non absimilis. Illud utique mirum fuerit, dignumque memoratu, figuram illam, dum nobiscum sic luctaretur, cum fores cubiculi reserasset, ab his qui lumen intromisère, minime conspectam: sed cum primùm cubiculi fores exivit, elapsam ex oculis illicò discessisse, & in auras evanuisse. Hæc Alexander. Rectissimè ergò D. Antonius apud Athanasium, de dæmonibus loquens, ait: Si fuissent hoc fragili corpore colligati; obserato introitu iisdem negaretur accessus. Cum autem hoc impedimento sint liberi, & obstructa penetrent, atque in omni licenter volitent aère; manifestum est, ob enervationem eorum permanere Ecclesiæ corpus illæsum.

At dicit aliquis, vocari dæmones ab Apostolo Ephes. 6. *tenebrarum rectores*, & à Davide Psal. 90. *timorem nocturnum, negotium perambulans in tenebris*. Solent item Spectra omnia noctu & in tenebris multò crebriùs ac libentiùs apparere, quàm interdiu, uti ex relatis suprà historiis plurimis constat. Ergo lucem oderunt, ac proinde luce conspectâ diffugiunt. Respondeo, vocari etiam dæmonem *sagittam volantem in die, incursum & dæmonium meridianum*. Frequenter item interdiu apparent Spectra. Nihil ergo probat argumentum.

C A P U T XL.

An odore, fumo, herbis, lapidibus, aliisque rebus sensibilibus Spectra pellantur.

AN hisce, aliisque similibus rebus sensibilibus pellatur dæmon è corporibus energumenorum, aut arceatur, nè homines invadat; examinabimus infrà, cum de Mirabilibus energumeno-

Spectra an odore, fumo, aliisque sensibilibus rebus fugentur.

menorum. Nunc solum inquirimus, an dictis rebus arceantur aut pellantur Spectra, maxime diabolica.

Affirmati-
væ senten-
tiæ argu-
menta.

Pelli odore & fumo, pervulgata est quorundam opinio apud *Tostatum in 1. Reg. cap. 16. q. 43.* Primum argumentum sumitur à contrario. Nam dæmones alliciuntur quibusdam odoribus; ergo absurdi nihil est dicere, pelli eosdem quibusdam aliis. Antecedens asserunt antiquiores Theologi apud *Petavium lib. 3. de Angelis cap. 1.* qui passim dicunt, dæmones hostiarum nidore, pinguedine, ac fumo pasci, ac delectari. Ita expressè & *Justinus Martyr in Apolog. 1. Athenagoras in Legatione pro Christianis, Clemens Alexandr. lib. 7. Stromat. Origines lib. 3. contra Celsum, Julius Firmicus lib. de erroribus profanar. religion. & alii.* Sed hi omnes Auctores attribuunt dæmonibus corpora; unde mirum non est quod & sensus, & corporeas delectationes eisdem concedant. Horum errorem rejecimus lib. I. Simulant dæmones se delectari nidore victimarum, aliisque odoribus ad se honorandum excitatis, ut homines in peccato idololatriæ, quo delectantur, detineant.

Secundum argumentum sumitur ex libro *Tobix*, in cuius c. 6. narratur, quod cum profectus esset Tobias cum Raphaële, qui Azariam se vocabat, & mansisset primâ mansione juxta Fluvium Tigris, exivit ut lavaret pedes suos: & ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. Quem expavescens Tobias, clamavit voce magnâ, dicens: Domine, invadit me. Et dixit ei Angelus: Apprehende branchiam ejus, & trahere eum ad te. Quod cum fecisset; attraxit eum in siccum, & palpitare cæpit ante pedes ejus. Tunc dixit ei Angelus: Exentera hunc piscem, & cor ejus, & fel, & secur repone tibi; sunt enim hæc necessaria ad medicamenta utiliter &c. Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei: obsecro te, Azarin frater, ut dicas mihi, quod remedium habebunt ista quæ de pisce servare jussisti? Et respondens Angelus dixit ei: Cordis particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus demoniorum, sive à viro, sive à muliere, ita ut ultra non accedat ad eos &c. Capite deinde septimo, cum narraisset Scriptura, Tobix traditam fuisse in uxorem Saram Raguelis filiam, cuius septem viros dæmonium occi-

occiderat ; subjungit cap. 8. *Recordatus itaque Tobias sermonum Angeli, protulit de cassidili suo partem jecoris, posuitque eam super carbones vivos. Tunc Raphaël Angelus apprehendit demonium, & religavit illud in deserto superioris Egypti.*

Ex his constat, fumum prædictum habuisse virtutem expellendi dæmonem, eumque verè expulisse, quoniam id expressè asserit Sacra Scriptura. Quamvis enim aliqui dicant, fumum illum nihil effecisse ad dæmonem expellendum, sed eum à solo Angelo fuisse expulsum, accedente efficaciam orationis Tobia ac Sara; ; fumum verò fuisse ab Angelo jussu adhiberi, vel nè deprehenderetur eum esse Angelum ex tanto miraculo, vel tanquam signum temporis quo illum expelleret, aut efficacitatis ac virtutis precum Tobia ac Sara: : revera tamen nihil horum congruè dici potest, alioquin Angelus non posset excusari à mendacio, dum dixit, *cor & fel, & jecur, esse necessaria ad medicamentum utiliter*: item: *fumum cordis extricare omne genus demoniorum*, id est, vim habere extricandi. Certè Græcus & Hebraicus textus clarè agnoscunt virtutem aliquam. Nam in Græco habetur: *ἔλαβε τὴν τέφραν* &c. *Accepit cinerem seu prunam thymiamatum, & imposuit cor piscis, & hepar, fumumque fecit, & quando odoratus est dæmon odorem, fugit ad Egypti supra.* Hebraicè verò: *Percepit Asmodaus odorem, & fugit.* Virtutem ergo aliquam habuit prædictus fumus piscis ad dæmonem expellendum, sicut etiam fel ejusdem piscis habuit virtutem, ut visus restitueretur seniori Tobia: : frustra enim adhibitus non fuit. Atque hanc sententiam, quòd virtutem seu efficientiam aliquam contra dæmonem habuit, defendunt *Guilielmus Parisiensis* lib. de Universo, *Dionysius Carthusianus* in cap. 8. Tobia, *Franciscus Vallesius* in Sacra Philosoph. cap. 28. *Petrus Gregorius Tolosanus* Syntagmatis Juris lib. 34. cap. 22. *Bartholomæus Faius* in Energumenico, *Franciscus Georgius* tom. 6. Problem. 19. *Hieronymus Mengus* in Flagello Dæmonum Documento 3. *Serarius* in cap. 8. Tobia, & alii Interpretes recentiores ibidem. *Delrius* lib. 2. Disquis. Magic. q. 30. sect. 13. & lib. 6. cap. 2. sect. 3. & alii omnes mox citandi.

Fumus piscis à Tobia adhibitus, an, & qua virtute fugaverit dæmonem.

Controversia tamen est, quàm virtutem habuerit fumus ille, naturalemne, an supernaturalem, an moralem.

Aliqui prædicto suffitui ex corde piscis exhalato (uti & multis aliis rebus, de quibus infra cùm de Energumenis) tribuunt virtutem naturalem ac physicam ad dæmones expellendos, divinitùs indicam à DEO tanquam Auctore Naturæ. Ita *Petrus Gregorius*, *Franciscus Georgius*, & *Faius* locis antea citatis, & alii apud *Delrium* & *Celadam* locis etiam citatis. Rationem dant, quia sicut DEUS prævisis morbis, indidit rebus aliquibus virtutes medicas; ita prævisis diaboli infestationibus, indidit aliquibus etiam rebus virtutem expulsivam aut refrenativam ipsius. Addunt, congruum esse, ut superbissimi spiritus vilissimis rebus subderentur.

Alii tribuunt eidem suffitui virtutem supernaturalem divinitùs indicam à DEO tanquam Auctore supernaturali. Ita *Vallesius* loc. cit. *Leloyerus* lib. 8. de Spectris cap. 1. *Moura* de Incant. sect. 1. cap. 3. *Manden* in cap. 8. *Tobiæ*, & alii. Rationem assignant, quia ex verbis Angeli constat, fumum prædictum habuisse vim expellendi dæmones, & tamen non habuit vim naturalem, ut ex præcedenti sententia constat; dicendum ergo est, habuisse supernaturalem.

Alii mediâ inter utramque prædictam sententiam incedunt viâ, aiuntq; expulsus fuisse dæmonem per fumum illum, partim virtute naturali illius, partim virtute supernaturali, atque adeo virtute mixta ex naturali & supernaturali. Ita *Serarius* in cap. 8. *Tobiæ* q. 3. *Justinianus* in idem cap. &, teste *Celadâ* Comment. in dictum caput, *Eusebius Nierembergus* I. par. Philosophiæ Curiosæ lib. I. cap. 49. & *Joannes Niderus* in *Malleo Mallef.* c. 12.

Alii denique nullam vim naturalem aut supernaturalem agnoscunt in hoc suffimento, sed meram efficaciam moralem, quâ Angelus ad eiusmodi suffimentum excitatum abegit dæmonem, & in desertum religavit. Ita *P. Didacus Celada* in cap. 6. *Tobiæ* §. 233. Asserto septimo. Rationem postea dabo.

Ego circa propositam initio capituli quæstionem, hæc respondeo (salvo meliori iudicio) cum citato *Celada*.

I. Nulla vis naturalis rerum corporearum potest directè agere in dæmonem, atque adeò nec odor, nec suffumigatio, nec herbæ, lapides, aliæve res sensibiles quæcunque possunt directè ac physicè illos abigere, sive à locis, sive ab hominibus. Ita *S. Thomas* in 4. dist. 7. art. ult. & in cap. 41. *Job. Lect. 3. Abulensis* in 1. Regum cap. 16. q. 46. *Martinus Delrio* lib. 2. Disquis. Magic. q. 30. sect. 3. & lib. 6. cap. 2. sect. 2. *Theophilus Raynaudus* in Theolog. Naturali dist. 2. art. 2. num. 53. *Thyraus* lib. de Locis infestis cap. 42. *Celada* in cap. 6. *Tob. §. 233. Serarius* in idem cap. 6. & apud ipsos *Eusebius Nieremberg. 1. par. Philosoph. Curiosæ lib. 1. cap. 49. Menochius, Tirinus, Gordonus, Justinianus, Manden,* & plerique in cap. 6. vel 8. *Tobiæ, cum aliis multis.* Ratio est, quia teste *Job. cap. 41. v. 24. Non est super terram potestas, quæ comparetur ei (diabolo) qui factus est, ut nullum timeret.* Impossibile ergo est (ut bene infert *Abulensis* loc. cit. & cum ipso plerique alii) quòd minor potestas, qualis est omnium rerum corporearum, subjiciat sibi dæmonem, eumque cogat ut abeat, aut veniat, aut operetur. Adde quòd inter rem corpoream, & rem incorpoream supposito diversam, grandis est improportio, nec apparet quonam modo corporeum agens possit directè & per se agere in rem omnino spiritualem, qualis est dæmon.

Corporeæ
res non
pellunt
dæmonem
directè.

II. Certum est, res quasdam corporeas habere vim naturalem arcendi aut pellendi indirectè dæmones hominem infestantes. Explico, & probo sic. Dæmones sæpe pro diversa humanorum corporum temperiæ aut intemperie, diversâ ratione exagitant aliquos, aliter nimirum illos qui atrâ bile, aliter qui humore melancholico, aliter qui sanguine & spiritibus, aliisvè humoribus abundant. Cùm igitur certum sit, res quasdam corporeas valere ad humores temperandos, & corporis passiones mitigandas; certum etiam erit, easdem res efficere, ut homines minus subjecti sint dæmonis actioni ac vexationi, quod est, indirectè eum ab homine arcere, aut pellere. Ita docent *Guilielmus Parisiensis, Victoria, Carthusianus, Zacharias Vicecomes, Levinus, Vallesius, Codromenus, Abulensis, Serarius, Delrius* lib. 2. Disquis. Magic. q. 30. sect. 3. & lib. 6. cap. 2. sect. 2. q. 3. *Celada*

Corporeæ
quasdam
res possunt
indirectè
pellere
dæmonem.

in cap. 6. Tob. §. 2 3 3. Asserto 3. & alii plurimi apud hos duos ultimò citatos. Quibus autem rebus adscribatur ab Auctoribus variis prædicta virtus, dicemus infra, cum de Energumenis.

III. Etiam si demus, res materiales posse agere vel directè, vel indirectè in spirituales supposito diversas, atque adeò in dæmones; tamen cor piscis, de quo in historia Tobia, in fumum resolutum, non potuit physicè, directè, vel indirectè præstare effectum illum, quem Angelus ipsi tribuit.

Sic enim Tobia interroganti respondet Angelus: *Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus demoniorum, sive à viro, sive à muliere, ita ut ultra non accedat ad eos.* At si naturalis est vis prædicti fumi ad pellendum dæmonem, tam diu solum durat eius effectus, quàm diu ipse durat; transacto verò fumo, quis vetat diabolo quin redeat? Aliam ergo vim prædicto fumo tribuit Angelus, quàm naturalem.

IV. Verosimilius mihi videtur, prædictum fumum nullam vim physicam etiam supernaturalem habuisse inditam ad præstandum effectum, quem Angelus promisit, sed solum vim moralem, quatenus nimirum illo excitato Angelus dæmonem abegit. Ita *Celada* in cap. 6. Tobia §. 2 3 3. Asserto ult. Ratioprimum est, quia si virtute physicâ fuisset abactus dæmon, potuisset transcto fumo redire; cessante enim causâ physicâ, cessare debet physicus effectus: atqui non potuit redire, ut ex Angeli verbis constat; ergo &c. Ratio secundum est, quia vim habuit abigendi dæmonem: sed non Physicam naturalem, nec physicam supernaturalem; ergo tantum moralem modo dicto. Quod ipsum videtur insinuare Sacra Scriptura; nam cap. 8. dicitur: *Recordatus itaque Tobias sermonum Angeli, protulit de cassidili suâ partem jecoris, posuitque eam super carbones vivos. Tunc Raphaël Angelus apprehendit dæmonium, & religavit illud in deserto superioris Aegypti.* Non ergo fumus jecoris & cordis abegit physicè dæmonem; sed excitato fumo Angelus apprehendit dæmonem, & abduxit, atque ligavit; quod est, fumum id præstitisse moraliter tanquam signum, ex institutione eiusdem Angeli positum.

Si quæras, an ergo idem fumus, nunc quoque, à quocunque excitatus, eundem præstiturus esset effectum, quem tunc præstitit; respondeo ego, negativè, sive tunc illum præstitit physicè, sive moraliter; & sive naturaliter, sive supernaturaliter.

Videor id colligere ex ipsa Scriptura: nam Angelus Tobiaë interroganti, respondet cap. 6. v. 8. *Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat &c.* non dicit, *si super carbones ponat aliquis, quicumque sit, sed tu si ponas.* Ergo pro Tobia solum id signum instituit.

C A P U T X L I.

De veris modis ac remediis pellendi Spectra diabolica.

Rejectis falsis modis ad Spectra fuganda, ad signandi sunt atque examinandi veri: ac primò quidem ii, quibus dæmones profligantur: deinde ij, quibus ablegantur & juvantur animæ purgandæ: tandem ii, quibus contra damnatas animas pugnatur. Hæc porrò remedia, alia non sunt quàm divina, seu ecclesiastica, à Christo vel Apostolis, eorumque successoribus instituta, sapientioribus & Christianè sentientibus Medicis approbata, ut sunt *Joannes Fernelius* lib. 3. de Addit. *Cornelius Gemma* in Cosmocr. *Baptista Condrenchus* lib. de morb. venefic. *Andreas Casalpini* Disquisit. de natura dæmon. & cum illis Theologi doctissimi *Petrus Thyraus* lib. de Spectris à cap. 66. *Martinus Delvius* lib. 6. Disquisit. Magic. cap. 2. sect. 3. & alii. Ad hæc non rarò dæmon à Deo coactus mendaci ex ore veritatem promere, ablegavit homines, ut ex sequentibus nonnullis exemplis apparebit.

Remedia
pellendi
Spectra
diabolica.

§. I. Primum Remedium, vera & viva fides.

Vera & viva fides est, quæ charitate DEI & proximi vallatur, & quam bona comitantur opera, & mandatorum DEI observatio: fidem enim sine operibus mortuam esse, affirmat Scriptura &

Fide verâ
ac vivâ
pelluntur
dæmones.

Patres. Hanc veluti scutum nobis præbet D. Paulus ad Ephes. c. 6. contra diabolum. Hanc discipulis suis commendat D. Antonius, dicens: *Magna, dilectissimi, adversus dæmonem arma sunt, vita sincera, & intemerata in DEUM fides.* Dæmon ipse respondit Mago Cypriano, postea sancto, *se Christi fide munitis nocere non posse*, teste Nazianzeno Orat. in Cyprian. Sed rem exemplis confirmamus.

Scribit *Joan. Niderius* in Formic. epitome cap. 4. in persona cujusdam sagæ, in hunc modum: *cum quidam maleficus me invocaret, ut quendam inimicum suum vitâ privarem, aut in corpore laderē graviter, fulminis ictu, aut alio modo; vocavi ego Magisterulum, id est, Dæmonem: qui mihi respondit, quod neutrum facere posset; Habet enim, inquit, fidem bonam, & diligenter se signo crucis munit. Idcirco non in corpore, sed in undecima parte fructuum suorum in campo, si libet, ei nocere possum.*

Crucis signum contra dæmonem.

Cornelius Kempensis lib. 3. de Origine & situ Frisiæ cap. 31. scribit, circa tempora Lotharii Imperatoris *erant passim in Frisia multa laruarum infernalium Spectra; quæ in parvo quodam supereminenti colli supercilio subterraneum habebant specum, absq; humana ope artificio prestigioso exstructum; in quo residebant, quas antiqui vocabant Albas Nymphas, sive vulgari gentis sermone Witte Wiven.* Harum speciem adumbratam, non veram fuisse constat. *Quæ solebant nocturnos viatores, gregumque & armentorum intentos excubis, & puerperas cum infantibus sæpissime in abdita sua, & subterranea antra clanculum abducere: in quibus subinde subterranei murmuris sonus, atque etiam vagitus infantium auditi sunt, & præterea etiam ingens fletus & gemitus hominum, & quandoque Musarum concertus & voces dubiâ aure colligebantur. Quæ de causa magna fiebat custodia pregnantium mulierum, & parvulorum infantium, nè ab istis Nymphis infernalibus clam abriperentur. Quæ omnes dæmonum illusiones, post agnitum sincerum DEI Evangelium (erant enim tum Frisii, Sabellii & Arii erroribus dementati) evanuerunt, & in nihilum redactæ sunt. Scripsit enim S. Odolphus contra ejusmodi illusiones dæmonum chartam de S. Trinitate, quam per Ecclesias & Parochias Frisia sacerdotibus*

tibus

ribus misit, ut in populo frequenter publicè legeretur. Continebatur in charta Catholicæ fidei explicata professio, ut patet in exemplari, quod prædictus Author subdit. Multa similia in aliis etiam regionibus, præsertim in Sicilia, contigerunt, ubi post introductam fidem Christi evanuerunt dæmonum manifestæ gratificationes.

§. II. Secundum Remedium, Oratio.

Bona est Oratio, cum jejunio, & elemosyna (inquit Raphaël ad Tobiam) ut ad alia mala, ita ad Spectra quoque diabolica ab hominibus & locis infestis avertenda. Orationis efficaciam confirmant exempla aliquot in præcedentibus allata; nimirum illud de presbytero, cujus D. Augustinus meminit, qui oratione ac sacrificio Missæ domum Hesperii purgavit: & alterum sacerdotum, qui à Moguntino Præsule cum auctoritate missi, aquâ australi & comprecationibus profligarunt pestilentem in agro Bingenensi spiritum. Adjungo his alia nonnulla, tum vetera, tum recentia.

Oratio dæmones profligat.

Joannes Diaconus lib. 4. Vitæ S. Gregorii cap. 93. scribit, dicti sancti hortatu Litanis recitatis, formidabile quoddam dæmonis quasi cornuti Spectrum, quod certo cuidam loco ita infestum erat, ut in eo commorari nullus posset, abactum tandem esse. Item ibidem refert, oratione in fugam conversum nequam Spiritum, qui in forma catti Religioso viro haud parum fuit molestus. D. Gregorius lib. 1. Dialogor. cap. 10. scribit, Fortunatum Tudertinæ Ecclesiæ Episcopum oratione dæmones ex hominum corporibus ejicere solitum. D. Bernardus continuâ unius noctis oratione Cremonæ dæmonem profligavit, ut in eius Vita habet Bernardus Bonavallensis. B. Hilarion in Cypro Insula, à misera dæmonum vexatione, oratione ad Deum factâ, ducentos propemodum, partim viros, partim mulieres, eripuit, teste B. Hieronymo in eius Vita. Omitto alia antiqua, & recito nova.

Anno 1549. ut ex Societatis nostræ hominum litteris refert Delrius lib. 6. Disquis. Magic. cap. 2. sect. 3. quidam nostris confessus, mediâ circiter nocte, dum pœnam pro delictis sibi

irrogatam perfolvit; repente vidit feles, muresque, & alias bestias, colore atras, aspectuque terribiles, tam multas, ut totum occupare tubiculum viderentur. Quo ille viso perterrefactus, timere cepit, ne vivus à bestiis abriperetur. Anxius & trepidus accurrit ad Domini nostri imaginem, magnà voce opem implorans. Quare omnium animalium species subito evanuerunt, tanto cum impetu, strepitu, & fragore, ut domus ruere videretur.

An. 1555. eodem Delrio referente, Bungi in Japonia familia fuit, quam jam à centum annis demones infestabant, & molestia in posteros quasi hereditaria transibat. Pater familias opes omnes placandis idolis insumperat; sed potius vinctum vis, quam cessavit malum. Triginta annorum filiam demon occupavit, ita ut nec patrem, nec matrem agnosceret, nec quindecim diebus quidquam cibi sumeret. Sub horum finem Patrum Societas us annus eum accessit, jussitque ut D. Michaeli nominaret. Dum Divum nominat, vehementi tremore cepit contremis, & Varios motus membrorum edere, ita ut circumstantibus terror, fuerit. In vocante vero Patre DEUM Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; subito à damone liber extitit.

In Menologio Græcorum, die 5. Martii, in vita Canonis Hauriet legitur, post ipsius vitam discessum, ades ejus in templum versas, testasque illas quibus malos genios incluserat, repertas; quarum unam cum resignassent, quòd thesaurum ibi latere ob pondus arbitrarentur; statim fulminis instar erupisse demones, ut omnes exanimati considerent, & quidquid instauratum erat, procumberet, nemog, omnino post occasum Solis auderet ad locum illum adspirare. Sed non diuturna fuit hæc demonum tyrannis, quam per sancti viri preces, cum populus se jejunis & vigiliis dedisset, mox depulere. Alia exempla passim in sequentibus occurrent; nam cum aliis remediis plerumque oratio est conjuncta. Omnium orationum efficacissima videtur esse Oratio Dominica, in qua petimus liberari à malo, utique etiam à diabolo, qui var. Exor. d. nomen appellatur.

§. III. Tertium Remedium, Reliquie

Sanctorum.

Usus

U Sum reliquiarum Sanctorum Spectra diabolica depellere, docent Sancti Patres, antiqui & Sancti Christi cultores omnium nationum, experientia perpetua adhuc usque tempora continuata. S. Hieronymus lib. contra Vigilantium, Dæmonem alloquens, qui per os Vigilantii reliquias Sanctorum vilissimum pulverem appellaverat, ait: *Tu saepe vilissimo hoc tortus es pulvere. Sanctorum reliquias fugere dæmones, docet S. Chrysostomus Homil. 7. de Septem Machab. his verbis: ut audaces latronum duces, sive impii Sepulchrorum effossores, si fortè, dum pradas agunt, aut spolia capienda conquirunt, in arma vel ornamenta Imperatoris incurserint, quamlibet cupidi pradarum, tamen agnitis Regis insignibus deterrentur, ut fugiant, nec cominus accedere vel attingere audeant; ita profecto & dæmones, qui verè & latronum principes sunt, & magistri, ubi coronatorum Martyrum viderint corpora posita, longè illic à conspectu eorum pavidi fugiunt, & absiliunt.* Omittito alia testimonia, quæ fusè adducunt, qui Reliquiarum cultum contra Vigilantianos nostrorum temporum defendunt.

Reliquiæ
Sanctorū
pellunt
dæmones.

Exempla do. De Semicinctiis & Sudariis D. Pauli, adhuc viventis, scribit S. Lucas in Actibus Apost. cap. 19. in hunc modum: *Virtutes que non quaslibet faciebat DEUS per manum Pauli, ita ut etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria, & semicinctia; & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.* Suprà cap. 28. §. 2. exemplum retulimus ex Gregorio Turonensi de diabolis ab urbe Trevirensi depulsis, ob reliquias Sanctorum in ea asservatas. Ibidem ex Theodoro to partem historię retulimus, ipsius Theodoretici verbis, quam nunc integram damus. *Execrandus inquit, Marcio multas spinas impietatis seminavit in regione urbis Cypri. Eas cum conaxer evellere radicitus, noctu venit quidam demon exitialis, clamans, & linguâ utens Syriacâ. Cur, inquiens, tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam adversus eum suscipis? Quanam is te unquam affecit molestiâ? Desine belligerare, desine à malevolentia; aut desine experientia, quantum bonum sit quies. Scias, quod te jam pridem confodissem, nisi choram Martyrum te custodientem vidissem, cum Jacobo.* Hoc ego audivi, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope

me dormiebat: Audis, inquam, quæ dicuntur? Ille verò: Omnia, inquit, audiui, & cum vellem surgere, & respicere, & scire quis loqueretur; tuâ causâ quievi, quia te putarem quiescere. Ambd itaque surgentes, respeximus, neque ullum qui moveretur, vidimus; nec qui loqueretur, audivimus. Illa verba alii quoque, qui nobiscum habitabant, audiverunt. Intellexi igitur, quòd Martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei Martyrum; qui cum à multis Martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem capite erat magni Jacobi vetus amictus; qui quovis claustro adamantino fuit mihi validior. Ita Theodoretus Histor. SS. Patrum cap. 21. & ex ipso Baronius tom. 5. circa Annum Domini 424. Exempla alia huc spectantia referam in libro de Mirabilibus Energumenorum.

Nostri temporis Sectarii, ut olim Vigilantiani, rident & execrantur reliquiarum Sanctorum usum; ajuntque dæmones illas fugere, non quia fugere coguntur, sed quia volunt, homines illas venerantes detinere in superstitione. Sed qui micam solum prudentiæ habent, utique vident, plùs credendum antiquis & sanctis fidelibus, quàm nuperis id inficiantibus. Plura dicam infra.

S. IV. Quartum Remedium, Sanctæ Crucis signum.

Crucis signum fugat dæmones.

QUÆ Sancti Patres, quæ Scriptores antiqui, quæ omnium sæculorum Historici de Sanctæ Crucis signaculo contra dæmonum Spectra, larvas, insidias, infestationes, tentationesque scripserunt, talia sunt, ut nec ipse Cacodæmon contradicere, aut se-cus interpretari audeat. Exempla victoriarum contra eadē dæmonum Spectra & infestationes relatorum, eodem crucis signaculo frontibus impresso, & contra loca infesta formato; nec ipsi qui sacra omnia susque deque vertunt, nostri temporis hæretici, negare audent. Audent tamen sinistrè, contra sanctorum Patrum sententiam, & contra fidelium omnium sensum, interpretari, & superstitiosum appellare, quod sacrosanctum antiquissimi Pares appellarunt. Legantur *D. Cyprianus* sermon. de Pass. Christi.

Orige-

Origenes lib. 3. in *Job*. *Lactantius* lib. 3. cap. 24. *D. Athanasius* in *Vita S. Antonii*, & de *Incarnat. Verbi*. *D. Gregorius Nazianzen.* *Orat. 1.* in *Julianum*, & ad *Nemesium*. *D. Chrysostomus* *Homil. 8.* in *Epist. ad Coloss.* & *Homil. 50.* in *Matth.* *D. Cyrillus*, *D. Hieronym.* *D. August.* *Theodoretus*, *D. Gregorius*, & alii apud *P. Jacobum Gretzerum* in *libris de S. Cruce*. Ipse *Lavaterus* *Calvinista*, & omnium *Ecclesiæ Catholicæ* rituum hostis atque irrisor, *lib. de Spectris* par. 3. cap. 9. quaerens, *Quo pacto fideles in veteri Ecclesia ad occursum Spectrorum se gesserint*, hæc scribit.

Usitatus mos fuit, ad occursum harum rerum se cruce munire. Idem hodie quoque multi solent facere. Tertullianus scribit in libro suo de Corona militis, veteres Christianos frontem suam saepe signasse cruce. D. Hieronymus Demetriadem hortatur, ut crebro signaculo crucis frontem munit, ne locum in ea exterminator Aegypti inveniat. Origenes quoque, Epiphanius, Chrysostomus, & Augustinus multa scribunt de virtute S. Crucis. D. Athanasius scribit in lib. de Humanitate verbi, eiusque corporali adventu, fol. 67. Olim, inquit, demonia inani specie ludibriisque rerum intricabant homines, in sessis alibi fontibus, alibi fluviiis, lapidibus, aut lignis, atque ita prestigiis fatuos in stuporem agebant: nunc verò cum apparuerit Dei verbum, Spectra hujusmodi & ludibria imaginum cessarunt &c. Lactantius scribit Divin. Institut. lib. 4. cap. 26. & per integrum caput 27. hac de re, dicit, ad illos qui frontem cruce signant, diabolum non habere accessum, nec ladere eos posse. Addit, Christianos hac caeremonia antiquitus in expellendis demonibus, & sanandis morbis usos esse. Hæc Lavaterus. Eandem virtutem etiam nunc hodie deprædicamus, & experimur, quotquot veræ Ecclesiæ Catholicæ membra nos fatemur; cur ergo impietatis & superstitionis accusamur? Addamus exempla.

Suprà cap. 12. retulimus ex Glyca, Antistitem quendam, è castello quodam, solo crucis signo dæmones expulisse. S. Margaretha cruce dæmonem in forma draconis sibi appropinquantem profligavit, teste Metaphraste in eius vita. Julianus Apostata, dum se cruce signat, dæmones quos evocaverat, fugat, ut scribit

scribit *Nazianzenus* Orat. in eundem. Demones expulsi à S. Patapio apud *Metaphrasten* Mense Novemb. clamant: *Verè terribilis es, Nazarene, verè terribilis es, & ubique in omnes obtines imperium. Quo ergo proficiscar? Si in desertum, si in civitatem, si ubicunque duxerit aliquis; tu illic pravenis, sola crucis figurâ, sola tuo nomine nos expellens.* S. Daniel Stylites, ad effugandos demones, *ubique crucem, ut arma inexpugnabilia inferebat,* ait *Metaphrastes.* Quid de crucis efficacia fallus fuerit diabolus cuidam sagæ, vidimus §. 1. ex *Nidero.* Epiphanius in *Hæresi Ebionitar.* quæ est trigesima, scribit conatus Magorum, ut foeminam quandam Christianam in amorem pellicerent, & tandem quo pacto per crucis signum, & Christi fidem superarit mulier; & claudit narrationem hoc epiphonemate: *quod non valuit incantantis vis, ubi erat nomen Christi, & signaculum crucis.*

Circa annum Christi 1591. Pontinussii puer erat nobili magis pollens genere, quam domo opulentâ. Compingitur in aulam parentum jussu, à gymnasio abstractus: sed mobilitate ingenii, cum recursaret desiderium vitæ prioris, statuit inter lixas calonesq. versari potius in castris. Iter ingresso atra viri species occurrit in serica veste: qui interrogans causam tristitiæ, pollicetur remedium. *Teram ubi ego te adjuvero, ecquid erit præmii? At puer: ut totum; inquit, me excutias, nè teruncium quidem reperias.* Subijcit alter: *Da te mihi modò, nullatibi cupiditas frustra erit. Existimavit puer se in servitium expeti: postulat tempus deliberandi. Ille contrà onerare promissis ingentibus: ut vel puer totam jam vaniloquentiam mira esset. Suspectare cepit, num in figura hominis lateret cacodæmon. Mox cum tacitus totum eius corpus emetitur oculis, sinistrum pedem animadvertit cum bifida ungula ac deformi. Statim cohorrui, & (qui mos rectè institutis in metu repentino) JESUM ingeminans, Crucis signo armat frontem: eodemque puncto sæva species evanuit. Tertio post die ad suos revertenti, eadem imago se offert; & proditur pedis eadem notâ. Quærenti utrum captum esset consilium, respondit puer, sibi domino opus non esse. Rogatus quò iret, urbem nominavit. Tum dæmon ante eius pedes crumenam jacet sonantem, in qua triginta, quadraginta vè Flandrici nummi (ex his reperti postea inaurati duodecim; recen-*

recentes dices & asperos, veluti ab adulterantibus moneta: nam areos fuisse ignis ostendit.) Tum pulverem in linteo perniciosum tradit, cuiuslibet subitâ morte tollendo. Addit consilia ad turpes libidines; & admonita, ab piacularis usu aqua, & ab adoratione consecrata hostiæ (quam contemptim placentulam appellabat) abstinendi. Eam blasphemiam dum averſatur puer animo pio, simulq; veretur ne obtorto collo stranguletur à monstro; Salutarem Crucem imprimat pectori, statimq; magno impetu alliditur in terram; nec nisi post semihoram exsurgit. Mox matri redditus, scholâq; & sacrâ confessione expiatus, è laqueo venantium metuq; ereptum se esse divinâ ope gratulatur. Ita Franciscus Bentius in Litteris Annuis Provinciæ Franciæ.

Alterum refert exemplum idem Bentius, ex Litteris Annuis Collegii nostri Mediolanensis ejusdem Anni 1591. quod tametsi longiusculum sit, ex parte tamen exscribendum censui. Sic ergo scribit. Sacerdos quidam Aronæ agens pollicitus erat DEO, adiuturum nostram Societatem, idq; uni è nostris aperuit. Indignè hoc tulit demon, seq; ad solita arma convertit. Impuris cogitationibus hominem adgreditur, ita infestis, ut adimerent somnum. Surgit è lecto miles Christi, & lectitandis piorum historiis noctes ducit in somnes. Neque hoc tulit adversarius: suspensam lucernam ad parietem sic dejicit, ut effuso oleo totum volumen fœde prolueret. Neque hoc satis: inter cenandum invadit immundo afflatu. Hic à mensa statim in cubiculum, humiles ad Deum preces effundens humi projectus, & pro cibo corpori flagrantingerens: Cum sic quoque tæco igne carperetur, nudatis pedibus terram institit binas horas, vel ternas, dum importunus calor deferveresceret. Dein conjicit se in cubile fessus. Visus in eodem strato videre mulierem, & attingere ejus comam manuum extentu. Desilit repente attonitus, & ad lectulum conversis luminibus nihil videt. Alias artes, quibus tandem pius Sacerdos demonem vicit, tæceo. Rediit tamen paulò post victus ad pugnam admirabili arte adversarius. Egressus aliquando Sacerdos idem ex oppido levandi astus causâ, juxta lacum inambulatur, persolvens horarias preces Mariæ Virginis. Vix ducentos passus processerat, cum affectus est eum vir quidam, cum rutila barba & promissa, vesteq; ma-

gni pretii. Insidebat equo pulcherrimo atrii coloris, qualis nullus illis regionibus. Famulabant à pedibus duo. Cum accessisset propius, perhumaniter salutavit &c. Tum verò equitem inter & sacerdotem sermo institutus, hoc ordine. Prior eques, specie rimantis; quæ est animo tibi infixæ cura? quæ sollicitudo mentem exedit? Ad ille dissimulans, mihi bene est, inquit; frustra tibi huius rei quaestio fuit. Cui eques: Mi homo, mihi dare verba difficile est, cui datum olim à Deo, ut introspeciam, quid tacitis cogitationibus volutent homines agitentque. Cum stetit sacerdos admiratione defixus, & stupens loquentis habitum, corpusque totum lustraret luminibus; sumpto animo ait: Quod si tibi ea est virtus, effare, quæ me angit molestia? &c. Cui ille: Votum Societatis Jesuitarum: hic stimulus cor vellicat; hoc te quietum esse non sinit, sed tu alias res argas necesse est: ad illam tibi aditus non patebit: me vide. Suspiciatus alter, nè aliqua ratione inaudisset à nostris: Non certum, inquit, satis, votum illud fecerim, nec nè: sed ut ita sit; si certum est Patribus me excludere, non abiciam animum, nec me discrucialo: neque enim una est tantum piæ ac sanctæ Deo inserviendi via. Rectè istud quidem, ait eques; mitte illam de pectore curam: est tibi ea indoles ingenii, is truncus corporis, & hæc super ea voluntas, ut vel in ista, quæ nunc uteris, ratione vita, possis innocentiam tueri. Quod si me audis, aliam terram vide, ubi Deo vivas, & tibi, Aronâ relicta: jam me sequere; nec temerè erit consultum rationibus tuis; optimâ apud me eris conditione; non læto inanibus promissis: huc respice. Hæc cum diceret, crumenam prægrandem manu percutiebat crepantem argento. Egit gratias sacerdos, negans eius se liberalitate frui posse, aut velle &c. Tum paulò fidentior: Tu verò, inquit, quò iter intendis? ubi habes? Pallantia respondit (nomen est oppidi ad lacum Verbanum) & qui ad nos appellit linter, meus, ad vicinalem usum paratus. Agebatur ab uno atque altero remige, utroque pullato. Aspicit sacerdos, & miratur non antea visum. Nunc, ait eques, si accipis conditionem, Pallantia mecum eris quamdiu voles: si stat, religiosam vitam complecti, ut in unam admittaris insignem & sanctitate præstantem, curabo. Laudo, subjungit sacerdos, humanitatem tuam, quæ sponte uteris in hominem ignotum: sed habeo causas re-

remittendi. Hac sermone vice cum paulum subsistere cogeretur sacerdos : Prai, Domine, inquit ; paulo post sequar. Nec aliter fecit, ac dixit. Tum salutare crucis signum in fronte exprimens, atque in loco cordis, & pensilem corollam baccis insertam sacris, queis preces numerantur, manu prehensens, precedentem sequitur. Desiēre ad crucem subito apparere eques, famuli, cymba, remigesque. Vides crucis salutiferæ signaculi efficaciam.

§. V. Quintum remedium, Aqua benedicta.

Aqua benedicta, tum ad alia mala, tum præcipuè ad diabolica Spectra averruncanda, à primis Ecclesiæ Catholicæ temporibus in usu fuit, & semper à Catholicis omnibus magno cum fructu retenta, & usurpata. *Joannes Diaconus* in vita S. Gregorii meminit monasterii, per eius asperisionem à dæmonibus liberati. *Palladius* in Lausia. cap. 19. testatur, cum B. Macarius aquam benedixisset, & super caput mulieris, quæ magicis præstigiis in equam transformata putabatur, precatus fudisset ; fecisse, ut, quod erat, omnibus videntibus fæmina videretur. Apud *Theodoretum* lib. 5. Histor. cap. 21. Marcellus Episcopus Jovis Apmeni fanum cum dirueret, atrum dæmonis Spectrum flammæ vim, nè materiam ligneam depasceretur, impedire cernens, aquam signaculo crucis munivit, hoc est, benedixit, & eâ jussit flammam aspergi. Contactum non ferens improbus ille, aufugit, & aquâ quasi oleo excitatus ignis, momento temporis fanum consumpsit. De Beato Theodoro Archimandrita Sicæorum narravimus supra ex *Georgio Presbytero*, cum in cuiusdam Tribuni domo homines & animalia omnia à dæmonibus vexarentur, adeo ut cum domestici pranderent, aut cœnarent, lapides super mensas jacerentur, & mulierum telæ rumperentur, & tanta serpentium ac murium multitudo domum occupasset, ut præ formidine in eam ingredi nemo auderet ; dictum Sanctum ingressum, totam noctem psallendo & Deum obsecrando traduxisse, & aquâ, cui benedixerat, totam domum aspersisse, eamque à spiritibus immundis liberasse. S. Huberti Episcopi

Aqua benedicta dæmones pellit.

Leodiensis habitaculum multiplices catervæ dæmonum invaserunt. Id animadvertens Vir Dei, puero dixit: *Vade; aqua, quæ sacerdotali consecratione, sale admixto, benedicta, & ad effugandam inimici nequitiam orationis virtute imprægnata est; liquorque olei itidem, Apostolicâ auctoritate benedictus, huc deferatur: quorum aspergine, atque liturâ, mox ita effugabuntur hinc inimici virulenta phantasmata, ut amplius sua non audeat inferre machinamenta.* Ita narrat Anonymus, D. Huberti discipulus, vel familiaris, ejus vitæ Scriptor. S. Laurentius Dunelmensis in Britannia, & S. Annon Archiepiscopus in Germania, & S. Maclovius in Galliis, apud *Surium* in vitis horum Sanctorum; & alii duo apud *Petrum Cluniacensem* lib. I. cap. 7. & 14. sæpe dæmones aquâ benedicta fugarunt. Similibus exemplis plênæ sunt Historiæ Indiæ Orientalis & Occidentalis. *Franciscus Lope Gomara* testatur, dæmonum ludibria & apparitiones apud Indos depelli potissimum Venerabilis Sacramenti Eucharistiæ præsentia, Crucifixi imaginibus illatis, & *aquæ benedictæ aspersione.* Innumera alia exempla omitto.

Si igitur nullo non tempore, nullo non loco, tam salutaris extitit aquæ benedictæ usus; si tanto in pretio ac veneratione ab antiquis, à recentibus Christianis fuit semper habita; quid causæ est, quòd nostrorum temporum nonnulli eius usum tantopere averfantur?

§. VI. Sextum Remedium, Agnus Dei, aliæque res benedictæ.

Agnus Dei
fugat. Spe-
tra.

CEReas illas formas orbiculares, aut ovales, ritu Catholico benedici solitas à summo Pontifice Christi Vicario, quas *Agnus Dei* vocamus, propter agni effigiem una in facie impressam, virtutem præsentissimam habere ad spectra diabolica avertenda, innumera testantur historiae. Unam recitavi lib. I. cap. 37. §. 1. de dæmone familiari Drepanitano. Unam adhuc aut alteram hic subijcio.

In Trevirensi ditione hoc ipso tempore (inquit Delrius lib. 6. Disquisit. Magic. cap. 2. sect. 3.) ut sunt plurimæ illis sagæ, quædam

dam puerum octo circiter annos natum, suis prestigiis ac carminibus circumventum, in eas sedes solita erat abducere, ubi per licentiam noctis ac tenebrarum nefariis lusibus indulgerent. Hic sue quoque partes puero dabantur, ut dum illa choreas consertis manibus inter se ducerent, is earum saltationem tympano prosequeretur. Nec modo ludorum erat chorique spectator, sed saepe etiam prestigiarium, quibus illa humanis corporibus vitisque nocent. Hunc Archiepiscopus deductum in aulam custodiri iussit, ut catechismo, cuius erat planè rudis, imbueretur. Cum sacerdos noster effigiem coelestis agni de cervicibus suspendisset, noctu adfuit daemon, graviterque puerum increpans, quod tam facile se decipi passus esset, iussit ceram illam, ni vapulare vellet, abjicere. Territus puer imperata fecit; continuoque daemon, eo, quod metuebat, jam amoto, ad muros urbis eum abripit, nigraque impositum hirco, ad impurissimas sagarum regiones momento transfert. Qui cum aliquandiu inter veneficas latitasset, restituitur iterum in Palatium, fracta implicitaque nodulis resticula, unde cera illa pendeat. Fuit hic puer tandem à laqueis diaboli ereptus; sed postea relapsus, poenas criminis dedit. Idem Delirius ibidem subijcit aliud exemplum de puero, eodem crimine constricto, cui noctu à dæmone sacri agni cerea effigies e collo abripiebatur.

Anno 1590. è Turonensi Collegio nostro perscriptum fuit, puellam recens nuptui collocatam, post horarum trium irritam luctam cum horrendo Spectro, mox brevi gestatione sacrata agni imaginis fuisse sanitati restitutam. Sub idem tempus Avenione mulier maligno vexata spiritu, cui suaserat unus è nostris ut conveniret sacerdotem (dato interea parentibus coelesti agno, quem ignara consueverunt in vestem) cum consilium obliviscitur, aut differt, à quatuor quasi felibus per fenestram raptata est supra domesticum tectum. Mox audivit humanam voce minantem, abjiceret quam in veste habebat. Intellexit illa quid esset, & agnovit suosores mali. Ergo magno animo negavit facturam; statimque conversa ad preces, relicta est (ut eam invenit maritus excitatus clamoribus) de tecto suspensa.

Eodem anno Treviris acceptam adolescens injuriam, cum insigni rerum jactura, à quibus minimè debebat, ferebat iniquius quàm Christianum deceret. Ita dolore atrox, & mæroris immodicus, cum sub crepusculum solus obambulat, demonem haud occasionum ignarum, aut segnem, obvium habuit, effigie viri nobilis, atro colore. Exhorruit primum: sed salus dicta timorem dempsit. Quarenti causam tristitia, respondet quod erat. Tum demon; precisam omnem spem recipienda pecunia, per validiorum potentiam inversa: proinde sequatur, compensaturum omnia levi negotio. Cui adolescens: A notis mihi & ab amicis imponitur, & habebō fidem ignoto, & quem nunc primum aspexi? Bone DEUS! Hoc extremo dicto velut fulminatū monstrum hominis, in auram cessit. Postridie eādē horā idem agitantī, offert se mulier amæno cultu: orat breve spatium secreti recessus. Abnegat juvenis: instantem repellit. Exin suadet illa, proferat è cubiculo gladium, & in adversum parietem impingat. Recusat principio: demum nescius quid ageret (aut cura abstulerat mentem) morem gerit. Inter feriendum parietem, Deus bene vertat exclamat. Hoc quoque secundum fulmen demonem abegit. Rediit & tertio (hæbat enim adhuc infixā animo sollicitudo, & cellax non deserebat) mulierem assimulat pollentem atate ac formā: in stuprum illicit lascivā voce, gestuq;: nec se continet intra verba; vim adfert renitenti. Vociferatur juvenis, opem implorans. Accurrentibus subito domesticis, improba facies evanuit: at ipse confectus lassitudine, linquntē animo repertus. Rogatus timoris causam, & clamoris, nè hiscere quidem: adeo jacebat rigentibus oculis exanimatus, per metum etiā voce amissā. Igitur collocatur in lecto, ac refovetur, simulque revocatur animus aspersu aqua piacularis. Postridie rem omnem exponit, & nostrorum suāsu sacris mysteriis, consecratā cerā, cæterisque armis formidatis diabolo, instructus, ita perterrefecit adversarium, ut apparere desierit. Ita Franciscus Bentius ex Litteris Annis Provinciæ Rhenanæ Anni 1590. Idem ex Litteris Collegii Colonienſis & Trevirenſis Anni 1589, narrat de quadam muliere, quæ chirographo, quod proprio sanguine conscripserat, se dæmoni devoverat, cum respicienti illud dæmon sæpius ostentaret, freta divini agni præsidio, cuius imagine pectus muni-

nierat, cum reddi chirographum sibi iussisset, tandem vidit illud in cinerem & favillam conversum ad pedes sibi abjici.

§. VII. Septimum Remedium, Nominis JESU
enuntiatio; invocatio MARIÆ.

Salutiferum nomen J E S U piè prolatum quantam contra diabolicas larvas vim habeat, constat ex relatis aliquot historiis lib. 1. cap. 23. & hoc ipso cap. §. 4. Plura exempla qui volent, legat *Ananiam* lib. 4. de natura dæmon. *Metaphrasen* in vita B. Auxentii: vitam S. Euphrasie Virginis Mense Martio apud *Surium*, & plures aliorum vitas apud eundem, & *Gretzerum* lib. 3. de Cruce cap. 27.

Nomen Jesu prolatum fugat dæmones.

De auxilio contra dæmones præstito per DEI genitricem Mariam, innumera passim leguntur exempla. Celebre in tota Lusitania est quod sequitur, & à *Ferdinando dellCastillo* rerum Ordinis D. Dominici Historiographo narratur par. 1. lib. 2. cap. 72. Nobilis quidam, cui Ægydio nomen, Boncelæ municipio Conimbricensi natus, vix dum adolescens, industriâ & favore tres Canonicatus & Prioratum unum adeptus, omni vitio diffuebat, non indoctus humaniorum litterarum, Philosophiæ, & Medicinæ. Huic ultimæ, quam sibi oportuniorem ad nequitiam rebatur, totum se dare, & Lutetiam eius addiscendæ causâ proficisci cogitabat. Iter aggresso dæmon obviam factus se comitem jungit humanâ in specie; & post varia interrogata, ut audivit profectio- nis consilium: Quin tu, inquit, me potius audis? Scientiam indicabo; quæ & adeptu facilis, & usu præcipua ad dignitates voluptatesque, ipsius etiam Medicinæ summa perfectio est: Necromantiam dico. Dixit, & suasit. Abducit Ægydium, & adducit in vastum specum prope Toletanam civitatem. Ibi occurrere læti, & excepere venientem viri, dæmonesque humanâ effigie. Itur in specum: exigitur non secreti tantum, sed & fidei sive homagii perpetui Sacramentum. Volens adigitur, & schedula, proprio consignata cruore, promissum confirmat. Septennio illic tetris artibus, & caliginosâ scientiâ imbuitur. Post Lutetiâ profectus, miros brevi inter Hippocratis sectatores progressus fecit, &

& Doctoratus lauream adeptus. Gliscebant enormia magis magisque peccata: ruebat de scelere in scelus: ambiguum erat, famam eruditionis, an nequitiam infamiam major. Sed DEUS (ô bonitatem!) quem lenitate nequierat, vi trahere statuit. Quodam igitur die, ecce tibi equitem hoplomachum, lanceam vibrantem, & intentantem misero, irato vultu, minaci voce clamantem: *Vitam hanc morosque desere, ad frugem revertere.* Subitus Ægydium terror occupavit; sed veloci motu, cum terrore, institutum pristinum displicere desuit, ad volutabrum luti reverso. Post triduum idem ille eques, jam terribilior, non solum minatur, eadem verba repetens de mutando vitæ instituto, sed lanceam pectori infigit, & vulnus, etsi non grave, imponit. Fractus animo Ægydus: *Dedo,* inquit, *me; faciam Domine quod jusseris.* Statuit serid, se totum Deo dicare; & quò intus impelli se sentiebat, religiosam alicuius institutæ familiæ se addicere. Hoc animo Lusitaniam repetens, dum per Pallentiam iter habet, ubi tum Monachi Dominicani monasterium moliebantur; subit cupidò cernendi operis. Vidit viros sanctitate & eruditione claros, quosdam etiam viribus & ætate defectos, delicatè olim nutritos, calcem subigere, ligna dolare, lapides parare, & onera humeris portare, summam læticiam & alacritate. Optat se illis jungere: petit instantè admitti: impetrat. Tirocinio defungitur, magnam spe sanctitatis futuræ excitatam. Post aliquot annos missus Santarenum in Lusitaniam, ibi crescebat oratione & victoriâ sui. Unus angebat scrupulus, quòd penes dæmonem hæreret schedula illa obscœna, & detestabilis. Igitur ardentius Regine calorum se commendabat, mali hujus remedium aliquod postulans. Die igitur quadam, cum in sacello templi prolixius oraret, apparuit illi dæmon formidabili aspectu, deteriore ululatu; convicium facit, & præstitam fidem, acceptaque beneficia petulanter exprobrat. Tandem post multa minaciter & protervè objecta: *Faxo,* inquit, *hujus te monachismi, & violentiæ quæ me tibi syngraphum hunc cogit restituere, nunquam satis pœniteat.* Simul abjicit eum ad pedes Ægydii, & videri desuit. Ægydus chartulam accipit, & lacerat minutim. Nec

vanæ dæmonis minæ fuere. Admirandis illum modis plus septennio postea vexavit. Inter alias vexationes, quas mitto, assumebat Monachi cujusdam, qui in eodem degebat monasterio, similitudinem, & nihil non, quod inter domesticos excogitari posset, molestiæ Ægydio inferebat. Patiebatur hîc; sed tandem dolens, malitiam illam serpere, & fratrem, ut putabat, illum sic semper offendere Deum, rem defert Priori, & petit aliò mitti, causamque aperit. Accersito fratre, deprehensus calumniator, desit victori negotium facessere. Vivus tandem clarus multis non virtutibus tantum, raptibusque, sed & miraculis variis, Anno 1265, mundo denascitur, ut cœlo nasceretur, sepultus Santareni, ut Sanctus colitur. Aliud non minus admirandum exemplum narrat *Tursellinus* in Historia Lauretana. Alia duo valde illustria refert *Casarius* Miraculor. lib. 6. cap. 26. & 27. de efficacia nominis *MARIÆ* invocati contra dæmonum præstigiâs.

ADMONITIO AD LECTOREM.

Plura alia remedia sunt ad dæmonum Spectra fuganda, ut Exorcismus, usus Sacramentorum Ecclesiæ Catholice, præsertim Confessionis & Eucharistiæ, recursus ad Sanctos viros, aliaque, de quibus agetur alibi, cum de Mirabilibus Energumenorum.

C A P U T XLII.

De modis avertendi à se, & à domibus, molestias Spectrorum humanorum bonorum.

Spectra humana bona vocavimus in præcedentibus animas purgandas, visui, vel auditui hominum se objicientes. Horum molestias à se & ab ædibus infestis avertendi modus unicus est, satisfacere

Remedia
pellendi
spectra hu-
mana bo-
na.

Animæ
defuncto-
rum ju-
vantur
suffragiis
vivorum.

cere eorum petitioni, hoc est, juvare oratione, missæ Sacrificio, je-
juniis, eleemosynis, peregrinationibus, aliisque corporis afflictat-
tionibus. Posse ac solere prædictas animas prædictis modis ac re-
mediis juvari, constat ex multis historiis, partim in præcedentibus
relatis, partim hoc ipso capite referendis; ac præterea ex multis
Sanctorum sententiis, suasionibus, & adhortationibus. Audi quid
S. Ephrem sentiat de auxilio mortuis impertiendo. Is cum jam mo-
riturus erat, & viventium pro se postularet suffragia; duplici per-
pulchrâ similitudine ostendit, defunctos viventium suffragiis ju-
vari. *Videtis, inquit, exemplum ex particularibus DE I creaturis,*
veluti in sætu vitis, uva acerba in agro, & vino, quod in dolis posi-
tum est. Quando igitur racemus in vite viget; tunc de statu suo mo-
vebitur quod est immobile in domo vinum. Cæpa etiam, quæ posita est
in agro, cum tempore suo virescere inceperit; arida quæ in domo est,
germinat. Si igitur rerum sætus sic inter se consentiunt, quædò ma-
gis mortui in memoriis vestrarum oblationum oblectantur? Ita ha-
betur in Testamento S. Ephrem apud Surium Tom. 1. Nunc quo-
modo operibus bonis paulò antè recensitis juventur, exemplis &
sententiis venerandæ antiquitatis stabiliamus eum Thyreo lib. de
Locis infestis à cap. 75. quæ si, qui secus sentiunt, veritatis discen-
dæ studio, non contradicendi animo legerint, næ cum rectè sen-
tientibus sentient.

§. I. Oratione juvantur animæ piæ defun- ctorum.

Oratione
juvantur
animæ de-
functo-
rum.

AC primò quidem *oratione juvari piæ defunctorum animas*, quæ
expiatione adhuc, antequam cælo recipiantur, indigent, Ca-
tholicorum omnium, omni Sæculo, sensus fuit atque consensus:
semper enim in Ecclesia pro defunctis oblatum fuit Missæ sacri-
ficium, semper in quotidianis oblationibus eorum facta est comme-
moratio, uti & in Horis Canonicis à personis Ecclesiasticis, in pri-
vatis fidelium orationibus, in mensæ benedictionibus, & post
mensam gratiarum actionibus, in transitu per cœmeteria, in aliis
multis occasionibus. Et apud omnes nationes, quotiescunque de
defunctis sermo incidit, divina ipsis consolatio optatur: quod Ger-
mani

mani nostri his verbis, quæ cum lacte materno sugunt, exprimunt:

Gott tröste ihn / **G**ott gebe ihm die ewige Ruhe.

S. Cyrillus Hierosolym. Catechesi 5. Pro omnibus, inquit, oramus, qui inter nos vitæ functi sunt. Imperator Theodosius Junior ad Reliquias S. Joannis Chrylóstomi procubuit, & pro animabus parentum suorum Arcadii & Eudoxiæ, jam defunctorum, supplicavit, teste *Theodoreto* lib. 8. Histor. cap. 26. Constantinus Magnus voluit sepeliri in celebri templo, ut multarum mortuus orationum fieret particeps, teste *Eusebio* lib. 4. Vitæ ipsius. Josophat, ut *Damascenus* habet in ejus vita, in hunc modum pro patre suo oravit: *Colloca eum in locum refrigerii, in loco quietis, & ne memineris iniquitatum ejus antiquarum.* De Macario sic *Palladius* scribit: *Pro consuetudine sua, pro defunctis preces fundebat Macarius.* De Theodoro Sicæorum Archimandrita refert *Georgius Presbyter* in ejus vita, quod *pro defuncta matris salute Deo supplicavit.*

*S. Ephrem Syrus, ut vidimus ex ejus testamento, pro se mortuo expetiit fieri preces. Eduardus Rex Anglorum, teste Alredo in ejus Vita, easdem sibi mortuo cupivit impendi. S. Eusebia, ut Metaphrastes in ejus Vita refert, has sibi voluit præstari à suæ professionis Virginibus. Euphrasia uxor Antigoni, viri ditissimi Constantinopoli, tempore Theodosii, & se, & maritum defunctum voluit esse commendatos precibus Euphrasiæ Junioris filix, ut haberetur in ejus vita apud Surium to. 2. S. Kunegundis Imperatrix, Congregationi in Confugia scripsit, ut animam mariti defuncti Henrici Imperatoris Deo commendarent, & orationis elemosynâ reficerent, ut apud eundem Surium in ejus vita habetur. B. Paulinus Nolanus, Epist. 5. ad Delphinum Episcopum, ejus orationibus animam fratris sui commendat. Eandem commendat Epist. 6. ad Amandum, eidem Amando Episcopo. S. Gregorius lib. 4. Dialog. commendat animam fratris Laici Superiori Monasterii sui, ut supra diximus. Judas Machabeus curavit orari pro defunctis militibus, lib. 2. Machab. cap. 12. additque Scriptura: *Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.**

His exemplis nos præverunt Sancti. Audiamus sententias. S. *Cyrillus* quid sentiat, jam vidimus. *Clemens* Apostolorum discipulus sic habet Epist. 1. *Oportet diligenter orare pro mortuis.* S. *Chrysostronus* Homil. 21. in Acta Apost. *Si voluerimus mortuo benefacere, preces pro illo faciamus continuas.* Et Homil. 41. in Epist. 1. ad Corinth. *Juvetur mortuus non lacrymis, sed precibus, supplicationibus, eleemosynis.* Et infra: *Ne fatigemur mortuis auxilium ferre, preces pro illis offerentes.* S. *Ambrosius* lib. 2. Epist. 8. ad *Fauftinum* de obitu sororis: *Non tam deplorandam, quam prosequendam orationibus reor; nec mœstificandam lacrymis, sed oblationibus animam ejus Domino commendandam.*

Addamus cum *Thyræo* exempla nonnullorum, qui orationibus adjuti fuerunt. S. *Germanus* Capuæ Episcopus oratione suâ liberavit animam *Paschasii*, teste *D. Gregorio* lib. 4. dialogor. cap. 40. *D. Martinus* *Vitalianam* Virginem, teste *Gregorio Turonensi* lib. de Gloria Confess. cap. 15. *B. Malachias* sororem, teste *D. Bernardo* in ejus vita. *D. Bernardus* Monachum, teste *Wilhelmo Abbate* in vita ipsius. S. *Elisabethæ* Regis *Hungariæ* filix, ut in ejus vita scribit *Jacobus Montanus* apud *Surium* to. 6. mater visa est obversari, lugubrique vultu & flexis poplitibus orare, sui quamprimû miseretur; ob vitam enim negligentius actam igne se pœnas solvere: moxque hoc viso expergefactæ, ac post effusas ad DEUM preces, lacrymasque, denuò in soporem depressæ, iterum apparere visam, ac immortales gratias agere pro matura liberatione. *Virgo* integerrima *Tetta*, Anglorum Regis soror, virgini sorori defunctæ, & ob nonnullas peccatorum labeculas, pœnas adhuc luenti, veniam oratione obtinuit. Argumento fuit ipsius tumuli terra, quæ subsiderat, & rursus assurrexit, hiatumque inanem replevit. Ita scribit *Rudolphus* *Rabani* discipulus lib. de S. Charitate.

§. II. Missæ Sacrificio juvantur animæ defunctorum.

Hic semper fuit sensus & consensus Ecclesiæ Catholicæ. In omnibus Missæ Sacrificiis fit defunctorum commemoratio. Sunt Missæ

Missæ propriæ pro defunctis, in primo, septimo, trigesimo, & anniversario die post obitum. *S. Augustinus* Serm. 34. de verbis Apostoli docet, *universam Ecclesiam pro defunctis in Sacrificio Missæ orare solere.* Extant D. Jacobi Apostoli, & Clementis, aliorumque Liturgiæ. Extant Concilia Provinciarum omnium, quæ Sacrificii pro defunctis meminerunt.

Missæ Sacrificio juvatur animæ defunctorum.

Consensum hunc confirmant exempla Majorum. *S. Ambrosius* pro anima fratris Satyri obtulit Sacrificium, ut ipsemet scribit in Oratione funebri, quam in obitu ejus habuit. Pro matre *B. Augustini* idem Sacrificium fuisse oblatum, testatur ipse lib. 9. Confess. *S. Bernardus* cum Verduini in Gallia ageret, Sacrificium altaris obtulit pro Episcopo Ostiensi recens defuncto, ut patet ex lib. 4. cap. 4. Vitæ ipsius. *S. Gallus* Abbas pro Columbano, cap. 21. ejus vitæ: pro Gallo *Joannes* Episcopus Constantiensis, cap. 29. ejusdem Galli vitæ: *S. Severus*, Ravennensis Episcopus, pro *Geminiano* Præsule, in vita ipsius apud *Surium* to. 1. *Anselmus* pro anima *Osberti*, in vita ipsius ab *Edivero* Anglo conscripta apud *Surium* to. 2. *Hugo* Episcopus Gratianopolitanus pro patre & matre, teste *Guigone* quinto Priore primæ Carthusiæ. *S. Udalricus* Episcopus Augustanus, cum *Adelbertum* in prælio intellexisset occubuisse, primùm quidem corpus Augustam desert, & honestæ sepulturæ mandat: mox deindè Spiritum per *sacræ immolationis* hostiam DEO rogat esse commendatum, teste *Bernardo Agiensi* in ipsius vita. Episcopus *Herbipolensis* *Embricus*, quemadmodum in vita dilexit *Babonem* Bambergensem Episcopum, ita mortuum egregiis Christianæ pietatis officiis prosecutus est: humeros enim funeri subjecit; pro anima defuncti publicè Missæ Sacrificium obtulit; & cathedram conscendens, ad præsentem maximo numero auditores, egregiam habuit orationem funebrem. Ita habetur in vita *Babonis* apud *Surium* to. 4. *Venerabilis Beda* lib. 3. *Histor. Anglic.* de gestis Regis *Osvvaldi* refert, Fratres Ecclesiæ *Hagulstaldensis* singulis annis, pridie quàm Rex *Osvvaldus* fuit occisus, convenire solitos ad locum, ubi crucem aliquando orationis gratiâ erexerat, ibique preces

pro salute animæ ipsius, & *victimam sacra oblationis offerre*. Cum exemplis consentit veteris Ecclesiæ doctrina. Uno aut altero testimonio contentus ero. S. Chryostomus Homil. 69. ad Popul. *Non temere, inquit, hæc ab Apostolis sancita fuerunt, ut in tremendis Mysteriis defunctorum agatur commemoratio: Sciunt enim illis inde multum contingere lucri, multam utilitatem.* S. Augustin. Serm. 32. de verbis Apost. *Hoc, inquit, à Patribus traditum universa observat Ecclesia, ut pro iis qui in corporis & sanguinis Christi communiõne defuncti sunt, cum ad ipsum Sacrificium suo loco commemorantur, oratur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur.* Isidorus lib. 1. de Officiis cap. 18. *Nisi Catholica Ecclesia crederet, fidelibus defunctis dimitti peccata; non pro eorum Spiritibus vel eleemosynam faceret, vel Deo sacrificium offerret.*

Exempla illorum, qui Missæ Sacrificio adjuti fuere, sunt sequentia; ex multis pauca. In *Vita B. Anselmi* legitur, ipsum integro anno institisse Sacrificiis quotidianis pro amico defuncto; qui tandem apparens, se Sancti precibus adjutum esse testatus est. & *Gregorius*, ut supra vidimus ex lib. 4. Dialog. cap. 54. jussit triginta diebus continuis Sacrificium altaris offerri pro Justo Monacho; qui & ibi postea apparens cuidam dixit, illud sibi profuisse ad liberationem à pœnis. S. *Bernardus*, ut narrat in ejus vita *Wilhelmus Abbas* lib. 1. cap. 10. pro quodam ex suis, quem cognoverat in alia vita expiari, Sacrificium altararis obtulit, & ut alii offerrent, præcepit; eundemque post aliquot dies à pœnis purgatoriis absolutum intellexit. S. *Malachias*, ut supra recitavimus, cum in somno percepisset, sororem suam defunctam per dies quadraginta nihil gustasse; intellexit cujus escæ inediâ laboraret; & diligenter discusso numero, cognovit illo quadraginta dierum spacio se pro sorore non obtulisse hostiam altaris incurentam. Repetit igitur Sacrificia, & soror liberatam se esse manifestat. Omitto exempla eorum, quibus profuit Missæ Sacrificium oblatum tanquam pro defunctis, cum tamen defuncti non essent.

§. III. Eleemosynis juvantur animæ defunctorum.

PRO hoc est *primò* sensus & consensus fidelium. Nam plerique potentiores, antequam moriantur, jubent pro se dari eleemosynas; & plerorumque amici sponte pro amicis defunctis eas largiuntur, ut quotidie fieri videmus.

Eleemosynis juvantur animæ defunctorum.

Est *secundo* studium Majorum. *S. Hieronymus* ad Pamachium scribens, ait eum uxoris suæ *sanctam favillam*, *ossaq; veneranda*, *eleemosynarum balsamis rigasse*, quod scriptum sciret: *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna peccatum.* Hugo Episc. Gracianus, ut scribit *Guigo* in ejus vita, diem obitus matris ac patris eleemosynis, quoad vixit, celebrem duxit. Conjux Ottonis II. Imperatoris Romæ agens, in Apostolorum templo mariti animam orationibus & eleemosynis, quas faciebat, DEO cupiebat esse commendatam, ut habetur in *Vita S. Adalberti*, Martyris & Episcopi Pragensis, apud Surium to. 2. Henricus Imperator, cum in vita molestior fuisset Herberto Archiepiscopo Colonienfi, ipsum defunctum voluit prosequi largis eleemosynis, aliisque Christianæ pietatis exercitiis, ut testatur *Rupertus Tuitiensis* in ejus vita apud Surium to. 4. Bambergensis populus pro præfule suo Babone defuncto orationes ad DEUM fudit, & in pauperes profudit insignes eleemosynas, ut in *Actis Babonis* apud Surium to. 4. legitur. In veteri testamento jubetur Tobias Junior à patre Tobia, *panem & vinum super sepulturam justi constituere*, hoc est, refectioem pauperibus præbere.

Est *tertiò* Sanctorum Ecclesiæ Præfulum testimonium. *Clemens* Apostolorum discipulus Epist. 1. ad Jacobum fratrem Domini: *Oportet*, inquit, *pro mortuis eleemosynas dare*, *S. Chrysostomus* Homil. 20. *Si voluerimus mortuo benefacere, eleemosynas demus.* Et Homil. 41. in Epist. 1. ad Corinth. *Juvetur mortuus, non lacrymis, sed precibus, & eleemosynis.* Et Homil. 3. in Epist. ad Philipp. *Pauperibus prois indeficientes eleemosynas demus.* Et Homil. 21. in Acta Apost. *Non frustra eleemosyna fiunt pro defunctis.*

B. Am-

B. Ambrosius lib. 2. de Excessu fratris Satyri, hortatur parentes, ut portionem hæreditatis, quæ ad filios mortuos pertinebat, spiritibus ipsorum per eleemosynas pauperum transmittant.

§. IV. Jejunio juvantur animæ defunctorum.

Jejunio
juvantur
animæ de-
functo-
rum,

CONFIRMAT hoc Angelus apud *Bedam*. lib. 5. Histor. cap. 13. *Multos, inquit, preces viventium, & eleemosyna, & jejunia, & maxima celebratio, ut ante diem iudicii liberentur, juvant.* Theodorus Sicæorum Archimandrita, non contentus oratione, unius hebdomadis jejunium pro defuncta matre suscepit, teste *Gregorio Presbytero* in ejus vita apud *Surium* to. 2. In vita *S. Remigii* Archiepisc. Remens. ait *Hinemarus*, eum docuisse, defunctos ex purgatoriis pœnis liberari fidelium precibus, eleemosynis, jejniis, fletibus, & hostiæ salutaris oblationibus.

Idem confirmant exempla eorum, qui jejniis vivorum à purgatoriis pœnis sunt liberati. Petierat quadraginta dierum jejunium presbyter quidam *Arnolphus* à *S. Remberto* Bremensi Archiepisc. cui post mortem apparuerat, necessitates suas ei exponens: & absoluto totidem dierum jejunio significavit eidem *S. Remberto*, se omni pœnâ solutum esse. Ita *Surius* in vita *S. Remberti* to. 1. Sancta *Lutgardis* virgo suscepit pro defuncto *Simone*, nobili quodam viro, jejunium, & intellexit eundem quieti Sanctorum donatum, & ab omni molestia purgatorii ignis liberatum. Ita *Thomas Cantiprat.* in ejus vita apud *Surium* to. 3. Sancta *Lioba* intellexit, profuisse jejunium triduanum cum precibus conjunctum, quod pro virgine quadam indixerat. Ita *Rudolphus Rabani* discipulus in Vita *S. Liobæ*.

Qua porro ratione defunctos juvat jejunium, quia est corporis afflictatio, eadem ratione juvat eosdem peregrinatio ad loca pia, genuflexio, humicubatio, cilicina vestis, aliaque poenitentia opera. Cereorum accensio juvat fortassis, quatenus est opus piuum, in DEI aut Sanctorum honorem susceptum. Alieni restitutio quomodo juvet, non

video,

CAPUT XLIII.

De modis averruncandi à se, & à domibus infestis spectra humana mala.

Brevissimè me expediam. Dico ergo I. Spectra humana mala, hoc est, spiritus damnatorum hominum, non posse pelli illis remediis, quibus pelluntur Spectra humana bona, hoc est, spiritus hominum purgandorum. Ratio est, quia malis non profunt, cum ex inferno nulla sit redemptio.

Remedia
pellendi
Spectra
humana
mala.

Dico II. Eadem remedia, quibus diabolica pelluntur Spectra, pellunt etiam probabiliter Spectra humana mala. Ratio est, quia hæc & spiritus sunt, & spiritus mali; ergo probabile est, iisdem hos rebus affligi atque fugari, quibus illi.

Antequam claudam hunc de spectris librum, Noto I. nec sepulturam defunctis non exhibitam in causa esse, ut animæ eorum viventibus appareant; nec exhibitam efficere, ut, si antea apparebant, ac molestias afferebant, id facere desinant. Ratio primi est, alioquin innumera forent Spectra in omni loco & tempore, cum innumeri poenè homines defuncti sepulturâ careant. Misera quoque plerumque Sanctorum Martyrum foret conditio, cum plurimorum corpora sepulturæ honore fuerint privata. Ratio secundi est, quia non ob solam sepulturam consequendam apparent, sed ob alios fines, uti ex præcedentibus patet. Redierunt quidem aliquando defunctorum spiritus vel sepulturæ, vel honestioris sepulturæ nomine; sed proborum & jam cum Christo regnantium, quorum corpora Deus voluit eo honore affici. Spectrum Atheniense, & Spectrum Corinthiacum, quæ sepulturam petiverunt, & post illam obtentam à molestiis inferendis cessarunt, fuerunt, ut probabilius est, demones, qui ob fines nobis occultos id fecerunt.

Noto II. Quando ignoratur conditio Spectrorum infestantium, diabolicanè sint, an humana, bona, an mala; non statim initio exorcismos adhibendos, nec illa remedia, quæ contra dia-

bolica statuimus adhibenda; sed inchoandum ab iis, quæ pro animabus purgatorii pœnas sustinentibus adhiberi solent, eaque aliquamdiu continuanda; deinde, cum de molestiis nihil remittitur, ad remedia malis Spectris pellendis apta progrediendum; tandem cum nihil proficitur, exorcismum adhibendum.

Monitio ad Lectorem.

Ad Spectra non immeritò revocantur Auctores nocturnorum tumultuum, qui hominum mortes portendere creduntur, & variis subinde schematibus transformati apparent. At quoniam paucis, quæ de illis dicenda aut exagitanda occurrunt, expediri nequeunt; consultius judicavi, ad illum reservare locum, in quo de Mirabilibus Portentorum agemus. Ad Hominum ergo
Mirabilia trans-

LIBER

LIBER TERTIUS

De

MIRABILIBUS HOMINUM.

P R O O E M I U M.

Homo, animantium omnium nobilissimum, Angelorum consors, perfectissimum Deitatis exemplar, tantas in se uno claudit dotes ac prærogativas, ut meritò Favorinus præter eum nihil in terris magnum agnoverit; meritò Ægyptiorum Sapientes titulo Dei mortalis insignierint; Mercurius Trismegistus animal divinitatis plenum, Deorum nuncium, dominum rerum inferiorum, amicum familiaremque superiorum appellârit; Synesius horizontem corporeorum & incorporeorum; Zoroaster Naturæ decus, Plato admirabilium admirabile, Aristoteles animal ratione & consilio plenum, Plinius Mundi epitomen, Theologi nostri rectorem Universi, rerum omnium finem, omnem denique creaturam, ut qui

Hominiis
excellen-
tia.

Ccc 2

existat

existat cum elementis, vivat cum plantis, sentiat cum bestiis, intelligat cum Angelis, vocarint. Huius Mirabilia si sermone complecti velim, næ tempus, & charta, & ingenium deficiet. Seu enim corpus inspicias, seu animam; seu externos consideres sensus, seu internos, ingenium, memoriam, industriam, scientias, artes, virtutes, vitia, aliavè quæcunque; omnia admirabilia sunt, scribendique ac commentandi materiam suggerunt inexhaustam. Ergo ex innumeris pauca seligam.

P A R S I.

DE HOMINIBUS DUBIIS.

Homines
dubii.

DE hominum Mirabilibus acturi, initium sumimus ab illis seu hominibus, seu bestiis, vel si *mauis*, *monstris*, de quibus an hominibus accensendis sint, necnè, dubitatur apud doctos. Ex horum numero sunt *Centauri*, *Hippocentauri*, *Onocentauri*, *Fanni*, *Satyri*, *Tritones*, *Sirenes*, *aliaq; similia monstra*; de quibus in sequentibus.

CAPUT

CAPUT I.

*De Centauris, Hippocentauris, & Onocentauris
an sint fuerint vè aliquando.*

Centaurorum nomine intelligimus hęc monstra illa, quę ex-
Centaury
quid sint.
ternâ corporis specie hominem & equum, aut hominem &
asinum referunt, & passim à pictoribus, Poëtis, variisque scripto-
ribus eâ formâ pinguntur ac describuntur. Quę quidem si semi-
hominis & semiequi speciem referunt, Hippocentauri appellan-
tur; si verò semihominis & semiasini figuram exhibent, dicuntur
Onocentauri. De his quærimus, an sint, aut aliquando fuerint.
An verò sint fuerint vè veri homines, infra discutiemus.

§ I. Esse aut fuisse Hippocentaurus, & Onocentau-
ros, alii negant, alii dubitant.

Prædicta duplicis naturæ monstra esse, aut unquam fuisse in re-
rum natura, negant multi. Poëta in primis Philosophicus Lu-
cretius lib. 4. canit in hunc modum.

Hippocen-
tauros dari
alii ne-
gant, alii
dubitant.

Nam certè ex vivo Centauri non fit imago,

Nulla fuit quoniam talis natura animai.

Idem repetit lib. 5. his versibus:

Sed neque Centauri fuerunt, nec tempore in ullo

Esse queat duplici naturâ, & corpore bino

Ex alienigenis membris compacta potestas.

Cumque hanc sententiam argumentis nonnullis confirmasset;
ita concludit:

Nè fortè ex homine, & veterino semine equorum

Conferi credas Centaurus posse, nec esse.

Idem sentit Tullius lib. 1. Tusculan. Quæst. his verbis. *Is planè
perspiciet, inter Hippocentaurum, qui nunquam fuerit, & regem
Agamemnonem nihil interesse.* Et lib. 2. de Nat. Deor. *Etenim
videmus ceteras opiniones fictas atq; vanas diuturnitate exolevisse:
quis enim Hippocentaurum fuisse, aut Chimeram putat?* Idem sen-
tire

tire videtur *Solinus* cap. 13. dum ait: *Ac nē in montes notos camus Pindum & Othryn agitent, qui Lapitharum originem prosequuntur; Ossam, quos Centaurorum fabulis immorari iuvat.*

Poëtis & Historicis accedunt Philosophi, Medici, ac Juris-consulti. *Seneca* lib. 8. Epist. 59. sic pronuntiat. *Et hæc quæ sunt, rerum natura complectitur, quæ animo succurrunt, tanquam Centauri, Gigantes, & quidquid falsâ cogitatione formatum habere aliquam imaginem cepit, quamvis non habeat substantiam.* *Platonius* Philosophus *Maximus Tyrius* serm. 34 ait. *Hæc sunt Centaurorum fictiones; hoc Gorgones, Geryones, Cecropes sibi volunt.* In eadem sententia est *Artemidorus* lib. de Somniorum interpret. cap. 49. *Aristoteles* quoque, cæterique Philosophi Græci, Arabes, & Latini passim, cùm fictarum & impossibilium rerum exempla proponunt, chimæras, hircocervos, hippocentauros nominant. Medicorum princeps *Galenus* lib. 3. de usu part. inter *adivata*, seu illa quæ esse non possunt, ponit, ex hominibus & equis Magnesiis Hippocentauros nasci; quod volunt contrariæ sententiæ Auctores nonnulli. *Justinianus* Imperator de inutilib. stipulat. §. 5. ait: *At si quis rem, quæ in rerum natura non est, aut esse non potest, dari stipulatus fuerit, veluti Stichum, qui mortuus sit, quem vivere credebat, aut Hippocentaurum, qui esse non possit; inutilis erit stipulatio.* Idem docent *Celsus*, *Accursius*, & alii I. C. L. Si ita stipulatus 97. D. de verborum obligat.

Nec desunt Sancti Patres. *S. August.* lib. 18. de Civit. cap. 13. *Fabula fictæ sunt, inquit, de Triptolemo &c. de Minotauro &c. de Centauris, quod equorum hominumque fuerit natura conjuncta.*

Dubitare videtur *S. Hieronymus* in Vita *S. Pauli* primi Eremitæ cap. 6. ubi tametsi dicat, Sancto Antonio ad Paulum properanti apparuisse Hippocentaurum, non audet tamen definire, num Dæmon fuerit, an monstrum. Verba Hieronymi sunt: *Illicò erumpente luce, venerabilis senex infirmos artus baculo regente sustentans, cæpit ire velle, quò nesciebat. Et jam media dies, coquente desuper sole, fervebat; nec tamen à cæpto itinere abducebatur dicens: Credo in DEUM meum, quòd servum suum, quem mihi promisit, ostendet. Nec plura his, conspicit hominem equo mixtum,*

cui opinio Poëtarum Hippocentaurum vocabulum indidit. Quo viso, salutaris impressione signi armat frontem. Et, Heus tu, inquit, quânam in parte hic servus DEI habitat? At ille barbarum nescio quid infrendens, & frangens potius verba quàm proloquens, inter horrentia ora setis blandum quasi vit eloquium, & dextera manus protensione cupitum indicat iter: & sic patentes campos volucris transmittens fugâ, ex oculis mirantis evanuit. Verùm hæc utrùm diabolus ad terrendum eum simulaverit; an, ut solet, eremus monstrorum ferax animalium, istam quoque gignat bestiam, incertum habemus. Hæc Hieronymus: cuius proinde, ut bene notat Baronius An. Christi 343, frustra exigitur fides, qui de his dubitans, quidnam fuerit, num spectrum, an monstrum, liberasse voluit fidem suam.

Dubitat & Chrystantes apud Xenophontem lib. 4. de Cyri pædagog. ubi ait: Quo fit ut maximè ex omnibus animalibus ad amem Hippocentaurus, si fuerunt; qui tum hominis uterentur antevem consultandi prudentiâ, & manuum artificio; tum haberent equi & velocitatem, & vires. Dubitat similiter, aut saltem iudicium suspendit *Ælianus* lib. 17. cap. 9. Histor. animal. dum ait: Onocentaurum quisquis vidit, non incredibile ducet, quod famâ pervagatum est, Centaurus fuisse; neque fictores atque pictores in eorum descriptione mendaces fuisse; sed eos quoque à tempore productos; & gemina diversa natura corpora in unum coaluisse, non negabit. Verùm si vere revera fuerint, si ve omni cerâ flexibilior & ad fingendum habilior fama illos finxerit, (tanquam dimidiato hominis, & altero equi corporibus permixtis, & unâ conciliatis animâ) prætereo. Alios Auctores, qui vel negant omnino similia monstra, vel de iis dubitant, invenies apud *Latinum Bisciolam* lib. 12. Horar. subciv. cap. 4.

Nunquam ergo & nullibi fuerunt, ex prædictorum plerorumque Auctorum sententia, Centauri bimembres, sed pura putæ est Poëtarum fictio, aut vana simplicis popelli persuasio. Unde verò nata fuerit hæc fictio, aut vana persuasio, non una est omnium sententia. Plerique dicunt, Centauros fuisse populos Thesaliæ, secus Pelion montem habitantes, ex Ixione & Nube genitos; unde & Nubigenæ dicti sunt. Hos putat *Diodorus Siculus* lib. 5. cap. 2.

Centauro-
rum origo
quænam
sit, ex ali-
quorum
sententia.

Hio-

Hippocentauros appellatos, quòd primi equum ascendere, id est, equitare sint ausi, ut propterea hominis & equi natura in unum coagmentata corpus videretur. Alii scripserunt, Centauros dictos ἀπὸ τῆς κεντέης τῆς ταυρῆς, à stimulandis tauris, quòd equis insidentes pupugerint ac stimulaverint tauros, ut *Servius* in lib. 3. *Georgic.* *Virg.* narrat; vel quòd ex equis in tauros jaculantes, eos compulerint, ut *Palaphatus*, & ex eo *Boccatius* lib. 9. *Genealog. Deor.* existimat. Aiunt enim, cùm quidam Rex *Thessaliæ* satellites suos misisset ad revocandos boves cæstro percitos, & illi pedibus eos non possent assequi; ascendisse equos, & stimulis compulisse domum: qui cùm à vicinis populis spectarentur in equis, sive cùm boves ante se agitent, sive cùm ipsorum equi in flumine *Peneo* biberent inclinatis capitibus in aquam, habitos ab iis partim pro hominibus, partim pro equis, hoc est, pro animalibus, seu monstris infernè ex equo, supernè ex homine conflatis, indeque dictos Hippocentauros: Simile quiddam commemorat de *Indis* *Quitensibus* *Petrus Leo* par. 1. *Histor. Peru.* c. 39. apud *Lalium Bisciolam* loco suprà citato, eos scilicet mirari solitos, cum *Hispanos* equis vectos intuerentur, existimantes unum atque idem corpus equos hominesque esse.

§. II. Credibile est, fuisse olim, & etiamnum esse Centauros, Hippocentauros, & Onocentauros.

Hippocentauros dari, probabilius est.

Fuisse nihilominus olim, ac fortassis etiam nunc esse eiusmodi biformia animalia, ex parte hominis, ex parte autem equi aut asini figuram referentia (sive ratione prædita, sive expertia rationis; quod infrà examinabimus) ideoque meritò Centauros, Hippocentauros, & Onocentauros nuncupata; longè probabilius judico, ductus auctoritate, exemplis, & ratione. Audi testem oculatum *Plinium*, qui lib. 7. *Natur. Histor.* c. 3. *Claudius*, inquit, *Cæsar* scribit, *Hippocentaurum in Thessalia natum eodem die interisse*; & nos principatu eius allatum illi ex *Ægypto* in melle vidimus. Audi *Phlegontem Trallianum*, *Hadriani Cæsaris* libertum, qui in lib. de *Mirabilibus & Longævis* hæc scribit. *Arabia urbs est Sauna. In ea inventus est Hippocentaurus in monte admodum*

modum excelfo, qui lethali abundat veneno; Cui veneno idem est cum urbe nomen, estque omnium pestiferorum acutissimum atque efficacissimum. Hippocentaurum Rex cum cepisset, virum cum donis ad Casarem alijs in Ægyptum misit. Vescabatur carnibus. Sed aëris mutati impatiens, mortuus est. Eum conditum Præfectus Ægypti Romam misit, primumque in palatio est monstratus. Facies quam humana fuit ei truculentior; manus, & earum digiti, pilis intacti; latera item ventri & prioribus pedibus contigua; ungula equina solida; juba subfulva, quanquam condimenta, eam ferè cutis in morem nigram fecissent. Magnitudo non quanta pingitur; non tamen exigua. Feruntur in nominata urbe etiam alij esse. Sed eum, qui Romam missus est, si quis discredit, videre potest: repositus est enim in sinibus Imperatoris, conditus, ut dixi. Haftenus ille.

De Onocentaura Pythagoram narrasse sequentem historiam, testatur Crates ex Mysio Pergamo, apud Ælium lib. 17. c. 9. Histor. Var. his verbis. De Onocentaura quidem mihi nunc est animus explicare, quæ auditione & famâ accepi. Eam ipsam scilicet homini ore similem esse, & pilis prolixis faciem eius ambi: simul & collum, & pectus humanam speciem, similitudinemque generare. Mammas quoque turgidas in pectore; humeros, brachia, cubitos, manusq; humanam figuram habere; dorsum, latera, ventrem, posteriores pedes, asino per similes esse; & quemadmodum asinum, sic cinereo colore esse; imum ventrem ad latera leviter exalbescere. Duplicem usam ei manus præstare. Nam celeritate ubi sit opus, ea præcurrunt ante posteriores pedes; ex quo fit, ut caterorum quadrupedum cursu non superetur: ac rursus ubi habet necesse, vel cibum capere, vel quidquam tollere, ponere, apprehendere, aut constringere; qui ante pedes essent, manus efficiuntur: tumq; non graditur, sed in sessione quiescit. Animale est gravi animi acerbitate. Nam si capiatur, non ferens servitutem, libertatis desiderio ab omni cibo abhorret, & fame sibi mortem consciscit. Hæc de Onocentaura Pythagoram narrare, testatur Crates ex Mysio Pergamo. Hæc Ælianus: ex quibus, & ex aliis supra relatis apparet, eum potius in affirmantem, quam in negantem sententiam inclinare.

Onocentaura describitur.

Hippocentaurum D. Antonio visum, supra ex D. Hieronymo vidimus; de quo tamen Hieronymus dubitet, diabolusne, an monstrum fuerit, nihil tamen prohibet dicere, monstrum revera fuisse tale, quale ibi describitur. Imò sacra ipsa scriptura *Isaie* cap. 34. v. 14. describens vastationem Idumæ, mentionem facit Onocentaurorum, dicens: *Et occurrent demonia Onocentauris, & pilosus* (id est, Satyrus, ut infra dicemus) *clamabit alter ad alterum.* Supponit ergo Scriptura, Onocentauros esse in rerum natura, sicuti supponit esse onocrotalos, ericios, ibides, corvos, dracones, aliaque similia animalia ac monstra, de quibus eodem capite fit mentio.

Hippocentauros dari quinam afferant.

Hanc sententiam affirmantem, Centauros, Hippocentauros, Onocentaurosque esse possibiles, & aliquando etiam extitisse, amplectuntur, præter citatos Auctores, innumeri alii. Nam *Plutarchus* in Convivio Sapient. allatum ait à pastore infantem domum Pindari ex equa ortum, cujus caput, collum, manus, hominis essent, cætera essent equi. Quod prodigium *Diocles* iudicavit symbolum seditionum, *Thales* verò Milesius habuit pro naturali animante, ideoque Pindaro dedit consilium, nè haberet equisones, aut si habere vellet, uxores ipsis daret; iudicans monstrum ex congressu equisonum cum equa ortum. *Empedocles* quoque, cuius sæpe decreta *Lucretius* amplectitur, sensit in rerum natura fuisse Centauros, sive esse potuisse; monstra enim, in ipsa saltem prima rerum molitione & compositione, quæ partim ex hominis, partim ex bovis, ut & reliquorum animantium membris conficerentur, concessit, ut ad *Aristotelis* lib. 2. *Physic. tex. 82.* observarunt Græci Interpretes, & hos imitati Latini. In eadem sententia sunt, præter plerosque Poëtas Veteres & Recentiores, *Laelius Bisciola* lib. 12. *Horat. Subciv. Aldrovandus* in *Historia Monstrorum* cap. 1. de Homine; *Delrius* Comment. in *Herculem Oeteum*, *Joannes Eusebius Nierembergus* lib. 5. *Histor. Naturæ* cap. 8. *Laurentius Forerius* *Disputat. de Animal. num. 15. & 16.* *Georgius Stengelius* lib. de *Monstris* cap. 2. §. 17. *Heribertus Rosoveyus* in *Notis ad vitam S. Pauli primi Eremitæ à S. Hieronymo descriptam*, *Pareus* lib. de *Monstris*, *Georgius Schenckius* libro item de *Monstris*, *Laurentius*

Bayerlinck in Theatro Vitæ Human. V. Monstrum ; *Lycosthenes* lib. de Prodigiiis, ubi etiam asserit, in regionibus quondam magni Tamberlani repertos esse Centauros talis formæ, ut superior pars humanam, inferior equinam referret figuram. Idem alii plures Scriptores sentiunt, cum *Torreblanca* lib. 2. cap. 3 2. & *Majolo* in Diebus Canicul. Colloq. 2.

Accedit ratio, quod passim quovis ferè loco ac tempore conspecta fuerint monstra è diversis animalium formis configurata. Nam *Aristoteles* lib. 2. de Histor. animal. cap. 1. narrat ex Ctesia, mantichoram habere diversarum ferarum membra. *Plinius* lib. 7. Histor. Natur. cap. 3. ait, Crathim pastorem capellam sæpe inientem ex ea filium sustulisse facie similem homini, cruribus capræ. Idem affirmat, in Indorum montibus, id est, in regione Caratulo- rum videri animal perniciosissimum quadrupes, rectè currens humanâ effigie. *Olaus Magnus* lib. 2 1. Histor. Septentr. in Proœmio, & cap. 1. tanquam rem certissimam refert monstra reperiri piscium formâ humanâ, quæ si capta non statim reddantur libertati, procellas moveant; & ululatus lamentaque exaudiri similibus bestiarum, quæ in certum periculum piscatores & nautas adducant. *Sabellico* teste lib. 7. Ennead. 9. natus est Martini IV. Pontificatu, ex illustri foemina, puer villosus, & in speciem urfi unguiculis armatus. Apud Subalpinos in Quiero, decem à Taurino miliaribus posito oppidulo, Anno Domini 1578. die 17. Januarii, ad octavam horam vespertinam, teste *Pareo* lib. 24. de Monstris, foetum peperit mulier, cornua quinque sibi ad versa, & arietinis similia capite gerentem. *Lycosthenes* de prodigiis refert, monstrum Romæ in Tyberii inventum circa Annum 1495. corpore humano, squamoso, capite asinino, pedum altero aquilinos, altero bovinos ungues exprimente. Innumera alia similia tum hoc libro, tum libro sequenti de Mirabilibus Monstrorum referemus.

Si ergo tam variarum formarum monstra passim extiterunt, quid incredibilitatis habet Centauro- rum quoque, Hippocentauro- rum, & Onocentauro- rum in rerum natura existentia? An verò ejusmodi monstra, uti & multa alia, de quibus sequentibus capitibus, homines fuerint nec nè, decidemus infra suo loco.

Auctores pleriq; contrariæ sententiæ tantum negant Centauros

Vide Iconismi I. Fig. I.

Hippocentaurorum vera origo.

ex duabus naturis compositos, humana scilicet equina, seu humana & asinina: quales & nos negamus, cum duæ tales naturæ, atque adeo duæ formæ substantiales illas constituentes, incompatibiles sint in eodem subjecto, ut Philosophi unanimi consensu docent: requirerent enim diversas & valde incompatibiles inter se dispositiones unaque alteram in operando impediret. Hippocentauri figuram exhibet Iconismi I. Figura I.

Hippocentaurorum porrò originem *Pindarus* Oda Pyth. 2. hanc statuit, quòd Centaurus quidam nomine, in Thessalia circum montem Pelium, primus cum equabus, quas ipse Magnesium vocat, sub dicto monte se commiscuerit, indeque sobolem utrique parenti similem fuisse editam, matri infernè, patri supernè, ideoque Hippocentaurum vocatam, nempe ex equa & Centauro natam. Hanc sententiam putat verissimam *Delvius* in Hercule Oeteo, indeque stabilitur, quòd sæpe alibi similis nefanda virorum cum bestiis commixtio similia monstra pepererit. Utrum verò ex simili commixtione veri homines nasci possint, & an tales homines homines fuerint Centauri, Hippocentauri, & Onocentauri, quos variis locis ac temporibus extitisse vidimus, examinabimus infra.

C A P U T II.

De Satyris, an unquam fuerint.

Satyri an dentur.

Satyrorum frequentissima est apud innumeros penè Scriptores antiquos memoria. *Sunt & Satyri* (inquit *Plinius* lib. 7. cap. 2.) *Subsolanis Indorum montibus (Cardatulorum dicitur regio) perniciosissimum animal, tum quadrupes, tum rectè currentes, humana effigie; propter velocitatem, nisi senes, aut agri, non capiuntur.* De Satyro quodam prope Apolloniam capto scribit *Plutarchus* in vita *Syllæ*, dicens: *Sylla per Thessaliam & Macedoniam ad mare descendens, mille adducentis navibus à Dyrrhachio Brundisium trajicere parabat. Proxima est Apollonia, quam penes est Nymphaeum sacer locus è virenti colle & pratis, ignis fontes effundens per sparsos rivulos defluentes. Hoc in loco memoria proditum est.*

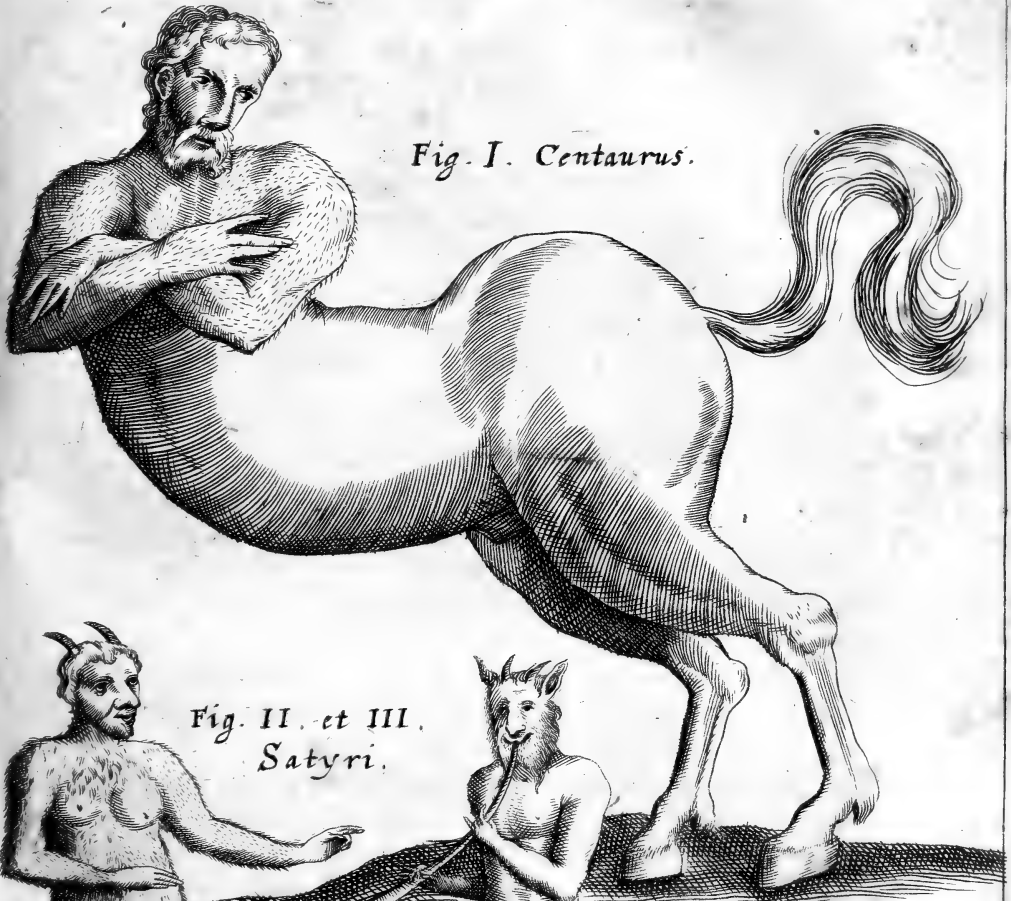

Fig. I. Centaurus.

Fig. II. et III.
Satyri.

est, somno pressum Satyrum fuisse captum, qualem poeta ac pietores offingunt. Is perductus est ad Syllam, complures per interpretes quisnam esset interrogatus, nihil quod posset intelligi, vix vociferatus est. At vocem asperam, equi praesertim hinnitu, & hirci balatu permixtam edens, cum Syllam obstupescisset, datis comitibus dimissus est. Paulò antè citatus Plinius lib. 6. cap. 30. cum Æthiopiae tractum descripsisset, ait in fine: *Quidam & in eo tractu modicos colles amœnâ opacitate vestitos Ægipanum Satyrorumq; produnt.* Idem meminit Satyrorum lib. 8. cap. 54. mitissimam iis naturam esse asserens. *Diodorus Siculus* lib. 1. *Bibliot. de Osiride* loquens, ait: *Cum esset in Æthiopia, ferunt oblatos ei Satyros, comas umbilico tenus habentes.* *Ælianus* lib. 16. ait: *Ad India montes Coruda locus est opacissimus, ubi bestia Satyrorum, toto corpore hirsuta equi caudam habent, & à summis montium saxa devolvunt venatoribus.*

Majus omni exceptione est testimonium, quod de Satyris reddit *D. Hieronymus* in Vita S. Pauli primi Eremitæ cap. 7. nam cum præcedenti cap. 6. narrasset, Hippocentaurum à *D. Antonio* visum, ut capite superiori vidimus, subjungit de eodem *D. Antonio*: *stupens itaque Antonius, & de eo quod viderat, secum volvens, ulterius progreditur. Nec mora: inter saxosam convallem haud grandem homunculum videt, ad uncis naribus, fronte cornibus asperatâ, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Infractusq; & hoc Antonius spectaculo, scutum fidei, & loricam spei bonus præliator arripuit. Nihilominus memoratum animal palmarum fructus eidem ad viaticum, quasi pacis obsides offerebat. Quo cognito gradum pressit Antonius, & quisnam esset interrogans, hoc ab eo responsum accepit: Mortalis ego sum, & unus ex accolis eremi, quos vario delusa errore gentilitas Faunos Satyrosq;, & Incubos vocans, colit. Legatione fungor gregis mei. Precamur ut pro nobis communem DEUM depreceris, quem pro salute Mundi venisse cognovimus, & in universam terram exiit sonus eius. Talia eoloquente, longævus viator ubertim faciem lacrymis rigabat, quas magnitudo lætitiæ indices cordis effuderat. Gaudebat quippe de Christi gloria, & de interitu Satana: simulq; admirans quod*

Hippocentaurum videt *D. Antonius.*

Hippocentauri variis in locis visi.

eius posset intelligere sermonem, & baculo humum percutiens, aiebat: *Ve tibi, Alexandria, quæ pro Deo portenta veneraris: Ve tibi, civitas meretrix, in quam totius Orbis damonia confluxere. Quid nunc dicitura es? Bestia Christum loquuntur, & tu pro Deo portenta veneraris. Necdum verba compleverat, & quasi pennigero volatu petulcum animal aufugit.* His subjungit S. Hieronymus: *Hoc ne cuiquam ob incredulitatem scrupulum moveat, sub rege Constantio, universo Mundo teste, defenditur. Nam Alexandriam istiusmodi homo vivus perductus, magnum populo spectaculum præbuit: & postea cadaver exanime, ne calore æstatis dissiparetur, sale infusum Antiochiam, ut ab Imperatore videretur, allatum est. Hæc Hieronymus.*

Pausanias in Atticis, sive lib. 1. de Satyris sic scribit: De Satyris autem, quinam sint, ut aliquid certius quam ab aliis traditum sit, cognoscerem, singula ex multis sum percunctatus. Narravit autem mihi Euphemus Cas, se cum in Italiam navigaret, ventorum impetu in Oceani extremas oras delatum. Ibi desertas esse Insulas multas, quas agrestes homines incolunt. Et ad alias quidem noluisse vantas appellere, cum & antè appulissent, & à quibus incolis tenerentur, non ignorarent. Tunc verò tempestate appulso. Insulas appellari Satyridas, incolas rufos esse, & caudas haud multò equinis minores infra clunes habere. Eos ubi primum hospites senserunt propè adesse, ad navim concursu facto, nullà emissà voce, in mulieres, quæ in navi erant, manus inieçisse. Nautas verò pavefactos, barbaram feminam exposuisse: in eam Satyros irruentes non eam tantum &c. petulantissimè appetivisse. Hæc Pausanias; quæ tamen fabulæ, quàm historiæ, similia mihi videntur. Solinus in Polyhist. cap. 40. in fine, numerat Satyros inter Simias, de quibus ibi agit. Sunt, inquit, & quas vocant Satyros, facie admodum gratâ, gesticulatis motibus inquieta. Sed errat, meo iudicio, Solinus, cum longè aliam, quàm simiarum formam Satyris attribuant Auctores hæctenus relati. Magis ad Satyros accedunt monstra illa, de quibus Nierembergus lib. 5. Hist. Natur. cap. 9. ex Alberto Magno refert his verbis: Albertus Magnus in Silvis Saxonia versus Daciam duo scribit paulò ante illa tempora

capta

capta fuisse monstra pilosa, humanam habentia formam. Fœmina moribus canum, telisque venatorum interit. Mas advixit cicuratus, didicitque erectus incedere; & quamvis impeditè, loqui, & exili capreoli instar voce, sed sine vestigio firmo mentis. Addit Nierembergiius, hæc fortasse monstra ex satyrorum familia fuisse, eò quòd salacissima, ut tota Satyrorum turba, fuerint; & ipsum Albertum scribere, superstes illud monstrum fœminas oppido appetivisse, ut publicè obvias quascunq; opprimere tentaverit.

Ex allatis hæctenus testimoniis constat, haud fabulosa esse quæ de Satyris referunt veterum historia. Eosdem agnovisse videtur *Isaias* Propheta. Nam cap. 13. v. 20. de Babylonis exterminio loquens, ait: *Non habitabitur usque in finem, & non fundabitur usque ad generationem & generationem: nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi; sed requiescent ibi bestia, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi ulula in adibus eius, & Sirenes in delubris voluptatis.* Idem Propheta cap. 34. describens desolationem Idumææ, prædicensque eam futuram habitationem bestiarum, ponit inter alias bestias pilosos, ut vidimus capite præcedenti, dicens: *Et occurrent demonia Onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alteram &c.* Quærunt interpretes, qui sint pilosi, de quibus his locis Propheta. Quidam interpretantur hircos, alii dæmones specie hircorum, aliorumvè animalium hircutorum ac pilosorum apparentes, quasi Dii nemorum essent. Sed nec dæmones intellexit Propheta, nec hircos. Non dæmones, quia cum dixisset habitaturas ibi bestias, singulatim illas enumerans ponit inter alias pilosos: feræ ergo sunt pilosi, non dæmones. Nec hircos intellexit, quia de feris non communibus, sed valde monstrosis & extraordinariis loquitur, unde & pastores excludit ex illo loco. Et quoniam ait Propheta, pilosos ibi saltaturos, & ad se invicem clamaturos, Satyri autem petulci sunt, & saltationibus delectantur, ut apud Poëtas & Historicos notissimum est; idèo verosimilius mihi videtur cum Nierembergii, & aliis, pilosorum saltantium atque clamantium nomine intelligi à Propheta Satyros.

Pilosi apud Isaiam Prophetam qui nam sint.

Qui plura volet de Satyris, legat *Lilium Gregorium Gyraldum* Historiæ Deorum Syntagm. 15. *Martinum Delrium* par. 3. Comment. in Senecæ Oedipum, & lib. 2. Disquis. Magic. q. 27. sect. 2. *Natalem Comitum* lib. 5. Mytholog. cap. 8. *Laurentium Bayerlinck* in Theatro vicæ Hum. Verb. Satyri. *Lalium Bisciolam* lib. 12. Horar. Subcis. cap. 4. *Henricum Salmush* in cit. 48. par. 1. Pancirolli Rerum Memorab. *Laurentium Forerum* Dispur. de Animal. Num. 17. *Joannem Eusebium Niexemburgium* lib. 5. Histor. Natur. cap. 9. & 10. *Ulysses Aldrovandum* in Historia Monstror. c. 1. *Torreblancam* lib. 2. Disquis. Magic. cap. 33. & alios multos. Sed sciat, miram esse in plerisque verborum ac numerorum corruptionem, dum, ut fit, unus alterum describens non solum suos facit aliorum errores, sed veteribus addit novos. Ego nihil hoc capite attuli, quod non apud Auctorem quem cito, legi.

Faunos aliqui confundunt cum Satyris, alii distinguunt. Horum iterum alii monstruosos illos statuunt, alii minimè. vide *Gyraldum* loc. cit. Satyrorum nonnullorum schemata, prout apud *Aldrovandum* extant, exhibet præcedentis Iconismi I. Fig. II. & III.

Vide Iconismi I. Fig. II. & III.

C A P U T III.

De Tritonibus, an fuerint aliquando, aut etiamnum sint.

OCeanus non minùs quàm Terra est monstrorum ferax, ut libro sequenti videbimus. Nunc solum de illis agimus, quæ hominem externâ specie referunt, & de quibus dubium esse potest, an hominibus accensendi sint, an feris. Incipimus à Tritonibus, quos ajunt, à superiori parte ad umbilicum usque hominem, ab umbilico ad caudam, referre piscem, ideoque homines marinos aliqui appellant.

Hujusmodi ergo homines pisci-formes (seu Tritones nominare placeat, seu homines marinos, seu alio quopiam apto nomine) diversis locis ac temporibus fuisse visos, varii referunt Scriptores. Nam *Plinio* teste lib. 9. Hist. Natur. cap. 5. *Tiberio Principi*

Vide Iconismi II. Fig. I.

Tritones an sint.

Fig. I. Triton.

Fig. II.
Monstrum Marinum
effigie Monachi.

Fig. III.
Vir Marinus
Episcopi habitu.

Fig. IV.
Satyrus Marinus.

nuntiavit. Olyssipponensium legatio ob id missa, visum auditumq; in quodam specu conchâ caventem Tritonem, quâ noscitur, formâ. Idem eodem cap. ait: Auctores habeo in equestri ordine splendetes, visum ab his in Gaditano Oceano marinum hominem, toto corpore absolutâ similitudine: ascendere cum navigia nocturnis temporibus; statimq; degravari, quas infederit, partes; & si diutius maneat, etiam mergi: Quorum Tritonum meminit Pausanias in Bœoticis, sive lib. 9. videntur esse diversæ formæ ab illa, quæ communiter illis attribuitur: sic enim habet. Est in Liberi patris ade dignum, quod spectetur, simulachrum ex Pario marmore Cœlamidis opus. Admiratiorem intuentibus majorem Triton affert, de quo dignitatis est quidam plenior sermo. Tanagrorum primarias matronas, arcanis Liberi patris iniciatas, ad mare, quo expiationis causâ lavarent, descendisse; in eas natantes Tritonem impetum fecisse; implorantibus Numinis opem, Bachum præsto fuisse, & ab eo pugna Tritonem superatum. Alter verò est sermo, non ille quidem superiori par dignitate, sed à fide hominum minùs abhorrens: Quacunque ad mare agerentur pecora, ex insidiis Tritonem adoriri & rapere, invadere etiam leviora navigia solitum; Tandem Tanagraei vini craterem exponunt; Ad eum cum accurisset Triton odore allectus, potum, & somno correptum, de littoris tumulo præcipitem collapsum; mox à Tanagraeo homine bipenni caput ei à cervicè abscissum; eò factum ut & nunc sine capite cernatur. Qui verò tunc eum temulentum vidère, à Bacho occisum crediderunt. Vidi ego & alium Tritonem inter Romanorum spectacula cetera, sed hos, qui apud Tanagraos est, magnitudine certè inferiorem. Hanc præ se ferunt Tritones figuram. Capitis coma persimilis est palustri apio, tum colore, tum quòd capillum omnino nullum ab aliis possis discernere: reliquum corpus squamâ inhorrescit minutâ, sed eadem prope, quâ lima est, duritiâ: branchias infra aures habent, nares hominis, ritum oris latiore, & panthera dentes: oculi glauci mihi visi sunt: manus digiti, ungues, quali sunt formâ superiores conchyliorum testa: pinnula sub ventre & pectore pro pedibus, uti delphinis. Hæc ex antiquis. Recentiora sunt quæ sequuntur.

Tritonum
exempla
antiqua.

Tritonum
forma
quænam
sit.

Tritonum
exempla
RQV.

Alexander ab Alexandro lib. 3. Genial. Dier. cap. 8. ait, Draconettum Bonifacium Neapolitanum, patriciæ gentis & inclite familiæ virum, & multarum rerum cognitione clarum, in conventu maximo, præsentate atque audiente se, referre solitavisse, se dum in Hispania militaret, marinum hominem vultu & corpore profusus humano absolutissimâ similitudine pube tenus, postremis verò in piscem desinentibus vidisse, in melle ex ultimâ Maurstania & Oceani finibus ad regulos, sub quibus stipendia faciebat, & honestum ordinem duxerat, pro monstro allatum. Fuisse autem facie hominis vetusti, capillo & barbâ hispida atque hirta, colore ceruleo, staturâ procerâ, & majore humanâ: alis quoque tenui cartilagine, quibus marinos fluctus secabat, & membranâ passim interlucente munitum. Et hanc rem non sibi tantum, sed plerisque summa nobilitatis viris, notam & conspicuam fuisse. Addit deinde aliam relationem dicens: Sed super omnia in nostro ævo haud absimile factum accepimus in Epiro, profectò exemplum inter pauca memorabile, quod nonnulli prodendum posteris putarunt, & actis quoque publicis testatum est, ad fontem jugis aqua, ad quem mulieres ex oppidulo aquatum ventitabant, Tritonem seu marinum hominem in spelunca, quam fortè ibi nactus fuerat, observare solitum, si quando solam ad aquas accedentem, aut per littus obambulantem mulierem videret, ipsum ex undis & spelunca leni gressu, tacitisque vestigiis desilire, & à tergo accedere, ac vi compressam mulierem ex insidiis adoriri, & ad mare concubitus causâ arripere, arreptamque sub undis deferre consuevisse. Quod cum apud loci incolas percrebuisset, diligentius marinum monstrum observasse; & cum diutule laqueos illi intendissent, haud multò post dolo captum, & laqueis vinctum cepisse; cumque cibo abstineret, extra aquas vivere diutius nequisset, squaloreque tandem ac tadio ad extremam tabem venisse. Tenet fama, venerere eos, & flagrantissimè mulierum amafios esse; propterea oppidi incolæ edicto inhibuisse, ne qua deinceps ad fontem mulier, nisi viris comitata, accederet. Hac nos, & huiusmodi, ab his qui diversa maria penetrarant, & eadem monstra placidis aquis colludentia vidissent, & in occursum nautis, exertis capitibus ab undis, occurrisse, & voces audisse referre-

ferebant, plerumque accepimus. Haecenus Alexander ab Alexandro, vir probatae fidei.

Tritones igitur in rerum natura extitisse, & subinde visos, probant allata exempla, & confirmant alia multa, quae de aliis marinis monstris humanam figuram ex parte referentibus narrant ex variis scriptoribus Gesnerus lib. 4. de Aquatilibus, Majolus in Diebus Canicul. Colloq. 9. Torreblanca lib. 2. Disquis. Magic. cap. 34. Nierembergus lib. 5. Histor. Natur. cap. 14. Aldrovandus, & alii. Nam Ramusius to. 1. Navigat. in ratiocinatione de Hannonis Carthaginensis navigatione in fine refert, in litore Aethiopico ultra Bonae Spei promontorium fuisse repertum piscis cadaver homini persimile, homine tamen longè magis procerum, cui cutis erat squamis contacta, capilli durissimi. Olaus magnus lib. 21. cap. 1. tradit, in Norvegiae oceano marina quaedam monstra esse, quibus sit humana facies, simul cum Monachorum cuculli quadam similitudine. De hoc ita scribit Rondeletius apud Gesnerum loc. cit. *Inter marina monstra est & illud, quod nostrâ etate in Nortvegia captum est mari procelloso. Id quotquot viderunt, statim Monachi nomen imposuerunt. Humanâ facie esse videbatur, sed rusticâ & agresti; capite raso & levi; humeros contegebat veluti Monachorum nostrorum cucullus. Pinnas duas longas pro brachiis habebat. Pars infima in caudam latam desinebat, media multò erat latior, sagi militaris figurâ. Hanc effigiem mihi dono dedit Illustrissima Margareta Navarra Regina &c. Ea à viro nobili effigiem hanc acceperat, qui similem ad Carolum V. Imperatorem in Hispania tum agentem deferebat. Ille Regina affirmavit, se monstrum hoc in Nortvegia captum vidisse, post gravissimas tempestates undis & fluctibus in littus ejectum, locumque designabat Dic Lundt, juxta oppidum Den Elepoch. Eiusdem monstri picturam mihi ostendit Gisbertus Medicus, ex eadem Nortvegia Romam ad se missam; qua pictura nonnihil à mea differebat. Quare, ut dicam quod sentio, quadam præter rei veritatem à pictoribus addita fuisse puto, ut res mirabilior haberetur. Crediderim igitur, monstrum hoc humanam formam eo modo referre, quo pars capit is ranarum, quia*

Monstra marina homini-formia.

Piscis Monachi formâ. Vide Iconismi II. Fig. II.

† *st* caput partes erant utrimque lata, hominum omoplatis respondentes, musculisque movebantur, qui cuculli Monachorum figuram representant; qualis in nobis spectatur secundus musculus omoplatas movens, scilicet eas partim ad sese attrahens, partim attollens, cuculli Monachorum formam aptissime referens. Adhuc non squamis, sed cute durâ & rugosâ veluti cortice contextum putarim, quem admodum de leone marino dicemus. Hæc Rondeletius. Plura de eodem ex Bellonio vide apud Gesnerum loco citato; ubi & multa alia marinorum hominum exempla reperies.

Homines
marini.

Petrus Gillius lib. de Animantibus, & ex ipso *Petrus Hispanensis* par. 1. cap. 22. referunt, ad Renatum Regem allatum fuisse marinum hominem. *Ludovicus Vives* lib. 2. de ver. fid. Christ. narrat, ætate suâ apud Batavos marinum hominem visum à plurimis, & supra duos annos ibi detentum; mutum fuisse, & cum jam incepisset fari, peste tactum fuisse in mare remissum gaudentem. Idem narrat *Ludovicus Guicciardinus*, in Descript. Belgii. Eugenio IV. Pontifice (inquit *Majolus* loc. cit.) apud urbem Sibinicum in Illyrico captus memoratur marinus homo, qui ad mare puerum trahebat. Is ab accurrentibus, qui rem inspexerant, lapidibus fustibusque vulneratus, in solum retractus est. Eius effigies penè humana, nisi quod cutis anguillæ similis erat, & in capite duo parva habebat cornua: manus quoque duorum tantum digitorum formam exprimebant; pedes autem in duas veluti caudas desinebant, à quibus ad brachia alæ ut in vespertilione extenuabantur.

Memoriæ quoque traditum est in Volumine Rerum Romanarum, teste *Majolo*, *Nieremberg*io, & aliis, in Ægypto Menâ Præfecto deambulante unâ cum populo prope Nilum, in loco qui dicitur Delta, Sole orto, animalia humanæ formæ per similia apparuisse in fluminis medio, virum scilicet & foeminam: & virum quidem fuisse pectore ingenti, vultu terribilem, comâ rufâ, usque ad lumbos denudatum: mulieri verò fuisse mammillas, cum foemineo profusus vultu, ac cesarie proluxâ. Visâ feruntur usque ad horam nonam ab omni populo; deque ea re scripsisse ad Mauricium Imperatorem Menam. *Majolus* testatur, *Theophanem* Isaurum.

Isaurum Abbatem id scriptum reliquisse in Chronologia, interprete Anastasio Bibliothecario Romano Anno Dom. 592. Eodem *Majolo* teste, uti & *Rondeletio*, & *Bellonio*, apud *Aldrovandum* & *Gesnerum*, in Balthico mari Anno Domini 1531. captus est vir marinus, & dono datus Sigismundo Regi, qui Episcopum infulus ornatum corporis habitu quodammodo exprimebat: *Damianus Goës* in Olyssipponis enarratione refert ex Ferdinando Alvaro, domus Indicæ scriba, non procul à Lunæ promontorio visum adolescentem marinum in litus prodeuntem, piscatorumque pisces furantem, & crudos edentem. Et quoniam restantia in Hispania illustriserat, habebaturque copia illo mari Sirenum ac Tritonum; adhibita est fides: nam comperiuntur in antiquis Lusitanix regni archivis de ea re monumenta, cum ea monstra ad se pertinere tum Rex, tum Magnus Magister S. Jacobi contenderent. Transactione autem lis illa dirempta est, decretumque non Magistro Ordinis, sed Regibus deberi vectigal Sirenum, aliarumque belluarum marinarum, quæ in littoribus Magistri caperentur. *Scaliger* Exercitat. 226. in Cardan. Num. 12. refert, cum Hieronymus Dominus è Norico nobilissimus ac fortissimus Vir, in naves impositam manum militum, jussu patris, duceret suppetias Rhodiensibus Equitibus à Turca obsessis, per anchoræ funem subeuntem vidisse hominem marinum; idq; Maximiliano Cæsari narrasse dictum Dominium, Scaligero audiente.

Piscis Episcopi formâ.
Vide Iconismi I. Fig. III.

Anno 1523. tertio die Novembris, *Gesnero* & *Nierembergio*, testibus loc. cit. repertum est Romæ in ripa majore marinum monstrum homini-forme usque ad umbilicum, deinde piscis bifidâ caudâ, in semilunæ speciem recurvâ. Addit *Nierembergius*, è Norvegia in Germaniam recentè advectos duos pisces homini-formes, marem & foeminam. *Petrus Gillius* narrat, cum Venetiis esset, quosdam Dalmatas, spectatâ fide viros, sibi testatos esse, se ad oppidum Dalmatiæ, Spalatum nuncupatum, vidisse hominem marinum, qui se spectantibus summum terrorem iniecisset, cum se in terram incitavisset, ut mulierem, quæ circum litus fortè tum versabatur, corripere: verùm ubi eam fugere perspexisset, statim ad mare regressum imam maris sedem petivisse. Idem *Gillius*

Marinum monstrum homini-formia.

ait, magnâ fide homines, qui ad Mare rubrum per multum temporis versati fuerant, sanctissimâ allèveratione sibi affirmasse, illic marinos homines sæpe capi solere, quorum durissimis pellibus calceamenta tam robusta conficiantur, ut ad quindecim annos durent. Alium marinum hominem in India apparuisse, narrat *Petrus Martyr*, qui inter alias hanc narrat historiam. *Ataiam esse Chiribichensibus vicinam regionem, salinis nobilem, diximus aliquando. Eius littora percurrerant Hispani. Qui oculos in mare habebant protentos, cateris aut ludentibus, aut aliis otiosis, supervènè rem ignotam vidère natantem. Intuitu fixo quid esset pensitando, caput humanum crinitum, ac densâ barbâ fultum, ac laceratum, se vidisse professi sunt. Dum sic taciti prospectant, securè monstrum navis aspectui intentum vagabatur. Dum verò clamore ingenti socios alios excitant, eo audito monstrum exterretur, submergitque se, latentemque priùs sub aquis corporis inferiorem partem ostendit; quæ in piscem cum cauda desinere inspecta est; cuius concussu & agitatione locus iste maris, antea tranquillus, undosus & fluctuosus reddebatur. Tritones esse arbitramur, quos fabulosa vetustas Neptuni tubicines appellat. Hæc Petrus Martyr. Prodit quoque *Franciscus Hernandus* apud *Nierembergium* lib. XI. *Histor. Natur.* cap. I. Tritones in Occidentali Indiarum Oceano repositos. Omitto alia, quæ habet citato loco *Nierbergius*.*

Vide Iconismi II.
Fig. IV.

Hæc de Tritonibus, hominibusque marinis. Nonnullorum effigies ut apud *Aldrovandum* extant, exhibet præcedens *Iconismus II*; cuius *Figura IV*. *Satyrum marinum* refert.

C A P U T IV.

De Nereidibus seu Nymphis, & Sirenibus, æ unquam extiterint.

Nereides
seu Nymphæ
an
dentur.

NON virilitantum, sed muliebri quoque formâ conspecta fuisse marina monstra, Nereidas seu Nymphas, ac Sirenes vocata, tam veterum, quàm recentiorum docent historiae.

§. I. De

§. I. De Nereidibus,

Nereidum
varia ex-
empla.

Plinius lib. 9. Natur. Histor. cap. 5. cum docuisset, Tiberio Principi nuntiasse Olyssipponensium legatos, visum auditumque in quodam specu conchâ canentem Tritonem, quâ noscitur formâ, ut vidimus cap. superiori; addit: *Et Nereidum falsa non est (forma,) squamis modo hispido corpore, etiam quâ humanam effigiem habent. Namque hæc in eodem spectata littore est; cuius morientis etiam gannitum tristem accola audivere longè. Et Divo Augusto legatus Gallia, complures in littore apparere exanimis Nereidas scripsit. Et paulò post: Nereidas verò multas Turanius prodidit. Hæc Plinius. Massarius quoque Venetus in Comment. ad lib. 9. Plinii scribit, visas Nereidas à navigantibus. Et Alianus lib. 16. cap. 18. ait, circa Taprobanem reperiri cete muliebri facie, quibus pro crinibus spinæ dependeant.*

Alexander ab Alexandro lib. 3. Genial. Dier. cap. 8. post historiam de Tritone narratam capite superiori, addit has alias de Nereidibus. Sed ne quis, inquit, hoc vanum aut commentitium fortasse putet, Theodorus Gaza, vir Græcâ facundiâ clarus, & philosophiæ præceptis imbutus egregiè, apud Jovianum Pontanum, ad quem frequens ventitabat, compluresque nostrates, scitè admodum & luculenter ratiocinabatur, se dum in Peloponneso ageret, & sædâ maris tempestate obortâ, durissimo tempore anni, nonnulla piscium monstra procellæ ad littus illisissent, inter cætera vidisse Nereidem in littore, fluctibus expositam, viventem jam & spirantem, vultu haud absimili humano, facie quoque decorâ, neque in venustâ specie, corpore squamis hirto, ad pubem usque, nisi quod cætera in locustæ caudam desinebant. Ad quam propè visendam cum frequens concursus fieret, ipseque & nonnulli è propinquis oppidis vicini affinesque eò se contulissent, illam frequenti turbâ circumdatam, mœstam, & animo consternatam, ut ex vultu conjectari erat, in littore jacentem, crebroque suspirio fatigatam conspexisse. Mox cum à tam frequenti corona inspiceretur, segs in sicco destitutam videret, præ dolore gemitus spirantes & lachrymas uberes dedisse.

dedisse. Cuius misericordiâ motus ipse, ut erat mitis placidusque, cum turbam decedere de via iussisset, ipsam interim brnchiis & caudâ, quo maxime modo poterat, humi reptantem, paulatim ad aquas pervenisse. Cumque se precipitem magno nixu in mare dedisset; ingenti impetu fluctus secare cœpisse, momentaque temporis elapsam ex oculis, nusquam apparuisse. Georgius quoque Trapezuntius, vir multi nominis, & magna eruditionis, apertâ professione referebat amicis, se, cum haud procul à littore in fonte quodam spatiaretur, puellam conspexisse eleganti formâ undis extantem pube tenus, & quasi lasciviret, subinde emergentem submergentemque se, quoad se conspectam intelligens, haud ampliùs apparuit. Hæc citatus Auctor.

Nereidum
alia exem-
pla.

Majolus in Dieb. Canicul. Colloq. 9. & *Ludovicus Guicciardinus* in Descriptione Belgii, ex *Jacobo Noiero* narrant, uti & *Fontanus* in *Thaumatologia* Clas. 10. cap. 5. art. 9. Anno Christi 1403. captam in Hollandiæ lacu marinam mulierem fuisse, eò è mari rejectam, & in Harlemum urbem delatam; cum nuda esset, passam se vestibus indui; panis, lactis, & cæterorum usum admisisse; didicisse quoque fila è colo ducere, & obsequi rebus multis muliebri more; simul & Christo crucifixo genua flexisse venerabundam, docilem ad omnia, quæ mandaret patrona; nunquam tamen locutam fuisse, sed semper mutam mansisse, ac multos annos ibi vixisse. *Gesnerus* lib. 4. de Aquatil. ait, Anno 1548. à *Philippo Archiduce Austriæ* marinam mulierem mortuam spectaculi causâ Genuam adductam esse, unâ cum duobus *Satyris* vivis. *Scaliger* Exercit. 226. in *Cardanum* Num. 12. vidisse se ait *Parmæ* in officina cuiusdam aurificis Nereidem unam, magnitudine infantis bimuli. Recentissima est historia, quam de simili marina muliere narrat *Capitaneus Joannes Schmidt* in navigatione Anni 1614, quam ipse cum *Nova Anglia* oculatus testis descripsit apud *Stengelium* lib. de Monstris cap. 2. §. 8. ex *Joanne Ludovico Gottfrid* in *Hist. Antipod.* par. 1. p. 193. his verbis. Non possum hoc loco silentio præterire admirabilem DEI creaturam, quam Anno 1610. ipse hisce meis oculis vidi. Accidit ut ali-

quan-

quando, aurorâ primulûm pungente, in littore non procul à portu S. Joannis me consistente, summâ celeritate adnata ret monstrum marinum. Eximia illi erat forma: Oculi, nares, aures, gena, os, collum, frons, & totus vultus virginem venustissimam præ se ferebant: Capilli cyaneo colore per humeros defluxere. Hoc monstrum, cum vix longioris hæc a spatio à me famuloq; meo abesset, ita me perterruit, ut referre pedem cogeret. Sed & ipsum aspectu nostro perterritum aquas subivit. Paulò tamen post denuo emerfit ibi, ubi ego appuli. Rursus igitur datum est mihi illud intueri, quanquam distantia longiore. Videbatur igitur à capite usque ad umbilicum vel esse homo, vel hominis imago; ea autem, quæ ab umbilico deorsum erant, piscem representabant. Hoc ipsum etiam prodigium inde ad illam navem se transtulit, in qua alter meus servus Guilielmus Hacobrigde, nunc Orientalis India Capitaneus, erat. Postquam ad navim accessit, omni vi conatum est in illam conscendere. Quâ audaciâ omnes, qui navem custodiebant, in formidinem sunt dati. Quare sudibus contisq; illud percutientes, in mare repulerunt. Tanta autem erat pertinacia, ut repulsum ad alias duas navem nando properaret, atque inibi etiam territos vectores in fugam conjiceret. Hujus rei se, & quàm plures alios oculatos testes profitetur navigationis illius Capitaneus. Hæc ille.

§. II. De Sirenibus.

Sirenes aliqui confundunt cum Nereidibus, seu foeminis marinis: putant enim esse monstra marina, supernè mulieris, infernè piscis speciem referentia. Unde Ovidius lib. 3. de Arte

*Monstra maris Sirenes erant, quæ voce canorâ
Quaslibet admissas detinuere rates.*

Ejusdem sententiæ sunt Forerus, Stengelius, & alii recentiores. Theopompus tamen, Isacius, & Isidorus apud Laurentium Bayerlinck, & apud Nierembergium lib. 5. Histor. Natur. cap. 13. sentiunt, Sirenes inferiori parte aves esse, superiori tamen humanâ præditas formâ. Addit Nierbergius, conspirare in hoc Græcos Grammaticos. Albrius quoque, & Boccatus apud eundem Nierembergium tribuunt illis umbilico tenus corpus virgineum, deinceps

ceps gallinaceos pedes. Sed & Sirenum cum Musis certamen, cuius in Bœoticis seu lib. 9. *Pausanias* meminit, aliquid volucre in illis agnoscit, quoniam emullis ipsarum pennis Musæ contexuere sibi inde ferta. Eadem est *Suida* sententia. Mythologi plerique dicunt, Sirenas esse quasdam foemineâ facie præditas aviculas, quæ in mari prætereuntium aures cantilenis suis demulceant, & in mortis discrimen adducant. Fabulæ causâ est quam paulò antè tetigi. Ipse etiam *Ovidius* lib. 5. *Metamor.* alites agnoscit Sirenes *Proserpinam* quærentes.

Ipsa denique Scriptura Sacra videtur agnoscere Sirenes avium, non piscium esse genere: Nam *Isaias* cap. 13. in fine, deducit illas in locum desertæ Babylonix unâ cum aliis bestiis & volucribus. Sic enim ait: *Sed requiescent ibi bestia, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi struthiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi ulule in adibus ejus, & Sirenes in delubris voluptatis.* Chaldæus pro Sirenibus habet *Dracones*; D. Hieronymus dæmones, aut monstra, aut dracones magnos cristatos & volantes; Scholiastes Græcus volatilia, quæ noctu emittunt querulam vocem, ac propemodum ululant. Latinus tamen interpretes vertere maluit *Sirènes*, intelligens monstrum aliquod volucre atque alatum, mulieris ac avis formam referens.

§. III. Duplicis generis Sirenes sunt, natatiles, & volatiles.

Sirenes:
alix nata-
tiles, alix
volatiles.

EX his deducit *Nierembergii* & *Aldrovandus*, pictorum peccatum esse, aquatili gestu ac habitu Sirenas depingere. Ego autem existimo, & natatiles & volatiles esse Sirenas, quoniam, ut vidimus, & marina sunt monstra quæ mulierum ac piscium, & volatilia quæ mulierum ac avium referunt figuras. De natatilibus sive marinis lego apud *Gesnerum* lib. 4. de Aquatilibus, eas sæpe videri in mari Germanico ad oram Germaniæ, facie virginæ, inferiore corpore piscis, magnitudine ovis, & vocari apud illos populos *Meermâdt* / vel *See-mâdt*; quod virginem marinam significat. De iisdem luculentissimum exemplum habet

P. Atha-

P. Athanasius Kircherus lib. 3. Artis Magnet. part. 6. cap. 2. §. 6. *Sirenum aequatiliū exemplum.*
 secundæ & auctæ editionis Romanæ, ubi hæc scribit. *Capitur certis anni temporibus in Mari Orientali India ad Insulas Vissayas, quas Insulas Pictorum vocant, sub Hispanorum dominio, piscis quidam ἀρ. Σπυριόμορφος, id est, humanâ prorsus figurâ, quem ideo Pêche muger vocant, ab indigenis Duyon. Caput habet rotundum, nullâ colli intercapedine trunco compactum: extrema aurium fibra, quæ & auricula nominantur, ex cartilaginea carne eleganter vestita; quarum inferior pars amplissimis formata anfractibus, veram hominis refert aurem: oculos suos ornatos palpebris, situq; & colore non piscis, sed hominis judicares: nasus nonnihil aberrat; nam malam inter utramque non usquequaque eminent, sed levi tramite bipartitur; sub eo verò labra, magnitudine specieq; nostris simillima: dentium non quales insunt piscium generi ferratiliū, sed planorum & candidissimorum continua series: pectus albâ cute contextum, hinc atque hinc paulò latius quàm pro corpore, in mammas extuberans, neque eas ut sæminis pendulas, sed quales virginibus globosas, plenas lactis candidissimi: brachia non longa, sed lata, ad natandum apta, nullis tamen ipsa cubitis, ulnis, manibus, articulisve distincta: in administris sobolis propagandæ membris in utroq; sexu nulla ab humanis distinctio: post hæc in piscem cauda desinit.* Hæc ita se habere, confirmavit etiam Romæ eidem P. Athanasio Kirchero oretenus P. Didacus Bobadilla, qui ex Insulis Philippinis, ubi dictæ belluæ capiuntur, Procurator advenerat.

C A P U T V.

An ex permistione seminis humani cum ferino possit nasci homo; & an Hippocentauri, Satyri, aliâq; monstra anthropomorpha, sint revera homines.

Multa supersunt monstra, quæ humanam & belluinam simul formam referunt (ut ex hoc & sequenti libro constabit)

de quibus quæri potest, num revera homines sint, an verò belluæ, an animalia ex humana belluinaque natura mixta. Ideò quod de enumeratis hactenus statuemus, de illis etiam intelligendum erit. Sed antequam definiamus quidquam, discutiendum priùs est, num ex permistione seminis humani cum ferino nasci possit verus homo. Et quoniam dupliciter fieri potest hæc permistio; primò si homo masculus commisceatur belluæ fœminæ; secundò, si brutum masculum mulieri; ideò duplex institui potest quæstio.

§. I. Utrum ex permistione viri cum bestia, nasci possit fœtus humanus?.

Homo ex permistione viri cum bestia nasci potest.

Fieri id posse, videtur docere experientia. Nam ut vidimus cap. I. Pindari & aliorum opinio est, Hippocentauros fuisse natos ex Centauris congregientibus cum equabus Magnesiis; infans hippanthropus à pastore oblatu Pindaro, erat ortus ex equa, utique ab agasone aliquo imprægnata, teste Plutarcho; Crathis pastor ex capella sustulit filiam homini & capræ similem, teste Plinio. Plutarchus quoque apud *Nierembergium* lib. 5. Histor. Natur. cap. 6. prodidit, asinam peperisse filiam humanâ effigie formosissimam, Onoscelin dictam. Item ab equa partu editam filiam Hipponam nomine. Famâ quoque audivit dictus *Nierbergius*, apud Belgas virum pium è vacca genitum. *Ælianus* lib. 6. Histor. Animal. cap. 41. scribit, *hircum ob rivalitatem in urbe Sybari adolescentem pastorem occidisse, quòd capram adamaret, & ei coiret: nam ex eo natus est Sylvanus infans humanâ facie, sed caprina habens crura.* Hæc pro affirmante sententia.

Contrarium sentit *Galenus* lib. de Usu part. 3. ubi in Pindarum invehitur, qui ex hominibus & Magnesiis equabus Hippocentauros fuisse natos dixerat, cum impossibile judicet ex homine prægnantem reddi equam. In eadem sententia est *Henricus Salmuth*. J. C. in Comment. ad titul. 48. Pancirolli part. 1. Memorabilem, & *Conimbricenses* Commentar. in lib. 2. Physic. Aristotelis cap. 9. q. 5. art. 3. eò quòd effectus sequatur deteriorem partem, ac proinde ex semine humano & belluino (quod utique perfectius est quàm belluinum) non possit nasci nisi fœtus belluinus?.

Nierembergii loc. cit. & ex ipso *Aldrovandus* in *Historia Monstror.* dicunt, si efficacia seminis utriusque parentis necessaria est ad foetum, non posse humanum foetum præterquam à foeminea vulva prodire, ac proinde ex commistione viri cum bestia non posse nasci ex matre bellua hominem: at si masculini seminis solum vis foetum fabricat, & foemina tantum officina est, in qua formatur; fortasse juxta *Physicos* possibile esse, post nefandum coitum viri cum bellua foveri humanum foetum in belluino utero, præjecto humano semine. Deceretamen Theologos, asserere, id nunquam contigisse. Quare (concludit *Nierembergii*) si qui veri partus bestiarum fuerunt, unde foetus homini-formes prodire, inanes potius mente fuerunt, & semper cum pignore aliquo irrationalis naturæ. Ego quid sentiam, post sequentem paragraphum aperiam.

§. II. An ex permissione masculi belluini cum muliere, nasci possit foetus humanus?

Fieri & hoc posse, docere videntur non pauca exempla. Nam *Saxo Grammaticus* lib. 10. *Histor. Danicæ*; itemque *Joannes Magnus* Episcopus Upsaliensis, & ejus successor *Olaus Magnus* in *Histor. Septentr.* scribunt, Reges Danorum habere progenitorem Ursum, quem ajunt rapuisse virginem pulcherrimam, eamque ex fera peperisse filium elegantem formâ, ac strenuum robore, vocatum à patre Ursum: hunc genuisse *Trugillum Sprageles*, eximium ducem: hunc deinde *Ulfonem* celeberrimum istius gentis historiis: *Ulfonem* autem *Suenum*, qui *Daniæ* Rex fuit. *Saxonis* verba, quia longiuscula, non placet hic adscribere. *Joannes Barrus* testatur apud *Nierembergium* loc. cit. cap. 7. constanti traditione in regno *Pegu* Asseri, eam nationem ducere originem à cane, qui rem habuerit cum puella naufraga. In *Hispania* quoque fama est, eodem *Nierembergii* teste, in *Gallæcia* familiam, quam dicunt *Marinorum*, è *Tritone* concumbente cum adolescentula originem duxisse. *Antonius Turrecremata* apud eundem scribit, nostris penè temporibus è simio quodam foeminam, deportatam ad

Homo ex permissione bruti cum muliere an possit nasci.

quandam insulam, ex iis quas vocant Lacertarum, sustulisse quosdam liberos. Hæc pro sententia affirmante.

Nierembergii loco citato ait, non liberaliter ista credi oportere. Nec tamen putat esse ultra naturæ vires, si muliebri semen efficax sit. Conimbricenses idem dicerent hîc, quod in præcedenti quæstione, fieri nimirum non posse, ut ex commistione belluæ masculæ cum muliere nascatur verus homo, cum effectus sequatur debilioris causæ, nimirum feminis ferini, naturam. *Cardanus* lib. 14. de Variet. Rer. cap. 77. in fine, dubitat an hoc fieri possit, *nimis dissentientibus inter se genitalibus, tum formâ tantius, & pariendi tempore.*

§. III. Nostra sententia exponitur.

EGo hæc statuo. *Primò.* Si utriusque parentis semen necessarium est ad fabricandum foetum; probabilius mihi videtur, nunquam ex permistione hominis cum bestia nasci posse naturaliter verum hominem. Et si ira necessarium est utriusque parentis semen, ut uterque debeat esse ejusdem speciei infimæ; res clara est. Si verò non requiritur, ut uterque sit ejusdem speciei; adhuc probabilius est quod dixi: quia ferinum semen humano permistum, sive in ferino utero id contingat, sive in humano, non est aptum ut concurrat ad efformandum corpus ita organizatum, ut ex natura sua requirat infusionem animæ rationalis; cum humanum corpus sit longè perfectius quàm ut à ferino semine, etiam tanquam à causâ partiali tantùm concurrente, efformetur. Quare vel fabula est, quod Saxo Grammaticus de Daniæ regum origine ex urso narrat; vel ursus ille fuit homo urfi pelle tectus; aut fortassis diabolus incubus, & puer deinde natus fuit suppositivus. Nobiscum sentit *Torreblanca* lib. 2. Disquisit. Magicar. cap. 3. in fine, ubi citat etiam *Manilium.*

Secundò. Etiam si non requiratur utriusque parentis semen ad foetum efformandum, sed sufficiat solum virile; adhuc probabilius mihi videretur, non posse ex permistione hominis cum bestia nasci verum hominem. Et quidem quod id fieri nequeat, quando

quando fit permistio bruti masculi cum muliere, clarum est, quia tunc deficit omnis causa efformativa & organizativa humani corporis, quæ est semen humanum virile ex suppositione. Quod etiam non possit fieri, quando fit permistio viri cum bestia, videtur inde probari, quod semen virile non habeat in omni loco vim efformativam & organizativam humani corporis, sed tunc tantum, quando debite conservatur ejus virtus; quod non videtur fieri posse in utero belluino, cum hic potius recundat ac destruat ejus vim quam conservet & excitet, donec foetus sit formatus, & sufficienter organizatus.

Tertio. Si verum est quod de Hippocentaurorum ac Onocentaurorum origine dicitur, eos nimirum ex permistione hominum cum equis aut asinis fuisse ortos; constat ex dictis, non fuisse veros homines. Fuerunt itaque monstra, externam quidem specie hominem & equum aut asinum referentia, at secundum naturam vel fuerunt meri equi aut asini, vel habuerunt naturam ab homine & equo distinctam, sicut mulus ex equa & asino, equovè & asina, lyciscus ex lupo & cane, vulpicanis ex vulpe & cane progeniti, habent differentem ab illis naturam. Nec refert, quod præcipua pars corporis talium monstrorum fuerit humana, ut propterea homines potius quam bestiae dici debeant: nam homo non à figura tantum, sed à ratione præcipue est homo; quam tamen Hippocentauri minimè habuerunt, utpote rationali animo, ut probavimus, carentes.

Hippocentauri non sunt homines.

Quarto. Neque Satyri videntur fuisse aut esse veri homines, sed monstra ex genere brutorum. Ratio est, quia verus homo non nisi ex utroque parente homine, aut saltem non nisi ex patre homine, originem ducere potest: cum igitur de Satyris id non constet, patet Assertio. Nec refert quod Satyrus, de quo S. Hieronymus, ut cap. 2. vidimus, fuerit locutus, precatusque pro se ac locis suis DEUM rogari: Nam vel diabolus fuit sub Satyri schemate apparens, ut S. Antonio illuderet; vel si fuit bestia vera (certè S. Antonius vocat eum bestiam, ut constat ex citato capite) miraculose ac DEI voluntate fuit locutus, non secus ac asina Baalami loquebatur, *Numer. cap.*

Satyri non sunt homines.

ut *Baronius* quoque censet 40. 3. Annal. in Anno Christi 343. Hoc eò probabilius est, quòd nihil tale in aliis Satyris, de quibus supra, fuerit prehensum.

Tritones
ac Sirenes
non sunt
homines.

Ad Tritones ac Sirenes quod attinet, inclinant aliqui, ut credant fuisse homines marinos veros, qui longâ assuetudine ita naturam assuefecerint, ut sine respiratione in aquis degerent. Nam & *Volaterranus* (inquiunt) de quodam homine scribit, qui tempore Gregorii IX. Sum. Pont. in Apulia paulatim adeo marinis fluctibus ac belluis assuevit, ut in piscem mutatus videretur, ac propterea qui antea Nicolaus dicebatur, postea *Colapiscis* (*Cola* est Calabris ac Siculis Nicolaus) fuerit nominatus. In Sicilia quoque *Colanus* quidam fuit, teste *Alexand. ab Alex.* lib. 11. cap. 21. tantâ natandi & sub aquis vivendi cupiditate & assuetudine, ut ad quingenta stadia natando perseveraret, anxieque viveret extra fluctus: qui tandem sub Rege Alfonso, proposito natantibus præmio, in mare profiliens ulterius non emerit, incognito casu extinctus. Accedit (ajunt) quòd Triton apud Batavos fari incepit, & Siren apud eosdem formare crucem, venerari Christi imaginem, & multa muliebria munia obire. Ajo nihilominus

Colapiscis,
& Colanus.

Quintò. Probabilius videri, nec Tritones, nec Sirenes, fuisse veros homines. Ratio est, quia similia multa monstra, cap. 3. & 4. relata, nihil in actionibus suis humanæ ratiocinationis ostendunt, quod sciatur. Nam fari possunt & psittaci, aliæque aves; crucem formare, aliæque similia, possunt ac solent simiæ. Adde quòd DEI Conditoris providentiæ, & Redemptoris bonitati consentaneum non sit, homines ab Adamo per feminalem propagationem descendentes (alios enim homines sana Catholicorum doctrina non agnoscit) marinis fluctibus perpetuò addicere, & ab hominum aliorum consortio penitus avellere. Tantum

de dubiis hominibus, nunc de mon-

strosis.

¶

P A R S II.

DE VARIIS HOMI-
NUM FORMIS.

DE variis hominum formis, à capite, ore, auri-
bus, naso, oculis, pedibus, caudis, staturâ de-
sumptis, tam multa ac mira scripsit Plinius, Soli-
nus, aliq̃ veteres, ut nisi nova hujus generis mon-
stra in nove Orbe, nostris & Patrum nostrorum
memoriâ detecta, fidem nonnullis conciliaret, omnia
pro mendaciis ut olim à multis, ita nunc quoque à
nobis meritò haberi possent. Ex innumeris pauca
colligam, ex dictis Auctoribus, ex variis Itinerariis,
Navigationibus, & Historiis desumpta. Non-
nulla quoque collegit P. Joannes Eusebius Nierem-
bergius lib. 8. Histor. Natur. cap. 1. & seqq. è Ma-
nuscriptis oculatorum ac fide dignorum testium,
cujusmodi sunt, præter alios manuscriptos Codices,
Volumina Doctoris Francisci Hernandi, in Regia
Bibliotheca S. Laurentii in Escuriali conservata;
qui Hernandus jussu Philippi II. Hispaniarum Re-
gis Novum peragravit Orbem, ut ejus exploraret

Homines
variarum
forma-
rum.

conditionem. In multis tamen, fateor, iudicium suspendo, ut subinde indicabo. Incipio à Cynocephalis.

C A P U T VI.

De hominibus Cynocephalis seu Canicipitibus.

Cynocephalorum
hominum
exempla.

Homines Cynocephalos, seu canina habentes capita, non uno loco reperiri, tam multi & graves Auctores, Veteres æquè ac Recentiores, asserunt, ut nefas videatur rem in dubium vocare saltem si rei substantiam spectes, & à fabulosis circumstantiis, quibus illam nonnulli convestiunt, separe. Photius in Bibliotheca ex *Cresia Gnidio*, de rebus ac montibus Indicis loquente, hæc refert: *Degere iisdem hisce in montibus homines memorat canino capite, qui ferarum pellibus vestiantur. Sermone hos nullo uti, canum tantum more latratum edere, atque ita mutuo sese intelligere. Dentes illis esse quàm canibus majores, & caninos similiter ungues, sed longiores, ac rotundiores. Montes incolere ad Indum fluvium usque, & colore esse nigro, insignesq; justitia cultores; ceterorum Indorum more, inter quos versentur. Intelligere quoque qua ab Indis dicantur, licet ipsi loqui minimè possint; ut propterea latratu, manibus, atque digitis signa dent, quemadmodum ferè surdi ac muti solent. Vocari hos ab Indis Calistrios; quod Greci dicerent *κυνικέφαλοι*, id est, Canicipites. Carnibus eosdem vesci crudis, totiusq; Gentis capita numerari ad centum & viginti millia.* Hæc eadem ex *Cresia* refert *Plinius* lib. 7. cap. 2. & *Ælianus* lib. 4. *Histor. Animal.* cap. 46. cuius verba infra referam. Et licet *Philostratus* in vita Apollonii censet hæc esse fabulosa, confirmantur tamen à *Marco Polo*, lib. 3. cap. 18. qui Indias perlustravit, scripsitque, in Insula Angaman non solum capite canino, verum etiam oculis dentibusque caninis, & anthropophagos esse. Quod & de Tartaris quibusdam asseritur

à Joan.

à Joanne Plancarpio Minorita, apud Vincentium Beluacensem lib. 3°. Speculi Histor. cap. 11. Qui Joannes cum ab Innocentio Papa circa Annum Christi 1245. cum quibusdam aliis fuisset missus ad Tartaros, & per annum ac menses aliquot apud illos mansisset; omnia quæ apud illos erant, summâ diligentiam scrutatus fuit, & quæ vel oculis propriis vidit, vel à Christianis fide dignis, qui inter illos captivi erant, audivit, in libellum historiale conjecit. In illo ergo libello hæc narrat Plancarpus apud Vincentium loco citato. Cum autem per desertam redirent, in quandam terram venerunt; in qua, sicut nobis apud Imperatoris curiam per Clericos Ruthenos, & alios qui diu fuerant inter illos, firmiter asserendo referebatur, monstram quædam imaginem fœmineam habentia reppererunt. Quas cum per multos interpretes interrogassent, ubi viri terra illius essent; responderunt, quod in illa terra quacunque fœmina nascebantur, haberent formam humanam, masculi verò speciem caninam. Dùmq; moram in terra illa protraherent, canes in alia fluvii parte convenerunt. Et cum esset hyems asperissima, omnes se in aquam projecerunt. Posthac in continenti sponte in pulveremolvebantur, sicq; pulvis admixtus aqua super eos congelabatur. Et ut ita pluries fecerunt, glacie super eos depressatâ, cum impetu magno contra Tartaros ad pugnam convenerunt. At verò cum illi sagittas super eos jactabant, ac si super lapides jactassent, retrò sagittæ redibant. Alia quoque arma eorum in nullo eos ledere poterant. Ipsi verò canes insultum in Tartaros facientes, moribus vulneraverunt multos, & occiderunt, sicq; illos de finibus suis ejecerunt. Unde adhuc inter illos est proverbium de hoc factò, quod dicunt ad invicem ridendo: Pater meus, vel frater meus à canibus fuit occisus. Hæc Plancarpus; quæ etiam ex parte tradit Antonin. tit. 19. cap. 8. §. 18. Sed redeo ad Veteres.

Solinus in Polyhist. cap. 43. agens de populis Æthiopiæ, numerat inter illos etiam Cynamolgos, quos ait habere caninos ^{Cynocephalorum} rictus, & prominula ora. Et cap. 65. ait: Megasthenes per ^{hominum} diversos India montes esse scribit nationes capitibus equinis, ar- ^{alia exem-} matas unguibus, amictas vestitu tergorum, ad sermonem hu- ^{Cynamol-} manum nullâ voce, sed latratibus tantum sonantes, asperis ri- ^{g.} ctibus. Idem asserit Plinius lib. 6. cap. 30. quorum etiam meminuit

Cynopro-
fopi.

idem lib. 8. cap. 29. Et Strabon lib. 16. *Supra hoc, inquit, quasi ad Meridiem sunt Cynamolgi, qui ab indigenis Agrii appellantur, comati, & barbari. Hi canes maximos alunt, quibus Indicos boves venantur à vicina regione venientes, sive à feris pulsos, sive pascuorum inopiâ.* His accedit Aul. Gellius Noct. Attic. lib. 9. cap. 4. id asserens ab antiquis Scriptoribus fuisse annotatum. S. Augustinus etiam lib. 16. de Civit. Dei cap. 8. mentionem facit Cynocephalorum; uti & Isidorus lib. 11. Etymol. cap. 3. Tandem *Ælianus* lib. 10. de Animal. cap. 25. Cynoprofoporum hominum, qui caninam faciem habent, mentionem facit his verbis: *Ultra Oasin Ægypti, solitudo maxima ad septem dierum iter extenditur. Eam excipit regio, quam Cynoprofopi homines incolunt, in viâ Ethiopiam versus. Vivunt illi caprearum & bubalidum venatu. Aspectus eis niger; caput & dentes canis. Quod animal cum referunt, non absurda eorum hoc in loco existimanda est mentio. Nam & sermonis usu carent, & acuto quodam stridore sonant. Barbam infra suprag. os gerunt, draconum quadam similitudine. Manus eorum validis & acutissimis unguibus armantur. Corpus omne hirsutum est; hoc etiam instar canum. Sunt autem perniciosissimi, & aquas regionis norunt, atque eam ob causam difficiles captu. Idem præterea Ælianus lib. 4. cap. 46. supra citato hæc refert de Cynocephalis Indiæ populis: *In eodem Indiæ tractu, ubi Canthari jam dicti, Cynocephali etiam reperiuntur, quibus à facie & corporis specie nomen inditum: nam caput caninum, cetera ferè humana habent; & vestiti pellibus ferarum ingrediuntur. Justi sunt, hominum nemini molesti, aut injurii. Non sermone, sed ululatu sonant. Indorum tamen linguam intelligunt. Venatione animalium ferarum vivunt; qua, ut sunt celerrimi, facile consecuti interimunt, & frustatim divisa ad Solem assant: Capras etiam & oves alunt, ut ex lacte potu fruuntur. Horum inter animantes rationis expertes non temere mentionem feci: articulato enim discretoq. & humano sermone non utuntur. Hæc Auctores hætenus citati.**

Cynoccephali & Cynoprofopi olim fuerunt.

Homines igitur Cynocephalos, aut Cynoprofopos olim fuisse, cum totæ tam graves Auctores affirmant, verisimilius mihi videtur minimè fabulosum esse, si, ut initio hujus capituli dixi, substantiam

tiam

tiam rei attendas. Ejusdem etiam sententiæ est *Majolus* in Dieb. *Canicul. Colloq. 2. Torreblanca* lib. 2. *Disquisit. Magic. cap. 33. Stengelius* lib. de Monstris cap. 5. §. 5. *Nierembergius* lib. 5. *Histor. Natur. cap. 15.* tamen hic pleraque quæ de Cynocephalis referuntur ab Auctoribus, censeat esse vana, illisque occasionem dedisse astutissimos quosdam simios alicubi repertos, qui humanam penè mentem simulent; addit tamen fuisse & homines nonnullos imitantes caninos rictus, atque hos monstrosos homines *Cresiam* & *Plancarpium* miris vanitatum appendicibus commendasse. An verò etiamnum hodie integræ nationes; aut gentes Cynocephalorum aut Cynoprofoporum reperiantur, mihi non constat. Apud nos in Europa subinde, sed raro, & raris locis, ut & alii varii monstrofi homines, reperiuntur, ut in sequenti Libro dicemus.

C A P U T VII.

De Nanis, & Pygmæis.

STaturâ monstroforum hominum duo sunt genera; Nanorum ^{Nani ac Pygmæi.} *Pygmæorum* unum; Gigantum alterum; quorum primi ab ordinaria mensura brevitare deficiunt, alteri longitudine eandem excedunt. De utrisque agendum, ac primò de primis. Horum iterum duplex est genus: alii enim in omnibus penè Mundi regionibus, sed rari reperiuntur, unde & Principum virorum delectationis, & spectatorum admirationis materiam præbent: alii verò integras alicubi Provincias implere, & gentes seu nationes pumilorum constituere creduntur; rectè, an secus, paulò post videbimus. Priores vocabimus Nanos, posteriores *Pygmæos*; quamvis alioquin utrique utrovis nomine promiscuè appellentur.

§. I. De Nanis seu pumilis per varias regiones sparsis.

NAnorum seu *Pygmæorum* per varias regiones sparsorum non una ubique est statura; sunt enim mediocres, sunt minores, sunt minimi. ^{Nani seu pumili variis in locis reperiuntur.}

Eodem tempore, inquit Nicephorus lib. 12. cap. 37. *etiam duo hominum corpora visa sunt; alterum quidem in Syria, supra humanam naturam magnitudine excedens; alterum verò in Ægypto, infra incredibilem statura brevitatem consistens. Syrus in longitudinem cubitorum quinque & unius palma excreverat, &c. Ægyptius autem tam brevis fuit, ut per dici persimilis esset. Neque ingratum spectaculum erat, si quis cum illo in globo hominum conversaretur; & ad contentionem excitans colluderet. Porro quod mirabile dictu est, prudentia ei inerat, qualis homini formoso competit; quippe cui corporis exilitas ea de re nihil ademisset. Vox à Musis non abhorrebat. Sermo mentis generositatem spectandam exhibebat. Uterque eodem illo tempore vicens, non statim vitam finit: maximus enim viginti quinque explevit annos, minimus autem non multum ab eis absuit.* Lugduni duos cubitalis mensuræ vidit *Joannes Cassinon.* lib. de Gigantib. p. 76. quorum alter barbam habens promissam, eleganti sat erat formâ. *Jonstonus* in sua *Thaumatol. Class.* 10. cap. 4. art. 2. ait, contubernales suos vidisse *Falcoburgi* (qui pagus est uno à *Leyda*, seu *Lugduno Batavorum*, lapide distans) foeminam ulnæ magnitudine.

In nuptiis Ducis Bavariæ nanus erat, qui integrè armatus, cum brevi hasta, gladio accinctus, in artocreas occultatus, ut non conspiceretur, & in mensam appositus, fracto artocreate erumpens, & stricto gladio gladiatorum in morem saliens, omnibus risum & admirationem incussit, inquit *Plater.* lib. 3. *Observ.* *Dresdæ* in arce *Electoris Saxonix* ostendi sceleton pygmæi, altitudine infra cubitum, ossium soliditate, & omnium proportione tantâ, ut embryonis ossa suspicari quis possit, testatur *Bartholin.* de *Pygmæis* cap. 6. In *Marchia*, & *Lusatia*, integrum sceleton cum cranio, duos pedes, & tres digitos longum, inventum scribit *Leonardus Turnheuserus* apud *Jonstonum* loc. cit.

Joannes Eusebius Nierembergus lib. 5. *Histor. Natur.* cap. 16. de quodam nano in *Hispania* viso hæc scribit. *Annectam hic quod Hispania vidit annis præteritis, ad aliquam hujus gentis pusilla fidem. Homuncionem parvulum, optimè constitutum membris, qui natus cum dentibus, nunquam ullum amisit: prodiit quoque è vulva*
materna

materna cum pilis & pube. Septennis jam barbatus erat; decennis omne robur suum habuit, & genuit filium. Idem eodem libro cap. 18. Vidi ego, inquit, & universa aula Philippica (Hispaniarum Regis Philippi IV. homuncionem ejusdem statura cujus Pygmaei esse feruntur, in nulla re præter exiguitatem monstruosum, aut deformem: Bonami dicebatur. Ejusdem penè pusillitatis vidi alium, aptissima tamen & absoluta compositionis virum, jam quadragenarium, elegantis coma & barba.

De Solimanno Turcarum Imperatore narrat *Surius Comment. Rerum in Orbe gestar.* Anno 1541. cum Pestum in Hungaria occupasset, maximis usum itineribus in Pannoniam pervenisse, adductosq; ad se Christianos captivos circiter octingentos omnes, paucis demptis, crudeliter trucidari jussisse, interque illos staturæ proceræ militem Noricum occidendum tradidisse cuidam pumilioni suo, qui vix militis illius gentia capite suo attingebat. *Cardanus lib. 11. de Subtil.* circa finem asserit, se vivente circumferri solitum in Italia virum perfectâ ætate, cubiti longitudine, in psittaci cavea. *Albertus Magnus lib. 7. de Animal. tract. 1. cap. 6.* à se spectatam scribit puellam novem annorum, quæ magnitudine unius anni videretur. *Marcus Antonius* ad pompæ ornatum Sisyphum pumilionem, intra bipedalem staturam, ingenio vivacem fertur habuisse. *Augustus* autem adolescentulum honestè natum bipedali minorem, *Lucium* nomine, scribitur spectaculis exhibuisse.

Nanorum
seu pumilorum alia
Exempla.

Cæsar Augusti tempore, teste *Plinio lib. 7. Natur. Histor. cap. 6.* minimus homo duos pedes & palmum, *Canopas* nomine, in deliciis *Julia* neptis ejus fuit: & mulier *Andromeda* liberta *Julia* Augustæ. *Manium Maximum*, & *M. Tullium* Equites Romanos, binum cubitorum fuisse auctor est *M. Varro*: & ipsi vidimus in loculis asservatos. *Ira Plinius*. *Ulysses Aldrovandus* in *Monstrorum Histor.* testatur se vidisse Bononiæ Nanum Ducis *Caroli de Crequy* Franciæ *Mari-Schalli*: & duos huic non absimilis staturæ simillimos, elegantique membrorum constitutione formatos, domi aluisse Equitem *Ferdinandum Cospium*. Sed frustra adaggero plura exempla, cum passim, in Principum præsertim ac Cæsarum aulis, hujusmodi pumili visantur; & ego ipse non paucos in Sicilia, Italia, & Germania spectavi.

§. II. Pygmæorum integras alicubi nationes
esse, probabilius videtur.

Pygmæo-
rum inte-
gras natio-
nes fuisse,
probabile
est.

VIx in ulla humanorum monstrorum narratione Scriptores antiqui ac novi variant magis, quam in Pygmæorum. Referam quotquot inspicere licuit, ut quid statuendum, prudens Lector. ipse dispiciat. Incipio ab iis, qui pro affirmante stant sententia; quorum multos esse fateatur D. August. lib. 18. cap. 8. de Civit. Dei.

Aristoteles lib. 8. de Histor. Animal. cap. 12. cum dixisset, grues ex Scythicis campis ad paludes Ægypto superiores, unde Nilus profluit, veniunt, quo in loco pugnare cum Pygmæis dicuntur; addit: Non enim id fabula est, sed certè genus tum hominum, tum etiam equorum pusillum (ut dicitur) est, deguntq; in cavernis; unde nomen Troglo dytæ à subeundis cavernis accepere. Hæc Aristoteles.

Pygmæo-
rum exem-
pla ex an-
tiquis.

Photius in Bibliotheca ex Ctesia Gnidio lib. Indicorum hæc scribit. Narrat præterea ista, in media India homines reperiri nigros, qui Pygmæi appellantur: Eadem hos, quæ Indi reliqui, linguâ uti; sed valde esse parvos, ut maximi duorum cubitorum, & plerique unius duntaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant: Comam alere longissimam, ad ipsa usque genua demissam, atque etiam infra, cum barba longiore quàm apud ullos hominum: Qua quidem ubi illis promissior esse cæperit, nullâ deinceps veste uti, sed capillos multò infra genua à tergo demissos, barbamq; præter pectus ad pedes usque defluentem, per totum corpus in orbem constipare & cingere, atque ita pilos ipsis suis vestimenti loco esse, &c. Pygmæos hosce simis esse naribus, & deformes. Ipsorum item oves agnorum nostrorum instar esse; boves & asinos arietum ferè magnitudine; equos item mulosq; & cetera jumenta omnia nihilo esse nostris arietibus majora: Tria horum Pygmæorum millia Indorum regem in suo comitatu habere, quod sagittarii sint peritissimi: Summos esse justitiae cultores, iisdemq; quibus Indi reliqui, legibus parere: Venari quoque lepores vulpesq; non canibus, sed corvis, milvis, cornicibus, aquilis adhibitis. His similia habet idem Photius ex Nonnosi Historia Legationum ad Æthiopas, & Homeritas, atque Saracenos suscepta-

rum

rum iussu Justiniani Imperatoris : sic enim scribit. *Naviganti à Pharsa Nonnofo, & ad extremam usque Insularum delato, tale quid occurrit, vel ipso auditu admirandum. Incidit enim in quosdam formâ quidem & figurâ humanâ, sed brevissimos, & cutem nigros, totumq; pilosus corpus. Sequebantur viros aequales fœmina, & pueri adhuc breviores. Nudi omnes agunt, pelle tantum brevi adultiores videntur tecti, viri pariter ac fœmina: agreste nihil, neque efferum quid præ se ferentes. Quin & vox illis humana, sed omnibus, etiam accolis, prorsus ignota lingua, multoq; amplius Nonnosi sociis. Vivunt marinis ostris, & piscibus è mari ad Insulam projectis. Audaces minime sunt, ut nostris conspectis hominibus, quemadmodum nos visâ ingenti ferâ, metu percussi fuerint.*

Plinius variis locis Pygmæorum facit mentionem. Libro 4. Natur. Histor. cap. 11. agens de Thracia, numerat inter alia ejus oppida Geraniam, ubi inquit, *Pygmæorum gens fuisse proditur, quos Catizos Barbari vocant, creduntq; à gruibus fugatos.* Et lib. 5. cap. 29. loquens de Caria, ejusque oppidis variis, ait: *Quidam ibi Pygmæos habitasse tradunt.* Et lib. 6. cap. 19. agens de Indiæ gentibus, ait: *Indus statim à Prætorum gente, quorum in montanis Pygmæi traduntur.* Et cap. 30. ait: *Quidam & Pygmæorum gentem crediderunt ante paludes, ex quibus Nilus oriretur.* Et lib. 7. c. 2. de Asiæ populis ad extremos fines Indiæ ab Oriente circa Gangis fontem habitantes, ait: *Supra hos extrema in parte montium Spithamæi Pygmæi narrantur, ternas spithamas longitudine, hoc est, ternos dadrantes non excedentes, salubri cælo, semperq; vernante montibus ab Aquilone oppositis: quos à gruibus infestari Homerus quoque prodidit. Fama est, insidentes arietum caprarumq; dorsis, armatos sagittis veris tempore universo agmine ad mare descendere, & ova pullosq; earum alitum consumereternis expeditionem eam mensibus confici, aliter futuris gregibus non resisti. Casas eorum luto pennisq; & ovorum putaminibus construi. Aristoteles in cavernis vivere Pygmæos tradit. Cetera de his, ut reliqui. Hactenus Plinius.*

Pomponius Mela lib. 3. de Situ Orbis, agens de Sinu Arabico, & Arabiæ orbibus, ait: *Fuere interius Pygmæi, minutum genus, & quod pro satis frugibus contra grues dimicando defecit.*

Philostratus lib. 3. Vitæ Apollonii, cùm multa quæ de India recensentur, inter fabulas censeat, Pygmæos excipit, atque Pygmæos sub terra degentes, supra Gangem posita loca incolere, & vivere, non vanum esse. *Solinus* in Polyhist. cap. 15. mentionem facit Geraniæ urbis Thraciæ, quam inquit, *Cattuzam vocant Barbari, unde à gruibus Pygmæos ferunt pulsos.* Quod desumptum est ex *Plinio* loco suprâ citato. Idem *Solinus* cap. 65. loquens de India, ait: *Montana Pygmai tenent.* Quod & ipsum è *Plinio* lib. 6. cap. 19. desumptum videtur. *A. Gellius* lib. 9. cap. 4. Noctium Atticar. cùm ex antiquissimis Auctoribus Græcis, quos ibi recenset, multa admiranda de hominum variis formis retulisset, addit, *Pygmæos quoque haud longè ab iis (qui extrema India possident) nasci, quorum qui longissimi sunt, non longiores esse quàm pedes duos & quadrantem.*

Ælianus lib. 15. de Animalib. cap. 29. *Pygmæorum*, ait, *gentis proprium & peculiare regnum esse audio: & cùm masculum genus regium aliquando defecisset, mulierem, Geranam nomine, ipsis imperitasse, &c.*

Pygmæorum exempla ex recentioribus.

Hactenus ex Antiquis. Venio nunc ad Recentiores. *Paulus Jovius* in Moschovia, cujus Historiam ex relatione Legati Moschovici *Demetrii* ad Pontificem scripsit, hæc habet: *Ultra Lapones in regione inter Corum & Aquilonem perpetuâ oppressâ caligine, Pygmæos reperiri, aliqui eximia fidei testes retulerunt, qui postquam ad summum adoleverint, nostratis pueri denum annorum mensuram vix excedant: meticulosum genus hominum, & garritu sermonem exprimens, adeo ut tam simia propinqui, quàm staturâ ac sensibus abjusta proceritatis homine remoti videantur.*

Olaus Magnus lib. 2. cap. 11. agens de incolis Grunlandiæ (quos in titulo capituli præcedentis Pygmæos vocaverat) ait: *Vix crederem frequenti hominum relationi de miris hujus terræ Grunlandiæ, mihi etiam per graves viros facta, quòd contra multitudinem gruuum incolis hujus telluris sit belligerandum, nisi Plinius lib. 7. cap. 2. de Scythicis gentibus loquens, scriptis, & rationibus similia allegaret.*

Qui orbem navigationibus & peregrinationibus suis peragraverunt, nostro & præterito sæculo, variis in locis Pygmæorum gentem:

tem repererunt. Nam *Antonius Pigafetta* apud Majolum Colloq. 2. reperit eos inter Moluchas in Insula Aruchetto, testaturque reperiri etiam inter easdem Moluchas in Insula Caphi. Ibidem eos statuit *Argensola* apud Nierembergium lib. 5. Histor. Natur. cap. 16. *Odericus* lib. 1. de Rebus Indicis, ait, ibi Pygmæos trium palmorum à se deprehensos, qui atatis anno quinto jam gignerent. Idem refert, in eadem India Orientali, non procul à Quinzai, esse trium palmorum Pygmæos juxta Chilense. *Petrus Simon*, teste Nierembergio jam citato, inventos scribit Pygmæos ultra Andes à Joanne Alvarez Maldonato, cum novas Indiæ terras exploraret. *Gemma Frisius* apud eundem Nieremb. narrat, cymbam Pygmæorum visam in Septentrione, vi cujusdam tempestatis appulsam ad regnum Norwegiæ.

Relatis hæctenus Auctoribus accedunt *Majolus* Colloq. 2. Dier. Canicul. *Nierembergii* lib. 5. Histor. Natur. cap. 16. & 18. *Stengelii* lib. de Monstris cap. 4. §. 7. *Mendoza* in Viridario lib. 4. Problem. 12. *Joannes Camers* Comment. in Solin. aliique multi recentiores, quos omitto.

§. III. Respondetur argumentis eorum, qui vel negant unquam fuisse Pygmæorum nationes; vel asserunt eos non esse homines.

ET olim, & nostris etiam temporibus, non defuerunt, qui negarent, aut unquam ac ullibi fuisse Pygmæorum gentes ac nationes; vel certè non intra hominum, sed simiarum censum illos referrent; fabulosumque crederent quidquid fama vulgi, auctoritas Scriptorum, aut opsia multorum de iis sparsit. Hanc sinistram opinionem ut refutaret Aristoteles, seriò & datâ operâ asseruit loco suprâ notato, fabulosum non esse, quod de iis diceretur. Quod testimonium abunde satis est ad fidem aliquam hujus rei comparandam, cum tantus interpretatur Naturæ, tanti ingenii & industriæ Vir, tam accuratus mirabilium Mundi scrutator, tam seriò ac notanter asserat, ἡ γὰρ ἐστὶ τὸ μῦθος, neque enim hæc res fabula est. Hanc Aristotelis testificationem, quò minus Pygmæos commentitios esse putarent, venerati sunt plerique citatorum Auctorum, cum

S. Augustino lib. 16. de Civit. Dei cap. 8. ubi de diversis hominum monstris, integras nationes ac gentes constituentibus, ac nominatim de Pygmæis agit; hæc in fine capituli addit: *Non itaque nobis videri absurdum debet, ut quemadmodum in singulis quibusq; gentibus quedam monstra sunt hominum, ita in universo genere humano quedam monstra sint gentium.*

Fidem tamen Aristoreli, ac tot aliis Scriptoribus derogat Strabo lib. 2. Geograph. paulò post initium, ubi ait: *Eximie verò Diemacho & Megastheni fides abroganda est. Hi sunt qui homines in aure cubantes, & oris & naris expertos, scriptis commendant; simul & monoculos, & tibiis proceros, & digitis retrò inversis. Innovarunt etiam Pygmæorum adversus grues decantata pridem ab Homero prælia; trium etiam palmorum homines ajunt.* Et lib. 17. post medium, ubi dixisset, in Æthiopia & Ægypto pecora & alia animalia esse parva, ob ingentem calorem, ac aëris intemperiem; addit: *Et fortasse ad horum parvitatem Pygmaei confecti sunt: nam nemo fide dignus id ex visu narrat.* Sed hæc ipsa ratio, ut bene advertit Nierembergii, probabiles facit Pygmæos. Nam si illarum regionum ingens æstus sic minuit & contraxit animalia, cur non & homines? Præterquam quòd non una tantum in sede eos Auctores locent, sed in diversis, ut vidimus §. præcedenti. Nam Ctesias ponit illos in India, cum Philostrato; Nonnosus in Æthiopia; Plinius in Thracia, in Caria, in India; Mela in interiore Arabia; Solinus in Thracia, & India; alii alibi.

Nec dicat quis, hanc ipsam locorum diversitatem arguere vanitatem historiae; alioquin & Gigantes negandi forent, qui etiam in diversis regionibus extiterunt, ut postea videbimus. Dicat fortasse alius, multa apertè fabulosa videri in Pygmæorum historia, maxime apud Ctesiam, uti ex dictis patet. Fateor & mihi aliqua fabulosa videri; at non propterea deroganda omnis fides est tot Auctoribus; cum sæpe & passim contingat veras historias fucio fabularum infici, ut patet ex jam dicta de Gigantibus relatione.

Dicat iterum quispiam, nunc totum exploratum esse Orbem terrarum, & nullibi Pygmæorum gentem repertam. Respondeo, Auctores veteres non dicere, Pygmæorum gentem existere, sed extitisse;

exitisse; Recentiores verò asserunt, se illos vidisse, aut à fide dignis intellexisse etiamnum existere: quid ergo dubitamus?

Aldrovandus negat Pygmæos auctoritate *Strabonis*. At quo jure unus *Strabo* anteponatur *Aristoteli*, & tot aliis Auctoribus, non video. *Albertus Magnus* concedit Pygmæos, sed ait esse simias homini-formes, non veros homines. *Cardanus* lib. 8. Variet. Rerum cap. 40. multis rationibus probare nititur, Pygmæos non esse veros homines; at omnia sunt infirmissima atque invalida, ut consideranti patebit. *Niphus* negat esse homines ideo, quia non habent perfectum usum rationis, nec verecundiam, nec honestatem, nec justitiam Republicæ exercent; & quia carent religione: At his prorsus contraria asserunt citati à nobis Auctores.

§. IV. Scriptura sacra videtur Pygmæos agnoscere pro hominibus.

EX dictis hætenus constat, quid de Pygmæis sentiendum: fuerunt enim olim non uno in loco, & etiamnum sunt alicubi, & veri sunt homines, non minùs quàm nani, quorum multi non sunt Pygmæis majores. Nec videtur abnuere Scriptura sacra. Nam *Propheta Ezechiel* in descriptione Tyri urbis ait cap. 27. v. 11. *Filii Aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu: sed & Pygmai, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum: ipsi compleverunt pulchritudinem tuam.* Quem locum varii variè interpretantur. Eorum nonnulli qui Pygmæos admittunt, & pro veris hominibus agnoscunt, ajunt, non ad tutelam urbis fuisse positos in turribus, sed ad irrisionem hostium, quemadmodum *Jebasæi* claudos & cæcos posuerunt in arce Hierosolymitana. Sed si hoc, quomodo ipsi pulchritudinem urbis compleverunt? Alii per Pygmæos, (quod idem valet ac cubitales) non pusillos homunciones, sed immanes viros, qui cubitis, non pedibus mensurarentur, intelligunt. Sed frigida est hæc interpretatio: non solum gigantum, sed vulgarium etiam hominum, imò & Nanorum, ac Pygmæorum statura cubitis exprimi solet. Deinde quàm coactum, si non inconueniens, hominem cubitalem significare hominem gigantem, qui cubitis mensurari

Pygmæos
agnoscit
Sacra Scri-
ptura.

soleat? Æquè inconcinnum videtur, dicere Ezechielem per Pygmæos intelligere pugiles, sic dictos *ἀπὸ τῆς πυγμαίης*, à lucta & certamine. Alii ordinarios ac justæ staturæ humanæ milites intelligunt, sed Pygmæos à Propheta dictos volunt, quòd præ turrium altitudine à terra spectati apparuerint non majores quàm Pygmei, hoc est, cubitales. Sed quid hoc ad complementum pulchritudinis? Loquitur Propheta de urbis munitione, ob tutelam variorum militum, quos inter enumerat etiam Pygmæos. Alii ad peregrinas confugiunt interpretationes: nam Chaldaeus vertit *Cappadoces*, Septuaginta *Custodes*, Symmachus *Medos*, Theodotion Hebrææ vocis tenax *Gammadim*. At vulgata nostra editio (quam retinere ac defendere par est) cum Aquila, Vatablo, Pagnino, Lyra, & aliis, retinet vocem *Pygmaeorum*.

Ajo itaque, Prophetam Ezechielem nomine Pygmaeorum intelligere veros Pygmæos, hoc est, homines pusillos, ex India fortassis, aliavè ex Provincia à Tyriis vocatos, collocatosque in turribus ad tutelam ac pulchritudinem: ad tutelam quidem, quia erant eximii sagittarii, ut ex Ctesia Gnidio retulimus supra §. 1. unde pharetras suas suspendisse in muris per gyrum dicuntur à Propheta: ad pulchritudinem verò, quia ad urbis majestatem ac splendorem maximè facit præfidiariorum è variis nationibus electorum numerus. Hæc interpretatio plana est, profanæque eruditioni consentanea; quam & *Nierembergius* amplectitur lib. 5. *Histor. Natur.* cap. 18.

C A P U T VIII.

De Gigantibus, aliisque, extraordinariæ staturæ hominibus.

UT Pygmaeorum, ita & Gigantum duo sunt genera: alii enim sunt certis in locis frequentes, & populos integros constituent; alii in variis locis rari sunt, & monstris penè, ob corporis molem ac proceritatem, accensentur. De utrisque, sed promiscuè, varia afferam exempla.

§. I. Gigantes olim fuisse, constat ex Sacra
Scriptura.

AC primò quidem Gigantum mentionem facit Scriptura Sacra pluribus locis, eosque tum ante, tum post diluuium extitisse affirmat. Antediluuium meminit illorum Historicus sacer *Moyfes* *Genes. cap. 6. v. 4.* *Gigantes autem erant super terram in diebus illis, &c. Isti sunt potentes à saculo viri famosi.* Quem locum licet aliqui de hominibus insigni robore, morumque feritate ac foeditate prædicitis accipiant, verumtamen intelligitur de propriè dictis Gigantibus, hoc est, de hominibus mole corporis, & proceritate staturæ conspicuis. Post diluuium primus Gigas, de quo mentio in sacris Litteris, videtur esse Nembrod, de quo *Genes. cap. 10. v. 8. & 9.* Porro *Chus genuit Nemrod: ipse cæpit esse potens in terra, & erat robustus venator coram Domino. Ob hoc exiuit proverbium: Quasi Nemrod robustus venator coram Domino.* Verba illa, *Ipse cæpit esse potens*, Septuaginta interpretes vertunt, *Ipse erat gigas*; mole scilicet corporis, robore, & crudelitate. *Numer. cap. 13. v. 34.* exploratores reversi à Terra sancta, missi è solitudine à Moysè, ita loquuntur de habitatoribus illius: *Populus quem asseximus, proceræ staturæ est: ibi vidimus monstra quædam filiorum Enac de gente giganteo; quibus comparati, quasi locusta videbamur.* In Hebraico pro monstra, est *Nephilim*, id est, gigantes. *Deuteron. cap. 2. v. 10.* loquens Moyses de Moabitis, ait: *Emim primi fuerunt habitatores ejus, populus magnus, & validus, & tam excelsus, ut de Enacim stirpe, quasi gigantes, crederentur, & essent similes filiorum Enacim.* Et infra eodem cap. v. 20. & 21. loquens de terra Ammonitarum, ait: *Terra gigantum reputata est, & in ipsa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomzommim; populus magnus, & multus, & proceræ longitudinis, sicut Enacim, quos delevit Dominus à facie eorum.* Eodem libro *Deuteron. cap. 3. v. 11.* scribitur sic de gigante Og rege in Basan: *Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus ejus ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis, & quatuor latitudinis, ad mensuram cubiti virilis manus.* Et paulò post v. 13. *Cunctæque Basan vocatur terra gigantum.* In libro *Josue cap. 14.* dicitur, quòd
Hebron

Gigantes
olim fuisse, constat
ex Sacra
Scriptura.

Hebron civitas, quæ antea vocabatur Cariath Arbe, fuerit habitata ab Enacim, & quòd Adam maximus inter Enacim ibi situs fuerit. Apud Amos Prophetam cap. 2. v. 9. dicit DEUS: *Ego autem exterminavi Amorrhæum a facie eorum; cujus altitudo, cedrorum altitudo ejus, & fortis ipse quasi quercus.*

Goliath Gethæus Palæstinus, ut habetur *lib. 1. Reg. cap. 17. v. 4. & 5. erat altitudinis sex cubitorum & palmi, & cassis area super caput ejus, & lorica squamata induebatur: porro pondus lorice ejus quinque millia siclorum aris erat, &c. hastile autem hasta ejus erat quasi liciatorium texentium; ipsum autem ferrum hasta ejus sexcentos siclos habebat ferri.* Cùm David contra Philistæos pugnaret, ac in prælio deficeret; *Jesbibenob, cujus ferrum hasta trecentas uncias appendebat, & accinctus erat ense novo, nisus est percutere David, &c. ut habetur lib. 2. Reg. cap. 21. v. 16.* Ibidem habetur, alio in prælio Sobochaum de Hufahi percussisse Saph de stirpe Arapha de genere gigantum. Omitto multa alia loca, in quibus Gigantum fit mentio, & ad Scriptores profanos transeo.

§. II. Gigantum exempla ac testimonia ex Scriptoribus antiquis?

Gigantum
exempla
& testimo-
nia ex
Scriptori-
bus anti-
quis.

Nullas hinc attexam fabulas ex Poëtis desumptas, de Atlante, vertice cælum sustinente, de Antei tibia cubitorum sexaginta, de Bryareo centimano, de Polyphemo maria pedibus transmeante, de Orione sex & quadraginta cubitos exæquante, aliisque similibus; sed Scriptorum tantum approbatorum testimonia afferam. Itaque *Pomponio Melâ lib. 3. de Situ Orbis cap. de India, teste, sunt aliqui apud Indos ita proceri & corpore ingentes, ut elephantis etiam & ibi maximis, sicut nos equis, facile atque habiliter utantur.* Explicatiùs *Solinus* in Polyhist. c. 5. loquens de corporum quorundam proceritate, *Licet, inquit, plerique definiant, nullum posse excedere longitudinem pedum septem, quod intra mensuram istam Hercules fuerit; deprehensum tamen est Romanis temporibus sub Divo Augusto, Pusionem & Secundillam decem pedes & amplius habuisse proceritatis, quorum reliquia adhuc in Conditorio Salustianorum videntur.* Postmodum *Divo Claudio Principe, Gabbaram nomine ex Arabia*

*Arabia advectum, novem pedum, & totidem unciarum, &c. Pri-
scorum autem molem testantur etiam Orestis suprema, cujus ossa Olym-
piade quinquagesimâ & octavâ Tegea inventa, à Spartanis oraculo
monitis, didicimus implese longitudinem cubitorum septem. Scripta
quoque ex antiquitate memorias accersunt in fidem veri, quibus re-
ceptum est, quod bello Cretico, cum elata flumina impetu plus quam
vi amnicâ invecta terras rupissent, post discessum fluminum inter
plura humi dissidia humanum corpus repertum cubitum trium &
triginta; cujus spectandi cupidine L. Flaccum legatum, Metellum
etiam ipsum impendio admodum captos, miraculo, quod auditu re-
futaverant, oculis potitos. Non omiserim, Salamina Euthymenis fi-
lium crevisse in triennio tria cubita in sublimitate. Plura similia
habet idem Solinus sequentibus capitibus?*

*Plinius lib. 7. cap. 16. In Creta, inquit, terra motu rupto monte,
inventum est corpus stans XLVI. cubitorum; quod alii Orionis,
alii Oti fuisse arbitrantur. Orestis corpus oraculi jussu refossum,
VII. cubitorum fuisse monumentis creditur, &c. Procerissimum ho-
minem etas nostra Divo Claudio Principe, Gabbaram nomine ex
Arabia advectum, IX. pedum & totidem unciarum vidit. Fuere
sub D. Augusto semipede addito, quorum corpora, ejus miraculi gra-
tiâ, in conditorio Sallustianorum asservabantur hortorum; Pulsioni
& Secundilla erant nomina. Malè igitur hunc locum ad Pygmæos
applicat Stenzelius lib. de Monstris cap. 4. §. 4. Idem Plinius lib. eo-
dem 7. cap. 2. ait, loquens de India: Multos ibi quina cubita constat
longitudine excedere. It circa finem capitibus: Item Æthiopus, inquit,
octona cubita longitudine excedere.*

*Quæ diximus ex profanis & Ethnicis Scriptoribus, confirmat
D. Augustinus lib. 11. de Civit. Dei cap. 9. dicens: Sed de corporum
magnitudine plerumque incredulos mutata per vetustatem sive per
vim fluminum, variosq; casus, sepulchra convincunt, ubi apparue-
runt, vel unde ceciderunt incredibilis magnitudinis ossa mortuorum.
Vidi ipse non solus, sed aliquot necum, in Uticensi littore molarem
hominis dentem tam ingentem, ut si nostrorum dentium modulos
minutatim consideretur, centum nobis videretur facere potuisse.
Sed illum gigantis alicujus fuisse crediderim. Nam præter quod erant*

omnium multò majora, quàm nostra nunc corpora, gigantes longè ceteris anteibant. Hæc D. Augustinus. Ad quem locum Ludovicus Vives. Festo D. Christophori, inquit, cùm salutatū issemus illum ad maximum urbis nostra templum, ostensus est nobis dens molaris pugno major, quem dicebant esse illius. Aderat mecum Hieronymus Burgarius, &c. Idem D. Augustinus libro eodem, cap. 23. ait: Nonne ante paucos annos cùm Romanae urbis, quod à Gothis factum est, approquaret excidium, Roma fuit sœmina cum suo patre, & sua matre, quæ corpore quodammodo giganteo longè ceteris præmerneret? Ad quam visendam mirabilis fiebat usquequaque concursus.

Plutarchus in Sertorio, Gabinum Historicum secutus, tradit Antæi sepulchro in Mauritania, à Sertorio ex industria diruto, cadaver in eo septuaginta cubitorum magnitudinis repertum fuisse. Philostratus in Heroicis, Hylli Herculis filii cadaver novem jugerum proceritatis in Phrygia jacere; & Orestis corpus in Nemea, septem; & Ajacis undecim cubitorum inventum, refert. Adhæc in Assyriorum agro Orontis fluvii præruptam ripam Ariadnis viri Æthiopsis, sive Indi (ut quidam dixerunt) cadaver triginta cubitorum magnitudine in lucem edidisse: & in spelunca Segei montis deprehensum gigantis cadaver duorum & viginti cubitorum. In Coo quoque insula è terræ gremio erutam fuisse arcam, & in ea duodecim cubitorum gigantem inventum. In Lemno etiam gigantis cadaver, cum calvaria plùs quàm duarum amphorarum, Cretensium capace, à Menecrate Sciriensi repertum. Et denique Protefilaum viginti annos natum, decem fuisse cubitorum proceritatis, idem Philostratus in eisdem Heroicis commemorat.

§. III. De Gigantibus Siculis.

Gigantes
Siculi.

Siciliam insulam olim à Gigantibus habitatam fuisse, & Scriptorum auctoritas, & incolarum firmissima traditio, & perverusta ejus rei monumenta, luculentissimam faciunt fidem. Exempla multa in medium profert Thomas Fazellus, diligens Rerum Sicularum Scriptor, qui ea partim à majoribus accepit, partim suis ipse oculis lustravit. Multa quoque & ego audivi, vidiq̃ue, novendeim annorum spatio, quo Insulam incolui, & variis occasionibus perlu-

perlustravi penè universam. Pauca ex multis referam, quæ dictus Auctor Decade 1. lib. 1. cap. 4. colligit.

Eryx mons est Siciliae notissimus, oppidum habens in suprema planitie antiquissimum, & satis amplum, ad cujus radices Occidentem versus Drepanum est situm, unde & Mons Drepani (Monte di Trapani dicunt Siculi) hodie vulgò nominatur. Ad hujus montis radices alteras orientem versus cum rustici quidam Anno Christi 1342. pastoralis casæ fundandæ altiùs foderent, in antrum immensum inciderunt, in eoque virum portentosæ magnitudinis sedentemprehenderunt. Novitate ergo consternati, oppidum montis vertici impositum petunt, & quid monstri viderint, oppidanis referunt. Erycini armati antrum petunt; facibus accensis, armisque protensis ingrediuntur; monstro propinquiores facti, hominem non vivum, sed cadaver humanum staturæ proceræ in sede positum, sinistra manu baculo mali nautici instar innixum, nullaque ex parte corrosus,prehendunt. Tactus scipionis cortex confestim in cinerem solvitur; quo clava plumbea è terra ad manum sedentis porrecta celabatur. Tactum & cadaver æquè statim corrui, & in pulverem vertitur, tribus solum dentibus molaribus admirandæ magnitudinis, & anteriori cranii parte aliquot modiorum Siciliensium capace, incorruptis ac firmissimis relictis. Erycini in rei fidem ac memoriam dentes filo ferreo ad Crucifixi pedes, qui in medio templi Annuntiatæ ejusdem oppidi pendeat, suspenderunt. Specus etiamnum à gigante nomen habet. Dentes ad Fazelli usque tempora in eo templo suspensi visebantur, ac tandem à civibus Franciscano cuidam Concionatori ad Romanum Pontificem deferendi fuere dati.

Mazarenum (Mazarino vulgò) in Sicilia mediterraneum ac recens est oppidum. In hujus agro, cui Gibilo est nomen, passus ferme mille ad meridiem, Joannes à brachiis fortibus (Branciforte dicunt Siculi) oppidi Comes, cum Anno 1516. ad vineam, quam ibi plantaverat, tutelam fabricari jussisset domum, fundamentisque cœmentarii fossam parent, in cadaver hominis staturæ cubitorum circiter viginti, ligonibus impingunt. Famâ ad oppidum delatâ, accurrit Joannes cum uxore Emilia, & oppidanis ferè uni-

versis; inveniunt cadaver ingens, caputq; instar doli: sed dum rudius attrahant, illicò in pulverem abit, molaribus duntaxat integris repertis, quorum quilibet unciarum quinque pondus equabat.

Mellillis inter Leontinum & Syracusas oppidulum in Hyblæis montibus mari prominet: à quo non multò infra ad montium radices frequentia sunt gigantum sepulchra, & sæpe molares ingentes, & ingentia ossa effodiuntur. Dentium plures habuit ipsemet Fazellus, unciarum circiter quatuor ponderis. Hyccara, nunc *Carini*, Sicanorum per vetustum est oppidum, in amœnissimo campo situm, cui, si Panormitanum excipias, totâ Siciliâ amœniorem non vidi. In ejus agro mons est occidentem versus, & ad radices montis antrum ferè immensum, à Piraino nomen adeptum; in quo plura reperiuntur gigantum monumenta, ossaq; ac dentes miræ quantitatis. Ex his os humeri latissimum ac penè monstruosum habuit apud se Fazellus.

In agro Panormitano fons est insignis, & copiosissimus, maris dulcis ob id cognomento insignitus. Supra eum, in ipsa montis rupe, specus est longitudinis cubitorum plus minus sexaginta, latitudinis viginti: in quo Paulus Leontinus nitrum confecturus, dum terram pecuinam in nitriis decoquendam effodit Anno 1547: in cadaver hominis cubitorum ferè decem & octo, membris omnibus incompactum dissolutumque, incidit. Accurrunt Panormitani agminatim, rei novitate exciti. At dum imprudentiùs attrahatur, omnia in pulverem, exceptâ mandibulâ, abeunt. Deferunt mandibulam Capitaneo Urbis Simeoni Valguarneræ; quæ & ipsa, dum dentes excutere nituntur, in cinerem resolvitur, molaribus solum integris remanentibus. Singuli unciarum propè quatuor pondus confecerant; nostris similes, subalbi, & carie prorsus carentes. Similia cadavera reperta fuere Syracusis, Calâtrasi, Petraliæ, aliisque Siciliae locis, ut fusè profequitur Fazellus loc. cit.

§. IV. Adhuc alia exempla antiqua Gigantium:

Gigantum
exempla
alia anti-
qua.

D Hlegon. Trall. in libro de Mirabil. & Longæv. ait, in Dalmatia, in spelunca, quæ Dianæ dicebatur, visa multa corpora, quorum costæ XVI. ulnas excedebant. *Idem* scribit, cum Carthaginenses fos-

sam

ſam agerent circa Provinciam ſuam, incidiffe in duo oſſea cadavera, condita arcis; quorum alterius compages longa fuerit XXIV. cubitos, alterius XXIII. *Idem*, in Boſphoro Cimmerico ſubitâ terræ concuſſione colliculum quendam diſſiluiſſe, ejectâque ingentia fuiſſe oſſa, ita ut compage eorum in morem humani corporis compoſitâ, longa ea fuerit XXIV. cubitos.

Apollonius Grammaticus narrat, Neronis atate terrę motu multas ac celebres Aſiæ, Siciliaq; urbes corruiffe, & ingentia fuiſſe reſerta cadavera; horumq; uni dentem exemptum, & Romam ad Tiberium miſſum, qui pedis menſuram nō attigerit modò, ſed etiam ſuperârît. Tiberium ergo in ſignem Geometram, nomine Pulcrum, juiſſe faciem fingere proportione dēti reſpondentem; idq; factū.

Hæctor Boëthius in Scotia deſcript. recitat, in templo Petræ, regionis Mora viæ, quæ Scotia pars eſt, ſervari adhuc oſſa Licit Ithon, id eſt, parvi Joannis, atque inter cætera coxendicis os, non brevius humano crure, & craſſitudinis ſurę, in quod totum brachium inferi queat; conjecturamq; eſſe, hominem illum quatuordecim pedū altitudinis fuiſſe. *Sigebertus* ſcribit, Anno 1171. oſſa cujuſdam gigantis in Angliâ alluvione detecta fuiſſe, cujuſ longitudo fuerit pedum quinquaginta. *Saxo Grammaticus* lib. 7. narrat, in regno Helſingorum verſus Septentrionem fuiſſe gigantem Hartbenum nomine, novem cubitos longum, habuiſſeq; duodecim athletas contubernalēs, quorum proceritatis inſignis dimidio videbatur inferior. *Avent.* l. 4. *Annal. Bojor.* narrat Carolū Magnū Imp. habuiſſe gigantem Enotherū nomine in exercitu ſuo, ortū ex Durgia pago Suevię, qui Venetos Avaręq; hoſtes in modū foeni demetebat, & in morem avicularū haſtâ velut cuspide fixos humeris ſuſpēdebat.

Henrico III. imperante, Anno Chriſti 1028. corpus giganteæ molis incorruptum in ſepulchro Romę inventum eſt; quod erectū, urbis mœniâ (quæ altiffima ſunt) ſuperavit, *Crantzio* teſte in *Metrop.* l. 4. c. 15. & aliis, cum *Abulenſi* q. 12. in cap. 1. *Genef.* In ejus pedore erat vulnus quatuor pedum & dimidii; ad caput verò lucerna ardens; epitaphiumq; præterea ejuſmodi adſcriptum.

Filius Evandri Pallas, quem lancea Turni

Militis occidit, more ſuo jacet hic.

Sub Carolo VII. Gallorum rege, in montana Narbonensis Gallia parte, juxta Valentiam urbem, Rhodanus sepulchrum detexit, in quo inventa sunt hominis ossa, cujus dimensio triginta pedes implevit. Ita testatur *Fulgosus* lib. 1. cap. 6. qui & sepulchrum, & ossium partem vidit. *Cardanus* lib. 8. de Rerum Variet. cap. 43. ait, tam ingentia hominum ossa inventa fuisse in Mexici ab Hispanis expugnati sepulchris, ut partium ad totum habitâ ratione, viginti palmos excederent magnitudine. In Peruana regione, *Joanne Metello* teste, gigantum ossa reperta sunt, quorum dentes trium digitorum crassitudinem, latitudinem verò quatuor habebant.

§. V. Recentia Gigantum exempla.

Gigantum
recentia
exempla.

Non desunt nostrâ & Patrum nostrorum ætate recentia gigantum exempla, nec paucorum, nec paucis in locis existentium. *Antonius enim Pigafetta* apud *Majolum* Colloq. 2. & *Jonstonum* in *Thaumatol.* Classe 10. cap. 4. art. 1. testatur, visum à se gigantem apud Canibales, qui supra nostrates homines à cingulo emineret. Idem scribit ad fretum Magellanicum se vidisse giganteos populos, quorum cervix ad brachii dimidium longitudine protendebatur. Patagones in America duodecim spithamarum esse, notissimū est, ait *Jonstonus* loc. cit. *Melchior Nugner* in Litteris Indicis scribit, in regia urbe Pequin Chinensis regni portarum custodes esse giganteæ stature quindecim pedum. *Argēsola* apud *Nierembergium* l. 5. Hist. Natur. c. 1. testatur, Petrum Sarmientum, cum Magellanicos sinus exploraret, occurrisse gigantibus, cepisse unum, fugasse cæteros. Est etiam *Petrus Simon* auctor, in Expeditione, quam *Joannes Alvarez Maldonatus* ab *Cuzco* instituit, ut novas exploraret terras, inventos gigantes quinque ulnarum, penè canino vultu, rostro & dentibus acuminatis ac productis; occisum unum utroq; sexu monstruosum, tectum fulvo, raro, nec prolixo pilo. Idem scribit, cum villa quædam Patrum è Societate nostra ædificaretur, quatuor à Mexico leucis; in cœmentis reperta ossa gigantum, & dentem molarum humanæ manui contractæ, seu pugno æqualem.

Surius narrat in Comment. rerum Anni 1511. cum *Maximilianus Cæsar* comitia indixisset ad *Augustam Vindelicorum*, oblatum

tum

cum illi fuisse virum prodigiosæ vastitatis & crassitudinis *Fazellus* Decade 1. lib. 3. cap. 1. testatur, paulò ante suam ætatem Catanæ vixisse Galeatium seu Galeotum Bardasimum, tantæ corporis magnitudinis, ut communem hominum staturam verticesque humeris superaret. Bertius in descript. Zelandiæ apud Jonstonum loc. cit. refert ex Annalibus Zelandicis, à Guilielmo Bono Hollandiæ Comite ad nuptiarum solemnia Caroli Pulchri Franciæ Regis adductam fuisse inusitatam corporis mole fœminam, natione Zelandam, præ qua proceri etiam viri pustiones videbantur.

Anno Christi 1549. referente *Lycosthene*, natus est puer in agro Tigurino ex parentibus Joanne & Barbara mediocris staturæ, cujus præproperum incrementum fuit omnibus admirationi; nam cum sextum ætatis annum absolvisset, proceritatem adolescentis quindecim annorum æquabat, crassitiæ verò & corpulentiam superabat; voce insuper erat magnâ, & pubertate hispida, nec crescere desit. Annos quinque natus ingentia onera bajulabat, & aratrum instar hominis adulti moderabatur. Hunc omnes Tigurini noverunt, & Gesnerus se quinquennem vidisse testatur. Non dissimilis partus prodiit anno 1631. in agro Neapolitano, ex parentibus olitoribus mediocris similiter staturæ. Puer erat, qui spatio sesquianni altitudinem octo palmorum cum proportionata corpulentia superabat; cui proinde duarum nutricum alimentum in infantia non sufficiebat.

§. VI. Quæ sit causa cur Gigantes nascantur.

Receptissimum apud omnes Scriptores, tam Veteres, quàm Recentiores est, consentiente etiam *D. August.* l. 15. de Civit. c. 9. citante *Virgilium* lib. 12. *Æneid.* homines olim (uti & omnia reliqua animalia, & quæcunque animata) longè majoris fuisse staturæ, quàm nunc sint; ac paulatim senescente Mundo, alimentisque suum vigorem perdentibus, defecisse, indiesque magis deficere. Quæ etiam est sententia Urielis Angeli apud *Esdram* lib. 4. cap. 5. (qui tamen liber non est Canonicus) ubi ait v. 52. & seqq. *Interroga eam, quæ parit, & dicet tibi. Dices enim ei: Quare quos peperisti, nunc non sunt similes his, qui ante te, sed minores staturâ?*

Gigantes
cur na-
scantur.

staturâ? Et dicit tibi & ipsa. Alii sunt qui in juventute virtutis nati sunt, & alii qui sub tempore senectutis deficiente matrice sunt nati. Considera ergo & tu, quoniam minori staturâ es præ his, qui ante vos; & qui post vos, minori quàm vos, quasi jam senescentes creatura, & fortitudinem juventutis prætereuntes. Ex quo sequitur, omnes homines antiquitus, non solum ante, sed etiam multis sæculis post diluvium, si cum nostratibus comparentur, giganteam fuisse staturæ. Et hæc sine dubio est causa, cur ubique terrarum, ut vidimus, tam frequentia reperta fuerint tam immanis molis cadavera.

Cur verò tam enormis inter dicta cadavera sit differentia, quoad vastitatem, existimo hanc esse causam, quòd sicuti nunc inter homines ordinariæ staturæ reperiuntur non raro aliqui extraordinariæ ac penè giganteæ molis; ita tunc quoque, quando omnibus communis erat proceritas corporum, reperti fuerint variis in locis nonnulli, qui alios mole ac vastitate corporis longè excederent, ac illorum respectu Gigantes æstimarentur. Et horum cadavera puto esse illa, quæ enormem illum cubitorum numerum, in superioribus nonnullis exemplis relatum, exæquare dicuntur. Fuerunt igitur non solum Gigantes olim, sed Gigantum quoque Gigantes. Idem in hodiernum diem sine dubio adhuc contingit inter illos populos, quorum giganteam esse staturam retulimus ex Recentioribus Historicis.

Gigantum
gigantes
olim
erant.

Ad causam seu originem Gigantum quod attinet, fabulatur *Rabbi Salomon*, illos ex genere duorum Angelorum, qui è cælo deciderant, nempe *Aza* & *Azael*, esse genitos, ideoque vocari Hebraicè *Nephilim*, hoc est, cadentes. Sed hoc delirium est. Poëtarum quoque turba varias attextit fabulas, quas omitto. *Franciscus Valesius* cap. 8. Philosoph. Sacræ, aliique multi, putant Gigantes ante diluvium natos fuisse ex dæmonibus incubis, & foeminis succubis. Sed non est quòd ad tam peregrinam confugiamus originem, cum eadem de causâ tunc nasci potuerint, quâ postea omnibus sæculis ad nostra usque tempora variis in locis generantur, utique naturaliter, & sine dæmonum concursu, tam à parentibus gigantibus, quàm non gigantibus.

Puto

Puto itaque, Gigantes tunc nasci, aut certè extraordinariè molli homines, quando semen utriusque parentis est copiosum, crassum, calidissimum, spiritibus affluens, & seri expers. Tale autem ut sit, non est impossibile, nec adeò difficile. Si enim dæmon (ut Valesius suam opinionem explicat) potest immittere in uterum mulieris, non quaecunque, neque quantumcumque semen, sed plurimum, crassissimum, calidissimum, spiritibus affluens, & seri expers, deligendo homines calidos, robustos, & abundantes multo semine, quibus & succumbat, & incumbat, atque utrisque, & viris inquam & fæminis, voluptatem solito majorem afferendo, ut tanto abundantius semen emittant; cur non poterit simile semen ab utroque parente naturaliter, & sine dæmonis aut succubi aut incubi interventu decidi, si uterque robustus sit, & femine abundet, & voluptate ardeat? Adde quod, ut lib. 1. cap. 22. probavimus, multò verisimilius sit, nunquam ex dæmone incubo, ac multò minùs ex succubo, veros homines fuisse natos, tamen si nasci posse non sit improbabile. Atque hoc quòd dixi, longè probabilius est, quàm quòd alii censent, qui Gigantum causas in astrorum influxum, & certum siderum ac coeli positum referunt. Nobiscum sentiunt *Comimbrienses* Comment. in lib. 1. de Gener. tex. 17.

C A P U T IX.

De hominibus sylvestribus, ac pilosis.

OMni ævo, ac variis in locis, nostrâque etiam & patrum nostrorum ætate, homines fuisse sylvestres, pilosos, ferinis moribus, in quibus vix humanitatis scintilla residua erat; ostendunt varia Veterum ac Recentiorum Scriptorum testimonia, quotidianaque ferè experientia probat. Ex multis pauca referam.

§. I. Exempla antiqua Hominum Sylvestrium.

Pomponius Mela igitur lib. 3. cap. 43. de Sinu Persico agens de Sylvestriū Carmaniæ populis, ait: *Carmani navigantium dexterâ positi* ^{hominum} _{exempla} *sunt,* ^{antiqua.}

sunt, sine veste ac fruge, sine pecore ac sedibus; piscium cute se velant, carne vescuntur, præter capita toto corpore hirsuti. Solinus in Polyhist. cap. 43. de Arthabathitis Æthiopiæ populis loquens, ait: Arthabathite proni, atque quadrupedes, nec secus ac fera sine sedibus evagantur, confines Mauritania: certo tempore locustas sylvestres legunt, duratasq; salisugine in presidium vitæ solas habent. Sed ex illis quadragesimum ævi annum nullus supergreditur. Idem capite sequenti 45. de Libyæ populis inter Atlantem montem & Canopicum ostium habitantibus hæc habet: Ex his Atlantes ab humano ritu prorsus exulant. Nulli proprium vocabulum, nulli speciale nomen. Diris Solis ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur; usiq; torrentis plaga sidere oderunt DEVM lucis. His similia scribit Plinius lib. 6. Natur. Histor. cap. 30. & lib. 5. cap. 8. & Herodotus lib. 4. Idem Solinus proximè citato capite ait: Himantopodes flexis nisibus crurum repunt potius, quàm incedunt, & pergendi usum lapsu magis destinant, quàm gressu. Sunt Himantopodes idem quod Loripedes, sic dicti ἀπὸ ἰμάντος, καὶ ποδός, id est, à loro, & pede, quòd quasi loro eorum sint pedes impliciti, & recurvi, inquit Joannes Camers in illum locum. Unde Plinius lib. 5. cap. 8. Himantopodes, inquit, Loripedes quidam, quibus serpendo ingredi natura est. Et Mela in fine sui Operis: Ab eo tractu, quem fera infestant, proximi sunt Himantopodes inflexi lentis cruribus, quas serpere magis quàm ingredi referunt. Effigiem talis hominis exhibet præsens Figura. Sylvestres homines collocat etiam Solinus cap. 65. in India: Nam sunt qui sylvestres, inquit, hirti corpore, caninis dentibus, stridore terrifico. Quod & Plinius facit lib. 7. cap. 2. ac post ipsum Agellius lib. 9. Noct. Attic. cap. 4. Esau etiam, ut habetur Genes. cap. 27. erat homo pilosus.

Vide Iconismi III. Fig. I.

Legati illi, qui à Summo Pontifice in Tartariam fuerunt missi, ut supra cap. 6. §. I. diximus, scribunt in Libro de Rebus Tartaricis cap. 6. in Tartaria quandam gentem sylvestrem esse, habitareque deserta; irracionales videri, quòd ad rem propositam nihil respondeant, in cruribus carere flexu poplitis, & cùm ceciderint, solos surgere non posse. Quin hujusmodi sylvestres, toto corpore

Fig. I. Homo Villosus manu
gradus.

Fig. II. Fœmel

ta sylvestris
in Iava.

Fig. IV. Homo sylvestris
Filius annorum viginti.

Fig. III. Homo sylvestris.
Pater annorum quadraginta.

pore hirtos ali in regia magni Cham intra hortos, testatur *Odoricus* posterior ante finem apud Majolum Colloq. 2. Omitto alia exempla antiqua, & ad recentia venio.

§. II. Exempla recentia Hominum Sylvestrium.

Scriptoribus & exemplis hactenus de Sylvestribus hominibus relatis, si quis fortasse dubitat, fidem facient sequentia recentissima exempla, quorum similia adhuc quotidie occurrunt.

Sylvestriū
hominū
exempla
recentia.

Jacobus Bontius, Civitatis Bataviæ Novæ in Java Medici Batavi, lib. 5. Histor. Natur. & Medicæ cap. 32. de Hominibus Sylvestribus in Java à se visis hanc narrat historiam. *Vidi ego aliquot utriusque sexus erectè incedentes, inprimis eam (cujus effigiem hic exhibeo) Satyram femellam, tant à se verecundiâ ab ignotis sibi hominibus occultentem, tum quoque faciem manibus (liceat ita dicere) tegentem, ubertimq; lacrymantem, gemituscientem, & ceteros humanos actus exprimentem, uti nihil ei humani deesse diceres præter loquelam. Loqui verò eos easq; posse, Javani ajunt, sed non velle, ne ad labores cogereantur: ridicule me Hercules. Nomen ei induunt Ourang Outang, quod Hominem sylvæ significat; eosq; nasci affirmant è libidine mulierum Indarum, quæ se simiis & cercopithecis detestandâ libidine miscent. Hæc ille.*

Vide Iconisimi III.
Fig. II.

In Insula Buthuan degere homines pilosos, feros, & anthropophagos, scribit *Anton. Pigafetta*. De Scythiæ populis per Ducem Moscoviæ subjugatis, versus Arcticum polum inter Septentrionem & Orientem, *Matthias à Michou* Medicinæ Doctor, & Canonicus Cracoviens. lib. 2. de Sarmatia Europæa cap. 5. hæc scribit. *In his regionibus non arant, non seminant, panes non habent nec pecunias; feris sylvarum, quæ apud eos abundant, vescuntur, & non nisi aquam bibunt: morantur in densis sylvis, in tuguriis ex virgultis factis. Et quia sylvæ illas terras contexerunt, homines sylvestres & ferinos effecerunt. Sunt velut bestia ratione non utentes; vestimenta de lana non habent; pellibus teguntur rude & grosse, consuentes varias pelles insimul, ex lupo, cervo, urso, sabellis, & scismis, & ceteris, prout fors obtulerit. Hæc Matthias.*

De habitatoribus regni Ferlech, qui montana occupant, scribit *M. Paulus Venetus* lib. 3. cap. 14 quòd nullam habent legem, sed bestialiter viventes, quidquid illis manè primò occurrit, adorant; comeduntq; carnes omnium animalium, mundorum & immundorum, atque carnes humanas. In *Historia Novi Orbis* cap. 110. quod est de Gentibus variis, locisque innumeris, ab *Alonso Nigro* repertis, narratur de quibusdam gentibus, quæ videbantur magnam rusticitatem, imò ferocitatem quandam præ se ferre; quamobrem credidimus sylvestres esse: corpora tamen habent habilissima, symmetricaq; colore ad nigredinem inclinato, is universum macilentum. Sylvestrem quoque gentem, & ferarum more viventem, nudamque incedentem, invenit *Vesputius* in navigationibus suis. Sed & *Petrus Martyr* scribit, in *Guaccaiarima Hispaniolæ Provincia*, sylvestres homines antra sylvasque habitare, absque ullo hominum aliorum commercio, nudos, & sine loquela: captos nunquam cicures fieri, sine ulla lege vivere, solâque de facie homines rationales videri.

Sylvestres
ac pilosi
homines
in Europa
visi.

Vide Iconi-
smi III.
Fig. III. &
IV.
& Iconi-
smi V.
Fig. I. & II.

Nostri etiam in regionibus subinde sylvestres, vel certè pilosi comparuère homines. *Aldrovandus* in *Histor. Monstror.* refert, *Bononiæ* suâ ætate visam puellam octo annorum, pilosam, filiam cujusdam sylvestris hominis annorum quadraginta, orti in *Insulis Canariis*, qui non solùm dictam filiam genuerit, sed aliam natu majorem, annorum tunc duodecim, & filium annorum viginti. Horum icones hæ sunt. *Erat facies puella* (subjungit *Aldrovandus*) unâ cum fronte, pilosa, præter nares, & labia circa os: pili frontis longiores, & hispidiores erant comparatione ad illos, qui genas tegebant, cum hi tactu essent molliores: reliqua pars corporis, & potissimum dorsus, hispida erat, & flavis scatens pilis ad lumborum usque principium: gula, pectus, manus, & brachia pilis erant nudata: cetera corporis partes aspera, & cutem avium nondum plumescantium amulabantur. Neque quis hoc necessarium sibi persuadere debet, ut totum corpus generis sylvestrium hominum pilis scatere debeat; siquidem teste *Eusebio Jesuita* (is est *P. Joannes Eusebius Nierembergius*) visi sunt sylvestres homines, tam in *Orientali*, quàm in *Occidentali Plaga*, sive in regione *America*, egredientes ex materno alvo candidi, nitidi, & laeves, veluti nostrates infantes. Sin tractu temporis

Fig. I Puella
piloſa filia
annorum
duodecim.

Fig. II . Puella piloſa
Filia altera annorum
octo.

Fig. III Mas
Cinnamiæ gentis.

Fig. IV. Fa
mina Cima
miæ gentis.

temporis postea pili in aliqua corporis parte valde excrescant, non tamen dicendum est, totos hirsutos esse debere. Alias historias multas villosorum hominum apud Europæos repertorum dabimus libro sequenti de Monstris.

Inter sylvestres homines numerat *Aldrovandus* loc. cit. etiam Cinnamios populos; quos ait ornatu prolixæ barbæ, & pilorum totius corporis esse admirandos, & à finitimis Barbaris homines sylvestres vocari. Nutriunt hi ad vitæ tutelam numerosum canum gregem, quoniam ab æstivo ad hyemale solstitium innumeri boves Indici eorum patriam assiduè ingrediuntur; qua de causâ, an ut alias feras vitent, an impulsu hominum acti, an pabuli inopiâ, incertum. Itaque hi populi, diffidentes suis viribus ad bobus resistendum, canum multitudinem alunt, quibus boves permultos venando capiunt, ac vel recentes edunt, vel sale conditos ad futurum esum recondunt. Alia etiam omnis generis animalia prædictis canibus venantur. Icones Cinnamiæ gentis, tam maris, quam

Vide Iconis
ni IV.
Fig. III. &
IV.

Sylvestribus ac pilosis hominibus accenset *Aldrovandus* Cynocephalos, ac Satyros; & alii etiam Tritones, Nereides, & Sirenes. Sed Cynocephalis exceptis, reliqui homines non sunt, ut supra definivimus cap. 5. §. 3. Sylvestres autem homines hætenus recensitos, esse veros homines, rationis participes, dubium nullum est, quoniam paulatim mansuescunt, & humanitatem induunt, fidem rectam suscipiunt, legibus se subjiciunt, & in optimam gentem evadunt, ut multorum annorum experientia hoc & præterito sæculo docuit multis in locis, præsertim in Americæ regionibus. Bontius tamen insinuat, foemellam illam, de qua loquitur, non fuisse mulierem, sed Satyram. Pillosorum exempla alia invenies libro sequenti

cap. 15.

K k k 3

CAPUT

CAPUT X.

De Androgynis seu Hermaphroditis.

Androgy-
ni seu Her-
maphro-
diti,

A Androgynos, quasi dicas, Mari-fœminas, vocamus illos homines, qui utrumque sexum participant, sic dictos ab ἀνδρ, quod virum, & γυνή, quod mulierem significat. Eosdem & Hermaphroditos appellant, à Mercurio, quem Græci ἑρμῆν, & à Venere, quam iidem ἀφροδίτην vocant, quoniam Venerem à Mercurio compressam autumant talem prolem genuisse, quæ sexum utrumque participat.

Androgy-
norum seu
Herma-
phrodito-
rum varia
exempla.

Fuisse olim, & etiamnum reperiri passim hujus generis homines, ex variis constat historiis. *Aristoteles* lib. 4. de Generat. animal. cap. 4. ait: *Nonnulla etiam duplici genitali, altero maris, altero femina nascuntur.* Consentit *Plinius* lib. 7. cap. 2. dicens: *Supra Nasamonas, confinesq; illis Machlyas (nomina sunt populorum, Africa) Androgynos esse utriusque nature, inter se vicibus coeuntes, Calliphanes tradit. Aristoteles adjicit, dextram mammam iis virilem, levam muliebrem esse.* Idem libro eodem cap. 3. *Gignuntur & utriusque sexus, quos Hermaphroditos vocamus, olim Androgynos vocatos, & in prodigiis habitos, nunc verò in deliciis.* Frequentes Hermaphroditos inter nonnullos Barbaros reperiri, testatur *Nierembergius* lib. 8. Histor. Natur. cap. 6. additque, in Virginia Americae Provincia plures esse, ipsis etiam Indis exosos; & Indos ipsorum operâ uti jumentorum loco, quòd robusti sint ad onera portanda; deportare autem annonam Regum, cum proficiscuntur ad bellum; defunctos gestare, contagioso morbo affectos ad loca destinata deferre, & medicari. Gigas quoque ille Cynoprosopus à Maldonato inventus in Expeditione sua, & occisus, de quo supra cap. 8. §. 5. erat hermaphroditus?

Androgy-
ni olim
necaban-
tur tan-
quam inō-
stra por-
tentosa.

Julius Obsequens scribit, M. Messalâ, & C. Livio Consulibus, Androgynum duodecim ferè annos natum, jussu Aruspicum, fuisse necatum. Item L. Metello, & Q. Maximo Consulibus, Androgynum Lunæ natum, & mandato Aruspicum in mare delatum.

latum. Item in agro Romano Androgynum octo annos natum fuisse inventum, & ad mare delatum, L. Cecilio, & L. Aurelio Coll. *Licosthenes* in Prodigiiis refert, Anno ante partum Virginis 132. in agro Ferentino Androgynum natum, in flumen fuisse dejectum. Et rursus Anno ante eundem partum 114. Androgynum Saturniæ annorum decem inventum, & alium Urbini Anno 93. & utrumque fuisse in mare demersum. Demergebantur igitur ab antiquis, quia prodigiorum loco habebantur. Multa alia Androgynorum exempla recitat *Licosthenes*; cuius tamen sæpe fides dubia solet esse. Alia exempla lege apud *Aldrovandum* in *Histor. Monstror.* pag. 16. 17. & 18. item pag. 515. & 516. editionis Bononiens. ex *Halley Rodobam* in *Comment. ad Art. Medic. Galeni*, ex *Columbo* lib. 15. *Anatom.* ex *Hieronymo Montuo* lib. 1. *Theor. c. 6.* & aliis. Horum ultimus ait, se novisse Hermaphroditum, qui viro nuptus foemineæ credebatur naturæ, filiosq; ac filias peperit, & nihilominus ancillas comprimebat, & ex iis generabat. *Columbus* verò lib. 13. *Anatom.* fatetur, fecisse se anatomiam cuiusdam Hermaphroditi; diligenterq; investigasse vasa seminaria, ut disceret num & qualis inter illa consensus foret; deprehendisseque, vasa præparantia à vasis aliarum foeminarum præparantibus minimè discrepare. Agnoscit quoque Hermaphroditos *D. August.* lib. 16. de *Civit. c. 8.*

Quatuor porrò differentias inter Hermaphroditos Auctores constituunt. Alios enim vocant Hermaphroditos mares, qui sexum virilem perfectiùs ac validiùs participant, quàm muliebrem, quoad genitalia: alios Hermaphroditos foeminas, in quibus è contrario foemineus sexus elucet perfectiùs, quàm masculinus: alios Hermaphroditos perfectos quidem, qui nimirum expressam, utriusque sexus imaginem in genitalibus referunt, sed tamen ad generationem, & seminis profusionem inefficacem: alios deniq; Hermaphroditos perfectissimos, in quibus non solum utriusq; sexus signa perfecte apparent, sed etiam omnes conditiones ad perfectam generationem necessarias habent. Qui hæc clariùs explicata volet, legat *Aldrovandum* in *Histor. Monstror.* pag. 41. Bononiens. edit. ubi inveniet signa, ex quibus dignoscitur, quinam in Androgynis sexus prævaleat, & quandonam utriusque æqualis sit virtus ac potentia.

Hermaphroditorum quatuor sunt differentia.

Quari

Androgy-
nis an li-
ceat ma-
trimo-
nium con-
trahere.

Quæri solet, num Androgynis liceat matrimonium contrahere, præsertim inter se. Et ratio dubitandi est, quia uterque posset subire vires viri ac foeminae, & uterque generare ac parere, præsertim si uterque sexus in utroque prævaleat; quod non videtur concedendum. Respondetur communiter, concedendum quidem illis esse matrimonium, ob carnis imbecillitatem; non tamen licere utrique utroque sexu uti, sed illo tantum, qui magis prævalet. Quòd si uterque æquè prævaleat sexus, & uterque Hermaphroditorum æquè in utrumque incalescat; ajunt, cogendos esse ad sexum eligendum, quo uti velint, & factâ electione adigendos ab Episcopo jurejurando, ita usus se matrimonio, sicut promissum fuit. Ita docet *Baldus*, & alii in L. Quæritur, D. de statu homin. cum Castis ac Summistis communiter. Et etiam si successu temporis mutatio fiat, & qui masculinum sexum elegerat, foeminescat (ut ita dicam) & qui foemininum, masculescat; standum tamen est promissis, & persistendum in sexu electo, etiam sub pœna capitali, teste *Dareo* apud *Aldrovandum* loc. cit. pag. 43.

Androgy-
ni cur na-
scantur,
quænam
sit causa.

Quæri præterea solet, quænam sit Androgynorum causa. Nonnulli Astrologi causam in influxum siderum referunt, ajuntque tunc præcipuè Androgynos formari in materno utero, quâdo conceptus tempore Synodus Veneris ac Mercurii in signis bicorporeis (cujusmodi sunt Gemini, Virgo, Sagittarius, & Pisces) celebratur. Sed hæ nugæ sunt, & Astrologastrorum somnia. *Suessanus* apud *Aldrovandum* in *Histor. Monstr.* pag. 518. Bonon. Edit. ait, post mensium fluxum à primo congressus die ad quintum, masculos procreari; ad octavum, foemellas; ad duodecimum Hermaphroditos. Sed huic sententiæ nec ratio, nec experientia suffragatur, quandoquidem masculus vel foemella, nullo dierum intervallo observato, ex semine maris vel foeminae prædominante generatur. Adde quòd, si post duodecimum diem fluxionis mensium producerentur Hermaphroditi, magnus eorum ubique reperiretur numerus. Ipse igitur *Aldrovandus* cum *Boscio* in Concordia Philosophorum & Medicorum, & communiori sententia, causam attribuit æquali seminis parentis utriusque vigori. Nam hujusmodi foetus à materiae seminalis ubertate provenire solent. Effusâ enim æquali

æquali portione materiæ seminalis ab utroque genitore, facultas formatrix, quæ simile aliquid sibi fingere conatur, æqualibus viribus in utramque materiam incumbit; ac proinde mirum non est, si in uno eodemque foetu postea uterque sexus reluceat. *Majolus Colloq. 3. ex Alberto Magno lib. 18. de Animal. tract. 2. cap. 3.* hanc adsignat causam. *Nam ut utriusque sexus fiant, ea ratio est, inquit, quòd humor, unde corpora gignuntur, ab omnibus genitorum seu parentum partibus fluit, & æquissima singulorum membrorum portio instillatur: ita fit, ut omnia membra, præter genitalia, à maris ac femina seminibus ritè semper componantur; at de ipsis genitalibus, cum diversa utriusque forma sit, utriusque semina invicem pugnare necesse est in efformando hujusmodi genitali. Si igitur utriusque genitalis materia superflua sit, tum maris, tum femina; necessarium illud sequitur, ut utriusque forma retineatur, & ideo erit hermaphroditus: at cum alterius genitale semen ab altero absorbitur, ejus forma redditur, quod alterum efficacità superavit. Itaque igitur populi, qui omnes hermaphroditici sunt, magnum in modum genitale semen, tam mares, quàm femina, emittunt, quod invicem nequeat absorbi. Prior & communis sententiæ ratio sine dubio est præferenda.*

C A P U T XI.

De Hominibus variarum formarum.

PRæter homines hætenus enarratos, alii sunt multarum aliarum formarum, apud antiquos & recentes Scriptores. Præcipuorum mentionem faciemus hoc capite.

§. I. De Hominibus Caudatis.

NON desunt nationes integræ talium hominum, nec rarò inter ^{Homines caudati.} homines ordinariæ formæ reperiuntur nonnulli, qui vel Naturæ vitio, vel punitione divinâ, caudis sunt deformati. *Plinius lib. 7. cap. 2. circa finem ait, alicubi caudâ villosâ homines nasci pernicitatis eximia.* Ad Insulas Satyridas, in Oceani extremis oris

fitas, vi tempestatu appullos fuille nautas, narrat *Pausanias* in Atticis, sive lib. 1. additque, *incolas rufos esse, & caudas haud multò equinis minores infra clunes habere.* De regno Lambri Insulae Javæ minoris *M. Paulus Venetus* lib. 3. cap. 28. loquens, ait: *Inveniuntur etiam quidam in hoc regno, qui caudas habent ut canes, longitudinis unius palmi; & hi in civitatibus non habitant, sed in montibus.* Hæc faciunt, ut credibile videatur, quod narrat *Petrus Martyr*, ita scribens: *Est alia regio, dicta Inzignanin.* Ad hanc autem incola referunt ex majorum relatu, quondam pelago advectas gentes caudatas ad spithama longitudinem, & lacerati proceritatem, caudâ non mobili ut in quadrupedibus, sed solidâ in turbinem, ut in piscibus & crocodilis videmus, & in osseam duritiem protentâ. Unde quando sedere cupiebant, sedilibus perforatis utebantur; & illis deficientibus, effossâ tellure ad spithamalem & paulò ampliùs scrobem, caudâ immissa opus erat quiescere. Anno 1597. Coloniae natus est pusio, teste *Aldrovando* pag. 592. ex *Schenkio*, qui præter multas partes monstruosas, in parte posteriori supra podicem caudam fuillam gestabat.

Sed hæc Naturæ sunt opera; quod sequitur, DEI vindictâ contigit. Scribit *Joannes Major* lib. 2. de Gestis Scotorum cap. 9. *Ad Rochestriam transiens Augustinus Monachus, in Angliam à S. Gregorio Magno missus, verbum DEI evangelizare cæpit: sed contra virum DEI piscium caudas vulgus irrisoriè projecit: quare Numen supplex Augustinus implorat, quatenus illius loci parvuli caudati, in peccati pœnam nascantur, & quatenus moniti addiscant non temnere Divos. Et propterea, ut Annales Anglorum recitant, parvuli caudati nascebantur.* Cessavit tamen jam pœna illa. In Hispania quoque aliam hujusmodi gentem fuille, testatur *Nierembergius* lib. 1. de Miraculis Europæ cap. ult.

§. II. De Hominibus longas aures habentibus.

Homines
longas au-
res haben-
tes.

DE hominibus enormiter auritis mira produntur; quæ quò mî-
nùs fabulosa penitus videantur, facit Scriptorum auctoritas.
Plinius lib. 4. Natur. Histor. cap. 13. meminit Fanesium Scythiæ
populorum, in quibus nuda alioquin corpora pragraudes ipsorum
aures

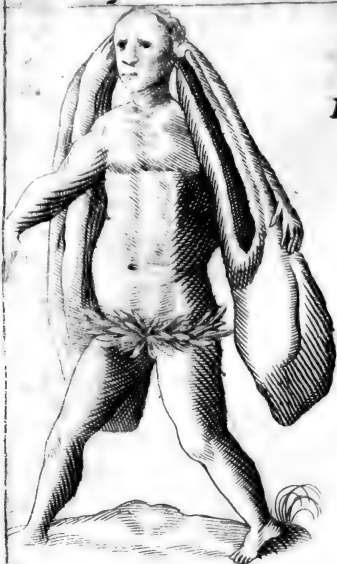

Fig. I. Homo Fanesius
auritus.
Hanc figuram per er-
rorem d. pag. 451. dicit
esse quartam.

Fig. II. Homo Astomus.

Fig. III. Homo Brachy-
stomus.

Fig. IV. Homo Monoculus.

Fig. V. Homo Acci-
phalus.

Fig. VI. Homo pedibus
auefis.

Vide Ico-
nismi V.
Fig. IV.

aures tota contegant. Idem lib. 7. cap. 2. cùm dixisset de Indiæ quibusdam populis, aliquos nasci villosâ caudâ, ut jam vidimus; addit, *alios auribus totos contegi.* His similia habet *Mela* lib. 3. cap. de Hispania & Septentrionis Insulis, in quibus ait esse *Satmalos*, quibus *magna aures*, & *ad ambiendum corpus omne patula*, nudis alioquin pro veste sint, præterquam quòd *fabulis traditur*, *Auctores etiam quos sequi non pigeat, invenio.* Similia *Megasthenem* scripisse refert *Strabo*, quem tamen ipse ridet. Consentit tamen *Solinus* cap. 30. in fine dicens *Esse Insulas, & Phanestiorum gentem, quorum aures adeò in effusam magnitudinem dilatentur, ut reliqua viscerum illis contegant, nec amiculum aliud sit, quàm ut membra membranis aurium vestiant.* Nec defunt recentia exempla. *Maximilianus Transylvanus* in *Epist. de Moluccis* ait: *Hinc ad insulam Gilonam ventum est, ubi homines conspexere auriculis longis, atque adeò pendulis, ut humeros attingerent. Quæ cùm admodum admirarentur nostri, intelligunt ab indigenis, haud longè distare aliam insulam, ubi homines essent non solum pendulis, sed adeò latis amplisq; auriculis, ut cùm ex usu esset, alterâ earum univèrsum caput contegerent.* Accedit *Antonius Pigafetta*, qui apud *Ramusium* tom. 1. asserit, in quibusdam Insulis non admodum remotis ab Insulis latronum, adeò longas hominibus auriculas esse, ut brachia tegant. Idem *Pigafetta* asserit, inter Moluccas Insulam quandam adnumerari, cui nomen *Aruchetto* (cujus supra etiam mentionem fecimus cap. 7. §. 2.) in eaque viros ac mulieres esse cubitales, sed adeò expansis auriculis, ut in altera extensi jaceant, alterâ tegantur. *Antonius Daza*, & *Petrus Simon*, apud *Nierembergium* lib. 8. *Histor. Natur.* cap. 1. auctores sunt, homines inveniri *Tutanuchas* dictos, quibus adeò prolixæ aures sint, ut usque ad terram dependeant, & sex homines sub una condi possint. Hos reperiri versus Californiam. Ejusdem rei fidem faciunt *Hollandorum* & *Anglorum* navigationes. Hæc Auctores hæctenus relati. Ego ut non nego, homines reperiri, quibus solito majores sint aures, ita ut credam tantæ esse magnitudinis, quantæ dictum, adduci vix possum. Puto itaque pleraque esse hyperbolicè dicta.

§. III. De Hominibus astomis, brachystomis, elinguibus, &c.

Homines
astomi,
brachysto-
mi, elin-
gues.

Vide Ico-
nismi V.
Fig. II. &
III.

HOMO Astomus ($\alpha\sigma\tau\omicron\mu\omicron\varsigma$ græcè) est qui caret ore: Brachystomus ($\beta\rho\alpha\chi\upsilon\sigma\tau\omicron\mu\omicron\varsigma$ græcè) qui parvo est ore: Elinguis, qui aut linguâ caret, aut ejus usu est privatus. De singulis varia extant testimonia & exempla. *Mela* lib. 3. cap. de Æthiopia, ait: *Sunt autem trans ea, qua modò deserta diximus, multi populi, & quibus pro eloquio nutus est; alii sine sono lingua; alii sine linguis; alii labris etiam coherentibus, nisi quod sub naribus etiam fistula est, per quam bibere avent: sed cum incessit libido vescendi, grana singula frugum passim nascentium absorbere dicuntur.* Similia habet *Plinius* lib. 6. cap. 30. initio, loquens de Æthiopiæ populis. *Ferunt certè, inquit, ab Orientis parte infima gentes esse sine naribus, aequali totius oris planitie; alias superiore labro orbas; alias sine linguis. Pars etiam ore concreto, & naribus carens, uno tantùm foramine spirat, potumq; calamis avena trahit, & grana ejusdem avena sponte provenienti, ad vescendum.* Quibusdam pro sermone nutus motusq; membrorum est. Idem lib. 7. cap. 4. *Ad extremos fines India ab Oriente circa fontem Gangis, Astomorum gentem sine ore, corpore toto hirtam, vestiri frondium lanugine, halitu tantùm viventem, & odore, quem naribus trahunt. Nullum illis cibum, nullumq; potum; tantùm radicum florumq; varios odores, & sylvestrium malorum, qua secum portant longiore itinere, ne desit olfactus: graviore paulò odore haud difficulter exanimari. Eadem habet Solinus cap. 43. in descriptione Æthiopiæ.*

Nierembergius lib. 8. Hist. Natur. cap. 1. refert ex aliis, esse in Xamocohuyca gentes, qua membris purgationi excrementorum destinatis careant, ali propterea solum odore fructuum, florum, herbarum, quas olfactui & naribus, non stomacho condiunt. Idem prodere ait *Gregorium Garziam* de quibusdam Peruenfibus, eosque propterea semper secum deferre fructus & herbas odoriferas, eoque solum commeatu uti.

Esse homines prorsus astomos, difficulter adducor ut credam; esse

esse brachystomos, haud difficulter credo. Hos fortassis aliqui viderunt, & propter os exiguum astomos crediderunt. Elingues etiam, hoc est, omni linguâ carentes, difficulter admitto; usu linguæ carentes, & tamen nutibus inter se agentes, non negaverim: nec enim impossibile est, imò nec difficile quidem, nutibus solis inter se agere homines, & animi conceptus manifestare. Excellunt in ea re Siculi, ut sæpe vidi. Et faciunt id passim ac dexterimè muti. Scripsit ad me Româ præterito anno 1659. P. Athanasius Kircherus, fuisse se Florentiæ, & inter alia rarissima & curiosa à Serenissimo Hetruriæ Duce sibi ostensa, vidisse concertationem nutibus expressam inter mutum ac surdum, disceptantium, num præstaret esse mutum ac surdum simul, an solum alterutrum. Verba Kircheri sunt: *Finita questa Musica, mi rappresentò un' altro spettacolo, non di minore maraviglia, che fosse stato il primo. Erano due di sua natura e mutoli, e sordi. Questi comandati che tra essi cambievolmente disputassero (Il Problema era, s' era meglio essere e sordo e muto, ò veramente sol' uno di questi due) Lo fecero con segni tanto espressivi, che mi fecero affatto stupire; essendo veramente cosa quasi prodigiosa, come possono tanto al vivo dare ad intendere cò gesti e cenni, quello ch' un' altro esprime colle parole. Hoc est: Finita hac Musica (psittaci nimirum, & canis, cantantium ad sonum clavicymbali) aliud spectaculum mihi exhibuit, priore non minus mirabile. Erant duo à natiuitate muti & surdi. Hi iussi, ut inter se concertarent (Problema erat, utrum præstaret esse surdum & mutum, an alterutrum tantum) fecerunt id signis adeò significativis, ut magnum in stuporem me rapuerint: est enim omnino mirabile ac prodigio simile, posse adeò ad vivum exprimere gestibus ac nutibus, quod alii exprimunt verbis. Alia exempla, quæ quotidie occurrunt, omitto.*

Disputatio inter surdum & mutum.

§. IV. De Monoculis, Acephalis, aliisque diversis formis hominum.

Plinius lib. 7. Natur. Hist. cap. 2. de Monoculis ita scribit: *Sed et Homines juxta eos, qui sunt ad Septentrionem versi, haud procul ab ipso Monoculi.*

Vide Iconismi V.
Fig. IV.

Aquilonis exortu, specuq; ejus dicto, quem locum Gesglitron appellant, produntur Arimaspi, quos diximus, uno oculo in fronte media insignes. Idem de Arimaspiis asserit A. Gellius lib. 9. cap. 4. dicens: Item esse homines sub eadem regione caeli, unum oculum habentes in frontis medio, qui appellantur Arimaspi; qua facie fuisse ὀκλωπας, Poëta ferunt. Eadem habet Solinus cap. 25. Arimaspi, inquit, circa Gesglitron positi unocula gens est. Et cap. 43. de Æthiopiæ populis loquens, ait: Occidentem versus Agriophagi tenent, qui solas Pantherarum & Leonum carnes edunt, rege præditi, cujus in fronte oculus unus est. Fulvio Torquato Consule dicitur è Mauritania Romam perductus homo monocolus, in Ægypti vastissimis eremis interceptus, qui per urbem circumducebatur spectandus miraculi gratiâ. Ita Majolus Colloq. 2. In Taprobana Insula, si Lycostheni fides est adhibenda, habitant homines nonnulli unicum in fronte oculum habentes.

Homines anacephali, oculos in pectore habentes. Vide Iconismi V. Fig. V.

Homines oculos in pectore habentes testatur se vidisse in Æthiopia S. Augustinus Sermone 37. ad Fratres in Eremito, dicens: *Ecce ego jam Episcopus Hipponensis eram, & cum quibusdam servis Christi ad Æthiopiam perrexi, ut eis sanctum Christi Evangelium predicarem: & vidimus ibi multos homines ac mulieres capita non habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cetera membra equalia nobis habentes. Et paulò post: Vidimus & in inferioribus partibus Æthiopia homines unum oculum tantum in fronte habentes. Hæc ille. Quod de populis Æthiopiæ acephalis, & oculos in pectore habentibus scribit hîc Augustinus, longè antea scripserat de Blemmyis, ejusdem Æthiopiæ populis, Plinius lib. 5. Nat. Hist. cap. 5. ubi ait: Blemmyis traduntur capita abesse, ore & oculis pectori affixis. Consentit Solinus cap. 44. Polyhist. dicens: Blemmyos, sed non eos qui vicina rubro Mari incolunt, credunt truncos nasci parte, qua caput est, os tamen & oculos habere in pectore. Et Mela lib. 1. cap. de Cyrenaica in fine: Blemmyis, ait, capita absunt, vultus in pectore est.*

Aldrovandus credit, prædictos populos non esse revera acephalos, seu sine capite, sed solum sine collo, ob idque caput ita immediatè connexum busto, ut os & oculi appareant esse in pectore. Et

re. Et hoc verisimilius videtur : ita enim necessarium est homini caput, omnium sensum internorum externorumque sedes, ut sine illo homo subsistere nequeat.

Omitto innumeras alias hominum formas, seu potius deformitates, quarum meminit Plinius, Solinus, Mela, aliique Auctores passim in præcedentibus citati. Asserit enim *Plinius* lib. 7. Natur. Histor. cap. 2. jam sapius citato, ex diversis antiquis Auctoribus, in quadam convalle magna Imai montis in Scythia esse regionem, quæ vocatur Abarimon, in eaque sylvestres homines vivere averfis post crura plantis, eximiæ nihilominus velocitatis, & passim cum feris vagantes. Item in Triballis & Illyriis esse, qui pupillas binas in oculis singulis habeant. Ejusdem generis & foeminas in Scythia esse, quæ vocentur Bithyæ. Item in monte, cui nomen est Milo, homines esse averfis plantis, octonos digitos in singulis pedibus habentes. Item hominum genus non longè à Troglodytis abesse, qui Monosceli vocentur, miræ pernicitatis ad saltum; eosdemque Sciopodas vocari, quòd in majori æstu humi jacentes resupini, umbrâ se pedum protegant. Item in Meridianis Indiæ viris plantas esse cubitales, foeminis adeò parvas, ut Struthopodes appellentur. Item gentem inter Nomadas Indos, narium loco foramina tantum habentem, anguium modo loripedem, vocari Syrictos.

Homines
averfis
plantis.
Vide Ico-
nifini V.
Figura VI.

Homines
Sciopodæ.

Hæc atque talia (concludit Plinius dictum cap. 2. ex hominum genere ludibria sibi, nobis miracula, ingeniosa fecit Natura. Et singula quidem quæ facit Indies, ac propè horas, quis enumerare valeat? Ad detegendam ejus potentiam satis sit inter prodigia posuisse gentes. Quæ non ideo falsa ac impossibilia videri nobis debent, quia mirabilia ac prodigiosa; nec ideo rejicienda, quia nobis non visa: alioquin quid non repudiandum foret? Adde quòd multa, ab iisdem Auctoribus relata, quæ olim fabulæ prorsus ac falsa æstimabantur, hisce temporibus, quando maria ac insulæ navigationibus, & continentes peregrinationibus frequentissimis fuere perlustrata, certissima ac indubitata fuerunt deprehensa. *Nec tamen ego* (ut cum Plinio loquar) *in* pleris-

plerisque eorum obstringo fidem meam, potiusq; ad Auctores relego, quos passim ac fidelissimè citavi, inspectis non sine ingenti labore, ac temporis dispendio, singulorum libris, ne aliorum errores, ut multos fecisse deprehendi, transcriberem.

P A R S III.

DE RARIORIBUS HOMI- NUM VITIIS, VIRTUTIBUS, ET ACCIDENTIBUS.

Quantum præstat homo cæteris animantibus, si ad naturam accedat indoles, educatio, mores, vivendi ratio secundum rectæ rationis ductum; tantò fit omnibus deterior, si desunt quæ diximus, accedatq; insuper sinistra institutio, societas per-versa, mala libertas, rerum humanarum ac divinarum ignorantia, aut oblivio, aliæq; humani generis pestes. Hinc videmus quotidie deploramusq; homines tigride truculentiores, lupo voraciores, sordidiores sue, virulentiores viperâ, verbo, omnibus immanissimis feris immaniores. Vitia hæc deplorant, ac depellere conantur alii scriptis libris integris; alii ad omne officium informare hominem nituntur. Ego ex innumeris rariora quædam ac magis admiranda in medium proferam; Addam, vel interferam virtutû exempla, & varia alia accidentia.

CAPUT XII.

*De insignibus Edonibus, ac Bibonibus.*Edones ac
Bibones
infignes.

Voracitatis ac bibacitatis vitium quàm probrosum sit, atque infame inter cætera humana vitia, ex eo constat, quòd red-
dat hominem bestiis non dico similem, sed longè deteriore: be-
stia enim etiam voracissimæ, ut famem sedent, aut voluptati in-
dulgeant, ventrem implent; homines sæpe, ut laudem apud sui si-
miles referant, nec alios post se relinquunt. Est tamen sæpe vora-
citas non hominis, sed naturæ vitium. Utriusque generis exempla
dabimus.

Athenaus lib. 10. cap. 1. scribit, Herodotum tubicinem Me-
garensẽ magnitudinis trium ulnarum cum dimidia fuisse, ac sex
panis semodios edisse, carniũ libras viginti, binos vini congios
bibisse. *Idem* ibidem ait, Aglain tubicinem comedisse carnis du-
decim libras, quatuorquẽ semodios panis, ac vini congiũ bibisse.
Idem adhuc, mulierem Alexandria fuisse ait, quæ libras carnis
duodecim ederet, panis quatuor choenices, id est, totidem & am-
plius librarum, vini autem congiũ ebiberet. *Sabellius* lib. 10. cap.
10. & lib. 6. Ennead. 7. ex *Capitolino* scribit, Maximinum Impera-
torem, qui Alexandro Mammeæ filio successit, non magis cor-
pulentum & validum, quàm edacem & potulentum fuisse, quip-
pe qui quadraginta libras carnis uno die (alii scribunt sexaginta)
esitabat, potabatquẽ vini amphoram, adeò ubertim sudante cor-
pore, ut calice sudor colligeretur, impleretquẽ uno die tres sex-
tarios. Amphorã unam octo congios capit. *Flavius Vopiscus* ait,
Aureliano Imperatori in deliciis fuisse Phagonem quendam, qui
uno die ad mensam Imperatoris ederit aprum integrum, centum
panes, vervecem, & porcellum; biberit autem infundibulo ori
apposito plus orcã. Orca erat vas vinarium amphorã majus. *Plu-
tarchus* in *Convival.* lib. 1. quæst. 6. scribit, pugilem Heraclidem
fuisse prope infiniti cibi potusquẽ capacem, nec ullum in potando
parem ipsi repertum.

Athenaus loco suprà cit. de Milone Crotoniata scribit, car-
M m m nium

nium minas viginti deglutivisse, & panis totidem; vini verò choas persicasse tres. Eundem in Olympicis quadrimum absumpsisse taurum, quem per stadium recento anhelitu portaverat suis humeris. *Sabellius* lib. 7. *Ennead.* 7. de Firmo quodam, fuisse cibi appetentissimum, ut struthionem uno die comederit; biberit ex provocatione duas vini situlas; increpitemque à compositore quòd facem non ebibisset, respondisse, terram non bibi. *Capitolino* teste *Clodius Albinus* Imperator tantum pomorum hausit, quantum ratio humana non patitur. Nam & quingentas ficus passarias jejunos comedit, & centum persica campana, & melones Ostienses decem, & uvarum Lavicanarum pondo viginti, & ficedulas centum, & ostrea quadringenta. *Surius* in *Comment.* Anni 1511. scribit, virum illum prodigiosæ vastitatis & crassitiei, oblatum Augustæ in Comitii Maximiliano Cæsari, de quo supra cap. 8. fuisse incredibilis ingluviei, adeò ut integrum vitulum crudum, vel ovem incotam unà devoraret, & tamen necdum famem expletam diceret. *Jonstonus* in *Thaumatol.* Classe 10. cap. 2. art. 3. refert, Ugucrionem Fagiolanum jam senem, apud Canem Scaligerum Veronæ gloriatum in mensa, se juvenem quaternos capones altiles, & totidem perdices, item hœdi clunes assios, & vituli infarctum pectus, præter salfamenta, unà in cœna esitasse.

Edonum
ac Bibo-
num ex-
empla re-
centia.

Innumeris aliis exemplis omissis, unum aut alterum de recentioribus bibonibus atque edonibus, qui nullo sæculo defuerunt, adnumero. Hoc ipso sæculo quo hæc scribo, magnus quidam in Europa Princeps potatorem habebat insignem in aula, qui, quoscunque ad potandum invitaret, vincebat. Sciens hoc alius Princeps, qui alterum vel officii, vel negotii causâ convenire volebat, elegit è tota amplissima ditione sua bibonem maximum ac potentissimum, quem secum duceret. Convivii tempore cum poculis & cantharis certaretur, implet prior modium integrum vino, propinat hospiti, unico exhaurit haustu. Hic hospes, velut contemnens tam modicum poculum; da moram, inquit, ut probem prius, num unico etiam haustu, ut tu, evacuare queam; moxque impletum exhaurit: tum, posse me video, inquit; imple ergo denuò, & vide sis; & cum dicto denuò exhaurit, plausumque tulit.

Alibi

Alibi plebeius homo, & robustissimus bajulus, cum cuppam ingentem atque amplissimam musto plenam ad torcular vindemiarum tempore offendisset, multis adstantibus petiit à patrefamilias, liceret sibi os immergere, ac quantum luberet, sorbere. Veniã obtentã tantum hausit unicã continuatã sorbitione, ut notabiliter in cuppa mustum defecisse appareret.

Alius artocrearum pistorem, dum calidas è furno extrahebat, accedens, quanto pretio soluto liceret sibi ad satietatem comedere, sciscitabatur: moxque solutã quartã scuti seu imperialistaleri parte, (quantum pistor petierat) ad unam omnes, quotquot è furno extrahebantur, absumpsit artocreas: quod timens pistor, cum bibere eum inter vorandum iussisset; tùm bibam, ait, cum alterum subsequenter furnum absumere occepero, nondum enim satur sum. Quo audito, restituit pistor pretium solutum, damno præterito futurum præcavens damnum. Piget plura, quæ occurrunt, addere.

Varia porro sunt causæ voracitatis ac bibacitatis immodicæ. Voracitatis ac bibacitatis immodicæ causa. Nam aliquando oritur ex intemperantia, aliquando ex morbo aliquo, quem caninam appetentiam appellant, aliquando ope diaboli, aliquando ex vermibus ventriculi. *Gemma Frisius* lib. I. *Comocrit.* cap. 6. meminit cujusdam mulieris ætate suã non adeo grandævæ, *qua ne ad momentum quidem absque ingestione ciborum & potuum vivere potuit, quin ilicet anxia supra modum exiliret, & tanquam injecto laqueo strangulanda quamprimum videretur.* Hoc illi vitium ferè à pueris cum ætate habuit incrementum. Creditum est multis aut anguem; aut simile quidpiam in corpore nasci. Tentatis variis, nihil omnes Medici profecere, sed una duntaxat ratio fuit referenda in hepatis molem, vel, ut verbo dicam (quod prius naturã fuit) monstruosam *ιδιόσυρπασίαν*. Nam auctã pinguedine supra modum, & calore suffocato, apertus est venter, detractãque adipis libra propemodum viginti, inventum hepar integrus, turgidum sanguine spirituque, sed impensius rubens, ac mole ineffabili, ut solã scilicet magnitudine membra spiritalia, & conterminas partes oppresserit. Hæc *Gemma*.

Theodoretus in *Histor.* sect. 13. narrat de quodam energumeno, qui tamen si uno die triginta gallinas degulareret, appetitionem tamen non poterat satiare. Tanta tamen fames cum cum dæmone expulsa est à S. Macedonio aquâ benedictâ, adeo ut talis prius helleo, postea parvâ gallinæ particulâ fuerit contentus. Alium fuisse refert *Palladius* in *Vita Abbatis Macarii* sect. 17. qui trium modiorum panes unâ vice devorare solebat, & eosdem mox eructans resolvebat in vaporem: & cum panes deessent, sua ipse excrementa comedeat, & suum potabat lotium.

Quidam Religiosus vir, ut ab alio itidem Religioso ac fide dignissimo, qui illum familiariter noverat, audivi, nunquam domo efferebat pedem, quin panis frustum secum deferret. Corripiebatur enim quandoque tantâ ac tam intolerabili edendi aviditate, ut si quod comederet, non occurreret, humo allideretur, & ingenti dolore excrucietur.

Voracitas miræ exempla.

Quæ sequuntur, utique præstigiola sunt. Refert ea *Nierembergius* lib. 3. *Histor. Natur.* cap. 9. *Incredibilia*, inquit, nuper vidimus in hac Aula Philippica Madriti: hominem qui omnia gustaret, omnia voraret, laneos adhuc pannos, & coria, & mures vivos. Imò semel visus est manducare vivum fœlem cum pelle & pilis: ipsumq; ejulans & repugnans animal mordebat ipse. Crudelè prorsus spectaculum. Nihilominus ostendi, non novum hoc in Natura fuisse. Nam monstrum simile legi apud *Realdum Columbum*, qui in *Anatome sua* libro ult. sic ait. Quod majore admiratione me affectit, fuit inspectio *Lazari*, Vitri-voracis vulgò dicti, quem *Patricii omnes Veneti*, imò *Veneti omnes*, omnes *Ferrarienses* de facie noverant. Hic nullo prorsus gusto, dum viveret, praditus erat, nullam in edendo voluptatem, nihil injucundum persentiebat: insipida, amara, dulcia, pinguis, salsa, acria non distinguebat; vitrum, saxa, lapides, ligna, viva animalia, carbones, pisces è vivario extractos adhuc salientes vorabat. Vorabat lutum, lineos laneosq; pannos, fœnum, stipulam, & ut brevi omnia complectar, quidquid homines, quidquid animalia vorant. Quidquid illi edendum, seu deglutendum po-

sius offerebatur, mercede propositâ, dictum ac factum, ingurgitabat. Testis est inter reliquos Martinus Aromatarius Patavii ad Angeli insigne, cui sacculum carbone refertum, & sacculum insuper devoravit. Quo viso persolvit quod pollicitus fuerat, comminatus ne ad pharmacopolium amplius accederet, veritus ne se cum taberna & vasis esitaret. Cum igitur hoc Natura monstrum mihi dissecandum esset Patavii, cæpi hujusce rei diligenter, quoad ejus fieri potuit, causam venari; quam me tandem, DEO duce, ex particulari illius structura affecutum esse confido. Nam quarta nervorum conjugatio, quæ gustus gratiâ in aliis hominibus à Natura producta est, in hoc Lazaro Vitri-vorace neque ad palatum, neque ad linguam reptabat, sed ad occipitium reflectebatur. Hæc Realdus.

Prioris voracitas erat utique, ut dixi, præstigiôsa, quamvi Nierembergus aliter sentire videatur. Posterioris non tam voracitas erat, quàm gustus privatio: quæ tamen rara sit, naturalem tamen causam habet. Solet hæc sensationis privatio in aliis etiam sensibus occurrere: nam & ego personam novi, quæ à natiuitate ad finem vitæ usque omni odoratus sensatione fuit destituta.

C A P U T XIII.

Iterum de monstrosis Bibonibus, & Ebriosis; deq; remediis ebrietatis.

Quod Seneca olim prædixit, fore, ut aliquando honor ebrietati sit habendus, & plurimum meri cepisse reputatum, iri virtuti; id in sequentibus ad nostra usque tempora evenisse, haud dubia monstrant exempla. Optimus sanè non semel judicatus fuit, non qui sermone philosophico uti novit, sed qui multos maximosq; calices exsiccarit, ait quodam loco Galenus. Et quoties potantibus apposita fuere præmia? Ælianus lib. 2. Va-

M m m 3

Bibonum
insignium
riar. exempla.

riar. Histor. *Athenæus* lib. 10 cap. 12. *Plutarchus* in Vita Alexandri Magni, cum aliis referunt, cum Calanus Indus Philosophus se in pyram accensam coniecisset, ejus exequias celebrasse Alexandrum, & præter musicum certamen, & palæstram, meri quoque certamen, ob Indos vini studiosos, instituisse, in eoque primum præmium fuisse talentum, alterum minas triginta, tertium verò decem. Ex iis qui vinum biberunt, triginta & quinque continuò ob ingens gelu obortum interierunt: at sex paucò intervallo interposito mortui sunt in tentoriis. Qui plurimum bibendo vicit, Promachus Macedo, meri quatuor choas hausit, & propterea ab Alexandro talenti coronâ donatus est; sed triduo tantum supervixit.

Athenæus paulò antè citato lib. 10. cap. 11. refert, cum Alexander Magnus aliquando poculum bicongium (viginti libras continebat) expetisset, bibensque Proteam Macedonem, & potationibus adfuetum provocasset; ille accepit; atque cum regem pluribus verbis laudasset, ita bibit, ut ei ab omnibus applauderetur. Postea verò exiguo tempore interposito idem poculum expetivit Proteas, rursusque bibit regem provocans. Quod capiens Alexander, egregiè quidem bibit, non tamen potuit ferre, sed poculo ex manibus demisso in pulvinar decubuit. Idem Alexander cum apud Medium Thessalum cœnaret, adessentque viginti in Symposio; omnes provocavit, ab omnibus pariter accipiens.

Bibonum
recentia
exempla.

Paucis ab hinc annis diem vixit ultimum Dux bello inclutus, rebusque præclare pro Imperio Romano gestis maximè celebris. Hic in convivio quodam cum à multis Belli ducibus, aliisque primariis viris diu multumque ad bibendum in sanitatem (more Germanorum nostrorum) diversorum Potentatum ac Principum fuisset provocatus, omnibusque ac singulis strenuè respondisset; jussit tandem tot Scyphos impleri, quot mensæ assidebant, omnesque simul toties propinavit singulis, atque exhausit, quoties antea singulos evacuarat. In Nuptiis cujusdam Nobilis, tempore Lipsii, quidam sex con-

gios

gios simul exhaustit, teste *Jonstono* in *Thaumatol. class. 10. cap. 2.*
art. 4.

Ebrietatis exempla nulla affero, quia adeo frequentia sunt, ut admirationem amplius non mereantur. Ebrietati multa resistere experientia docuit. Brassicam imprimis crudam, illam praesertim quae plus caeteris rubescit, id facere, *Levinus Lemn.* lib. 2. de Occult. cap. 11. testatur; calidam maceratam, capitique circumpositam, *Galenus* lib. 2. de Composit. Medicam. cap. 5. Causam si quaeris, alii ex esu ejus crassos elevari vapores, qui vinosos spiritus incrassent, scribunt; Aristoteles vero ait, humores vinosos undique in alvum trahere, corpusque refrigerare. Eadem vis hederæ tribuitur à *Weckero*; apio, nucibus, lupinis, ab *Alexandro*; pulveri pumicis in aqua sumpti à *Fumanello*; croco à *Gratarolo* de Vini nat. cap. 5. caprino pulmone ab *Africano*; lacti jejuno stomacho sumpto, ab *Amando* de Sancta Sophia lib. 1. de veris secretis; pulvis ex lacte & farina hordei cum aceto sumptæ, à *Platero* *Prax. Medic.* tom. 1. cap. 3. Idem *Platerus* pulverem quendam ebrietati resistentem ita describit. *Recipe seminum caulium drachmam unam, coriandri drachmas quinque, camphora grana decem. Fiat pulvis, cujus cochlear unum ex vino austero exhibeatur.* Abstemium reddere dicitur hirundinum stercus pulverizatum, & bibitum, si *Plinio* credimus.

C A P U T XIV.

De diuturna quorundam hominum à cibo & potu abstinentia; & num ea fuerit naturalis.

Mira & ferè incredibilia diuturnæ abstinentiæ à cibo & potu extant apud varios Auctores exempla: quorum quidem

dem aliqua sine dubio miraculosè ac supernaturaliter , alia dæmonis ope contigerunt : an verò nonnulla etiam naturaliter contigerint , & vires Naturæ minimè excesserint , meritò dubitatur , ut postea videbimus. Possè enim dæmonem naturalibus ac sibi notis , nobis autem occultis mediis diurnam procurare inedia , probavimus lib. I. cap. 30. Possè quoque ac solere non rarò homines miraculosè ab omni cibo ac potu abstinere longo tempore , probat quadragesimale jejunium Christi , Moyfis , Eliæ , aliorumque Sanctorum abstinentia longissima ab omni cibo , præterquam ab Eucharistico. Nos illa præcipuè profereamus hoc loco exempla diurnæ inediæ ac imbibentiæ , quæ naturæ viribus contigisse videntur ; eorumque causam indagabimus.

§. I. Exempla inediæ aut perpetuæ , aut diurnæ.

Inediæ
perpetuæ,
aut diu-
turnæ ex-
empla.

Fuisse olim ad extremos Indiæ fines ab Oriente , circa fontem Gangis , Astomorum gentem sine ore , halitu tantum atque odore viventem , quem naribus trahebant , supra cap. II. §. 3. ex *Plinio* , & *Solino* retulimus. Similia etiam ex *Nicrembergio* & *Gregorio Garzia* addidimus. Quæ si vera sunt , fatendum est , illos populos perpetuam ab omni cibo & potu inedia servasse. *Plutarchus* lib. 8. Quæst. Convival. q. 9. refert ex Aristotele , Timonis in Cilicia aviam , aut nutricem , delitescere solitam quovis anno per spatium bimestre , ac nullâ re aliâ quàm spiratione victitasse. *Olympiodorus* Platonicus , interpret Aristotelis , teste *Cælio Rhodig.* lib. 24. cap. 21. scripsit , Aristotelis , qui rem vidit , testimonio , fuisse hominem , qui quoad vixit , neque manducaverit unquam , neque dormiverit , tantum in Sole manendo alimentum ac sustentationem ex aëre acceperit. Perfimilia his scribit *Plato* in Phædone.

Inediæ
diurnæ
exempla
alia.

S. Augustinus Epist. 86. ad Casulanum affirmat , temporibus suis quendam vixisse quadraginta diebus sine cibo. De alio quoque asserit *Petrarcha* apud *Fulgosum* lib. I. cap. 2. & *H. Benedictus Medicus* apud *Lilium Gyraldum* Dialogis 17. in Thesauro

Critico

Critico Gruteri fol. 2. idem fecisse Venetiis, & à multis rei experimentum fuisse factum. In Tullensi territorio, villâ Commerciano, puella duodennis post sacram Communionem in Paschate à Sacerdote susceptam, primum per decem menses pane, deinde omni cibo & potu per triennium abstinuit, & post ad communem hominum vitam rediit, teste *Sigiberto* Anno Christi 823. *Abbas Urspergensis* apud Gyraldum loco paulò post citando refert hanc historiam ad Annum Christi 1322. uti & *Fulgosus* lib. 1. cap. 6.

Albertus Magnus lib. 7. Animal. scriptum reliquit, fuisse foeminam Coloniae in Germania sub Friderico II. Imperat. quae sine cibo dies quandoque viginti transierit, saepe verò & triginta. Virum quoque melancholicum se vidisse testatur, qui sine cibo septem perseveraverit hebdomadas, alternis tantum diebus aquam exforbentem. *Caelius Rhodiginus* lib. 13. cap. 24. testatur, vitam in Hispania puellam, quae comederet nihil, ac hauustu tantum aquae vitam protraheret ad multos annos. Idem testatur, quendam biennio toto nihil prorsus vel comedisse, vel bibisse. *Fulgosus* lib. 1. cap. 2. scribit de quodam, qui jurejurando affirmavit, se jam biennio nihil comedisse, nec bibisse. Apud *Jonstonum* classe 10. Thaumamol. cap. 2. art. 7. puellam quandam undecim annis jejunam permanisse dicitur. Eodem teste *Petrus Aponus* Problem. 10. ad finem, aliam annos octodecim jejunam vidit: *Rondeletius* verò quandam toto decennio, foecundam post prole parentem: *Hermolaus* denique quendam sacerdotem solâ aëris inspiratione superstitem per annos quadraginta.

Anno Christi 1460. Nicolaus Helvetius Underwaldensis, post susceptos ex conjugè quinque liberos, cum haud longè à pago solitariam ageret vitam, per annos quindecim nec cibum gustavit, nec potum, tandemque è vita discessit. Dum adhuc viveret, Constantiensis Episcopus, in cuius dioecesi degebat, profectus ad eum ipsum locum, ubi Nicolaus erat, diligenter rem perquisivit, inventamque veram diligenter litteris commendavit. Qui ut certior ea de re fieret, sub obedientiae imperio recusantem parum cibi sumere coëgit: ob quam rem triduo graviter stomacho laboravit. Nec illi tantum Episcopo, sed multis quoque

Principibus Germanis, Gallis, & Italis, qui eò profecti sunt, res hæc explorata fuit. Hæc omnia testatur *Fulgosus* lib. i. c. 6. addens se cum iis locutum, qui viderant, ac sermones unà seruerant.

Magis mirum illud videri potest (inquit *Gyraldus* loc. cit. apud *Gruterum*) quod hoc ipso tempore, quo nos hæc scribimus, in urbe *Spira* Germania, qua ad *Rhenum* sita est, in pagœi urbi proximo, puella esse dicitur *Margarita*, tredecim annos nata, qua tres ferme annos famem toleravit, ac ut scripto testatur *Physicus insignis Gerardus Bucoldianus* nomine, eam puellam duodecim dies fuisse apud se, jussu *Ferdinandi* *Cæsaris Romanorum*, ut rem penitus exploraret: tum demum ait, se comperisse, quòd puella nec cibi quidquam, nec potus assumeret; & quòd puella est staturâ justâ, & habitudine bonâ, oculis castis, vultu ac facie non illiberali, ingenio planè puellari ac simplici; os semper habet aridum, nil exspuit; nihilo secius potius nihil admittit, & flet tamen, & nares emungit, dormit, quietemque capit; inter respirandum non admodum venter ei contrahitur, vel dilatatur; viscera, ut ait, nihil vitii habere videntur, nec item jecur, nec lien. Addit dictus Medicus apud *Gyraldum*, puellam scabie pituitosâ urgeri. *Gerardus Bucoldianus* Medicus apud *Laurentium Bayerlinck* in *Theatro Vitæ Humanæ* Ver. Abstinencia, ita rem narrat. Apud *Spirenses*, inquit, in *Villa Rhodo* dicta, Anno *Christi* 1539. puella quadam *Margarita*, patre nata *Suffrido Weis*, & matre *Barbarâ*, cum jam ferè decimum ætatis suæ annum attigisset, capitis & ventris dolore leviore ad festum *D. Michaëlis* est correpta. Cibum magis magisque fastidire cœpit. Ad *Nativitatem usque Dominicam*, cum adhuc comedisset, nullum planè post id tempus aut cibum assumpsit, aut per alvum excrementum egressit; à potu tamen non abhorrebat. Post *Pascha* etiam potum fastidire cœpit, ad eò ut post *Pentecostes festa*, astuosissimo licet anni tempore, ne biberit quidem, aut urinam emiseric. *Ferdinandus Romanorum Rex*, nè quid fraudis subesset, per Medicos suos explorari curavit. Hæc ex *Bayerlinck*. De hac puella *Librum* scripsit *Simon Portius* *Italus*, & *Epistolam Moguntia* excusam anno 1540. citatus *Bucoldianus* Medicus.

Inedia
diuturnæ
adhuc alia
exempla.

Alia duo exempla refert *Josephus Quercetanus* in *Opere Diætetico* sect. 2. c. 4. Primum est de puella quadam *Conflanensi*, quam cum

cùm ipse vidit, erat tres aut quatuor annos nata, & jam per sesqui-annum sine cibo ac potu, perstiterat. Mirabantur omnes tam stu-
 stupendum casum, multiq; sibi persuadèbant, aliter fieri non posse,
 quin alimentis clam pascèretur. At verò ubi Quercetanus ventriculū,
 hypochondria, mesenterii, & inferioris abdominis regionem attrectavit,
 dimovit illos à sinistra opinione, apertè ostendens, in illo abdomine usque
 adeò depresso, & instar marmorei lapidis indurato, nihil colligi posse,
 cùm nihil in illas partes trajici, nec influere posset. Eandem puellā aliquot post menses, cùm per eandem
 urbem transiret Quercetanus, in eodem statu comperit, ita ut per
 integrum annum, ipso aliquando præsentè ac invisente, talis perstiterit.
 Referbat illa melancholicum temperamentum, taciturna admodum, ut ne
 verbum quidem unquam vel vix hisceret, pendente semper capite,
 reliquis membris, ut brachiis & cruribus, moveri nesciis. Successu
 tamen temporis crevit, incessit, ac tandem naturalem edendi ac bibendi
 appetitū recepit. *Alterum exemplum* est de quadam alia puella, octodecim
 annos circiter nata, quando ipsam vidit, temperamento quoq; melancholico,
 quæ citra cibum & potum supra triennium vixerat. *Hæc sensim primò panis,*
deinde ciborum aliorum omnium appetitum, vel fructum etiam amiserat:
ad aliquod tempus jusculis nutrita, paulatim etiam usum illorum remisit:
tandem aliquot cochlearia vini aquâ diluti ei oblata sunt, donec & usum
illius prorsus etiam respuit, non ferente potum stomacho, ex dolore &
cruciatu, quem illic præferabat; ita ut ad extremum citra ullius rei
ingestionem, hæc inediâ aliquot dies duraverit, dein & hebdomadas,
ac tandem integrum annum, quo citra ullius alimenti usum, quàm aëris,
vivebat, valetudine integrâ. Puella hæc (quæ Apollonia Chrier nuncupabatur)
nata erat in quodam pago seu oppidulo Galz dicto, ditionis Bernensis.
 Ducta est unâ cum matre, jussu Senatus Bernensis, Bernam ad Xenodochium,
 ut observaretur, num clanculūm eî à matre cibus porrigeretur. Cui rei
 cùm per aliquot dies accuratè invigilatum esset, cognitum tandè verè fuit,
 illam citra ullam alimenti ingestionem vivere. Huc etiam spectat
 illa Rogerii Baconi Anglicana puella, quam dicit viginti annis nihil
 comedisse: & Gallus ille Sacerdos, qui tempore Nicolai V. Pont. Max.
 biennio toto cibus potuq; abstinuit.

§. II. Quam diu homo absque alimento extrinseco possit naturaliter tolerare inedia[m] ac inbibentiam.

Inediam
ac imbi-
bentiam
quam diu
possit ho-
mo na-
turaliter
tolerare.

ANtequam discutiamus, num relata inedię ac inbibentię exempla Naturę viribus contigerint, nec ne; & quęnam eius rei sit causa, si naturalis est; hanc prius quęstionem decidere oportet.

Quam re

Certum est, posse hominem tolerare famem ac sitim, per triduum integrum, nullo etiam remedio adhibito, nulloque refrigerio aut refocillatione per nares, aut aliunde admissis. Nam vir ille Ægyptius, de quo agitur *lib. 1. Reg. cap. 30. v. 12.* non comederat neque biberat tribus diebus & tribus noctibus. Et Sara Tobię Junioris uxor tribus diebus & tribus noctibus non manducavit neque bibit, ut habetur *Tob. cap. 3. vers. 10.* Et Esther Regina gentiles suos adhortata fuit, ut non comederent nec biberent quidquam tribus diebus & noctibus; idemque se facturam cum ancillis suis sponndit. *Esth. cap. 4. v. 16.* Gręci, ut refert *Lucianus*, in suis funeribus totum triduum absque ullo cibo transigebant. Ægyptii Sacerdotes, ut refert *D. Hieronymus lib. 2. contra Jovin.* bidui tridui inedia[m] tolerabant. Anglię Regina, cum ei a Gallis Calisium fuisset ereptum, prę mœrore a cibo per triduum abstinuit, ut scribit *Turnebus* Poęta Gallicus in Panegyrico de capto Calisio. Alia exempla omitto, quia quotidiana penę sunt.

Quot autem ultra triduum vivere queat homo naturaliter diebus, incertum est apud Auctores. *Hippocrates lib. de Principiis* statuit, hominis vitam durare posse, si septem diebus abstineat ab omni cibo & potu; quem terminum si excedant aliqui; ait illos nihilominus mori. *Varro* etiam apud *A. Gellium lib. 3. cap. 10.* in fine ait, quod quibus inediã mori consilium est, septimo demum die mortem appetunt. Non discrepasse videtur *Galenus Aphor. 15. lib. 1.* Plures concedit dies *Plinius lib. XI. cap. ult.* dicens: *Homini non utique septimo lethalis inedia durasse & ultra undecimum plerosque certum est.* Et meritò quidem id asserit *Plinius*, alioquin

aut

aut de fide relatorum exemplorum §. I. dubitandum foret, aut afferendum, miraculosè omnia, vel certè diaboli fraude contigisse.

Aio itaque, tamen si homo, cuius ventriculus, & intestina reliqua, integra sunt ac sana, & in naturali statu constituta, ultra septimum, aut nonum, aut summum undecimum diem naturaliter abstinentiam ab omni alimento extrinsecus assumpto prorogare sine vitæ jactura non queat; potest tamen accedentibus certis causis non solum ad dictum, sed ad longius etiam tempus id facere. Nec puto hoc negare Hippocratem, Galenum, Varronem, & alios, qui solum tunc negant, ultra præscriptum à se terminum vitam sine alimento prorogari posse, quando omnia hominis interiora manent in naturali statu, nec accedit causa aliqua extrinseca alimentum subministrans.

Causæ porro ob quas inedia diuturna prorogari potest, sunt quæ vel tollunt appetitum, vel diminuunt eundem. Tollitur appetitus, quando venæ mesaraicæ chylum non attrahunt, & è ventriculo quasi exsugunt; diminuitur, quando illa suctio in orificio ventriculi non percipitur. Non attrahitur chylus, vel ob venarum obstructionem, vel intemperiem calidam, vel non evacuationem alimenti propter copiam; vel orificii ventriculi à pituitosis humoribus obsessionem. Non percipitur suctio in ventriculi orificio, vel ob influxus spirituum animalium inhibitionem, languoremve illorum, vel facultatis distractionem, vel ventriculi intemperiem æ stuporem. Sed quòd hanc appetitus sublationem aut diminutionem mors non sequatur, aliam adhuc causam subesse necesse est. Hanc *Langius* conjicit in nervorum in orificio ventriculi relaxationem; *Quercetanus* loco supra citato in aërem inspiratione attractum, & spirituum pabulum factum; *Sennertus* existimat, mortem non sequi, quia corpora talia sunt penè indissolubilia, nihilque aut parum ex iis exhalatur, quòd humore tenaci, bene concreto & compacto, & actioni caloris nutrimentum depascentis minimè cedente consent, caloremque mitissimum & placidissimum habeant, nec multum alimenti requirant.

Inedia diuturna cur-
tolerari-
queat.

Inediam diuturnam cur-
mors non sequatur.

Ego existimo, & quòd appetitus aut extinguatur, aut diminuat, & quòd mors ad abstinenciam ab extrinsecò nutrimento non sequatur, non unam esse causam, sed variam in variis, prout varia sunt huiusmodi abstinencium temperamenta, & corporum constitutiones. Nam, ut bene advertit *Delrius* lib. 2. Disquisit. Magic. q. 2. 1. quibus ventriculus & jejunum intestinũ humore chyloso vacant, in quem calor naturalis possit agere (dum reliqua omnia sunt sana) in longa inedia concresecunt, atque ita homines moriuntur. At si vel à morbo præcedente, vel alia ex causâ sit in corpore residuus humor phlegmaticus crudus, lentus, atq; viscosus; illo calor naturaliter utitur pro alimento, donec totus absumatur. Idem contingit, si ex summa cerebri humectatione materia quædam subtilis & pituitosa à capite in corpus descendit, atque interea corpori in alimentum cedit: tunc enim quicquid à corpore exspiratur vel diffluit, continuò ab hoc humore in alimentum converso restituitur, nec cibus homini necessarius est, donec hic humor penitus consumatur. Hanc inediæ ac imberbiæ diurnæ causam putat *Delrius* fuisse in illa *Rogerii Bacconi* Anglica puella, & in Gallo Sacerdote, & in puella *Spirensi*. Hoc an ita sit, non ausim affirmare: an ita esse possit, dubium non videtur esse ullum, quoniam & animalia quædam totam hyemem sine cibo extrinsecus assumpto transigunt, solâque pinguedine suâ nutriuntur, cuiusmodi sunt ursus, taxus, glis, & alia. Hæc igitur in unis, alia in aliis fuerit causa, cur ad appetitum prostratum in aliquibus non fuerit secuta mors. Unde mirum non est, quòd aliqui ad pristinum & communem vivendi statum, recuperato appetitu, redierint. Lege *Quercetanus* loco supra cit. De Astomis quid sentiendum, diximus cap. XI.

S. III. Exemplum inediæ diurnæ, diaboli ope procuratæ.

Inedia diurnæ, ope diaboli procuratæ ac toleratæ.

Inediæ hæcenus enumeratæ causam habent, ut opinor, naturalem; quæ sequitur, naturalem quidem & ipsa causam habet, ac dæmonis fraude contigit. Rem gestam narrat *B. Prosper* de dimidi. tempor. cap. 6. *Nostri quoque temporibus* (inquit) *Aspare VI. Cos.*

Cof. Carthagini constituto, hoc signum diabolicum monstrumque, quod illic accidit, quis illius patria civis ignorat? Quadam juven-
cula Araba natione, ancilla DEI habitum gestans, cum in balneo
lavans simulacrum quoddam Veneris impudice aspiceret, & seipsam,
eique se consimilans, domicilium se diabolo praeavit. Statim ille leo,
qui rugiens circuit, quam quarebat, invenit. Meatus igitur
gutturis eius occupans, nullum cibum, nullumque potum traji-
ciens, per septuaginta ferme dies, totidemque noctes, jejunium
sibi diabolus ex capto possessoque vase exhibuit. Hoc monstrum pa-
rentes puella per tot dierum spatia auferri posse sperantes, dum jure
malum ulterius tolerare non possent, simul cum filia sese ingesse-
runt Sacerdoti, qua acta erant, fideliter intimantes. Hoc tantum
puella fatebatur, avem quandam noctis medio apparere, qua sibi
ore nescio quid infunderet. Stupor tunc inerat cunctis, videre
puellam nullis indicibus diuturni jejunii scdatam, nullo pallore, seu
tabe, vel debilitate confectam, quin potius robustam succo visce-
rum, moleque membrorum. Cumque incredibilia viderentur, qua
dicebantur, habito consilio, in Monasterio puellarum, in quo Reliquia
Sancti Stephani sita sunt, Sacerdos puellam simul & Praeposito com-
mendavit. Illic primo tantum die apparuisse illam avem ass-ruit,
sibi que increpasse, quod neque fame, neque siti compulsam, illum appetere
locum, quod sibi accedere non liceret. Per duas sane hebdomadas
nihil cibi vel poculi sumens, in Monasterio mansit. Accidit autem
ut quintusdecimus Dominicus illucesceret dies. Ascendente nobiscum
Sacerdote ut matutinum illic sacrificium solito offerretur, puellam
Praepositus ad altare perduxit, eo incessu & habitu, quo solent rubo-
re perfusa ex epulis poculisque mulieres advenire. Sed ut se illa pro-
stravit altari, clamore fletus sui cunctis adstantibus gemitus lachry-
masque induxit, quibus tantum malum auferendum plebs Dominum
exorabat; erat enim jam indecens murmur in populo. Peracto itaque
sacrificio, cum eadem inter ceteras brevem particulam corporis
Domini tinctam a Sacerdote perciperet, semihora mandens transire
non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apostolus: Quae conso-
nantia Christi ad Belial? & iterum: Non potestis calicem Do-
mini bibere, & calicem demoniorum; non potestis mensa Domini
parti-

participare, & mensa demoniorum. Manu igitur faciem eius sustentante Sacerdote, ne Sanctum projiceret; à quodam Diacono suggestum est, ut Calicem salutarem gutturi eius Pontifex applicaret. Quod ut factum est, statim ut locum illum, quem diabolus obsederat, Salvatoris imperio reliquit, Sacramentum, quod ore gestabat, cum laude Redemptoris transglutisse puella clamavit. Hinc letitia, hinc voces in gloriam Dei, quod post octoginta & duos dies, diabolo expulso, puella de potestate fuerit eruta inimici. Hæc B. Prosper.

Ex quibus patet, posse dæmonem naturalibus remediis applicatis causare tolerantiam diurnæ inediæ, idque vel modis à nobis in præcedenti §. insinuat, vel aliis nobis occultis: multa enim sunt quæ famem sedant multo etiam tempore, ut vidimus lib. 1. cap. 30. multa quæ appetitum tollunt, multa quæ quantumvis modicâ quantitate applicata, etiam fortassis per odoratum, nutriunt. Quæ omnia cum sciat diabolus, & occultissime applicare queat; verum erit quod diximus, & cap. cit. lib. 1. probavimus.

C A P U T XV.

De Longævis, & longævitatibus causa.

Vitam hominum ante diluvium longissimam fuisse, adeò ut nongentesimum annum multi fuerint supergressi, constat ex Libro Genesis. Post diluvium semper magis ac magis diminuta fuit, adeo ut Regii Prophetæ Davidis tempore homines communiter vix septuagesimum aut octuagesimum annum prætergrederentur. Qui vitæ terminus usque ad nostra etiam tempora communiter, & plerisque regionibus perdurat. Nihilominus in aliquibus regionibus homines diutiùs ut plurimum vivere, quàm in aliis, & in omnibus ferè regionibus paucos aliquos inter multos vitæ longævitate excellere fuisse solitos, constat ex sacris æquè ac profanis historiis. Ex multis paucas attingam.

§. I. Exempla antiqua longævorum.

Plinius lib. 7. cap. 2. refert ex Ifigono, *Cyrnos* Indorum genus annis centenis quadragenis vivere. Item *Æthiopus macrobios*, & *Seras*, existimat, & qui *Arbon montem incolunt*. Ibidem ex *Onesicrito* refert, quibus in locis *India umbra non sint*, corpora hominum cubitorum quinum & binorum palmorum existere, & vivere annos centum triginta, nec senescere, sed ut medio ævo mori. *Crates Pergamenus* Indos, qui centenos annos excedant, *Gymnetas* appellat; non pauci *Macrobios*. *Ctesias* gentem ex his, quæ appellantur *Pandora*, in convallibus sitam, annos ducentos vivere, in juvena candido capillo, qui in senectute nigrescat. Et paulò post: *Artemidorus*, in *Taprobana insula longissimam vitam sine ullo corporis languore traduci*.

Longævorum exempla antiqua.

Idem *Plinius* eodem lib. 7. cap. 48. hæc longævitatibus ex diversis Auctoribus enarrat exempla. *Anacreon Poëta Arganthemio Tartessorum regi centum quinquaginta tribuit annos*; *Cyrus Cypriorum decem annos amplius*, *Ægimio ducentos*. *Theopompus Epimenidi Gnossio centum quinquaginta septem*. *Hellanicus quosdam in Ætolia Epiorum gentis ducentos explere*. Cui ad stipulatur *Damastes*, memorans *Pictoreum ex iis præcipuum corpore viribusque, & trecentos vixisse*. *Ephorus Arcadum reges trecentis annis*. *Alexander Cornelius*, *Dandonem quendam in Illyrico quingentis vixisse*. *Xenophon in Periplo, maritimum regem sexcentis, filium eius octingentis*. Hanc eandem historiam referens *Valerius Maximus* lib. 8. cap. de Senect. citansq; *Xenophontem*, nõ in *Periplo*, sed *περι γῆρας*, hoc est, de senectute, *Latinorum regem legisse videtur*, non ut hîc, *maritimum*. In hoc tamen à vulgata *Plinii* lectione discrepat, quòd *Latinorum regi octingentos annos*, filio autem eius dederit sexcentos. Notat tamen *Plinius*, hæc omnia in scitiâ temporum accidisse, ut tot anni dicto regi & filio tribuantur, quoniam alii annum unum æstate determinabant, alterum hyeme; alii quadripartitis temporibus, sicut *Arcades*, quorum anni trimestres fuere; quidam *Lunæ senio*, ut *Ægyptii*. Itaq; apud eos aliqui & singula millia annorum vixisse produntur, concludit *Plinius*, qui plura alia dicto capite longævitatibus exempla recitat.

Solinus in Polyhist. cap. 21. ait, in summo vertice montis Atho fuisse oppidum, Acrothon dictum, in quo dimidio longior, quàm aliis terris, incolentium ætas prorogabatur, ideo inde homines ^{μαρποβίης} *Græci nostri appellavere Longævus*. Eadem habet *Pomponius Mela* lib. 2. ex quo *Solinus* hæc mutuatus est. Consentit *Plinius* lib. 4. cap. 10. *Olaus magnus* lib. 4. Histor. cap. 4. loquens de gentibus Septentrionalibus, ait: *Ætas verò hominum ibidem in nationibus frigidis eò pervenit, ut centum sexaginta & amplius annos vivant; etiam in Anglia, & Scotia, ubi quidam Venerandus Episcopus David vixit ultra centum septuaginta annos*. Idem lib. 12. cap. 4. loquens de Islandiæ incolis, ait: *Hi autem Islandenses sani, jucundi, & liberales sunt; diu sine medicina, etiam supra centum annos vivunt*. *Petrus de Natalib.* in Vita S. Severi testatur, eum excessisse longè annos trecentos: agebat enim annum 297. quando factus est Episcopus Tungrensis, seditque annos 76; quare vixit annis 373. Huius exempli meminit *Baronius* in Martyrologio ad 13. Maij, sed putat rem portentosa.

§. II. Exempla recentia longævorum.

Longævorum exemplum recentia.

Quidam è Gangaridum gente (hodie Bengala dicitur, in Orientali India) Indiarum Prætorem Nunnium Acunnam adiit, & senectutis suæ subsidium petiit. Natus erat annos trecentos triginta quinque, & filium habebat nonagenarium. Aliquoties illi deciderant dentes, aliis continuò subnascentibus. Barba ubi sæpius incanuisset, in atrum denuo colorem, idque paulatim, semetipsa vertebat. Ante centissimum tunc annum idola coluerat; inde æquè miserabili errore ad nefariam Mahometis transierat sectam. Is propter miraculi novitatem Regis Cambayæ stipendiis ali consueverat; & tunc, ut aiebam, idem subsidium vitæ ac senectutis suæ à Nunnio petiit, & non gravatè obtinuit. Ita *Majolus* in Colloq. 4. & *Nieremberg.* lib. 8. Histor. Natur. cap. 8. ex *Maffei* Hist. Indiæ lib. 11. & *Ferdinandus Casteneda* lib. 8. Addit *Nierembergius* loc. cit. in montanis Jucuran longævitatem esse valde communem; nec mirum, ibi repertum Joannem Na centum. & quadraginta annorum. Inventum quoque, qui trecentessimum usque vixerat.

In Brasilia in terra Verzino vivere homines annis 140. comperit *Antonius Pigafetta*. Passim & vulgò in Arabia Felici vivere 120. annis, scripsit *Ludov. Barthema* lib. 2. cap. 9. Venetus nauta apud *Ramusium* to. 1. testatur, in portu Mudefuraba non procul à Diu, repertum hominem annorum trecentorum. In India ulteriori inter Brachmanes repertum quendam hominem annorum trecentorum, testatur *Nicolaus de Comit*. Nauclerum centum annorum se Stockholmiae vidisse, scribit *Lev. Lemnius* lib. 4. cap. 24. Occult. qui triginta annorum in matrimonium adsciverat sponfam, aliquot post liberorum parentem. Laurentius Hethlandus apud *Buchananum* centum quadraginta annos natus, sævissimâ hyeme piscatum prodibat. Emanuel Demetrius, obscuro loco natus, centum & tres vixit annos; uxor illius nonaginta novem; septuaginta explevere in matrimonio; alter alteri tres supervixit horas; Delphis ambo simul anno 1603. sepulti. ita *Thuanus* lib. 134. Audivisse & legisse me memini, cum non ante multos annos Proepiscopus Bambergensis Dioecesin visitaret, reperisse viros quàm plurimos, qui centesimum vivendo transgressi fuerant annum. Est in hac urbe vir prope centenarius, adeo adhuc vegetus, ut sæpe tabellarii officio fungens per patriam discurrat. Alios non paucos novi ego ipse in Sicilia, Italia, & Germania nostra, qui centum ferè annorum senectam transigebant felicem ac vegetam. *Guilielmus Piso* lib. 1. Histor. Natur. & Medicæ testatur, Americanos, de quibus illo loco agit, maturè pubescere, senescere tardè, idque sine canitie aut calvitio. *Quò fit, quòd longè ultra centesimum atatis annum, viridi senectâ, fruuntur totumque adeo territorium Macrobiium dici mereatur.*

§. III. Causæ longævitatís.

DE vita longa librum scripsit *Marsilius Ficinus*, aliique multi eandem versarunt materiam. Aiunt omnes, & verè, probam temperiem, compagem corporis firmam, coeli clementiam, soli ac regionis bonitatem, victus cautam rationem, rerum utilium observationem in cultu corporis, voluptatum detestationem

tionem ac fugam, non modò productionem, sed & beatiorẽ vitam efficere: his verò contraria vitam decurtare. Præcipuè tamen ad vitam prorogandam conducit regionis temperies, & salubritas aëris. Hinc in Taprobana insula, & in Arabia Felice, aliisque locis, ut in præcedentibus historiis vidimus, tam sanam ac longam vitam ducunt incolæ.

Sæpetamen non victus ratio, non rerum utilium observatio, aliaque similia, vitam prorogant, sed ad ciborum ac laborum duritiem ab infantia assuetudo, omnisq; mollitiei contemptus. Hinc passim in Germania nostra homines agrestes, & qui vitam in sylvis ferè inter durissimos labores traducunt, vixque pane & aquâ ventrem explent, longam & à morbis liberam vivunt vitam. In Brasilia quoque, teste *Gulielmo Pifone* loc. cit. cum advenarum proles crebris morbis infestentur, multique succumbant, Brasilianorum liberi vivacissimi sunt; quòd illi victus ac vestitus accuratam, hi nullam habeant rationem. Hinc Brasilorum matres *vident ineptam nostratum & vestiendis & educandis parvulis industriam, quâ per spirationem impediri, & catharros multos generari aiunt. Nulli inter illos strabones, lusciosi, claudi, gibbovè deformati inveniuntur; cum tamen infantes nunquam aut linteis involvantur, aut involuti fasciis Europæorum more ligentur. Frigidâ frequenter lavantur. Idem provecioribus usitatissimum est, cum ob innatam genti munditiem, tum ad firmandam & tuendam corporis sanitatem.*

C A P U T XVI.

De senibus repuerascentibus, & juvenibus maturè canescentibus.

Naturæ miracula si ingenio nostro examinentur, incredibilia videntur, ac sæpe sapius fidem non inveniunt nisi apud oculos & auritos. Inter ea sunt, quæ de repuerascentibus senibus, & maturè canescentibus juvenibus circumferuntur; quæ nisi probati &

ti & oculati scriberent testes, fidem excedere videri possent. Utro-
rumque exempla affero.

§. I. De senibus repuerascentibus.

IN 4. par. Magiæ nostræ; lib. 5. Syntagm. 3. cap. 1. quæstionem Senes re-
puerascen-
tes. proposuimus, an dæmon possit seni reddere juventam. Eandem
breviter exagitavimus supra lib. 1. cap. 29. Inter argumenta affir-
mativæ sententiæ, sequentia adduximus exempla.

Torquemada Dial. 11. Horti Floridi, narrat, fuisse anno 1531
Tarenti in Italia centenarium senem capularem, qui pilis, cute,
unguibus, situ atque squalore ætatis decidentibus, & in melioris
ætatis omnibus mutatis, de sene juvenis prodierit, & quinquaginta
post annis supervixerit. In Castella quoque Rivia (in Rioja
Castillæ, ait *Nierembergius* lib. 8. Histor. Natur. cap. 9. ubi eas-
dem historias recitat) alteri cuidam seni similis fors contigit, idque
vulgi famâ notum fuit, & ab Ammiralio Castellæ sedulò exploratum.
Valesius Tarentasius scribit, se vivo Monuiedri (oppidum
est Valentini regni, olim Saguntus dictum) fuisse Monialium
Abbatissam vetulam, cui subito menstrui fluores renovati, den-
tes renati, comæ denigratæ, rugæ & fulci cutis adæquati, mammae
pendulæ atque pannosæ ad instar virgunculæ fororiarint, sic de-
nique se vultu, facie, totoque corporis habitu juvenulam exhibu-
erit, ut rei novitate perculsa, præ verecundia se cunctorum
oculis subtrahere fuerit conata. Indo illi seni, de quo præceden-
ti capite mentionem ex Maffeo fecimus, ter juventæ flos exaruis-
se, ter refluuisse dicitur. *Petrus Martyr* apud Nierembergium
loc. cit. scribit, Indum senem cuiusdam fontis lotionem & potionem
omnino adolevisse repetitâ juventute. Vidi ipse oculis meis Pa-
normi in Sicilia virum, qui cum diu barbam & capillos canitie
venerandos antea circumtulisset, nigro erat capillo ac barbâ, nec
quadragenario major videbatur. Idem, aliique, quos novêre fi-
de dignissimi, qui id sanctè mihi asseruere, perspicilla, quibus ob-
visus debilitatem usi antea fuerant, deposuerunt, visu renovato.
Paucas ante septimanas Serenissimus Dux Megapolitanus Chri-
stianus, in arce nostra Herbipolensi monstravit mihi historiam

Gallico metro conscriptam, sibiq; recentissimè è Gallia missam, de vetula quadam paulò antè ad juventutis florem redeunte.

§. II. De juvenibus maturè canescentibus.

Juvenes
inaturè
canescen-
tes.

Solinus in Polyhist. cap. 25. scribit. Albanorum Asiæ populorum infantes albo crine nasci, ideoque Albanos dici. De Pandoris vidimus cap. præcedenti ex *Plinio* lib. 7. cap. 2. eos esse in juventute canos, nigrescere in senectute. Vidi ego, unà cum P. Athanasio Kircherò, Romæ in Nosocomio infantulam canis capillis natam. Causam tribuit P. Kircherus in Arte Magnetica matris imaginationi, quæ vel maritum, vel adulterum senem ac canum vehementius sibi impresserat.

Didacus Oforius Hispali, à Rege Catholico in carcerem conjici jussus, cùm adhuc admodum esset juvenis, unicâ tantùm carcerationis nocte, præ nimia animi tristitia, cogitationibus mentem agitantibus, totus incanuit, velut senio confectus. Id tradit *Petrus Hispal.* in Sylv. par. 2. cap. 7. Idem contigit nostris ferè temporibus, sub Francisco Gonzaga Mantuæ Principe. Is, teste *Scaligero* Exercit. 312. in Cardan. affinem suum, suspectum conjurationis, cùm in turri portæ Cæsareæ ad quæstionem aut supplicium servari jussisset, nuntiatum est manè eorum repentè canum factum. Quod quasi prodigium flexit Principis animum, qui ei propterea & veniæ & vitæ fecit gratiam. Quidam è naufragio erepti præter spem, in momento quasi cani facti sunt, teste *Johanne Sperlings* in Anthropologia physica lib. 2. cap. 14. q. 4. Vir etiam Generosus, teste *Lemnio* apud eundem, & *Schenckio* lib. 1. Observat. 1. qui in aula Cæsaris Virginem, quam adamârat, defloravit, & in carcerem conjectus fuit, capite postridie plectendus, tanto animi correptus fuit angore, ut eâ nocte, conceptâ formidine mortis, paucarum horarum spatio facies effecta fuerit squalida, color cadaverosus, canities indecora, barba fœdâ illuvie deformata. Hinc sequenti die coram tribunali constitutus, à nemine agnatorum, & nè à Cæsare quidem ipso, agnosci potuit. Qua miserabili viri sorte Cæsar commotus, cùm prius explorare jussisset, an canities illa esset adulterina, &

barba

barba aliquo liquore oblita, & nullam imposturam deprehendisset, vindictam mutavit in commiserationem. Ex *Suetonio* in Nerone & Galba habemus, cum Sergius Galba à Nerone ad Hispaniæ sedandos motus missus esset, ac ingressus Provinciam sacrificaret intra ædem publicam, puero è ministris acerram tenenti capillum repentè toto capite incanuisse.

Extraordinario quidem, naturali tamen modo recensita contigère canitiei exempla; quæ sequuntur, prodigiosa sunt. Scribit *Theodoretus* in Philotheo, cum Jacobus Nisibenus Episcopus descenderet in Persidem, juxta fontem quasdam puellas, abjectâ verecundiâ detecto capite, contractisque vestibus, impudentibus oculis Sanctum Virum spectasse? hanc rem virum DEI ægrè tulisse, volentemque divinam virtutem ad tempus manifestam facere, fonti maledixisse, & confestim aquarum cursum exaruisse; maledixisse quoque puellis, & impudentem earum juventutem immaturâ canitie punivisse. Nam cum statim res verbum subsecuta esset, capillorum nigredo in candorem mutata est, ita ut puellæ novis arborum plantis similes evaderent, quas verno tempore autumnalibus foliis languere videmus. *Albertus Kranzius* lib. 9. Metropol. cap. 47. & alii referunt, cum *Vipertus Juvenis* in Ravenburgensis Ecclesiæ Episcopus fuisset electus, Romamque profectus dispensationis causâ super ætate, à Pontifice contemptus esset; nocte sequenti totum incanuisse. Quo viso miraculo, Pontifex confirmavit hominem simul, & dispensavit, additâ etiam consecratione.

Ad causam canitiei acceleratæ quod attinet, non videtur esse eadem quæ ordinariæ canitiei. Universim loquendo aiunt Medici, capillorum canitiam ex frigiditate humoris alimentalis produci, quia frigiditas albedinem generat. In senectute igitur ob humoris frigidi abundantiam, crines albescunt. Alii (& in idem ferè recidit) ex abundantia pituitæ seu phlegmatis oriri dicunt. Hinc senes canescere putant, quia abundant maxime pituitâ. Verùm si pituita canos facit, cur quidam juvenes magis pituitosi, quam senes nonnulli, non æquè

Canescen-
tes puellæ
in vindi-
ctam mi-
raculosè.

Juvenis
miraculo-
sè cane-
scens.

Canitiei
acceleratæ
causa.

æquè ac hi canescunt? cur sanguinei & cholericus veneranda or-
nantur canitie? cur aliqui, qui minimè pituitosi sunt, unicâ nocte
canescunt? cur aliqui infantes cani nascuntur, alii minimè, cum
æquè omnes videantur esse pituitosi? Alii itaque probabilius di-
cunt, causam canitiei universim esse cuiuslibet sanguinis, sive me-
lancholicus sit, sive cholericus, sive phlegmaticus, vitiationem.
Juxta hanc igitur sententiam aio, plerumque acceleratam & subi-
tò ortam canitiem oriri ex sanguinis vitio; quod non tantùm ex
senio contingit, sed vel maximè ex metu & tristitia, aliavè magnâ
animi perturbatione. Infantis tamen Romanæ canities proba-
biliter orta fuit ex causa suprâ insinuata: Albanorum verò infan-
tium vel ex eadem, vel virtute aliqua peculiari semini parentum
inditâ, proveniente ex loci & alimentorum constitutione.

C A P U T XVII.

De mutantibus, vel dissimulantibus sexum.

§. I. De mutantibus sexum.

Sexum
mutantiũ
exempla,

DE sexus mutatione egimus fusè lib. I. cap. 3. eamque fieri so-
litam non rarò; multis exemplis antiquis ac novis confir-
mavimus; modumque, quo ea mutatio fiat, explicavimus. Exem-
plis ibi relatis addo nunc sequentia. *Ambrosius Pareus* lib. 2. Chi-
rurg. cap. 5. ait, Anno 1560. quendam ad annum usque decimum
quintum ætatis habitum fuisse pro fœmina, & cum luderet cum
aliis ancillis, virilia ad illum usque diem implicata erupisse. Hoc
cum parentes intellexissent, facultate Ecclesiasticâ interveniente,
nomine mutato, Joannem pro Joanna deinceps appellasse. *Mon-
tius* lib. 1. Theor. cap. 6. refert, se intellexisse à Serenissima Eleo-
nora, Caroli V. Imperatoris germana, quandam ancillam in ma-
rem mutatam fuisse. Sed benè advertit, quòd in his aliisque ex-
emplis non fuerit mutatus sexus, sed detectus qui antea latuerat.
In quo nobiscum sentit. Lege etiam *Majolum* Colloq. 3.

§. II. De dissimulantibus sexum.

Non desunt exempla mulierum virilem sexum certa de causa dissimulantium; quæ fortassis causam dederunt credendi nonnullis, viros fuisse revera in foeminas mutatos, dum post mortem compertum fuit, foeminas esse, quæ antè viri putabantur. Legitur enim apud *Lipomannum* tom. 2. ex *Metaphrasæ* 8. Octob. Pelagiam Antiochenam per plures annos usque ad obitum latuisse inter Monachos sub Pelagii nomine, & sanctissimè vixisse, monachali habitu, donec post mortem sexus fuit detectus. Idem fecit Eugenia Philippi Comitæ filia: hæc enim, ut commodius Christo ferviret, virum mentita, & monasticam inter viros vitam agens, etiam Abbatis officio defungi Alexandria meruit, ut scribit *Marculus* lib. 4. Euphrosyne quoque eadem in urbe, contemptis nuptiis, sub Smaragdi nomine, latens inter Monachos annis octo supratriginta, vitam sanctissimam vixit, ut *Metaphrasæ* scribit 2. Septembris. Sed & Marina virgo fuit in Achaia, virili habitu Monachum repræsentans, quæ accusata, quòd mulierem prægnantem reddidisset, patienter accusationem tulit, partumque accusatricis diligenter educavit, omnemque ab Abbate impostam peragere pœnitentiam potius, quàm se esse foeminam aperire voluit: sed post obitum cognita, unicum & inauditum inter Monachos conversationis reliquit exemplum, ut narrat *Lipomannus* tom. 6. ad diem 17. Julii, in Præfatione ad Vitam alterius Sanctæ Marinae. Theodora quoque Alexandrina idem contigit, ut admissa inter Monachos, etiam criminis damnaretur, partumque educaret potius, quàm sexum suum detegeret, ut habet *Metaphrasæ* die 11. Septemb.

Sexum dis-
simulan-
tium ex-
empla.

Pulcherrimum est, quod de Sancta Apollinari Syncretica seu Patricia narrat *Matthæus Raderus* in Viridario Sanctorum ex Menæis Græcorum collecto. Hæc Anthemii, viri dignitate præstantissimi filia, licet formæ venustate, animique solertiâ facile cæteras omnes antestaret, à teneris tamen unguiculis virginitatis cultrix, diurnis DEUM nocturnisque precibus fatigabat, ut in perpetuo virginitatis flore tuendo se computem redderet. Enixè etiam

à parentibus copiam adeundi Hierosolymam flagitavit. Quam cum impetrasset, magno servorum ancillarumque comitatu, multoque auro & argento ac pretiosâ veste acceptis profecta, loca sancta frequentavit, sanctaque Christi vestigia venerata, opes omnes in egentes distribuit, vernasque manumisit, seniore uno cum eunucho relicto, & Alexandriam se contulit; ubi in loco campestri sese nonnihil abitinere recreavit. Hic comitibus somno oppressis, illa vicinam ingressâ sylvam omnes humanas curas abiecit. Post multum deinde temporis virili cultu sumpto, & Dorothei nomine adscito, Scetanam solitudinem sanctis frequentatam Patribus adiit, seseque pro eunucho gessit: cui Macarius domicilium adsignavit, in quo diu noctuque precibus vacavit. Habebat Anthemius alteram quoque filiam, à spiritu maligno obsessam; quam ad sanctos viros curandam in Scetam misit. Hanc Patres ad Dorotheum adducunt; qui paucos intra dies illam sanavit, & ad patrem remisit. Sed cum post aliquot dies uterum gestare fuisset deprehensa; pater suspicatus eam à Dorotheo devirginatam, expeditos mittit cursores, qui Dorotheum sibi sistant. Venit; per nota quædam signa, quæ sit, patri aperit; revertitur in solitudinem, tandemque post mortem fœmina deprehenditur, summâ omnium admiratione.

Hæc Græcarum Heroinarum sunt exempla: nunc Latinorum quoque unum aut alterum attexamus. *Gregorius Turon. de Gloria Confess. cap. 16. de Poppula hæc narrat. Fuit & beata Poppula valde religiosa. Quæ cum sæpius à parentibus flagitaret, se in Monasterio locari puellarum, eo quod in domo parentum curis sæculi impediendis DEO servire non posset, & illi pro amore nolent eam à se separari; toto die comam capitis sui, in dutoque virili habitu Turonicam diæcesin adiens, in congregationem se contulit Monachorum, ibique in jejunijs & orationibus degens, virtutibus multis emicuit. Erat enim tanquam vir inter viros, nec ulli erat cognitus sexus eius, atque adeo etiam renuens in Abbatem electa est. Triginta autem annos in Monasterio fuit, à nemine agnita. Ante autem tertium diem, quàm ab hoc Mundo migraret, id Monachis patefecit; & sic defuncta, à mulieribus abluta, sepulta*

sepulta est, miraculis ad tumulum eius deinceps coruscantibus.
Hæc Gregorius.

Mirabilis est historia Hildegundis, quæ inter Monachos in monasterio Schonaviensi habitans Josephi nomen assumpsit; cuius acta *Casarius* primùm, deinde *Raderus* ex Manuscripto Codice Velferiano enarrant, conscripta ab Auctore eidem Hildegundi Synchrono, & eodem cum ipso loco ac cœnobio vivente. Historiam, quia longior est, omitto: qui volet; alterutrum audeat Auctorem.

Ex his patet, quanquam Sacræ literæ, *Deuteron. 22.* & eius loci Interpretes Tertullianus, Cyprianus, & alii, rem DEO in-vivam & abominandam dicant esse, si vir foeminam, aut foemina virum induat; si tamen id pio fine periculo pudoris & innoxie vitæ fiat, minimè reprehendendum esse.

C A P U T XVIII.

*An unquam mulier aliqua virum simulans,
fuerit summus in Romana Ecclesia
Pontifex.*

DEcantatissimum est hoc tempore, & multorum Novatorum scriptis & ore contra Catholicos vulgatum, fuisse olim circa Annum Christi octingentesimum & quinquagesimum tertium, foeminam, quæ ob doctrinam & vitæ simulatam probitatem eò usq; inter omnes Romanæ Ecclesiæ Cardinales ac Clericos excelsuerit, ut post Papæ Leonis IV. obitum, unanimi consensu electa fuerit in summum Pontificem, rexerit Ecclesiam annis duobus & mensibus aliquot, tandemque sub finem Pontificatus in publica aliqua processione pepererit in platea. Quæ res si vera est, ingens sanè dedecus affert toti Romanæ atque Catholicæ Ecclesiæ; nec parùm labefactat Catholicorum doctrinam, è sacris Litteris haustam, de Spiritu Sancti in Christi Vicario, & Petri successore

Joannæ
Papissæ
fabula ex-
aminatur.

eligendo assistentia. Et tamen si vehementer cupiam, rem totam ex fundamentis discutere, ac post tot & tam insignes Scriptores, qui eam discussierunt, meum quoque interponere iudicium; quia tamen hic locus ad id faciendum minimè opportunus videtur, ad alium differam locum. Tantùm igitur partis utriusque fundamenta sincerè ac integrè proponam, ac prudentis Lectoris iudicio rem decidendam relinquam. Incipio ab iis qui factum adstruunt, Catholicis & A Catholicis, antiquis & recentibus.

§. I. Auctores qui vel affirmant, vel affirmare dicuntur, mulierem fuisse aliquando Papam.

Joannam
quandam
fuisse Pa-
pam, mul-
ti affir-
mant.

PRImus omnium, qui foeminam aliquando Papam fuisse, scriptis consignasse dicitur, fuit *Marianus Scotus* Monachus Fuldensis, qui in Chronico suo lib. 3. Ætat. 6. Anno Christi 853. & 854. Lotharii verò Imperatoris anno 13. & 14. Editionis Basileensis per Jacobum Parcum, expensis Joannis Oporini Anno 1559. & Editionis Francofurtensis Anno 1583; ita scribit. *Leo Papa obiit Calendis Augusti. Huc successit Joanna, mulier, annis 2. mensibus 5. diebus 4.* Natus fuit hic Auctor anno Christi 1028. factus Monachus anno 1053. habitavit primò Fulde, deinde Moguntiae; obiit anno 1086. teste Dodichindo Abbate, qui ad eius Chronicon appendicem addidit. Historiam suam ab Orbe Condito inchoatam, continuavit usque ad annum 1083. Hoc itaque anno, aut non longè antè, scripsit illa de Papa muliere.

Secundus fuisse dicitur *Sigebertus* Monachus Gemlacensis in sua Chronographia, qui ad Annum Christi 854. editionis Francofurtensis citatæ, hæc habet. *Fama est, hunc Joannem feminam fuisse, & uni soli familiari tantùm cognitam, qui eam complexus est, & gravida facta peperit, Papa existens. Quare cum inter Pontifices non numerant quidam; ideo nomini numerum non facit.* Hæc ibi. Quæ tamen verba minimè coherent cum antecedentibus; nullibi enim fecerat Sigebertus mentionem alicuius Joannis, quem verbis illis designaret. Vixit hic Autor tempore Gregorii VII. Pontificis, & obiit tempore Paschalis II. circa annum Christi 1112.

Tertius

Tertius, qui id sine dubio asseruisse dicitur, fuit *Martinus Polonus* in Supputationibus suis, Editionis Basileensis supra citatae, ubi ad annum Christi 855. ita scribit. *Post hunc Leonem, Joannes Anglus, natione Margantinus, sedit annis duobus, mensibus quinq., diebus quatuor. Et cessavit Pontificatus mense uno. Mortuus est Roma. Hic, ut asseritur, sœmina fuit. Et cum in puellari aetate, à quodam suo amasso, in habitu virili, Athenis ducta fuit; in diversis scientiis ita profecit, ut nullus sibi par inveniretur; adeo ut post Romæ triennium legens, magnos Magistros discipulos & auditores haberet. Et cum in urbe vitæ & scientiæ magnæ opiniois esset, in Papam contortiter eligitur. Sed in papatu per suam familiarem impragnatur. Verum tempus partus ignorans, cum de Sancto Petro in Lateranum tenderet, angustiata, inter Coliseum & Sancti Clementis Ecclesiam peperit. Et postea mortua, ibidem (ut dicitur) sepulta fuit. Et propterea quod Dominus Papa eandem viam semper obliquat, creditur omnino à quibusdam, quod ob detestationem facti hoc faciat. Nec ideo ponitur in catalogo Sanctorum Pontificum, tam propter muliebrem sexum, quam propter deformitatem facti.* Hæc ille. Fuit hic Martinus natione Polonus, professione Monachus, dignitate Episcopus, & Pœnitentiarius Innocentii quarti Pontificis. Scripsit Chronicum, in quo breviter res gestas Pontificum & Imperatorum persequitur usque ad sua tempora, id est, usque ad Honorium IV. qui sedere cœpit ad annum Domini 1285. Dicitur fuisse vir simplex, & pro historiis fabellas obtrussisse.

Quartus qui expressè id asserit, est *Baptista Platina* in Historia sua de vitis Pontificum, ubi de Joanne VIII. loquens, ita scribit. *Joannes Anglicus, ex Moguntiaco oriundus, malis artibus (ut aiunt) Pontificatum adeptus est. Mentitus enim sexum, cum sœmina esset, adolescens admodum Athenas cum amatore suo viro docto proficiscitur; ibique præceptores bonarum artium audiendo, tantum profecit, ut Romam veniens, paucos admodum, etiam in sacris Litteris, pares haberet, nedum superiores. Legendo autem & disputando doctè & acutè, tantum benevolentia & auctoritatis sibi comparavit, ut mortuo Leone, in eius locum (ut Martinus ait) omnium consensu*

Pontifex crearetur. Verùm postea à seruo compressa, cum aliquamdiu occultè ventrem tulisset, tandem dum ad Lateranensem basilicam proficisceretur, inter theatrum (quod Colosseum vocant, à Neronis Colosso) & Sanctum Clementem, doloribus circumventa peperit; eoque loci mortua, Pontificatus sui anno secundo, mense uno, diebus quatuor, sine ullo honore sepelitur. Sunt qui ob hac scribant, Pontificem ipsum, quando ad Lateranensem basilicam proficiscitur, detestandi facinoris causâ, & viam illam consultò declinare, & eiusdem vitandi erroris causâ, dum primò in sede Petri collocatur, ad eam rem perforata, genitalia ab ultimo Diacono atrectari. De primo non abnuerim. De secundo ita sentio: sedem illam ob id paratam esse, ut qui in tanto magistratu constituitur, sciat se non DEUM, sed hominem esse, & necessitatibus natura, utpote egerendi, subjectum esse, unde meritò stercorearia sedes vocatur. Hac quæ dixi, vulgò feruntur, incertis tamen & obscuris Auctõribus: quæ ideo ponere breviter & nudè institui, nè obstinatè nimium & pertinaciter omisisse videar, quod ferè omnes affirmant. Erremus etiam nos hac in re cum vulgo, quanquam appareat, ea quæ dixi, ex his esse, quæ fieri posse creduntur. Hactenus Platina, qui fuit patriâ Cremonensis, vixit tempore Sixti Papæ quarti, cui dedicavit librum de Vitis Pontificum Romanorum, & obiit anno Dom. 1481.

Quintus, qui expressè id asserit, est *Auctõr Fasciculi Temporum*, editi Venetiis anno 1490; qui Auctõr ad Annum Christi 864. hæc habet. *Joannes Germanus. Iste Joannes Anglicus cognomine, scilicet natione Moguntinus, circa hæc tempora dicitur fuisse. Et erat femina habitu vestita virili. Sic in divina Scriptura profecerat, ut par ei non inveniretur. Et in Papam eligitur. Sed post imprægnata, cum publicè in processione pergeret, peperit, & moritur. Et hic sextus videtur fuisse Papa, qui nomen sanctitatis sine re habuit usque hæc, & similiter sicut alij à DEO plagatus fuit: nec ponitur in catalogo Pontificum. Nugantur aliqui, ea de causa nullum Almanum in Papam eligi; quod falsum esse constat. Hæc ibi. In alia editione antiquiore inter annum 1470. & 1486. facta, paulò aliter res describitur in hunc modum. *Joannes Papa mulier, dictus Anglicus, natione Moguntinus, circa hæc tempora dicitur fuisse.**

Mulier fuit amicta habitu virili. Studiis se contulit, & in tantum profecit in Sacra Scriptura, quod par ei non inveniretur. Quare in Papam eligitur. Sed post imprægnata, cum publicè in processione pergeret, peperit, & moritur. Et hic sextus videtur fuisse Papa, qui Sanctitatis nomen sine veritate habuit usque huc. Nec etiam in catalogo Pontificum ponitur. Fasciculus temporum, de quo hic, est Chronologia ab initio Mundi usque ad annum 1484. Auctor eius dicitur esse Wernerus Westphalus, teste Bellarmino lib. de Scripturis Eccles. ab anno Dom. 1400. ad 1500.

Sextus est Jacobus Philippus Bergomensis, Ordinis Sancti Augustini, qui vixit anno Domini 1494. & scripsit Historiam ab initio Mundi usque ad annum Dom. 1436. libris quindecim, vocavitque Supplementum Chronicorum. Hic igitur Auctor ad annum Christi 853. hæc habet. *Joannes VII. Papa, natione Anglicus, post Leonem Pontificem Pontifex factus, sedit annis 2. & mensibus 5. Hunc tradunt fuisse feminam, quod adolescens admodum ex Anglia Athenas cum quodam doctissimo amasio suo profecta, ibidem bonarum artium preceptores audiendo tantum profecit, ut Romam veniens paucos admodum, etiam in sacris literis, haberet pares. Ea quippe legendo, disputando, docendo, orando, tantam benevolentiam & gratiam sibi comparavit, ut mortuo Leone prædicto Pontifice, in eiusdem locum, ut multi affirmant, omnium consensu Pontifex crearetur. Verum postea à familiari compressa gravidatur; Papa existens peperit. Nam ex Vaticano ad Lateranensem basilicam aliquando ad litanias profecta, inter Coliseum & Sanctum Clementem, præter spem doloribus circumventa, sine obstetrice aliqua publicè peperit; & eo loci ab omnibus mortua ibidem sine ullo honore cum sætu misera sepulta est. Ad cuius detestandam spurcitiem, & nominis continuandam memoriam, in hodiernum usque summi Pontifices rogationum cum populo & Clero sacrum agentes, cum locum partus medio eius in itinere positum abominentur, eo omisso declinant ad diverticula vicosaque, & sic loco detestabili postergato, reintrantes iter perficiunt, quod cæperunt. Et ad evitandos similes errores statutum fuit, nè quis de cætero in Beati Petri collocaretur sede, priusquam per perforatam sedem futuri Pontificis genitalia ab ultimo Diacono Cardinale atrectarentur.*

Septi-

Septimus est *Auctor Compilationis Chronologica* ab initio Mundi usque ad annum Christi 1474; qui post annum Domini 800. Sergio Pontifici subijcit Papissam, his verbis: *Fuit & alius pseudopapa, cuius nomen & anni ignorantur. Nam mulier erat, ut faterentur Romani, & elegantis forma, magna scientia, & in hypocrisis magna vita. Hæc sub virili habitu latuit, quousq; in Papam eligitur. Et hæc in papatu concepit; & cum esset gravida, demon in Consistorio publicè coram omnibus prodit factum, clamans ad Papam hunc versum:*

Papa pater patrum papisse pandit opartum.

§. II. Aliorum Auctorum nomina & loca indicantur, qui eadem de re scribunt.

Joannam
quandam
fuisse Pa-
pam, qui-
nam
alii affir-
ment.

PRÆTER Auctores hætenus relatos, multi alii ex antiquioribus, & innumerabiles penè ex recentioribus, Catholici æquè ac A-catholici, idem expressissimis verbis asserunt; quorum verba si adducere vellem, in immensum hoc Caput excreferet. Solùm ergo *Centuriatorum Magdeburgensium* verba adscribam, reliquorum verò nonnullorum nomina cum libro aut loco, in quo de illa retractant, referam.

Centuriatores ergo *Centur. 9. cap. 10. col. 300.* loquentes de Joanne VIII. ita scribunt. *Sacrificus quidam Anglicus, uxorem seu scortum gravidum secum duxit Moguntiam. Cùm autem isthicesset, venit dies partus eius, & peperit filiam, cui nomen Gilberta inditum est. Contigit autem illi ingenium amplius, quàm pro muliebri natura. Quare in ipsa ætate adolescentia apud aliquem hominem eruditum educata, literas didicit, ac in cænobium Fuldense, sexum mentita, à Monacho quodam eius rei non ignaro introducta est. Ubi cùm inter amplexus eius habitu monastico non diu latere posse videbatur, peregrinationem ille Athenas discendi gratiâ instituit, ac Gilbertam quasi juvenem secum abduxit. Ibi autem inter homines doctos versata, operam litteris egregiam navavit, ac latine & græcè didicit, ac disputandi solertiam sibi comparavit. Mortuo isthisc suo amatore seu marito, Romam abiit; ac pro homine Anglo suscepta, in scholis seu cænobiis docere cœpit; ac sua*

eruditione, & disputandi promptitudine, in magnam auctoritatem & existimationem venit, adeoque sibi hominum favorem conciliavit, ut Leoni, communi Cleri & plebis suffragio, ac Imperatorum consensu Pontifex crearetur, & Joannes septimus (ut Sabellicus vult, aut octavus, ut Platina) vocatus sit, Anno Domini 853. juxta Martinum, aut 854. juxta Sigebertum. De necromantia scripsit librum unum. Balauus Centuria 13. cap. 10. In officio aliorum Pontificum more contulit sacros ordines, presbyteros & diaconos ordinavit, episcopos consecravit, abbates constituit, missas celebravit, & altaria & templa consecravit, sacramenta administravit. Regna huius Mundi, & gloriam eius usurpavit; nam pedes suos alijs exosculandos praeiit. Lothario in Prumiense caenobium recondito, Ludovico filio eius regni sceptrum & coronam solemniter contulit. In quo reipsa impletum est, quod Apocal. 17. scribitur de regibus meretricem Babylonicam adoraturis, & potestatem ab ea accepturis. Chronicon Saxonia Anno Domini 856. Ab Ethelwolpho Anglorum rege tributum, ac munera alia accepit. Romana Ecclesia privilegia non nisi centum annorum praescriptione tolli posse decrevit, ut aliqui scribunt. Libidines sub sanctitatis & castitatis velamento horrendas exercuit, quas DEUS mirabili modo patefecit, ut eius, & aliorum Pontificum, quorum viva imago in hac meretrice expressa fuit, turpitudine omnium piorum oculis esset exposita. Nam libidini tam diu indulgit, donec à Cardinale domestico, qui solus scribitur cum ea rem habuisse (sed quis facile credat, illam procacem pellicem uno contentam fuisse?) impragnata, uterum quidem occultavit, sed DEI iudicio, & singulari providentiâ, cum ex Vaticano in processione solemniter Lateranensem basilicam inviseret, inter Neronis Colosseum & Clementis fanum, abortis repente partus doloribus, enixa est, & eo loci defuncta, cum annis duobus, mensibus quinque, & diebus quatuor, meretrix in sede Petri vicarium Antichristi egisset, anno Domini 857. Sine honore pontificio sepulta est, & ex catalogo nomen eius rejectum, accautum est, nè Pontifex per illam plateam in Lateranensem basilicam eat: & ut in sella Petri sedentis novi Pontificis virilia à Diacono explorentur tactu, & exclamatione, Habet, habet. Qui quidem mos hodie abolitus esse dicitur, quia

non opus eo sit, cum pellices, concubina, & spurij ea de re certissimum dicant testimonium. *Martinus in Chronico, Marianus Scotus, Sigebertus, Ranulphus lib. 5. cap. 32. Balau Centuria 2. cap. 20. & Centuria 13. cap. 10. Volaterranus, Platina, Bergomensis, & alij.* Hæc Centuriatores; qui addunt in fine, marmoream statuam in eo loco, ubi Pontifex hic peperit, erectam fuisse ad rei memoriam; & in libro Pontificali, ac aliis quibusdam omisam esse hanc historiam, propter fœditatem rei.

Aliorum Auctorum, qui à Martini Poloni temporibus ad hæc usque de eadem re scripserunt, sunt sequentia. Nullum seruo aut temporis, aut dignitatis, aut sectæ ordinem, sed prout in calamum incurrunt, enumero. *Bocacius lib. de Fœminis illustr. Balau de Scriptoribus Britann. Anonymus de Joanna octava contra Jesuitas, Jacobus Curio in Chronico, Joannes Marinus de Schifmar. & Concil. Baptista Fulgosus lib. 7. cap. 3. Joannes de Marcoville lib. de Laude Mulier. Joannes Stella lib. de Vitis Roman. Pontif. Osvaldus Crellius in Itinerario Ital. Christianus Massæus in Chron. Achilles Gassarus in Epito. Zuvingerus in Theatro, Sebastianus Francus in Chron. Bibliander in Chron. Franciscus Junius in Bellarminum lib. 3. de Pontif. cap. 24. Albertus Cranzius lib. 2. Metropol. Anselmus Ridt in Catalogo, Sabellicus Enneade 9. Henricus Primaus de Cæremon. Pontif. Michaël Stifelius lib. de Numer. Danielis, Conradus Deckerus in Papisâ Romana, Ranulphus in Polychron. Reinneccius in Schol. ad Albertum Stadium, Egbertus Grimmus lib. de Papisâ, Sethus Calvisius in Opere Chronol. Annales Augustani, Joannes Hufß lib. de Ecclesia, Valentinus Münzer in Chronico, Lutherus in Colloquiis tit. 27. Petrus de Messia in Sylva, Chronica Coloniensia German. Contarinus Cruciger. Theodoricus Niem, Paulus Merula in Thesauro temp. Theodorus Schorembergius in Tragedia de hac re, Philippus Bergomensis de claris Mulierib. Chronica Hollandica, Nauclerus Volum. 2. Generat. 29. Antoninus 2. par. Hist. tit. 16. cap. 1. Joannes Rische in Compendio tempor. Cælius Rhodiginus lib. 8. Lect. antiq. cap. 1 Marcus Guazzo in Chronico Italico, Leander Albertus in Descript. Italiae in Catalogo Papparum ad ann. 854. Franciscus Roseres tom. 4. stem-*

Stemmatum Ducum Lotharingæ, *Trithemius* in *Rosvveida*, & in *Hist. Hirsaugiensi*, *Chronica Ulmæ* impressa, *Catalogus* adscriptus *Othoni Frisingensi* impressus *Argentor.* anno 1515. *Annales Aquitania*, *Wilhelmus Jacobus Egmondanus*, *Joannes de Nevizano* lib. 4. *Sylvæ Nuptial.* *Volaterranus* *Comment. Urbis* lib. 22. *Cornelius Agrippa* de *Vanit. Scient.* *Philippus Mairnixius* in *Apiario* par. 6. cap. 3. *Matthæus Palmerius* in *Chronico*, *Hartmannus Schedel* in *Chronico*, *Catalogus Pontifi.* præfixus *Platinæ*, *Beroaldus* in *Chronico*, *Amandus à Zierixea* in *Chronico*, *Guillelmus Occham* in *Opera* 90. dier. c. 124. *Joannes Laziardus* in *Epitome Histor.* *Wolphius* *Lectioinum Memorabilium* *Centuria* 9. & plurimi apud ipsum, *Chronica Suevica Germanica*, *Baptista Mantuanus*, *Laonicus Chalcocondylas* lib. 6. de rebus *Turcar.* *Flores Temporum* collecti à *Minorita*, *Stephanus Blanck* lib. de *Mirabilibus Urbis Romæ*, *Christianus Massaus* in *Chronico*, *Wilhelmus Brevvin* lib. de septem *Ecclesiis principal. Romæ*, *Alexander Choocke* lib. de *Papissâ Joanna*, *David Blondel* in libello *Gallico* de ea re.

Præter hos multi alii à relatis citantur, & multi in sequentibus nominabuntur.

§. III. Auctores qui negant, unquam mulierem fuisse Papam; & Argumenta quibus id evincere nituntur.

PRæcipuos tantum, & qui ex professo rem illam refutare conantur, proferam in medium. Hi sunt *Onuphrius Panuinius* in *Annot. ad Platinam* loco supra cit. *Florimundus Remundus* *Senator* *Burdigal.* *Tractatu* de hac re, *Cardinalis Baronius* tom. 10. *Anal. ad Annum Christi* 854. & 879. *Longus* in *Breviar. Belarminus* lib. 3. de *Roman. Pontif.* cap. 24. *Possevinus* in *Apparatu sacro*, *Joannes Bernartius* de *Utilit. Legend. histor.* *Joannes Georgius Heruvart* in *Mantissâ* contra *Bzovium* par. 3. fol. 30. *Miræus* *Annal. Belgicor.* fol. 350. *Majolus* in *Diebus Canicul. Colloq.* 3. *Serarius* lib. 1. *Moguntixæ*, *Petavius* par. 1. *Rationarii tempor.* lib. 8. c. 10. *Joannes Stalenus* in *Papissâ Monstrosa*, *Justus Lipsius* *Epistolâ* ad *Franciscum Syvertium*. Hi omnes *Pontificii* sunt. Ex *Sectariis* etiam non pauci rem totam aut pro fabula

Joannam aliquam fuisse Papam, quinam negent.

reputant, aut in dubium revocant, nempe *Auctor* augmenti Chronici Carionis, *Anonymus* in tractatu de ea re edito anno 1588. *Sethus Calvisius* in chronologia ad annum 855. & 858. *Christophorus Besoldus* in Synopsi ad an. 853. *Henricus Kornmannus* lib. de Virginitatis jure, & Centuria 3. Decif. 8. *Paulus Merula* in Thesauro tempor. & novissimè fusè ac doctè *David Blondel* in libello edito ann. 1649. hac de re idiomate Gallico.

Argumenta porrò, quibus probant narrationem de Papissa fabulosam esse, sunt sequentia.

I. Argumentum, desumptum ex discordia Scriptorum de re illa.

Joannem
Papissam
nunquam
fuisse, qui-
bus argu-
mentis
proberetur.

Sic enim Quærat I. *Equa mundi regione Papissa prodierit; Respondet Fasciculus temporum, Bocacius, Balæus, Anonymus contra Jesuitas, Curio, fuisse Germanam; Joannes Marius, Fulgofus, Jacobus Bergomensis, Joannes de Marcoville, Joannes Stella; Osvaldus Crellius, Achilles Gaslæus, Zyvingerus, Sebastianus Franck, fuisse Anglam; Bibliander, fuisse in Anglia non natam, sed educatam; Franciscus Junius, fuisse in Anglia neque natam, neque educatam, additque Grimmus, dici Anglicam non à natione, sed à familia Engels.*

Si Quærat II. *Qua sit eius patria; Respondet Platina, Cranzius, Fasciculus temp. Bocacius, Richardus Wassenburgius apud Wolphium, Anselmus Rydt, Sabellicus, Primæus, Carion, Balæus, Stifelius, fuisse Moguntinam; Martinus Polonus Margantiam; Conradus Deckerius, Engelheimensem ex diocesi Moguntina, aut Palatinatu; Ranulphus, fuisse Anglam natione Moguntinam; Reineccius, patriam incertam esse.*

Si Quæritur III. *Qui fuerint eius parentes; Respondent Centuriatores Magdeb. patrem fuisse Sacerdotem ex Anglia, missum in Germaniam ad propagandam fidem; Grimmus, Monachum & Sacerdotem; Joannes de Marcoville, parentes ortos è Mayenem; Quidam apud Sethum Calvisium, Matrem fuisse scortum, Patrem sacrificum Moguntia.*

Si Quærat^{ur} IV. *Quod ei nomen*; Respondent Crucifer apud Grimmium, Balæus, Curio, Annales Augustani, Bocacius, *Gilbertas*; Joannes Huls, Fulgofus, Stifelius, Münzer, Lutherus, *Agnes*; Petrus de Messia, Joannes de Marcoville, *Joannes vel Joanna*, Chronicon Colonienſe Germ. *Jutta*; Germani quidam, *Isabella*; Martinus Polonus, Author Compilationis, Philippus Bergomensis, *Nomen eius nescitur*.

Si Quærat^{ur} V. *Quæ eius in juventute vita*; Respondent Magdeburgenſes, *Meretrix fuit*; Contarenus Cruciger, *Tam Veneri quàm artibus liberalibus operam dedit*; Bocacius, Fulgofus, *Domofortassis profuga ob impudicitiam*; Balæus, *Mag^a fuit*; Zyvingerus, Theodoricus de Niem, *Continens fuit, dum studuit, ac ob laudatos mores Pontificatum meruit*.

Si Quærat^{ur} VI. *Quis eius amasus*, & *quò eam duxit*; Respondent Chronica Augustana, *Monachus fuit ex monasterio Fuldensi*; Jacobus Curio, *Ab Anglo quodam Fuldensis Cænobii Monachotum per Graciam, tum per Italiam, mentito sexu circumducta*; Balæus, Merula, *Monachum in maritum duxit, à quo per Ecclesias & Monasteria est deducta*; Bocacius, *Studiosus adolescens Moguntia*, Contarinus, *à Juvene studioso Moguntia didicit in domo paterna linguam latinam, & ab eo ducta est in Angliam*; Lutherus, *Cardinalis, qui eam duxit in Angliam*; Chronica Augustana, *Amasus duxit eam Romanam*.

Si Quærat^{ur} VII. *Ubi studuerit*; Respondent Martinus Polonus, Platina, Fulgofus, Zyvingerus, Balæus, *Athenis*; Schoremburgius, *Parisis*; Bocacius, de Niem, Contarinus, Bergomensis, *In Anglia, & ex Anglia venit Romanam*.

Si Quærat^{ur} VIII. *Quot annis Roma docuerit*; Respondet de Niem, *duobus*; Merula, Chronica Hollandica, *tribus*; Bocacius, *aliquot*.

Si Quærat^{ur} IX. *In quarum litterarum professione floruerit*; Respondent Martinus Polonus, Nauclerus, Bocacius, Antoninus, *Trivium legens magnos Magistros habuit*; & *In trivium legens, magnos discipulos & auditores habuit*; Fasciculus temporum, *Sic in divina Scriptura profecerat, ut par ei non inveniretur*; Joannes

Rioche, *Roma litteris sacris studuit*; Contarinus, *Prælegit aperte Grammaticam, Dialecticam, Rhetoricam*; de Niem, Grimmus, *Docuit in Schola Græcorum*; Auctor Fragmenti veteris apud Wolphium, *Per biennium in Schola Græcorum docuit artes humaniores, in qua & Augustinus, ut etiam majores & nobiliores Urbis eius lectiones frequenter auscultaverint.*

Si Quærat X. *Quando factus Pontifex*; Respondent Antoninus ex Martino, *anno 850*; Rhodiginus, *anno 851*; Petrus Messia, Joannes Stella, Joannes de Marcoville, *anno 852*; Sigebertus corruptus, Marcus Guazzo, Balæus, Leander, *anno 854*; Anonymus de Joanna octava contra Jesuitas, *anno 855*; Naucerus, Curio, *anno 856*; Bergomensis, Gassarus, Franck, *anno 858*; Franciscus Rosieres, *anno 883*; Trithemius, *anno 1120.*

Si Quærat XI. *Sub quo Imperatore factus Pontifex*; Respondent Chronica Ulmæ impressa, *sub Arnolpho*; Anonymus, Münzerus, Rioche, & alii, *sub Lothario Ludovici Pij filio*; Primæus, *sub Ludovico secundo.*

Si Quærat XII. *Juvenis, an senex ad Papatum venerit*; Respondet Anonymus, *Juvenis*, Contarinus Cruciger, *annis matutinis venit Romam.*

Si Quærat XIII. *Cui Pontifici successerit*; Respondet Catalogus adscriptus Othoni Frisingensi, *Joanni sexto*; Martinus Polonus, & plerique, *Leoni IV*; Bocacius, *Leoni V*; Schorenberger, *Stephano V*; Marrinus Prædicator, *Formoso*; Grimmus, & alii, *Benedicto III*; Rosieres, *Martino*; Egmondanus, *Sergio.*

Si Quærat XIV. *Quod eius in Pontificatu nomen*; Respondet quidam apud Martinum Polonum, *Benedictus III*; Nevizanus, Fulgofus, Bergomensis, & alii, *Joannis VII*; Platina, Bocacius, Stella, Agrippa, & alii, *Joannis VIII*; Mairnixius, *Joannis IX*; Palmerius, *Numerum nomini non facit.*

Si Quærat XV. *Quot annis sederit*; Respondet Rosieres, *Anno 1, diebus 4*; Scriptor quidam Gallus, *Anno 1, & Mense 1*; Crantzius, *Annis duobus nondum elapsis*; Lvvingerus, Anselmus Rydt, *Annis duobus*; Marcus Guazzo, *Annis 2, Mense 1*; Marcoville, Schedel, Catalogus Pontificum præfixus Platinae, *Annis 2, Mense 1, diebus*

diebus 4; Rioche, Annis 2, Mensibus 2; Beroaldus, Amandus à Zierixea, Trithemius, Palmerius, Annis 2, Mensib. 3; Antoninus, Annis 2, Mensibus 3, diebus 6; Bergomensis, Stella, Franck, Ranulphus, Annis 2, Mensibus 5; Martinus Polonus, Petrarha apud Wolphium, Annis 2, Mensibus 5, Diebus 4; Chronica Hollandica, Annis 2, Mensibus 5, Diebus 8; Gassarus, Annis 2, Mensibus 6; Occam, Annis 2, Mensibus 7; Laziardus, Annis 2, Mensibus 7, Diebus 4; Steenhovvel, Annis 3, Mensibus 8, Petrus de Messia, Dos annos, y treinta y tantos dias, id est, Annis 2, triginta & aliquot diebus; Auctor Compilationis Chronologicae, Anni & nomen ignorantur.

Si Quærat *XVI. Qua in Pontificatu ordinavit; Respondent Balæus, Magdeburgenses, Privilegia non posse tolli, nisi præscriptione centum annorum; Martinus Polonus M. S. in Bibliotheca Oxoniensi apud Grimmium, Composuit præfationes Missarum post S. Ambrosium jam prohibitas; Illyricus in Catalogo testium, Accepta pecuniâ, missis Legatis, Moravos à jurisdictione Laureacensis Episcopi exemit; Wolphius, Coronavit Ludovicum II. Imperat. & Ethelwolphum Anglum; Agrippa, Facta ei in Ecclesia non fuerunt irrita, communi errore faciente jus; Nauclerus, Ordinati ab ea erant iterum ordinandi.*

Si Quærat *XVII. A quo impregnata; Respondent Chronica Svevica, Balæus, Ranulphus, à domestico Cardinali; Merula, à Collega suo Cardinali; Annales Aquitanie, à domus Præfecto; Baptista Mantuanus, stabuli Pontificii Præfecto; Antoninus, Palmerius, Bergomensis, à familiari & consueto Anasio; Platina, Sabellicus, Rhodiginus, & alii, à servo domestico & cubiculario.*

Si Quærat *XVIII. Ubi, & quando peperit; Respondent Balæus, Fulgosus, in publica processione; Saxonius apud Cotonum, in processione Corporis Christi; Bocacius, & alii, in diebus Rogationum; Schorébergius, in aula & solio papali; Chalcocondylas, inter ipsa sacrorum mysteria; Bocacius, post Missam celebratam; Quidam, Penes portam Petri & Pauli; Sabellicus, Inter amphitheatrum Domitiani & Clementis adem; Chronica Hollandica, circa Ecclesiam Clementis; Bergomensis, ad Litaniâs profecta; Annales Aquitanie, Egmondanus, dum equitaret; Anonymus contra Jesuitas, Dum ex templo rediret domum in Lateranum; de Niem, Prope templum Pacis; Wassenburgius, In augusto theatro, & communi area.*

Si

Si Quærat^{ur} XIX. *Ubi perijt Papissa post partum*; Respondent Bergomensis, Antoninus, Platina, Stella, & alii, *In via publica, & in ipsa profectione, & ibidem sine honore sepulta*; Liber Indulgentiarum apud Nigrinum, Sebastianus Franck, *In templo diruto S. Clementis*; Zvingerus, *Periit ex Janiculi monte amburbiale sacrum celebrans*; Rabbi Abraham Zacu apud Grimmium, *Fuit expulsa*; Bocacius, *Non perijt in via, sed supervixit re-trusâ in carcerem Tallianum, & perijt in Insulis.*

Si Quærat^{ur} XX. *Quid de puero quem peperit*; Respondent Bergomensis, Stella, Marcoville, Franck, Anonymus, *Perijt statim in ipsa via*; Bocacius, *Perijt post carcerem in Insulis*; Rabbi Zacu, *Occisus est matre expulsâ*; Junius, *Superstes fuit aliquot annis.*

Si Quærat^{ur} XXI. *An ob hoc factum Sedes perforata fuerit facta*; Respondent Massæus, Chalcocondylas, Bergomensis, Stella, & alii, *Sedes perforata ideofacta, ut Pontificum electorum sexus probetur*; Mairnixius, *Tales sedes duæ Porphyreticae sunt, ubi tanguntur virilia Pontificis electi*; Platina, Sabellicus, Marcoville, & alii, *Non est ob hoc sedes perforata facta, sed ut in altiori statu constitutus Papa, admoneatur communis & mortalis naturæ*; Junius, *Ista sedes, si quæ fuit, penes Auctores sit fides.*

Si Quærat^{ur} XXII. *Ubi hæc sedes perforata*; Respondet Robertus Gallus apud Wolphium, Fanchier apud Pleffæum, *In porticu Lateranensis palatii*; Wilhelmus Brevvin, *In Capella Salvatoris*; Pierius apud Wolphium, *Pro suggestu S. Joannis in totius populi conspectu*; Junius, Choocke, *Non est in loco publico, sed in conclavi electionis.*

Si Quærat^{ur} XXIII. *An adhuc sedis perforata usus*; Respondent Franck, Petrus de Messia, & alii, *Usus adhuc est*; Magdeburgenses, & alii, *Usus eius non est amplius.*

Atque hanc tantam ac tam evidentem Auctorum discrepantiam circa facti circumstantias, arguunt, purum putum figmentum esse, foeminam aliquando fuisse Papam.

II. Argumentum, desumptum ex altissimo silentio Scriptorum antiquorum de illa re.

NAm ab Anno 853, usque ad 1285, quod Martinus Polonus de illa re scripsit primus, nullus nec amicus, nec inimicus Romanæ Ecclesiæ, qui tamen multi & magni tunc fuerunt, maxime Græci, pro certo adferri potest, qui vel apicem de illa re scripserit, nec scriptorum quisquam ante Lutherum altiùs ascendit, quàm ad dictum Martinum, quadringentis annis fictâ Papisâ posteriorem; quamvis Adversarii aliqui conentur primum Auctorem facere Marianum Scotum, ducentis annis, ac deinde Sigebertum, trecentis ferè annis Papisâ posteriorem. Sed non solum Catholici, verùm etiam nonnulli ex præcipuis Sectariis, præsertim Calvinus, Beseldus, David Blondel, & quidam Anonymus ostendunt, Mariani & Sibegerti exemplaria impressa esse corrupta, nihilque ea de re in variis antiquis manuscriptis reperiri.

III. Argumentum, desumptum ex vera Chronologia.

EJusdem rei falsitatem ac impossibilitatem ostendunt & Catholici, & A catholici, ex vera Chronologia annorum Leonis IV. Benedicti III. Nicolai I. & Adriani II. inter quos nullus alius Papa intercedere potuit. Rem totam fusè, distinctissimè, ac doctissimè diducunt Joannes Stalenus Catholicus, & David Blondel A catholicus; quos legat qui volet; nobis enim prolixioribus esse nec libet, nec licet. Quæ si veritatis amore, & nullo præjudicio depravatâ mente evolverit Lector, statuet quod verissimilius esse ipse judicaverit. Ego certè si vel juratissimus hostis essem Papæ ac Papisarum, non possem illos non liberare à tanta calumnia. Sed hæc obiter.

Appendix.

Scripseram hæc, cum incidi in *Judicium viri docti Anonymi de D. Samuelis Maresii Joannæ Papisæ restituta*, annexum fini

Quaternionis Dissertationum Theologicarum Stephani Curcellæi
 adversus Samuelem Maresium. Quæritur eo loci, utrum D. Sa-
 muel Maresius Joannam Papissam restituerit, Blondellumque re-
 ctè refutaverit, nec ne: Respondeturque, *tantum abesse ut Blon-
 dellus rectè à D. Maresio sit refutatus, ut potiùs D. Maresius oleum
 & operam in illo refutando perdiderit, omnisq; judicij logici vacuus
 in arenam disputatoriam imprudenter descenderit, adeoque nihil,
 juxtim cum imperitissimis disputatoribus hodiernis effecerit, egerit-
 que.* Probat I. quia D. Maresius adduxit *urfitque pro Joanna
 sua probanda auctoritates recentiores, incertas, fallaces, maleq; co-
 hærentes, adeoq; insufficientes, principiumque tantum petentes.*
 2. quia *Postquam à Blondello clarissimè monstratum esset, omnia ve-
 tustissima, illiusque (Joanna Papissa dicta) temporis testimonia,
 Joannam Papissam prorsus ignorare & excludere, D. Maresius testi-
 monia illa, ceu negativa elevat tantum, dicens, nihil concludi ar-
 gumentis ab auctoritate humana negativè desumptis; & plùs credi
 tribus testibus affirmantibus, quàm mille nihil dicentibus; modò isti
 non negent, quod alii affirmant.* Addit allatos à Blondello testes
 tacentes non plùs videri Joannam excludere, quàm includere, eò
 quòd qui tacet consentire videtur. Tandem, ac si sententiam suam
 de Joanna jam optimè solideq; probasset, ex illa sua nondum
 probata sententia ad omnia negativa testimonia strenuè respon-
 det, in iis. *Non immediatè, sed mediatè Benedictum Leoni successisse
 dici, Joannamque propterea quòd nullo jure Papabilis fuerit, ab Au-
 ctoribus illis omissam esse.* Hic autem disputandi ac probandi mo-
 dus contra negantes Joannem Papissam, est omnino ineptus & in-
 efficax; Ergo &c. Minorem fusè probat Anonymus ferè usque ad
 finem Judicii sui.

Explosà Maresii refutatione, quærit Anonymus *Utrum
 ergo Blondelli sententia nunc necessariò sit vera, postquam D. Mare-
 sium nihil solidi in contrarium attulisse hucusque ostensum est?* Re-
 spondet I. *Etiamsi Blondellus nullas sententia sua rationes in me-
 dium adduxisset, omnino tamen rationes in contrarium sive à Ma-
 resio, sive ab aliis Joanna Papissa patronis allata, suâ sponte, suâq; in-
 firmitate aut tenuitate evanescerent, inq; auras evolarent, adeoque*
 fen-

sententiam D. Maresii improbabilem falsamque relinquerent; Blondelli sententiâ antiquam suam certitudinem & veritatem constanter retinente obtinentes. Respondet 2. Blondellum tales præterea rationes pro sententia sua attulisse, *quas etiamsi tandem D. Maresius argutiolis effugisque suis variis eludere refutareque potuisset, nondum tamen quidquam effecisset, neque sententiam aut thesin Blondelli mox falsitatis arguisset, eò quòd suam antithesin & sententiam minimè adhuc probaverit, solidisque argumentis adstruxerit.* Respondet 3. Tales Blondellum pro sententia sua adduxisse rationes, *quæ duplici de causa (quas ibi adsignat) à D. Maresio refutari non possunt.*

Totum tandem discursum his concludit verbis. *Et ex his nunc abundè constare potest, quàm frivole & inaniter D. Maresius ad pleraque Auctorum loca à Blondello citata exceperit, semper tantùmurgens, ea de mediata successione Bonifacii (Benedicti volebat dicere) Papa in locum Leonis intelligi, aut intelligi posse; nec de immediata (quàm tamen verba simpliciter accepta innuunt, & postulant) intelligi debere: Leonem dici decessorem Benedicti non immediatum, sed mediatum: Joannam omissam aut præteritam fuisse, ob facti turpitudinem, & quòd nullo jure Papabilis fuerit; & quæ eius generis sunt alia, quibus totam suam responsionem, prout superius visum est, absolvit, librumque suum de Joanna papissa restituta suffarcinavit, & respersit: cum tamen hæc omnia effugia sua solide prius & sufficienter probare debuisset. Et sanè errores hi in methodum disputandi à D. Maresio commissi, ut plurimum in causa sunt, quòd hæcenus Andabatarum more tantùm disputetur, contentiones & rixæ infinitæ maneant, neque veritas alicuius rei erui, certitudoque aliqua in rebus inveniri aut haberi possit. Nam si & D. Maresius veram disputandi & respondendi methodum scivisset, sine dubio hanc suam Blondelli refutationem nunquam aggressus fuisset, seseq; nihil solidi habere, quòd Blondello opponeret, vidisset, adeoq; veritatem agnovisset, eamque intactam reliquisset; neque frustra sibi persuasisset, ac si Blondello optimè respondisset. Hæc Anonymus.*

Lege hæc, Lector, qui Joannam Papißam hæcenus credidisti, & justum judicium forma. An non suis se armis contrarium sentientes conficiunt? An non salutem ex inimicis DEUS facit?

CAPUT XIX.

[Deiis, qui diu dormierunt, & elati revixerunt.

§. I. Exempla diu dormientium.

Dormien-
tium lon-
go tempo-
re exem-
pla.

Multa exempla longo tempore dormientium retulimus lib. I. cap. 30. ubi & probavimus id naturaliter contingere posse. Addimus nunc sequentia. *Plinius* lib. 7. *Histor. Natur.* cap. 52. refert, *puerum aestu & itinere fessum, in specu septem & quinquaginta dormisse annis, & expergilcentem rerum faciem mutationemque miratum, velut si postero experrectus foret die. Rem incomperatâ novitate mirabilem* (inquit *Krantzius* lib. 8. *Wandal.* cap. 39.) *silentio praterire non oportet. Ferunt juvenem scholasticis disciplinis Lubeca intentum, secretius, ut sine interpellatione dormitaret, se reclusisse nemine sciente. Cum non appareret quid de illo esset actum, requisirere: non inveniētes, arbitrati sunt clam urbe profectum in patriam. Transferunt septem illo sopore anni. Jam per casum evenit, ut quispiam scrutaretur curiosè, quid concamerato in muro capsâ contineret: vidit juvenem soporatum: & cum ignotus illi esset, graviter concussus excivit de somno. Jam redegerunt in memoriam qui illum prodire viderant, ante septennium disparuisse juvenem: quem eundem non mutatâ, non maceratâ facie, certissimum judicarunt. Stupor apprehendit omnes. Ille miratur quid stupeant, arbitratus se noctem unam cum parte diei somno consumpsisse. Ubi audit factum, stupet cum stupentibus; nec edicere potuit quid amplius esset passus, quam solent homines profundo somno (letargum vocant) soporati. Viderint Physici, si poterat humidus ille locus fovere & continuare tam diuturnum somnum, sine cibo & corporis maceratione. Hoc est illud tempus, quo summus Pontifex *Gregorius XI.* curiam suam de *Avinione Galliarum urbe* reduxit in urbem *Romam*.*

Hæc credibile faciunt quod *Lalivus Bisciola* lib. 16. *Horar. subseciv.* cap. 2. narrat ex *M. Damasceno*, illius tempore rusticum in *Germania* sub ingenti foeni cumulo per autumnum & brumam continuo dormiisse, & consumpto paulatim foeno, attonito faciem immortuo similem exitisse. Minimè ergo incredibile est, quod idem

idem Bisciola ibidem asserit narratum sibi sanctè Anno 1593. à quodam Sabaudia Principis aulico, bovem sine potu sub maximo foeni cumulo multos vixisse menses, quem rustici credebant amissum; postremò inventum adeò pinguem, se ut loco non posset movere.

Bos sub
cumulo
foeni re-
pertus.

Relatorum exemplorum pleraque naturales habuisse causas, vix dubito: loci enim & aëris humiditate cerebrum humectari, humidum cerebrum somnum inducere, somnum immodicum vicissim humidum reddere cerebrum, & ratio, & experientia docet. Quod de septem fratribus Ephesinis narrat *Nicephorus Callist.* lib. 14. Hist. Eccles. cap. 45. *Constantinus Manasses* in Annal. *Carolus Sigonius*, & alii, qui Decii persecutionem fugientes intra speluncam se abdiderunt, oclusoque à persecutoribus aditu à parte exteriori, trecentis & septuaginta duobus annis usque ad Theodosii Imperatoris tempora inibi dormierunt, tandemque recluso ostio evigilarunt, & urbem adeuntes omnia immutata repererunt; prodigiosum fuit, & ad resurrectionis mysterium confirmandum à DEO permissum.

Septem
dormien-
tes.

S. II. Exempla reviviscentium, postquam elati fuère.

Libro I. cap 30. multa quoque exempla retulimus eorum, qui mortuicùm fuissent, revixerunt. His addo sequentia eorum, qui elati revixerunt, desumpta ex *Plinio* lib. 7. cap. 52. ubi inter alia ait: *Aviola consularis in rogo revixit* (quod etiam loc. cit. retulimus) & quoniam subveniri non potuerat prævalente flammâ, vivus crematus est. Similis causa in *L. Lamia Pratorio viro traditur*. Nam *C. Ælium Tiberonem Praturâ functum à rogo relatum*, *Messala Rufus* & plerique tradunt. Et paulò post. *Varro quoque auctor est*, XX. viris agros dividantibus *Capuæ*, quendam qui efferretur feretro, domum remeasse pedibus. Hoc idem *Aquini accidisse*. Romæ quoque *Corsidium matertera sua maritum funere locato revixisse*, & locatorem funeris ab eo elatum. Omitto alia quæ ibidè addit *Plinius*.

Revivi-
scentium
exempla.

Multi crediderunt, subtilissimum Doctorem Joannem Scotum fuisse vivum tumulacum. Ferunt enim, eum sæpe diem totum, & amplius, immobilem sedere solitum, sensibus sopitis, mente

Scotus an
fuerit se-
pultus
vividus.

nimirum raptâ in altissimarum rerum contemplationem, absentibus aliquando iis qui id sciebant, festinato funere ab aliis illius rei nesciis pro mortuo elatum. Addit *Paulus Jovius* in Elogiis Doctor. Viror. cum tumulatus jam esset, redeunte vitâ, serò morbi impetum naturam discussisse, eumque frustra ad petendam opem miserabili mugitu edito, pulsatoque diu sepulchri lapide seu operculo, eliso tandem capite periisse. Nec his contentus *Abrahamus Bzovius*, scribit ad Annum Christi 1294. ex Genebrardo, Scotum intra sepulchrum, cum jam vita rediisset, extrema manuum devorasse; addens de suo, aperto sepulchro in gradibus Mausolei devoratis manibus repertum fuisse. Sed hæc mera esse figmenta, bene ostendit *Lucas Waddingus* in Annal. tom. 3. anno 1304. & 1308, iterumque in Vita Scoti primo tomo Operum ipsius præfixo, cap. 9. est enim communis aliorum opinio, Scotum naturali ac communi mortè sublatum die 8. Novem. Anni 1308. Colonia Agrippinæ, sepultumque in Conventu Fratrum Minorum Ordinis sui.

C A P U T XX.

De hominibus in Bestias mutatis.

Homines
in bestias
mutati.

L Ib. 1. cap. 26. plurima exempla attulimus hominum in bestias transmutatorum, modumque explicavimus, quo id factum fuisse credamus. His addimus alia tria: Sequenti verò capite examinamus, num Rex Nabuchodonosor fuerit verè in bovem mutatus; an specie tantùm tenus. Advertetamen, indubitatum esse, omnes sequentes metamorphoses non naturali, sed supernaturali DEI virtute contigisse, ad hominum scelera puniendâ, aliòvè nobis occulto fine.

Scribit itaque *Metaphrastes* 30. Septemb. Teridatem Armeniorum regem, cum virgines Ripsimem & Gaianam nefandis modis ad impudicitiam allicere adniteretur, martyresque efficere, justiciâ DEI versum esse in insaniam, mutatâ eius formâ in porcum. *Et erat Teridates* (verba sunt *Metaphrastis*) *extrinsecus porcus, interna crudelitate, & cæni voluptatum, & alterius porcina ani-*

ma ac vita simul imago & pœna; tam diuque in eo statu permansit, donec à S. Gregorio, postea Martyre, fuit pristinae menti ac formæ restitutus. Longissima est, sed mirabilis historia, quam pius Lector apud Surium inveniet ad diem 30. Septembris.

Mirabilius est quod narratur apud Nierembergium lib. 2. de Mirab. Europæ cap. 42. ex *Silvestro Giraldo*, his verbis. *Circa triennium, ante adventum comitis in Hyberniam, contigit quendam sacerdotem de partibus Ultonia versus Mediam itinerantem, in silva quadam conjuncta Media pernoctasse. Cùmq; ad igniculum, quem sibi sub arbore quadam frondosa congesserat, uno tantum comitatus puerulo, lucubrasset; ecce lupus ad eos accedens, qui statim in huiusmodi verba prorupit. Securi estote, & nolite timere; non enim trepidandum vobis est, ubi timor non est. Cùmque ipsi tantò vehementius consternatis animis obstupuissent, verba de DEO sacra subjunxit. Et obtestatus à sacerdote, adjuratusque per DEVM omnipotentem, & per fidem Trinitatis, nè eis noceret, & quam creatura fuisset, qua sub bestiali formâ humana verba proferret; catholicum in omnibus responsum præbens, tandem tamen subiecit. De quodam hominum genere sumus Ofsyriensium, unde quolibet septennio per imprecationem Sancti curusdam, Natalis scilicet Abbatis, duo, videlicet mas & fœmina, tam à formis, quam finibus exulare coguntur. Formam enim humanam prorsus exuentes, induunt lupinam. Completo verò septennij spatio, si fortè superstites fuerint, alijs duobus ipforum loco simili conditione subrogatis, ad pristinam redeunt tam patriam, quàm naturam. Et mihi quidem peregrinationis huius socia non procul graviter infirmatur: cui, si placet, jam in extremis agenti, sacerdotale solatium intuitu divina pietatis indulgeas. Quo dicto, lupum præcedentem usque ad arborem quandam satis propinquam Presbyter sequitur tremebundus. In cuius concavitate lupam conspicit, sub specie ferina gemitus & planctus humanos emittentem. Qua statim ut ipsum vidit, præmittens salutationem satis humanam, gratias etiam DEO retulit, quòd in tali articulo tanto eam solatio dignatus esset visitare, & sic usque ad extremam Communionem à Sacerdote cuncta rite peracta suscepit, quam & ipsam constanter effla-*

Hominum
in bestias
mutato-
rum mi-
rabile ex-
emplum.

efflagitavit, attentius supplicans, ut Viatici largitione beneficium consummaret. Quo sacerdos cum se carere firmiter afferuisset, lupus, qui parumper abscesserat, iterum accessit, ostendens ei parvulum librum manuum, & aliquot hostias consecratas continentem, qua more patriæ Presbyter itinerans sub indumento à collo suspensa deferebat. Rogabat etiam, nè DEI donum & subsidium eis divinâ providentiâ destinatum aliquatenus denegaret. Et ut omnem abstergeret dubietatem, pede quasi pro manu fungens, pellem totam à capite lupa retrahens usque ad umbilicum replicavit, & ita statim expressa forma vetula cuiusdam apparuit. Quo viso, tandem Sacerdos obnixè postulantem, & devotè susipientem, terrore tamen magis quàm ratione compulsus, communicavit, & statim à lupo pellis retractata prior forma se coaptavit. His ergo rite potius quàm rectè peractis, humanam potius quàm bestialem societatem eis ad igniculum totâ nocte lupus exhibuit. Manè verò factò, extra silvam ipsos conducens, Presbyteroque præbens iter, viam ei certissimam longè præostendit. Multas etiam Sacerdoti super impensò beneficio gratias in discessu referebat, promittens efficaciores multò se ei gratias relaturum, si Dominus eum ab hoc exilio, cuius jam duas partes compleverat, revocaverit. Inter ultima verò huius confabulationis verba quaesivit Presbyter à lupo, utrum gens inimica, qua in Insulam supervenerat, olim foret diuque in ea permansura. Cui lupus, Propter peccata, inquit, populi nostri, & vitiorum enormitates, ira DEI descendens in generationem pravam, dedit eam in manus inimicorum. Quàm diu ergo gens ea mandata DEI custodierit, & in viis eius ambulaverit, tota manebit & inconvulsa: sin autem (quia proclivis est cursus ad voluptates, & imitatrix est natura vitiorum) ad nostros ex convictu mores fortè condescenderint, divinam in se quoque procul dubio vindictam provocabunt. Similem quoque sententiam in Levitico reperies, Domino ad populum Israëliticum loquente in hunc modum: Omnes enim execrationes istas fecerunt acola terræ qui fuerunt ante vos, & polluerunt eam. Cavete ergo, nè & vos similiter evomat, cum paria feceritis, sicut evomit gentem quæ fuit ante vos. Totum hoc autem postmodum contigit, primò per Chaldaos, & postea Romanos. Item & in Ecclesiastico

Regnum à gente in gentem transfertur propter injustitias, & injurias, & contumelias, & diversos dolos.

Biennio verò post elapso contigit me per Mediam transitum fecisse, ubi Episcopus terra illius Synodum tunc fortè convocaverat. Episcopus etiam & Abbates vicinos adsciverat, ut super hac re (quam ex Sacerdotis confessione jam didicerat) quid agendum illi foret, communicato consilio certius instrueretur. Audiens ergo me transire per partes illas, duos mihi de Clericis suis transmisit, rogans ut tanto negotio tractando in propria persona, si fieri posset, interessem: sin autem, de assensu meo litteris saltem eos certificarem. Audito ergo ab illis seriatim negotio (quod & prius tamen ab alijs audieram) quia causis quibusdam urgentibus adesse non potui; litterarum beneficio, consilio quidem absens non fui. Cui & Episcopus cum Synodo obtemperans, Sacerdotem ipsam, cum litteris suis, rem gestam & Sacerdotis confessionem continentibus, appositis etiam Episcoporum & Abbatum, qui intererant, sigillis, ad summam Pontificem destinavit.

Haectenus Giraldus. Qui cum retulisset alia quaedam mutatorum hominum in bestias exempla ex S. Augustino lib. 16. cap. 8. & lib. 19. cap. 18. de Civit. DEI; addit: Nostris quoque temporibus quosdam vidimus, qui magicis artibus imbuti, pingues, ut videbantur, porcos, sed tantum rubros, ex quacunque præjacente materia producentes, in nundinis vendebant: sed hi statim ut aquam aliquam transibant, evanescentes, in propriam & veram revertebantur naturam: quantalibet autem industria servatis, assumpta species ultra triduum non durabat. Item vetulas quasdam tam in Wallia, quam in Hybernia, & in Scotia, se in leporinam transmutare formam, ut adulterina sub specie verba fugendo, tac alienum occultius surripiant, vetus quidem, sed & adhuc recens frequentensque querela est. Utrum verò tum hi, tum alii homines, fuerint revera in bestias mutati; discussimus ac decidimus lo. cit. lib. 1. iterumque postea dicemus.

Tertium exemplum refert idem Nierembergicus cit. loc. cap. 4; ex Jocelino, his verbis. Regnabat in finibus quibusdam Bri-

tannia, quæ modo Wallia dicitur, tyrannus quidam Cereticus nomine, flagitiosus, fraudulentus, injuriosus, blasphemans ubique viam Domini, Christianorum persecutor, & interfector crudelissimus. Audiens autem S. Patritius illius bellua tyrannidem effrenatam, studuit illum ad viam salutis revocare, dirigens ad illum convertendum à vitiis suis pessimis epistolam commonitoriam. Ipse verò venundatus ut faceret malum, de die in diem seipso deterior factus, admonitionem deserit S. Patrj, & despexit, suaque flagitia, facinora, fraudum factiones, cruentas cedes dilatavit. Quod cum Patritius relatu veridico didicisset, divinitus edoctus, intellexit vas contumelia obduratum in nequitijs, nullimode correctioni, sed potius perditioni paratum; in hunc modum fertur orasse ad Dominum. Domine DEVS omnipotens, sicut scis, & pot., hominem hunc vulpinum in vitijs monstruosum, modo monstruoso ejice à facie terra, & illius consummata malitia finem impone. Inclinans Dominus aures suas ad vocem servi sui, prædictum tyrannum quadam die in medio fori stantem, circumstante multitudine suorum, subito in vulpem transformavit; illeg, à conspectu omnium fugiens, nunquam in terra ulterius comparuit. Hoc factum nullus discredere jure poterit, qui uxorem Loth in caudem mutatam, aut historias de Nabuchodonosor Rege legerit. Sed de hac sequenti capite.

C A P U T XXI.

*An Nabuchodonosor Rex fuerit revera mutatus
in bovem.*

DE fide præcedentium historiarum dubitare sine piaculo quis posset, quoniam non nisi humanâ nituntur auctoritate; sequentem revocare in dubium sine crimine nemo potest, qui divinâ conscriptam ac stabilitam non ignorat. Narrò priùs metamorphosin Regis; deinde qualis ac quanta ea fuerit, quomodoque facta, examino.

§. I. Historia Nabuchodonosoris in bestiam
mutati.

Fuit ea prædicto Regi in somno indicata, anno regni 37. quando post debellatam ante biennium Ægyptum factus monarcha, intumuit superbiâ. Duodecimo verò à somnio mense completa est; ejectusque ipse ut bestia, mansit in statu illo annis septem; tandemque octavo anno menti & regno redditus, agnovit atque laudavit DEUM. Rem gestam proponit ipse Nabuchodonosor epistolâ post restitutionem missâ ad omnes populos imperio suo subjectos, quæ habetur apud *Danielem* Prophetam cap. 4. Qua in Epistola postquam narrasset, se, cùm quietus esset in domo sua, & florens in palatio suo, somnium vidissè, quod frustra omnes arioli & sapientes Babylonis interpretari fuissent conati, tandem vocato Danieli seu Baltasari id exposuissè, huncque id interpretatum. Verba Scripturæ sunt. *Visio capitis mei in cubili meo. Videbam, & ecce arbor in medio terra, & altitudo eius nimis: magna arbor, & fortis, & proceritas eius contingens cælum: aspectus illius erat usque ad terminos universa terra: folia eius pulcherrima, & fructus eius nimius, & esca universonum in ea: subter eam habitabant animalia, & bestia, & in ramis eius conversabantur volucres cæli, & ex ea vescabatur omnis caro. Videbam in visione capitis mei super stratum meum; & ecce Vigil, & sanctus de cælo descendit: clamavit fortiter, & sic ait: Succidite arborem, & pracidite ramos eius; excutite folia eius, & dispergite fructus eius; fugiant bestia quæ subter eam sunt, & volucres de ramis eius. Veruntamen germen radicum eius in terra sinite, & alligetur vinculo ferreo & aereo in herbis quæ foris sunt, & rore cæli tingatur, & cum feris pars eius in herba terra. Cor eius ab humano commutetur, & cor fera detur ei; & septem tempora mutantur super eum. In sententia Vigilum decretum est, & sermo Sanctorum, & petitio, donec cognoscant viventes, quoniam dominatur Excelsus in regno hominum; & cuicumq; voluerit, dabit illud, & humillimum hominem constituet super eum. Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor*

Nabuchodonosoris
in bestiam
mutati historia.

Rex. Tu ergo, Baltassar, interpretationem narra festinus, quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere mihi: tu autem potes, quia spiritus Deorum Sanctorum in te est. Tunc Daniel, cui nomen Baltassar, cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi unâ horâ, & cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem Rex ait: Baltassar, somnium & interpretatio eius non conturbent te. Respondit Baltassar, & dixit: Domine mi, somnium his qui te oderunt, & interpretatio eius hostibus tuis. Arborem quam vidisti sublimem atque robustam, cuius altitudo pertingit ad cælum, & ad spectus illius in omnem terram, & rami eius pulcherrimi, & fructus eius nimius, & esca omnium in ea, subter eam habitantes bestia agri, & in ramis eius commorantes aves cæli; Tu es, Rex, qui magnificatus es, & invaluisti, & magnitudo tua crevit, & pervenit usque ad cælum, & potestas tua in terminos universa terra. Quod autem vidit Rex vigilem, & Sanctum descendere de cælo, & dicere: Succidite arborem, & dissipate illam, at amem germen radicum eius in terra dimittite, & vinciat ur ferro & are in herbis suis, & rore cæli conspergatur, & cum feris sit pabulum eius, donec septem tempora mutantur super eum; hæc est interpretatio sententiæ. Altissimi, quæ pervenit super dominum meum Regem: Ejicient te ab hominibus, & cum bestiis ferisque erit habitatio tua, & fœnum ut bos comedes, & rore cæli insunderis: septem quoque tempora mutantur super te, donec scias quod dominetur Excelsus super regnum hominum, & cuicumque voluerit det illud. Quod autem præcepit ut relinquere- tur germen radicum eius, id est, arboris; regnum tuum tibi manebit, postquam cognoveris potestatem esse cælestem. Huc usque somnium & interpretatio eius.

Prosequitur historiam ipse Rex, & eventum narrat sequentibus verbis. Omnia hæc venerunt super Nabuchodonosor regem. Post finem mensium duodecim in aula Babylonis deambulabat, responditque Rex, & ait: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego edificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Cùmque sermo adhuc esset in ore Regis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor Rex; regnum tuum transibit à te, & ab hominibus ejicient te, & cum bestiis & feris erit
habi-

habitatio tua : fœnum quasi bos comedes , & septem tempora mutabuntur super te , donec scias quòd dominetur Excelsus in regno hominum , & cuicumque voluerit , det illud . Eàdem horâ sermo completus est super Nabuchodonosor , & ex hominibus eiectus est , & fœnum ut bos comedit , & rore cœli corpus eius infectum fuit , donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent , & ungues eius quasi avium . Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi , & sensus meus redditus est mihi , & Altissimo benedixi , & viventem in sempiternum laudavi , & glorificavi etc . In ipso tempore sensus meus reversus est ad me , & ad honorem regni mei decoremque perveni , & figura mea reversa est ad me , & optimates mei & magistratus mei requisierunt me , & in regno meo restitutus sum , & magnificentia amplior addita est mihi .

En quanti Regis quanta & quàm vera metamorphosis : nec enim parabola hæc est , ut *Origines* cum suis ausus est affirmare , existimans sub nomine regis Nabuchodonosoris symbolicè describi casum Luciferi ; quod tamen *D. Hieronymus* & alii passim ajunt non tantùm falsum , sed etiam hæreticum esse , cum ex simplici narratione totius facti pateat historiam esse , & Scriptura clarè dicat , *Omnia hæc (quæ scilicet narrata fuère) venerunt super Nabuchodonosor regem .*

Quæritur tamen , & graphicè certè certatur , an verè mutatus fuerit Nabuchodonosor in feram . Ac *Primò* quidem aliqui censent , Josephum affirmare , ipsum totum secundùm corpus & animam fuisse mutatum in feram . Sed neque Josephus id scribit , neque ratio patitur , ut patet ex dictis lib. 1. c. 26 . & contrarium clarè colligitur ex verbis sacrae Scripturae recitatis . Si enim tam anima , quàm corpus subiissent veram eiusmodi mutationem , non jam ipse Nabuchodonosor *vinculo ferreo & areo alligatus* fuisset ; non ipse *fœnum ut bos comedisset* ; non *rore cœli corpus eius infectum* esset ; non *capilli eius in similitudinem aquilarum crevissent* , & *ungues eius quasi avium* ; non *septem tempora super ipsum mutata* fuissent ; nec quidquam illorum , quæ Scriptura dicit contigisse regi Nabuchodonosori , ipsi revera contigisset ; sed

Nabuchodonosor
an fuerit
verè mutatus in
bestiam.

ea omnia bovi , aut bestiaë accidissent , & bos , non rex fuisset punitus.

Secundò igitur *Dorotheus* in Synopsi , & *Epiphanius* in Vita Danielis , censent Nabuchodonosorem non totum in feram fuisse mutatum , sed interiùs formam hominis , id est , animam rationalem retinuisse , exteriùs verò mutatum fuisse in figuram bovis anterioriùs , & leonis posterioriùs : quod secundum ex eo probant , quoniam Scriptura dicit , *cor fera detur ei* , bos autem non fera , sed bestia est , at leo & fera & bestia est ; item quoniam Septuaginta Interpretes dicunt , capillos eius crevisse in similitudinem leonum . At nulla est necessitas asserendi , figuram eius externam ex bovis ac leonis figura fuisse compactam , tum quia in explicatione somnii Daniel nullam leonis , sed tantùm bovis facit mentionem , regemque bovi similem factum narrat ; tum quia non tantùm cicures ac domestici sunt boves , qui bestiaë , sed etiam agrestes , ut sunt Uri & bisontes , qui feræ dicuntur .

Tertiò , *Michaël Medina* lib. 2. de Fide . cap. 7. putat , transmutationem Nabuchodonosoris in bestiam non fuisse veram , neque quoad animam , neque quoad corpus , sed merè præstigiatoriam , ita ut solùm sibi & aliis apparuerit esse mutatus in bovem . Addunt , præstigiatoriam hanc mutationem fieri potuisse dupliciter : Primò ; per illusionem sensus , perstringente vel DEO , vel Angelo , vel Dæmone , oculos Régis & intuentium , ut regem intuentes putarent se videre bestiam ; quâ ratione sæpe ope dæmonis perstringuntur oculi hominum , ut putent sagas ac magos esse mutatos in lupos , feles , bufones , prout frequens experientia docet , & nos suprà lib. 1. cap. 26. explicavimus . Secundò , per circumpositionem corporis ferini , ponente vel DEO , vel Angelo , vel Dæmone circa corpus regis figuram quandam bestiaë , sub qua cum cerneretur à se vel aliis , bestia putaretur . Sed neque hic modus explicandi mutationem regis in bestiam subsistere potest , quia Scriptura innuit , eum fuisse mutatum revera , in aliquo sensu , in bestiam , quandoquidem ait , *cor eius ab humano mutatum fuisse , & cor fera ipsi datum ; & sanum ut bovem comedisse ; & capillos eius in similitudinem aquilarum crevisse , &*

unguis eius quasi avium; & ipse rex fatetur, *Sensum suum, & figuram suam esse reversam ad se*: at nihil horum verè dici posset, si tantum præstigiatorie modis explicatis fuisset facta metamorphosis; ergo &c.

Quartò, alii aiunt, ut præcedentes, regem Nabuchodonosorem non fuisse revera transformatum in bestiam, neque secundum animam, neque secundum corpus, sed solum imaginariè, quia suâ imaginatione vitiatâ & corruptâ sibi ipse transformatus videbatur. Quantam autem vim habeat corrupta imaginatio, ut putet quis se esse id quod non est, patet ex multis exemplis, quæ Galenus, Levinus Lemnius, & alii afferunt, & nos alibi recensemus. Ita censent *S. Thomas* (vel quisquis est Auctor.) lib. 2. de Regim. Princip. *Franciscus Vallesius* de sacra Philosoph. cap. 8. & *Hieronymus Mercurialis* lib. 6. Variar. Lect. cap. 20. Sed hic quoque modus explicandi non sufficit, quia rex fatetur *sibi restitutum non tantum sensum, sed etiam figuram*; ergo non tantum in imaginatione & phantasia, sed etiam in corpore facta erat mutatio aliqua, ut fera videretur. Et certè nisi fera fuisset visa, nec Daniel & Satrapæ permisissent, ut in sylvas fugeret, nec aliæ feræ ibidem ei pepercissent sine singulari protectione DEI.

Inter hæc tam discrepantes sententias, quarum aliæ putant, Nabuchodonosorem fuisse revera mutatum in bestiam quoad animam & corpus; aliæ, nullo modo fuisse mutatum nec quoad animam, nec quoad corpus; aliæ, fuisse quidem, mutatum revera quoad corpus, non quoad animam; ego mediâ ferè viâ incedo, &c.

Aio 1. Nabuchodonosorem ita fuisse mutatum in bestiam, ut tamen manserit verus homo. Ratio est, quia si non mansisset verus homo, non possent verificari illa, quæ de Nabuchodonosore dicuntur in cap. 4. Danielis, ut consideranti patet: nec punirus fuisset idem qui peccasset, sed bos proprio.

Nabuchodonosor quâ ratione fuerit in bestiam mutatus.

Aio II. Eundem Nabuchodonosorem ita fuisse mutatum, tam quoad animam, quam quoad corpus, ut verè dici possit, eum fuisse aliquâ ratione mutatum in bestiam. Nam anima fuit mutata secundum intellectum, voluntatem, & imaginationem; quæ omnia fuerunt ita vitata, ut putaret rex se esse bovem ferum, & appeteret silvas, & fœnum, & fugeret hominum consortium, quæreretque societatem bestiarum. Fuit quoque cordis, & corporis, & omnium sensuum temperamentum ita immutatum ac efferatum, ut esset simile temperamento bestiarum, citra tamen humanitatis seu humanæ naturæ amissionem: quia enim fœnum ut bos comedit, stomachus aliam habuit temperiem, ut cibos ferinos concoqueret; aliam palatus, ut ei fœnum saperet; aliam odoratus, ut graminis fragrantiam sequeretur; aliam tactus, ut non sentiret adeò frigora & æstus, roremque coeli super se cadentem. Hac de causa dicitur, *ablaturum ab eo fuisse cor humanum, & datum cor fera.* Cor humanum significat in divinis Litteris tam mentem seu intellectum, quam appetitum seu voluntatem; quia quod est cor in corpore, hoc est ratio & voluntas in anima, & in toto homine. Cor ferarum, quoniam intellectum & voluntatem non habent, significat earum imaginationem & appetitum ferinum. Ablatum fuit à Nabuchodonosore cor humanum, quia amisit usum rectæ rationis, (& consequenter sanæ voluntatis) & factus est amens. Datum fuit eidem cor ferinum, quia imaginatio & appetitus fuit vitatus atque corruptus, ut cogitaret de fœno, de solitudine, & de aliis de quibus bestia cogitant, ac de iis delectaretur. Credibile tamen est, eum habuisse subinde lucida intervalla, ut agnosceret statum à quo deciderat, & ad quem devenerat.

Alia etiam corporis mutatio fuit facta, adeò exotica, ut feræ potius quam homini similis appareret. Nam 1. pili capitis & barbæ adeò excreverunt, ut similitudinem haberent vel capillorum leonum, ut septuaginta vertunt; vel pennarum aquilarum, ut Vulgata nostra habet, nimirum ob copiam & densitatem, ob hirsutiem ac duritiem, & ob colorem atrum ac deformem. 2. Externus corporis habitus magis fuit ferinus, quam

quàm humanus, quoniam nullum admittebat cultum, nullas vestes, quas more infanorum lacerabat, & abjiciebat, ac nudus incedebat, soli, æstibus, nivibus, pluviis, omnibusque cœli injuriis, septem annorum spatio expositus, ac proinde enormiter denigratus, ac deturpatus. 3. Ungues, qui nunquam præscindebantur, in modum unguium avium, aut aquilarum excreverunt. 4. Ita fuit efferatus, ut & in alios sæviret, & domo fugeret; unde necessarium fuit vinculis ferreis & æreis eum ligare. 5. Incessus erat bestię, non hominis; manibus enim pedibusque ut bos quadrupes incedebat. An verò & cornua, & caudam, & genuum vertebrae inversas habuerit, ut boves habent (quod asserunt aliqui) incertum est. Fortassis etiam humanam loquelam paulatim perdidit, & boatum atque mugitum assumpsit. Tantum de Nabuchodonosore. Causa metamorphosis alia non fuit, quàm voluntas DEI, volentis punire Regis superbiam.

C A P U T XXII.

De Noctambulis, & miris eorum operationibus.

Qui dormientes noctu surgunt, se induunt, obambulant, varia opera perficiunt, uno verbo Noctambulos seu Noctambulones appellamus. Horum nonnulla exempla referemus, deinde ejus rei causam indagabimus, & antidota præscribemus.

S. I. Exempla varia Noctambulorum.

Quidam juvenis è lecto surgens, indutus vestimentis & ocreis, Noctambulorum exempla. calcaribusque appositis, super fenestram conscendit, & hinc atque inde divaricatis cruribus, parietem perinde ac si equus esset, incitavit. Alter in puteum descendit, non antea experrectus, quàm gelidam pede attigisset. Utrumque testatur *Jonstonus* in *Thaumatol. Classè 10. cap. 7. art. 6.* Eodem teste, apud *Horstium* quidam

quidam nobilis turrim conscendit, nidum avium spoliavit, per funem se iterum demisit. *Alemana* Comment. ad librum Hippocrat. de Aëre &c. refert ex aliis, quendam Parisiis gladio accinctum, Sequanam tranasse, eumque interfecisse, quem sibi interficiendum vigilans proposuerat, & post patratum scelus domum rediisse. Apud *Libavium* lib. de Noctambulis, puer nudus ad portam progressus, domumque regressus, vigilem in medio oppido sedentem observavit.

Apud *Majolum* Colloq. 4. *Landensis* I. C. enarrationes in Clementinas scribens memorat, cum Parisiis degeret, usum se consuetudine Anglici cuiusdam, cui id in more positum erat, ut somno correptus domo egrederetur, ad templa proficisceretur etiam procul remota: atque eum aliquando juxta Sequanam fluvium somno adhuc oppressum ambulans, etiam puerum peremisse, ac sese rursus in lectum recepisse, nunquam, dum illa perageret, expergefatum. Apud eundem *Majolum* *Bartolus* memorat, Pisanum quendam civem in ipso somno saepe arma corripuisse, urbem inambulasse concinentem, semper oppressum somno. *Marianus* quoque Senensis I. S. apud eundem narrat, novisse se puellam in vicinia, quæ è lecto cubilique, somno oppressa egredi consueverat, pistariamque exercebat, nunquam expergefata.

Andreas Laurentius lib. 4. Histor. Anatom. q. 12. ait, Galenum narrare, se somno oppressum confecisse ferè integrum stadium, nec à somno excitatum priusquam in lapidem impigisset. Item Theonem Stoicum dormientem in somnis ambulare; Periclis verò servum in summo tecto spatari solitum.

Martinus Delrio lib. 1. Disquisit. Magic. cap. 3. q. 3. narrat historiam, quæ Legionem in Hispania contigit, in quodam Religiosorum conventu, ante annos vix viginti, quando illa scribebat; aitque se nosse personas quibus accidit. *Erat*, inquit, *Laicus unus, solitus interdum pueros rudimentis catechismi imbueret. Cogitationes eadem dormienti recurrebant, ita ut in somnis & pracineret, & doceret, & hortaretur, & increparet pueros aequè clamosè & ferventer, ac solebat interdum, sicque turbabat vi-*

cinorum somnum. Itaque qui propinquior illi habebat alius Laicus, & saepe monuerat; quodam die illi per jocum minatur, si pergat hos clamores edere, surrecturum se noctu, & ad thalamum eius iturum, & flagello ex funiculis intemperies huius abacturum. Quid Gundisalvus? (sic enim vocabatur.) Surgit circa noctis medium dormiens, & egressus, ut decubuerat, in indusio, cubiculum Fratris Collegae ingreditur, manu forfices ferens & pratentans; & rectè ad lectum alterius, qui fuerat interminatus, contendit. Vide DEI providentiam. Luna lucebat, & nox innubis erat, & Frater iste vigilabat, Videt accedentem, & celeriter se de lecto dejicit, quæ paries erat nonnihil remotior. Noctambulus lectulo proximus forficibus culcitram ter quaterve petit, & confestim redit unde venerat. Manè factò interrogatus, negat se meminisse, neq; id facere unquam in animum vel leviter induxisse; tantum cogitasse, si alter cum flagello ad se accederet, illuminentatis forficibus perterrefacere, & abigere.

§. II. Cur aliqui dormientes obambulent.

Causam huius rei varii variè explicant. Plerique tamen, & rectè, imaginationi adscribunt, cuius quanta vis sit in corpus proprium, ac fortassis etiam alienum, alio loco explicabimus. Incitare eandem dormientes ad motum, ad clamores, ad loquelam, quotidiana docet experientia. Cardanus lib. 8. de Variet. cap. 46. refert, quendam se in somno induisse; legisse supplicationes pro mortuis; ad vocantem Principem, cuius erat cubicularius, accessisse; ac demum etiam interrogantibus respondisse. Pauci dies sunt, cum quidam manum vulneratam mihi ostendit, quòd pugnum intentans contendenti secum, ut somnians sibi imaginabatur, manum impetu vehementissimo in proximum lecto parietem impegisset. Hæc eadem igitur imaginatio tantam vim habet in nonnullis somno sopitis, ut illos ad surgendum, se vestiendum, circumeundum, illaque omnia quæ diximus, aliaque plura perpetrandum impellat. Est autem dormientium imaginatio brutorum imaginationi non absimilis, quoniam rationem repugnantem non

Noctu in somno cur aliqui ambulent,

Imaginationis vis in dormientibus,

habet : unde fit ut multa periculosa moliantur , quæ vigilantes non auderent , quia imaginatio vaporum caligine sopita , non agnoscit pericula : & si quandoque evigilant (quod fieri dicitur , cum proprio nomine compellantur) & periculum agnoscunt ; cadunt in præceps , ut memini me audire contigisse cuidam , qui tollelonem conscenderat nudus , & compellatus ex nomine , in puteum decidit .

Huic porrò affectui , ait *Andreas Laurent.* loc. cit. obnoxii sunt , qui sanguine spumante , & multo fervidoque spiritu abundant . *Majolus* loc. etiam cit. ex *Antonio Musa & Tiraquella* refert , huiusmodi morbo seu malo betonicam herbam pro antidoto esse . Ego nuper cuidam à matre ad me missò , ut remedium contra idem malum , quo laborare se singulis noctibus aiebat , exquireret , suasi à matre ut peteret , ut quoties se noctu extra lectum ambulanti deprehenderet , virgis exceptum ad lectum compelleret .

C A P U T XXIII.

De subito depilatis , & enormiter barbatis.

UT aliis in rebus minutissimis , ita maximè in pilis , vel dandis , vel demendis , mirabilem se exhibet Natura . Exemplis rem illustro .

§. I. Exempla depilatorum .

Depilatorum
subito exem-
pla .

Vir quidam toto Orbe notissimus , & scriptis libris celeberrimus , cum Romæ brumali tempore sub vesperum domum revertisset , & clausis ad primum ingressum cubiculi fenestris ac valvis , illatoque lumine , ad studendum se composuisset ; videt ingentem soricem ad valvas oberrantem , & quærentem exitum . Arripit ergo baculum , qui fortè ad manus erat , & sorigi ad parietem arreptanti tam validum infligit ictum , ut sanguis per baculum ad manum usque momento temporis , percutiente id minimè advertente , magnâ copiâ deflueret . Quo facto , abjicit per

per fenestram apertam foricem, & studia prosequitur, mentum cum maxilla dexterâ sustentans manu, cubito mensæ innixio, ut facere consueverunt, qui libros meditabundi legunt. Die sequenti cum primùm in conspectum venit Collegarum suorum, risu excipitur & cachinnis; erat enim (quod ipse non adverterat) menti pars dextera, dexteraque maxilla penitus depilis, pars verò reliqua hirsutie penè obtecta. Subitò igitur è conspectu hominum se proripit, & partem quoque alteram abradi novaculâ curat, antidotumque ad pilos recuperandos adhibet. At cum pili jam crescerent, non minori quàm antea risu excipiebatur: erant enim qui de novo erumpebant, mollissimi instar lanæ, reliqui verò setarum in modum duri; nec parum expectandum fuit, donec ad æqualem utriusque duritiem reducerentur. Quis credisset, foricum sanguinem pilos depellere?!

Fuit hac in urbe, non multos ante annos, vir penè sexagenarius, cui post morbum diuturnum omnes capitis ac barbæ capilli deciderunt: quos tamen brevi tempore recuperavit perfectissimè, domesticorum curâ, non alio adhibito remedio, quàm lixivio è radicibus lapparum aquæ incoctis præparato, quo caput ac mentum frequentius irrigabat.

Alium quinquagenario majorem, ac barbâ canitie venerandâ, & ad cingulum usque protensâ ornatum, novit non nemo è Collegis meis in Moguntina diœcesi; qui cum à convivio ac largiori computatione decubisset, manè evigilans deprehendit se omnibus omnino pilis capitis, barbæ, ciliorum ac superciliorum, atque adeò totius corporis, carere; nec tamen vel unicum in lecto capillum reperit, nec quo id artificio aut maleficio contigisset, rescire unquam potuit.

Novi ego in Sicilia Laicum è Religiosorum cœtu Fratrem, Gallum natione, qui in confertissima hominum, ad nescio cuius Sancti festivitatem in templo quodam celebrandam, congregatorum turba, cum obortâ interim sævâ tempestate fulmen in templum decidisset, illo tactus, ac in terram prostratus fuit, nullo alio damno recepto, nisi quòd omnes totius corporis pilos vestibus cõfectos se deperdidisse, paulò post sibi restitutus, deprehenderit.

§. II. Exempla babatorum.

Barbatorū
enormiter
exempla.

Suprà cap. 7. §. 1. retulimus ex *Nierembergio* lib. 5. Histor. Natur. cap. 16. nanum quendam, qui è vulva materna cum pilis & pube prodierat, anno ætatis septimo jam barbatus fuisse. Ibidem §. 2. ex *Ctesia Gnidio* lib. Indicorum apud Photium in Bibliothec. retulimus, pygmæos olim in India habitantes aduiffe comam longissimam, ad ipsa usque genua demissam, atque etiam infra, cum barba longiore, quàm apud ullos hominum, adeò ut capillos retrò, barbam antè circa corpus colligantes, iis pro veste uterentur.

Apud Chineses, quibus rari plerumque circa mentum capilli excrescunt, in veneratione sunt, qui longas ac latas circumferunt barbas. Hoc scientes Europæi, maximè qui Christi Evangelii deprædicandi causâ ad remotissimas illas gentes navigant, quàm longissimam possunt, enutriunt barbam. Horum duos è China reduces vidi Romæ, P. Martinum Martinium Tridentinum, & P. Michaëlem Boymum Polonum; quorum uterque quoniam idem iter remetiri cogitabant (& verò etiam remensi sunt feliciter) non sine cura longissimas suas apud nos quoque nutriebant barbas.

Urbano Octavo Sum. Pontif. vir quidam Helvetus natione, Romanâ peregrinatione susceptâ, post loca sancta piè ac religiosè visitata, ab Helvetorum Pontificiæ custodiæ deputationum summo Præfecto obtinuit, ut ad osculum pedis & benedictionem Pontificiam admitteretur. Istam longam ac latam rufi coloris barbam gestabat, ut torum pectus ad genua usque tegeret, adeò ut Pontifex, dum eum in genua provolutum humanissimè alloqueretur, & patriam patriæque statum exquireret, Paternitatis titulo, quo Monachos Itali compellant, uteretur; existimabat enim primo aspectu non barbam, sed Monachorum scapulare à collo ad genua defluere, ut ipsemet postea, errorem suum agnoscens, est fassus. Ita narravit mihi *P. Athanasius Kircherus* testis oculatus.

C A P U T XXIV.

*De pueris Hammelensibus seductis à
Mago.*

INter Mirabilia hominum meritò numerari potest exitus atque Hammelenſium puerorum-hiſtoria. ſeductio puerorum Hammeliæ, quod oppidum eſt inferioris Saxoniz ad Viſurgim fluvium ſitum. Hiſtoriam narrant quàm plurimi Auſtores, noviffimè verò & omnium accuratiſſimè *Samuel Erichius* in Libello Germanicè conſcripto, editoque Anno 1655. Eandem nos recitavimus ex P. Athanaſio Kircherò in p. 2. Magiæ noſtræ lib. 4. Syntagm. 2. cap. 3. ubi tamen in numero anni, quo ea contigiſſe dicitur, error irrepiſit: non enim anno Chriſti 460, ſed 1282, aut 1284. contigit, eo quo ſequitur modo.

Cùm dicti oppidi indigenæ eo anno ingentibus murium agminibus infeſtarentur, malumque in tantum creſceret, ut nihil ferè ſive fructuum, ſive ſegetum, quod eorum roſionibus non eſſet obnoxium, reperiretur; vir quidam inviſus ante hac, & ſtaturæ prodigioſæ comparuit; qui quidquid murium eo in oppido, eiusque diſtrictu eſſet, conſeſtim ſublaturum ſe, dummodò de certa pecuniæ ſumma ſecum paciſcerentur, pollicitus eſt. Nec ſegniùs quàm promiſit, effecit. Nam promiſſâ mercede, dictus vir ex pera, quâ cinctus erat, fiſtulam (utriculus is erat) extraxit: & ſimulatque eam inflavit, ingentia murium agmina ex omnibus domorum angulis ac foraminibus prorupère, & aulædum illum præeuntem extra oppidum ad flumen uſque ſunt ſecuta. Ibi aulædum ſuccinctâ veſte flumen ingredientem ſorices ſecuti, unâ omnes ſpontaneâ ſubmerſione perierunt. Hoc peraſto, vir ille condictam mercedem expoſcit. Verùm cùm cives de pecunia promiſſâ ſolvenda tergiverſarentur, minacibus illos verbis increpuit, aſſeruitque, niſi mercedem darent, futurum, ut aliam exigeret mercedem multò promiſſâ graviorem. Minæ cum riſu acceptæ ſunt. Vertente igitur anno, die 26. Junii, circa meridiem denuò
vir

vir dictus comparuit habitu venatoris, vultu terribili, purpureo inusitatae compositionis pileo; fistulamque aliam longè à priori diversam simul ac insonuit; ecce pueri ac puellae numero 130. derepentè confluunt, & ludionem extra oppidum tripudiantes sequuntur. Est extra oppidum mons, seu potiùs collis, quem Calvariae montem (Röppfelberg dicunt incolae loci illius) vocant, & in monte caverna sat ampla, jumentorum stabulationi apta. In hanc cavernam unà secum omnes pueros duxit venator. Atque ab eo tempore nullus unquam puerorum comparuit ampliùs, nec unquam rescitum deinde, quid de iis factum, aut quò abierint. Unica puella, quae infantem brachiis gestabat, & praeeuntes assequi non poterat, rem à longè aspexit, & regressa oppidanos monuit; qui agminatim omnes egressi, per loca omnia, & omnes angulos, liberos, sed frustra, quaesiverunt.

Historiam hanc omnes Hammelenfes, traditione à majoribus accepta, veram esse testantur. Eandem exhibet pictura minuta in fenestra quadam Parochialis Ecclesiae oppidi, quam Kircherus, & multi alii, qui scriptis eam consignarunt, viderunt. Plurima alia in eodem oppido, & extra illud, extant vestigia, quae accuratè recenset supra dictus Erichius, testis oculatus. Addunt multi, oppidanos, ab illo tempore, quo res tam insolens & funesta contigit, annos suos in instrumentis publicis computare solitos ab anno Exitus puerorum suorum.

De re gesta minimè dubito, non tam propter unanimum multorum Scriptorum consensum, quam propter constantem incolarum urbistraditionem. Magicà arte, & ope diaboli, non vi soni fistulae, utrumque egressum, murium inquam, & puerorum, contigisse, dixi loco citato, & nunc iterum assero, nec ullus est qui aliter sentiat. Lege Erichii citati libellum, cui titulus, *Exodus Hamelensis*, impressum

Hanoverae 1655.

CAPUT XXV.

De mira somniantibus.

Quid, & quotuplicia sint somnia (an fides illis, & quando adhibenda; quibus signis dignosci queant inter se divina, diabolica, & naturalia; an, & quibus licita eorum observatio, ac interpretatio; quid ex naturalibus conjectare liceat, aliaque plura, fusè explicavimus in 4. par. Magiæ lib. 6. Syntagmate 2. Sæpe somnia manifestare occulta, seu absentia, seu futura; sæpe somniantes afficere ingenti tristitiâ, lætitiâvè; sæpe sanitatem, ægritudinem non raro afferre, quotidiana docet experientia. Ex innumeris exempla pauca afferro, antiqua, & recentia.

Somnia
mira ali-
quorum.

Valerius Maximus lib. 3. cap. 5. de duobus Arcadibus narrat, qui iter unâ facientes, Megaram cum venissent, alter ad hospitem se contulit, alter in tabernam meritoriam divertit. Is qui in hospitio erat, vidit in somnis comitem suum rogantem, ut sibi cauponis insidiis circumvento subveniret, posse enim celeri eius accursu se imminente periculo subtrahi. Quo viso excitatus profiliit, tabernamque, in qua is diversabatur, petere conatus est; Sed mox propositum suum ipse damnans, lectum iterum ac somnum repetiit. Tunc idem ei jam faucibus oblatus obsecravit, ut qui vitæ suæ auxilium ferre neglexisset, necis saltem ultionem non negaret: corpus enim suum à caupone trucidatum tum maxime plastro ferri ad portam, stercore coopertum. Tam constantibus familiaris precibus compulsus, protinus ad portam currit, & plastrum, quod in quiete demonstratum erat, comprehendit, cauponemque ad capitale supplicium perduxit. Hoc utique non naturæ viribus, sed Angeli ope, seu boni, seu mali, contigit: neque enim nulla Ethnicis beneficia extraordinaria Angeli subinde conferunt.

Somnium
cuiusdam
Arcadis.

De Galeno referunt Auctores plurimi, cum ægroto cuidam nullâ ratione remedia adhibere potuisset, per somnium fuisse monitum, ut è vena quæ inter auricularem & annularem digitos

Somnium
Galeni.

Uuu est,

est, sanguinem educeret; idque cum peregisset, peritior factus somnio quam studio, ægrotus convaluit. Quod quidem & ipsum non sine boni Spiritus benignitate contigisse credendum est, & testatur *Monopolita* Decad. 1. cap. 8. q. 3. Quæstionis 2.

Somnium
Eulogii S.
Aug. disci-
puli.

Mirabilis est quod narrat *D. Augustinus* lib. de Cura pro Mortuis cap. 11. contigisse aliquando sibi cum Mediolani degeret, & Eulogio Rhetori Carthagine moranti. Id narrat ipse Augustinus cit. loc. his verbis. *Nobis apud Mediolanum constitutis, Carthaginis Rhetor Eulogius, qui meus in eadem arte discipulus fuit, sicut mihi ipse, posteaquam in Africam remeavimus, retulit, cum Rhetoricos Ciceronis libros discipulis suis traderet, recensens lectionem quam postridie fuerat traditurus, quendam locum offendit obscurum. Quo non intellecto, vix potuit dormire sollicitus. Qua nocte somnianti ego illi, quod non intelligebat, exposui; imò non ego, sed imago mea nesciente me, & tam longè trans mare aliquid aliud sive agente, sive somniante, & nihil de illius curis curante. Quomodo frant ista, nescio. Sed quin Angeli ope, seu boni, seu mali contingant, nullus dubito. Publicus Cornelius Rufus (inquit Plinius lib. 7. cap. 50.) dormiens oculorum usum amisit, cum id sibi accidere somniaret.*

Quæ sequuntur, narrat *Jonstonus* in *Thaumatol.* Classe 10. cap. 7. art. 5. *Luca Iselio, privigno Zwingeri, Vesentione agentis, Huberi Basileensis Medici mors in somnis aperta est. Nam videre visus est lectum suum egesta humo recens opertum: quam cum lodice remoto excutere vellet, sub stragulis Huberum Medicum vidit, momento oculi in puerilem transmutatum speciem. Nessenus eodem die quo in Albi suffocatus est, somnium de lintris offensione & sui prolapsu habuit. Christophorus Rhaumbavius, Medicus Vratislaviensis, monitum de cura morbi sibi incurabilis in somnio factum secutus, agrum pristina sanitati restituit; & quod miror, medicamentum illud in libro paucis post annis edito conscriptum offendit.*

Somnium
matris
Scander-
begi.

Huc pertinet matris Scanderbegi somnium de serpente, qui totam operuit Epirum, caput inter Turcarum protendit fines, cruentis faucibus ipsos absorbendo, caudam inter Christianos & Veneti

neti imperii tenuit terminos. *Barlet. lib. 1. de Gestis Scanderb. cap. 82.* Multa alia similia somnia, quibus virorum vel sanctitate, vel litteris, vel bellicâ fortitudine clarorum vitæ conditio prænuntiata fuit, omitto.

Mirum etiam somnium fuit quod habuit Gunchramus Rex Francorum. *Cum enim aliquando venationi intentus, per nemus vagaretur, fortè à sociis avulsus, uno tantum comite, cuius fidem præ reliquis perspectam habebat, ad aqua gelida rivulum delatus est. Ubi cum sopor gravis eum opprimeret, reclinato in servi sinum capite, obdormit. Ibi rem mirandam servus animadvertit. Ex dormientis siquidem ore bestiolam vidit prorepere, & rectà ad rivulum tendere. Quem cum frustra omni conatu transire laboraret, servus evaginatum gladium rivo imposuit, per quem cum bestiola facile evasisset, in foramen proximi montis irrepit, & post horam inde regrediens, eadem viâ in os regis reversa est. Experrectus deinde rex servo narravit, quòd sibi per somnium visus esset ad ripam ingentis fluminis delatus esse, & per ferreum pontem transisse, inde ad montem pervenisse, in quo grande auri pondus latuerit. Quòd cum servo suo exposuisset rex, & vicissim ex illo audivisset, quid se dormiente monstri acciderit; ambo ad montem istum contendunt, ibique defossam ingentem auri vim effodiunt.* Ita *Heidfeld. in Sphynge cap. 14.* *Marinus Mersennus* in *Genesis* vocat somnium hoc diabolicum. Mihi verò vehementer suspecta est historia. Si enim rex reclinato in sinum servi capite dormiebat, quomodo servus fuit ausus surgere, & bestiolaè pontem sternere? quomodo redeuntem bestiola in os regis reintrare permisit? Probabilior est huic similis historia, quam *Wierus lib. 1. de Præstigiis dæmon.* narrat in hunc modum. *Refert Helinandus Monachus lib. Chronicor. 13. se audivisse ab Ebando patruo suo, qui à cubiculis erat Henrico Remensi Archiepiscopo, Ludovici Gallorum regis fratri, quòd Henrico Archiepiscopo astate quadam in itinere somnium meridianum capiente, miles quidam inter ceteros aperto & hiante ore post prandium dormiret; è cujus ore visa est ab alijs vigilantibus quadam alba bestiola mustela similis exisse, atque ad vicinum ibi rivulum procurrisse. Cumq; sursum deorsum in ripa rivuli cucurrisset, nec*

transeunti viam inveniret ; quidam ex adstantibus accedens, evaginatum gladium rivulo angusto veluti pontem faciens imponit. Bestiola illicò rivulum super gladium transgrediens, longius procurrit, & sese subduxit. Paulo post redire visa, cum iterum notum pontem quæreret, atque eojam sublato discurrens transire non valeret ; idem ille qui antea rursus rivuli ripas imposito gladio conjungit, atque abscedit. Tum transit bestiola, & ad dormientis adhuc patulum os rediens, videntibus omnibus ingreditur : ac illicò qui dormierat, expergiscitur, rogatusque num quid in somno passus esset, respondit, se fessum esse & defatigatum tanquam ex difficili & longo itinere, in quo bis super pontem ferreum flumen transivisset. Unde socii collegerunt, eum quæ ipsi viderant, verè somniasse. Addit Wierus, sibi videri hoc somnium fuisse diaboli ludibrium, ad persuadendum hominis animam esse corpoream.

Somnium
Athanasii
Kircheri.

Somnium quod P. Athanasius Kircherus Romæ habuit (ut ipsemet mihi narravit) naturale fuit, & corporis sanitatem ipsi attulit, magno Reipublicæ Litterariæ emolumento. Decumbebat is gravi & periculoso morbo, nec Medicis spes vitæ superesse videbatur ulla. Sciens hoc Kircherus, petivit à Medicis ac Collegii Romani Superiore, liceret sibi applicare remedium, quod salutis fore confideret. Conceditur. Postulat è pharmacopoleo Collegii adferri sibi medicamenta soporifera, quæ nominaverat : miscet, sumit, somnum capit profundum ac jucundissimum, qui totam duravit noctem. Somniavit enim, Summum se Pontificem electum, & ingenti perfusum lætitiâ excipere Principum Christianorum legationes ac congratulationes, omniumque populorum applausus ; tum variarum nationum ac gentium ædificare in Urbe Collegia ac templa, aliaque multa fidei Catholicæ propagandæ causâ constituere. Evigilat manè, sanum se esse experitur, ac talis mox à Medico superveniente declaratur, magnâ omnium admiratione. Aliud eiusdem somnium enarravi in Præfatione ad Prodromum Mundi Mirabilis. Similia passim occurrunt, quæ omitto.

CAPUT XXVI.

De summentibus innoxie venena, aliosque insolitos cibos.

SANCTORUM hominum plurimos venena sibi aut palam oblata, sicut clanculum preparata, sine noxa sumpsisse, mirum non est, quoniam Christi virtus, venenis omnibus superior, noxiam recundebat virtutem, juxta promissionem factam: *si mortiferum quid biberint, non eis nocebit.* Animalia quoque nonnulla venenatis nutriri herbis ac animalibus, nec fidem superat, nec Naturæ vim, quoniam præter temperamentum veneno resistitivum, assuetudo perpetua in naturam transit. Sic enim capræ & coturnices venenis pinguescunt; stellio araneis vivit, fues devorant serpentes, uri & ichneumon, & ciconia; mortiferis herbis pascitur catoblepa, & taxus. Taceo alia. At hominem, cui venenata maximè noxia, eò devenire assuetudine, ut venenis sine noxa fruatur, inter Mirabilia hominum meritò quis numeraverit. Nonnulla ergo exempla subjiciam, & causam effectus adsignabo.

§. I. Venena innoxie sumpta.

Mithridates (inquit Plinius lib. 25. Natur. Histor. cap. 2.) *maximus suâ etate regum, quem debellavit Pompeius, omnium ante se genitorum diligentissimus. vita fuisse, argumentis, præterquam famâ, intelligitur. Unie excogitatum, quotidie venenum bibere. præsumptis remediis, ut consuetudine ipsâ innoxium fieret. Primò inventa genera antidoti, ex quibus unum etiam nomen eius retinet. Illius inventum autumant, sanguinem anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam veneno viverent.* Unde illud *Martialis* lib. 5. Epigram.

Venena
innoxie
sumpta.

Profecit potò Mithridates sape veneno;

Toxica nè possent sava nocere sibi.

Albertus Magnus lib. 7. de Animal. tract. 2. cap. 5. recitat historiam puellæ Colonienfis trium annorum, quæ comedebat

innoxiè araneas in angulis domorum repertas, & ex hoc cibo proficiebat, ac præ omnibus illum appetebat. *S. Augustinus* lib. 2. de Moribus Manich. refert historiam famosæ mulieris Atheniensis, quæ assueta veneno, tandem ob facinora morti damnata, consueto veneno interimi nequaquam potuit. *Auctor* libri de Secretis Secretorum ad Alexandrum Magnum, *Avicenna*, *Rufus*, & alii meminerunt puellæ cuiusdam Indicæ, quæ ob continuam venenatorum éitationem adstantibus pestiferum adflabat halitum. Porus Indorum Rex veneno quotidie utebatur, ut alios perimeret. Visus fuit qui commorsus à venenatis, occidebat eadem; non secus ac Religiosus Laicus Hispanus, de quo in 4. par. Magiæ, cimices qui se momordissent, interimebat. *Æthiopes* Hyaspidis fluvii accolæ, è scorpionibus & aspidibus lautissima parabant fercula. Thracia mulier ex manipulis veratri gratissimum habebat obsonium.

Eadem vivendi ratio superiori sæculo penes quendam Indorum regem reperta est. Is erat Cambaiæ Rex; quem ferunt ab infantia veneno enutritum, tamque pestifero fuisse halitu, ut vel muscas solum se tangentes interimeret, ut testatur *Odoardus Barbosa* apud *Majolum* Colloq. 4. Quin consuetudo veneni adeo in eo invaluerat, ut ipso aleretur: unde fiebat ut vix ulla uxorum suarum, quæ ipsi commiscebatur, effugeret mortem in diem proximam, ut testatur *Ludovicus Barthena* Indic. Rer. lib. 1. c. 2. apud eundem *Majolum*. Quemcunque etiam oderat, & necatum volebat, solo sputo in eum misso interimebat. Vestes eius nemo sine mortis periculo attingebat, quoniam & ipsæ tangentes inficiebant.

§. II. Aliorum ciborum insolitorum esus.

Cibus insolitos comedentes.

Huius generis nonnulla exempla collegit *Jonstonus* in *Thaumatolog.* Clas. 10. cap. 2. art. 2. ubi ait ex *Nauvelio* lib. 3. Analog. puellam quandam stercoreibus delectatam, & virum nobilem foria infantum recentia avidissimè sorbillasse. Item, calcem vivam pugni magnitudine devorasse quandam apud *Fernelium* lib. 6. Patho. cap. 3. aliam fila ex vestibus, apud *Tricapellum*, lib. 7. cap.

cap. 5. aliam gossipium & lanam, apud *Lusitanum* cap. 3. cur. 86. aliam lacertas, apud *Marcellum* Histor. Mirabil. lib. 4. cap. 1. & mulierem quinquagenariam tartarum, apud *Nicolaum* Serm. 5. tract. 4. cap. 36. & crines denique aliam, apud *Camerarium*. De Lazaro vitrivo ro sermonem habuimus cap. 12. Rusticus quidam in Frisia vorabat pro mercede vitra, ligna, saxa, viva animalia, pisces vivos, aliaque similia, non secus ac prædictus Lazarus, teste *Jonstano* cit.

Similium rerum appetentiæ plerumque ex singulari morbo proveniunt, quem *μαλακίαν* in prægnantibus, *νιρίαν* in virginibus & aliis appellamus. Causa eius videtur esse humor vitiosus & pravus tunicis ventriculi impactus ab extrinseco, vel in eodem genitus ex prava victus ratione, vel ab utero eodem affluens. Prægnantibus accidit primis tribus mensibus; Virginibus, cum mensium intercipiuntur fluxus. In Lazaro non ex appetentia, sed ex gustus privatione proveniebat; privatio autem illa erat ex insolita dispositione quartæ nervorum dispositionis, ut citato loco diximus ex *Columbo*.

De astomis, brachystomis, solo odore viventibus, aliisque similibus, quid sentiendum sit, definivimus supra cap. XI.

C A P U T XXVII.

De averfantibus caseum, aliosque nonnullos cibos.

CUr hominum nonnulli caseum averfentur, alii cæpas & alia, alii vinum, carnes, panem ipsum, alii alios cibos; problema est, quod multorum jam diu vexavit ingenium. Illud, quoad casei averfationem, nuper discussit *Martinus Schroekius* libello de ea re edito, & ante illum fecisse idem dicitur *Thomas Sagittarius*, aliique nonnulli variis occasionibus. Nos non de casei modò, sed aliorum etiam quorumlibet ciborum nausea seu averfione idem hoc loco discutiemus: ac primò quidem more nostro varia exempla, deinde eius rei rationem tum aliorum, tum nostram afferemus.

§. I. Exempla varia averfantium certos
cibos.

Averfantium
certos
cibos
exempla.

Averfatio
piscium.

A *Matus Lustanus* narrat Centur. 2. Curat. 36. novisse se quendam, qui pisces omnes adeò abhorrebat, ut cùm die quodam ab amico ad cœnam invitatus piscis frustum cibus aliis obvolutum ab amico, se inscio, comedisset, in tantas animi angustias & cordis pressuras cum vomitu & secessu devenerit, ut parum abfuerit, quin spiritus eum deficeret, ac moreretur. Erat huic nomen Stephanus Surdaster, natione Hispanus, patriâ Toletanus. *Erasmus* in Epist. ad Lambertum Grunnium, scribit de se sub persona pueri Florentii, à piscibus sic aborruisse adolescentem, ut vel ad solum odorem protinus gravem capitis dolorem non sine febris sentiret. *Pareus* Introduct. ad Chirurg. cap. 22. testatur, se novisse inter Galliæ proceres primariæ nobilitatis virum, qui appositâ anguillâ, medias inter epulas, atque sodalium amicorum greges, sic consternabatur, ut repente in præcipitem virium omnium lapsum incideret. Alius, teste *Weinrichio* in Comment. de Monstris cap. 8. anguillarum non modò esum, odorem, & aspectum pati non poterat, sed nec manere quidem in ædibus ubi occultabantur vivæ, absque insigni anxietate.

Averfatio
carnium.

Non minùs carnes alii, quàm hi pisces, averfantur, teste *Amato* loc. cit. Et *Scaliger* Exercit. 153. num. 10. ait, se fœminam illustrem novisse, quæ ante annum ætatis suæ quartum decimum nullius suafu flecti poterat, ut carnibus vesceretur. *Brasavolus* in Comment. 34. ad 2. Hippocrat. de rat. vict. in morb. acut. ait, Illustrissimam Taraconensem Federici Regis Neapolitani filiam natu minorem, carnes nec edere, nec gustare potuisse, adeò ut si bolum in os fumeret, in vehementissimam incidere syncopen, & horrendo clamore eiularet, in terramque decidens volutaretur, ac tali in symptomate per semihoram perseveraret,

Averfatio
à variis
cibus.

De rustico quodam Northlando, in Waterlandia, in pago Scermerio, non procul ab Alcmaria urbe sita, scribit *Forestus*
in

in Scholio ad Observ. 5. lib. 4. de Febr. qui nullo alio cibo potu-
que utebatur, quàm solo lacte vaccino. E contrario Conciliator
Petrus Aponensis, teste *Marcello Donato* ex Matthæo Gradenſi, sic
lac abhorruit, ut nec illud comedentes quidem sine nausea aspice-
re posset. *Bruyerinus* lib. 1. de Recibaria cap. 24. ait, novisse se Nor-
mannum quendam rusticum, qui nec panem, nec carnes, nec pi-
ſces, nec caseum unquam deguſtaſſet, sed ſolis ovis veſcebatur. E
contrario, *Marcello Donato* teste loc. cit. illustris Comit. cujus-
dam puer cum ova comedebat, labia tumescebant, & facies pur-
pureis nigrisque maculis conspergebatur, osque spumâ circum-
dabatur, ac si venenum sumpſiſſet.

Maranta Meth. cognos. simplic. lib. 3. cap. 13. scribit, pa-
trem suum alienissimum semper fuisse ab esu leporis, & cujuscun-
que generis volatilium. *Schrockius* in lib. de Aversat. Casei ait, se ha-
buisse ancillam, cui persuaderi nullâ ratione poterat, ut carnem
vitulinam gustaret. Idem novit virum longè doctissimum, scri-
ptisque libris celeberrimum, qui carnem suillam æque ac angues
excrabatur, nec ullos cibos porcinâ pinguedine conditi patieba-
tur. *Horſtius* in Observat. ad Levin. Lemnium ait, observasse se
quendam Antwerpia, qui quoties in conviviis porcellum Troja-
num inferri, & mensæ apponi conspiciebat, statim syncope cor-
reptus corruerat.

Schrockius loc. cit. testatur, unum è liberis suis brassicam abo-
minari. Cressonibus tantùm visis horrore se perfundi, scribit *Scal-
iger* Exercit. 153. num. 10. *Maranta* loc. cit. novisse se ait vetu-
lam, quæ melopepones tanquam rem insuavissimam averſabatur.
Horſtius loc. cit. Arnstadii Comitem ab olivarum oleo tantopere
abhorruisse dicit, ut omnia ex eo parata edulia, eodemque quo il-
le conclavi asservata, subito auferrî oportuerit, ni exitiali eum syn-
cope periclitari vellent. Uladislaus Jagello Polonorum Rex sic à
pomis abhorrebat, ut ne odorem quidem ferret, teste *Cromero* lib.
20. Hist. Polon. *Bruyerinus* loc. suprâ cit. ait, novisse se Joannem
à Querceto, Parisiensem, regium Secretarium Francisci I. qui so-
lebat malorum odore atque aspectu adeò turbari, ut statim illi ab-
eundum esset è convivio, si apposita cerneret; & si propiùs nari-

bus admovebantur, repente sanguis effluebat. Jacobus Foroliviensis Medicus apud Bruyerinum loc. cit. testatum reliquit, non aliter solitum se cruciari ab allio manducato, quàm ab epoto veneno; quippe ea sibi accidere, quæ solent iis qui venena biberunt. *Paulus Zacchias* Medicus Romanus lib. 2. Quæst. Medico-Legalium tit. 2. q. 7. nobilem virum novisse se ait, qui à quamplurimis rebus maximè abhorrebat, præcipuè verò à fructibus quibuscunque; inter quos melopepones adèd averfabatur, ut ne odorem quidem eorum absque fastidio & nausea sustineret; & si quando clam domum deferebantur, illicò sentiebat, & ejici confestim præcipiebat.

Quid connaturalius homini, ac magis ad victum quasi necessarium, quàm sal & panis? Et tamen *Maranta* loc. cit. testatur, virum quendam nobilissimum nullum obsonii genus comedere potuisse, quod saletem etsi permodicum, haberet admixtum. *Bruyerinus* lib. 2. de re cibar. cap. 6. puellam novit sero lactis per integros sexdecim annos à parentibus educatam, quæ ab omnibus cibis ita abhorrebat, ut etiam à longè odorem micæ panis in serum, quo nutriebatur, injectæ deprehenderet. Memini ego, cum puer admodum eram, narrari ab avo meo de puero quodam rusticano tum vivente, qui panem adèd abhorrebat, ut si inadvertenter etiam aliis condimentis obvolutum bolum sumpsisset, statim ad vomitum provocaretur. *Schrockius* quoque alium novit, qui nunquam panem esitabat.

Aversatio
panis.

Aversatio
casei.

Jam quod ad casei aversationem attinet, notum omnibus est, & quotidianâ stabilitè experientiâ, quamplurimos esum illius penitus abhorrere. Ego certè vix ullo in Collegio nostro in variis Belgii, Siciliæ, Italiæ, Germaniæ Provinciis habitavi, in quibus non unus aut alter fuerit repertus. Multi etiam ne odorem quidem ejus tolerare possunt. *Schrockius* in lib. de aversat. casei ait, se non modò per omnem vitam aversatum fuisse caseum, verùm iis quoque natum parentibus, avis, & proavis, qui simili antipathiâ laborarunt. Addit, ex fratribus suis sex, duos tantùm caseum comidisse; ex matris sororibus quatuor, unam solummodò.

In iis porrò, qui certos cibos aversantur, hoc singulare est in

quibus-

quibusdam, ut *Julius Alexandrinus* lib. 2. Salubr. cap. 13. etiam observat, quòd quidam cibi aut potus genus unum averfantur, aliud verò quòd cum illis agnationem maximam habet, minimè. Nam quidam respuunt vinum ordinarium & patrium, non verò Creticum, nec dulce quantumvis generosum, uvas verò ingurgitant voracissimè. Aliis cancrorum esus est adversissimus, piscium verò aliorum cujuscunque generis nequaquam. Nonnulli carnem suillam tantum abhorrent, alii bubulam, alii vervecinam, alii galinaceos solum pullos.

§. II. Quæ sit causa averfationis casei, & quorundam aliorum ciborum, ex aliorum sententia.

Varias primùm sententias proponam; deinde quid ego sententiam, propalabo. Et tamen si plerorumque sententiæ ac rationes solius casei nauseam respiciant, proponendas tamen duxi, & examinandas, quoniam lucem præferent sententiæ nostræ.

Primò igitur putant aliqui, nonnullos casei esum abhorrere non alia de causa, nisi propter gravem odorem quem exhalat, maximè si putridus sit. Sed incongrua est hæc ratio. Primò, quia multi casei esum abhorrent, odorem verò minimè: nam plerique quos ego novi, qui caseum nauseant, non offenduntur ejus odore, etiam si cincti sint undique ab aliis, qui eo fruuntur. Hoc ipsum de se testatur *Schrockius* lib. de averf. casei Num. 4. ubi addit, notam sibi esse honestam foeminam, quæ licet ab esu casei haud aliter atque cicutæ abhorreret, marito tamen, qui magnarius caseorum mercator erat, auxilio erat in caseis tractandis, ac vendendis: quo in negotio longè foedior solet esse odor, quàm dum in mensis apponitur. Secundò, quia sæpe casei aliqui nullum habent odorem gravem, sed contra gratum, etiam iis qui ab esu abhorrent. Tertiò, quia qui à caseo abhorrent, etiam si nescientes, & aliis condimentis involutum essent, non minorem tamen nauseam ac stomachi convulsionem persentiunt, quàm si palàm deglutivissent.

Verum tamen est, aliquibus casei odorem esse molestissimum, sed eadem, vel simili de causâ, ob quam nonnullis odor rosarum, ambrae, moschi, zibeti, citrorum aliorumque odoriferorum est

Averfationis casei & quorundam ciborum causa, ex aliorum sententia.

molestus : nos autem hîc non inquirimus causam nausæ odoris, sed esitationis casei.

Secundò, alii putant, propterea quosdam à casei esu abhorre- re, quòd persuasum habeant eum noxium esse valetudini suæ, imò & mortem adferre. Sed hæc quoque ratio incongrua est. *Primò*, quia pueri etiam nonnulli, imò & infantes, qui nullam habent ta- lem apprehensionem, caseum abhorrent. *Secundò*, quia aliqui non modò apprehendunt, sed etiam sciunt, caseum esse valetudi- ni suæ noxium, ut sunt calculosi, & tamen ab ejus esu non absti- nent. Alia ergo causa est averfationis casei, quàm dicta apprehensio.

Potest quidem contingere, ut aliquis ab esu illius absteineat: propter dictam apprehensionem; sed hoc rarissimum est, & con- tingit etiam in aliis cibis. Nam *Libavius* Tract. de Antipath. exem- plum habet cujusdam qui averfabatur fraga, quòd existimaret sub iis latibula sua habere bufones. Item alterius, qui suillam nole- bat comedere, licet gratissimi saporis esse fateretur, quòd audivis- set medicos quosdam dixisse, ejus esu obvenire lepram. *Schrockius* novit foeminam honestam, quæ anguillas non comedebat, quòd persuasum haberet, eas ex cadaveribus solum modò generari, & an- guibus esse quàm simillimas. Alium novit idem, qui ova friza non gustabat, quòd putaret stomachi naturalem dispositionem, per illa turbari. Et ego novi in Sicilia virum Religiosum, qui ova non gustabat, quòd sciret gallinas multas immunditias ac vermes deglutire. Idem adduci non poterat, ut comederet illum cibum, quem sciebat aut apprehendebat fuisse ab alio tactum: unde tamen si avidissimè comederet appositas ficus, aut alios fructus, quàm primùm tamen ab aliquo adstantium joci gratiã tangebantur, illos relinquere, ut non semel vidi. Imò adeò horrebat res ab alio ta- ctas, ut si sciret aut apprehenderet, aliquem mensã assidere non lotis manibus, recusaret aquam aut vinum sumere ex illo poculo, quod alius repigerat. Sed hæc, ut dixi, rara sunt; casei autem aver- fatio frequens est, ideoque ab aliã provenit causa.

Tertiò, alii propterea existimant, plures & à caseo, & ab aliis quibusdam cibis comedendis esse alienos, quòd dum utero gesta-
rentur,

rentur, matres eorum à dictis cibis abhorruerint. Quam quidam prægnantium à certis cibis averfionem putant provenire à redundantia menftrui fanguinis in utero, cujus vapores os ventriculi inficiant, ac ejus temperiem evertant, & malâ afficiant qualitate, unde coctio & tractio præpediatur, idq; potiffimùm primis menfibus, & in plenilunio, quando major redundat copia fanguinis. Verùm neque hæc fententia placet, quia conftat aliquos averfari cibos quosdam, quos tamen matres eorum, dum illos utero geftabant, tantùm abeft ut abhorruerint, ut vel maximè appetiverint. Nam mater pueri illius ruffici, de quo fuprà, qui panem averfabatur, dum uterum gereret, & in vicinia nuptiæ celebrarentur, videns panem primarium ac optimum qui à convivis abfumebatur, & à convivarum liberis domum deferebatur, ingenti defiderio illius æftuabat, & ut voti compos fieret, nuptiarum locum accessit animo petendi, fed pudore præpedita regressâ fuit, non tamen defiderium extinxit, fed accendit. Hinc puer natus tantum abhorruit panem, quantum mater illum defideraverat. Alia ergo hujus rei caufa est indaganda.

Quartò, Martinus Schrockius lib. de Averfatione cafei, Num. 15. putat, ideo quosdam averfari cafeum, quòd infantes fuxerint è matrum aut nutricum mammis lac cafeatum, quod jam tum naufeam cafei illis ingeneraverit. Hoc ut probet, *supponit primò* Num. 13. quòd lac, fi fortè foemina antea illud in mammis habuerit, & deinde conceperit, ordinariò confueverit, fecundùm rationem cafeationis, concrefcere accoagulari; licet hoc ante conceptum quoque haud ratò contingere confueverit, propter calorem quendam præternaturalem mammis obvenientem, dum nimirum infitus earum calor (eò quòd materia chylofa lacti antea inferviens, post conceptum fe ad uterum pro efformatione partium corporis recipit) major incipit effe atque improporcionatus, ratione modici chyli in lac convertendi. *Supponit fecundò*, quòd fi quis aliquando cibum aliquem infigniter fastidivit, ab eodem abhorrere ferè folet longo tempore pòft, fi non per omniem quoque vitam. Sic ipfe Schrockius, cum fali antimonio ad vomitum procurandum fumpto superbibiffet aliquando vinum calens ma-

jore copiâ , & cum repugnantia , postea ad biennium & amplius ad vini quoque odorem exhorruit. Sic matrona spectabilis, quam idem novit, postquam in ovo forbili pullum inventum incautiùs deglutisset, ova semper postea abhorruit. Sic alia pariter ova averfabatur, quòd ovum anatinum nauseabunda deglutisset, ovo piscium saporem referente, quòd hosce deglutire anates consueverint. Omitto alia exempla quæ refert.

His suppositis ait, sibi exploratum decennali experienciâ, quòd plerique qui averfantur caseum, eò usque nutriti fuerint lacte matrum aut nutricum prægnantium, donec ipsi lac caseatum averfando semetipsos ablaçtaverunt. Testata enim fuit avia ejus, quæ tres genuit filias à caseo abhorrentes, quòd nunquam sciverit initium conceptionis, & quòd dictæ filiæ semetipsas sponte ablaçtaverint. Idem de se testata est mater ejus, quæ habuit liberos à caseo abhorrentes, excepto tertio natu, quem ob morbidam mammarum intumescenciam solito citiùs ablaçtavit. Et pater ejus, qui à caseo alienus erat, commissus fuerat nutrici, quæ clam à famulo imprægnata fuerat, & tamen infantem lactaverat. Alia ejusmodi exempla ultra viginti ait Schrockius se collegisse. Ex his concludit cum *Kenelmo Digbaò* tract. I. de Nat. Corp. cap. 38. pag. 33 I. causam cur caseum aliqui abhorreant, esse, quòd suxerint lac matrum, aut nutricum, postquam hæ jam gravidæ erant, & lac mammarum habebant caseatum; quod cum infantes nauseent, ob incommodum quod ipsis infert, fit ut rotâ virâ suâ deinde caseum nauseent. Fatetur tamen Schrockius Num. 18. fieri posse, ut infantes lac caseatum sugentes non abhorreant à caseo, si præter lac sumant etiam alios cibos congruentes.

§. III. Nostri sententia, cur aliqui caseum aliosvè cibos averfentur.

Averfationis casei, aliorumq; ciborum causa ex nostra sententia.

EGO in præsentia controversia de casei aliorumque nonnullorum ciborum averfatione, statuo sequentia.

I. Causa

I. Causa cur aliqui caseum abhorreant ab infantia, non est quòd lac caseatum è mammis matrum aut nutricum prægnantium suxerint. Ratio est, quia alioquin longè plures caseum abhorrerent in omnibus nationibus ac populis, quàm de facto abhorrent. Nam plurimæ matres sunt adeò fœcundæ, ut singulis annis prolem effundant, præsertim ignobiles & pauperiores; quæ tamen ipsæmet lactant infantes suos antecedentes ferè usque ad partum subsequentiū: plurimæ item matres, quæ non singulis annis pariunt, sed vel singulis bienniis, aut trienniis; non ablactant infantes, donec vicinæ ferè sint partui. Si ergo omnes prædictarum matrum proles à caseo abhorrent, quantus esset eorum numerus? Vel ergo falsum est, quòd lac in mammis prægnantium caseetur; vel falsum, quòd tale lac exsuctum ab infantibus, ingeneret iis nauseam & horrorem casei. Nec dicas, tales infantes sumere simul cum lacte caseato alios cibos, ut pultes, &c. et ideo non horrere caseum: nam etiam alii infantes, qui postea caseum horrent, sumserunt simul alios cibos; quibus enim infantibus pultes non ingeruntur.?

II. Neque casei, neque aliorum ciborum averfatio, semper oritur in infantibus ex eo, quòd matres prægnantes horrerint tales cibos. Ratio est, quia aliquæ matres prægnantes non tantum non horrerunt cibos illos, quos proles natæ horrescunt, sed vehementissimè appetiverunt, ut patet ex dictis contra tertiam sententiam præcedenti §. relatam.

III. Causa propter quam aliqui certos cibos abhorrent à natiuitate: (de his enim potissimùm est sermo) non est una in omnibus, sed varia in variis. Nam in aliquibus causa est averfio matrum prægnantium ab illis cibis, quos postea proles abhorrent, ut *Libanius* tract. de Antipathia contigisse putat matri cujusdam commilitonis sui, qui fraga abhorrebat. In aliis è contrario est vehemens pica & desiderium matrum cibi, quo fuerunt defraudati, ut patet in puero illo rustico, de quo §. præcedenti in tertia sententia. In aliis est certum stomachi ac ventriculi temperamentum, cui contrarium est

est talis vel talis cibus: sicut enim aliquibus adultis supervenit temperamentum tale, ut respuant cibos aliquos quos antea avidè comedebant (novi enim, qui salpas & ova frixa antea comedebant non illubenter, nunc vix videre sine horrore possunt) ita infantibus nonnullis congenitum esse potest simile temperamentum. In aliis denique alia sunt causæ, quæ in hoc negotio, sicut in aliis plerisque, quæ per antipathiam explicari solent, sunt nobis occultæ in particulari; quod quidem fateri ingenuè, non dedecet Philosophum; dedecet autem vel maximè, incongruas comminisci causas, easque pertinaciter defendere.

C A P U T XXVIII.

De mirabiliter sanatis.

Medicorum gnomo est, contraria contrariis pellenda esse. Non Gratia modò, sed & Natura hanc sæpe legem infringit, & modis aliis, iisque mirissimis, sanitatem largitur. Exemplis rem stabiliemus, sed iis tantùm, quæ Naturam operatam fuisse aut certum, aut verisimile est. Unum tamen adnectam, in quo Gratiæ maxima, Naturæ vis nulla elucet.

§. I. Sanitas naturaliter restituta.

Sanitas
mirabili-
ter resti-
tuta.

Prometheus Thessalus, ut refert *Plutarchus* in Opusc. Qua ratione ex inimicis emolumentum capiendum, tuber habebat incurabile. Huic cùm inimicus occurrisset, & necem omni studio intentasset, *gladio tuber percussit, atque ita aperuit, ut homini salutem attulerit, atque à periculo vindicaverit rupto tubere.* Phalereus (ut *Plinius* habet lib. 7. Natur. Hist. cap. 30. vel Phæreus Jason, ut legit *Valerius Maximus* lib. 1. cap. de miracul.) vomicæ morbo laborabat, & deploratus à medicis, *cùm mortem in acie quæreret, vulnerato pectore medicinam invenit ex hoste.* Eodem *Plinio* teste loc. cit. *Q. Fabius Maximus Consul apud flumen Isaram pralio commisso adversus Allobrogum Avernorumq; gentes, ad VI. Idus Augustas*

stas, centum triginta millibus perduellium cesis, febrî quartanâ liberatus est in acie.

Hisce oculis meis vidi in Siciliae urbe quadam juvenem ardentissimâ febrî laborantem ab aliquot jam diebus, qui cum lecto decumberet, & febrili calore vel maximè aestuaret, aliusque coram me & viris aliis honestis cum invisentibus minùs decenter loqueretur, rei indignitate motus adeò exarsit in illum, ut præ ira totus contremisceret, & in sudorem solveretur; moxque ab illo momento liber à morbo apparuit. Ibidem cum alia in urbe degerem, viri tres cum famulo uno egressi ad fluviolum piscandi gratiâ, injectâ in aquam majori copiâ taxi, quàm parerat, pisces per imprudentiam intoxicarunt, ac largiter deinde modis variis præparatos devorarunt; sed mox domum reversi, & ardentissimâ febrî ad unum omnes correpti, intra triduum, famulo excepto, animam efflârunt. Famulus audiens dominos defunctos, & sibi quoque mortem appropinquare sentiens, cum toto triduo intolerabili siti fuisset penè enectus; ut eam ante mortem saltem depelleret, surrexit noctu clam omnibus, & vini generosissimi lagenâ reperrâ eam exsiccavit, lectum repetiit, sudavit largiter, & cum sudore venenum ac morbum omnem ejecit.

In vita Paleologi II. Constantinopolitani Imperatoris, teste *Majolo* Colloq. 4. ab Egnatio scribitur, ipsam exacto quadagesimo ætatis anno adeò gravi morbo laborasse, ut integrum ferme annum lecto decubuerit, magno Reipublicæ incommodo, nec quidquam Medicorum arte illi ægritudini prævalente. Quo tempore elapso, à mulierculæ cujusdam consilio Imperatrix didicit, virum convalescere non posse, nisi acribus ac importunis molestiis continuè vexaretur; eo enim modo dilapsuros humores, unde ægritudo manabat. Admisso mulierculæ consilio, Imperatrix cœpit Paleologum virum vexare incredibilem in modum, vix ulla in re obsequens illi. Frequenti igitur vexatione discussis humoribus, & calore nativo aucto, adeò Imperator convaluit, ut viginti, quibus postea vixit, annis, semper incolumis existerit. Idem refert *Mondognetus* in vita M. Aurelii lib. 2. cap. 25. Mirum sanè, ve-

Paleologus
Imperator
quomodo
sanatus.

xationes ac irritationes homini fuisse salutares, quæ alioquin ple-
rumque valetudini solent esse noxiæ.

Pecchii-
cafus mi-
ferandus.

Quod sequitur exemplum sanitatis mirabiliter adeptæ, mul-
ta alia admiranda involvit, ideo tamen prolixum, referre non
pigit iisdem verbis, quibus à *Majolo* Colloq. 4. qui hominem,
cui contigit, vidit, refertur. *Pecchius Cisalpinus fuit vir equi-
dem industrius & imperterritus. Hic cum aliquando in odium
incidisset cuidam viro illustri, multorumq; oppidorum Domino; iti-
nerans vi armatâ captus ab illo, clamq; est in saccum coniectus; &
in ima parte domus oclusus in arce quadam firmissima, etiam in-
scius aliis familiaribus, præter unum fidum necessarium, servatus
est. Ut diutius in cruciatu Pecchius viveret, arcis Dominus jus-
serat, quotidie panis frustum, & aqua paululum dari, velut reo
ad carceres perpetuos damnato: nemo tamen hominum, quis ille
esset inclusus, noverat. Interim dum per urbes, oppida, vicosq;
Pecchius quaritur, eo non invento, Magistratus ubi suam vitam
degebat antea, occisum censuerunt: inventus enim fuerat mulus
ejus, quo equitabat, sanguine aliquatenus aspersus. Actum est
judicio publico, ut occisor quareretur. Inveni sunt duo, quibus-
cum aliquando fuerat rixatus. Hoc indicio comprehensi ac torti,
occidisse hominem fassi sunt. Et alteri quidem suspendii, alteri
abscissionis capitis supplicium collatum est; cum tamen ille interim
qui occisus putabatur, viveret inclusus in eo, quem diximus, te-
rerrimo carcere. Absumpsit is miserè annos decem & novem in eo
vita genere, pane & aquâ per exiguè alitus, nunquam vestem aut
exuens, aut mutans; semper tamen (ut ipse nobis suis verbis nar-
ravit) DEI ejusq; Divæ Matris clementia memor, & spe semper
constans, futurum aliquando ut inde eriperetur. Filii interim
velut patri mortuo justa fecerant; hereditatem quoque aditam
& administrarant, & alienarant. Exacto igitur decimo nono an-
no (nam Christi 1540. inclusus fuerat) quinquagesimo nono inven-
tus est in hunc modum. Jam is arcis Dominus, qui incluserat, diem
suum obierat; panis & aqua tamen velut reo damnato adhuc daba-
tur; nunquam tamen aut videri ab aliquo, aut sibi alloqui quis-
quam inventus est omni hoc tempore. Tandem igitur cum de ex-
truendo*

trueno loco ageretur , atque murus , quo undique ille cinctus erat , nullâ prorsus janua , sed parvula tantum specula , qua perpaulum luminis irradiaret , permessa fuisset , destrueretur ; apparuit homo lacerâ prorsus veste , barbâ ad usque genua , capillis ultra humeros protensis. Admirantibus qui aderant , in vulgus mox res inventa transiit. Accurrere omnes , velut ad sylvestrem hirsutumq; hominem. Periti qui aderant , consuluere ne mox sub dio homo traduceretur , ne aut cacus ob nimium ambientem insuetum aërem fieret , aut etiam vita vigor qui supererat , nimio aëre obrueretur. Has cautione usi , aliquot dies hominem servarunt incolumem ; quis fuerit , quis vè sit , prodit , quod vite genus peregerit ; tandem conspectus agnoscitur ; ac velut homo resurgens , Principis judicio bona à filiis alienata recuperat , dum vivit fruiturus. Mirum , cum podagrâ laboraret immissus in carcerem , reliquo omni tempore incolumi corpore fuit , etiam postquam eo periculo exemptus fuit. Cum eo etenim colloqui sumus , hæcq; ex illius ore didicimus , cum Mediolani compertum hominem rogarem , ut hæc nobis enarraret. Erat tum annus 1569. Novembris mensis. Hæc Majolus?

Alphonfus Aragonum Rex Capuæ laborans adversâ valetudine , medicis multa medicamenta adhibentibus , in gravissimo morbo Quinti Curtii historias de Alexandri Magni rebus gestis descriptas legere cœpit : cujus lectione delectatus , cum omnem morbi improbitatem superasset , sanitati restitutus fuit , ut scribit *Antonius Panormita* de Rebus gestis Alphonfi , & *Æneas Sylvius* de ejus dictis. Similiter quoque Laurentius Medices historiarum lectione à morbo curatus esse dicitur. Ladislaus Ungariæ Rex veneno hausto , exenteratis mulis se includens , mortem evasit , ut scribit *Volaterranus* lib. 2. 2. Antropo. De mirabili morborum insanabilium cura per linctionem serpentum in quadam spelunca Italiæ , dicam alibi.

§. II. Sanitas miraculosè restituta P. Athanasio Kirchero.

Kircherus
mirabiliter
fanatus
à B. Virgine
Deipara.

Plenæ sunt historiae sacræ ac profanæ, plenæ Sanctorum Vitæ, exemplis innumeris, maximèque admirandis, sanitatum miraculosè restitutarum omni hominum generi, statui, sexui, ætati. Omisissis tamen omnibus, utpote ad hunc locum minimè pertinentibus, unum tacere nolo, quod Viro Celeberrimo P. Athanasio Kirchero, olim Paderbornæ in Societatis nostræ Collegio ac Tyrocinio contigit, quoniam id Lectori Benevolo haud ingratum futurum existimo, propter insignia Viri merita in Republicam, Eitterariam, & singularem doctorum omnium erga eundem affectum. Totam rei gestæ seriem accepi ore tenus Romæ primùm ab ipso P. Kirchero, deinde hîc in Germania, à duobus oculatis & integerrimæ fidei testibus, qui eodem tempore dictum Collegium ac Tyrocinium incolebant, nempe ab Admodum R. P. Ricquino Göltgens, nunc Provinciæ nostræ Rheni Superioris Præposito Provinciali, & à R. P. Melchioro Cornæo Herbipolensis Collegii nostri, in quo hæc scribo, Rectore. Eandem autographo suo confirmavit ipsemet P. Kircherus, ut postea dicitur. Moneo tamen, haud majorem fidem atque auctoritatem me narrationi huic tribuere, ac tribui velle, quàm quæ historiae debetur. Res itaque sic se habet. Cùm anno Christi 1619. dictus P. Athanasius Kircherus Paderbornæ admodum juvenis (sexturn decimum vix excesserat annum) Tyronem Societatis nostræ ageret, duplici, eoque (ut videbatur) insanabili malo affligebatur, psorâ nimirum, & herniâ; quorum postremum è sæculo in Religionem intulerat, nec præ pudore indicaverat. Cùm enim non diu antea quàm è patria ad dictum Tyrocinium proficisceretur, hyemali tempore inter æquales suos glaciem tereret, & juvenili ardore abreptus crura immodicè divaricaret, corpusque totum vehementiùs, ad vires & agilitatem ostentandas agitarer; illicò dicto malo, sibi nec nomine tenus tunc noto, corripitur. Ingenti ergo dolore affectus domum revertitur; sed ne locum affectum videri aut atrectari à quoquam permittere cogeretur, nemini mortalium rem aperit, tamesi vultus tristior,

tristior, & corporis totius pallor, insoliti doloris non obscura darent indicia. Non diu post Paderbornam è patria (quæ Geisa est, non procul à Fulda oppidum) proficiscitur, malumque longo illo itinere non parum irritat; nec tamen indicat Patribus. Ei mox accessit p̄sora, quæ corpus totum, sed crura potissimum ac tibiae ad eò infedit, ut penè corroferit.

Tandem ergo, cum diutius dolori ferendo par non esset, rem detegit. Diu, sed frustra, ab expertissimo Chirurgo adhibita fuere remedia. Ergo cum malum utrumque indies cresceret, & medicamenta omnia eluderet; concluditur à Patribus, Athanasium in patriam, unde venerat, remittendum, utpote Societati nostræ inutilem. Indicatur id adolescenti vesperi sub cœnam. Turbatur bonus adolescens, & cœnâ finitâ non ad colloquendum cum sociis, ut moris apud nos, sed ad orandum, dulciterque exostulandum cum Virgine Deipara M A R I A (quam cultu singulari ab infantia honoraverat, & ut matrem semper amaverat) in templum se confert. Ibi prostratus in genua, coram Cœli Reginae statua (quam Sanctam Mariam Romanam vocabant, & tunc in choro pensili templi nostri asservabatur) in hæc paucula verba, corde mœstitiâ, & ore lacrymis perfusò, prorupit: *Mater, ego Mundo, & rebus omnibus qua in Mundo habebam, ac habere poteram, nuntium remisi; statumq; Religiosum, ac J. E. S. U. Societatem elegi, ut Filio tuo ac Tibi servire sine impedimento possẽm; & ecce, Patres me ejiciunt. Permittin hoc Mater? Vix dixerat, cum audit (internis, externis n̄ etiam auribus, nescit) has sibi voces reddi: *Confide fili, non dimitteris.* Hæc auditâ voce, mox omnis mœstitiâ abscessit. Ingenti igitur fiducia plenus, socios revisit, colloquia de rebus piis pro more instituit, consueta orationis pensa absolvit, ad quietem se componit. Die altero cum Chirurgus pro more fascias, quibus tibiae pridie circumligaverat, coram Laico Fratre, cui Tyronum sanitatis cura commissa erat, solvit; nec vulnus in cruribus, nec vestigium ullum p̄soræ in corpore reliquo apparet. Obsupescit uterque, & medicinam humanâ præstantiorem adhibitam agnoscit. Urgent igitur, edicat quomodo, & à quo sanitatem habeat: at ille pudore plenus, relictis in Chirurgi manu fasciis, aufugit in hortum.*

hortum domesticum : unde retractus , rem totam sincerè aperuit.

Hæc, ut suprà dicebam, ore tenus ab ipso P. Athanasio Kirchero, atque à citatis testibus accepi. Eadem consignata sunt ac typis excusa in Litteris Annuis Paderbornensis Collegii. Est penes me libellus manu propriâ à dicto P. Kirchero conscriptus Anno 1620. cui titulus : *Florilegium meditationum, exercitiorum & variarum industriarum spiritualium virtutis studio accomodata-rum*; in quo dum varia beneficia à DEO, Deiq̃e Matre accepta recenset, inter alia hæc habet verba : *Revoca in mentem, quot, quantaque per suam sanctissimam, misericordissimam, pientissimam Matrem in te contulerit beneficia; nimirum non solum te mente, sed & corpore sanando, ut majori cum fervore illi servires, &c.* Scripserat longo post tempore Paderbornâ P. Matthias Franck, ad P. Guilielmum Gumpenberg historiam de imagine Beatæ Virginis miraculosa Romana Paderbornæ, quam Atlanti suo Mariano inferuit; ac in fine mentionem fecerat, prædictum miraculum olim contigisse ibidem Patri Athanasio Kirchero. Hujus confessionem autographo suo confirmatam ut eliceret dictus P. Guilielmus, litteras dedit ea de re ad P. Kircherum; qui in hæc verba respondit. *Desiderat Reverentia Vestra ex me scire cur miraculosa, quam Divina Bonitas per merita Beata Virginis circa meam personam operata est olim in Novitiatu, modum & rationem. Injurius meritò in Deum, Matremq̃ dici possem, si tanti beneficii magnitudinem aut fateri erubescerem, aut silentio supprimerem. Sciat itaque, me duplici, unius noctis spatio, infirmitate, eaq̃ incurabili, psorâ & herniâ, cælitus curatum esse; atque ex ea hora non corporis tantum, sed & ingenii vires in me plurimum auctas sensisse. Quæ ad DEI gloriam, Matrisq̃ honorem dicta sufficiant. Quomodo autem id contigerit, cum non sit hujus loci & temporis, consultius posthuma vite conservabitur.* Hæc ille. Quæ inserta sunt Atlantis Mariani libro 5. in fine. Hujus ejusdem rei mentionem facit P. Joannes Eusebius Nierembergii in Trophæis Marianis libro 6. cap. 59. ubi de statua B. Virginis Romana Paderbornæ agit.

CAPUT XXIX.

De numeroſo partu quarundam mulierum.

§. I. Varia exempla numeroſi partus.

Binas proles unico partu edere mulieres, nec novum eſt, nec rarum: nam & Rebecca uno partu peperit Jacobum & Eſau, *Genef. cap. 25.* & Thamar Pharen ac Zaram *Genef. cap. 38.* & id paſſim ubique gentium contingere videmus, præſertim in Ægypto, teſte *Ariſtotele lib. 7. Hiſtor. Animal. cap. 4.*

Partus numeroſi exempla.

Tergeminos natos aliquando, conſtat exemplis *Horatorum*, & *Curiatorum*, ut eſt apud *Livium* *Decade 1. lib. 3.* & *Plinium* *lib. 7. cap. 3.* *Helionora Salviata*, *Bartholomæi Friſcobaldi Florentini* civis uxor, duos & quinquaginta liberos enixa eſt, nunquam pauciores tribus uno partu, teſte *Jacobo Capello* in *Fragmentis. Majoribus* *Colloq. 3. aie*, ſe vidiffè tempore *Gregorii XIII. Pont. Max.* in diœceſi *Vulturani* inopem mulierem ab mercenario agricola viro ſuo tres uno partu ſuſcepiffè mares vivos, ac ſacroſancto baptiſmate initiatos; qui tamen diu non ſupervixerint. *Aldrovandus* quoque *cap. 1. de Monſtris pag. 51.* editionis *Bonon.* teſtatur ſe vidiffè *Bononiæ* mulieres, quæ tres vivos foetus enixæ ſint, ſimiliter baptizatos, & brevi extinctos.

Quatuor uno foetu, duos mares, & duas foemellas, enixa eſt *Oſtiæ* in *Italia* *Fauſta* quædam è plebe, ſupremis annis *Auguſti Cæſaris*, teſte *Plinio* *lib. 7. cap. 3.* & *Solino* *cap. 2.* *Lotharii* verò ſecundi ſæculo mulier uno partu quatuor mares enixa eſt, teſte *Wernero* in *Faſciculo temporum.* *Paulus Juris Conſultus* in *Pandect. lib. 5. tit. 4.* & *lib. 17. ad Plautum*, teſtatur, traditum eſſe, quatuor pariter puellas à matrefamilias natas eſſe: & non leves Auctores tradidiſſe, mulierem *Peloponeſiam* quinquies quaternos enixam: & *Ælium* ſcribere, ſe vidiffè in *Palatio* liberam mulierem, quæ ab *Alexandria* perducta eſſet; ut *Hadriano* oſtenderetur, cum quinque liberis, ex quibus quatuor eodem tempore enixæ dicebatur, quintum poſt quadrageſimum

gesimum diem. His etiam consentit *Cajus J. C.* in Pandect. lib. 34. tit. 5. loquens de Serapia Alexandrina, teste *Cælio Rhodig.* lib. 4. cap. 23. Rustica in pago *Reßwyt* / prope Acronium lacum, A.D. 1535. quatuor pueros mares uno partu incolumes edidit, non diu tamen superstites, *Stumpfs* teste. *Aldrovandus* cap. 1. de Monstris pag. 51. edit. Bonon. ait, sibi à spectatæ fidei obstetricibus affirmatum, unico partu fuisse quatuor foetus editos. Idem ibidem asserit, Anno 1640. mense Novemb. uxorem cujusdam fabri lignarii quatuor foemellas simul enixam.

Quinque etiam simul nasci proles, non est adeò rarum, *Aristotele*, etiam assentiente, qui lib. 7. Histor. Animal. cap. 4. ait, mulierem quandam partibus quatuor edidisse viginti proles, quinas nimirum singulis partibus. Idem scribit de muliere quadam Alexandrina *Antigonus* in Mirab. Nat. si diversa est hæc ab illa Aristotelis. Eadem in urbe alia mulier quinque infantes unà peperit, tres masculos, & duas foeminas, quas suis sumptibus ali jussit Trajanus Imperator. Eademque mulier exacto anno tres alios peperit, teste *Phlegonte* de Mirab. & Longæv. *Aulus Gellius* lib. 10. cap. 2. de eodem quinario numero sic scribit. *Aristoteles Philosophus memoriae tradidit, mulierem in Ægypto uno partu quinque pueros enixam, eumque esse finem dixit multijugæ hominum partitionis, neque plures unquam simul genitos compertum. Hunc autem esse numerum ait rarissimum. Sed & D. Augusto imperante, qui temporum ejus historiam scripserunt, ancillam Caesaris Augusti in agro Laurenti peperisse quinque pueros dicunt, eosque pauculos dies vixisse: matrem quoque eorum non multò post quam peperit, mortuam: monumentumque ei factum jussu Augusti in via Laurentina, in quo scriptum esse numerum puerperii ejus, de quo diximus.* Eo anno, quo Henricus II. Rom. Imp. mortuus est, Alcaichii, inferioris Bojariæ monasterio, mulier quadam quinque filios simul enixa est, ut scribit *Aventinus* lib. 5. Annal. Bojor. Scribit *Albertus Magnus* apud Coelium loc. cit. mulierem quandam in Germania peperisse sexaginta filios, quolibet partu quinque, quorum nullus ad dimidium annum pervenerit. *Lycosthene* teste in Prodigis, Joannis Gislingeri Figurini uxor, circa annum 1553. peperit simul tres pueros, & duas

& duas puellas. Falsustamen fuit Aristoteles, & alii, qui ad quinarium numerum coarctarunt partum numerosum: nam,

Ambrosius Pareus apud Aldrovandum cap. 1. de Monstris pag. 51. edit. Bonon. meminit nobilis cujusdam familiæ Maldemeræ dictæ, aitque Domini Maldemeræ uxorem anno primo, quo nupsit, gemellos peperisse, secundo ternos, tertio quaternos, quarto quinos, quinto *senos fetus*; & hoc partu ultimo eam periisse; & ex his senis unum superstitem, Dominum Maldemeræ tunc adhuc vixisse.

Sub Agelmundo Hunnorum Rege meretrix quædam *septem* uno partu in Germania enixa est, licet in lacum projectos omnes peremerit, uno excepto (cui nomen postea Lamissio fuit) quem Agelmundus venatione adhuc in aquis palpitantem repertum extrahi iussit, & alii; qui ipsi postea, à Longobardis in Regem electo, ac defuncto, successit in imperio, sub Benedicto I. Papâ. Ita *Majolus* Colloq. 3. ex *Auctore* Annalium, quibus est titulus, de Initiis regnorum ex *Philippo Bergom.* lib. 10. sub Justino juniore, & *Petro Hispal.* cap. 32. Idem scripsit ante hos omnes *Urspergensis* Anno Dom. 563. cum Longobardorum res persequitur, & *Sigebertus* in Chronico. In Ægypto, ubi foetifer potui est Nilus, septenos olim uno utero simul natos, auctor est *Trogus* apud *Plinium* lib. 7. cap. 2.

Novem uno partu fertur edidisse infantulos Comitissa quædam Querfurtensis, quos omnes ad unum usque voluit interimere, sed patre fortè fortunâ superveniente, conservati sunt. *Brotuffus* lib. 4. Histor. Anhalt. Princip. cap. 4. & *Schenckius* lib. 4. Observ. 162.

Undecim Germana quædam in Italia unico effudit partu: nam *Franc. Pico Mirandul.* in secundum Hymnum suum teste, edidit illa gemino partu viginti proles, primo quidem novem, altero verò undecim. Idcirco gestans hæc mulier uterum, longâ & latâ fasciâ, circa humeros nodatâ, alvum ad genua procumbentem fulcire cogebatur, ut refert *Pareus* ex *Mirandulano* apud Aldrovandum cap. 1. de Monstris pag. 51. edit. Bononienf.

Isenbertus Comes de Altorf uxorem habuit Irmentrudin.

Hæc cum pauperculam foeminam eodem partu tres liberos mares enixam vidisset, & tanquam impudicam reprehendisset, quod ex eodem viro tres simul filios fuscipere impossibile videretur; post annum, DEO sic ejus temerarium judicium confutante, absente viro *duodecim* mares enixa est. Perterrita eo casu, quod jam de sua quoque pudicitia dubitari posse arbitraretur, obstetrici undecim in proximo torrente Schercio mergendos committit, unico servato. Paret obstetrix. Obvius fit illi Comes, & quid velatum gestet, interrogat. Illa Welfos (sic enim linguâ suâ catulos vocabant) deformes submersuram se asserit. Mox ille: At permitte, inquit, ut videam sintne aliqui, qui venationi nobis inservire possint. Repugnat illa. Tandem coacta, infantes undecim ostendit, & negotium Comiti, ita ut gestum erat, narrat. Imperat ergo Comes, ut factum apud uxorem suam dissimulet; & filios educari præcipit. Exacto jam sexennio, cum omnes viverent, in arcem adduci jubet, atque illic coram omnibus amicis imprudentiâ uxoris detectâ, veniam illi dedit, & filios porrò duodecim æquali jure suos esse voluit: statuitque ut non Comites de Altorf, sed ex vetulæ obstetricis ominosa voce, quæ vitam illis undecim dederat, Welfi vocarentur: & gratitudinis ergò pro divinitus servatâ tam numerosâ prole, in ipso Altorfensi oppidulo cœnobium Monialium construxit. *Cromerus* lib. 11 Hist. Po'on. narrat, Matthiam Golanceritum, Episcopum Uladislaviensem in Polonia fuisse sub Uladislao Loctico rege: ejus matrem duodecim filios uno partu edidisse; verum ex illis unum illum vixisse Matthiam, reliquos mox, ut nati erant, mortuis. *Plinius* lib. 7. cap. 11. ait, extare in monumentis Medicorum, & quibus talia consecrari cura fuit, uno abortu duodecim puerperia egesta.

Albucahis apud Aldrovandum loco sæpe cit. observavit, in muliere abortiente *quindecim* fœtus formatos.

Avicenna apud eundem addit, aliam mulierem *viginti duos* abortus fecisse. Quod etiam notavit *Cælius* lib. 4. cap. 23. ex Alberto Magno lib. 9. de Animal. tract. 1. cap. 5. de muliere quadam in Germania: & primum etiam recolit, *Scholias* *Tertulliani* lib. de Anima cap. 2.

Cromerus lib. 9. *Histor Polon. & Guagninus* in *Vita Boleslai V.* narrant, Anno Christi 1270. in Cracoviensi regione honestam quandam matronam, Margaritam nomine, *Virboslai Comit* uxorem, *triginta sex* pueros vivos uno partu edidisse, die 20. Januarii.

Cælius Rhodiginus loco proximè citato, ex *Alberto Magno* refert, aliam foeminam quandam abortum fecisse *septuaginta* infantium, configuratis conformatisque jam in utero corpusculis. Ita *Albertus Magnus* loc. cit. ex *Avicenna*.

Imò, ut ampliùs crescat admiratio, idem ex eodem recitat, aliam ejecisse in pelvim embryunculorum, auricularis digiti magnitudine, corpuscula *centum & quinquaginta*. Cujus rei facta fides est, tuniculis, quibus obvolvebantur, conscissis. Addit quoque *Albertus*, pluribus eorum adfuisse dilatationis & constrictionis motum, & signa alia vitæ complura; oculis tamen imperfectioribus; manuum verò & pedum digitos fuisse capillares.

§. II. Historia prodigiosissimi partus trecentarum & sexaginta quinque prolium.

DEcantatissima est, & plurimorum Scriptorum monumentis consignata historia portentosissimi partus Margaritæ cujusdam Principis foeminæ in Hollandia, tot uno partu edentis proles, quot dies continet annus, nimirum trecentas & sexaginta quinque. Quæ si vera est, idem illi, quod rebus aliis oppidò portentosis, contigit, ut citò divulgata, & verbis ac scriptis multorum celebrata, insigniter quoad circumstantias temporis, numeri prolium, nominis personarum intervenientium, aliorumque accidentium fuerit alterata atque corrupta. Legi quotquot reperire potui illius rei Scriptores, inter quos sunt *Joannes Cuspinianus* in *Guilermo Cæsare*, *Hadrianus Junius* in *Batavia* cap. 20. *Jacobus Meyerus* *Annal. Flandr.* lib. 9. in Anno 1278. *Franciscus Guicciardinus* in *Belgii* descript. *Justus Lipsius* (quamvis obiter) in *Virgine Hallensi* cap. 3. *Genebrardus* in *Clemente V.* *Ludovicus Fives* in *Colloquiis*, *Laurentius Bayerlinck* in *Theatro Vitæ Hum.* Ver. *Imprecatio*, *Majolus* *Colloq.* 3. *Hieremias Drexelius* in *Phaëtonte Orbis*

Partus prodigiosus trecentarum & sexaginta prolium.

cap. 27. § 5. & Auctor Iconum ac Historiæ Comitum Hollandiæ, &c. qui citant *Fulgosum* lib. I. cap. 6. *Erasmus Roderodamum*, *Marcellum Donatum*, in *Histor. Med.* cap. 24. & alios. Plerique adducunt epigraphen seu inscriptionem desumptam ex Monumento dictæ Margaritæ, quod extare dicitur in Coenobio Monialium Ordinis S. Bernardi, cui Losduno est nomen: sed hanc ipsam epigraphen apud unos aliter, aliter apud alios lego. Referam rem Junii verbis, cui, utpote regionis in qua contigit, incolæ; major fides habenda esse videtur. Ita ergo habet.

Losdunum duobus passuum millibus ab Haga Comitum distat, à collibus, quos inter habitatur, nomen adeptum; Bernardi institutum sequitur, à Mathilde constructum: ubi ostenditur inter alia monumentum Margareta Principis fœmina, qua Florentii IV. Comitum à Mathilde jam dicta uxore filia, Comiti Hennebergensi nupta, uno pauciores quàm annus vertens dies habet, liberos partu portentoso edidisse memoratur. Quæ res, ut compendio absolvam, ad hunc habet modum. Pauperulam gemellos enixam, & pendentes utrimque ab uberibus lactantem, qua Comitum uxori se fortè obtulerat stipem flagitans, probro incebat ipsa Princeps, & adulterio concepisse incestam prolem agebat: fieri enim posse, ut uno ex marito bina stirps nasceretur, pernegabat. Illa pudicitia intemerata DEVM testem citans, imprecatur illi sobolem, qua numerum solidi anni dierum æquet, si pudicitia sua constaret honos. Precum efficaciam comprobasse eventum fides dicitur, partu incredibili, nisi publici monumenti auctoritatem convellere, fidemq; tabula ad testandam sempiternam rei memoriam posita, dissolvere nefas putarem. Epigraphen non abs re fuerit hoc loco adscribere, servatâ ejus sæculi lexi, ut Salliorum & Carmentis obsoleta verba religiosè retinenda duxit antiquitas, & conservanda. ne fides periclitetur.

Illustris Domini Florentii Comitum Hollandiæ filia, cujus mater fuit Mathildis, filia Henrici Ducis Brabantia, fratrem quoque habuit Guglielmum Alemannia Regem. Hæc præfata Domina Margareta, anno salutis millesimo ducesimo septuagesimo sexto, ætatis suæ anno quadragesimo secundo, ipso die Parasceves, horâ nonâ ante meridiem, peperit infantes viros promiscui sexus, numero tre-

centos sexaginta quatuor : qui postquam per Venerabilem Episcopum Dominum Guidonem Suffraganeum, presentibus nonnullis proceribus & magnatibus, in pelvi quadam baptismi Sacramentum percipissent, & masculis Joannes, fœmellis verò nomen Helisabeth impositum fuisset; ipsorum omnium simul cum matris anima ad DEUM aternaliter victuræ redierunt, corpora autem sub hoc saxo requiescunt. Hæc Junius; qui addit in fine capitis, extare hodie supra Warcomium cis Mosæ ripam arcem ejusdem memoriæ testem; Puerorum cognomine nuncupatam, quæ totidem, quot ferunt capita, fenestras olim ostentavit.

A Junio non dissentiunt Guicciardinus, Majolus, Drexelius. Dissentiunt tamen sequentes. Nam Meyerus loc. cit. refert rem gestam ad annum 1278. in quo hæc habet. Eodem anno obiit Mathildes filia Florentii Comitis Hollandia, ea qua uno partu filios peperit CCCLXV. qui omnes ab Episcopo Trajectensi Othone sacris abluti sunt fontibus, in pelvi simul jacentes, ac deinde obierunt. Hoc Mathildi accidisse putatur ideo, quod paupercula cuidam mulieri geminos exprobrasset perinde atque adulteræ: qua conscientia sua pudicitia, Oro (inquit) DEUM, ut tot pariat ipsa, quot dies continet annus. Erat autem Mathildis uxor Comitis Hennebergensis: Mater illi, Mathildis filia ducis Brabantia Henrici: frater Guilelmus is Hollandia Comes, qui ad imperii apicem electus est contra Fridericum secundum. Sepulta est apud Losdunum in Monasterio à matre fundato. Errant qui eam Margaretam Comitem Hollandia vocant, eumq; partum anno M. CCCXIV. adscribunt. Hactenus Meyerus. Cuspinianus etiam puerperam prædictam vocat Mechtildem Comitissam de Henneberg; & dicit eam uno partu miraculosè & supra fidem, trecentos quinquaginta pueros enixam esse; ac omnes ab Episcopo Trajectensi Ottone avunculo ejus in pelvi baptizatos, & post mortuos esse. Genebrardus vocat quidem Comitissam prædictam Margaritæ nomine, at dicit eam uno partu peperisse 363. liberos, idque circa annum Christi 1314. Bayerlinck in epitaphio exprimit proles 365. annum verò rei gestæ 1266. Sed hic posterior videtur esse Typographi error, aut calami lapsus. Omitto aliorum discrepantias.

Consimilis exempli in partu numeroſo obſervati fides (ſubjungit Junius) *ne quid DEI omnipotentia derogetur, adnotata legitur ab Annalium Brunſvicenſium Scriptore, conſcientibus Alberto Crantzio in Vandalica hiſtoria Commentariis, & Erneſto Anhaltinorum Principum Hiſtoriographo: quorum conſenſus teſtatur; triceſimo ſeptimo poſt prædictum prodigium anno, Margaretam huic, de qua loquimur, cognominem, Helſteini Comitis conjugem, totidem capitum ſobolem maturo partu enixam edidiſſe; in quo factus omnes humanam manifeſtè ſpeciem repræſentantes, in baptiſterio ſalutari undâ abluti fuerint.* Hæc tamen narratio prioris narrationis fidem non tam confirmare, quàm labefactare mihi videtur, ut res tota mihi ſuſpecta eſſe videatur. Auget ſuſpicionem in libello ſuprà citato, cui titulus: *Icones & Hiſtoria Illuſtriſſimorum Hollandiæ Zelandiæq; Comitum ac Dominorum;* in quo ad Iconem & Hiſtoriam Florentii I V. Comitis XVII. poſt relatam ex Junio hiſtoriam, ſuprà poſitam cum epigraphe, additur, hodie Tabulam ſeu epigraphen illam aliter legi, ad hunc videlicet modum:

En tibi monſtroſum nimis & memorabile factum,

Quale nec à Mundi conditione datum.

Hæc lege, mox animo ſtupefactus Lector abibis.

Margareta Hermanni Comitis Hennebergiæ uxor, quarti Florentii Comitis Hollandiæ & Zelandiæ filia, Guilhelmi Regis Romanorum, ac poſtea Caſaris ſeu Gubernatoris Imperii, atque Aleithiæ Comitiſ Hannoniæ ſoror, cujus patruus Epicoſopus Trajectenſis, avunculi autem filius Dux Brabantia, & Comes Thuringia. Hæc autem Illuſtriſſima Comitiffa annos quadraginta duos nata, ipſo die Paraſceves, nonam circiter horam, anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, trecentos ſexaginta quinque enixa eſt pueros; qui priùs à Guidone Suffraganeo Trajectenſi in duobus ex ære pelvibus baptizati ſunt: quorum maſculi quotquot erant, Joannes, puella autem Eliſabetha vocata ſunt; qui ſimul omnes cum matre uno eodemq; die fatiſ conceſſerunt, atque in hoc Lauſdunenſi templo ſepulti jacent.

Quod quidem accidit ob pauperulam quandam fæminam, quæ ex uno partu gemellos in ulnis geſtabat pueros: quam rem ipſa Comitiffa admirata, dicebat, id per unum virum fieri non poſſe, ipſamq;

contume-

contumeliosè rejectis. Unde hac paupercula animo perturbata, ac percussa, mox tantum prolium numerum ac multitudinem ex uno partu ipsi imprecabatur, quot vel totius anni dies numerarentur. Quod quidem præter naturæ cursum obstupendâ quadam ratione ita factum est, sicut hinc in perpetuam hujus rei memoriam ex vetustis tam manuscriptis, quàm typis excusis Chronicis breviter positum & enarratum est. DEUS ille ter Maximus hac de re suspiciendus, honorandus, ac laudibus extollendus in sempiterna secula. Amen. Hactenus ex dicto libello.

Hæc inscriptio cùm nova sit (ut ex stylo colligitur) & à priori discrepet in prolium numero ; meritò rem totam reddit suspectam. Si quis tamen certiora afferet, lubens amplectar.

§. III. Causa partus numerosi an naturalis sit.

Thamarem unico Judæ fœceri coitu gemellos masculos edidisse sacra Scriptura *Gen. cap. 38.* velut magnum mysterium enumerat. Itaque plures naturaliter non nisi pluribus commistionibus nascuntur. Ad quantum autem numerum naturaliter conceptorum ac efformatorum in utero Natura ascendere queat, non constat. Aristoteles, ut vidimus §. 1. ad quinarium numerum id coarctavit. Fuit tamen procul dubio falsus, ut ibidem notavimus, alioquin dicendum foret, omnes partus, in quibus plures quàm quinque fuerunt editi fœtus, præternaturales esse dicendos. Ultimus tamen de quo §. 2. sine controversia naturalis non fuit, ac fortassis etiam nonnulli ex præcedentibus. Hæc insinuasse sufficiat.

Partus numerosi
causa.

C A P U T XXX.

De tempore partus quarundam mulierum vel contracto, vel protracto.

Tempus gestandi uterum, ac pariendi, in cæteris animalibus determinatum est, non item in hominibus. *Schenckius* memorat lib. 4. *Observ. 152. 153. 154. & seqq.* mulieres aliquas quin-

Partus tempus vel contractū, vel protractum.

to, sexto, septimo, octavo, nono, decimo, & undecimo mense peperisse, & infantes natos fuisse vitales: quamvis alioquin communiter alii dicant, foetus ante septimum mensem in lucem editos, & octavo mense natos, non esse vitales; & exeuntes mense septimo esse admodum imbecilles. Constat etiam apud *D. Bernardum* in vita *S. Malachiae* Episcopi, nobilem mulierem sexto decimo mense, aqua Australiepotâ, peperisse in regione *Vlidiae*, adstantibus testibus idoneis pluribus. Gestatus quidam per viginti tres menses apud *Paschal.* in *Biblioth. Med.* Imò *Schenkius* lib. cit. *Observat.* 159. ex *Aventino* lib. 5. *Annal.* prodidit, fuisse olim uxorem *Ducis Baruch* *Vandaliae*, quae conceperit, & biennio uterum gestaverit, actandem puerum gradientem & loquentem pepererit. Insuper ex eodem Auctore *Observat.* 160. fuit mulier, quae quadriennio uterum gestavit absque molestia, imò cum ante conceptionem innumeris vexaretur affectibus, gravida reddita, liberata fuit ab omnibus. *Ctesias* apud *Photium* prodidit, quasdam *Indorum* mulieres semel tantum in vita parere, natosque confestim canescere. Sed hujus rei fides sit penes Auctorem. Interim tamen nonum, decimumque mensem naturalem legitimi partus terminum statuunt Medici, & docet experientia, cum foetus jam grandior nec alimentum sufficiens habeat amplius in utero materno, nec locum sat amplum.

Mulieres
ad concipiendum
& pariendum
quando aptae.

Ad tempus, quo mulieres ad concipiendum ac pariendum aptae ac potentes censentur, quod attinet, meminit *Schenckius* lib. cit. *Observ.* 125. puellas quasdam octo annorum concepisse, ac peperisse. *Albertus Magnus* lib. 4. *Sentent.* nono quandam anno redditam praegnantem, peperisse decimo scribit. *Plinius* verò lib. 7. cap. 2. septimo quasdam parere, ac semel tantum. Et quamvis usque ad annum septuagesimum, & foemina usque ad quinquagesimum generare possit; *Schenkius* tamen meminit mulieris sexagenariae, quae ex sene septuagenario concepit; nec non virorum, qui ad octuagesimum sextum annum, imò usque ad centesimum congregientes pepererunt. Sed haec rara sunt. Novi in *Sicilia* senem nonagenario majorem, qui mulierem octogenariam, & virginem adhuc (ut dicebatur) duxit in uxorem, cum spe propagandae familiae.

familiæ: & dicebat quidem nova nupta gravidam se esse, magnoque desiderio pariendi tempus expectabat; sed tandem spe suâ frustrata fuit.

Huc quoque spectat, quòd mulieres nonnullæ secundo, tertio, & quarto mense post priorem foetum editum, alium edidere vitalem. Unius quæ bis intra duorum mensum spacium enixa est, mentionem facit *Nancelius* lib. 8. Analog. Mira hæc: at non illud, quòd rustici cujusdam in Franconia uxor quarto post matrimonium contractum & nuptias celebratas mense peperit, & tamen marito simplici persuasit, se tempus ordinarium pariendi non prævertisse. Mirante enim marito præproperum partum, ac assente, ab aliis se intellexisse, ad minimum octo à nuptiis menses elabi debere, antequam pareret uxor; quæsiuit mulier, quot eam mensibus uxorem habuisset; quatuor, respondit hic; & ego, inquit uxor, quatuor te mensibus maritum habui, quid ergo mirum si peperit? Quo audito, acquievit rusticus.

Rustici
cujusdam
simplicitas.

C A P U T XXXI.

De formatione & situ foetus humani in utero materno; deq; ejus ortu, & abortu.

Atringenda etiam hæc sunt, quoniam inter foeminarum mirabilia locum non postremum habent; at leviter, quoniam aliorum, non nostri est muneris, ea pro dignitate explicare: describimus quæ ex Anatomicis collegimus, & collecta reperimus, ab *Aldrovando* præcipuè cap. 1. de Monstris. Interim obstupesco, tam nobilis creaturæ, qualis est homo, tam foedum esse exortum.

§. I. Formatio foetus in utero.

Igitur tametsi DEUS primi maris Adami corpus ex luto, primæque foeminæ ex Adami costa formaverit, formatisque animam infuderit; reliquos tamen homines per viri ac foeminæ conjugium,

Foetus humani in utero formatio.

jugium, ex seminis amborum permiftione, quoad corporis formationem progigni voluit, cui ipse deinde formato ac penitus absoluto infunderet animam rationalem à se creatam. Circa quam corporis formationem, hominisque conceptionem, observant Medici & Anatomici, quòd mixta ambo femina, maris scilicet & foeminae, in utero foemineo, illicò quàdam tenui tunica ex calore uteri producta concluduntur, & instar ovi tenuissimam pelliculam conclusi copulantur. Atque hanc vocant conceptionem. Postquam munimenta foetus, nimirum tunicae producuntur. Nam ex feminis praedicto modo permixti extrema superficie tenuis membrana, chorion appellata, fit. Hæc propter humiditatem latius deinde successu temporis, crescente foetu in utero, extenditur, & post partum in fasciculum conclusam rejicitur. Ex hujus superflua humiditate resultant, ex antiquorum sententia, aliae duae tunicae. Harum altera vocatur allantoides, admodum sinuosa; in quam urina & sudor foetus profluit, ubi ad tempus usque partus detinentur, quoniam infans non per ureteres, sed per quosdam meatus umbilicales urinam excernit. Altera verò tunica, valde mollis, & amnaea dicta, totum ambit foetum, ut à lædentibus defendi possit. Advertit tamen *Pareus*, duas tantum tunicas foetum humanum involvere, nimirum chorion, & amnaeam, tertiam verò allantoidem in brutis tantum reperiri, & ab antiquis ex observatione in brutis facta attributam esse hominibus.

Interim dum ambo femina, ad formam coaguli mista, ad dictum modum concluduntur; à primo die usque ad septimum plurimae & subtilissimae fibrae emergunt, ex quibus primum omnium bifurcata quaedam vena, per umbilicum postea foetus ad uterum matris directa, deducitur. In altero hujus venae ramo sanguis colligitur, ex quo primum hepar generatur: unde constat, hepar nihil aliud esse quam concretum sanguinem. In altero verò ramo generantur texturae illae venarum, cum dilatatione aliarum venarum: hinc venae omnes ad unum truncum in superiori jecoris parte, nempe ad venam cavam referuntur.

Dein cor cum suis venis, ope virtutis seminalis, hoc modo producitur. Venae calidissimum & subtilissimum sanguinem attrahunt,

hunc, ex quo cor naturaliter carnosum & crassum in primordio generatur: ubi etiam arteria aorta observatur, quæ omnes alias arterias, spiritum vitalem per totum corpus diffundentes, progignit. Quoniam verò ex utraque cavitate cordis erumpunt venæ, & pulmone inferuntur; ex his pulmo quoque procreatur: vena enim ex dextra cordis cavitate procedens, sanguinem producit subtilissimum; qui, dispersis hinc inde fibris, in substantiam pulmonis facile transmutatur. Sed ex magna vena cordis, & hepatis, nimirum cava, & aorta, non modò totum pectus, sed successivè etiam crura cum brachiis generantur.

Intra prædicti temporis spatium præcipua quoque pars humanæ structuræ, nempe cerebrum, procreatur in tertia, vel potius secunda pellicula hujus prædictæ massæ: ea siquidem animali spiritu repletur; qui magnam humoris genitalis partem contrahit in quandam cavitatem, ubi cerebrum figuratur, & operculo quodam circumquaque tegitur; quod siccatum, in cranium reducitur.

Verùm sicuti venæ ab hepate, & arteriæ à corde, ita nervi molliores à cerebro originem trahunt, qui præcipua sensuum organa esse perhibentur; deinde ex cerebro medulla etiam spinæ dorsi dependet; denique omnes alii nervi sumunt inde proprium initium, qui sensum atque motum toti corpori communicant. Hæc autem omnia sanguine nutriuntur menstruo, per venas umbilici ad uterum directas attracto.

Itaque sex primis diebus post conceptionem, materia seminalis in utero contenta præ se fert similitudinem lactis; subsequenti- bus aliis novem diebus in sanguinem mutatur; aliis duodecim consolidatur; reliquis decem & octo usque ad quadragesimum quintum, omnia membra perfectissimam formam adipiscuntur, ut deinceps foetus tantummodò augeatur. Unde versus:

Sex in lacte dies; ter sunt in sanguine terni;

Bis seni carnem; ter seni membra figurant.

Hoc opus membris omnibus eleganter constructum & integratum, Natura obducit cutem; deinde toto opere absoluto, DEUS animam infundit.

Fœtus hu-
mani pri-
mæ partes
quænam
formentur
in utero.

Porro in hominis formatione primùm hepar, cor, & cerebrum, ex coagulato semine prædictis modis effingi, indicio est, quòd in concreto semine tres parvæ & albæ bullæ, lacti concreto non dissimiles, loco jecoris, cordis, & cerebri enascuntur. Hoc initium est, hic progressus humani corporis fabricæ tam admirandæ, tot ac tam diversis partibus coagmentatæ. Totum quippe ædificium plùs quàm ducentis suffultum est ossibus; totidem cartilaginibus articuli omnes incrustati; ligamētis quamplurimis omnia connexa; membranis innumeris vestita; nervorum plusquam triginta paribus, ceu funiculis quibusdam colligata; arteriis totidem velut aquæ ductibus spumante sanguine & spiritu vitali perfusâ; musculis ferè quadringentis, & diversi generis carnibus, ceu tumentis, vacua spacia repleta, & viscera obtecta; cute denique omnia circumdata sunt.

§. II. Situs infantis in utero.

Fœtus hu-
mani situs
in utero.

Determinatus infantis situs in utero perfectè cognosci atque exprimi difficulter potest, quandoquidem non unum, sed varium in variis mulieribus vivis ac mortuis observavit *Pareus*. Quâdoque enim infantem cum pedibus sursum elatis, interdum deorsum porrectis conspicatus est. Imò fatetur se fœtum vidisse, dissectâ matre statim postquam exspirasset, in longum exporrectum, facie sursum conversâ, & manibus veluti ad supplicandum junctis. Ut plurimum tamen fœtus conglobatâ ac veluti orbiculari figurâ gaudet, nimirum capite in genua reclinato, & geminis manibus sub genis, calcibus autem ad nates junctis, ut in apposita Figura I. apparet.

Vide Iconis-
nismi VI.
Fig. I.

§. III. Ortus infantis ex utero.

Quando fœtus est jam perfectus ac maturus; prægnantes doloribus corripiuntur propter infantis impetum, qui rotatur, & deorsum ad exeundum tendit. Hinc ruptis ex imperu tunicis, & recluso matricis orificio, humores fluere incipiunt, & fœtus versus os uteri volvitur.

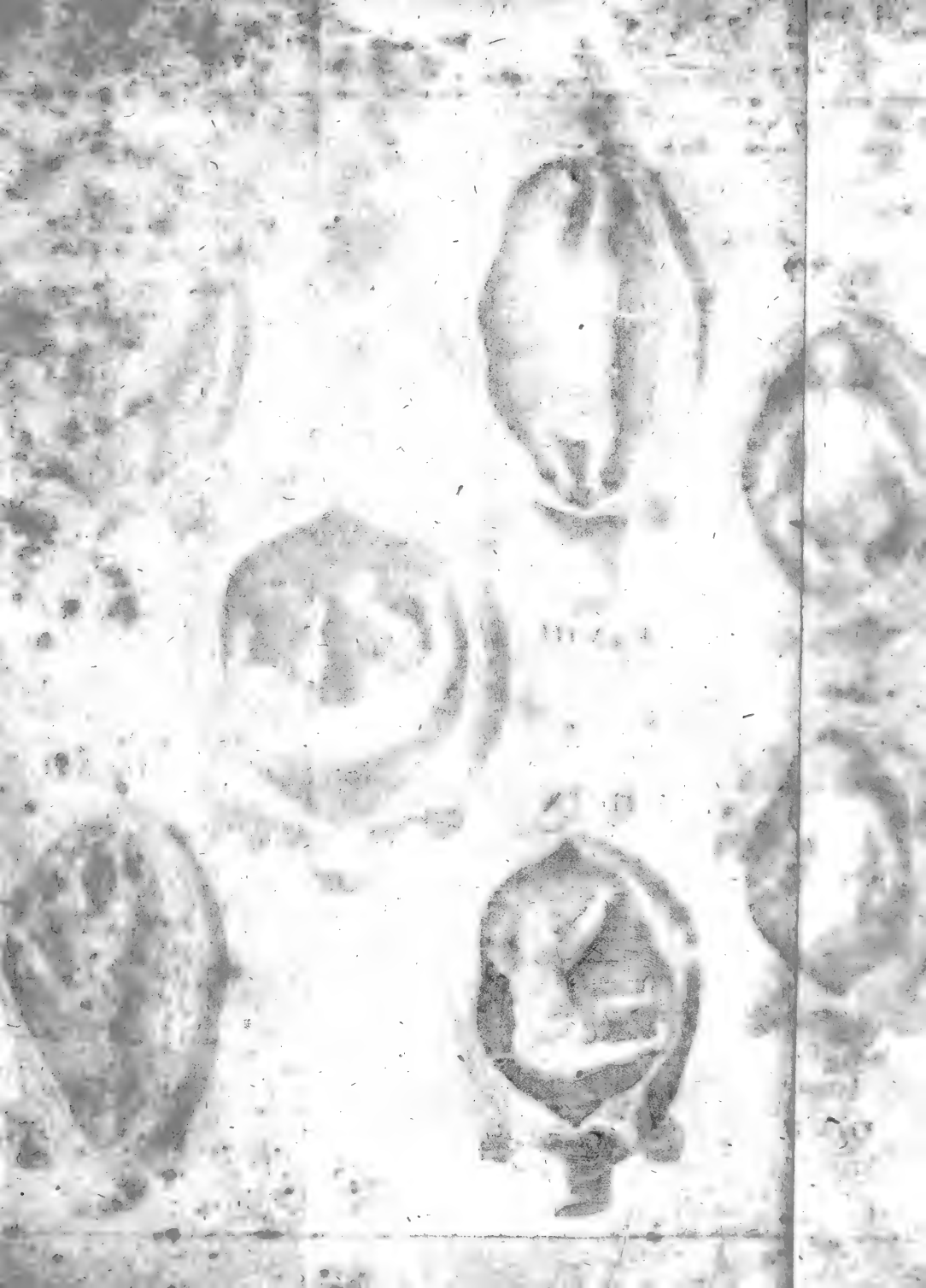

Fig. I.

Fig. IV.

Fig VIII

Fig XI

Fig III

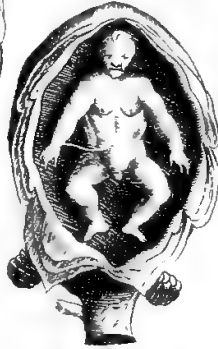

Fig. VI

Fig X

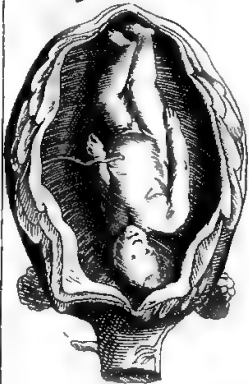

Fig. II.

Fig. V.

Fig VII

Fig IX

Fig XII

11

Fig. XI.

Fig. XII.

Forma porrò ortus seu egressus infantis ex utero, seu partus ^{Partus} mulieris prægnantis, duplex in univèrsum est, naturalis, & non ^{mulierum} naturalis. Naturalis, seu vera & legitima forma partus est, quan- ^{non natu-} do caput infantis primò ad orificium ducitur, manibus super coxas ^{ralis va-} plicatis, ut in Figura II. apparet. ^{rii modi}

Partus non naturalis est, qui caret prædictis conditionibus? ^{Icon. VI.} Hic autem multis modis fit. *Primus* est, quando infans præmissis ^{Fig. II.} pedibus, manibus autem ad femora deorsum deductis, ad partum ^{Icon. VI.} venit, ut in Figura III. apparet. ^{Fig. III.}

Secundus est, quando pedibus quidem ad exitum accedit, ma- ^{Icon. VI.} nibus tamen non ad latera seu femora, sed supra caput porrectis, ^{Fig. IV.} ut in Figura IV. apparet.

Tertius est, quando infans quærens exitum, unum tantum porrigit pedem, manibus quidem ad femora demissis, sed pede altero ad latus inflexo.

Quartus est, quando infans per transversum apparet, dorso ^{Icon. VI.} versus orificium matricis inclinato, ut in Figura V. apparet. ^{Fig. V.}

Quintus est, quando infans pedibus ac brachiis inflexis pro- ^{Icon. VI.} greditur ad exitum, ut in Figura VI. apparet. ^{Fig. VI.}

Sextus est, quando infans utroque genu ad uteri orificium ^{Icon. VI.} procedit, manibus ad latera porrectis, ut in Figura VII. apparet. ^{Fig. VII.}

Septimus est, quando infans ambabus manibus ori matricis se- ^{Icon. VI.} fe offert, ut in Figura VIII. apparet. ^{Fig. VIII.}

Octavus est, quando infans natibus ortui appropinquat, ut in ^{Icon. VI.} Figura IX. apparet. ^{Fig. IX.}

Nonus est, quando foetus in pectus procidit, pedibus & mani- ^{Icon. VI.} bus averfis, & retrò conjunctis, ut in Figura X. apparet. ^{Fig. X.}

Decimus est, quando foetus pedibus manibusq; junctis exitum ^{Icon. VI.} sollicitat, ut in Figura XI. apparet. ^{Fig. XI.}

Undecimus est, quando infans alteram manum orificio uteri ^{Icon. VI.} porrigit, alterâ ad latus demissâ, & pedibus sursum porrectis, ut in ^{Fig. XII.} Figura XII. apparet.

Duodecimus est, quando infans cervice inflexâ, pronis ad par- rum humeris, capite retracto, & manibus pedibusque surrectis, ad lucem properat.

Hi sunt præcipui modi partus non naturalis simplicis, hoc est, in ortu unius infantis. Multis etiam modis contingere solet in naturalis partus gemellorum, quos omitto.

§. IV Abortus, ejusque causa.

Abortus,
ejusque
causa.

HAËntentus de partu maturo ac tempestivo; nunc de intempestivo, seu de abortu. Abortus igitur propriè nihil aliud est, nisi præpropere ac intempestiva foetus jam formati ac vitalis exclusio ex materno utero. Unde si aliquando contingat, ut semina in utero per aliquod dierum spacium coagulata, nec non aliquando portiones sanguinis concreti, extra uterum dilabantur; non est abortus, sed effluxio tantum.

Abortus accidere solet (loquendo de causis intrinsicis) vel propter affectiones infantis, vel uteri. Ratione infantis contingit, quando vel cotelydones sunt adeò debiles, ut acerabula citò rumpantur; vel membranæ foetum involventes adeò tenues, ut ante tempus scindantur, & humores diffluant, ac foetus deficiat. Ratione uteri seu matricis contingit, si mulier infirmæ sit naturæ; & si matrix aliquibus affectionibus sit obnoxia. Alias causas lege apud Medicos.

C A P U T XXXII.

De variis mirabilibus, quæ mulieribus accidunt.

COngeram in hoc caput præcipua quædam, quæ mulieribus acciderunt admiranda; reliqua omittam, ne liber in immensum crescat.

§. I. De multiplici cujusdam mulieris connubio.

Mulieris
cujusdam
connubiū
multiplex.

Cœlius Rhodiginus lib. 14. cap. 8. & ex ipso Majolus Colloq. 3. narrant, mulierem quandam duo & viginti expertam esse matrimonio-

trimonia. *Damaso* etenim *Pontifice* (inquit *Majolus*) *Roma* homo repertus est, qui fuerat viginti uxorū defunctorum vir: erat & mulier quadam jam duobus & viginti viris superstes. Duo igitur sese matrimonio junxerunt, civibusq; omnibus magna orta expectatio est, uter ipsorum præmoreretur. Præmorta uxorē, populus virum superstitem cœgit à lugubri funere abstinere; quin ut lauro coronatus, palmā præ manibus, tanquam victor, funus sequi iussus est. Meminit ejus rei etiam *Tiraquellus* lib. de legib. connub. & *Boër.* decif. 186. & alii.

§. II. De mulieribus barbatis.

Variis temporibus ac locis visæ fuerunt mulieres barbatae. Nam teste *Wolfio* apud *Aldrovandum* cap. 1. de Monstris, pag. 213. edit. Bonon. in *Gynæceo* *Alberti Ducis Bavariae* mulier barbâ nigra & promissâ insignis versabatur: & in Museo Illustrissimi *Senatus Bononiensis* conspicitur icon mulieris Germanæ, quæ olim Bononiâ transiens, barbam duos palmos longam gestabat. Ipse ego in Sicilia mulierem vidi, quæ barbam sat longam ac densam ostentabat, nisi identidem eam præscinderet. Visæ *Lutetiae* foemina mystace nigro & incano justæ magnitudinis, mento etiam piloso mediocriter, teste *Jonstano* in *Thaumatol.* Class. 10. cap. 7. art. 7.

Mulieres
barbatae.

De *Galla* vidua, amore castitatis barbata, *S. Gregorius Magnus* lib. 4. *Dialog.* cap. 13. ita scribit. *Gothorum* temporibus *Galla*, hujus urbis nobilissima puella, *Symmachi* *Consulis* ac *Patricii* filia, intra adolescentiæ tempora marito tradita, in unius anni spacio ejus est morte viduata. Quam dum fervente *Mundi* copiâ, ad iterandum thalamum & opes, & atas vocaret, elegit magis spiritualibus nuptiis copulari DEO, in quibus à luctu incipitur, sed ad aternam gaudia pervenitur, quàm carnalibus nuptiis subjici, quæ à latitia semper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic verò cum valde ignea corporis conspersio inesset, cæperunt medici dicere, quia nisi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbam esset habitura. Quod ita quoq; post factum est.

Hæc naturalia sunt; quod sequitur, miraculosum, quod tamen refer-

referre non pigebit, quia rarum. S. Liberata, alioquin Wilgefortis, apud Belgas OntKommera, Germanis Ohn Kummernus dicta, Regis Portugalliae filia, clam Christiana nescio parente, omnium totius regni formosissima habebatur. Quam speciem, una cum virginitate, Christo addixit. Mortua matre, cum pater sponsam circumspiceret, nullam potuit hanc filiam suam vel nobiliorem, vel venustiore reperire. Ethnicus igitur homo nihili faciens reverentiam sanguinis, eam in conjugium expetiit. Exhorruit Liberata petitionem incestam, potiusque millies mori statuit, quam consentire in nuptias tam inauspicatas. Sed quantum filia a tali connubio abhorrebat, tantum impurus pater ambiebat. Itaque in eo reserat, ut filiam detrectantem regiam potestate adigeret ad nuptias adornandas. Fugit illa ad sponsum Christum, rogavitque contentissimis precibus, ut id quod patri maxime esset illecebrosum, & causa tam infandae petitionis, in se mutaret, formamque illicem insigniter devenustaret. Audiit votum DEUS, & una nocte ita eam vehementer deformavit, ut die altero viri, non feminae amplius speciem praese ferret. Barba enim hispida & prolixa mentum illius genasque contexit undique. Parens ita demutatam, nec pro femina, nec pro filia agnovit, sed, quod comperisset Christianam esse, diris eam tormentis prius subjectam, tandem in crucem clavis affixam crudelissime interemit. Ex *Martyrologio Romano, Molano ad Usuardum, Abbate Anbusano in Stemm. Christi 20. Julii, Bartholomaeo Riccio in triumpho Christi crucif. & aliis.*

§. II. De mulieribus eruditis.

Mulieres
eruditae.

EX multis pauca afferam exempla, vel potius insinuabo: ac primo quidem antiqua, deinde recentiora. *Porphyrus* in Vita Plotini Philosophi Platonici asserit, Amphiclaeam Plotino magistro miros in philosophia progressus fecisse. *Dicearchus* scribit, duas ditissimas mulieres reliquisse opes, quod melius Platonis doctrinam sequerentur. Assyorea quoque praecceptorem habuit Platonem, & in studiis philosophicis mirifice profecit, teste *Plutarcho* in libro dogmat. Plato. Cheubolina, filia unius a septem Graeciae sapientibus, a *Suida, Athenaeo, & aliis magni nominis Auctoribus*

bus summo opere laudatur ab operibus insignibus, quæ scripta reliquit. *Cornelia*, Africani uxor, & Gracchorum mater, epistolas singulari doctrinâ refertas edidit, *Quintiliano* teste. *Daphne* filia *Tirescial* doctissima, libros complures carmine exaravit, quibus, teste *Diodoro Siculo*, *Homerus* in suo poemate usus est. *Damones* *Pythagoræ* filia ad eod in arte philosophica profecit, ut à proprio parente nonnulla Commentaria ipsi fuerint dicata, & post parentis mortem Lectoris in schola munus palàm exercuerit. *Zenobia* *Palmirenorum* Regina linguas omnes, quantumvis arduas ac difficiles, possedit, & rerum *Alexandrinarum* historias compendio narravit, teste *Trebellio*. Omitto quæ *Laurentius Bayerlinck* congerit de *Aspasix*, *Bersane*, *Leontia*, *Demophila*, *Femonoe*, *Helena*, *Flavia Augusta Britannorum Regis* filia, *Aganice*, *Aretaphila*, *Frina Teja*, *Theana* utraque, *Hipatia Alexandrina*, *Heptatachia*, *Jambe*, *Diotima*, *Sappho Lesbica*, *S. Catharina Virgine* & *Martyre*, & aliis multis.

Eodem *Bayerlinck* teste, *Laura Veronensis*, *Nicolai* filia, mirabilia scripta ac gesta reliquit, versus *Sapphicos* composuit, epistolas & orationes græco atque latino idiomate scripsit. *Cassandra* *Fidelis* doctissima, publicam *Patavii* disputationem edidit, & pulchrè versus *Lyricos* composuit. *Baptista*, *Ducis Urbini* conjunx, excellens fuit in orationibus, & epistolis scribendis. *Romam* se contulit; ubi non sine omnium admiratione & stupore, coram *Julio II. Pont. Max.* orationem habuit. *Hildegæ Germana*, mulier doctissima, scripsit rerum naturalium libros quatuor, doctrinâ & subtilitate commendatos. *Trivultia* pedissequa, ingenii & memoriæ dotibus ornatissima fuit: orationes latino sermone à se scriptas coram *Summis Pontificibus* multoties recitavit: græcæ etiam linguæ non ignara. Orationem ab aliquo vel semel tantùm recitatam, totam de verbo ad verbum repererat è memoria: librum semel atque iterum à se lectum, totum feliciter memoriæ mandabat: unde quasi *Naturæ prodigium* ab omnibus suspiciebatur.

Rossita *Saxonica Religiosa*, plures libros strictâ & solutâ oratione posteris reliquit. *Constantia* *Alexandri Sfortiæ* conjunx, adhuc puerula *Philosophiæ* & *Arti Poëticæ* operam sedulò

navavit; unde celebris atque insignis à Politiano prædicata est. *Lucretia Marinella* Veneta libros vulgavit de nobilitate & excellentia foeminarum, quos Joannes de Cartagena scribit se cum voluptate Romæ legissè. *Geneura* Veronensis in scribendis epistolis parem non habuit suâ ætate. *S. Brigitta* libros suarum revelationum scriptos nobis reliquit. *S. Catharina Senensis* scripsit insignes dialogos & epistolas, ac sæpe coram Gregorio XI. & Urbano VI. Summis Pontificibus facundè, ultra quàm dici posset, peroravit. *Hyldegardes* Virgo Urbis Moguntiaë multa in lucem edidit: ad illam *S. Bernardus* multas scripsit epistolas.

Cùm Panormi in Sicilia degerem, celeberrimi nominis erat in ea urbe, ob insignem in omni doctrinæ genere excellentiam, *Dolina Maria Bardi* & *Centellas*, è Comitibus Vernii, Illustrissimi Marchionis Sambucaë filia, ac R. P. Francisci Bardi è Societate Jesu, mei in Theologia Professoris primùm, ac deinde studiorum in Panormitano Collegio nostro Præfeci, ex fratre neptis: qua de causa etiam dictus R. P. Bardi non dubitavit ipsi librum suum doctissimum de Conscientia, tametsi alieno sub nomine, dedicare. Etiamnum superstes est *Serenissima Christina* Sueciæ Regina, cujus quanta sit eruditio, Orbis Christianus novit universus, & innumera testantur doctorum Virorum monumenta litteraria, ejus gloriosissimo nomini inscripta. Non minori doctrinæ famâ celebris est *Serenissimi ac Potentissimi Principis Caroli Electoris Heydelbergensis* soror, adeò ut passim non alio quàm *Dominæ doctæ* appelletur nomine.

§. IV. De fortitudine bellica quarundam foeminarum.

Mulieres bellicosæ: **L** *Ucretia Marinella*, de qua §. præcedenti in Discursu suo de excellentia foeminarum, narrat, mulieres *Cursolenses* cum manifesto periculo propriae vitæ, integrum exercitum *Selimi Turcarum* Imperatoris potentissimi, qui *Cursolam* urbem occupare tentabat, invadere non exhorruisse, & bellicis tormentis adeò hostes defatigasse, ut *Uluzaem*, generalem *Turcarum* ducem, cum universo exercitu ejus, terga vertere, & fugam ignominiosè arripere coegerint. In

In Compendio rerum Hungaricarum, per *Teucrinum Anneum*, latinè reddito, refertur de foemina inter Christianos à Sinane Basa captos, & Constantinopolim ductos, reperta habitu virili, quæ etiam semper à Commilitonibus pro viro agnita fuerat. Hæc itaque tanquam prodigium aliquod ad Sultanum adducta, severè ab eodem fuit examinata, ac inter alia rogata, num sub illo habitu Turcam aliquem unquam prostravisset. Ad quæ illa, ut quæ sibi utique moriendum putaret, respondit, se, quamdiu stipendia fecisset, nunquam aliter quàm fortem ac strenuum militem deceret, egisse; nec in velitationibus ac præliis Turcas solùm omni impetu rerudisse, sed vel decem eorum manu suâ prostratos, & tandem frustulatim concisos sustulisse. Quibus Imperator Turcicus auditis, pro spectaculo eam per totam urbem circumduci mandavit, tandemque conjugii suæ Imperatrici honorarii loco præsentavit.

Maria Bronchia, civis Pisana, cùm proprium maritum præ timore irruentis belli fugere animadverteret, ipsa continuo ejus arma capeffens, ad defensionem urbis Pifarum intrepido animo properavit, adeoque in profligandis hostibus fortiter se gessit, ut ab ingruente illo malo patriam suam liberaret. Unde populus, gratitudinis ergò, tanquam patriæ liberatrici, honorificam erexit statuam.

Omitto innumera penè alia exempla, quæ congerit *Bayerlinck* Verb. Mulier, de Semiramide, & Matre Clementis Spartarum Regis, de Foeminis Argivis, de Margarita filia Waldomarii Sueciæ Regis, aliisque multis. Recentissimum est, nec minùs crudele, quod sequitur. Est in Sicilia oppidum Ieracitanum non procul Catania, cujus incolæ à Germanis originem ducere dicuntur. Eo in oppido cives duo in foro, exortâ rixâ, verbis primò, deinde pugionibus se mutuò laceffebant, adeò furibundè, ut priusquam ab accurrentibus divellerentur, illorum unus lethali vulnere accepto corrueret in terram, alter fuga salutem quæreret. Nuntiatu confestim casus uxori: accurrit illa, & arrepto mariti pugione insequitur fugientem, confodit, pectus aperit, cor extrahit, & marito jamjam exhalanti animam ostendit, exhortans ut lætus moreretur, quoniam non inultus obiret.

CAPUT XXXIII.

De mirabilibus quinque sensuum hominis.

IN hoc caput conjiciam, quidquid præter dicta hæctenus mirabile, & dignum relatu occurrerit circa quinque hominis sensus. Incipio ab oculis & visu.

§. I. Mirabilia oculorum & visus.

Visus mirabilia.

Plinius lib. 7. Nat. Hist. cap. 16. inter oculorum exempla fidem excedentia (ita loquitur) numerat, quòd quidam, Cicerone teste, totam Homeri Iliadem ad eò minutis in membrana characteribus descripserit, ut nuci inclusa fuerit. Callieratem quoque ex ebore formicas, & alia tam parva fecisse animalia, ut partes earum à cæteris cerni non possent: Myrmecidem verò ex eadem materia quadrigam fecisse, quam musca integeret alis; & navem, quam apicula pinnis absconderet. Præterea quendam à Varrone Strabonem vocatum, à Lilybæo Siciliae promontorio, exeunte classè Carthaginis portu, distante CXXXV. M. passuum, etiam numerum naviumprehendisse.

Cardanus lib. 8. de Variet. cap. 43. inter quatuor mira, sibi à natura indita, ait: *Secundum est, quòd cum volo, video qua volo, oculis, non vi mentis, velut imagines illas, de quibus dixi, cum infans essem, me vidisse. Sed nunc credo ob occupationes, nec diu, nec perfectas, nec omnino semper cum volo, nec tamen nisi velim. Itaque video lucos, animalia, orbes, ac quæcunque cupio. Credo causam esse vim virtutis imaginatricis, visusq; subtilitatem.*

Suetonius in Vita Tiberii Caesaris Auctor est, ipsum noctu absque lumine cuncta clarè prospexisse. Idem sibi contigisse in prima ætate, fatetur Cardanus loc. cit. Sed hoc si consuetum sit, & semper aut sæpe contingat; utique mirum: si aliquando tantum; minimè mirum, quoniam & mihi, & aliis subindè accidit, in juventure maximè. Minùs mirum videtur, quòd dum nocte obscurissima fulgurat, clausis probè oculis & fulgur videamus, & omnia distinctè quæ in conclavi sunt, sed quasi ad momentum tantum.

Causam

Causam existimo esse, quoniam fulguris splendor ob subtilitatem & vehementem diffusionem penetrat oculos clausos, & rerum species secum intromittit. Longè mirabilius est quod scribit *Cornelius Gemma* lib. 1. *Cosmocrit.* cap. 7. novisse se quendam, qui noctu, externo lumine non adhibito, litteras legebat. Si tamen noctu id fiebat, & non crepusculo vespertino: tunc enim qui debilioris sunt visus, legunt commodè, aliis acuto visu præditis id non potentibus. Causam examinabimus in *Joco-feriis*. Huc spectat quòd refert *Aristoteles* lib. 3. *Meteor.* tex. 12. & lib. de *Memor. & Remin.* de *Antipherente Orretano*, qui ob visus debilitatem videbat semper ante se imaginem sui in aère, reflectente in oculos ejus species. Modum & causam explicabimus loc. cit.

Aliqui sine horrore, aut lipothymia, videre nonnulla non possunt. *Scaliger* *Exercit.* 274. meminit cujusdam sibi noti, qui ad simplicis crescionis sive sylimbrii aquatici aspectum tali horrore corripiebatur, ut illicò inde fugere cogeretur. *Marcellus Donatus* lib. de *Hist. Med.* cap. 4. ait, se novisse Mantuæ virum nobilem, *Hippolytum Lanzovum*, ericii terrestris aspectum adeò formidantem, ut ipso viso statim corripereetur syncope. *Abenzoar* de se ipso scriptum reliquit, se vulnus etiam simplex aspicientem animi deliquium incurrisse. Novi ego *Religiosum* in *Sicilia*, qui sanguinis aspectum modis omnibus fugiebat. *Angliæ Rex Jacobus*, ut refert *Illustris Digbæus* in libello de pulvere sympathico, strictum enssem non poterat aspicere, & eo vel casu, vel necessitate cogente aspiciens penè obstupefcebat.

§. II. Mirabilia Cœcorum.

AD mirabilia oculorum reducimus mirabilia cœcorum. Igitur Cœcorum mirabilia. *Diodorus Stoicus* cœcus non modò *Philosophiam*, ac *Musicam*, sed *Geometriam* quoque didicit; & hanc ultimam quoque (quod incredibile videri queat) docuit, præcipiens discipulis, ubi, unde, & quò linea quælibet esset ducenda. *Dydimus Alexandrinus*, *Præsul Cæsareensis*, à pueritia cœcus; *dialecticam* & *geometriam* didicit; nec non *Commentaria* in psalmos scripta reliquit, teste *Ruffino* lib. 2. *Eccles. Histor.* cap. 7.

P. Laurentius Stengelius lib. de Monstris cap. 16. §. 10. narrat, Anno 1612. Ingolstadii juvenem quendam arcularium, dum fistulam aeneam expoliret, & pulverem nitratum incautiùs tractaret, illo incenso utrumq; oculum miserando casu perdidisse, cæcumque factum, in hospitalem domum fuisse receptum. Ibi ut in media senum ac vetularum turba secretus habitaret, lectum sibi, & exiguum juxtà locum tabulis affabrè circummunivisse, & picturis affixis exornasse. Duo deinde minutiora molendina (quæ piperi molendo idonea forent) cum scalis, cum arca, cum rotis, cum radiis, cum dentibus & axibus, cum omnibus denique rebus perfectissimo molendino necessariis, cultro exsculpisse, adeò exactè & ad amussim, ut unum illorum dignum fuerit judicatum quod Monachium, ad res Principis raras & artificiosas, in pinacothecam transferretur.

Notum est (inquit Philip. Camer. Horar. Subcis. Centur. 1. cap. 37.) fuisse majorum nostrorum tempore Joannem Ferdinandum, natum in Flandria patre Hispano, cæcum & præterea inopem. Quas tamen ambas difficultates, admodum contrarias hominibus doctis, ita superavit, ut non solum Poëta & Philosophus insignis evaserit, sed etiam tam eximius Musicus, ut cum maxima audientium delectatione varia genera Musica tractaret, atque insuper cantilenas aliquot vocum artificiosissimas memoriter componeret.

Hunc tamen (pergit idem Auctor) longè superavit Nicasius de Werda, Mechlinia natus. Qui licet ab anno tertio ætatis oculis captus, & ob id etiam elementorum litterarum penitus ignarus fuisset; tamen nihilominus in omni doctrina divina & humana adeò profecit, ut admirationi omnibus esset; & cum Lovanii gradum Magisterii accepisset, scholis aliquamdiu Mechlinia cum laude præset, & Lovanii aliquantò post Licentiam in Theologia consecutus, cæcus quamvis, Evangelium tamen pulchrè docuerit. Quin & post hæc gradum Doctoris utriusque Juris in Academia Coloniensi cum accepisset, in gymnasio publicè ibidem Juræ, cum stupore omnium, docuit, atque libros utriusque Juris, quos nunquam viderat, & legerat, memoriter recitavit, donec Colonia moveretur Anno 1492.

Mirabilius fortassis est, quod de cæco narrat *Antonius Panorm.* de Rebus Alphonfi Reg. lib. 3. dicens: *Audivimus à rege Alphon-*
fo,

Io, cæcum naturâ, Agrigenti adhuc vivere, quem sæpenumero ducem venationis habuisset, monstrantem his ipsis, qui oculis cernerent, ferarum saltus & latebras. Sed & de hujus industria mirum accidisse: Nempe habuisse hunc aureos fermè quingentos, de quibus his valde sollicitum, stans in agro defodere; defodientem à vicino ejus compatre inspectum, eoque abeunte pecuniam ablatam. Cùm verò paucis diebus thesaurum reviseret, neque invenisset; animo angustari, exedi, neque alium conjectare, nisi vicinum compatrem surripere potuisse; accessissetque ad illum, atque dixisse, esse quod consulere eum oporteat; tenere se aureos mille, quorum partem dimidiam abstruxisset jam in tuto loco, de reliqua autem dimidia anxium esse, utpote cæcum, & rerum perquam incommodum custodem: propterea si ei quoque visum fuerit, hoc reliquum in eodem loco illo tuto quidem trudi & abscondi posse: compatrem approbasse consilium, & propter præcurrisse, quingentosque aureos, unde nuper effoderat, recondisse, ratum totos mille sibi nequaquam defuturos. Post hæc cæcum in agrum recurrisse, repertaque pecuniâ compatrem appellando exclamasse, cæcum oculato melius vidisse, latumque rediisse.

Henricus Smetius lib. 5. Miscell. Medic. Ep. 13. testatur, vidisse se cæcum quendam, naso pro oculis utentem, ejusque beneficio objecta omnia discernentem. Is dextro oculo ante annos multos, cùm puer esset, privatus fuerat; tandem juvenis factus (rusticus erat) ex ceraso in palum dumis ligneam fastigiatum delapsus, vultum impexit, ut nasum, unâ cum oculo sinistro, gena, palpebra utraque, & supercilio dirumperet, adeo factè, ut Chirurgus oculi globum avulsum prorsus crederet, eumque palo inhaesisse. Cicatrice tandem obductâ, post annum ab accepta plaga, dum in gramine apricatur, forte lucem, ac flosculorum candorem humi animadvertere occæpit per nasi cavitatem: & jam per quinque aut sex annos continuos vissonem eo modo exercuit, ut quidquid offeratur, naso oculato distinguat exactè, sed despectando; suspectando enim lucem ferre nequit. Hæc Smetius?

Cæcus per
nasum vi-
dens.

De Comite Mansfeldio scribit Keckermannus in Physic. visu destitutum; solo tactu album à nigro discernere potuisse. Apud Hieronymum Bardum in Medico Politico - Cathol. cap. 4. Appen-
dice

Cæcus ca-
lidi colores
discernens.

dice I. scribit Keplerus, simile quid olim Heidelbergæ contigisse, nempe quendam, oculo altero amisso, altero manus palmâ tectò, sè splendens quidpiam infra nares sisteret, splendorem agnoscere, atque etiam internoscere quadantenus potuisse. Causa portentosa hujus in utroque visionis utique fuit, quòd lux & species rerum per hiatum aliquem è naso sursum in vacuam oculi cameram, ad retinam usque, viâ rectâ appulerint, ibidemque non secus ac aliàs objectorum imagines depinxerint. *Camerarius* Hor. Subcis. Cent. 3. cap. 80. scribit de Francothalensi quodam, ab utero cœco, qui ex tribus filiabus cujusdam, tactu manus formosissimam selegit.

Nostrâ atate (inquit Aldrovandus in *Histor. Monst.* pag. 213. edit. Bonon.) *Joannes Gambasius Volaterranus, insignis statuarius, Florentiâ Romam profectus est. Hic circa annum atatis vigesimum utroque captus est oculo. Quocirca per decennium in hac arte nil erat operatus. Sed deinceps subiit eum cogitatio ingenii denuò in arte statuariâ experiendi; & contrectatâ diligenter manibus statuâ marmoreâ, quæ Cosimum I. Hetrurix Magnum Ducem referebat, aliam ex argilla adeò similem expressit, ut omnes rei novitate stupidos reddiderit. Quare jussu Ferdinandi Magni Ducis Hetrurix Romam petiit, & expressam Urbani VIII. Pont. Max. ex argilla effigiem quam simillimam eidem obtulit. Deinde multas etiam nonnullorum formas effinxit. Idem addit, lanium cæcum, Bononiæ tunc adhuc superstitem, solo tactu belluas macandas quanti essent ponderis aestimasse, libellas stateræ numerasse, monetas novisse, equitasse, & alia multa ad munus lanii attinentia feliciter obiisse. Dodonæus in *Observat.* apud eundem meminit senis nonagenarii cæci, qui vulnere supra frontem accepto, iterumque sanato; visum cum omnium admiratione receperit. Multa cœcorum mira & sagacissima opera quotidie occurrunt.*

§. III. Mirabilia aurium & auditus.

Auditus
mirabilia.

DE *Auribus* scribit *Plinius* lib. 7. cap. 22. prælium quo *Sybaris* deleta est, eodie, quo gestum erat, auditum *Olympiæ*, per intervalla maris & terræ longissima. Sed num naturaliter? In *Magia* nostra retulimus lepidum exemplum ex *Scaligero* *Exercit.*

cit. 344. de quodam nobili Gallo, ad phormingis seu lyra sonum illicò reddente urinam. In 2. par. ejusdem Mag. multa retulimus tum naturalia, tum artificialia, ad auditum & aures spectantia. De habentibus magnas aures egimus supra cap. 11. §. 2. *Cromero* teste lib. 8. *Histor. Pol.* circa annum 1240. tanta à Tartaris Polonorum strages fuit edita, ut auriculis præcisissimis Tartari novem ingentes saccos impleverint.

Thomajus in Horto Mundi cap. 19. narrat, tempore Gregorii cujusdam Pontificis natum in Lombardia infantem tam magnis auribus, ut corpus integerent. Visi sunt qui aures promptissimè moverent, teste *Dalechampio*.

Defectum auditus supplet Naturam in multis, qui ex solo labiorum motu secum loquentium percipiunt, quæ dicunt, & ad interrogata, etiam submissâ voce, respondent. Novi in Sicilia virum doctissimum è Societate nostra, qui surdus erat penitus, & tamen promptissimè de quavis re, tam cum nostris, quam cum externis agebat, tamen nullum perciperet verbum, dummodò labiorum motum loquentium videret. Hujus rei experimentum manifestum tunc vidi, cum virum alium, ejus rei experimentum capere volentem perspexi diu cum illo colloqui, nullo prolato verbo, sed sermone tantum lingue ac labiorum motu efformato. Idem notatum fuit in P. Paulo Layman, viro æquè pio ac docto; qui cum fistulæ aeneæ incautâ explosione propè aures illius factâ, in solemni quadam processione, vim audiendi propè omnem amisisset; assiduâ postea oris loquentium observatione didicit visu percipere, quòd non poterat auditu. Similia passim occurrunt.

Surdi loquentes submissè percipiunt.

§. IV. Mirabilia Nasi & odoratus.

Quidam rosarum odorem, utut gratissimum, ferre non possunt. *Pierius* lib. 8. Hieroglyph. scribit, Oliverium Caraffam Cardinalem quotannis, rosarum tempore, Romæ secedere coactum, seq; intra suos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, custodiis ad ostia dispositis, ne quis aut salutantium, aut amicorum, officii gratiâ ingredientium, rosam inferret. Scribit quoque *Scaliger* Exercit. 153. Num. 10. Cardinalem quendam à rosarum odore abhorruisse. Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis rosarum odore

Odoratus mirabilia, Rosarum odorem averfantiū exempla.

plurimum offendebatur, teste *Pierio* loc. cit. *Amatus Lusit.* Med. Centur. 2. Curat. 36. scribit, Monachum quendam se novisse ex D. Dominici familia, & Berberigorum Venetiis profapia, qui cum rosa odorem persentiebat, aut ex longinquo eam videbat, illico in animi deliquium incidebat, & tanquam mortuus humi prostratus jacebat. *Servius* Medicus Rom. libello de odoribus scribit, novisse se pedissequum, qui rosarum odorem adeo abhorrebat, ut eo percepto animo deficeret. *Illustriss. Kenelmus Digbaus* tract. 1. de Nat. corpor. cap. 38. ait, nobilem quandam Anglam, Elisabethæ Reginae olim à secretioribus cubiculis, summopere abhorruisse ab odore rosarum: & cum quidam dormientis genu rosam imposuisset, experturus num tanta illi esset cum flore illo antipathia, quanta dicebatur; pustulas in genu ortas. *Schenckio* teste lib. 7. Observ. Medic. cap. ult. Doctor Joannes Echterius ex rosæ rubræ olfactu continuo in sternutationem provocabatur. Eodem *Schenckio* test. loc. cit. Henricus à Cardona Cardinalis, ex rosarum odore deliquium animi patiebatur. *Cromerus* lib. 8. Histor. Polon. ait, Laurentium Uratislaviensem Episcopum ex rosarum odore extinctum esse.

Odore vini inebriati.

Marcellus Donatus lib. 6. Histor. Mirab. Medic. cap. 4. scribit, ad rutæ odorem militem solitum arripere fugam. Fuerunt nonnulli, qui solo medicamenti olfactu magis purgati sunt, quam si medicamentum intus suscepissent. Sunt & qui ex vini odore fuere inebriati. Novi virum Religiosum ac doctum, adhuc superstitem, qui juvenis adhuc, cum dormisset capite supra doliolum reclinato, in quo prius adustum fuerat vinum, tam vehementer fuit inebriatus, ut vel passum progredi non potuerit, fueritque ad lectum deportandus, quod novum genus crapulæ edormiret.

Leo Africanus de Hamar duce quodam Caravanæ scribit, eum ex solo odore agnovisse ubi locorum esset. Apud Antuerpianos rusticum quendam, cum in myropolium divertisset, deliquio animi periclitari cœpisse, & fimo equino naribus admoto revocatum, scribit *Levinus Lemnius* lib. 2. Occult. cap. 9. Fœminam novi, quæ totâ vitâ odorem nullum perceperat. *Cardanus* lib. 8. de Variet. cap. 43. de se fatetur, quod semper odorem aliquem perceperit, nunc

carnis

carnis videlicet, nunc thuris, modò sulphuris, modò aliarum rerum. Causam ait esse subtilitatem maximam sensus sui, & cutis raritatem, tenuitatemque humorum.

Ad nasi mirabilia spectat, quòd nasum aliqui moveant, & huc atque illuc liberè contorqueant. Novi ego in Sicilia virum Religiosum ac doctum, qui inter loquendum movebat dictâ ratione nasum ad eò manifestè, ut risum inassuetis, & sibi ipsi ruborem induceret.

Nasum
moverentes.

§. V. Mirabilia gustus.

N *Ancelius* lib. 3. Analog. meminit puellæ ejusdam stercoreibus delectatâ. Idem virum nobilem foris puellarum recentia avidissimè forbillasse refert, ut suprâ etiam diximus. Calcem vivam pugni magnitudine devorasse quandam, legitur apud *Fernelium* lib. 6. Patholog. cap. 3. aliam filam ex vestibus, apud *Trincanellum* lib. 7. cap. 5. aliam gossipium & lanam, apud *Lusitanum* Cent. 3. Curat. §6. aliam lacertas, apud *Marcellum Donatum* Histor. Mirab. Med. lib. 4. cap. 1. aliam quinquagenariam tartarum, apud *Nicolaum* Serm. 5. tract. 4. cap. 36. aliam denique crines apud *Camerarium*. Hæc omnia refert *Fonstonus* in *Thaumatol. Class.* 10. cap. 2. art. 2. ubi addit, id singulari morbo accidere posse, quem in prægnantibus *μαλακίαν*, in virginibus & aliis *κίσην* appellamus. Causam ejus morbi esse humorem vitiosum & pravum tunicis ventriculi impactum, vel in eodem genitum ex prava victus ratione, vel ab utero eòdem affluentem, ut suprâ etiam vidimus.

Gustus mi-
rabilia.

De Lazaro quodam, alioque Madriti, omnia devorantibus, vide quæ diximus cap. 12. De variis varios cibos averfantibus, egimus cap. 27. Quibus adde Conciliatorem Aponensem, referente *Matthæo Gradensi* apud *Aldrovandum* in *Hist. Monstr.* pag. 214. edit. Bonon. lacuta abominantem, ut ne quidem illud edentes sine nausea intueri possent. Apud eundem *Marcellus Donatus* novit Mantuæ virum nobilem, qui illud ovartartici genus, quod ex ovis sturionis paratur, & vulgò in Sicilia *Caviiale*, alicubi in Italia *Caviario* nuncupatur, non modò non libare, sed nec in-

tucri poterat. Quod & aliis circa aliud ovatarticum, vulgò *Botaraco* in Sicilia, *Botarga* alicubi in Italia nuncupatum, accidit, eodem Marcello teste.

§. VI. Mirabilia tactus.

Tactus mirabilia.

Exstasim naturaliter patientes.

D. *Augustinus* lib. 14. de Civit. Dei cap. 24. scribit de quodam Presbytero Restituto nomine, qui quoties volebat, jacebat mortuo similis, ita ut nec vellicantes sentiret, nec quamvis igne ambustus fuisset, moveretur; hominum tantum voces, si clariùs loquerentur, tanquam ex longinquo se audivisse, postea referebat. Non obnitendo aurem, sed non sentiendo immotum servasse corpus, eo probabatur argumento, quòd velut defunctus omnis expers esset halitus. Similem se à sensibus auferendi habitum, ex morbo contractum, *Elisabetham Burtoniam* virginem Cantianam habuisse, *Historia Anglicana* innuit. Hoc idem apud Turcas frequens esse asserit *Cardanus* lib. 8. de Variet. cap. 43. ubi etiam sibi ipsi eandem vim tribuit, dicens: *Quoties volo, extra sensum quasi in exstasim transeo. Volo autem docere, quomodo id agam, & quid sentiam: nam non eodem modo quo ille Presbyter afficior: ille enim dolorem magnum non sentiebat, anhelituq; destituebatur, ut dictum est; voces tamen è longinquo audiebat: mihi verò non ita, sed vocem quidem leviter audio, quid dicant non intelligo; dolorem magnum an sensurus sim, nescio; vellicationem validam, & podagra dolores vehementissimos nihil prorsus sentio. Sed diu in ea permanere non possum. Sentio, dum eam in eo, ac (ut verius dicam) facio, juxta cor quandam separationem, quasi anima abscederet; totiq; corpori res hæc communicatur, quasi ostium quoddam aperiretur. Et initium hujus est à capite, maxime à cerebello, diffunditurq; per totam dorsis spinam. Vi magna continetur, hocq; solum sentio, quòd sum extra me ipsum, magnaq; quadam vi paululum me contineo. Hæc Cardanus. Non nemo tamen de hac, & presbyteri illius exstasi ac indolentia dubitet, an naturalis fuerit.*

An dæmon possit hominem reddere immunem à læsione, vulnere, & dolore, discussimus lib. 1. cap. 28.

CAPUT XXXIV.

De Mirabilibus quarundam humani corporis partium, ac membrorum.

§. I. Mirabilia capillorum.

DE canescentibus nocte unicâ, deque pueris & infantibus canis, locuti sumus in præcedentibus. *Cardanus* lib. 8. de Variet. c. 43. ex Augustino mentionem facit quorundam hominum, qui capillos immoto capite traducerent ad frontem, & reducerent: aitque hoc valde mirabile esse, quoniam nulla vis, qua id fiat, capillis inesse potest, sed causam in cutis laxitate & robur referre debemus. *Aldrovandus* in *Histor. Monstror.* pag. 446. Edit. Bonon. ait se vidisse mulierem exteram, capite adeò capillorum ferace, ut crines explicati ad terram usque pertingerent; ideòq; ad questum peregrinabatur, dum crines explicando, magna cum admiratione se spectandam præbebat.

Capillorum mirabilia.

Eâ occasione narrat ibid. equum Illustris. Comitum *Aldrovandi*, Bononiæ Senatoris, jubas colli usque ad terram promissas gestasse, quibus gradiendo humum verrebatur; & ob hosce fortassis capillos *Bella Donna* dicebatur. Idem ibidem narrat, natum Anno Domini 308. Antiochiæ puerum cum barba, ætate Constantini Magni. De mulieribus barbatis supra sumus locuti. *Cardanus* loc. cit. narrat de Monacho quodam Carmelitani Ordinis, quòd per annos tredecim perpetuos, quoties caputium reducebat ad occiput, scintillæ ignis è capillis erumpebant.

Equus insigniter jubatus.

Puer cum barba natus.

§. II. Mirabilia linguæ; & ejus defectus à Deo, & à Natura suppletus.

M*Ela* lib. 3. cap. 4. refert, extra Ægypti & Macroborum deserti mutos fuisse populos, quibus pro eloquio nutus fuerit; alios sine sono linguæ; alios sine linguis, alios labris etiam cohærentibus. Idem asserit *Solinus* cap. 37. & *Plinius* lib. 6. cap. 30. nec abnuit *S. Augustinus* lib. 16. de Civit. Dei cap. 8. & *Isidorus* lib. 11. cap. 3.

Linguæ mirabilia.

Muti lo-
cuti.

De Cræsi filio hæc scribit *A. Gellius* lib. 5. cap. 9. desumpta ex *Herodoto* in Chio: *Filius Cræsi regis, cum jam per atatem fari posset, infans erat: & cum jam multum adolevisset, item nihil fari quibat. Mutus adeo & elinguis diu habitus est. Cum vero in patrem ejus bello magno victum, & urbe in qua erat captâ, hostis gladio educto, regem esse ignorans, invaderet; diduxit adolescens os, clamare nitens, eoq; nixu atque impetu spiritus vitium nodumq; linguæ rupit, planèq; & articulate locutus est, clamans in hostem, ne Rex Cræsus occideretur. Tum & hostis gladium reduxit, & rex vitâ donatus est, & adolescens loqui prorsus deinceps incepit. Herodotus in Historiis hujus memoria scriptor est, ejusq; verba sunt quæ prima dixisse filium Cræsi refert: ὁ ἀνδρωπτε, μὴ κτείνε Κροίσον.* Eandem historiam scribit *Plinius* lib. 11. cap. 51. sed ait, dictum filium Cræsi semestrem esse locutum in crepundiis.

Idem *Gellius* loc. cit. aliam similem addit historiam de *Aegle Samio*, dicens: *Sed & quispiam Samius athleta (nomen illi fuit Ἀγλῆς) cum antea non loquens fuisset, ob similem dicitur causam loqui cœpisse. Nam cum in sacro certamine sortitio inter ipsos & adversarios non bonâ fide fieret, & sortem nominis falsam subijci animadvertisset; repente in eum, qui id faciebat, sese videre quid faceret, magnum inclamavit. Atque is oris vinculo solutus, per omne inde vitâ tempus, non turbidè, neque adhæsè locutus est. De infantibus, & de hominibus quibus exfecta fuerat lingua, divinâ virtute locutis, multa extant exempla in Historiis Ecclesiasticis, quæ omitto, quia miraculosa, ac supra Naturæ vires. Lege de illis, si vis, *Majolum Colloq.* 2.*

Lingux
defectum
supplet
Natura
aliquando,
& Deus.

Lingux defectum in multis non rarò supplet DEUS, non rarò Natura, seu DEUS ut Auctor Naturæ. Constantiæ ad lacum *Acronianum* vir erat, teste *Joanne Nidero* lib. 2. *Formicarii*, cap. 7. quem à primis incunabulis Natura mutum surdumq;e, fortuna inopem esse voluit. Hic quia DEO corporis & mentis illibatâ serviebat virginitate, occultarum rerum scientiâ fuit ab ipso ornatus: quanquam enim linguæ usu destitutus erat, nutibus tamen multa futura atque arcana indicabat, interq;e alia quod sequitur. Nutrie-
triebat

triebat illum , utpote pauperem , civis Constantiensis opulentus, eumque filii loco habebat. Hic aliquando lacum trajecturus, domi convasabat. Quod ubi vidit mutus, manibus pedibusque obsti- tit, ei que qua poterat gestuum vehementiâ , iter disuasit. Et cum diu frustra dominum ac Mecœnatem suum fuisset dehortatus, nec tamen à proposito dimovisset ; domo exeuntem profecutus est ad præripia lacus : & cum nec ibi profectionem dissuadere potuisset, tandem contra navem de littore solventem manus ad cœlum oculosque sustulit , lamentisque & gemitibus ostendit Mecœnati suo grave aliquod malum impendere ; neque antea cessavit abeuntem plangere , quàm eum desit è propinquo videre. Vatem fuisse , exitus probavit. Nam intra paucas horas , coortâ tempestate , fluctus navem & civem cooperuerunt.

Philippus Camerarius Centur. 1. Hor. Subcis. cap. 37. refert, fuisse suo tempore Norimbergæ adolescentem & virginem, ex iisdem parentibus prognatos ; qui licet ambo muti & surdi forent, tamen uterque scitè legere , & scribere elegantissimè , nec non & rationes mercatorias computare poterant. Adolescens præterea uti ex nutu, quæ sibi facienda forent , dexterè percipiebat , & , si de- rat calamus , gesticulationibus suas cogitationes exprimebat ; nec non in omnibus alex lufibus excellebat : puella verò acu & ingeniosâ texturâ alias puellas facilè superabat. *Inter cæteras autem mirificas dotes* (inquit citatus Auctor) *quas illis Natura compen- savit , memorabile est , quòd ex motu labiorum interdum peripe- re videntur , quid aliquis loquatur. Unde videas eos conciones sacras sepius frequentare ; ut aliquis non absurde dicere posset , videri intentis oculis visu eos haurire , quod alii auditu facere solent. Siquidem orationem Dominicam, aliasq; pias preces, quan- do volunt , absque suggestionè , aliis vè adminiculis , scribunt, Ev- angeliâq; festis diebus destinata , non secus ac alii , memoria com- mendant , ita ut expedite ea scribere possint. Quod si in templis salutiferum nomen JESU Christi profertur , hic , præ cæteris in cæ- tu, detractò pileo, & genu flexo venerabundus conspicitur. Adeò Natura, veluti fidelis mater , compensando sollicita & studiosa est, ne tanquam dura noverca meri.ò accusari possit. Quod enim in*
aliis

aliis sensibus adimit, in aliis restituit. De certamine inter duos mutos nutibus facto Florentiæ, diximus supra.

§. III. Mirabilia dentium.

Dentium
mirabilia.

Majolus Colloq. 4. ex *Bonfinio* Decad. 3. lib. 8. refert, aliquando puerum in Piceno cum sex dentibus natum. Marcum etiam Curium olim cum dentibus natum, & ob id dentatum dictum, testatur *Plinius* lib. 7. cap. 16. Idem de Cn. Papyrio asserit, & de *Valeria*.

Aliqui vice dentium, continuo osse gignuntur, sicuti Prusia regis Bithyniorum filius, supernâ parte oris, ait ibidem Plinius. Eodem modo dentatum fuisse Pyrrhum Epirotarum regem, scribit *Fulgosius* lib. 1.

Dentes novissimi, qui genuini vocantur, circiter vicesimum annum nascuntur homini, multis & octogesimo, inquit *Plinius* lib. 11. cap. 37. *Vesalio* molaris dens natus anno ætatis vigesimo sexto, ut ipse testatur lib. 1. c. 11. Collegæ cuidam meo, viro doctissimo, nati sunt quadragesimo. Idem ex *Muliano* prodit, *Zancli* Samothraceno civi renatos esse dentes post centum & quatuor annos. *Timarchus Nicoclis filius Paphii*, duos ordines habuit maxillarum, eodem teste. *Aldrovandus* in *Hist. Monstr.* pag. 214. edit. Bonon. ait, *Jonem Chium* apud *Cœlium Rhodiginum* attribuere *Herculi* triplicem ordinem dentium; additque, hoc mirum non esse, cum & *Columbus* lib. *Anatom.* cap. 10. meminerit pueri, triplicem dentium ordinem habentis.

Dens in
palato.

Est exemplum dentis homini & in palato geniti, inquit *Plinius* loc. cit. *Eustachius* quoque lib. de dentib. apud *Aldrovandum* loc. cit. meminit mulieris Romanæ cum dente propè foramen palati nato: item & alterius degentis in Monasterio Sanctissimæ Trinitatis Eugubii, in cujus palato, anno ætatis decimo, dens apparuit.

§. IV. Mirabilia cordis.

Cordis
mirabilia.

Varro apud *Aldrovandum* in *Hist. Monstr.* pag. 69. edit. Bonon. tradit, cor hominis anniculi duas pendere drachmas, ac deinceps singulis annis usque ad quinquagesimum pondus duarum drachmarum

chmarum acquirere, ita ut tunc centum pendat drachmas; à quinquagesimo verò usque ad centesimum singulis annis decrefcere iterum duabus drachmis usque ad defectum. Ex hoc deducit, hominem naturaliter ultra centesimum annum vivere non posse. Sed hoc fabulosum esse, patet ex dictis suprà capite de Longævis.

Cor figuræ est pyramidalis, ut constat, & inter pulmones intra pericardium velut intra bursam est situm. Hoc in aliquibus repertum est pilosum, ut teste *Dodoneo* in *Observat.* & *Benivenius* de *Abdit.* cap. 33. in quodam latrone è patibulo suspenso, qui habitus pro mortuo fuit depositus, atque curatus convaluit; sed ad eadem scelera devolutus, iterum captus, iterumque suspensus fuit, ac tum demum apertus, deprehensumque cor, ob eximiam caliditatem, undique refertum pilis. Hoc idem observatum fuit, teste *Valerio Maximo* lib. 1. cap. 8. in *Aristomene Messenio*, qui trecentos *Lacedæmonios* interfecerat, & aliquoties captus, aliquoties etiam elapsus fuerat: cor enim prorsus hirsutum in eo repertum fuit. In quibusdam desideratum sinistrum ventriculum, in aliis cartilagineum septum repertum, scribit *Columbus* lib. 15. *Anatom.* Os in eo in duobus virorum cadaveribus deprehensum, notavit *Gemma* lib. 2. *Cosmocrit.* Calculos quantitate pisorum in aliis inventos, tradit *Wierus* lib. 4. de *Præstig. Dæmon.* cap. 16. Pericardium defecisse in juvene, & ideo syncopen passum, annotavit *Columbus* loc. cit.

Cor pilosum in aliquibus.

Vulnus aliquando in corde excitari posse, nec tamen lethale, *Marylli Mimographi* puer, cui secto licet pericardio cor apparet, mors tamen consecuta non est, ostendit apud *Galenum* lib. 7. *Administ. Anat.* Idem ferè in cordis vulnere accidisse, testatur *Nicolaus Mulerius* in *Epistola* quadam de milite, qui vulnere in corde à commilitone accepto Anno 1607. die 22. Augusti, vixit usque ad diem octavum Septembris. *Epistolam* recitat

Jonstonus in *Thaumatol.* classe 10. cap.

6. art. 1.

CAPUT XXXV.

De Mirabilibus memoria.

Memoria
mirabilia.

Memoria (inquit Plin. lib. 7. cap. 24.) *necessarium maxime vita bonum, cui precipua fuerit, haud facile dictu est, tam multis gloriam ejus adeptis.* Cyrus rex omnibus in exercitu suo militibus nomina reddidit; L. Scipio, populo Romano; Cineas Pyrrhi regis legatus Senatui & Equestri ordini Roma postero die quam advenerat. Mithridates duarum & viginti gentium rex, totidem linguis jura dixit, pro concione singulos sine interprete affatus. Charmidas (rectius fortassis Carneades) quidam in Gracia, qua quis exegerat volumina in bibliothecis, legentis modo representavit.

Idem Plinius lib. cit. cap. 25. de C. Julio Cæsare testatur, eum scribere & legere simul, dictare & audire solitum: epistolas quoque diversarum rerum quaternas pariter librariis dictare; aut si nihil ageret, septenas. Quod utique sine excellentissimæ memoriæ præsidio fieri non poterat. De Hadriano Imperatore tradit *Spartianus*, eum uno eodemque tempore scripsisse, dictasse, audivisse, & cum amicis fabulatum esse; libros quoque lectos statim memoriter reddidisse.

Eusebius Casariensis lib. 8. cap. 21. de Valente Æliæ civitatis diacono scribit, divinarum litterarum memoriam in pectus ad eum inclusisse, ut quemcunque locum citare vellet, perinde expedite illud faceret absque scripto, atque si ex scripto legeret. Idem cap. 22. de Joanne Palæstino cæco narrat, eum ob excellentem memoriam integros sacrarum Scripturarum libros memoriter scivisse, ut interdum *Legis & Prophetarum testimonia*, sæpe *historias*, nonnunquam *Evangelia*, aut *Apostolorum scripta* memoriter ex animi domicilio, tanquam ex quodam litterarum thesauro proferre potuerit.

& *Augustinus* lib. 4. de Anima & ejus orig. cap. 7. de quodam amico suo sic scribit. *Amicus quidam meus jam inde ab adolescentia, Simplicius nomine, homo excellentis mirabilisq; memoriæ, cum*
interro-

interrogatus esset à nobis, quos versus Virgilius in omnibus libris supra ultimos dixerit; continuo, celeriter, memoriterq; respondit: quasiuimus etiam, superiores ut diceret; dixit, & credimus eum posse retrorsum recitare Virgilium: de quocunque loco uoluimus, petiimus ut faceret; fecit. Prosâ etiam de quacunque Oratione Ciceronis, quam memoriâ commendauerat, id eum facere uoluimus; quantum uoluimus sursum versus, secutus est. Cùm admiraremur, testatus est DEUM, nesciuisse se hoc posse ante illud experimentum. Hæc ille.

Seneca testatur lib. 1. Declam. se in lectione magistri sui duomillia uocabulorum memoriâ commendasse, quæ lectione finitâ eo ordine, quò dicta erant, & retrogrado, memoriter recitauerit. Portius Latro, quæ dicturus erat, ediscendi causâ nunquam relegebatur; edidicerat enim cùm scribebat: dicebat ita, ut in nullo unquam uerbo memoria eum deciperet. Marcus Antonius Muretus scribit lib. 3. Varior. cap. 1. se Patavii nouisse hominem è Corsica originem trahentem, qui triginta tria uocabulorum millia ordine quocunque, siue recto, siue retrogrado, recitaret. Petrarca narrat de quodam milite, amico suo, multorumque itinerum socio, memoriâ eum tantâ fuisse, ut omnia uel uisû, uel auditu semel percepta, fidelissimè retineret, obseruato etiam loco & tempore, quibus uel res gesta, uel narrata fuisset. Innumera alia exempla inuenies apud Laurentium Bayerlinck in theat. Ver. Memoria.

Maiolus Colloq. 4. refert ex Rob. de Ment. Anno Domini 1128. in Sueffionensi urbe puerum omnem Veteris Testamenti historiam rhythmicè retulisse; ipsum quoq; Euangelium omne, ac quidquid Christus egisset in terris, oclusis oculis ueluti ex scripto recensuisse. Et tamen erat pecorum custos, & omnium litterarum ignarus. Leander in Sabinis testatur, Franciscum Cardulum Narniensem, cùm plura folia conscripserat sibi prælegi audiuisset, mox singula uerba recensuisse, & recto ordine, & cõuerso. Idem fecit Jacobus Critonius Scotus Adolescens Venetiis Anno Domini 1581.

Hactenus præstantis memoriæ exempla; nunc mirabiliter deperditæ, aut mirabiliter auctæ unum aut alterum addamus. Læditur memoria nunc ad tempus, nunc citra regressû, item nonnunquam

Memoriæ
mirabili-
ter deper-
ditæ aut
auctæ ex-
empla.

extoto, aliàs ex parte. Teste *Plinio* lib. 7. cap. 24. quidam ictus lapide oblitus est litterarum. Hunc scribit *Valerius Maximus* lib. 1. fuisse Atheniensem & doctum, & litterarum tantum, non aliarum rerum memoriam perdidisse. Alius, eodem *Plinio* teste, lapsus ex alto, matris, affinium, & propinquorum nomina fuit perpetuò oblitus. *Messala Corvinus* ex ægritudine non tantum propinquorum, & fervorum, sed & proprii nominis est oblitus, ut idem *Plinius* scribit. *Cornelius Jansenius*, ille qui *Commentaria* egregia in *sacram Scripturam* edidit, litterarum quoque oblitus fuisse dicitur, teste *Bayerlinck* loc. cit. paulò antè.

Hæc de perditâ; nunc de acquisita, vel aucta. *Clemens VI.* Pont. Rom. tam felicitis erat memoriæ, ut quidquid vel semel legisset, oblivisci amplius non posset. Tantum bonum obgigisse ei testatur *Petrarcha* de Memoria, ex vehementi capitis vulnere, cujus indicium erat cicatrix in vertice. *Friderici II.* Imp. tempore, quidam Germanus clericus, ex petra S. Michaëlis ortus, è vena hausto sanguine, servatâ aliarum rerum memoriâ, litterarum, tantum oblitus fuit, nec plùs aut legere, aut scribere nôrat, quam si utrumque nunquam didicisset, annuq; in hac oblivione mansit: postea eodem tempore, atque ex eodem loco iterum hausto sanguine, legendi scribendiq; scientiam, quam antea habebat, recepit. *Fulgosus* lib. 1. cap. 6.

C A P U T XXXVI.

De insigni quorundam robore, velocitate, & agilitate; & de pedum dexteritate.

EX innumeris pauca adnotabo; alia alibi referam, & librum claudam.

§. I. De robore quorundam.

P*linius* lib. 7. *Hist. Nat.* cap. 20. ex *Varrone* de prodigiosa virium relatione, refert, corpore vesco, sed eximii viribus *Tritanum*,
Robur eximium quorundam. ingla-

in gladiatorio ludo Samnitium armaturâ celebrem, filiumq; ejus militem Magni Pompeii, & rectos, & transversos cancellatim toto corpore habuisse nervos, in brachiis etiam, manibusq;. Atque etiam hostem ab eo ex provocatione dimicantem, inermi dexterâ uno digito superatum, & postremo correptum in castra translatum.

Idem ibidem de A. Junio Valente, qui meruit in prætorio Augusti Cæsaris Centurio, scribit, eum vehicula cum culeis onusta, donec exinanirentur, sustinere solitum: carpenta quoque apprehensa unâ manu retinuisse, obnixum contra nitentibus jumentis: & alia mirifica fecisse, quæ insculpta monumento ejus spectabantur.

Eusus Salvius (pergit Plinius) duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducentaria duo humeris contra scabas ferebat. Nos quoque vidimus Athenatum nomine, prodigiosa ostentationis, quingenario thorace plumbeo indutum, cothurnisq; quingentorum pondò calcatum, per scenam ingredi.

De Milone Crotoniata refert idem ibidem, eum, cùm constisset, neminem vestigio movere; & cùm malum teneret manu, neminem corrigere digitum potuisse. Idem in Olympia bovem per stadium, retento anhelitu, portasse dicitur, ictuque manus deinde nudæ stravisse, & eodem die solus absumpsisse non gravatim, ne pugno fortior, quàm stomacho videretur. Hic tamen tam nervosus athleta robustiorem se invenit. Scribit enim *Cælius Rhodiginus* lib. 2 I. cap. 36. è græco penu, fuisse *Bussequam Titormum* corpore staturosum, viribus præcellentem. In eum ubi incidisset Milo hic Crotoniata, virium fiduciâ elatior, ac sibi placens percupiebat, visâ proceritate insigni, illius periclitari robur. At is non sine ironia, posse nil se magnum asseverabat. Mox tamen in Evenum descendens, rejectâ veste, permagnum arripit lapidem: quem primo quidem ad se pertraxit, inde & propulit, bisq; ac ter ipsum hoc effecit, postea sustulit, sed non ultra genua: demum humero impositum ad quinquaginta ferè tulit orgyas, id est, ulnas, projecitq;. At lapidem vix emovebat Milo. Caterùm eo nec contentus *Bussequa*, pergit in armentum, stansq; in medio, ferocissimi omnium maximiq; tauri pedem corripit, furentemq;, ac inde se proripere adnitentem.

Milonis
Crotonia-
tæ robur.

Bussequæ
robur.

frustra, retinet constantissime. Nec satis; quin imò manu alterà prætereuntis fortè tauri alterius pedem apprehendit audacissime, ac comprimit ferociter. Id cum intueretur Crotoniates, in cælum manibus sublatis, ὦ Ζεῦ, ἔφην, μὴ τῆτον ἱρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἔτι σέρας; id est, ó Jupiter, inquit, an alterum profeminasti nobis Herculem hunc? Miserandum interitum Milonis, viribus suis nimium præfidentis, describit A. Gellius lib. 15. cap. 16. Nam cum jam natu grandis artem athleticam didicisset, (id est reliquisset) iterq; faceret fortè solus in locis Italia sylvestribus; quercum vidit proximè viam, patulis in parte media ramis hiantem. Tum experiri (credo) etiam tunc volens, an ulla sibi reliqua vires adessent, immisissis in cavernas arboris digitis, diducere & rescindere quercum conatus est. Ac mediam quidem partem discidit, divellitq; quercus autem in duas diducta partes, cum ille, quasi perfectò quod erat connixus, manus laxasset, cessante vi rediit in naturam, manibusq; ejus retentis, inclusisq; stricta denuò & cohesa dilacerandum hominem feris præbuit.

Polydama
robur.

Leonem in Nemea (inquit Rhodiginus lib. 13. cap. 36.) fuisse ab Hercule peremptum, poterat sanè fabulosum videri: sed præsto ex Historia Polydamas est, à quo itidem in Olympo feram id genus magnitudine visendâ & robore, confectam, & quidem inermi prorsum, inobseptoq; prodidèrè sincerissimi ex Græcis conditoribus. Ad id verò provecum audacia ferunt, Herculis modo emulatione. Adjicitur quinimò & miraculum alterum: nam idem hic leonis domitor boùm ingressus armentum, inibi taurum magnitudine insignem, ac præcipuè ferum conspicatus, ex posterioribus alterum arripuit pedem, retinensq; pertinacissime, ferocientem, ac impetu præarabido prosilientem, non dimisit prius, quàm indignabundus ac furens tandem in Polydamantis manu ^{χρῆνον}, id est, unguulam reliquit. Narratur & illud quadrigas totâ vi concitatas constanter retinuisse, alterà modo manu retrò curru apprehenso. Hac tantâ fortitudinis famâ percussus Persarum rex Darius, Artaxerxis filius, sed nothus, virum nuntius crebris, ac pollicitationibus magnificis Susâ pellicuit. Quò is cum venisset, mox de iis qui immortales à Persis nuncupantur, tres conspi-

conspiratu uno nitibundos ex provocatione arma in adversum ferentes contrucidavit solus. Testatissima fiunt omnia hæc ex ejus statua cum epigrammate in Olympia. Caterum, qui plerumque viribus nimium sese efferentes exitus manet, quemq; est vaticinatus in carmine Homerus, & Polydamantem excepit. Siquidem, quod dicitur, suo est ipsius gladio jugulatus. Casu quippe cum aliis combibonibus quibusdam in specu æstus vi fragrantissimâ sese commodum conjecerat; fortè ita evenit, damone non bono utique, ut montis apex convulsus haud dubiam inspectantibus ostentaret ruinam, & quidem proximam: inde reliqui, cum malum ingruens presentissimumq; præcepissent, è vestigio fuga præsidium mandantes, citatissimi ex mortis sese faucibus proripiunt. At Polydamas, ut qui fato ruentis molem saxi manuum futura cœnatus reprimere, ponderis vastitate mox oppressus ac contritus interiit.

Ex Julio Capitolino, aliisque Historiarum Scriptoribus didicimus, Maximum Tyrannum eâ proceritate fuisse, ut octo pedes digito egredereur; pollice ita vasto, ut uxoris dextro chorio annuli vice uteretur; tanto robore, ut hamaxas manibus atrahere, equis pugno dentes solvere, calce crura frangere, lapides tophicos digitis friare, arbores minùs annosas dirumpere posset. Qua de causâ ab aliis Milo Crotoniates, ab aliis Hercules, Antæus à nonnullis est appellatus. Hac tamen fortitudine suâ abusus, tandem interiit, à militibus confossus.

Maximi
Tyranni
robur.

C. Marius, tempore Galieni, à militibus ex fabro ferrario Imperator est factus. Fuit is tam robusti corporis, ut Trebellius Pollio in Hist. 30. tyrann. scribat, nullius manus vel ad ferendum, vel ad impellendum fortiores fuisse, cum in digitis nervos videntur habuisse, non veras. Fertur enim & plaustra venientia digito salutari repulisse; & fortissimos quosque digito ita afflixisse, ut non secus ac querni ligni, vel clavis ferreæ ictu percussi dolerent. Multas res collisione duorum digitorum contrivit. Hic tamen tertio die imperiâ milite illo fuit occisus, qui ejus quondam in fabrilis officina operarius fuerat.

Marii re-
bur.

Aureliani
robur.

Memorat *Flavius Vopiscus* in Aureliano, eum staturâ procerâ, & nervis validissimis fuisse; manu suâ, bello Sarmatico, unâ die quadraginta & octo interfecisse; diversis autem diebus, ultra non-gentos quinquaginta. Ob quam fortitudinem pueri in Aurelianum cantiunculas composuerunt, & choreas, quibus militariter saltarent, in hunc modum instituerunt. *Mille, mille, mille; mille, mille, mille decollavimus. Unus homo mille, mille, mille, mille decollavimus. Mille, mille, vivat, qui mille, mille, occidit. Tantum vini habet nemo, quantum fudit sanguinis.* Omitto innumera alia exempla, tam ex profanis, quàm sacris historiis, de Samfone, de Davide, & sociis ejus fortissimis.

Sarcator quidam in Suecia, apud *Olaum* lib. 5. cap. 2. appensas auri centum viginti libras collo appensas gestavit perpetuò. Idem novem objectus athleticis, truncavit universos. Apud *Bonfinium* Rer. Ungar. Dec. 4. lib. 2. Paulus quidam staturâ & membris Herculi simillimus, armatum hominem dentibus arreptum, inter militares choreas non inermis circumduxit saltando. *Leandro* teste in Mediol. Ubertus de Cruce Mediolanensis jumentum frumento onustum portabat; & uno constitutus pede, à nemine de statione depelli poterat.

Maximam virium substantiam nervos facere, certissimum est, inquit *Solinus* cap. 4. Polyhist. quantòque fuerint densiores, tantò propensius auferere firmitatem. Notavit id Varro in Tritano, de quo supra.

§. II. De agilitate quorundam.

Agilitas
quorundam.

Iphiclus Philaci & Clymenes filius, tantæ agilitatis fuit, ut super frugis aristas sine offensa curreret. Quidam & immunem super maris aquam incessisse produnt. *Joannes Camers* in cap. 4. Solini, ex Higinio cap. 35. lib. 2. Astronomic. At cujus id ope factum? Scritofinnos cursu antevertere feras, auctor est *Krantzius* in Suecia. Heraldum nobilem Hibernicum equos celeritate vicisse, ab eodem proditum lib. 5. Norweg. cap. 6. In Occidui novi Orbis provincia quadam, Indi cursu adeò valent, ut diem integrum insequantur feram, donec lassitudine fessam intercipient. *Hispal. Syl.*

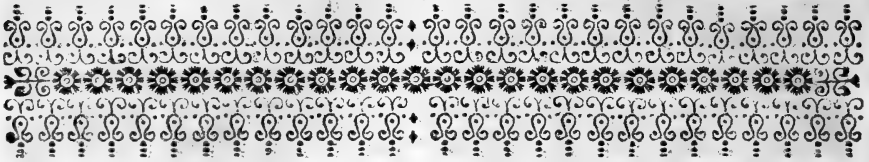
væ p.

væ p. 5. c. 7. In Mexico tabellarii quadriduo septuaginta transvolare leucas. Polymnestor Milesius puer leporem assecutus est ludicro. Philonides mille ducenta stadia, seu septuaginta quinque leucas Gallicas uno die emensus est itinere pedestri. Fontejo Vipsanioque Consulibus, in Italia octo annorum puer, quinque & quadraginta millia passuum à meridie transiit ad vesperam. *Fontenarius* in *Thaumatol. Class. x. cap. 8. ex aliis.*

At maximè mira est illa agilitas, quæ, teste *Camerario* *Centur. 1. cap. 75.* in rustico quodam inter pecora nato, apparuit in aula Principis Papebergensis. *Habebat ille Princeps in aula nanum quendam Martinettum, qui illum agilem hominem veluti equum conscendebat; quem deinde in gyrum ducebat, & hinc inde cursitationibus variis modis exercebat: verùm quando volebat, uno saltu sessorem suum, licet pertinaciter illius dorso inhaerentem, absque omni difficultate excutiebat.* Post quadrupes ille cum molossis & generosis canibus, inter quos erant ferocissimi, quos Angli *Dokas* vocant, certamen inibat, eosq; suo latratu & fremitu canino, pendulâq; comâ consternatos, cubiculo exiebat. Mordicis interdum comprehensis illis minoribus ex indagatorum genere. *Exactis canibus & molossis, miris saltibus sursum & deorsum, quadrupes tamen, ferè omnes angulos sublimiores cubiculi permeabat; ut simia vix hoc perficere posset, quod tam rusticum & quadratum corpus, absque omni difficultate, uti videbatur, faciebat. Vidi semel atque iterum, cum apud Principem in prandio essem, postquam suum sessorem nanum excusserat, & canes suo fectu latratu e cubiculo exegerat; eum salientem à tergo super humeros unius ex convivis: inde in mensam, intactis poculis & vasis apposis; mox in sublimiora loca, tantâ celeritate, ut instar sciuri vel felis Indici volare videretur.* Addit, multos in ea fuisse opinionem, præstigiis & fascinationibus oculos hominum præstrinxisse.

§. III. De dexteritate pedum quorundam.

Vide quæ dicimus libro sequenti cap. 7. ubi de Monstris humanis sine manibus & brachiis agimus.

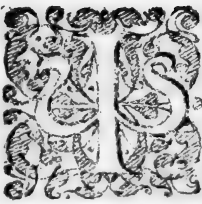
LIBER QUARTUS

De

MIRABILIBUS ENERGU-
MENORUM.

PROOEMIUM.

Mirabilia
Energu-
menorum.

Inter mira, quæ dæmones in hominum
perniciem perpetrant in hoc Mundo, in-
ter mala innumera, quæ odio atque invi-
diâ stimulante miseris mortalibus infe-
runt, non postremum est, quòd nonnullos, *αυτοπροσωπως*
ingrediuntur, & obsident, dirisque adeò modis dive-
xant, ut non minorem Commiserationem intuenti-
bus, quàm admirationem pariant. Inter hominum
quoq; admiranda, quæ magno numero produximus
in medium Superiõri Libro, hoc vel maximum est,
quòd à Dæmonibus subinde infessi adeò patrant mi-
ra, dum vel rustici atq; illiterati alioquin homuncio-
nes linguis loquuntur peregrinis, dum debiles alioquin
mulierculæ catenas dirumpunt fortissimas, atque è
multorum ac robustissimorū virorum manibus ela-
buntur,

buntur, dum vel cattorum aut stellionum in morem per glabros etiam reptant muros, vel avium instar è pavimento ad conclavium tholum evehuntur, ut luculentissimè pateat, non propriis illa viribus, sed Spiritus superioris auxilio perpetrari. Horum nos hominum, quos alii Obsessos à dæmone, alii Infessos, alii Dæmoniacos, alii Arreptitios, alii nobiscum Energumenos appellant, mirabilia hoc loco pandemus; postquam nimirum in præcedentibus copiosè de dæmonum ac hominum Admirandis differuimus. Qui præter ea, quæ dabimus, plura volet, legat *Petrum Thyraum* Libro de Dæmoniacis, *Raphaëlem de La Torre* tract. de Potestate Eccl. *Georgium Stengelium* Libro de Monstris, *Gisbertum Voëtium* part. 1. Disput. Select. Disp. de Energumenis, & alios quos citabimus.

C A P U T I.

Quid sint Energumeni.

VOX *ἐνεργουμένος* occurrit apud *S. Dionysium Areopagitam* de Ecclesiast. Hierarchia, & significat à *dæmone vexatum*, seu à *dæmone correptum*, deducto vocabulo, ut bene cum aliis notat *Voëtius*, ab *ἐνεργειν*, quod agere, operari, ac etiam permovere significat: unde diaboli hominem obsidentes, atque vexantes, *ἐνεργούντες* & *ἐνεργουμένοι* dicuntur (in sacra verò Scriptura *πνεύματα πονηρά & ἀνάθαρτα*) & vexatio demonum obsidentium *ἐνεργημα*. Apud Latinos Scriptores Ecclesiasticos & Scholasticos permanfit usus vocis energumeni: pro quo tamen sæpe usurpant vocabulum *Dæmoniæ*, quasi à

Energumeni quid fuit.

dæmone invasi atque obsessi; & *Arreptitii*, quasi à dæmone subitò invasi atque arrepti, non ad auferendum atque aliò transferendum, sed ad vexandum atque torquendum, aliasque varias in illo atque per illum operationes exercendum. *Obsessi* denique, *Insessi*, atque *Possessi* (à dæmone videlicet) dicuntur à Latinis, à Græcis verò *κατεχόμενοι*, qui tenentur, ac possidentur à dæmone; cujus vocabuli Synonymum est *δαίμονιον ἔχων*, dæmonium habens, apud *D. Matthæum* cap. 8. v. 27.

Ἐνεργίμα
feu *Energima*
duplex.

Ἐνεργίμα, si in malam partem pro motione, & operatione dæmonis in hominem sumitur, duplex aliqui faciunt, spirituale, & corporale. *Spirituale* vocant, cum diabolus possidet & implet mentes & corda hominum, in eaque & ipso venit, atque in iis *νεργεῖ* feu operatur. Sic *Luc. 22. v. 3.* dicitur Satanus intrasse in Judam Iscariotem, id est, ut *D. Joannes cap. 13. v. 1.* videtur interpretari, misisse in cor ejus per occultam suggestionem, ut *JESUM* traderet. *Corporale* duplex iteram faciunt, vel *Mediatum* per puras res naturales, applicando activa passivis, aut per artificia Magica; & de hoc lib. 1. egimus: vel *Immediatum*, quod ab ipso dæmone immediatè provenit. Hoc rursus vel est *ab extra*, & sic comprehendit omnes vexationes extrinsecus à diabolo homini illatas, quarum, multas loc. cit. attulimus; vel *ab intra*, quando dæmon invadendo hominem, eum vexat atque exagitat. Et de hoc *Energimate* (liceat ita loqui) nunc nobis erit sermo.

Energima
quid sit.

Ἐνεργίμα itaque (*Energima*) sive *Obsessio à diabolo*, est *vexatio homini illata à diabolo immediatè, localiter intra corpus ejus existente, & operante, illudq; ad tempus subigente*. Itaque ut *Energimenum*, *Obsessus*, *Insessus*, *Possessus*, *Arreptitius*, *Dæmoniacus* quis dicatur, requiritur; ut in illo sit diabolus *αὐτοπροσώπως*, feu, ut ita dicam, personaliter, hoc est, in propria persona immediatè, & localiter, eo videlicet modo, quo Spiritus rei alicui intimè præsens, dicitur ei esse localiter præsens. 2. ut corpus illud ad tempus subigat, cum potestate in ipsum ac per ipsum operandi, non ut forma in subjectum, sed ut motor in mobile, ipsum movendo, torquendo, variasq; operationes exercendo. Non itaque sufficit, ut *Energimenum* quis sit, in eo esse diabolus ut motorem ipsius, nec diabolus

Energimenum ut quis dicatur, quid requiratur.

lum ad eum vexandum atq; exagitandum habere potestatem, uti accepit olim in D. Job, in D. Antonium, in S. Franciscum Xaverium, aliosque multos Sanctos; sed requiritur utrumque quod diximus. Addit Voëtius, ita localiter intra corpus hominis existere debere diabolum, ut non tantum sit in corpore, sed intra corpus; quod fit, cum operatur intra terminos quantitatis corporum. Quibus quidem verbis exigere videtur, ita diaboli substantiam intra corporis terminos concludi atque coarctari debere, ut nihil sit extra. Quod tamen si plerumque ita fiat, puto tamen id minimè necessarium esse; quia si diabolus obsidens ita se intra extensionis suæ sphaeram dilataret, ut simul esset intra & extra corpus, adhuc verè diceretur homo obsessus.

Ex his patet, neque Christum Dominum, dum à diabolo supra pinnaculum templi, ac in montem fuit translatus, *Matth. 4.* neque Jobum, dum ab eodem fuit tot modis exagitatus cum potestate in carnem Jobi; neque maleficiatos, dum per Magorum incantationes ob maleficia diris morbis atq; doloribus vexantur, dici posse ac debere Energumenos. Patet præterea, nec bruta, aut vegetabilia, aut cadavera defunctorum, per quæ & in quibus diabolus subinde aliqua operatur, dici energumena, quoniam energimatis subjectum proprium, ex hominum usu, est corpus humanum.

Explicatâ nominis ethymologiâ, nunc varia de Energumenis sunt discutienda; ac primò quidem, tanquam caterorum basis ac fundamentum, an sint revera aliqui Energumeni, quales descripsimus: & an verè malum quod ἐνέργημα diximus, sit diabolicum malum, illatum homini à dæmone; an verò naturale sit, & vi alicujus morbi, alteriusvè causæ naturalis causatum.

C A P U T II.

*An sint revera aliqui Energumeni, seu à
Dæmonibus obsessi.*

Malum quod vocavimus ἐνέργημα, non dæmoniacum malū ab obsessis, sed naturalem esse morbū, ab

Energumeni revera sunt aliqui homines,

humorum discrasi, aut siderum influxu, aliavè causâ illatum; nec homines quos Energumenos appellant sacri profaniquè; Scriptores, omniumque gentium lingua, à dæmonibus possideri sed naturalibus tantùm morbis laborare, censent nonnulli aut impii athei, aut nimitùm nascuti philosophi. Alii haud melioris conditionis, animas jam olim defunctorum Arreptitios invadere existimant. Utro- rumquè; error ex dicendis confutabitur. Solere enim persæpe homines quosdam à diabolo revera invadi, obsideri, moveri, torqueri, variisque molestiis affici, patet ex innumeris historiis quâ sacris, quâ profanis; docuitque semper & etiamnum docet quotidiana experientia apud omnes populos, & suadet nationum universarum sensus unanimis atque consensus. Pauca ex multis narro exempla.

§. I. Exempla Energumenorum à Christo sanatorum.

Energumenorum à Christo sanatorum exempla.

Historia Evangelica *Matthæi* cap. 8. v. 16. & *Marci* cap. 1. v. 32. refert: Christum Servatorem, cùm in domo D. Petri moraretur, ubi socrum ejus à febris liberaverat, vespere factò varios sanasse Dæmoniacos sibi oblatos. *Vespere autem factò* (inquit D. Matthæus) *obtulerunt ei multos dæmonia habentes: & eiciebat Spiritus verbo.* D. Marcus habet: *Vespere autem factò, cùm occidisset Sol, afferrebant ad eum omnes male habentes, & dæmonia habentes; & erat omnis civitas congregata ad januam. Et curavit multos, qui vexabantur variis languoribus; & dæmonia multa eiciebat.* Eodem antea citato D. *Matthæo* teste, cap. eodem v. 28. & seqq. *Cùm Christus venisset trans fretum in regionem Gerâsænorum, occurrerunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes, sevi nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Et ecce clamaverunt, dicentes: Quid nobis, & tibi, JESU FILI DEI? Venisti huc ante tempus torquere nos. Erat autem non longè ab illis grex multorum porcorum pascens. Dæmones autem rogabant eum, dicentes: Si eicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite. At illi exeuntes abiverunt in porcos: & ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare, & mortui sunt in aquis.* Horum duorum

duorum dæmoniacorum unius tantum (utique sævioris) mentionem facit *D. Marcus* cap. 5. v. 1. his verbis. *Et venerunt trans fretum in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de nave statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo, qui domicilium habebat in monumentis: & neque catenis jam quisquam poterat eum ligare, quoniam sepe compedibus & catenis vincetus dirupisset catenas, & compedes comminuisset, & nemo poterat eum domare: & semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat, clamans & concidens se lapidibus. Videns autem JESUM à longè, cucurrit, & adoravit eum, & clamans voce magnâ dixit: Quid mihi, & tibi, JESU FILI DEI altissimi? adjuro te per Deum, ne me torqueas. Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde ab homine. Et interrogabat eum: quod tibi nomen est? Et dicit ei: Legio mihi nomen est, quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus, &c. Similia de eodem narrat *D. Lucas* cap. 8. v. 26. in hunc modum. *Et navigaverunt ad regionem Gerasenorum, quæ est contra Galilaam. Et cum egressus esset ad terram, occurrit illi vir quidam qui habebat dæmonium jam temporibus multis, & vestimento non induebatur, neque in domo manebat, sed in monumentis. Is ut vidit Jesum procidit ante illum, & exclamans voce magnâ, dixit: Quid mihi & tibi est, Jesu Fili Dei Altissimi? obsecro te, ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui immundo, ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum, & vinciebatur catenis & compedibus custoditus: & ruptis vinculis agebatur à dæmonio in desertum. Interrogavit autem illum Jesus, dicens: Quod tibi nomen est? At ille dixit: Legio: quia intraverant dæmonia multa in eum. Et rogabant illum, ne imperaret illis, ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum, &c.**

In eadem Evangelicâ Historiâ legimus, *Matth.* 9. v. 32. & c. 12. v. 22. & *Luc.* 11. v. 14. Christo adductum fuisse hominem mutum, dæmonium habentem, & ejecto dæmonio, locutum esse mutum. Quo viso, dixerunt Pharisei, eum non ejicere dæmones nisi in Beelzebub principe Dæmoniorum. Quam tamen calumniam repulit à se Dominus. Unde patet, persuasissimum Judæis fuisse, dæmones & infidere homines, & ab iisdem expelli.

De

De viro alio narrat *D. Matthæus* cap. 17. v. 14. *D. Marcus* cap. 9. v. 17. *D. Lucas* cap. 9. v. 38. qui provelutus ad genua *JESU*, obtulit ei Filium suum lunaticum simul & à dæmone obsessum, rogavitque ut à maligno illo hospite liberaret, quandoquidem Discipuli ejus, quibus ante oblatus fuerat, id facere nequiverant. *Domine*, inquit apud *D. Matth.* *miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur: nam sæpe cadit in ignem, & crebrò in aquam, &c.* Et increpavit illum *Jesus*, & exiit ab eo dæmonium, & curatus est puer ex illà horâ. Apud *D. verò Marcum* ait: *Magister, attuli filium meum ad te, habentem spiritum mutum: qui ubicunque eum apprehenderit, allidit eum, & spumat, & stridet dentibus, & arefcit, &c.* Et cùm vidisset eum, statim spiritus conturbavit illum: & elisus in terram, volutabatur spumans. Et interrogavit Patrem ejus: *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? At ille ait: Ab infantia: & frequenter eum in ignem & in aquas misit, ut eum perderet, &c.* Et cùm videret *Jesus* concurrentem turbam, comminatus est spiritui immundo, dicens illi: *Surde & mute Spiritus, ego precipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introeas in eum.* Et exclamans, & multùm discerpens eum, exiit ab eo, & factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent: *Quia mortuus est. JESUS* autem tenens manum ejus, elevavit eum, & surrexit. Eadem habet *D. Lucas.*

Cùm in Synagoga apud Capharnaitas doceret *Jesus*, erat in Synagoga eorum homo in spiritu immundo: & exclamavit dicens: *Quid nobis, & tibi JESU Nazarene? venisti perdere nos: scio qui sis, Sanctus DEI.* Et comminatus est ei *JESUS*, dicens: *obmutescè, & exi de homine.* Et discerpens eum spiritus immundus, & exclamans voce magnâ, exiit ab eo. Ita narrat *D. Marcus* cap. 1. v. 23. & *D. Lucas* cap. 4. v. 33. Idem Dominus dum iter faciebat per civitates & castella, prædicans, & evangelizans regnum *DEI*; sequebantur ipsum duodecim Discipuli; & mulieres aliqua, quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus: *Maria* quoque quæ vocatur *Magdalena*, de qua septem dæmonia exierant. Omitto alia testimonia Evangelistarum de dæmonibus à Christo ejectis, nempe è filia Chananæ, quæ à dæmonio male vexabatur, *Matth.* cap. 15. v. 22. & *Marcæ* cap. 7. v. 25. Item à muliere habente

habente spiritum infirmitatis decem & octo annis, *Luca* cap. 13. v. 11. & alia.

§. II. Exempla Energumenorum ab Apostolis

Christi sanatorum.

Christum dedisse Apostolis, aliisque Discipulis suis, potestatem Energumenorum ab Apostolis sanatorum exempla. ejectionis dæmonia, illosque sæpe usos eâ potestate, constat ex Evangelio, & ex Actis Apostolorum à D. Luca conscriptis. *Reverſi sunt autem* (inquit D. Lucas cap. 10. v. 17.) *ſeptuaginta duo cum gaudio*, dicentes : *Domine etiam dæmonia ſubjiciuntur nobis in nomine tuo.* Quibus Christus: *Nolite gaudere, quia ſpiritus vobis ſubjiciuntur; gaudete autem, quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in Cælis.* De D. Petro narrat D. Lucas *Act. Apoſt.* cap. 5. v. 16. *Concurrebat autem & multitudo vicinarum civitatum Jeruſalem, afferentes agros, & vexatos à ſpiritibus immundis: qui curabantur omnes.* De Philippo Diacono narratur ibidem cap. 8. v. 7. *Multi enim eorum, qui habebant ſpiritus immundos, clamantes voce magnâ exhibant.* Cùm D. Paulus Philippis in Macedonia baptizasset Lydiâ purpurariam, cum tora familia, introiſſetque domum ejus; obviam habuit puellam quandam habentem ſpiritum pythonem, *quæ queſtum magnum præſtabat dominis ſuis divinando. Hac ſubſecuta Paulum, & ſocios, clamabat dicens: iſti homines ſervi DEI excelsi ſunt, qui annuntiant vobis viam ſalutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus, & converſus, ſpiritui dixit: Præcipio tibi in nomine JEſu Chriſti exire ab ea. Et exiit eâdem horâ.*

Omitto alia Scripturæ sacræ testimonia, quibus confirmatur, malos etiam in nomine Christi dæmones ejectione.

§. III. Homines ſubindè verè à dæmone

obſidentur.

Quod ex ſacra Scriptura probatum hætenus fuit, dæmones in- Obſidentur ſubindè verè homines à dæmone. vadere ac ſubindè ac verè obſidere homines, confirmari poteſt innumeris aliis exemplis, quæ varii Scriptores afferunt, tam illuſtria, ut humanitatem omnem exuiſſe oporteat eum, qui fidem

Ffff

omnibus

omnibus derogare völet. Accedit consensus Patrum, Conciliorum, Theologorum, aliorumque illustrium Scriptorum, qui Tractatus integros de hoc argumento conscripserunt.

B. Ildegardis opinio de energumenis,

Quotquot autem in hanc veritatem consentiunt, fatentur. (quod etiam ex citatis Scripturæ sacræ locis patet manifestè) dæmones sic possidere energumenos, ut eorum corpora ipsimet subeant, moveant, & vexent. Secus sensit olim B. Ildegardis, qua teste *Theodorico Abbate* lib. 3. ejus Vitæ cap. 20. scribit in suis Revelationibus de quadam energumena, se in visione vidisse quòd ipsa permissione DEI quadam nigredine & fumo diabolica conglobositate obsessa erat, & obumbrata; quæ totam sensualitatem rationalis animæ illius opprimebat, nec eam elevato intellectu suspirare permittebat: velut umbra hominis, aut alterius rei, vel fumus, opposita obteggit & perfundit: unde hac rectos sensus & actus perdebat, & inconuenienter sapius clamabat, & faciebat. Et me cogitante, & scire volente, quomodo diabolica forma hominem intraret; vidi, & responsum habui, quòd diabolus in sua forma, ut est, hominem non intraret; sed eum umbrâ & fumo sua nigredinis obumbrat, & obteggit. Si enim forma illius hominem intraret, citius membra illius solverentur, quàm stipula à vento dispergatur. Quapropter DEVS non permittit, ut hominem in sua forma intret; sed supradictis perfundens, ad insaniam & inconuenientiam evertit, & per eum quasi per fenestram vociferatur, & membra illius exterius movet, cum tamen in eis in forma sua interiorius non sit; animâ interim quasi sopitâ, & ignorante quid caro corporis faciat. Hæc illa. Quæ cum dissonent allatis hætenus diuinis oraculis, utique falsa sunt. Verissimum enim est dictum Theologorum (ut bene notat *Delrius* lib. 3. Disquisit. Magicar. par. 1. q. 4. sect. 7.) sæpe eos, qui assuevère multis revelationibus, etiam veris, putare se habere per revelationem, quod habuère per discursum, aut opinionem. Suspicio tamen, personam illam de qua B. Ildegardis loquitur, non fuisse obsessam à dæmone, sed morbo aliquo naturali affectam, simulque à dæmone occasione illius morbi exagitatam; Sanctam autem putasse, verè obsessam esse, modumque quo exagitabatur à dæmone, per revelationem intelle-

intellexisse; quem modum deinde vel ipsa, vel Scriptor Vitæ ad energumenos ac verè obsessos à dæmone extendit.

Ex dictis hætenus concluditur, dari veros energumenos, dæmonemque verè aliquos obsidere. *Probat*ur 1. ex testimoniis sacræ Scripturæ allatis §. 1. & 2. *Probat*ur 2. quia Christus potestatem dedit discipulis dæmones ab obsessis ejiciendi, & energumenos liberandi, ut ex iisdem Scripturæ sacræ testimoniis constat. *Probat*ur 3. quia in eo consentiunt SS. Patres, Concilia, Theologi, & omnium sæculorum Scriptores. *Probat*ur 4. quia quos energumenos dicimus, tales sæpenumero effectus edunt, qui non nisi ad dæmones in illis existentes atque agentes reduci possunt, cujusmodi sunt sermo linguæ antea planè ignotæ, revelatio rerum, antea incognitarum, etiam absentium & occultarum, motio & translatio magnorum ponderum, reptatio per muros, elevatio in aère usque ad fornicem cubiculi, & alii similes: qui effectus cum viribus hominum, aut humanæ industriæ & arti adscribi non possint, necessariò referendi sunt in causam altiorem ac supra humanam; quæ quidem non est DEUS, nec Angeli boni, cum sæpe effectibus illis admisceantur blasphemiam in DEUM, mendacia, & contumeliæ in homines; ergo sunt dæmones.

C A P U T III.

Falsæ circa energumenos opiniones referuntur, ac refutantur.

AThei omnes, qui DEUM & Angelos è rerum natura eliminare conantur, cum nonnullis nimium philosophis, negare non dubitant verum energumenismum, illumque non dæmoni obsessi, sed variis aliis causis attribuunt. Nonnullas refero opiniones.

Energumenismus quid sit secundum atheos, & aliquos alios.

§. I. Opiniones variæ circa energuménifimum.

Opinio
prima fal-
sa circa
energume-
nifimum.

PRimò ergo sunt, qui hujus mali causam adscribunt naturali dis-
positioni, vel potius indispositioni corporis, quasi totum illud
malum melancholia sit, aut furor inde promanans; unde dæmoni-
acos cum maniacis ac furiosis confundunt. Ita *Levinus Lemnius*
de occult. Nat. Mirac. lib. 2. cap. 2. ubi contendit, humores atro-
ces & violentos extorquere melancholicis, maniacis, & phreneti-
cis peregrinas linguas. Addit, mentem hominis imbutam esse ar-
tibus ante illarum usum, & nostrum scire nihil aliud esse quàm re-
minisci. Idem sensisse videntur medici quidam antiqui: nam *Pho-
tius* in Epitome Philostorgii lib. 8. cap. 10. (referente Voëtio) lau-
dat medicum Posidonium sub Valente; sed quem eo nomine re-
prehendit, quòd diceret, homines non dæmonum vi furore de-
bacchari, sed humorum quorundam Cacochymiam hunc effe-
ctum operari; nullam quippe dæmonum vim esse, quæ naturam
hominum damno afficiat. In hanc opinionem Voëtius Disput. cit.
de Energum. Problem. 2. trahit Aristotelem, dicens eum omnia
effecta energumenica ex naturalibus causis explicare in Proble-
matis sect. 11. Probl. 27. sed nihil eorum apud Aristotelem inveni-
o: quærit enim cit. Probl. 27. *Cur pueri nonnulli ante quàm aetas
veniat, quæ vocabula suo tempore explanare possint, fari inci-
pant, & ubi aliquid expresse dixerint, rursus obtumescant, atque
ut prius degant, quousque solitum tempus loquendi accedat.* In
eandem sententiam idem Voëtius pertrahere nititur *Serarium, Del-
rium & Burgensem*, dicens eas velle, ingressum & egressum dæ-
monis *ἐπερὶ εὐτοῖς* pendere à dispositionibus corporalibus. Sed quo
sensu dicti, aliique Auctores qui idem habent, id asserant, infrà
dicetur cap. 15.

Opinio se-
cunda fal-
sa circa
energume-
nifimum.

Secundò alii ejusdem mali causam tribuunt influentiæ astro-
rum, quos notat *D. Hieronymus* in Matth. cap. 4. Ita quoque sentit
Petrus Pomponatius lib. de Incantation. cap. 10. in supposit. sexta,
dicens: *Quod veluti reperiuntur homines qui astrorum peritiam,
auguriorum omnium, somniorum, & reliquorum hujusmodi ge-
neris habent ex scientia librorum, experimento, doctrina, vel
aliquo*

aliquo hujusmodi ; sic aliquando reperiuntur , qui munere deorum , & corporum cœlestium , absque exercitio & labore talem cognitionem habent , & mirabilia faciunt ; quare vulgares , & qui rerum causas non cognoscunt , credunt homines tales esse dæmoniacos , vel sanctos sic natos ex materno utero , vel extra uterum maternum : ut verum , dicant , tales homines hoc habere munere deorum , verum mediātibz corporibus cœlestibus. Idem repetit cap. 12. loquens de vatibus , Sybillis , & dæmoniacis.

Tertiò , *Andreas Cattanius* Imolensis Traçt. de causis mirabil. effectuum , apud *Hieronymum Magium* lib. 4. Miscellan. cap. 12. cum atra bilis ad tot tantaque mirabilia , quæ quotidie in his , qui vulgò Dæmoniaci seu Fariatici vocantur , quæque Aristoteles in *Problemat.* melancholiæ succo adscribit , teste eodem Magio , animadvertuntur , patrandā non sit fatis ; ea rejicit in Intellectum agentem abstractorum infimum , in Intelligentias abstractasque Mentes cœlestes , quæ homini jungantur , & succum corporis cœlesti dispositioni (verba sunt Cattanii) ac stellis quibusdam respondentem.

Quartò , sunt qui dicunt , animas defunctorum intrare & possidere corpora illorum quos energumenos vocamus. Rationes pro hac opinione affert *Voëtius* ex aliis apud *Raphaëlem La Torre* sequentes. *Primò* quia ipsi energumeni sæpe id dicunt. *Secundò* , quia animæ separatæ habent hanc potestatem mediante virtute motivâ , quâ & se & corpora de loco in locum movere possunt. *Tertiò* , quia faciunt operationes artificiales , quas defuncti facere solebant , & nõ alii. *Quartò* , quia revelant multa secreta , quæ soli homines , quorum animas se profitentur , nosse poterant. *Quintò* , quia multa utilia & sancta monent esse faciendā , suffragia petunt ut ab his aut illis malis liberentur , restitutionem ablatorum suadent ; at illa non sunt à diabolo ; ergo ab animabus separatæ. Hanc opinionem *Rhodigin.* lib. 2. cap. 13. vocat vulgarem. Et *Voëtius* ait , hac afflatos fuisse non tantum Judæos , teste *Josepho* lib. 7. de Bello Judaico cap. 33. sed & Christianos , citatq; Athenagoram , statuentem gigantum (de quibus Gen. 6. v. 1.) defunctorum animas in dæmones esse transformatas. Citat præterea *Justinum Martyr.* Apolog. 2. dicentem , οἱ γὰρ ψυχῶν ἀποθανόντων λαμβανόμενοι καὶ ῥιπίεμενοι ἀνθρώποι , ἐς δαίμονι ὀλήπιτες καὶ μετα-

Opinio
tertia falsa
circa ener-
gumeni-
finum.

Opinio
quarta fal-
sa circa
energume-
nifimum.

μένει καλῶς. Plura addit testimonia, quibus confirmat, apud Gentiles vulgatam fuisse opinionem, animas hominum, qui malè vixerant, huc illuc vagari, & in dæmones transformari. Sed an hæc ad rem, de qua agitur, faciant, alii judicent.

Quosdam in Italia tempore Cardani malè de energumenismo sensisse, deducere nititur Voëtius ex ipsomet Cardano, propter verba quæ subnectit lib. 14. de Variet. rerum cap. 76. historiae septuaginta puellarum in orphanotrophio Romano. Cardani relatio hæc est. *Annis abhinc duobus contigit, ut in orphanotrophio Romæ omnes puella (erant autem, ut audio, circiter septuaginta) nocte unâ facta sint demoniaca: nec ulla usque nunc, cum jam exacti sint duo anni, curari potuit. Causa igitur ex halitu loci provenire potest, aut ex aqua: aqua enim pilos & humores mutat: potest & esse dolus. Agnosco nunc virum, qui puer per sex & amplius annos dæmonem se videre simulavit, tum ut liberiùs viveret, tum ut homines in sui admirationem traheret, atque etiam sic effrangi voluptati operam daret. Multa contingunt in hominibus. Sed si quis obfirmato animo secum reputet talia omnia esse vana, & dolis plena, facile subolebit fucos. At dæmone corripì, seu insani, quis vanum non esse dubitat? utinam esset. Si ergo hoc absque fuco contigit, futurorum temporum, & antistitum improbitatem declarat, &c.* Ex postremis hisce verbis, sed si quis, &c. colligit Voëtius, quosdam in Italia vanum putasse, à dæmone corripì. Fateor, verba Cardani esse obscura. Puto tamen, ea solum afficere verba immediatè præcedentia, *Multa contingunt in hominibus. Sed si quis, &c.* Fortassis etiam redundat particula *non*, in verbis illis, *quis vanum non esse dubitat*; alioquin quod sequitur votum, *utinam esset*, non cohæret cum præcedentibus verbis. Sed nolo Cardani ea in re causam suscipere defendendam, quem scio perplexum ubique se ostendere circa dæmonum existentiam.

Opinio
quinta
falsa circa
energumeni-
simum.

Quintò, sunt alii, teste *Raphaële la Torre*, qui vel naturalibus causis, vel astrorum influentiis, vel hominum deceptionibus, vel aliis quibuscunque causis omnia illa attribuunt, quæ in energumenis videmus, pernegantque à dæmonibus esse obsessos. Rationes has afferunt. *Primò*, quia diaboli non possunt intus adesse simulacris seu idolis Gentilium, ut patet ex *Habac.* cap. 2. v. 20. ubi de scul-
ptili

ptili ex ligno & lapide dicitur: & omnis spiritus non est in visceribus ejus. *Secundò*, quia anima rationalis est tota in corpore, & tota in qualibet parte; ergo non est ibidem dæmon, tum quia non potest esse simul in eodem loco cum anima, tum quia operationes ejus cum animæ operationibus non possunt ibi consistere simul, alioquin confunderentur. *Tertiò*, ingredi corpora, in illis esse, & inde ejici, nihil aliud notat in Scriptura, quam sic illic operari, & accipere potestatem illic operandi, & ab operatione cessare; alioquin etiam Angelis bonis dum nos custodiunt, & diabolis dum nos tentant, obsessio esset tribuenda. *Quartò*, quia dæmones non possunt illabi animabus hominum, nec intra eas esse, cum hoc solius DEI sit; ergo nec possunt esse intra corpora, aut in ea illabi. *Quintò*, animæ separatae defunctorum non possunt corpora viventium intrare, & possidere; ergo nec dæmones.

§. II. Refutantur prædictæ opiniones.

OMnes hætenus relatæ opiniones refutantur efficacissimè iisdem argumentis, quibus capite præcedenti probatum fuit dari verè energumenos, & à dæmone infessos.

Opinio-
num præ-
dictarum
refutatio.

Tamet si igitur ultrò concederetur Lemnio, & Pomponatio, melancholiam & astrorum influxus vim habere causandi in aliquibus hominibus affectus & Symptomata aliqua, iis similia, quibus verè energumeni afficiuntur; dici tamen non potest, nullos esse verè dæmoniacos, propter argumenta citato capite allata. Falsum tamen est, causas naturales, quæcunque illæ sint, efficere posse, ut homines linguis peregrinis, quas nunquam didicerunt, loquantur, & futura aut absentia cognoscant atque prædicant, cum falsum sit, scire nostrum esse reminisci, & nihil sit in mente quod non fuerit in sensu, nihil in lingua, quod in mente non fuerit. Denique Pomponatius non alia de causa delapsus est in absurdam illam opinionem de astrorum influxu, quam ut Aristotelem defendat (ut ipsemet fatetur cit. loc.) quem putat dæmones non admisisse, nec alios Angelos, præter Intelligentias cælorum motrices, & tamen non ignoraverit opera mirabilia, quæ sæpe & ubique in iis videmus, quos energumenos vocamus. Sed de hac re iterum sermo erit infra.

Andreas

Andreas Cattanius, qui præter intellectum agentem, & succum corporis cœlesti dispositioni respondentem, admittit Intelligentias Mentisque cœlestes abstractas, si per has intelligat Angelos bonos atque beatos, impiè sentit, cum energumeni sæpe absurdissima faciant & dicant, quæ talibus Mentibus adscribi sine blasphemia non possunt. Si autem malos Angelos intelligit, jam non negat veros energumenos, quamvis non veram unde quaque causam proferat.

Ad quartam opinionem de animabus defunctorum quod atinet, non est admittenda. Vel enim essent beatæ, vel damnatæ, vel in statu medio. Non beatæ, quia indignum & impium est, adscribere illis actiones omnes energumenorum, utpote sæpe impias, aut absurdas: non damnatæ, quia nec tantam virtutem, nec tantam scientiam habent, ut illa præstent omnia, quæ in energumenis sæpe videmus: non in statu medio existentes, tum propter causam proximè dictam, tum quia hæ non interfunt hominibus ut torqueant, sed ut auxilium obtineant. Dæmones ergo sunt. Nec refert 1. quòd id ipsi spiritus, qui energumenos insident, fateantur; nam decipiunt: nec 2. quòd faciant operationes artificiales, quas defuncti facere solebant, aut secreta revelent quæ soli defuncti sciebant; quia & dæmones id possunt: nec 3. quòd multa utilia moneant; quia & diaboli talia subinde præstant, non ut profint, sed ut decipiant, ac perdant. Voëtius putat, hac ultimâ responsione profligari spirituum apparitionem se animas defunctorum dicentium. Non, mi homo. Fateris, non omnes qui energumeni apparent, esse verè energumenos, sed sæpe intervenire fraudes ac deceptiones; nec tamen eliminas verum energumenismum. Non diffiteris, dæmonem sub Christi & Sanctorum larva subinde comparere; non tamen è medio tollis omnes veras apparitiones Christi & Sanctorum.

Quintæ & ultimæ sententiæ argumenta, cum prorsus straminea sint, ut Voëtius quoque fatetur, responsione non indigent.

Fortassis à nullo unquam fuerunt seriò proposita, sed solum, ut in scholis fieri assolet, exercitii causâ.

CAPUT IV.

*An homines fieri possint ac soleant energumeni ope
aliorum hominum.*

ANtequam ulterius progrediamur, quaestionem propositam enodare lubet. Quærimus igitur, an malefici, aliinè homines, possint ac soleant alios homines devovere dæmoni, illique quasi mancipare ita, ut illos verè ingrediatur, ac possideat, energumenosque reddat.

Energumeni an aliorum hominum ope fieri possint.

Posse ac solere id fieri, constare videtur & hominum, & dæmonum confessione. Facti enim sæpe sunt malefici, se dæmones in hominum corpora immisisse: & ipsi dæmones, cùm exorcizantur, prætexere solent se ab aliis immisissos. Scio dæmonem patrem esse mendacii; quin tamen verum subinde dicat, nihil verat. Illustre exemplum narrat S. Hieronymus in vita S. Hilarionis, his verbis: *Gazensis emporij oppido Virginem DEI vicinus juvenis deperibat. Qui cùm frequenter tactu, jocos, nutibus, sibilis, & cæteris huiusmodi, quæ solent moriturae Virginitatis esse principia, nihil profecisset; perrexit Memphim, ut confesso vulnere suo, magicis artibus rediret armatus ad Virginem. Igitur post annum doctus ab Æsculapij Vatibus, subter limen domûs puella tormenta quadam verborum, & portentosas figuras, sculptas in aris Cyprij lamina, defodit. Illico insanire Virgo, & amictu capitis abjecto rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis. Magnitudo quippe amoris eam in furorem verterat. Perducta à parentibus ad Monasterium, seni (Hilarioni) traditur, ululante statim, & confitente dæmone: vim sustinui; invitus sum adductus. Quàm bene Memphis, somniis homines deludebam? O cruce! ô tormenta qua patior! Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor. Non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit. Tunc senex, Grandis, ait fortitudo tua, qui lino & laminâ strictus teneris, Dic, quare ausus es ingredi puellam DEI? Ut servarem, inquit, eam Virginem. Tu servares, proditor castitatis? Cur non potius in eum, qui mittebat, es ingressus? Ut quid, respondit, intrarem in eum, qui habebat*

Energumeni varii ope aliorum à dæmone obfessi.

collegam meum, amoris demonem? Noluit autem Sanctus jubere signa perquiri, ne aut solutis incantationibus demon recessisse videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem, asserens fallaces esse demones, & ad simulandum callidos. Severè autem, reddidit à serenitate, increpuit Virginem, cur fecisset talia, per qua demon intrare potuisset.

Anastasius Nicenus quæst. 23. in sacram Scriptur. de Simone Mago refert, multos tentantes eum dicere prestigiatores, cum eos esset allocutus, & deinde convivij prætectu bovem sacrificasset, & eos convivio excepisset; variis morbis, & demonibus eos subjecit.

Claudius Charon lib. de Antichristo revelato, Nota 1. narrat, Anno 1581. in Vinaresiæ oppido Annonajo fuisse maleficam, nomine Boyaronam, quæ variis plures demones non uno modo immiserit, quibus gravissimè divexati fuere. In his filius & filia illius fuerunt, quos nucibus alteri paratis, sed more puerili abliguritis ab ipsis qui deferebant, singulos tribus demonibus possidendos mancipavit. Similia factitabat, eodem teste, strix alia, de la Gochonnesita ut illis tum partibus cuncta plena fuerint per maleficia votiva energumenis, quorum multos vidit dictus Auctor.

Joannes Bodinus lib. 3. Dæmonomania cap. 6. ait, Anno 1556. Amsterodami triginta pueros dæmoniacos compertos fuisse, à quibus nullo exorcismo demones potuerint expelli: id autè fortibus & maleficiis contigisse judicatum fuisse, quòd ferramenta, vitrea fragmenta, capillos, acus, pannos, & similia excreverint. Idem ibidem ait, Romæ Anno 1554. puellas dæmoniacas & mulieres octoginta fuisse à Benedictino Monacho, quem Cardinalis Gondius Parisiensis Episcopus eò duxerat, exorcizatas, eique percontanti à fatana, cur miseris istas puellas occupasset, respondisse se fuisse à Judæis missum, indignè ferentibus quòd ista, quarum pars maxima ad Judæam gentem pertinebat, fuerint baptizata. Eodem referente Bodino loc. cit. in Kendorpiensi Monasterio ad Marckiam Germania, ubi Moniales maligni spiritus Anno 1552. mirificis tormentis cruciarunt, interrogati magi & Moniales saga, responderunt, fuisse istud ab Elisabetha Kama coqua Monasterii

Fig. I. Monstrum biceps
cum altero capite in ventre.

Fig. II. Monstrum
Septiceps.

sterij procuratum, quæ sagam se agnovit esse, satanam rogavisse, & sortilegia ad hanc rem exercuisse &c. Similiter in Monasterio Nazareth Coloniensis diœcesis, operâ adolescentis cuiusdam sage, Gertrudis nomine, Moniales omnes à spiritibus malignis fuerunt obsessæ. In Flandria, eodem teste, Antonio Suqueto Equiti Ordinis aurei Velleris, filius erat nothus, qui antequàm uxorem duceret, familiaritatem cum altera, quæ saga credebatur esse, coluerat. Hæc puellæ nobili, quæ amatori postea nupserat, invidens, egit cum satana ut novam nuptam incessest. Factum itaque ut à maligno spiritu incessest, in maxima frequentia vexaretur, quamvis obnitentibus viris in altum attolleretur, & huc illic projiceretur.

Alia exempla affert *Remigius* lib. 2. & *Fernelius* lib. 2. de Abditis rerum causis.

Ex his patet, quid sentiendum, nempe posse ac solere malignos immittere aliis hominibus dæmones. Hæc autem immissio quomodo intelligenda sit, patet ex dictis lib. 1. cap. 37. §. 5. Non enim provenit à facultate cogendi, quam Magi ac malefici habent in dæmones, cum nullam talem facultatem habeant; sed vel ad imperium, vel potius petitionem maleficorum, dæmones superiores cogunt inferiores, ut, si DEUS permittat, destinatum hominem invadant; vel dæmones ipsi, potestate sibi à DEO factâ, sponte accurrunt, & ex pacto hominem invadunt, fingentes se obtemperare, imò & cogi. Propter quas porrò causas, & præcipuè propter quæ peccata DEUS permittat id fieri, dicemus infra suo loco. Patet hinc responsio ad contrariæ opinionis argumentum, quòd par in parem, inferior in superiorem, homo videlicet in dæmonem, potestatem nullam habeat: non enim ad hominis imperium hominem invadit dæmon, sed vel ad superioris ac potentioris dæmonis imperium, vel sponte suâ ob pactum initum. Nobiscum sentit *Petrus Thyraus* lib. de Dæmoniacis cap. 16. *Voëtius* Disput. de Energum. *Bodinus*, *Remigius*, & alii quos citavimus. Reclamantamen *Wierus* lib. 4. de præstigiis dæmon. cap. 18. sed nihil probat, nisi quòd homo non possit imprecando immittere dæmonem sine DEI permissione; quod & nos asserimus.

Dæmones
quomodo
Magis im-
mittantur
in homi-
nes.

CAPUT V.

Qui demones, quos obsideant homines; & quam in illos habeant potestatem.

Dæmones
quinam
obsideant
homines.

AD verum energumenismum, ut suprà cap. I. vidimus, requiruntur dæmones obsidentes, homines obsessi, & illorum in hos potestas. Quærimus igitur meritò, qui dæmones, quos obsideant homines; & quam in illos habeant potestatem.

§. I. Omnium ordinum dæmones obsident homines.

Dæmones
plures ali-
quando
invadunt
unum ho-
minem.

AD primum quod attinet, licet inter dæmones sit Reipublicæ forma, & variæ illorum sint classes, ut lib. I. vidimus, sintque alii aliis superiores, ac potentiores; probabile tamen est, ex omnibus classibus atque ordinibus hominum corpora ingredi, si DEUS permittat, cum omnium æqua sit malitia, æquum in homines odium, æquus nocendi ardor. Ita *Thyreas* lib. de Dæmoniac. cap. 12. ubi ex variis Scripturæ locis id deducere conatur. Nec unus semper unum invadit hominem, sed sæpe duo, aut plures, etiam ad legionem usque, ut ex *D. Luca* cap. 8. constat: & apud eundem cap. 11. mentio fit septem dæmoniorum unum hominem subeuntium. Vide *Thyream* loc. cit. cap. 13. Nec dubium est, quin plures magis crucient, quàm unus; sive omnes idem malum inferant, sive singuli proprium atque distinctum; quod citatus Auctor cap. 14. discutit.

§. II. Omnis generis homines à dæmonibus obsidentur.

Homines
omnis ge-
neris ob-
sidentur à
dæmone.

AD secundum quod addinet, invadit dæmon homines cuiuscunque sexus, ætatis, conditionis, etiam infantes, pueros, puellas, doctos & indoctos, justos & injustos, Judæos, Gentiles, Christianos. Exempla subministrat Scriptura sacra, Scriptores Ecclesiastici & Profani, quotidianaque experientia. De infantibus testa-

testatur *D. Marcus* cap. 9. v. 21. ubi quis *παιδισθευ*, id est, ab infanzia dicitur fuisse dæmoniacus; & *D. Hieronymus* Epist. ad Paulam de dormitione *Blessillæ*; de pueris ac puellis exempla attulimus capite præcedenti ex *Cardano*, & *Bodino*: de aliis alia extant exempla apud *Scriptores* varios.

§. III. Potestatem in corpora hominum possessorum habent potissimum dæmones.

AD tertium quod attinet, aio cum *Thyrao* cap. 4. in corpora potissimum potestatem esse dæmonibus obsidentibus, in animam verò aut nullam, aut valde exiguam. Quæ autem mala corporibus inferant, dicemus capite sequenti. Animas non possunt quidem privare viribus suis naturalibus, possunt tamen earum expeditum usum impedire, obfuscare intellectû, inclinare ad malum voluntatem, confundere memoriam, libertatis usum indirectè hebetare, habituum intellectualium ac moralium exercitium retardare, aliaque similia mala inferre. Non possunt tamen privare animas fide, spe, & charitate; nec virtutibus reliquis infusis, sive in voluntate sedes habeant, sive in intellectu. Nequeunt etiam renitentes animarum vires ad operandum impellere, alioquin ad peccatum etiam invitos pertraherent.

Potestas
dæmonum
in energu-
menos
quænam,

Non omnem tamen, quam habent, potestatem in homines exercere possunt, sed certam tantùm ac finitam, quantam nimirum **DEUS** permittit, nè hominem penitus pessumdent; quod utique possent, cum non sit potestas super terram, quæ comparetur ei, qui factus est, ut nullum timeat, *Job. 41.*

C A P U T VI.

Quæ mala energumenis inferant dæmones.

PLurima mala dæmones inferunt energumenis, uti patet partim ex dictis suprâ cap. 2. partim patebit ex hîc dicendis. Nam primò aliquos variis & occultis morbis cruciant, adeò ut medicorum

Energumenis quæ
mala inferant dæ-
mones.

Mala gravissima & plurima energumenis inferunt dæmones.

rum omnium artem ac remedia eludant. Ita quidam, quem spiritum infirmitatis appellat Christus, afflixit per annos octodecim mulierem illam apud *D. Lucam* cap. 13. de qua loc. cit. Ita quoque alius afflixit cuiusdam Principis filiam, cuius in vita Theodori Archimandritæ fit mentio, annis viginti, morbo gravissimo; cuius tamen auctor ignorabatur, donec puellâ ad Sanctum Virum adductâ, ipse se prodere coactus fuit. Alius etiam cruciavit Petrum quendam, cauponis filium, qui gravissima cordis patiebatur tormenta; nec tamen sciebatur à dæmone morbum infligi, donec à dicto Sancto agnitum id fuit, & dæmon abactus. *Joannes Fernelius* lib. 2. de Abditis rerum causis tradit, juvenem quendam equestris familiæ in Gallia ævo suo corporis concussionem & quasi convulsionem ex temporum intervallis laborasse, quæ nunc solum sinistrum brachium, nunc dexterum, interdum etiam digitum unicum, aliàs crus alterum, aliàs utrumque, aliàs corporis truncum tantâ celeritate exagitavit, ut vix à ministris quatuor decumbens cohiberetur. Caput autem inconcussum jacebat, lingua & locutio libera, mens sana, omnesque sensus integri, vel in convulsionis ferocia. Decies ut minimùm quotidie corripiebatur; in intervallis sanus, sed labore contractus. Vera epilepsia judicari poterat, si mentis sensuumque læsio accessisset. Peritissimi quique adhibiti medici convulsionem epilepsiæ finitivam à maligno venenatoque vapore, spinæ dorsii impactu, censuerunt, è quo vapor in eos nervos emanaret, qui à spina in artus quoquo versus, non autem in cerebrum disseminantur. Hæc credita causa ut submoveretur, clysteres imperantur frequentes, purgationes generis omnis & validæ, cucurbitulæ infiguntur nervorum initiis, foci, unctioes, emplastra, primùm quæ discernerent, dein quæ roborarent, venenatamque malignitatem obterrent. His parum proficientibus, sudores proliciuntur balneis, æstuariis, & Guajacinæ ebeni decocto; quæ nihilo magis profuerunt, quoniam omnes longè (inquit) aberamus à cognitione veri. Nam mensè tertio primùm depræhensus dæmon quidam totius mali auctor, voce insuetisque verbis ac sententiis tum Latinis, tum Græcis (quanquam ignarus linguæ Græcæ laborans esset)

esset) se prodens. Is multa medicorum secreta detegebat, ridens quòd eos magno periculo circumvenisset, quòdque irritis pharmacis corpus hoc penè jugulassent. Quoties laborantem pater invisebat, is procul à conspectu clamabat: Appetentem hunc arcete, & ab ingressione propulsate, aut torquem è cervice detrahit. (ex hoc enim, ut Gallorum torquatis equitibus in more est, D. Michaelis imago propendebat. Hæc ex Fernelio; quæ etiam habet *Majolus* in *Canicularibus* tom. 2. Colloq. 3. de Sagis.

Secundò, nonnullos sensibus, seu sensuum usû privant. Patet id in exemplo suprâ cap. 2. allato ex D. Luca cap. XI. de dæmonio muto, & surdo, quòd postquàm Christus ejecisset, locutus est mutus: neque enim dæmonium erat mutum ac surdum, sed dæmoniacus, quem surdum ac mutum reddiderat spiritus obfidens. Sic alius sexennio usû linguæ privavit mulierem quandam apud *Palladium* in vita Possidonii Sect. 71. Alios non quidem sensibus omnino privant, variis tamen præstigiis ac ludificationibus ita fascinant, ut credant se percipere quæ revera non percipiunt. Id contigisse nonnulli putant Nabuchodonosori Regi, qui in bovem se conversum existimavit; de qua re libro præcedenti. Idem sine dubio contigit Abbati Moyfi apud *Cassianum* Collat. 7. cap. 27. qui traditus dæmoni ingerebat ori suo egestiones humanas.

Tertiò, naturalem hominis formam in quibusdam ita deturpant ac destruunt, ut bestiis ac monstris similiores quàm hominibus appareant. Mulierem illam, de qua paulò antè ex D. Luca, ita spiritus infirmitatis destruxerat, ut inclinata instar testudinis aut bestię incederet, nec sursum omnino respicere possêt. Aliam mulierem dæmon, quem S. Bernardus ejecit, non solum auditu, & visu, & loquelâ privârat, sed eiusdem linguam sæpe in modum proboscidis elephantinæ protruserat, & adeo faciem deformarat, ut non pro homine, sed pro teterrimo monstro haberetur, teste *Wilhelmo Abbate* lib. 2. cap. 3. Vitæ S. Bernardi. Alia, quam B. Laurentius Justinianus sanavit, Cerberi instar aconi-

aconita vomebat, ore contorto spumabat, dentibusque in morem irritatæ tigridis frendebat, ut auctor est *Bernardus Justinianus* in vita dicti Sancti cap. 8. Repetantur exempla capitum præcedentium.

Quartò, multis aliis modis affligit atque excruciat malus iste inhabitator quos semel invasit. Nam aliquorum vires ita depopulatur, ut se loco movere nequeant, ut patet in puella, cuius meminit *Fortunatus* in Vita S. Germani Episc. Parisiens. cap. 27. quam stygius ergastularius ita debilitaverat, ut templum ingredi non possêt. Alios contrahit in globum, distrahit in lineam, torquet in omnes partes, ut experientia quotidiana docet, comprobaturque exemplo suo Euty chius miserrimè distortus ac volutatus, de quo *Georgius Presbyter* in Vita Theodori Archimandritæ. Alios sursum attollit, ut mulierem à S. Bernardo Mediolani curatam, ut legitur in eius vita lib. 2. cap. 4. Alios humi affligit, ut filiam Principis de qua supra. Quosdam in ignem, quosdam in aquam præcipitat, quosdam agit in solitudinem, ut vidimus cap. 2. ex Evangelio. Quorundam imaginationem & phantasiam ita occupant, turbant, evertunt isti spiritus, ut obsessi non modò seipsos pro monstris habeant, aut sibi persuadeant se in hostes suos incidisse, belluas cruentas videre, larvas cernere, mortem præsentem habere; sed etiam ut se ipsos in belluas conversos arbitrentur, ut supra diximus, ideoque in obvios involent, sæviant, eos lacerent, & occidant. Talis fuit, quem gladio infesto per urbis plateas ruentem, & quoscunque obvios petentem, integritati restituit *Arfacius*, teste *Sozomeno* lib. 4. cap. 15. Linguâ etiam energumenum non rarò abutuntur dæmones, eaque evomunt horrendas blasphemias, calumnias, convicia, detractioes, ac diffamationes. Abutuntur & gutture, per quod voces trudent inconditas & belluinas, sibilant ut serpentes, rugiunt ut leones, mugiunt ut tauri. Abutuntur tandem & stomacho, quem subinde monstruosæ voracitatis ingluvie vexant. Fuit teste *Theodoreto* in Historia SS. Patrum Sect. 13. obsessus, qui tamen si uno die triginta gallinas absumeret, famem tamen satiare non poterat. Alium nullè refert *Palladius* in vita Abbatis Macarii Sect. 17. qui trium modio-

modiorum panes unâ vice devorare solebat, & eosdem mox eructans resolvebat in vaporem: & si panes deerant, sua ipsè excrementa comedebat, & ebibebat lotium. Omitto innumera alia mala, quæ inferunt terribili hospites energumenis. Quibus id modis efficiant, patet ex dictis lib. 1.

Non tamen ita cruciant dæmones obsessos suos, quin à cruciatu aliquando desistant, ut quotidiana docet experientia. Quin multis aliquando annis obsident nonnullos, nec ullum tamen cruciatum inferunt, imò nec signum præsentia suæ edunt. Confirmat hoc Obsessus, cuius in Vita S. Parthenii fit mentio apud *Metaphrasten* die 7. Febr. Hic quamvis multis annis dæmonium habuisset, de illo tamen nihil vel ipse, vel alii suspicati sunt; donec præteriens S. Parthenium, se prodidit dæmon. Puella quoque illa, cuius apud Fortunatum fit mentio, quamvis multis annis obsessa fuisset, nullam tamen molestiam sustinuerat à spiritu, nisi quòd à templi ingressu fuisset impedita. Ad tempus etiam aliquando discedere ab obsessis dæmones, ac deinde reverti, confirmat exemplis *Thyræus* lib. de Dæmoniis par. 1. cap. 8.

Energumeni non semper cruciantur à dæmonibus obsessis.

C A P U T VII.

De variis operationibus, quas dæmones in energumenis exercent, præsertim de locutione.

Duplices operationes exercere solent dæmones in energumenis, per corpora velut instrumenta alias, alias sine corporibus. Posterioris generis sunt, velle, intelligere, & aliæ actiones spiritibus propria, quæ sub nullum sensum cadunt. Prioris generis, præter enumeratas præcedenti capite, sunt locutio, vinculorum disruptio, onerum ingentium translatio, velocissima progressio, aliæque similes, quæ vires humanas superare videntur. Præter has actiones, quarum primæ sunt propria dæmonum, secundæ communes homini & dæmoni, sunt aliæ hominis

Energumenorum operationes variæ.

Hhhh

possessi

possessi propriæ, ut est visio, auditio, locutio ut plurimum, progressio naturalis, & alia similia. Vulneratio propria aut aliorum, membrorum distractio & compressio, organorum sensitivorum corruptio, virium debilitatio &c. fiunt quidem mediante corpore energumenorum, ac cum hitantum passivè ad eas se habeant, dici debent dæmonum propriæ actiones.

Energumenorum locutio.

Dubium non est, obsessos multa per se loqui, non concurrente, nec impellente dæmone obsidente. Sæpissimè tamen fit, ut tota locutio solorum dæmonum fit, tum maximè, quando Obsessi terribiles rugitus, & inconditos clamores excitant; quando futura, aut absentia, aliaque similia incognita manifestant, quæ ab hominibus tunc scire non possunt; quando linguis peregrinis, quas nunquam didicerunt, loquuntur; quando de rebus altissimis sermonem habent; quando in potestate Obsessorum non est ut taceant; si postquam cessant abripi, & sibi restituuntur, nesciunt respondere de iis rebus altis, aut incognitis, de quibus sermonem habuerunt. Affert hæc signa *Alphonsus Tostatus* in cap. 8. D. Matthæi q. 114. & ex ipso *Thyreas* lib. de Dæmoniac. cap. 17.

Expeditius verò loquuntur dæmones in obsessorum corporibus, quàm in formatis ex aère, in cadaveribus, in corporibus brutorum, quoniam in iis aptiora inveniunt organa, quàm in his. Eò etiam promptius loquuntur per obsessos, quò expeditiora habent organa, adeò ut cum impeditis linguâ impeditius loquantur. Fallus id fuit ipse diabolus, qui cum per obsessam mulierem latinè loqueretur, & ob solæcissimum commissum à circumstantibus irrideretur, respondit, minimè mirum esse quòd erraret, mirum potiùs quòd loqueretur, cum linguam mulieris grossissimam difficulter ad loquendum, nedum ad expeditè & correctè loquendum, movere posset.

Ex his sequitur, dum obsessi, per quos dæmon explicato modo loquitur, blasphemant, peierant, secreta contra justitiam revelant, circumstantes diffamant, aliaque similia perpetrant, immunes à peccatis esse, quoniam non tam agunt, quàm aguntur.

De locutione dæmonum per energumenos plura dicemus
infra cap. 11. & 12.

C A P U T VIII.

*Quâ formâ dæmones invadant energumenos,
spectabili, nec nè.*

Ratio dubitandi est, quòd tamen si spiritus sint dæmones, & corpora nulla habeant, nè tenuissima quidem, ut vidimus lib. 1. possunt tamen illa assumere, quando, & qualis formæ, præsertim bestiarum, libuerit, ut ibidem, & lib. 2. probavimus: nec rarò sub muscarum, araneorum, formicarum, similiumque animalculorum specie in obsessòrum ore fuère conspecti: sæpè etiam in energumenorum corporibus tubera apparent, ac de loco in locum migrant, indicioque sunt dæmones sub corporea mole intra corpora latitare, atque transcurrere. Nec desunt exempla.

Dæmones
qua formâ
invadant
energumenos.

Georgius Presbyter in vita B. Theodori Archimandritæ testatur, cum Beatus ille ex quodam cauponis filio spiritum immundum ejiceret, illum magno clamore edito, & in specie *nigra formica* ex ore Obsessi prodeuntis, egressum suum prodidisse.

Fortunatus quoque Pictavorum Antistes in vita S. Germani Parisiensis Episcopi cap. 27. scribit, quòd cum Sanctus ille obsessæ mulieri manum imponeret, & crucis signum imprimeret, dæmon per nares in *specie musca* cum sanguine sit egressus.

Idem S. Germanus aliàs ab infestante dæmone diaconum quendam liberavit, qui ab eo visus est discedere in specie *parvula avis*, teste eodem Fortunato loc. cit. cap. 52.

Narrat Fincelius lib. 3. de Miraculis, Anno 1559. non procul à Joachimicis Vallibus dæmonem invasisse fabri cuiusdam filiam in haustu cerevisiæ, sub specie *musca*, cum antea per integrum biennium fuisset ei insidiatus.

Novi ego, cùm Mænis in Sicilia degerem, matronam nobilem ac piam, quæ & ipsa fatebatur cum lacrymis, & ab aliis passim credebatur ac dicebatur, habere dæmonem in corpore, qui identidem pectus in tuber inflaret, ac paulatim per guttur ad os ac linguam ascenderet. Hoc tamen ut crederet, adduci non poterat Collegii nostri Rector, Vir solidè doctus ac pius, donec vocatus die quodam ad templum nostrum à dicta matrona, petitura pro malo suo aut remedium, aut consilium, vidit inter loquendum intumescere pectus, ac tuber serpere per guttur ad linguam, foeminaeque vultum & oculos mirè deformari, & linguam in miram ac humanâ majorem loquacitatem dissolvi.

Ex his videri queat, dæmonem obsidere homines sub forma corporea. Ego sequentia statuo.

Primò. Dæmones obsidentes non assumentur necessariò corpora, quia sine illis possunt invadere homines, illosque affligere (qui scopus illorum est) uti ex dictis lib. 1. & 2. patet. *Secundo.* Possunt tamen, si velint, similia animalculorum corpora assumere, sub illorum specie homines invadere, intra illos latere, huc atque illuc discurrere. Patet ex iisdem duobus præcedentibus libris. *Tertiò.* Utrum, dum sub dictorum animalculorum specie intra obsessos latuerunt corpora illorum assumpserint, incertum est, quia possunt illis extrinsecè tantùm assistendo facere, quæ in dictis exemplis fecisse narrantur. *Quartò.* Ut tubera in obsessorum corporibus excitent dæmones, non est necessarium ut sub specie corporea intus lateant, quia vii tute sibi inditâ, absque corporis subsidio, id possunt efficere, ut ex lib. 1. patet.

Addit *Thyræus*, putare se, muscas, araneos, aliaque similia animalcula vilia & sordida, nec sponte à dæmonibus fieri, nec ipsos nisi invitos & coactos iisdem vel assistere, vel inesse, coactos scilicet à DEO, ut ipsi dæmones confundantur, hominesque intelligant quàm sit miserum illorum subesse imperio, qui non nisi cum muscis aut araneis possunt esse molesti.

CAPUT IX.

De signis ad discernendos veros energumenos
à falsis.

Certum est I. Nec omnes qui baptismatis sacramento initiati non sunt, nec omnes Sagas & Maleficos, nec Divinatores omnes, nec denique omnes Hæreticos, & à Christiana religione Apostatas, esse Energumenos seu à dæmone possessos. Contra sententiarum argumenta, eorumque solutionem, vide apud *Thyrium* lib. de Dæmoniis cap. 18. & seqq.

Certum est II. Non omnes illos, qui sibi persuadent se à dæmone obsessos, idque fatentur palàm, & remedia expetunt, esse tales. Docet id quotidiana ferè experientia. Novi ego virum doctum ac religiosum Panormi in Sicilia, qui vocatus ad exorcizandam mulierem, quæ energumenam se diu & multis signis atque clamoribus ostenderat, clavem ferream clam aliis velo involutam protulit in medium, experimentum facturum an verè à diabolo infessa foret. Hic mulier, quoniam S. Rosaliæ, cuius sacrum corpus non multò antè in Ercta monte, magnâ DEI providentiâ, repertum fuerat, sacra lipsana sibi ostentari persuadebat, horrendum clamare, meditari fugam, vim sibi à Sancta inferri testata. Ex quo mulieris illius patuit. Alium novi in eadem Sicilia, qui cum Erycino in monte & urbe prope Drepanum ad pium & honestum Sacerdotem divertisset, reperit eum vehementer afflictum ob sororem à dæmone, ut aiebat, obsessam; rogantemque enixè, ut si quam posset, afferret opem. Accedit sororem hospes, alloquitur, examinat, & in suspensionem fraudis ac simulationis venit. Amotis igitur arbitris, persuadet fœminæ causam ut aperiat, cur energumenam se fingat, promittitque obtenturum à fratre, quidquid eâ fictione extorquere niteretur. Tum mulier, diu se ait, sed frustra; à fratre petivisse, sericum ut sibi pallium coëmeret, quali honestiores uti solènt matronæ. Hanc simulationis causam esse. Aliud tamen nihil à fratre sacerdote, postquam

id rescivit, quàm lumbifragium obrinuit; quo & ad mentem rediit. Similia exempla frequenter quibusvis locis occurrunt, unum supra cap. 3. ex Cardano retulimus.

Certum est III. Nec vitam improbam, nec feros atque agrestes mores, nec gravem ac diuturnum somnum, nec morbos nullâ medicorum arte curabiles, signa esse certa & indubitata latentium in hominibus dæmonum. Ratio est, quia illa omnia alias possunt ac solent habere causas. Omitto alia signa falsa, quæ *Thyraus* loc. cit. cap. 22. congerit.

§. I. Signa nonnulla ad dignoscendos Dæmoniacos.

Revelatio
occultorū
signum
probabile
energumeni.

His statutis, Ajo I. Occultorum revelationem, quæ hominum ea revelantium scientiam naturalem superant, probabile signum esse latentis in homine dæmonis obsidentis, si aliunde prudenter præsumi non potest, à DEO, aut ab Angelo bono esse. Ratio est, quia cum revelationem illam à mente seu spiritu aliquo suggeri necesse sit, nec tamen à privato hominis spiritu sit, cum superet eius scientiam naturalem; nec à DEO, aut spiritu bono, ut prudenter supponitur; necesse omnino est à malo spiritu proficisci. Dixi, probabile signum esse latentis in homine dæmonis obsidentis: non enim id certum est, cum & à dæmonibus non obsidentibus ea revelatio fieri queat, ut constat ex variis historiis, & quotidianâ ferè experienciâ. Si tamen alia adsint signa, revelationem in prædictis circumstantiis à dæmone obsidente esse. Exempla vide apud *Thyraum* cap. 23.

Locutio
peregrino
idiomate
probabile
signum
energumeni.

Ajo II. Linguarum peregrinarum peritiam & locutionem, quas loquens nunquam didicit, latentis quoque dæmonis in homine signum esse probabile, si aliunde præsumi prudenter non potest, esse à DEO, aut Angelo bono. Ratio est, quia fieri naturaliter non potest, ut quam quis ignorat linguam, illâ loquatur, cum peregrina idiomata non nisi magno studio addiscamus. Cum ergo opus mentis sit, idioma ignotum loqui; nec tamen à DEO, aut Angelo bono esse censerî possit; meritò à dæmone esse

esse præsumi potest ; inhabitante quidem, si alia adsint signa, loquentem esse energumenum. Idem intelligendum est de scientia legendi, scribendi, cantandi, deque aliarum scientiarum notitia, si eas nunquam didicit. Hallucinatur ergo *Levinus Lemnius* lib. 2. de Occultis Naturæ cap. 2. docens melancholicos & phreneticos ex frequentissima humorum ebullitione, & vehementi spirituum agitatione, posse variis linguis, loqui, quamvis antea earum nullam norint. Hoc signo passim olim & nostris temporibus deprehensi fuere dæmones obsidentes. Sic deprehensus olim ille, qui candidatum quendam Constantii Imperatoris possedit ; qui candidatus tamen si Francam tantum & Latinam nosset linguam, tamen B. Hilarioni respondebat idiomate Syro, & quidem ita perfecte, teste *D. Hieronymo* in vita Hilarionis, ut non stridor, non aspiratio, non idioma ali-quod Palæstini deesset eloquii. Sic deprehensus & ille, qui in muliere Mediolanensi, ad S. Bernardum adducta, latebat, quæ nunc Italicâ, nunc Iberâ loquebatur linguâ, ut habetur *lib. 2. cap. 4. Vitæ S. Bernardi. D. Norberto* Præmonstratensi apud Ningellam verbum D E I prædicante, & puellam dæmoniacam ad se adductam exorcizante, dæmon irridens Cantica Canticorum à principio usque ad finem per os puellæ recitavit, & ad verbum in Romana primùm, deinde in Teutonica lingua interpretatus est, teste *Sigeberto* in Chron. circa annum Christi 1122. Mulierem dæmoniacam Melanchthon apud *Majolum* tom. 2. Colloq. 3. & alios scribit, à se in Saxonia visam, nescientem legere & scribere, quæ Græcè tamen & Latinè loquebatur, & sævum illud Saxonix bellum prædixit his verbis: ἔσαι ἀνάγκη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὄρμη ἐν τῷ κατὰ τέτω. *Fernelius* quoque lib. de Abditis rerum causis testatur, puerum se vidisse dæmoniacum, qui Græcè loquebatur, cum tamen literas nesciret. Similia quotidie occurrunt.

Aio III. Præter signa præcedentia satis probabilia ac certa, esse alia, minùs tamen certa, latentium in hominibus dæmonum. Huiusmodi sunt, barbaræ & inconditæ voces, clamoresque & ululatus belluini ; horribilis & truculentus vultus ; membrorum stupor, & functionum ferè omnium vitalium privatio, atque perpetua

Energumenorum
alia signa.

petua quædam somnolentia ; summa inquietudo ; vires in corpore humano non ordinariæ , ita ut rumpant vincula & catenas , onera gestent ad quæ hominum robur non sufficit , reptent per muros , summâ agilitate currant ; voracitas atque bibacitas prorsus exotica ; aliaque similia . Ratio est , quia qui verè energumini fuerunt , hæc signa sæpe exhibuerunt ; & sæpe dæmones his se signis prodiderunt in obsessis . Nam ex latratu deprehensi sunt multi utriusque sexus esse obsessi Alexandria , teste *Sigeberto* in Chron. circa Annum Domini § 17. De obsessis truculentissimum ac mirè deformatum vultum habentibus mentionem fecimus c. 6. Inquietiorum , & nullo loco consistentium , sed solitudines ac sepulchra petentium , exemplum habemus apud *D. Matth.* cap. 8. ut vidimus suprâ cap. 2. Mulier Mediolanensis vetula obsessâ , ad S. Bernardum adducta , scamnum in quo ille sedebat , transiliit , & quoscunque equos se cursu æquare posse asseruit . Voracitatis exempla dedimus cap. 6.

Hæc tamen signa , ut dicebam , non sunt certa , quoniam aliis quoque ex causis , & sæpe naturalibus , evenire possunt . In Maximino Imperatore , qui Alexandro Mammeæ filio successit , tantum virium fuit , ut equum pugno percussum nudaret dentibus , & majusculas arbores divideret manibus . Caius Junius tanti fuit roboris , ut carpenta prætervecta unâ manu obnixus teneret , jumentis etiam contrâ nitentibus . Celeritatis summæ fuit puer novem annorum Romæ , Consulibus Fonteio & Vipsano , adeò ut à meridie ad vesperam perpetuo cursu conficeret octoginta millia passuum . Romæ sub Cæsaribus inter spectacula populo exhibita productus est , qui per adversum parietem felis modo reptando scanderet . Maximinus jam nominatus uno die esitabat quadraginta libras carnis (alii LX. scribunt) potabatque vini amphoram , adeò ubertim sudante corpore , ut calice sudor colligeretur , impleretque uno die tres sextarios . Narrat hæc *Sabellicus* tom. 4. Exemplor. lib. 2. cap. 9. & 10. Quidam Buscoducensis nondum depositâ cacodæmonis larvâ , quam in fabula paulò antè assumpserat , uxorem suam cognovit ; quæ gravida effecta , talem postea partum edidit , qualem ipsa maritum personatum conspexerat , ut

refert

refert *Vairus* de Incantat. lib. 1. cap. 12. De Cippo quodam rege narrat *Petrus Meß* par. 2. Variar. lect. cap. 7. quòd inter dormiendum è fronte nata sint illi cornua, cum commissos interdum tauros somnians altiùs animo agitasset. His similia multa alia reculimus partim libro superiori, partim referemus libro sequenti de Mirabilibus mønstrorum.

Aio IV. Probabile etiam signum inhabitantis dæmonis in hominibus esse, si obsessi renuant proferre nomen JESU, invocare DEUM, recitare Psalmum *Miserere mei DEUS*, aut *Qui habitat*, aut alias pias orationes: item si ad prælationem nominis JESU, aut Sanctorum aliquorum, ad præsentiam rerum sacrarum, ad signum Sanctæ Crucis, ad infusurationem in aures horum verborum, *Deum qui te genuit dereliquisti*, & *oblitus es Domini Creatoris tui*, ad exorcismos intentatos, aliaque similia, exhorrescunt, terrentur, concutiuntur, impatientes redduntur, blasphemant, fugiunt &c. Ratio est, quia experientiâ frequentissimâ constat, verè obsessos sæpe talibus signis cognitos fuisse: constat præterea eadem experientiâ, dæmones similia horrere, & ab obsessis discedere, ut fusè ab aliis probatur.

§. II. Alia Dæmoniacorum signa.

Voëtius Disput. de Energum. part. 1. rejectis signis quæ alii Energumenorum adhuc alia afferunt, enumerat sequentia, desumpta, ut ipse ait, ex Scriptura & experientia. 1. Occultorum, præteritorum, præsentium, futurorum revelatio, & quidem absque ulla honesta causâ, plerumque ad DEI contumeliam, & proximi injuriam. 2. Peregrinarum linguarum, adhuc canendi, scribendi, legendi, rerum & disciplinarum nullo studio comparata scientia. 3. Onerum quæ humanum omne robur superant, gestatio; velox & valida corporum agitatio aut dimotio; sic tamen plerumque, ut crura aliaque ossa, aut systema frangatur. 4. Corporis energumenici admirabile pondus, eiusdemque

rigor, & inflexibilitas. 5. Voces boum, porcorum, urforum. 6. Gravis vexatio intus in visceribus & partibus corporis. 7. Afflictio immediatè ante depulsionem seu egressum dæmonis. 8. Afflictio frequens à diabolo. 9. Cessatio sensuum tam internorum, quam externorum, & locomotivæ. 10. Quod projiciantur in aquam, in ignem, & ipsi se studeant, aut potius diabolus studeat ipsos interficere, & nonnunquam interficiat. 11. Quod accedunt aliquando terribiles apparitiones. 12. Subita ventris aut aliarum partium intumescencia. 13. Deformatio, seu defiguratio vultus. 14. Eloquela, quæ fiat aperto ore absque organis fermomis. Hæc Voëtius. Videat lector, an hæc certiora sint, quàm quæ Thyraeus, aliique Pontificii (sic illos appellat) dant.

§. III. Adhuc alia Dæmoniacorum signa.

Zacharias Viscomes in Complem. Exorcista par. 1. quàm plurima signa Dæmoniacorum, partim eadem cum præcedentibus, partim distincta, proponit, quæ in Lectorum gratiam exscribere placeo.

Inergu-
menorum,
iterum a-
lia signa.

1. Linguam nigram. (inquit) & tumidam Dæmoniacus de ore multoties contra naturam profert: inflatur guttur, vel distringitur angustè, ita ut videatur velle strangulari; sed tamen in suum pristinum statum redit. 2. Plorant, nescientes quid plorent. 3. Cum ira & contentione respondent interrogantibus. 4. Quandoque etiam coacti ut loquantur, nolunt loqui. 5. Claudunt dentes, & nolunt comedere. 6. Homines odio prosequuntur. 7. Multa dicunt, ex quibus minimè dignoscitur, quid velint innuere. 8. Opprimuntur sopore gravi. 9. Remanent, tanquam sensibus destituti. 10. Seipos pugnis percutiunt, & velis lacerant, & capillos. 11. Terribiles habent oculos. 12. Terrore repentino afficiuntur, & confestim terror ille recedit. 13. Diversorum animalium voces imitantur, & sic audiuntur rugitus leonum, balatus ovium, boum mugitus, latratus canum, porcorum grunnitus, & similibus. 14. Strident dentibus, & spumant, & signa alia ostendunt, tanquam canes rabidi. 15. Multoties exponunt se precipitiis. 16. Discurrit aliquando per earum corpora igneus vel glacialis vapor. 17. Sentiunt per corpus signa

signa tanquam formicas discurrentes, ranas saltantes, viperas serpentes, pisces natantes, muscas volantes, & similia. 18. Varia prae-
ter naturam vident, & audiunt. 19. Sentiunt sub manus sacra cre-
piti super posita, vel ex sacra lectione, quid frigidissimum, vel cali-
dissimum, vel grave. 20. Clamant, cum aliquas Sanctorum reli-
quias capiti superponis, etiam occultè, & dicunt, auferte istas à me,
quoniam male olent, vel sunt nimis graves: aut efflant, aut cir-
cumvolvunt caput, aut ipsas reliquias projicere student, aut contra
Ministrum & adstantes se iratos ostendunt, & similia. 21. Omnia
spiritualia odio habent; à facie Sacerdotum, & praecipuè Exorcista-
rum fugiunt; in Ecclesiam ingredi nolunt, & si ingrediantur, ab
ea statim fugere procurant; vel corona, vel spiritualium librorum
tadet: Cuncta benedicta, Sanctorumque imagines, & maxime
Crucifixi nolunt inspicere, nec deo sculari, imò projiciunt, & in hac
omnia conspuunt. 22. Sacra verba proferre negligunt, qualia sunt
Miserere mei DEUS; Qui habitat in adjutorio altissimi; Magni-
ficat anima mea Dominum; In principio erat verbum; & similia.
Et si ea pronuntia verint, balbutire student, vel verba corrumpunt,
tadium grave demonstrant, tandem ea perficere non possunt. 23. Sen-
tiunt in aliqua sui corporis parte dolorem; & si super eum signum
Sanctae crucis feceris, statim per corporis membra fugiet. 24. Cum
super ipsos Evangelia, Passionem JESU Christi, Conjuraciones, &
similia legeris, conturbabuntur, sensus occupabunt, intolerabiles
etiam in illis anxietates, ac inflationes, vel guttas sudoris defluentes
conspicies. Insuper stridores usque ad caelum mittent, prosternent
se, ac similia facient. 25. Cum audieris idiotas, & ignaros littera-
rum, interpretari difficilia, aliorum manifestare secreta, pulsare, vel
musicaliter canere, aliqua predicere, loqui varis linguis, & (ut ver-
bo concludam) supernaturalia (intellige, supra vires naturae hu-
manae) facere; absque dubio signum erit diabolicae praesentiae.

Hæc Vicecomes; qua tamen, ut ex dictis constat, nec evi-
dencia atque infallibilia, nec semper probabilia verorum energu-
menorum signa, quoniam multa eorum exhibent etiam ficti e-
nergumeni, & maleficiati, & aliis naturalibus morbis affecti, ma-
ximè atrabilarii

De signis ad dignoscendum, an dæmonum possessio sit maleficio inducta, plurima colligit *Codronchus Medicus* lib. 3. de Morb. Venefic. cap. 13. & alibi, quæ apud eum legat qui volet.

C A P U T X.

An lycanthropi, & lunatici sint energumeni.

Varii sunt morbi, quibus si corripiantur homines, talia edunt signa, & talia symptomata produunt, ut energumeni videantur. Ex horum morborum numero sunt, lycanthropia, apoplexia sive sideratio, paralyfis, carus, syncope, catalepsis seu *κατοξη*, lethargus, histerica passio, seu suffocatio uterina, delirium melancholicum, mania, phrenitis, paraphrenitis, hydrophobia, choribantiasmus ex morsu tarantulæ, quam choream S. Viti aliqui appellant, alique multi, qui propterea ab imprudentibus cum energemate dæmoniacò saepe confunduntur, inquit Voëtius Disput. de Energum. par. 1. Nonnullos ad limam vocabimus.

S. I. De Lycanthropis.

Lycanthropi an sint energumeni,

Lycanthropia qualis morbus sit,

DE Lycanthropis fusè egimus lib. 1. cap. 26. ubi varios adsignavimus modos quibus lycanthropia, cynanthropia, alique in alias bestias conversiones contingere solent. Hinc de illa tantum lycanthropiæ speciem agimus, de qua *Paulus Aegineta* lib. 3. cap. 16. ibidem citato, hæc scribit in alia versione. *Qui lycanthropia detinentur, noctu domo egressi, lupos in omnibus imitantur, & donec dies illucescat, circa defunctorum monumenta plerumque vagantur. Haec comites ipsorum nota: facies pallida, oculi ad videndum imbecilles, & siccæ, lingua aridissima, nulla in ore saliva, sitis immodica, tibia, quod frequenter impingunt, exulcerata, adeo ut sanari nequeant. Tales quidem sunt nota. Speciem verò melancholia lycanthropiam esse, existimare convenit.*

Hæc.

Hæc Ægineta. Hunc morbum *Avicenna* lib. 3. Tract. 5. cap. 20. vocat *cutubut*, & à bile adusta & melancholia provenire scribit, ac inter cætera hæc habet. *Species melancholia, plurimum eveniens in Februario, qua facit ut homo diligat fugere ab hominibus vivis, & cupiat appropinquare mortuis & sepultis &c.* Hoc morbo correptum se vidisse ait *Hieronymus Magius* lib. 4. Miscel. Angla-
re Antonium Donchium, qui sæpe ab Augustinianis aliisque ædi-
tuis in sepulchris dormiens inveniebatur, & qui mortuorum ossi-
bus domum suam planè compleverat. De his ergo lycanthropis
dubitatur, an energumeni seu dæmoniaci sint. Et dubitandi ratio
est, quia duo illi dæmoniaci apud *D. Matth.* & *D. Lucam* cap. 8. de
quibus supra cap. 2. egimus, alii non fuisse videntur quàm lycan-
thropi, quia in monumentis, ac sepulchris habitabant. Fafetur hoc
Franciscus Vallesius in sacra Philosoph. cap. 28. loquens de illo, quem
D. Lucas cit. cap. 8. describit, his verbis: *Ex hac narratione facile
constabit cui vis, qui vel summis labiis degustaverit medicinam, hunc
hominem laborasse eâ mania specie, qua vocatur à Medicis lycanthro-
pia, seu lupina insania: his enim præcipue accidentibus definitur is
morbis, quòd ita affecti, domi contineri non possunt, sed circa sepul-
chra frequenter vagantur.*

Lycan-
thropi
exem-
plum.

Dicendum censeo, ut non omnes energumeni sint Lycan-
thropi, ut experientiâ constat, ita nec omnes lycanthropos esse e-
nergumenos; contingere tamen subinde, ut energumeni sint si-
mul lycanthropi, sive quòd antecedenter ad energumenismum
morbo illo laborarint, & à dæmone occasionem illam arripiente
invasi fuerint; sive quòd jam possessi à dæmone, fuerint lycan-
thropiâ correpti, ob atram bilem commotam, & humores alios
ita agitados atque commistos, ut morbi illius symptomata seque-
rentur. Et tales sine dubio fuere illi, de quibus *DD. Matthæus*
& *Lucas* locis citatis. Vide interpretes horum Evangelii loco-
rum.

Lycan-
thropi ali-
qui sunt
dæmonia-
ci, aliqui
non.

Itaque qui lycanthropiâ morbo laborant, nisi aliâ energume-
norum signa adsint, non debent pro dæmoniacis reputari atq; cu-
rari; neq; omnes qui morbi illius signa habent, debent ab energu-
menorum numero excludi sine prævio maturo examine.

§. II. De Lunaticis & Epilepticis.

Lunaticorum duo sunt genera.

Quod de lycanthropis, idem dici debet de lunaticis, nec omnes nimirum energumenos esse lunaticos, nec omnes lunaticos esse à dæmone obsessos. Duo enim sunt lunaticorum genera. Alii naturali morbo laborant, quem epilepsiam, morbum comitalem, caducum, sacrum, Herculeum, magnum, affectum puerilem Medici appellant. Et hi iidem sunt cum epilepticis, & maniacis. Cur autem lunatici dicantur, causam esse dicunt, vel quòd Lunâ crescente ac decrescente, morbus eorum crescat ac decrescat; vel quòd epilepsia cerebri morbus sit, cerebro autem, ut potestumido, Luna dominetur. Alii verò lunatici sunt, qui cum à dæmone sint obsessi, lunaticorum pathematis sunt subjecti, hoc est; qui tum energumenismo diabolico conjunctum habent malum maniacum aut epilepticum; sive id contingat quòd diabolus possessor malum illud inferat, humores scilicet corporis ac cerebri præcipuè concitando, turbando, miscendo, ac corrumpendo; sive quòd morbum illum in corpore inveniens occasionem indeumat hominem invadendi: utitur enim sæpe diabolus corporis dispositione velut occasione, ut postea dicemus. Talis lunaticus fuit ille, cuius (ut vidimus supra cap. 2.) meminjt *D. Matthæus* cap. 17. à v. 14. his verbis: *Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum homogenibus provolutus ante eum, dicens: Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur: nam sæpe cadit in ignem, & crebro in aquam &c. Et increpavit illum Jesus, & exiit ab eo demonium, & curatus est &c.* Dæmonium ergo habuit lunaticus ille; quod etiam declarat *S. Lucas* cap. 9. v. 39. & *S. Marcus* cap. 9. v. 17. vocat dæmonium murum, & ver. 23. surdum. Unde sequitur, non fuisse, ut nonnulli apud Voëtium putant, morbum illum merè ac purè naturalem, sed vel à dæmone obsidente investum, vel ab obsessuro priùs in homine inventum.

Lunaticos cur faciat aliquos dæmon.

Quam verò ob rem dæmon lunaticos quosdam efficiat, multas diversi Auctores afferunt causas. *Origenes* tract. 1. in Matthæum, *D. Chrysostomus* Homil. 58. *D. Hieronymus* Comment. in cap. 4. Matthæi v. 24. afferunt, diabolum id facere, ut Lunam DEI creaturam

curam

turam infamet, quasi morborum causa sit. Quod non tam mirabile est (inquit *Maldonatus* Comment. in cap. 17. Matthæi) quam quidam putat: experientia enim docet, quanto studio persuadere demones conentur, nonnullas creaturas plus, quam illis Natura concessit, habere virtutis.

C A P U T X I.

An Pythones ac Pythonissa sint energumeni.

PYTHONIS (Πύθωνες græcè) vocabulum sumitur & pro spiritu divinatoris, qui per homines vaticinia edit, & pro homine ipso qui per talem spiritum & per quem talis spiritus vaticinia edit. Pythones: quid sint. Horum autem hominum alii habent spiritus *παιδρπυς* seu familiares, annulis, vitris, cistis, aliisvè rebus inclusos, quos consulunt, & responsa ab illis accipiunt; de quibus fusè egimus lib. 1. cap. 37. Alii extrinsecus accedentem subinde & sibi assistentem habent spiritum, cuius afflatu aut suggestione divinant. Alii denique intra se habitantem, & per os, aut per pudenda loquentem, ac responsa sibi aliisvè dantem habent demonem. Talis erat puella illa, de qua Actor. cap. 16. v. 16. dicitur, quòd *πνεῦμα Πύθωνος*, spiritum Pythonis habebat; sive ut Syrus vertit, quòd in ea erat spiritus divinationis. Talis & mulier illa 1. Reg. cap. 28. *pythonem* habens, quam consuluit Saul. Tales denique & Pythiæ foeminae Sacerdotes Apollinis apud Delphos, quæ consulentibus oracula reddebant.

De Pythonibus in hac ultima acceptione sumptis sermo hic est, & quaeritur, an sint revera energumeni, seu à demone obsessi. Quòd ut definiamus, videndum qua ratione demones per dictos Pythones responsa dabant, & cur tam spiritus divinatores, quam homines per ipsos divinantes, dicantur Pythones.

Apollo divinandi summus artifex, Pythius cognominatus est, vel à dracone Pythonè, quem in insula Delo confodit, vel ab Pythones: quomodo responsa dabant opè homi-dæmonis.

homine quodam sceleratissimo, Pythone dicto, quem similiter interemit, ut vulgò apud antiquos tradebatur. Quoniam verò Delphicus Apollo nonnullos vel viros, vel mulieres, in tripode sedentes, aut divaricatis cruribus stantes, divinandi spiritu afflabat; appellabantur & hi Pythii seu Pythones, & Pythiæ seu Pythonissæ. Afflabat verò istas Apollo, teste *Plutarcho* lib. de Defectu oracul. *Strabone* lib. 1. *Cicerone* de Divinat. dum aura quædam ex antro per angustissimum os prodiret, ipsorumque ventres tanquam vasa & utres quosdam impleret. Unde ut dixi, tripodi cuiusdam insidebant, aut instabant, & ut ait *Oecumenius* in cap. 16. Actor. Apostol. cruribus divaricatis auram illam excipiebant. Unde *Origenes* lib. 3. contra Celsum scribit: *Ori Pythij specus insidens, quam vocabant Prophetidem, per muliebria recepit spiritum Apollinis fatidicum, nullo con vestitum terreno corpore.* Et lib. 7. *Certè de Pythia, quo non aliud manteum est celebrius, narratur, vatem illam Apollinis desiderare super foramen specus Castalij, & ascendentem inde spiritum per muliebregremium recipere; quo raptata, profert illa præclara, & divina, ut putant, oracula. Considera nunc, an non hoc ipso intelligatur spiritus illius impuritas, qui &c.*

Postquam autem mulier quæpiam (nam hæc maximè ab infernali dracone afflabantur) in tripode Apollinis sedens, aut stans, per genitalia admisisset spiritum impurum, obsidebat is ventrem, ac futuram vatem tanto furore complebat, ut soluto crine, ore spumans, ac debacchans, verba proferret insana, & sic demum de rebus occultis responderet. Unde *Seneca* in *Oedip. Act. 2.*

Incipit Lethæa vates spargere horrentes comas,

Et pati commota Phæbum: contigit nondum specum,

Eminet vasto fragore major humano sonus.

Qua de causa spiritus isti Pythii hebraicè vocantur *חַוִּי* *oboth*, id est, utres, græcè verò à Septuaginta Interpretibus *ἰνδραπέδαροι*, id est, *ventriloqui*, quia per ventrem quasi per utrem loquebantur, & dabant sæpe obscuras, stridulas, hiulcas, confusas, ambiguas, & perplexas voces. Qua de causa *Isaia* cap. 8. dicuntur stridere, vel, ut in hebraico textu est, mussitare, & submurmurare, ut notat *Cornelius à Lapide* in dictum locum; addens, enthusiastas illas

illas sæpe à dæmone quasi furiis actas, aut quasi phreneticas, stridere ac spumare solitas; & dæmonem ipsam cum stridore & violentia coactam vocem per os vel ventrem earum expressisse.

Cælius Rhodiginus lib. 8. cap. 10. refert, vidisse se Pythonissam, è cuius pudendis vox prodibat. Pythonissa quoque fortassis fuit mulier illa, de qua *Cardanus* lib. 15. de Variet. Rerum cap. 84. quæ dæmonem socium se habere aiebat, à quo si responsum quispiam volebat, ingressa cubiculum, jubebat ut illum vocaret, & interrogaret, ipsa verò condebat caput in sinu, & interrogabat dæmonem suum; qui tandem respondebat non prope ipsam mulierem (ut videbatur) sed procul, quasi vox è muri foramine prodiret. Porrò vox illa, ut *Cardanus* refert, verba nulla formabat, nec quidquam significabat, sed exilis, tenuis, ac stridula; ipsa verò mulier interpretabatur quæ audierat.

His præmissis, respondeo ad quæstionem initio propositam, ^{Pythones aliqui sunt energumeni.} illos solùm Pythones (seu viri sint, seu foeminae) esse obsessos à dæmone, ac verè energumenos, qui modo explicato exceperunt spiritum Pythonicum, hoc est, dæmonem, ac per illum vaticinantur: reliqui verò qui per dæmonem solùm extrinsecus assistentem, aut quomodolibet aliter afflantem, oracula fundunt, & futura prædicunt, minimè dicendi sunt obsessi. Ratio ex dictis cap. 1. patet. Puellam illam, quæ *Actor.* cap. 16. v. 16. dicitur habuisse spiritum Pythonem, fuisse à dæmone obsessam, plures ex Interpretibus existimant, quoniam S. Paulus præcepit Spiritui ut exiret, & statim exivit. Historiam describit *D. Lucas* loc. cit. *D. Pauli* socius, his verbis: *Factum est autem, euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum Pythonem obviare nobis, quæ quæstum magnum præstabat dominis suis, divinando. Hac subsecuta Paulum, & nos, clamabat dicens: Isti homines, servi DEI excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus, & conversus, spiritui dixit: Præcipio tibi in nomine JESU Christi exire ab ea. Et exiit eadem horâ.* An verò mulier quoq; illa Pythonissa, quæ *1. Reg. cap. 28.* evocavit Sauli Samulem, obsessa à dæmone fuerit, non ita certò constat; nam sæpe in Scriptura sacra generali appellatione Py-

thonum seu Pythonicorum, omnes divini comprehenduntur, ut colligitur ex *Deuterom.* cap. 18. v. 11. & *Levit.* cap. 20. v. 27. & *lib. Reg.* 4. cap. 21. v. 6. & *Isaia* cap. 8. v. 19. & cap. 19. v. 3. & cap. 29. v. 4. Hoc tamen inter Pythones, aliosque energumenos discrimen est, quòd illi sint voluntariè obfessi, alii minimè. De Pythonibus plura dicemus in Technica Curiosa.

C A P U T XII.

An ex energumenorum operibus evidenter probetur dari dæmones.

Energumenorum opera an probent evidenter dari dæmones.

Energumenos vocavimus toto hoc libro illos, qui insidentur à dæmone, illos vexante, & mira opera intra ac per illos operante. Dari tales energumenos, ac consequenter dæmones, probavimus capite 1. ac 2. totoque passim libro, idque argumentis vel ex fide divina, vel humanâ experienciâ desumptis. Priora tamen si rem certam, non tamen evidentem reddunt, ut per se constat. Experimentiam sumpsimus ex miris energumenorû operationibus, cuiusmodi sunt locutio peregrinis idiomatibus quæ nunquam didicerunt antea, discursus de rebus altissimis, revelatio secretorum, cognitio futurorum & absentium, sublevatio magnorum ponderum, ingens robur in rumpendis vinculis, magna voracitas, summa celeritas & agilitas in currendo & saltando, aliaque similia multa. His experimentis asserunt multi, probari evidenter dari in iis, per quos fiunt, dæmones; alii negant. Quid sentiamus, infra statuemus.

§. I. Sententia affirmans proponitur:

Affirmans sententia, eiusque argumenta.

Affirmantem sententiam tenent quàm plurimi Theologi, ac Philosophi. Ex Theologis princeps est Doctor Angelicus *D. Thomas* Quæst. 6. de Potentia art. 10. quem ex recentioribus sequuntur *Molina* in part. 1. q. 50. art. 1. *Vasquez* in 1. par. Disput. 178. c. 1. *Victoria* in Relect. de Magia num. 10. & 11. *Delrius* lib. 4. Disquisit. Magic.

Magic. cap. 2. q. 6. Sect. 1. *Thyreas* lib. de Dæmoniac. cap. 23. & 24. *Stephanus Bubalus* de Angelis q. 50. art. 1. quæsito 2. & alii plurimi ac præstantissimi. Ex Philosophis id tenent *Plato* & *Platonici*, quos citavimus lib. 1. cap. 1. præsertim *Porphyrus* in Epist. ad Anebuntem apud *S. August.* lib. 10. Civit. cap. 11. aliique multi. Hi omnes putant, evidentè constare, prædictos effectus non posse referri nisi in dæmones, hoc est, in substantias aliquas spirituales & intellectuales, homine superiores, DEO autem inferiores.

§. I. Operationes miræ Energumenorum non possunt DEO adscribi.

NEC potest infringi hæc sententia, dicendo effectus illos referri ad primam causam, DEUM. Nam arrepticii sæpe juvantur ac sanantur potionibus, aliisque humanis remediis, itemque adjurationibus per Ecclesiæ ministros, quibus increpatur, torquetur, ac sæpe etiam fugatur inquilinus arreptitorum, ut experienciâ constat, & nemo negare sine impudentiâ nota audet; ergo non est DEUS, qui effectus illos perpetrat in illis, ac per illos. Sæpe etiam impia sunt, quæ dicunt & faciunt energumeni, ut dum secreta revelant cum rubore & damno aliorum, dum adstantes infamant, dum blasphemias evomunt in DEUM, Sanctos & Ecclesiæ ministros, dum ad curiosas & impias quæstiones respondent &c. quæ sine piaculo in Deum auctorem referri non possunt. Quod rectè vel ipse *Porphyrus* agnovit apud *Theodoretum* lib. 3. contra Græcos post medium, & apud *S. Augustinum* lib. 10. Civit. cap. 11. ac *Eusebium* lib. 4. Præparat. Evang. cap. 11. ubi præter cætera habet hæc ex *Porphyrio*. *Seducti non possunt perspicere; nec Deum bonitati nocere, nec pravitatem juvare unquam posse: nam ut non potest caliditas, ut Plato ait, frigiditatem inducere, nec frigiditas caliditatem; sic nec iustitia nocere potest; justissimus autem omnium est Deus; non esset enim Deus, nisi esset iustus. Quare alia quaedam est virtus bonorum dæmonum, alia malorum.* Hæc *Porphyrus*, & rectè: si enim ab inhabitante quodam hospite fiunt, quæ cum impietate conjuncta sunt, non potest is esse DEUS, sed spiritus nequam, qui longè alius sit à Deo.

Deus non est auctor operum Energumenorum.

§. III. Energumenorum operationes miræ non
possunt attribui morbo.

Morbus
non est
causa o-
peratio-
num Ener-
gumeno-
rum.

Respondent primò aliqui, prædictos effectus energumenorum prodire à melancholia, à concitatis humoribus, & à complexione vitiata. Ita sentit *Levinus Lemnius* Medicus, ut supra vidimus. Nam licet lib. 2. cap. 1. de Occultis Naturæ miracul. rectè doceat, spiritus aëreos ac dæmones in hominum corporibus solere se humori melancholico, sicut & in aëre ipsis tempestatibus, immiscere; tamen cap. 2. negat eos quos energumenos seu arreptitios appellamus, teneri à dæmone, aut spiritu, qui alienam linguam, & ipsi energumeno ignotam loquatur, aliaque opera initio huius capituli recensita faciat. Excitari enim ait animi notiones, quas ex Platone ingenitas esse autumat, dum vi morbi melancholici anima concutitur, spiritusque effervescent: quo fit (inquit) ut recordentur multarum rerum, atque ita voces inauditas sermonemque antea prorsus ignotum effundant, de rebus altissimis discurrant, secreta ac futura agnoscant, ac prædicant &c. Idem sentit *Petrus de Apono* in Comment. ad Section. 30. Problematum Aristotelis in Problem. 1. ubi testatur, se multos vidisse, qui atrabile seu melancholiâ purgatâ, cum antea peregrinis linguis loquerentur, & mira supra vires Naturæ præstarent, & sine dubio pro dæmoniis haberentur, curati fuere, & sanæ menti restituti. Confirmat id exemplo mulieris Patavinæ illiteratissimæ, quæ dum melancholicâ agritudine detineretur, Latino sermone quàm decentissimè loquebatur, postmodum verò expurgato vitioso illo humore sanitati restituta, nè verbum quidem Latini sermonis proferre noverat. *Petrus Pomponatius* quoque, qui lib. de Incantation. præter Intelligentias cælorum motrices, omnes reliquos Angelos ac Dæmones cum Aristotele & Peripateticis negat, ait se vidisse Mantuæ mulierem quandam sutoris uxorem, secundum diversa idiomata loquentem, cum tamè vix aliquando pedem ex urbe extulisset; quæ tamen à Medico quodam sanitati fuit restituta, eo ipso quòd melancholiam curavit. Hisce Philosophis adhæret *Sirenus* lib. 9. de Fato cap. 8. damnans propè stoliditatis eos, qui præ-

prædictos effectus semper adscribunt spiritui latenti. Addit, novisse se juvenulam illiteratissimam, dum ægrotaret, per dies quindecim linguâ Hetruscâ bellè admodum locutam. Item Italum quendam phrenesi laborantem, cum primùm hausto pharmaco benè multis vermibus corpus exonerasset, facultatem Theutonicè loquendi, quâ per morbum præditus fuerat, amisisse, testatur *Erasmus* Orat. de laudibus Medic. & ex ipso *Cardanus* in Encomio Medicinæ. Denique *S. Augustinus* lib. 12. de Genesi ad litt. cap. 17. phreneticum quendam refert, futuram mortem cuiusdam mulieris tunc valentis ac sanæ, modumque elationis ad sepulchrum prænuñtiasse. Eadem responsio videtur insinuari (ut volunt aliqui) ab *Aristotele* in Problem. Sect. 30. Problem. 1.

Hæc tamen responsio ac sententia latè & optimè refutatur à *Fernelio* lib. 2. de Abditis rerum causis cap. 16. *Carpentario* Digressio. 3. in Alcinoium, *Loyero* lib. 2. de spectris cap. 8. *Fazello* Decade 1. Rerum Sicular. lib. 10. *Pfello* lib. de Dæmonibus circa medium, quos citat & sequitur *Theophylus Raynandus* in Theol. Natur. Distinct. 2. q. 1. art. 1. num. 8. *Bubalus* loc. cit. suprâ, & alii passim. Nam primò, Aponensis ac Pomponatus ii sunt (inquit *Raynandus* loc. cit.) quibus injuratis testibus, aut sine præde, fidem adhibere non cogamur. Deinde, admisâ etiam exemplorum ab illis relatorum veritate, responderi nihilominus potest, effectus illos à nidulante in corporibus illis spiritu ortum habuisse, qui purgato humore abscesserit, idque vel, ut homines non sibi, sed naturalibus causis effectus à se præstitos adscriberent, vel alia de causa, de qua infra suo loco.

Tertiò, quia, ut doctè differunt *Raynandus* & *Bubalus*, tametsi aliquis per febrem humores exsiccantem, & adjunctam illi audaciam, ac metus expoliationem, possit meliùs & expeditiùs esse ferre quæ jam antea noverat, quàm sanus possit; tamen non potest febris, vel atra bilis, vel ulla alia humoris cuiusvis corporei affectio, conferre promptam, ordinatam, ac stabilem durante morbo facultatem loquendi idiōmate, quod æger priùs non noverat; ita videlicet, ut non unum aut alterum duntaxat verbum (quod casu possit fieri) sed multa, & ordine debito proferat, perinde ac si

Morbis non potest efficere ut quis idiōmate peregrino loquatur.

idioma quod novit, usurparet. Neque enim febrilis ardor, vel novas ad hoc species conferre potest, vel præexistentes ita conjungere, ut effectus ille sequatur. Constat autem ex dictis passim toto hoc libro, arreptitios quosdam promptè, cōstanter, ordinateque loqui alienis linguis, ad interrogata respondere, aliaque in eo genere præstare, quæ integræ & minimè perturbatæ mentis sint indicium. Quod confirmat exemplum à *Carpentario* Digress. 4. in Alcinoum, relatum de muliere quadam energumena in agro Landunenſi, quæ per multos menses *multa loquebatur, & faciebat, quæ ad nostræ religionis confirmationem valde pertinebant.* Item alterum à *Fernelio* lib. 2. de Abditis rerum causis cap. 16. relatum de nobili quodam Gallo, qui insueta verba, & sententias tum Latinas, tum Græcas (quanquam ignorans linguæ Græcæ) proferebat, & multa assidentium, maximèque Medicorum, secreta detegebat, patrem ad se accedentem arceri jubebat, aut torquem, ex quo D. Michaelis imago dependebat, è collo detrahi &c. *Cum intermissio erat ferocia, laborans in quiete meminerat omnium eorum, quæ invitum se protulisse fatebatur, & dolebat.* Cùm ergo ordinatè loqui, & sententiis uti, & proferre quæ ad nostræ religionis mysteria valde pertinent, prærequirat in intellectu species ordinatas, atque in imaginatione phantasmata (est enim sermo eorum, quæ sunt in animo, nota, ut docet *Aristoteles* lib. 1. Peri herm. cap. 1.) necesse profectò est, præfuisse in illis hominibus causam disponentem species, atque ordinantem simulacra illa: non enim est ordinata locutio, si rerum imagines perturbentur in animo, ut manifestum est in amentibus, & in iis qui memoriter aliquid recitant, si confundantur imagines res dicendarum. Hæc autem causa non potest esse naturalis & necessaria, determinata ad unum, sed debet esse intelligens ac libera, quia ordinare ac disponere non nisi intelligentis est, cùm sit actus rationis ad prudentiam spectans, ex *Aristotele* lib. 6. Ethic. Causam autem intelligentem ac liberam in casu præsentis non esse arreptitios illos, qui ignotis loquuntur linguis, patet ex eo, quòd eorum verborum, quæ nunquam noverant antea, non possunt habere ordi-

ordinatas ac dispositas in intellectu species. Nam ut ordine disponantur in intellectu species rerum ac verborum, prius debent eorundem simulacra ordinari in imaginatione, quoniam experientiâ constat, quorum imaginatio perturbata est, eorum intellectum nil ordinatè concipere, ut in amentibus patet. Non potuerunt autem simulacra verborum alieni idiomatis ordinari in imaginatione illorum arreptitiorum, quoniam, ut supponimus, nunquam antea audiverunt, aut legerunt, aut pronuntiantur eiusmodi verba. Ergo ab alia causâ intelligente ac libera, quæ illorum verborum notitiam habet, est illa locutio, non à morbo, aut quavis alia causâ naturali necessària ac determinata ad unum.

Levinus Lemnius cum olfecisset fortassis vim huius argumenti, nesciretque explicare, quo pacto peregrini idiomatis ignarus ex improvise loqui illo posset promptè ac ordinatè, secutus sententiam Platonis de rerum notionibus nobis congenitis, dixit, humore melancholico excitari notiones rerum. Sed error Platonis de reminiscèntia, jam dudum confutatus à *Tertulliano* lib. de Anima cap. 14. *Arnobio* lib. 2. contra Gentes, *S. Ireneo* lib. 2. cap. 59. & 60. *S. Augustino* lib. 12. Civit. cap. 15. *Mirandulano* lib. 11. Everfionis singular. Certan. *Piccolomineo* Gradu 5. Moral. à cap. 24. exulat omnino à Scholis Christianorum, ut mirum sit Philosophum ac Medicum Christianum ad hanc anchoram confugere ausum. Deinde demus, rerum notiones esse nobis congenitas, & certis occasionibus excitari; ridiculum sanè atque absurdum est dicere, excitationem illam fieri melancholix aut alterius morbi concussione, alioquin & omnes arreptitii, & multi alii aliis morbis laborantes loquerentur peregrinis linguis; quod est contra omnem experientiam. Præterea, cum rerum species ac notiones in mente hominis existentes, debeant ordinatæ esse, ut quis ordinatè de rebus illis loquatur; quis dicat, melancholiam, aliumvè morbum, illas ordinare, cum potius illas perturbent, ut quotidiana docet experientia?

Accedit & il'ud ad huius opinionis confutationem, quod *Carpentarius* cit. Digress. 4. in Alcino. notat, si Energumeni à mor-

Levini Lemnii opinio de energumenis refutatur.

morbosâ qualitate corporea excitarentur ad loquendum peregrino idiomate, non aliter loquerentur quàm interventu motus naturalium vocis organorum, quæ sunt os, lingua, palatum, dentes, guttur &c. At constat, multos energumenos, illos præfertim, quos Pythones præcedenti capite appellavimus, loqui non modò linguâ immotâ, sed ore omnino clauso, peregrino etiam idiomate; quos inde dictos ventriloquos docuit *Galenus* in expositione vocum Hippocratis, verbo ἐγγασπίμβοι.

Animaliū
articulatè
loquentiū
exempla.

Adhæc quæro ego, si vi morbi loquuntur energumeni alieno idiomate, quâ vi locutus fuerit serpens in paradiso qui Evam decepit? Quâ vi olim statuæ idolorum? Quâ simulacrum Fortunæ, quod erat in via Latina ad quartum milliare ab urbe Roma, eo tempore cum æde sua consecratum, quo Coriolanum ab excidio Urbis maternæ preces averterunt? Refert enim *Valerius Maximus* lib. 1. cap. 8. *non semel, sed bis locutum his verbis: Ritè me, matrona, vidistis; ritè dedicastis.* Idem quæro de locutione quorundam animalium, quorum locutio cùm impia fuerit, aut facta ob malum finem, à DEO immediatè fieri non potuit. Huiusmodi fuit canis Simonis Magi, quem *Nicephorus* lib. 2. c. 27. humanâ voce locutum, & pro foribus adstantem arcuisse quos Simon ingredi nollet, alios verò admisisse, commemorat. Talis & alius canis, quem suo tempore articulatè loquitum commemorat *Grillandus* tract. de Sortileg. cap. 7. num. 23. Talis corvus Austriacus, quem *Sybillanus* Decad. 3. cap. 5. q. 1. refert locutum & operatum extraordinaria.

§. IV. Luna & astra non sunt causa mirabilium operationum in Energumenis.

Astra non
sunt causa
operatio-
num mi-
rabiliū
Energum-
enorum.

AD sententiam §. 1. relatam respondent secundò alii, effectus illos à Luna & astris proficisci. Sic enim Lunaticos à Luna juxta *Nonnum* in Dionysiacis dictos existimant. Quos verò in solidum occupavit furor ille, quem arreptitiis passim tribuunt, eos à signo Virginis id pari tradit *Julius Firmicus* lib. 8. Astronomicon cap. 24. Videtur huic responsioni favere, quòd certis Lunæ periodis plus vexantur energumeni.

Sed

Sed hæc responsio indigna est refutatione, ut bene dicit *Raynandus* loc. cit. supra; num. 11. eamque jam olim à quibusdam Medicis traditam contrivit *Origenes* tract. 4. in Matthæ. Adde quòd non omnes energumeni sunt Lunatici, ut diximus cap. 10. §. 2. Quòd autem energumenorum quorundam furor crescit in certis Lunæ periodis, inde est, quòd vel simul Lunatici sunt, Lunaticorum verò malum crescit crescente Lunâ; vel quòd diaboli ope id fiat ideo, ut credant homines à creaturis DEI esse, quod à diabolo est, ut cit. lo. notavimus ex *Origine* & *D. Hieronymo*, monetque *Chrysologus* serm. 51. Demum omnia ferè, quæ contra priorem responsionem attulimus, contra hanc quoque accommodari possunt.

S. V. Operationes miræ energumenorum, stando in solo Naturæ lumine, non probant evidenter dari dæmones, sed probabiliter tantum.

JAm diximus initio huius capituli, dæmonum nomine nos intelligere substantias completas, purè intellectuales incorporeas; quales esse diximus lib. 1. omnes Angelos, tam bonos, quam malos. Præterea inter operationes miras energumenorum recensuimus locutionem peregrino idiomate, discursum de rebus altissimis supra loquentium captum, revelationem secretorum, cognitionem futurorum & absentium, sublevationem magnorum ponderum, ingens robur, magnam voracitatem, summam agilitatem ac celeritatem &c. Statuimus nunc, hæc omnia, & similia quævis opera ab energumenis edita, tametsi revera à dæmone sint, ut certo ac firmiter cum comuni omnium penè rectè sentientium Scriptorum consensu teneo, non tamen evidenter id probare, adeò ut intellectum convincant omnino, cogantq; ad judicandum, principium illarum operationum intra energumenos latens, esse naturam purè intellectualem, & completam substantiam. Ita sentit *Theophylus Raynandus* in Theolog. Natur. Distinct. 2. q. 1. art. 1. num. 12.

Energumenorum operationes non probant evidenter, dari dæmones.

Rationem cum ipso hanc adsignò. Quia posset aliquis dicere, affectus illos oriri ab anima separata, una vel pluribus, intra

energumeni corpus existentibus. Ita sensibile videtur *Justinus* in Apologet. ad Antoninum : nam ut persuadeat animam nostram esse immortalem, ita loquitur. *Credite vel necromanticis vestris, & puerorum nondum Venerem expertorum visionibus, evocationibusque Manium, & his quos Magi spiritus familiares vocant, immissoresque somniorum, peritisque talium artium, animas humanas etiam post mortem sensu esse präditas asserentibus. Credite idem confirmantibus, qui agitantur à defunctorum Spiritibus, quos arreptitios & furiosos vulgus vocat &c.* Hæc *Justinus*. Ex quibus apparet, eum sensibile, energumenos seu arreptitios agitari ab animabus separatatis, illisque attribui debere illorum operationes miras. Idem sensit *Plotinus*, teste *S. Augustino* lib. 9. Civit. cap. 11. & *S. Thoma* Quæst. 16. de Malo art. 1.

Opponit *Abulensis* Quæst. 124. in Cap. 8. D. Matthæi, non posse animam separatam loqui idiomatibus peregrinis, nec ingentes moles movere, nec secreta revelare, cum id non potuerit in corpore. Sed responderi potest, si anima dum in corpore erat, non verat peregrina idiomata, posse illis loqui si corpus invadat. Deinde potest dici, esse plures animas separatatas in uno homine, quarum una uno, alia alio loquatur idiomate; & quæ omnes simul concurrant ad magna pondera movenda, si una non sufficit. Ad secreta illa quæ energumeni detegunt ope dæmonis obsidentis, ex communi & vera sententia dici potest, sufficere naturalem perspicaciam intellectus creati animarum separatatarum, quia non sunt planè secreta, quæ omnem intellectus creati facultatem superent, alioquin nec dæmones ea revelare possent, ut patet ex dictis lib. 1. cap. 5. Eadem est ratio de prædictione futurorum. Absentia possent manifestare illæ animæ separatæ, quæ recenter ex locis, ubi contingunt, advenientes hominem invadunt.

Opponunt alii cum *Abulensi* loc. cit. *Victoria* Relect. de Magia, q. 4. *Conrado Bruno* lib. de Imag. cap. 15. *Pererio* lib. de Magia cap. 11. *Loyero* lib. 7. de Spectris cap. 6. & lib. 6. cap. 14. *Mengo* in Fuste Dæmon. c. 3. post *Athanasium* q. 11. ad Antiochenos, animas damnatas (quibus solis possent tribui effectus energumenorum, utpote sæpe turpes, vani, crudeles) nunquam redire ad nos. Sed respon-

Animæ
damna-
torum an
aliquando
ad nos re-
deant.

Respondetur, quòd nunquam ad nos redeant, nec naturali lumine probari potest, nec ex revelatione suaderi, cum sint urgentes experientiæ in contrarium, ut vidimus lib. 2. cap. 22. Unde illarum animarum reditum subinde ad nos admittunt *Thyreas* lib. de Apparit. Spirituum cap. 11. & 13. & lib. de Locis infestis cap. 86. *Sanchez* lib. 2. in Decalog. cap. 38. *Maldonatus* Comment. in cap. 16. D. Lucæ, *Bellarminus* lib. 2. de Purgat. cap. 8. & favet *Pamelium* in Tertullia. Paradoxo 10. Deinde ex contrariæ sententiæ Auctori- bus concedunt *Brunus*, *Loyerus*, & alii, quandoque ex singulari dispensatione DEI animas damnatorum redire ad nos; quod satis est ad probandum, non esse evidens, opera energumenorum esse à dæmonibus.

Possè præterea energumenorum robur, voracitatem, celeritatem motus corporis, aliaque huiusmodi, provenire naturaliter ab ipsis energumenis, sine dæmonum & animarum separatarum auxilio, patet ex iis quæ diximus lib. præced. de quorundam hominum extraordinario robore, voracitate, celeritate &c. & confirmant exempla varia apud *Alexandrum* ab *Alexandro* lib. 2. Genial. cap. 21. & *Justum Lipsium* Centur. 3. Epist. 59.

C A P U T XIII.

*An saltem ex aliquibus Magorum operationibus
efficaciter ac evidenter probetur,
dari dæmones.*

DE miris quibusdam Magorum operibus fusè egimus lib. 1. cap. 16. & 17. totoque reliquo libro passim. Adjiciam nunc alia quædam ope Catoptromantiæ pattari solita, ac deinde propositam quæstionem discutiam: quæ tamen ad librum primum propriè spectet, quia tamen ibi omiſsa fuit, huic loco oppor- tunè interfertur.

§. I. Referuntur miri quidam Catoptromantia effectus.

Catoptromantia miri effectus.

OMnes effectus Magorum miri atque inusitati, aut veri sunt, aut præstigiatorii seu apparentes tantum, aut ex utroque genere mixti, ut diximus lib. 1. cap. 18. Horum omnium plurima exempla, præter ea quæ dicto libro retulimus, ex probatissimis Auctoribus desumpta narrat passim toto libro de Divinatione *Janus Jacobus Boissardus*, ex quo sequens desumpsit *Bubalus* Comment. de Angelis q. 50. art. 1. quæsito 2. Difficult. 2. §. 3.

Narrat itaque dictus Auctor lib. cit. cap. 5. non multis annis antè quàm id scriberet, dæmonem cuidam amico suo, viro in primis nobili ac litterato (cuius nomen ait se reticere ob Viri auctoritatem & reverentiam) per quendam Magum illusisse egregiè arte Catoptromantia, in hunc modum. Exulabat vir ille nobilis ob eadem patratam à patria, relicta domi uxore, quam ardentè amabat, & thorum illibatam conservaturam omnino confidebat. Utque exilii incommoda Virorum doctorum familiaritate & colloquiis leniret, in Academiis vitam degere instituit. Post aliquot menses, cum illum sciendi, quid eius carissima uxor ageret, cupido incessisset, celebrem ibi Magum, non tam quod ei fidem adhibendam putaret, quàm ut eius vanas artes exploraret, consulit. Ab eo igitur sciscitatur, an in speculo monstrare sibi posset, qua in re uxor sua, tametsi longissimè (decem dierum itinere aberat) distans occuparetur. Promittit viro Magus se effecturum omnia, quæ vellet; præscribitur dies; conveniunt viri aliquot honesti, qui eventorum testes adessent. Accersitur puella octo annorum, *Cui* (inquit Boissardus) *solvuntur comæ, & aqua lustralicum in vocatione & susurratis exorcismis tinguntur: circulo incantato, & circumcirca magicis characteribus insignito media statuitur, & ut attentè contempleretur in speculum, jubetur.* Postquam autem ter interrogata esset à Mago, quid cerneret, postque validas totius corporis contorsiones, perturbato vultu, terrificis oculis, tremente atque interrupta voce tandem respondit. *Video, video, video. Quid?* inquit *Magus.* *Video hypocaustum amplum*

Speculi magici exemplum.

plum, ornatum picturis diversis, & fornace excellentis adificij. Video in abaco vasa argentea, deaurata, candelabrum è laqueari dependens, scamna Stromatibus ac pubvinis strata, super mensam palium cum galero & gladio. Et post pauca, videre se ait canem album cubantem, prope fornacem, & nihil præterea. Mox ex improvise exclamat puella: *Ecce mulier formosa, pileo tecta holoserico &c. Veste amicta est viridi &c. nescio quid nigricans in vola manus sinistra continet, quod pollice dextero salivâ tincto explanat, & lenit videns. Conspicio juvenem flavâ casarie cincinnatum, qui pone fornacem stat femoralibus in genua demissis.* Quibus auditis, vir ille expalluit, & obmutuit: noverat enim illa omnia suæ domus esse solita ornamenta; uxoris domesticum habitum &c. Sed illum adeo torfit eius juvenis aspectus, ut uxorem læsæ pudicitia suspectam cogitaverit de medio tollere. Itaque celerem equum conscendit, in patriam properat, urbem tamè ingredi non audet, in vicum proximum secedit, à rustica quadam muliere de uxore sciscitatur, de ea omnia castè narrari audit. Tandem per eam rusticam epistolum, in quo inclusus erat annulus conjugii index, ad uxorem mittit. Uxor lætitiâ gestiens, rus ad maritum advolat. Ille in proximam sylvam uxorem seducit, ut eam jugularet. Tandem uxoris emollitus blanditiis, & formâ, quærit ab ea, quid egerit illo certo die, utrum nè tali loco, tali habitu &c. fuerit. Quæ illa ingenuè falsâ est omnino, ut viderat in speculo puella. *Sed quid, inquit vir, in vola leniebas salivâ madidum? quis fornaci adstabat juvenis, femoralibus in genua demissis?* Illa rei novitatem admirata se parasse emplastrum respondit *Friderico fratri suo, ulcere in coxendice laboranti; atque ille mihi rei testis futurus est.* Tandem vir exhilarato animo uxorem magnâ benevolentia significatione complexus &c. rediit in exilium, execratus magicas fraudes, & diaboli illusiones, quæ illum in uxorem castissimam incenderant.

Huc spectat etiam, quod narrat *Natalis Comes* lib. 9. Mythologia paulò post initium, fuisse apud Achivos speculum, pertenui filo suspensum, & ad aquam fontis ibi existentis demissum, in quo agri, peractis prius Sacrificiis de more eius loci, vel certam san-

Speculo-
rum ma-
gicorum
exempla
alia.

tatem, vel certissimam mortem ex offerentibus sese imaginibus intuebantur. Hoc est speculum illud, cuius meminimus 4. par. Magiæ lib. 6. Syntagm. 1. cap. 2. §. 4

Ibidem mentionem fecimus speculi Pythagoræ, in quo sanguine dicitur scripsisse quæ volebat significare, & eo ad Lunam obverso commonstrasse res exaratas stantiâ tergò in disco Lunæ.

Speculo-
rum ma-
gicorum
tria gene-
ra apud
Paracel-
sum.

Paracelsus quoque lib. 5. de Speculi constitutione, apud Bupalum loc. cit. §. 5. tria esse genera Speculorum, quæ res absentes referant oculis, ac si in conspectu positæ essent. *Nam in uno spectantur, inquit, omnes imagines hominum, ut furum, inimicorum, & aliorum. Similiter & forma seu figura pecudum, armorum, pugnarum, obsidionum. Præterea omnia quæ homines patrant, faciunt, vel fecerunt; & siue dies siue nox sit, in hoc speculo spectantur. In altero spectantur omnes scripti & dicti sermones, verba, consilia; ubi, & à quo ea dicta, & instituta sint, cum illis omnibus quæ in consiliis illis decreta & conclusa sint, cum causis illorum omnibus. Sed hæc jam facta, & præterita esse oportet. In tertio spectantur omnia scripta, in litteris, scriptisque, & quidquid calamo consignatum est, utcunque secretissimum & abditissimum sit. Addit Paracelsus, nihil ab iis, pro quibus specula confecta non sunt, spectari in iis, propterea quòd pro certis ac definitis hominibus fabricari ea oportet. Addit præterea, homini illi, ad quem huiusmodi specula directa sunt, apparere omnia, quæ sub horizonte fiunt, aut facta sunt, tam in distanti, quàm in propinquo, siue diu, siue noctu; siue clàm, siue palam facta sint.*

Lege quæ de similibus speculis diximus 1. par. Magiæ lib. 8. Syntagm. 3. cap. 1. & 2. & 4. par. Magiæ lib. 6. Syntagm. 1. cap. 2. §. 5. & variis aliis locis. Ad hæc tamen specula non pertinet fabulosum illud, quod Brigantini existimant fuisse in turri ab Hercule ædificata in Brigantiæ portu, tam arcanâ arte fabricatum, ut in eo naves vel longissimo spatio distantes contemplari liceret. Fabulosum enim est, & ex vocum ignorantia ortum habet, quòd turris illa olim Specula dicebatur, ut bene notat

Euse-

Eusebii Nierembergius lib. 1. de Miraculosis naturis in Europa
cap. 67.

§. II. Deciditur quæstio proposita.

EX dictis præcedenti §. effectibus catoptromantiæ, & ex aliis
suprà lib. 1. passim, præsertim verò cap. 16. & 17. relatis, e-
videnter ostendi ait *Bubalus* loc. cit. §. 3. & seqq. Angelos ac
Dæmones esse; citatque pro se *D. Thomam* q. 6. de Potent. art.
10. Rationem affert, quia nec DEUM ut peculiarem aucto-
rem sine causa secunda possunt agnoscere, quoniam mali sunt
vel ex objecto, vel ex circumstantiis personæ, modi, finis &c.
tendunt enim in contemptum DEI & Sanctorum, in homi-
num damnum ac perniciem, in vanam ostentationem &c. Nec
auctorem habent ipsum hominem, aut causam aliam infra ho-
minem, ut multis probat. Ergo necessariò sunt ab alia causa
homine superiore, à DEO distincta. Ergo ab Angelis, hoc est,
(ut ipse loquitur §. 2.) à natura creata, hominis animo præstan-
tior: quæ cum non possint esse Angeli boni, propter eandem ra-
tionem, ob quam DEO attribui non possunt; consequens est, esse
Angelos malos, seu dæmones.

Dæmones
esse, an evi-
denter
probetur
ex operi-
bus Ma-
gorum.

Ego existimo I. Tametsi multi ac mirabiles effectus præ-
stari ab hominibus possint, ac soleant, qui vim omnem huma-
nam superare videntur ignorantibus causam, ut patet ex toto
Opere nostro de Magiæ Naturæ & Artis; certum tamen ac fe-
rè evidens esse, plerosque mirabiles effectus Magorum, quos
hoc capite partim enumeravimus, partim ex aliis libris no-
stris insinuavimus, nec factos esse, nec fieri posse viribus hu-
manis, nec ullius alterius causæ homine inferioris, sed à na-
tura aliqua homine superiore, à DEO distincta; Sive An-
gelus vocetur, sive Dæmon, sive Genius, sive quocunque
alio nomine. Et hoc solum probat discursus à citato Auctore fa-
ctus, quòd nimirum ij effectus nullo modo fieri possunt ab homi-
ne, nec à causa naturali homine inferiori, nec à DEO solo; ergo
à cau-

à causâ quæ sit homine superior, & à DEO distincta, atque adeò ab Angelo.

Existimo II. Nec recensita, nec ulla alia Magorum opera, probare efficaciter, dari dæmones, intelligendo nomine dæmonum naturas spirituales completas. Ratio est, quia tametsi demus, opera illa nec à DEO esse, nec ab animabus separatis, nec ab homine, nec ab ulla natura inferiori homine, sed esse à dæmonibus; non tamen est evidens, dæmones esse naturas purè spirituales & completas, quales hîc inquirimus: nam ut vidimus lib. I. cap. 2. plurimi ex antiquis Patribus Theologis, & Philosophis putarunt, Angelos esse corporeos, spiritus nimirum aëreis, aliisvè subtilissimis, & humano obtutui non visibilibus corporibus alligatos. Quæ quidem sententia, tametsi posterioribus temporibus usque ad hæc nostra à plerisque sit rejecta, nec tamen hæretica est, nec evidenter falsa, nec contraria aliis, quàm probabilibus tantum argumentis suffulta, ut citato etiam cap. 2. lib. I. diximus.

Existimo III. Esse nihilominus certissimum, dari infra DEUM, & supra hominem, naturas spirituales completas, prædictorum effectuum, aliorumque similium auctores. Probant id omnia illa, quæ citato lib. I. de Mirabilibus Angelorum ac Dæmonum, & lib. 2. de Mirabilibus Spectrorum, & hoc ipso libro de Mirabilibus energumenum adduximus.

C A P U T XIV.

An, & quæ peccata hominum sint causæ, cur à dæmone obsideantur.

Energumeni cur à dæmone obsideantur.

AIo I. Certum videri, frequenter accidere ut homines propter peccata sua propria à dæmone obsideantur, ac torqueantur. Nam D. Paulus Satanæ tradidit quendam Corinthium propter incestum commissum, *1. Corinth. cap. 5. v. 4. & 5.* Item Hymenæum & Alexandrum propter blasphemiam, *1. Tim. cap. 1. v. ult.* Ex Maria Magdalena Christus ejecit septem dæmonia, *Marc. cap. ult. v. 9.* quæ

quæ utique propter peccata eam obſederant, ut Interpretes volunt. *S. Hieronymus* & *S. Epiphanius* exiſtimant, Nabuchodonoforem Regem Aſſyriorum fuiſſe à dæmone obſeſſum. Quod ſi verum eſt, utique propter ejus ſuperbiam contigit. Regem quoque Saulem plerique tradunt fuiſſe obſeſſum à maligno Spiritu, quando furebat in Davidem citharam pulſantem, *1. Reg. cap. 15.* quod ſine dubio ob ejus peccata fuit factum. Suprà cap. 4. ex *S. Hieronymo* in *Vita Hilarion.* vidimus, virginem Gazenſem obſeſſam à dæmone, Mago cooperante, fuiſſe increpitam ab Hilarione, quòd talia feciſſet, ob quæ dæmon intrare potuiſſet. In *Vita S. Kiliani*, Urbis noſtræ Epifcopi ac Patroni, Franconiaëque Apoſtoli (quòd & *Sigebardus* tradit in *Chronico*, & indubitata traditione apud nos conſtat) habetur, Geilanam Franconiaë ducis uxorem illegitimam (fratris quippe Ducis erat uxor) à dæmone correptam, quòd *S. Kilianum* (cum duobus ſociis, *Colonato* & *Totnano*) qui Duci perſuaſerat, ut mœcham dimitteret, interfici curaiſſet. Eadem pœnam luerunt duo, qui *Gailanæ* juſſu ſcelus perpetrarant. Hoc quoque modo correptus fuit latro quidam *Longobardus*, ob furtum quòd commiſerat, & quòd *S. Mennæ* piis admonitionibus non acquieverat; & *Gundericus* *Wandalorum* Rex, quòd templum ad ſpoliandum ingreſſus fuerat. Innumera alia ſimilia exempla extant. Verè ergo *S. Auguſtinus* lib. 10. *Civit. cap. 22* aſſerit, Potestatem inimicam Diaboli vincere aut ſubjugare neminem, niſi ſocietate peccati, ſaltem ut plurimum.

Peccata
ſunt cauſa,
cur homi-
nes à dæ-
monibus
obſidean-
tur.

Ajo II. Non tantum ob peccata gravia & mortalia, ſed etiam ob levia & venialia, ſubinde dæmon homines invadit. Confirmat hoc quòd narrat *Caffianus* *Collat. 7. cap. 27.* de Abbate *Moyſe*; & *S. Gregorius* lib. 2. *Dialogor. cap. 1.* de quadam *Virgine* *Moniali*; quorum ille poſſeſſus fuit propter impatientiam & durius prolatum verbum, hæc ob levem gulam. Item quòd narratur in *Vita S. Bernardi* lib. 2. cap. 1. de quodam, qui quòd in oratione diſtractus eſſet, fuit à dæmone obſeſſus.

Ajo III. Tametsi ob quælibet peccata, tam mortalia, quàm venialia, dæmon invadere queat hominem, ſi DEUS permittat; quædam tamen peculiariora potiùs hac pœnâ puniri, quàm alia, ex

multis historiis colligit *Thyrsus* lib. de Dæmoniis cap. 30. Hymenæus & Alexander, de quibus paulò antè, ob blasphemiam fuerunt traditi Satanæ; Corinthius ille ob luxuriam, Saul ob superbiam, Gailana ob eadem virorum sanctorum injustam, alii ob alia peccata. Nihil tamen certi potest statui.

Homines aliquando absque culpa sua actuali, à dæmone obsidentur.

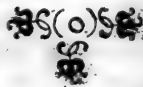
Ajo IV. Aliquando homines absque ulla actuali culpa sua à dæmonibus possidentur. Unde *S. Hieronymus* Epist. ad Paulam de dormitione Blesillæ ait, inscrutabili judicio DEI relinquendum esse, quòd *bimuli, trimulivè, & ubera materna lactantes* à dæmone corripiantur. Et *S. Chrysostomus* in lib. de Providentia, etiam in hoc agnoscit divinam providentiam, quòd sanctiores quidam homines à dæmone possideantur, qui dum in virtutibus volutabantur, sine molestia erant. Omitto alia exempla. Dictum ergo *D. Augustini* Assertionem I. allati limitandum est ad id, quòd fieri plerumque solet, ut ibi etiam notavi.

Aliquando etiam ob peccata aliena.

Ajo V. Aliquando etiam ob aliena peccata aliqui possidentur à dæmone. Docent hoc exempla eorum filiorum, quos ob parentum malam imprecationem diabolus invasit, ut vidimus supra cap. 3. & confirmat id, quòd legimus in vita Zenonis Martyris apud *Surium* die 25. Maji, ubi mater, cum febrienti filio poculum aliquoties præbuisset, nec filius petere desisteret, impatientiâ victa, eidem poculum iterum offerendo imprecatur dæmonium; moxque obsessus, ac malè fuit vexatus.

Obsideri homines à dæmone cur permittat Deus.

Ajo VI. Sive ob culpam, sive sine culpa homines obsidentur à dæmone, DEUS ob varios fines id permittit. Nam, præter cæteros fines, 1. hinc discimus, præter corpora & animas nostras, esse alios spiritus; quòd Saducæi olim, & nunc Athei negant. 2. discimus, quàm miserum sit, dæmonis servituti se per peccatum subicere; & quam is tyrannidem in homines exercet in inferno, qui tam miris modis eos vexat in hac vita. Omitto alia.

CAPUT XV.

An daemones rebus corporeis pellantur, maxime ex Energumenis.

Nonnulla quæ huc spectant, expeditimus supra lib. 2. cap. 40. dum quæreremus, an Spectra pellantur odore, fumo, herbis, lapidibus, aliisque rebus sensibilibus. Hic ad daemones arctamus quæstionem, illos maxime qui Energumenos divexant.

Poste autem ac solere daemones fugari, ac pelli, tum ex Energumenis, tum aliis ex locis, constat ex historiis sacris & profanis, & quotidianâ confirmatur experientiâ, nec indiget probatione. Solum quæstio est, quomodo id fiat. Quod hic quærimus, est, an rebus corporeis seu sensibilibus pellantur.

§. I. Affirmantis sententiæ argumentum
primum proponitur.

Multis argumentis sententiâ affirmans probari potest. Primum est. Daemones rebus corporeis ac sensibilibus alliciuntur; ergo iisdem etiâ pelli possunt. Antecedens patet *primò*, quia gaudent odoribus sacrificiorum Gentilium, iisque attracti advolant. Probat id *Eugubinus* lib. 8. Perenn. Philosophiæ cap. 30. ex variis Auctoribus antiquis, & *Julius Firmicus* lib. de Error. profan. cap. 14. & 27. ex Porphyrio, & innuit *Nicephorus Gregoras* ad Synesium de Insomniis. Nec mirum Philosophos & Auctores profanos id sensisse, cum idem multi ex antiquis Patribus ac Theologis senserint, ut constat de *Justino Martyre* Apologet. 2. Athenagora in Legatione pro Christian. *Clemente Alexandrino* lib. 7. Stromat. *Origene* lib. 3. contra Celsum, aliisque apud *Dionysium Petavium* tom. 3. Theologic. Dogmat. lib. 3. de Angelis cap. 1.

Daemones fugari rebus corporeis aliqui putant. Primum hujus sententiæ argumentum.

Secundò. Delectantur aliqui daemonum locis humentibus, alii locis desertis ac sylvis, alii aliis: unde origo Nereidum, Faunorum, Satyrorum, aliorumque daemonum sylvanorum.

Tertio. Communis opinio est doctorum etiam virorum, inter quos est *Conradus Wimpina* lib. 2. de Superstit. cap. 10. 11. 12. *Franciscus Vallesius* in sacra Philosophia cap. 15. & 18. multiq̄ue alii, quibus & nos passim hoc libro consensimus, frequenter ac libenter à dæmonibus invadi eos, in quibus bilis atræ major est copia; ergo succo isto & humore attrahuntur.

Quarto. Magi certis verbis, signis, & ceremoniis dæmones vocant, alliciunt, & cogunt accedere ad se, vel ad alios, ad responsum dandum, vel auxilium ferendum. Multi etiam spiritus pædros seu familiares includunt vitris, annulisvè, aut aliis rebus, per certas incantationes, ut fuisè probavimus multis exemplis lib. 1 cap. 37. qui & certo ritu coli debent, ut dominis suis se sistant, & responsa dent. Sancti etiam viri non rarò dæmones certis rebus vel inclusère, vel adstrinxère: ut S. Conon, de quo in Menæis Græcorum §. Martii apud *Mattheum Raderum* scribitur, quòd *tantam vim & potestatem in dæmones accepit, ut alios agros committeret, & frugum custodes poneret; alios autem tectis ob signatis inclusos, in adis sue adificanda fundamentum defoderet.* Item S. Lupus Senonen. dæmonem, qui ipsum siti affligebat, & aquæ frigidæ quam ad ferri præceperat, se inferebat, inclusit vasculo ejulantem, & se quis esset prodentem, ut scribit *vetustus Scriptor* ejus vitæ apud *Surium* Mense Septemb. inclusit autem, ut ibi dicitur, cùm signatum cruce pulvinar strictim ad os vasculi applicasset. Sic *Raphaël* quoque Archangelus ligavit *Asmodæum* in deserto, *Tob. 8. v. 2.* Sic apud *D. Hieronymum* in *Hilarione*, ut supra vidimus, quæritur dæmon se licio & laminâ constrictum teneri à Mago; aut juvene illo *Gazensi*. *Hermes* apud *Delrium* lib. 2. Disquisit. Magic. q. 30. sect. 3. docet suffumigatione ex ligno aloës, vel ceti spermate dæmones congregari. Omitto alia multa, quæ huc congeri possent:

Ex his omnibus constat, dæmones allici, attrahi, cogi, ligari ad manendum, rebus corporeis ac sensibilibus;
cur ergo iisdem non possunt fugari?

§. II. Alia argumenta affirmantis sententiæ
proponuntur.

SECUNDUM argumentum affirmantis sententiæ est, quia Salomon scivit artem pellendi daemones ex obsessis certâ radice; quam artem & alii Judæorum sciverunt, & exercuerunt, teste *Josepho* lib. 8. Antiquit. cap. 2. ubi sic loquitur. *Præstitit autem ei*

Secundum
ejusdem
sententiæ
argumen-
tum.

DEUS, ut etiam contra daemones artem, ad utilitatem hominum, & eorum curas edisceret: & incantationes instituit, quibus agritudines soleant mitigari. Modos autem conjurationum, quibus obstructi daemones ne denuò redeant, effugantur, invenit. Et hæc cura hæctenus apud nos multum prævalere dignoscitur. Vidit enim quendam Eleazarum de gente nostra, præsentem *Vespasiano*, & ejus filiis, & tribunis, aliisque simul exercitu, curantem eos, qui à daemonibus vexabantur. Modus autem medicina fuit hujusmodi. Intulit naribus ejus, qui à daemone vexabatur, anulum habentem subter signaculum radicem à *Salomone* monstratam: & deinde daemonium per nares odorantis abstraxit, & repente cecidit homo. Postea conjuravit eum, juramentum objiciens *Salomonis*, ne ad eum denuò remearet, id est, cantica quæ ille composuit, edicens super eam. Volens autem satisfacere, atque probare præsentibus *Eleazarus*, hanc se habere virtutem, ponebat ante eos aut calicem aquâ plenum, aut pelvim; & daemone imperabat, ut egressus ab homine, hæc everteret, & videntibus præberet indicium, quod hominem reliquisset. Hæc *Josephus*. Addit *Thyreas* lib. de Daemoniac. cap. 34. Judæos non his tantum à *Salomone* acceptis artibus usos ad profligandos daemones, verum etiam ad eandem rem adhibuisse nomen *DEI Tetragrammaton*: testatur enim *Epiphanius*, agens adversus Ebionæos, cuicumque illud nomen scire & enuntiare licuisset, eum facultatem adversus daemones affecutum fuisse.

Tertium argumentum est, quia multæ herbæ ac radices vim habent ad daemones arcendos, aut pellendos, etiam ex *Energumenis*. De radice *Babras* dicta, in *Magia nostra Sympathica* ex *Josepho* lib. 7. Belli *Judaici* cap. 25. hæc retulimus. *Vallis autem, quæ civitas (Macherus) à parte Septentrionali cingitur, quidam locus*

Tertium
argumen-
tum ejus-
dem sen-
tentiæ.

Babras dicitur, ubi radix eodem nomine gignitur, qua flamma quidem similis est colore, circa vesperam vero veluti jubare fulgurans. Accedentibus, eamq; evellere cupientibus, facilis non est; sed tam diu refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem, vel menstruum sanguinem super eam fuderit. Quin etiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est; nisi forè illam ipsam radicem ferat de manu pedentem. Capitur autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est. Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. Deinde ab ea religant canem, illoq; sequi eum, à quo religatus est, cupiente, radix quidem facile evellitur, canis verò continuò moritur, tanquam ejus vice, à quo herba tollenda erat, traditus. Nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam vim capi eam opera pretium est. Namque vocantur dæmonia pessimorum hominum spiritus, vivis immersa, eosq; necantia, quibus subventum non fuerit. Hæc itò, etiamsi tantummodò offeratur agrotantibus, abigit. Hactenus Josephus.

Ingentem similium rerum ad dæmones fugandos farraginem apud varios Auctores, antiquos & recentiores, invenies. *Plinius* lib. 28. Natural. Histor. cap. 8. ait, hyenæ sanguinem inunctum impedire omnes Magorum, & consequenter Dæmonum artes: & lib. 30. cap. 10. fel canis nigræ amuletum esse domus totius, eo suffitæ, contra cuncta maleficia: & lib. 20. cap. 9. eandem vim tribuit amiantho lapidi: & lib. 28. cap. 7. menstruo sanguini, si postes eo perlinantur: & cap. 10. atricanis sanguini, si parietes eo respergantur, ejusque genitale sub limine januæ defodiatur: & lib. 25. mandragoræ effossioni. *Pictorius* in Epitome de Magia cap. 26. & 27. contra visibiles & invisibiles hostes (quos inter sunt utrique dæmones) commendat cicorii radicem, die S. Joannis Baptistæ paulò ante auroram cum auro & argento flexis genibus contactam, & ferro, per gladium Judæ Machabæi exorcizatam, multis ceremoniis ex terra erutam, & secum portatam. Alii contra eosdem hostes, crines pectinando evulsos, non nisi ter. consputos abjiciunt; & si ova comederint, eorum testas non nisi ter cultro perfossas in catinum projiciunt. Alii Sammonici

Sereni *Abracadabra* dictim ordine retrogrado minuentes de collo suspendunt, vel alia Hebræorum, ex *Rabbi Hama* lib. Speculat. Alii putant, sic dæmoni odio esse salem profanum, ut ob ejus asperisionem maleficium cogatur solvere. Alii cum *Crinito* lib. 7. de Honest. Discipl. & *Lamberto Hortensio* in Virgiliti *Æneid.* docent, ut lib. 2. cap. 40. vidimus, contra spectra etiam diabolica prodesse canes, equos, gladii vibrationem, galli gallinacci tantum.

Amatus Lusitanus in *Dioscor.* lib. 4. scribit, dæmones & veneficia (quorum dæmon est auctor primarius) arceri à *Thapsia*, *Plinius* lib. 2 §. cap. 4. à *Pæonia nigra*, *Dioscorides* lib. 1. cap. 1 10. à *Rhamni* ramo ad valvas & fenestras posito, *Apuleius* *Botanographus* lib. de Virtut. herbar. cap. 7 1. à *Verbasco*, *Ovidius* lib. 6. *Fastor.* à spina alba, *Plinius* loc. cit. cum aliis à *Ruta* agresti, *Dioscorides* lib. 2. cap. 168. à *Scylla* in limine janua suspensa. Alii apud *Codronchum* in lib. de morb. venef. plures alias herbas laudant, ut *Hyporicon*, quod ideo vocant fugam dæmonum; *Verbenam*, quam ideo herbam sanctam Veteres dixerunt; *Antirrhin* seu *Lychnin* agriam ad collum appensam; *Artemisiam*, *Abrotanum*, *Mythridatum*, *Scorditen*, *Centaurium*, *Sabinam*, *Palmam Christi*, *Asterallicum*, *Aristolochiam*, *Tussilaginem*, *Salviam*, *Anethum*, *Marrubium*, *Foeniculum*, *Chamæpytim*, *Cyclamium*, *Allium*, *Rutam caprariam*, *Cupressum*, & alias multas herbas ac radices.

Multis etiam lapidibus vim tribuunt dæmones pellendi. In *Nilo* flumine lapillum inveniri, qui quàm primùm *Energumeni* naribus apponitur, dæmonem extrahat, ex *Thrasyllo* scribit *Stobæus*. Ut dæmon compareat, & expetenti responsum det, jubet *Zoroaster* sacrificari lapidem *μνίζειν* prius incantatum. Verba *Zoroastris* in *Oraculis* sunt, *Ηνίκα δ' ἐρχόμενον δαίμονα πρόσθεν αἰθήρας, Θύε λιθε μνίζειν ἐπάδων.* Quando conspexeris dæmonem terrestrem accedere, incantans sacrificia lapidem *Mnizurim*. In quem locum *Psellus* in *Scholiis* ita scribit: *Dæmones circa terram volitantes naturâ sua sunt mendaces. Quod si ex his verum aliquem sermonem audire cupias, aram appara-*
Ἔστ

Et sacrificia lapidem Mizurim. Habet enim hic lapis vim advocandi majorem demonem, qui occultâ ratione materiali Geniò applicatus, rerum inquisitarum veritatem insusurrat, quam ille porrò homini interroganti profert. Indicat enim nomen ipsum, quo in advocacione utendum est unâ cum lapidis sacrificacione. Similia habet Nicephorus ad Librum Synesii de Insomniis.

Suffitibus dæmones expelli de corporibus, censuere Judæi, & Gentiles, teste *Justino Martyre* contra *Triphon*. & *Thargum Chabdaic*. Cant. 4 v. 6. De Hyperici suffitu testatur id *Raymundus Lullus* lib. 1. de quinta essent. & *Matthiolus* in *Dioscorid*. Suffitu quoque utuntur Exorcistæ aliqui, teste *Mengo* in *Flagel. dæmon*. Ex. 3. 4. & 6. *Tobias* quoque, instructore *Raphaële*, suffitu seu fumo jecinoris & cordis Piscis fugavit dæmonem è *Saræ* sponsæ ædibus, ut habetur *Tob. cap. 8*. Innumera alia omitto.

§. III. Negans sententia adstruitur.

Dæmones non pelluntur directè rebus corporeis. **A** Jo I. Nullam rem sensibilem atque corpoream, atque adeò neque herbas, radices, lapides, odores, suffitus, aliasque quas-cunque res corporeas, habere vim physicam ac naturalem, directè & per se dæmonem cogendi ut appareat, accedat, fugiat, aliquid faciat, vel facere desinat. Ita expressè sentiunt omnes, quos supra lib. 2. cap. 40. adduxi. Ratio est quam ibidem adsignavi, quia nimirum potestas inferior ac minor, qualis est omnium rerum corporearum Angelis ac Dæmonibus comparatarum, non potest naturaliter, directè, ac physicè cogere, ac sibi subicere potestatem superiorem ac majorem, qualis est dæmonum; præsertim cum tanta sit inter corporeas res ac spirituales completas substantias impropertio. Vide ibi dicta.

Nullum itaque duobus præcedentibus §§. recensitorum remedium vim habet naturalem directam, alliciendi aut fugandi dæmones, sive ex humanis corporibus, sive ex aliis locis.

Dæmones possunt indirectè rebus corporeis. **A** Jo II. Res quasdam corporeas ac sensibiles habere vim naturalem alliciendi, arcendi, & pellendi indirectè dæmones, hominem aut alia infestantes. Explico & probo eodem modo, quo id probavi loc. cit. Sicut enim dæmones observant hominum complexio-

plexionem ac temperiem, tam naturalem, quam adsciticiam ex ciborum aliarumque rerum usu aut abstinence, ex humorum extraordinaria commotione, præsertim ex atræ bilis, & sanguinis abundantia proveniente, & stante tali temperie aut intemperie hominem tentant, cessante cessant tentare; ita etiam eadem occasione aliquos *αὐτοπόσωπῶ* accedunt, divexant, ac penitus invadunt, cessante verò occasione illâ cessant accedere, divexare, atque inhabitare, uti experienciâ constat. Cum igitur multæ res corporeæ, præsertim herbæ, radices, odores, suffitus, ac similia, humores hominum variè cieant ac temperent; faciunt quoque, ut dæmones accedant aut recedant; quod est, illas res habere vim naturalem indirectè alliciendi ac pellendi dæmones. Ita sentiunt expressè Auctores illi, quos citato loco attulimus?

Itaque non dicimus, neque ullus citatorum Auctorum dicit, res corporeas habere vim naturalem cogendi etiam indirectè dæmones, ut accedant vel abeant. Non enim coguntur dæmones, nec cogi possunt, aut dictis rebus, aut dispositionibus per res corporeas inductis, ad accedendum aut fugiendum, sed sponte id faciunt. Quia tamen stantibus certis dispositionibus, per res corporeas inductis, potiùs id faciunt, quàm iis absentibus; dicimus, res corporeas habere vim alliciendi aut pellendi dæmones indirectè. Quæ quidem vis naturalis est, quia naturaliter corpora & loca disponunt. Malè ergo *Voëtius* Disp. de Dæmonibus, ait, de quibusdam ex citatis Auctoribus, eos tribuere rebus corporeis vim cogendi dæmones ut accedant aut fugiant. Id tribuit citatus Auctor inter alios *Delrio*, qui tamen lib. 2. Disq. Magic. q. 30. sect. 3. & iterum lib. 6. cap. 2. q. 3. sect. 2. planè contrarium docet.

§. IV. Respondetur argumentis contrariæ sententiæ §. 1. allatis?

Ad primum respondeo eodem modo, quo citato cap. 40. libri Argumenta sententium, dæmones pellenti rebus corporeis, solvuntur.
1. nimirum omnes Auctores allatos tribuere dæmonibus corpora, tametsi subtilissima, ideoque mirum non esse quòd existiment, dæmones nidoribus sacrificiorum, aliisque suffitibus delectari. Revera autem dæmones, cum spiritus sint incorporei,

Dæmones non delectantur iis rebus delectatione sensus corporei, ut citati Auctores volebant, sed solum delectatione animi; vel, ut *S. Augustinus* lib. 20. Civit. cap. 22. & lib. 21. cap. 6. ait, delectantur non ut corporeis, animalia cibis, sed ut spiritus signis, quæ nimirum cedunt in injuriam DEI, in honorem ipsorum dæmonum, & in detrimentum hominum. Itaque revera peccatum amant, non nidorem.

Ad *secundum* ajo, dæmonem dici, etiam in sacris Scripturis, delectari locis humentibus & aquosis, non ad litteram, sed mysticè intellectis, quatenus molles, & cœnoscas, ac voluptatum humore diffuentes animas inhabitat, ut *Glossa* annotavit in cap. 4. Job. & ibidem *Cajetanus* ad illud de Behemoth: *Sub umbra dormit, in secreto calamo, & in locis humentibus.* Et *Euthymius* ad illud Psal. 67. *in crepa ferarum arundinis.* Quod si reipsâ comperti sunt dæmones habitare frequenter & libenter in locis paludosis & humidis, ut docent quædam exempla relata suprâ lib. 2. cap. 8. faciunt id, vel quod signa sint eorum actuum nefariorum, quibus delectantur, nempe luxuriæ & spurcitiarum, quorum vel solis signis afficiuntur; vel quod à DEO ad illa loca sint damnati usque ad diem judicii extremi, quando omnes simul demergentur in abyssum, sine potestate & spe exitus. Hac eadem de causâ alii habitant in desertis & solitudinibus, alii in locis subterraneis, alii alibi, ut constat ex dictis lib. 1. cap. 12.

Marinorum
hominum
monstra.

Quod additur de Tritonibus, Nereidibus, Faunis, Satyris, aliisque similibus, qua ex parte verum corpus, & solidam substantiam habent, non sunt dæmones, sed monstra marina, ac sylvestria, ut latè confirmavimus lib. 3. ab initio per varia capita. Quibus adde, quod ex Platone scribit *Philoponus* lib. Posterior. part. 2. cap. 15. jam olim Nereidis cadaver repertum. Item quod scribit *Hector Boëthius* in Scotia descriptione, apparere interdum corpora humano vultu, cucullata Monachorum instar, ac umbilico tenus aquis extantia. Similis piscis speciem ac figuram dedimus lib. præced. cap. 3. ex *Rondeletio*, & aliis; uti & piscis Episcopi specie: qui *Rondeletius* part. 1. cap. 22. de Piscibus, adducit oculatum testem visarum in Pomerania suo tempore Nereidum. *Damianus Goës* in Descript. Urbis Olyssippon. non multum ab initio, multa in hanc

hanc rem recentia exempla refert, illudque præter cætera de quodam, qui pisces hamo captans, prædam in aridum scopuli anfractum projecit, interdum verò nudum adolescentem imberbemque inibi conspicatus, ratus aliquem esse ex incolis, quos ibi frequenter natate solitos non ignorabat, tandem advertit pisces ab eo manu captos & ori admotos esitari. Itaque accurrens injuriam ulturus, delusus est ab cachinnante, & se non terrestrem, qualis putabatur, hominem prodente. Ita Raynandus ex dicto Auctore. Alia exempla de Tritonibus & Nereidibus dabit Scaliger Exercit. 226. n. 12. Serarius in cap. 16. Judicum q. 23. & planè insigne Historia Societatis nostræ part. 2. lib. 4. n. 276. Quid de hujusmodi monstris censeamus, diximus loc. cit. nec enim veri homines sunt, nec dæmones, sed monstra. Dæmon autem, ut bene advertit Raynandus ex Porphyrio apud Eusebium lib. 4. Præparat. Evang. cap. 11. hujusmodi monstrorum operationibus se immiscens, vel etiam quandoque eorum speciem simulans, olim quidem vigente idololatriâ Deorum & Dearum maritimarum fabulis locum præbuit, apud eos verò qui minùs desiperent, dæmonum corporationis inde suadendæ occasionem captavit. Idem quod hætenus de Nereidibus & Tritonibus dixi, intelligendum etiam est de Faunis & Satyris. Vide dicta lib. præcedenti cap. 2.

Ad tertium patet responsio ex dictis §. præcedenti: frequenter enim ac libenter à dæmonibus invaduntur illi, in quibus atræ bilis major est copia, quia, ut bene notat Delvius, succus & humor iste cum primis idoneus est, ut homines in furorē & insaniam vertantur, & energumenorum propria symptomata patiantur; qua occasione utitur dæmon, si à DEO permittatur.

Atrabilis
rii cur in-
vadantur à
dæmone.

Ad quartum jam alibi respondimus cum Tostato, Magos verbis, signis, & ceremoniis illis quibus dæmones evocant, non cogere illos accedere, aut respondere, aut aliquid facere, sed dæmones simulare se cogi, ut persuadeant hominibus, quòd possint illos cogere, & quando volunt, ad se allicere. Cujus rei signum est, quod iisdem verbis, signis, & cæremoniis allekti, aliquibus compareant, aliis verò minimè, vel quia non volunt, vel quia DEO aut Angelo bono prohibente non possunt. Novi ego magnum

Dæmones
à Magis
non coguntur.

Principem, qui cum puer esset, & similes dæmonem alliciendi cæremónias ab aliis didicisset, curiositate & studio discendi à dæmone stimulatus, frequenter solus interdium & noctu ad campos & loca solitaria se conferebat, dæmonemque ardentissimè vocabat; nunquam tamen obtinere potuit ut compareret, utique DEO aut Angelo tutelari id prohibente. Cur dæmones se permittant includi vitris, annulis, & aliis similibus cavitatibus, diximus lib. I. cap. 37. Sancti illos incluserunt non virtute naturali verborum, aliarumvè rerum adhibitarum, sed supernaturali. Archangelus Raphaël Asmodæum ligavit in deserto, id est, coëgit ibi manere, utpote fortior spiritus debiliorem. Cur suffumigationibus quibusdam congregentur dæmones, ex dictis patet: non enim coactè, sed sponte accurrunt.

§. V. Respondetur argumentis §. II. allatis

Salomonis
exorcis-
mus & ra-
dix.

AD radicem Salomonis ajo, non ipsam solam virtute naturali abegisse dæmones, sed adhibitam cum adjurationibus seu exorcismis, quæ DEI auctoritate instituerat Salomon, si vera sunt, quæ Josephus cit. loc. narrat. An verò Eleazarus ille virtute exorcismi Salomonici ejecerit dæmones, dubium videri posset alicui, quandoquidem id post Christi adventum, & Evangelium per Judæam promulgatum contigit. Certè *Delrius* lib. 2. Disq. Magic. q. 30. sect. 2. credit, Eleazarum illum fuisse Magum, & per signum pacti operatum; idque colligit ex circumstantiis quæ apud Josephum loc. cit. apponuntur. Fortassis etiam verum non est, adjurationes & radicem illam, quibus tunc Judæi utebantur in dæmonibus pellendis, fuisse à Salomone institutas, sed à supersticioso Rabbini. Quidquid tamen sit, certum est ex dictis, radicem illam non habuisse vim naturalem pellendi dæmones. Si ad nominis DEI tetragrammati enuntiationem ejecti fuere dæmones, supernaturaliter id contigit, sicuti nunc ad enuntiationem nominis JESU subinde contingit.

Quæ de radice Babras dicuntur, vel fabulosa sunt, vel supersticiosa, ut satis colligitur ex supersticioso modo illam effodiendi.

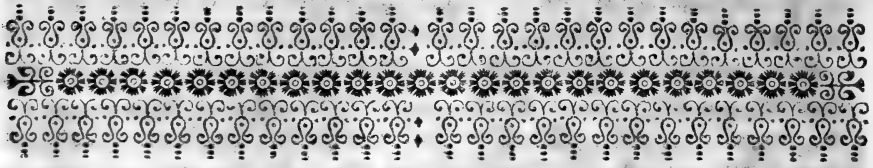
Ad id, quod de variis herbis, radicibus, lapidibus, animalium membris

membris & partibus, aliisque quibuscunque rebus corporeis dicitur, respondeo ut antea, res illas directè & immediatè nihil operari in dæmones, si illos arcent, aut abigunt; indirectè tamen & mediatè juvare posse, saltem aliquas, contra ejus conatus maleficos, & multò magis contra invasionem & obsessiõnem, quatenus impediunt vel auferunt dispositiones illas, quibus tanquam occasiõibus ad hominem vexandum, aut invadendum uti solent dæmones.

Qua ratione suffitus seu fumus cordis ac jecoris piscis à Tobia excitati expulerit dæmonem, fusè discussimus lib. I. cap. sæpe citato.

*M*ulta alia hic examinanda forent circa potestatem variam, & varios modos pellendi dæmones ex Energumenis, eorumque efficacitate, præsertim per Exorcismos in Ecclesia usitatos, per invocatiõnem nominis JESU, per usum sacrorum lipsanorum, per impressiõnem signi sanctæ crucis, &c. Sed quoniam virtus quæ his similibusque rebus tribuitur, non naturalis, sed supernaturalis est; ne extra Physicalimites exorbitemus, calamum cohibemus.

LIBER QUINTUS

De

MIRABILIBUS MONSTRORUM.

PROOEMIUM.

Monstrum
quid sit.

Monstra dabimus hoc libro, & sola monstra. Itaque non cum Grammaticis, ac Etymologis, & plerisque Physiologis monstrum à monstrando derivamus, ac omne id monstrum appellamus, quod aut monstrando significat, aut ob raritatem dignum est monstrari (quo pacto si sumatur, per omnia entium genera vagatur, & tam inanimatis, quàm animatis, tam supralunaribus, quàm sublunaribus rebus, quæ admirabilitatis aliquid adjunctum habent, convenit) sed ad animantia duntaxat coarctamus, & id solum monstri appellatione dignamur, quod inter animantia (seu homines sint, seu bruta) deviat à consueta secundùm speciem dispositione; sive deinde ex parte degeneret, ut cùm homo nascitur membris

bris belluinis , aut bellua membris hominis , alteriusvè extra suam speciem animalis ; sive ex toto , ut cùm foetus qualiscunque in effigiem & formam à generante prorsus alienam declinat , veluti si bos agnū pariat, aut canem mulier. Hæc igitur monstra hoc libro dabimus , eorumque causas inquiremus , nec alia intermiscemus , ne liber in monstrosam excreseat molem. Ad duo igitur capita revocabimus omnia , ad monstrorum historiam , & ad eorundem causas.

P A R S I.

MONSTRORUM HISTORIA.

Varii varias adsignant monstrorum , seu in larga illa aliorum , seu in stricta nostra acceptione sumptorum , differentias , ac veluti species , prout cuiq; aut libitum est , aut commodum. Nobis omnium facillima ac distinctissima visa est partitio, que sequitur; quam magna etiam ex parte servat Ulysses Aldrovandus in sua *Monstrorum Historia* , & ante ipsum Schenckius loco mox citando.

Monstrorum Scriptores.

De

De monstis (si quis plura prater hac nostra desiderat) scripsere inter alios Joannes Georgius Schenckius in Opusculo de Monstis , Fortunius Licetus in Monstrorum Historia , Ulysses Aldrovandus jam citatus in Monstrorum quoque Historia , Conradus Lycosthenes in Opere de Prodigis , Arnoldus Sorbinus de Monstis , que à temporibus Constantini ad sua usque tempora ortum habuerunt , Martinus Weinreichius de ortu Monstrorum , Laurentius Stengelius in libro de Monstis & monstrosis. Multa etiam de Monstis habet Alcoranus Turcicus Schvveickeri Norimbergici , Gornelius Gemma in Cosmocrit. Laurentius Bayerlinck in Theatro vitæ hum. Ver. Monstrum , & alii.

C A P U T I.

De Monstis humanis acephalis.

Natura dum à recto & consueto generationis tramite deviat, ac monstra efformat, generato foetui nullū aliquando caput in utero, aliquando plura addit, tam in hominibus, quàm bestiis: interdum caput dissimile ac prorsus alterius speciei addit; interdum verò simile quidem, sed ita alteratum ac foedatum, ut monstrum meritò constituat. Singulorum dabimus exempla in hoc & sequentibus aliquot capitibus.

Monstra
acephala.

Ctesias Gnidius in Persicis, apud Photium in Biblioth. refert, Roxanem Cambysis Regis Persarum Uxorem peperisse puerum capite

capite carentem, eumque à Magis prodigio loco habitum, ut qui, ob defectum capitis, neminem ex familia illa post Cambysem regnaturum significaret. *Accidit deinde* (verba sunt Photii) *ut sacris operante Cambyse, cum victima jugularentur, sanguis non flueret. Qua sanè ex re animo concidere capit: & Magi renuntiarunt, nullum ab eo regni successorem relictum iri, hisce monstris portendi.*

Anno Domini 1554. *Lycosthene* referente, in *Misnia* infans natus est absque capite, oculorum effigie in pectore expressa, de quo scribit etiam *Jobus Ficellus* in *Miraculis*. Ex eodem *Lycosthene* refert *Aldrovandus* cap. 3. *Monstr. Hist. Wittenbergæ* anno 1525. puerum absque capite in lucem exivisse; quod ego tamen in toto *Lycosthene* Opere reperire non potui.

Anno 1562. die 5. Novemb. Villæ *Françæ* in *Vasconia*, natam esse puellam sine capite, refert *Aldrovandus* loc. cit. ubi & iconem adpingit, communicatam *Pareo à Fontano Agenfi*, qui se monstrum vidisse affirmat. Circa regionem colli eminebat tuber, & aures supra scapulas conspiciebantur; in dorso oculi, & rostrum instar proboscidis apparebant; que omnia simul collata, oculorum, nasi, & quodammodo faciei rudimentum representabant: cætera muliebri corpus affabrè compactum, nisi quòd umbilicus paulò longiùs propendebat.

Similia monstra humana acephala *Bononiæ* visa fuisse, testatur *Aldrovandus* loc. cit. Nam Anno Domini trigesimo primo supra millesimum, & quadringentesimum, penes portam via majoris, in viculo *Torlione* nuncupato, quadam mulier enixa est masculum omnibus suis membris integratum, mox fœmellam sine capite, brachiis, & cruribus, & in regione colli parvum veluti orificium apparebat. Rursus anno decimo quinto supra millesimum & sexcentessimum mulier olim fœcunda, qua postea per spatium quindecim annorum non conceperat, tandem concipiens peperit puellum satis grandem sine capite, & ubi collum residere solet, os cum dentibus visebatur, & in parte opposita membrana amulans meninges cerebri tenebatur. Hunc fœtum obstetrix aliquo motu praditum, & ab utero exceptum nobis monstravit. Rursus anno vigesimo quarto supra millesimum & sexcentessimum, mense Augusto, in territorio *Bononiensi* natum est

monstrum femina, cujus nullum oculos, nasum, & os referebat, & in summitate colli mollior caro instar pyramidis eminebat; deinde lingua, larynge, & esophago, & pulmonibus carebat, quorum loco quadam caruncula costis utrinque adharebant, cum cetera partes rectè essent constituta. Hactenus Aldrovandus.

Fœtus acephali hucusque recensiti sine dubio monstrosi sunt, quia à consueta secundum speciem humanam dispositione, & conformatione corporis deviant. Quòd si olim fuit, aut etiam nunc est alicubi genus hominum acephalon (de quo quid sentiamus, lege quæ diximus libro præced. cap. 11. §. 4.) erunt & illi respectu aliorum hominum monstrosi, quamvis ad se invicem comparati, minimè tales habendi sint. Causam cur aliqui infantes sine capite nascantur, indagabimus infra suo loco.

C A P U T II.

De Monstris humanis polycephalis.

Non per defectum tantum, sed per excessum quoque capitum Natura non rarò aberrat: aliis enim bina, aliis trina, aliis plura affingit capita.

§. I. Monstra humana bicipitia.

Monstra
humana
bicipitia.

Julius Obsequens refert, puellam bicipitem natam C. Lælio, & L. Domitio Consulibus; *Orosius* verò, puellum bicipitem in agro Vejenti, C. Petilio, & C. Valerio Consulibus; quod Lycoſthenes refert ad Annum ante Christum 171. Romæ quoque, eodem *Orosio* teste, mulier abortiens bicipitem fœtum enixa est, qui jussu Aufpici in Tyberim fuit projectus. Et *Rabbi Moyses* testatur Aphor. 25. mulieres Siculas quodam anno fœtus deformes & potissimum bicipites peperisse.

Ambrosius Pareus puellæ bicipitis effigiem exhibet omnium reliquorum membrorum venustate conspicuam: atque capita idem bibendi, edendi, dormiendi, & loquendi desiderium habuisse; victum ostiatim quæsisisse: sed tandem Bavariâ, jussu Dynastarum excessisse, timentium, ne mulieres gravidæ frequenti ejus conspectu similem fœtibus deformitatem imprimerent.

Cardanus

Cardanus lib. 14. de Variet. cap. 77. ait : Anno M. D. XLIV. mense Jan. nata est puella biceps ; reliqua autem omnia unum corpus referebant : nam bina crura , bina brachia , vulva una. Sed tamen cum amicus noster Gabriel Cuneus chirurgus , discipulusq; meus , eam me absente diffecisset ; primò quidem gulam interiorem (sunt qui meri vocant) ac cum ea ventriculum invenit geminatum , sed tamen in fundo coibant : ibi pylorus unus , attamen ex eo intestina gemina exoriebantur , ut uterque ordo duplicatus esset illorum , præterquam in recto ; nam in illo rursus in unum coibant , sicq; ad unum finiiebantur. Erant autem facies in ambobus ; pulmones gemini viscebantur , atq; hi nulla ex parte in unum coibant. Cor paulò altiùs quàm in aliis esse solet , ypsilon literam gracam referens , bifidum scilicet , sed tamen in una sede. An uterque ventriculus superior in eo esset , hand exploravit. Fecur crassum , valde oblongum , sed absq; penulis , seu additamentis , atq; ideo informe. Spina dorsi duplicata , distabatq; una ab altera digiti magnitudine , unaqueq; suo inserviens capiti , & usq; ad crus quod sibi in directo erat , ferebatur. Dentes inferiores anteriores quatuor , superiores autem duos tantùm , sed magnos , verùm inferioribus duriores , ac paulò solidiores ; sed tamen qui nec ipsi dentis exquisitã præferrent duritiem , habuit. Renes duplicati , uterus & vesica minimè. Orta est mense nono , & absoluta , ac etiam corpulenta. Verùm in ipso ortu ob errorem obtorto collo unius ab obstetrice , idem dies eademq; hora fuit qua tenebras mortis & vitæ hujus lucem experta est. Manifestum est igitur , idem in his contingere , quod in fructibus. Duas tentavit Natura creare proles : in ipso exortu principalium membrorum collisa atque constricta sunt omnia , præter caput ; omnia igitur principalia , præter cerebrum , in unum coiverunt.

Lycosthenes multa hujus generis monstra in Opere suo de Prodigiiis profert. Nam præter illud de quo jam ex Orosio , Anno 125. ante Christum natum , Frusinone ex ancilla puer biceps natus est. Et Anno Domini 595. Constantinopoli alter. Et anno 601. in suburbanis vicis ibidem alter. Anno 1044. Henrici III. Imp. anno 5. in confinio Nortmannia & Britannia , portentum visum est in una vel potius duabus mulieribus. Duo erant capita , & quatuor

brachia, cætera gemina usque ad umbilicum, inferius singula omnia. Comedebat, ridebat, loquebatur una; flebat, esuriebat, tacebat altera: ore gemino manducabatur, sed uno meatu per ventrem eiciebat: unâ defunctâ, supervixit altera penè triennio mortuam portans, donec & pondere molis, & nidore cadaveris defecit. Anno 1118. Monstrum quoddam Namuti natum est, biceps videlicet infantulus, tam sexu duplex, quàm cæteris, simplex autem compage corporis. Anno 1487. biceps infans Patavii natus est, in quo præter natura luxuriam nihil alioquin fædum aspectu. Alius biceps per eosdem dies Venetiis editus est, ore plurifariam scisso, &c.

Anno 1494. in oppido Germania Rotuvvil, ad Hirciniam sylvam sito, infans duobus capitibus, quatuor manibus, duobus pedibus natus est. Anno verò 1498. in ditione Werdenberg a monstrum fæminei sexus natum est, capitibus duobus, brachiis quatuor, pectore & ventre uno, pedibus duobus. Ejusdem meminit Cornelius Gemma lib. 1. Cosmocrit. cap. 6. sed conjicit in Annum 1489. utique per errorem; quem & Aldrovandus exscripsit.

Anno 1514. in Sarzano, quinto Idus Martii, nobili quondam Italia vico, inusitata magnitudinis monstrum visum est, quod copiosè Coelius Rhodiginus in lectionum antiquarum lib. 24. cap. 3. describit. Fuit autem infans biceps, in quo multa mira conspiciebantur. Primum quadrimestris magnitudo, membra omnia cum proceritate responsum habentia, absoluta, amussit ataq;. Facies utraq;, similitudinis propè indiscreta. In capitibus crines aliquantò longiores, ac nigricantes. Inter utrumque caput ex collimitio humerorum tertia porrigebatur manus, sed quæ aures longitudine non excederet, nec integra visebatur omnino. Reliquum corpus prorsus benè compactum, ac citra ullam macula fæditatem. Postridie allatus Rhodiginum est, &c.

Anno 1531. in Helvetia quodam pago, quem patriâ linguâ Gossavu vocant, propè Groningam, natus est monstrosus infans, ad 29. Augusti diem, duobus scilicet capitibus, ternis brachiis, totidemq;, pedibus.

Anno 1536. in agro Tigurino natus est infans, ei planè similis, qui in Helvetia etiam in pago Gossavu ante sexennium natus est, uno scilicet corpore, duobus capitibus, tribus manibus, totidemq;, pedibus.

Anno 1538. natus est quidam, & ad perfectam viri staturam excrevit, capite & humeris tantum geminus, ita ut caput alterum antè, alterum retrò esset, mirà inter se similitudine: barbibus etiam & oculis sese referebant mutuo: idem erat cibi appetitus, fames eadem, vox simillima, idem uxoris quam habebat, & excernendi, utriusque capitibus erat desiderium. Annum excedebat trigesimum, quando hunc videre contigit. Hunc eundem vidisse se fatetur, trigesimum annum excedentem, *Jacobus Rufus* lib. 3. de Concept. hum. cap. 3.

Simile quoque monstrum in Bavaria anno 1541. conspeximus: erat autem mulier viginti sex annorum, duobus capitibus, quorum tamen unum satis deforme erat. Hac dum mēdici habitu ostiatim victū quaereret, propter gravidas, dato viatico abire ex finibus jussa est. Idem ergo hoc monstrum est cum illo, quod supra ex Pareo retulimus.

Anno 1540. foetum vidit *Hassia*, editum quinto Idus Januarii, geminis capitibus reflexis in dorsum, quorum sese facies obversa invicem minaci aspexerunt vultu.

Anno 1544. *Mediolani* mense Januario nata est puella biceps, illa nimirum, quam supra ex *Cardano* descripsimus.

Anno 1552. in *Hassia Witzzenhausia*, tertia post festum trium Regum die, infans masculus biceps, collo duplici, duobus capitibus, ac corpore optime cum reliquis membris compacto natus est. Eodem anno, ut recitat *Rufus*, in Anglia, non procul ab Oxonio, foetus biceps natus est, reliquo corpore non bene compacto: nam illi quatuor brachia, & tres pedes malè formati erant.

Anno 1553. decimo tertio *Calendas Sextilis*, in *Misia* pago quodam *Zichest*, non procul à *Pirnavv*, natus est infans duobus capitibus, membris omnibus absolutis. Haecenus ex *Lycosthene*.

In *Chronicis Trithemii* legitur, anno 1236. in villa *Gebrab* pullum masculū bicipitem natū, vixisse sex menses, & totidem dies.

Cornelius Gemma lib. 1. *Cosmocrit.* c. 6. ait, vidisse patrem suum *Lovanii*, Anno 1536. gemellos ita commissos, ut capite distincti, brachiis manibusque, quatuor, ventre & sterno pectoris copularentur. Inventum illo praesente per anatomen cor commune, cerebrū suum cuiusque secretum. Neg. vulgaris quaestio, an pro uno homine, an pro duobus foret genus hoc monstri philosophis appellandum. Orta est contentio va-

ria, aliis sedem τῆς ἐντελεχείας in corde, aliis in cerebro collocantibus. Mihi quidem (salvo semper meliori iudicio) forma humana dignitas ex rationis domicilio potius æstimanda censebitur, quanquam in corde sit fons caloris vitalis, ac facultatum animalium & naturalium præcipuus nodus: hoc enim ad vitam & totam animalis compositionem potius, quam ad differentiam spectat, &c. Eodem Anno 1536. teste Aldrovando, natus est in agro Tigurino infans unico corpore, & duobus capitibus.

Anno 1555. die 27. Septembris in pago Freyvverk, non procul ab oppido Adorfio Voitlandiæ, Aldrovando narrante, biceps infans editus est ab uxore fabri ferrarii, qui inter femora, ubi proditus sexus, umbilicum habebat, sed præter duo capita, habebat quatuor manus, & quatuor pedes.

Anno 1575. natus est alius infans biceps, teste Pareo apud Aldrovandum, qui dextro carebat brachio.

Anno 1593. die 6. octobris, ut recitat Schenckius apud Aldrovandum, in ditione Monasterii Wolmerstalt, uxor cuiusdam cauponis puellam bicipitem peperit; quam mortuam Valentinus Wager vivis coloribus delineavit.

Anno 1597. die 29. Maji, teste eodem Schenckio, in vico Lustnau, Ducatus Wirtenbergensis, distante non procul Tubingâ, à parentibus plebeis, nimirum patre Jacobo Hang vinitore, & matre Agnete, partus monstruosus mortuus editus est in lucem post sexdecim septimanas à conceptione, qui utriusque sexus genitalia habebat, geminis capitibus, & binis collis, quorum utrumque caput binas aures, oculos binos, os unum, & unum nasum obtinebat. Erat hoc monstrum intuentibus formidandum & horribile. Capita à craniis defunctorum hominum non multum distabant, quorum singulæ frontes in medio non aliter divisæ apparebant, ac si essent discissæ. Crura bina, unâ cum parvulis manibus, & pedibus maris, in angustum contractis, erant, ut solent in hujusmodi abortibus conspici. Fuit idem monstrum Tubingæ à Medicis lege anatomicâ diligenter examinatum, inventumque cor duplex, pulmo item & jecur duplex, in ventre inferiori stomachus simplex, & simplicia intestina.

Anno

Anno 1598. die 26. Octobris, in oppido inter Angeriam & Tortonam sito, ex congressu consobrini & consobrini natum fuisse perhibetur, Aldrovando referente, monstrum humanum biceps eum cauda, duobus pedibus, & quatuor brachiis; quorum duo ritu humano proprium locum occupabant, alia duo juxta dorsum ex medio utriusque capitis ortum trahebant: cauda supra podicem spatio duorum digitorum erat, longitudine palmi, & excrementorum exitum tegebat, velut in quadrupedibus caudatis observatur; quæ quidem juxta initium erat latitudinis digiti auricularis, & deinceps in acutum desinebat. Nulla forma genitalis virilis & seroti apparebat, ideo foeminei sexus esse fuit creditum.

Anno 1599. mense Augusti, ut recitat *Schenckius*, in vico Zeiteren, distante mille passuum spatio à Bruxelle Episcopatus Spirensis, uxor Prætoris bicipitem & admirandum partum enixa est. Hęc, absoluto gestationis uteri cursu, rure domum veniens, gravibus partus doloribus vexata, in terram cadens, ex templo epilepsiâ correpta est, & nocte adventante, foetum edidit, animamque eadem nocte, post novem horarum paroxysmum comitialis morbi, efflavit. Infans autem fuit horrendi aspectus: nam duo capita simiarum facies æmulabantur; reliqua pars corporis puello bene constituto similis erat, præter brachia, quæ aliqua ex parte manca videbantur; pedes formam potius pedum Simiarũ, quàm hominis referebant; & denique circa clunes rudimentum caudæ vulpinæ cernebatur.

§. II. Monstrum humanum biceps, capite uno in ventre posito.

HActenus de monstris humanis bicipitibus, quorum capita in proprio loco sunt posita: nunc mirabilius occurrit, cujus unum caput in loco proprio, alterum in alieno, nempe in ventre fuit collocatum, & ad justam ætatem excrevit. *Lycosthenes* ex *Jacobo Ruffo* libel. de hum. concept. refert id ad Annum Domini 1516. his verbis: *In Germania visus est juxta atatis vir, cui aliud caput ex umbilico exereret, quod pro more alterius quoque cibum caperet. Hujus meminit Jacobus Ruffus in libello de hominis conceptu, ex quo eam, quam vides, imaginem mutavimus.* Ejusdem meminit *Pareus*, & addit, fuisse membris optimè constitutum, ac peregrinando magnam à curiosis stipem collegisse.

Icon. VII.
Fig. I.
Monstrum humanum biceps, capite uno in ventre posito.

Capitis
humani
ossa ex
apostema-
te extra-
ctæ.

Occasione hujus monstri meminit *Aldrovandus* cujusdam ca-
sus, qui tunc recenter Parmæ contigerat, ubi juvenis sexdecim cir-
citer annorum incidere in tumorem circa mendoras costas, qui
suppuratorius medicaminibus ad intus, tandem suppurationem indi-
cabat, quando ab excellentissimo Chirurgo Taliaferro apertus, copiam
saniei effudit, & deinceps singulis diebus, ex dilatato apostematis fo-
ramine, unâ cum pure, mandibula, & multa ossis cranii humani frus-
ta exierunt. Itaque tumore depresso, & ulcere ad cicatricem perdu-
cto, patiens pristina sanitati fuit restitutus. Illa igitur ossa, quæ à tu-
more exierant, simul diligenter junctæ, integrum hominis cranium
constituebant. Qua de causa putat *Aldrovandus*; Naturam in par-
te intima prædicti juvenis à primordio generationis monstruosum
caput produxisse, quemadmodum in parte extrema ventris præce-
dentis monstri produxerat aliud caput; quod caput internum quia
deinde vel à contusione, vel aliâ causâ præmortuum, Natura per
apostema illius expulsionem procuraverit.

§. III. Monstra humana trium, & septem capitum.

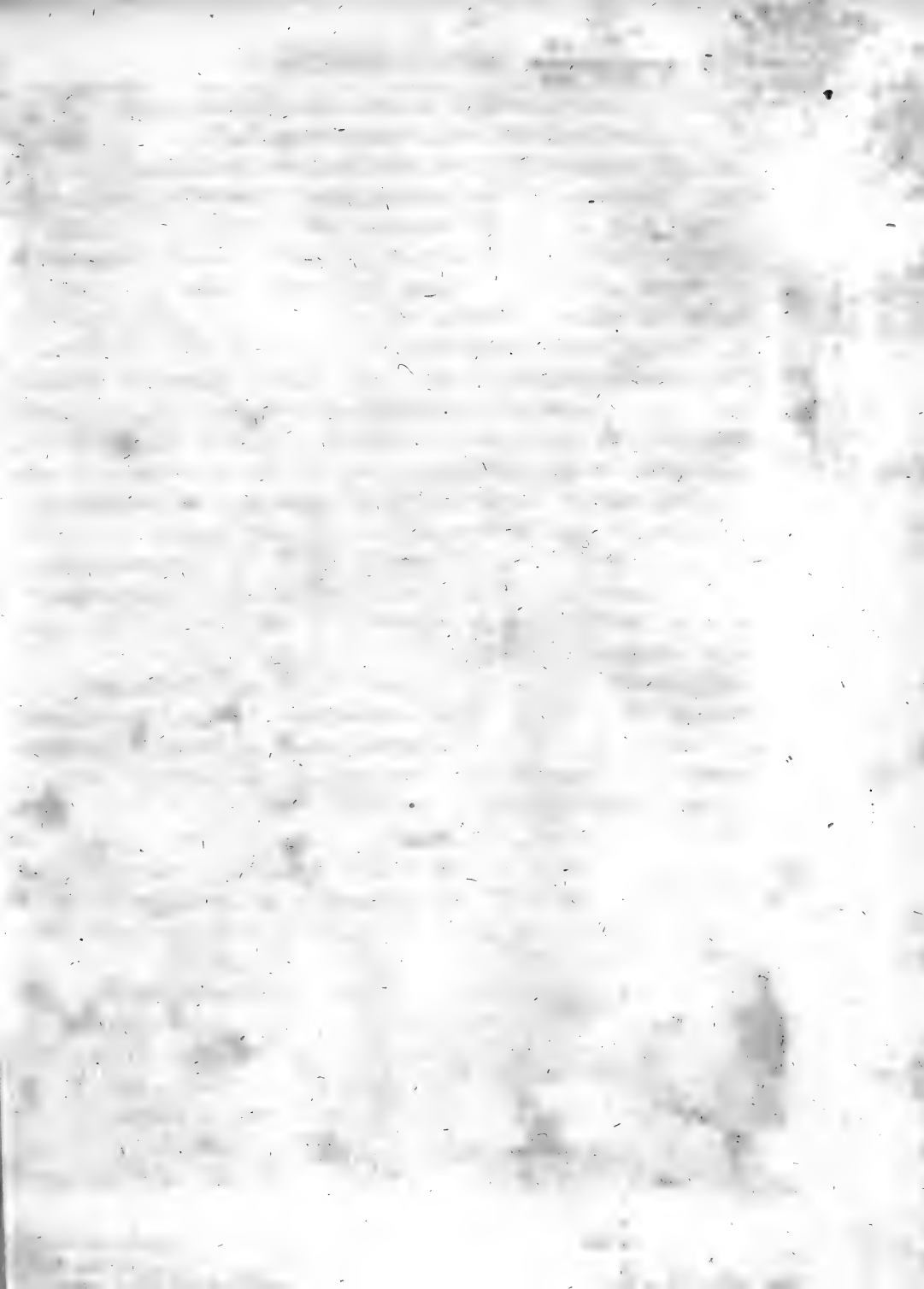
Monstra
humana
tricipitia.

P*Hiloftratus* in vita Apollonii lib. 3. cap. 4. tradit, eo tempore, quo
Apollonius Syracusas venit, quandam mulierem non ignobi-
lem peperisse puellum tricipitem, cujus reliquum corpus rectè
compactum & constitutum fuerit.

Monstra
humana
heptace-
phala.
Iconismi
VII. Fig.
II.

Aldrovandus ait, se legisse quondam, in regione Novarensi ex
muliere vetula egressum esse monstrum, cruribus & pedibus bubu-
lis, reliquo corpore humano, cum septem brachiis, & totidem ca-
pitibus uni thoraci affixis; sed caput inter alia medium unico oculo,
& auribus hircinis fuisse præditum, prout in apposito Schemate
apparet. Addit *Aldrovandus*, alios prodidisse, hoc monstrum
heptacephalon instar hydræ, mense Januario Anni 1587. Eufigi
in regione Pedemontana natum esse.

Idem testatur, Anno 1625. Bononiæ apud Nicolaum Tebal-
dinum impressam fuisse quandam historiam monstri septicipitis,
nati ex muliere habitante in oppido Fori Julii *perdonone* appellato.

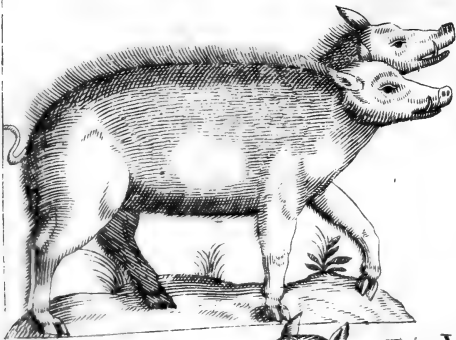

Fig. III. Sus biceps.

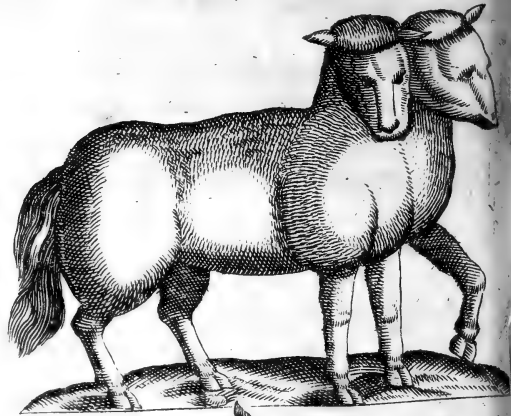

Fig. IV. Agnus biceps.

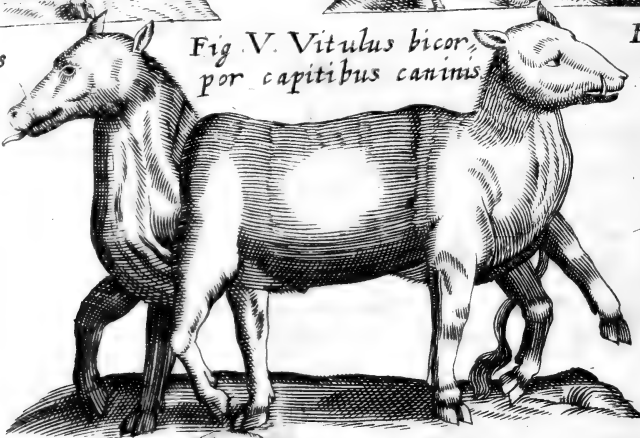

Fig V. Vitulus bicor, por capitibus caninis

Fig VI. Agnus ore trigemino.

Fig VII. Vitulus biceps quatuor oculis.

C A P U T III.

De monstris belluinis polycephalis.

Quæ in hoc genere occurrunt, primùm ex *Lycosthene*, servato annorum ordine, à mundi origine ad nostra ferè usque tempora, deinde ex aliis quoque Auctoribus delibabimus.

Monstra belluina polycephala.

Anno igitur Mundi 3760. ante Christum 204. ex *Lycosthenis* calculo; *Cera porcus biceps natus est*, ejus formæ, quam appositum refert Schema. Et Anno Mundi 3768. *Sinuessa agnus cum duobus capitibus natus*. Et anno sequenti 3769. *Asculi agnus biceps cum quinque pedibus natus*, prout in apposita figura patet. Et Anno 3841. *Satura Vitulus biceps natus*. Et Anno 3843. alius quoque *vitulus biceps natus*. Et Anno 3870. *agnus biceps*.

Porcus biceps. Icon. VIII. Fig. III. Agnus biceps. Icon. VIII. Fig. IV. Vitulus biceps.

Anno post Christum natum 573. in eo bello, quod *Romani contra Persas gesserunt*; plurima prodigia, *Romanorum futuras clades portendentia*, tum *visa sunt*: inter alia *bos recens natus in initio belli conspectus est, ex cujus vertice duo capita eminebant*. Anno Domini 1269. *Calissa intra octavum diem natalis Christi natus est vitulus cum duobus caninis capitibus atque dentibus, & septem pedibus vitulinis*. Caput autem majus quidem in loco suo, minus verò ad caudam situm erat. Ab ejus cadavere canes atque volucres abhorruere. Anno 1496. in pago quodam, qui ad *Argentinesem spectat Episcopatum*, cui *Suzenheim* nomen est, duobus ab *Argentina* milliaribus, *anser monstrosæ planè formæ in ovo inventus*, duobus capitibus, totidemq; linguis, collo unico, quatuor pedibus, quorum duo eum locum occupabant, ubi in aliis alæ emergunt; reliqui verò circa podicem (ubi duplex etiam ad ejicienda *Natura excrementa exitus erat*) apparebant: alæ verò dux circa collum expansæ. Anno 1499. *Vitulus prodigiosus, duobus capitibus, antè & post, Cracovia natus*.

Bos biceps.

Vitulus biceps, & septipes. Icon. VIII. Fig. V. Anser biceps.

Vituli bicipites alii.

Anno 1540. *Mediolani Vitulus biceps natus est*. Habebat autem capita perfectæ duo: unumquoque habuit suam linguam, ac dentes, nares, oculos, aures; sed junctæ erant capita in occipitio, quorum

Pppp unum

unum masculi rotundum, alterum femina oblongum, speciem diversi sexus præferabant. Animal vitula erat exenteratum, ac ex matre excisum occisa, quòd diutius partum traheret, quàm ut servari posset. Supervixit; ut referebant, fœtus dimidio hora, & erat in caupona cancri. Anno 1541. in Sardinia Insula, eà ipse nocte, quâ Carolus V. Romanorum Imperator in Mauritaniam solutum venerat, Vitulus duobus capitibus in oppido Lagara natus est. Anno 1551. Vitulus biceps nascitur mense Decembri in Schinna pago, quem Longum nominant, proxime Fribergum.

Agnus
monstro-
sissimus.
Icon. VIII
Fig. VI.

Anno 1555. Halberstadii 18. Februarii accidit, ut agnus natus esset prorsus rotundo capite, tribus oculis, trigemino ore, gemino naso, auribus in tergo pendulis instar caninarum: sed quod maximi prodigii loco habendum est, in tertio ore magnum oculum habuit, majorem, aliis, ibiq; linguam prolixam exercuit. Vixit unum diem continuo clamore. Eodem Anno 1555. dum comitia Imperialia Augusta Vindelicorum à Serenissima Romanorum Regia Majestate Ferdinando celebrantur, septem miliaribus ab Augusta urbe nascitur vitulus Maji vigesimo primo die, in pago quodam Leder nomine, habens duas facies, oculos quatuor, duos quidem in fronte anteriori, in lateribus verò alteros, per omnia alioquin in membris quidem singulis verò vitulo persimilis: qui insuper quamprimum in lucem editus est, animam aet utum exhalavit. Hæc scribit Marcus Fryschius in Meteorologicis.

Agnus bi-
ceps, &
monstro-
sus,

Hactenus ex Lycosthene; nunc ex aliis Auctoribus. Aldrovandus in Histor. Monstror. cap. 2. pag. 416. edit. Bonon. refert, Anno 1506. Bononiæ ovem quandam Illustrissimi Thomæ Cospii agnum enixam esse nigerrimum, duobus capitibus, totidemque caudis conspicuum, pedibus verò quinque, quorum quintus dorso adhæserit. Idem ibidem testatur, excellentissimum Joannem Antonium Godium servare domi suæ exuvias agni bicipitis, cum duobus tantum pedibus.

Agnus tri-
ceps.

Ambrosius Pareus apud eundem Aldrovandum narrat, Anno Domini 1577. in pago Blandio, tribus miliaribus à Meloduno distante, natum esse agnum tricipitem, & medium caput reliquis crassius fuisse: & balante uno reliqua pariter balasse.

Fig. VIII. Puer
capite elephantino.

Fig. IX. Infans cor-
nutus ore patulo.

Schenckio referente apud eundem *Aldrovandum*, in agrò *Pavino* natus est vitulus duobus capitibus, unico tantum corpore, posterioribus & anterioribus cruribus duplicatis. Et hoc monstrum quidam ad quæstum circumferebant.

Virulus
biceps.

Anno 1506. teste *Aldrovando*, quædam vacca Domini *Francisci Buccaferri Bononiæ* vitulum bicipitem enixa est, cujus duo capita in occipite juncta erant. Eodem teste paucis annis antequàm id scriberet, *Morenzani* prope *Venetias* ortus est vitulus biceps, duplici rictu, quatuor oculis, & ternis auribus; quarum una in medio utriusque capitis erat, sed aliæ duæ in fronte amborum capitum. Alium bicipitem vitulum, duplici quidem rictu, sed quatuor oculis, & binis tantum auribus, ait sex ante annos, quàm scriberet, *Arimini* fuisse natum. Addit præterea, sibi à *Polono* quodam narratum, in *Polonia* natum fuisse vitulû septicipitem, qui duabus tantum horis vixerit, & ex singulis capitibus singulas linguas exeruerit.

Icon. VIII.
Fig. VII.

Virulus
septiceps.

Omitto hîc aves, serpentes, & pisces bicephalos, ac subinde polycephalos, quorum nonnulla exempla cum iconibus affert *Aldrovandus* loc. cit. Causam multiplicationis capitum, tam in humanis, quàm belluinis monstris, adsignabimus infra suo loco.

C A P U T IV.

De monstris humanis cum capite non humano.

DE hominibus *Cynocephalis* seu *Canicipitibus* multa adduximus exempla libro præcedenti cap. 6.

Monstra
humana
cum capi-
te non hu-
mano.
Puer cum
capite ele-
phanti.
Icon. IX.
Fig. VIII.

Lycosthenes ad Annum Mundi 3757. refert, puerum cum elephantis capite natum *Sinuessæ*. Hoc idem recitari ait *Aldrovandus* à *Polydoro Virgilio*; & addit ex relatione virorum fide dignorum, Anno Domini 1565. in *Hungaria* mulierem enixam esse puellum capite elephantis, reliquo corpore bene constituto, pro-ur in apposita apparet figura.

Eodem *Lycosthene* referente, Anno Domini 1544. quinto *Calend. Septemb. Argentinae nobili Alsatia metropoli, infans femineci*

Icon. I X.
Fig. IX.

sexus, horrendo, monstroso, atque in superiori parte aperto planè capite, lato ore, bovinis oculis, naribus aquilinis, natus est. Præterea Anno 1551. in Marchia villa Dammevalde prope Witstock, coloni cujusdam conjunx monstrum, quod describit Fincelius, edidit. Infans toto corpore fuit spadiceo colore, capite cornuto, oculis crassis, prominentibus, absque naso, patulo ore, quod longitudine spittamæ distentum fuit, in cujus medio lingua candida eminuit, & quadrata, colli expers (caput enim scapulis accrevit) corpus totum inflatum, & rugosum, brachia in lumbis hæserunt, pedes longè tenuissimi. Ab umbilico autem species laxi intestini longè dependit ad pedes. Anno 1555. Februarii 15. in pago Pffelbach ad Vinariam, ut Fincelius narrat, tale monstrum natum est à conjugè pastoris pecudum. Puellus fuit sine facie humana; loco ejus habuit carnem glabram, nisi quòd duos oculos grossos & dissimiles extantes habuit, non collocatos in cavitatibus, tetro aspectu. In loco frontis, cuspis carnea prominens, erecta stetit. Mentum habuit pendulum, exiguum foramen loco oris, quo omnes videntes conterriti sunt, nec fuit baptizatus, sed statim sepultus. Iterum Anno 1566. Basileæ Rauracorum puellus natus est crudeli aspectu, corpore quidem satis bene compacto, sed capite hirsuto, canem aut catum magis, vel simiam, quàm hominem referente. Vixit autem circiter horam dimidiam. Hactenus ex Lycothene.

Monstra
humana
cum cani-
no capite,

In Fasciculo temporum *Weneri* legitur, Anno 914. mulierem edidisse partum, corpore quidem humano, sed capite canino. *Vincensius* quoque in Speculo Natur. lib. 31. cap. 26. narrat, ætate suâ monstrum hominem, canino scilicet capite, ad Ludovicum Galliarum Regem fuisse delatum. *Aldrovandus* ait, se meminisse, legisse, uxorem Cornelii Gallicani Romæ infantem capite Anubis, id est, canino peperisse; erat enim Anubis Ægyptiorum Deus, canino capite effigiatus, ut patet passim in Ægyptiorum Hieroglyphicis.

Anno 1626. mense Martii, Perusii prodiit in lucem puellus membris rectè constitutis formatus, præter faciem, quâ, propter hirtam frontem, effigies bubonis repræsentabatur, lingua ab ore exertâ.

Anno 1517. ex parentibus infimæ sortis, nimirum ex Amadeo Perneo, & Magdalena Sarbu cata, in Breia sylva, parocchia Bosci Regis,

Fig. X. Puellus facie
rane.

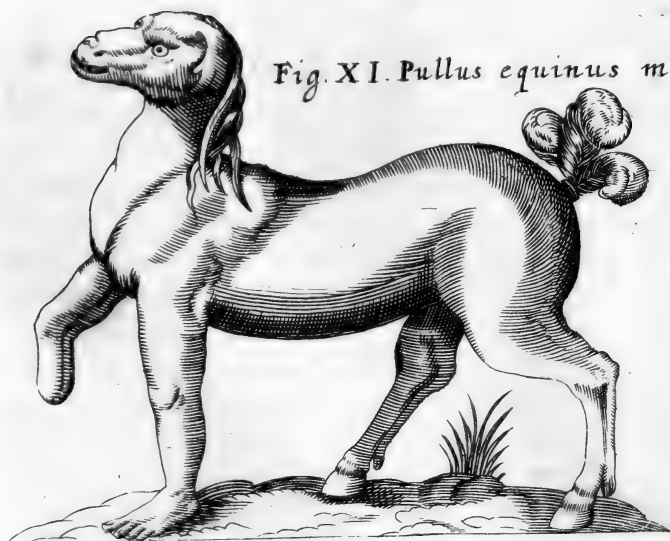

Fig. XI. Pullus equinus mancus.

Regis, via ad fontem Bellæ aquæ, mulier febre vexata, consilio mulieris cujusdam clinicæ, ranam vivam palmæ manus alligari iussit, tam diu ibi detinendam, donec exspiraret. Eo habitu in viri cōgressum veniens, foetum peperit facie ranæ, cujus effigiem hîc damus.

Monstrum humanum cum facie ranæ.
Iconif. X.
Fig. X.

C A P U T V.

De Monstris belluinis cum capite alienæ speciei.

DE Hippocentauris & Onocentauris, de Satyris, Tritonibus, Nereidibus, ac Sirenibus, aliisque similibus bestiis humanam faciem habentibus, fusè disputavimus in libro præcedenti. Nunc alias belluas capita alienæ speciei habentes producemus, primùm ex Lycosthene, deinde ex aliis. De Harpyis agemus infrà suo loco.

Monstra belluina cum capite alienæ speciei.

Lycosthene igitur narrante, Anno Mundi 3756. *Tarquinius* porcus cum ore, & capite humano genitus est. Et anno Mundi 3766. *Fruosione* agnus cum suillo capite. Et eodem Anno *Sinuessæ* porcus cum capite humano. Et Anno 3768. alius *Sinuessæ* porcus cum humano capite. Anno 3861. in *Lucanis* duo agni equinis pedibus nati, alter siminino capite.

An verò Domini 1011. porca enixa foetum humanâ facie edit. Anno item 1018. *Sus* facta, porcellum humanâ facie enixa. Alia item Anno 1055. circa finem Imperii *Henrici III. Rom. Imp.* enixa est porcellum humano capite. Anno item 1109. in parochia *Legiensi* porca enixa est porcellum habentem faciem hominis. Et alia Anno 1118. in Gallia. Anno verò 1254. cum ad montem *Atticum* collatis *Florentinorum* & *Pisanorum* signis decertatum est, monstrum in agro *Veronensi* editum. ex equa quadrupes, fœdum humano capite. Ad cujus murmur, vagitum, & confusum humanæ vocis sonitum accurrens ruris illius accola, & novo attonitus spectaculo, exerto ingenti gladio monstrum occidit. Quam ob causam ad iudicium tractus, & de monstrosi partus origine, & de occidendi causis interrogatus, horrore atque abominatione rei tantum se fecisse respondit. Quo audito, suspicionem omnem ademerunt. Meminit quoque hujus monstri *Parentius, Schenkius, Aldrovandus*, & alii, cum *Mussato* lib. 7. de Gest. Ital.

Anno 1290. in agro Constantiensi mulier humano capite leonem peperit. Anno 1494. Cracoviæ mulier in suburbana villa, cui Nigra nomen est, ad duodecimum Calend. Novemb. monstrum edidit, cetera quidem humanâ figurâ, sed collo & auribus leporinis, & uno grandiore intestino totum ventrem occupante, diducto rictu spirans. Anno 1547. ad oppidum Bitterfeld vitulus in agro repertus, oculis, naribus, & auribus humanis, vertice tonso & miniato, rictu & pectore vitulino, cruribus anterioribus vitulinis, posterioribus humanis, & brevibus admodum, sed utrisq; desinentibus partim in ungulas vitulinas, partim in humanos digitos, qui ungulis suberant, & separatim propendebant. Hoc monstrum describit Casparus Peucerus lib. de Teratoscopia. Sic apud Cœlium Rhodiginum legimus, apud Sybarim olim pastorem nomine Crathin, ex frequentioribus cum caprâ congressibus (quod turpe fœdumq; dictu est) capram quidem humano capite patris simillimo, corpore verò caprino matrem referente, genuisse. Quem postea ductor caprarius ac antesignanus hircus, zelotypiâ laborans, oblatâ occasione humi pro more dormientem, maximo impetu cornibus invasit, ac corripuam crebrioribus ictibus vulneratum interfecit. Ita Cœlius Rhodig. lib. 14. cap. 62. lectionum antiq. & nos supra lib. 3. cap. 1. §. 2. ex Plinio lib. 7. cap. 3.

Icon. X.
Fig. XI.

Anno 1554. in villa Pomerania Reckovv, vicina Rugio ad ostium Viadri, equi pullus natus est capite horrendo; in cuius loco oculorum macula erant subrufa; aures pendula, quales sunt canum sagacium, infimis auriculis cuti adcretis. Os quoq; erat monstruosum, labris inflexis, quemadmodum dua rudicula composita, ut lactari non posset. Collum erat tortum, & sinuosum, distinctum coloribus tanquam catenis variatum. Juba erat impexa, plena plegmatibus. Quando hinniebat, putabatur hinnire ingens caballus: ac si qui fortè ex nobilibus accederent, toto corpore movebatur, terramq; pulsabat, tanquam in raticem versus, & quasi impetum in ipsos factururus. Erectus stabat, hinnitu terribilis. Cives & colonos ferre poterat, quibus accessum liberum permittebat. Cutis erat asperior, & vestis villosa. Loco caudæ alta crista erigebatur, etiam mortuo pullo. Pes imus anterior unus erat humanus, alter nullus erat, sed tantum tibia manca. Pedes posteriores erant equini. Triduum vivebat, deinde extinctus in trivio sepeliebatur. Hæc scribit Jobus Fincelius de Miraculis.

Anno

Anno 1555. mense Decembri, in Pomerania villa Rossow, qua unum tantum milliare à Palewvalck sita est, ex fœmina monstrum natum est horrendum. Corpus autem erat vitulinum, capus glabrum, ac rotundum instar globi, ad Simia similitudinem, mentum hirsutum, prominens lingua. Pedes autem anteriores erant sine unguibus, solis globulis rotundis; posteriores verò bovini, cauda verò erat absque nodis, ossæ, ac plane per omnia immobilis.

Anno 1556. vicesimo quarto Julii, deforme monstrum vacca enixa est in pago Cleisdorff, distante tria milliaria à Pabenberga; quod Ficelius quoque descripsit. Pedes habuit quatuor vitulinos, caput humanum virile, atra barbâ, geminis auribus humanis, & modicis capillis, pectus item humanum & mammosum. Natum est monstrum in prædio Vidua nobilis. Sic Volaterranus scribit, olim ex cane & muliere natum infantem formâ humanâ superiore parte, inferiore verò caninâ; atque expiationis causâ ad Pontificem delatum. Cujus rei Cardanus meminit lib. 14. de Variet. Rer. cap. 64.

Hactenus ex Lycosthene. Ambrosius Pareus narrat, Anno 1564. Bruxelæ suem peperisse sex nefrendes, quorum primus erat monstruosus: nam capite, & anterioribus pedibus, & Ommoplatis, hominem repræsentabat, reliquo verò corpore toto suem, imò genitalia suis fœminæ habebat, & aliorum nefrendum more ubera fugebat, sed die secundo post ortum, à plebe monstri horrore concitata, unâ cum matre hic fœtus confossus est.

Anno 1569. auctore Schenkio, sus humano capite in Cypro natus est. die 12. Decemb. Erat rotum corpus veri porci, nudum & sine pilis ac fetis; capite effigiem humanam referebat, ex cujus fronte crista, imitans cristam galli Indici, oriebatur; quæ partem oculorum, & partem nasi tegebat. Aures humanis erant similes. Monstrum ex porca, unâ cum quatuor aliis porcellis matri similibus, ortum esse retulerunt.

Cornelius Gemma lib. 1. Cosmocrit. refert, suâ ætate natum canem capite accipitrino, & spectandum populo à quodam circumlatum.

CAPUT VI.

De monstris humanis fœdam capitis constitutionem habentibus.

Monstra
humana
fœdam ca-
pitis con-
stitutionem ha-
bentia.

Monstra humana acephala, dycephala, & polycephala hæc-
nus exhibuimus, uti & illa, quæ capite non humano sunt de-
turpata; nunc dabimus alia, quæ licet capita exhibeant humana, in-
signi tamen aliqua nota turpitudinis sunt fœdata. Referemus pri-
mò quæ Lycosthenes collegit, deinde quæ alii. Spectant huc quoq;
quæ libro præcedenti diximus de fœminis ac pueris barbatis, infan-
tibus dentatis & similibus.

Anno igitur Mundi 3772. *Lycosthene* narrante, *pueri ingenui Arimini sine oculis & naso nati sunt.*

Anno verò Domini 308. *apud Daphnem, amœnum illud & am-
bitiosum Antiochia suburbium, visu relatuq; horrendum natum est
Constantii Imperatoris temporibus monstrum, infans scilicet ore ge-
mino, dentibus binis, & barbâ, quatuor oculis, brevissimis duabus au-
riculis.* Anno 1233. *in Rathstadio oppido in Alpibus Noricis, quas
Taurum incolæ vocant, infans cornutus natus est. Vagitus atque plo-
ratus ejus quatuordecim antè dies, quàm ederetur, auditus.* Huc et-
iam spectat monstrum natum anno 1494. in villa suburbana Cra-
coviæ, de quo capite præcedenti. Anno 1503. *in Hassia infans bene-
dinetis membris natus est, nisi quod auribus, oculis, ac naribus in
universum careret, ac in facie solum os haberet.*

Cornutus
infans.

Infans
crucifixi
imaginem
referens.

Anno 1542. *in Bilsen Bohemæ oppido, ut Peucerus de Terato-
scop. memoriæ tradidit, natus est infans similis imagini crucifixi,
aut pendentis è cruce, qui collum tortum & in latum inflexum ha-
buit, quemadmodum pingitur imago Filii DEI de cruce ablati, ut
difficiliter ipsius ori, propter obliquitatem, cibus inseri potuerit.
Crura etiam transversa & inflexa habuit; quæ etsi aliquoties se-
jungerentur, suâ sponte tamen ad priorem figuram relapsa sunt.
Vixit aliquamdiu Vienna Austria.*

Infans
cum capite
oblongo.

Huc spectat monstrum Anno 1544. *Argentiniæ natum, de quo capite
4. præcedenti. An. 1545. in Saxonia mense Februario infans natus est
horrendo*

Fig. XII. Infans
brachio transposito.

Fig. XIII. Infans ca-
pitate therisitico.

Fig. XIV.

Monstrum bifrons

horrendo aspectu, corpore quidem integro, & bene compacto, sed contusis, laceratis, atque luxatis membris omnibus, excepto capite oblongo, ac quasi Turcico pileo insignito. Anno 1550. Friberga infans natus est obscuro vultu, qui in fronte & occipite massam carnosam, duram, & prominentem habuit.

Anno 1554. in die trium Regum Stetini monstrum in suburbio natum est tali formâ. Capitis loco massa informis erat, mobilis ut exta Ovilla. Locounius auricula, brachium stabat: loco faciei, cincinnus similis pilis felinis, & lupi piscis ova, per quæ inferius lucebant ocelli vitrei & renidentes. Os contractissimo erat foramine sine labijs: nasus quoque minutissimus erat, absque collo: Alterum brachium è latere prominebat, sed neque pectoris, neque dorsi effigies aderat, præterquam quod lineola notabatur rachi. Nullius erat sexus, nec androgynus. Cætera monstrum, brachia & longi pedes, continuo osse rigeabant, sine juncturis, cubitis, & poplitibus. Manus, & imi pedes, erant molles, & penduli tanquam bis fracti, similes unguibus curvis & aduncis lutra. Mortuus editus est infans, quanquam viveret in alvo materna antequam ederetur in hanc lucem. Hoc monstrum describit Jobus Fincelius de miraculis.

Infans
monstro-
sus Steti-
ni natus.
Iconis. XI.
Fig. XII.

Anno 1554. Stetini accidit, ut infans in lucem editus noctu baptizaretur, qui diomodo, corporis gyratione, vociferationibus, & gestibus varijs adversatus est pastori baptizaturus, ut terrorem omnibus adstantibus incuteret. Tandem Pastor factis ad DEUM ardentibus votis, infantem baptizavit. Habuit ille in vertice massam carnis, imaginem præbens testudinis rufa. In cervice caudam carnosam habuit instar muris, sed albescentem, qualis erat cutis sine pilis. Capite erat Therisitico, oculis extantibus. De quo scribit etiam Jobus Fincelius in Miraculis.

Iconis. XI.
Fig. XIII.

Anno 1555. Geneva apud Allobroges monstrum, quale hic subjectum vides, ex Galla quadam muliere, Geneva tunc habitante, natum est, quod materiae redundantis indicium fuit. Id monstrum binas habuit facies, hoc est, bifrons erat, qualem Janum pinxit antiquitas. Quod utrimque pendet inflatum, intestina sunt ex dorso prodeuntia. Quod autem ex ventris inferiore parte pendet, id, ecur est, ex femina vulva prolapsum. Monstrum hoc utrum-

Iconis. XI.
Fig. XIV.
Monstrum
Genever-
se.

que habet sexum, ad dexteram mas est, ad levam femina. Crura, quae jacere separatim vides, sic discerpta evulsag, ex ipsa matre, dum eniteretur, fuerunt. Ad vivum expressit Caspar Masenius pictor, qui tum ibidem cum multis aliis aderat.

Infans sine auribus.

Anno 1556. quarto Decembris, Basilea infans natus est virilis sexus, carens auribus, quarum loco habuit duo tantum foramina, quae tamen ita clausa erant, ut nihil inde audire potuerit. Vixit autem puellus valetudinarius usque mensem Augustum, in cuius principio multis doloribus obiit.

Infans cū naribus apertis. Infans sine collo.

Eodem anno, Basilea circa paschatis festum, infans adeo scissis atque apertis naribus natus est, ut inde eius cerebrum facillime sit conspectum. Eodem anno, septimo Idus Augusti apud nos Basilea masculus natus est, corpore satis quidem bene compacto, sed sine collo, monstrosa planè facie, oculis insolita magnitudinis quasi in fronte sitis, ac superior capitis pars omnino deerat; in occipitio autem habebat foramen iustae magnitudinis, ex quo sanguis aliquantulum fluebat, unde statim postquam in lucem editus esset, diem suum obiit.

Infans monoculus, & brachyromus.

Haecenus ex Lycosthene. Aldrovandus mentionem facit pueri, nati Venetis Anno 1487, qui membrum genitale vertici adnatum habuit; quem propterea parentes, obscenitate rei deterriti, non ausi fuerunt in propatulum deferre. Idem mentionem facit pueri suae aetate orti in agro Mutinensi, cum testibus & scroto urinam pleno occipiti adnatis; ad quam deformitatem abscindendam cum statim orchitomus fuisset accersitus, truncavit quidem illam magna dexteritate, sed illicò suppressam urinam puer interiit: unde colligit, partes illas superfluas cum aliis partibus genitalibus, & cum vesica, consensum habuisse. Idem praeterea meminit pueri nati Bononiae Anno 1630, in via S. Felicis, mense Aprilis, cum massa carnis in fronte instar cornu. Orbita oculorum una tantum cum magno oculo conspiciebatur in facie, sine naso: oris foramen rotundum, & adeo angustum fuit, ut ubera nutricis apprehendere non posset, sed nutritionis gratia lac per fistulam parvo orificio aptatum instillabatur.

Anno 1512. eodem *Aldrovando* narrante, in Germania, in villa Elceffelbach cognominata, ex conjugē rustici natus est infans oris foramine angustissimo, cuius etiam tota facies massam carnis æmulabatur, & in medio simulachrum pugionis ex eadem carne formatum residebat, & sub ea carnis massā oculi magni ac dissimiles erant locati. Ob hanc tantam deformitatem non fuit aquā baptismi lustratus, sed vivus sepultus.

Præterea anno 1624, Firmi Italiæ civitate nata fuit puella perfectis membris omnibus integrata, præter caput, quod aspectu erat horrificum, cum fronte rugosa, sub qua orbitæ quædam absque oculis cernebantur, & loco nasi frustum carnis pyriforme mediam faciem occupabat: sub hac massa carnis, pellicula rubra figuræ quadrangularis erat, quæ utrimque oculos veluti gallinæ repræsentabat: oculus unus obscurus in occipite, alter clarus & humanus supra futuram coronalem visébat, sed sine palpebris & ciliis, quorum vicem capilli capitis gerebant. Infantem quoque foeminam, oculis prorsus & naribus Infans sine naso. carentem, memorat *Cornelius Gemma* in *Cosmocris*. Die 10. Maij anni 1514, delata fuit puella ignoti cuiusdam civis Bononiensis, ad D. Petri templum, ut baptismi sacramento renascere-
tur, quæ & naso & eius foraminibus caruit.

Initio huius capituli retulimus ex *Lycosthene* monstrum, Infantes cum quatuor oculis. Antiochiæ natum cum quatuor oculis, quod & *Marcellinus* refert. Romæ quoque anno post Christum natum 123. puerum cum quatuor oculis natum, adstruit *Aldrovandus*. Anconæ quoque, teste *Lusitano*, mulier tertio graviditatis mense edidit corpusculum quatuor habens oculos, cum labiis adeò deformatibus, ut cunctis aspicientibus esset admirationi. Mense Januario anni 1514. Bononiæ conjux Dominici de Malatordis, teste *Aldrovando*, peperit puellam cum duobus orificiis in facie, & quatuor oculis; quam Cardinalis de Grassis tunc Bononiæ Episcopus, cœlesti lavacro expiavit, & Mariam appellavit; sed vitam ad quartum tantum diem protraxit.

Infans bi-
frons mi-
rè mon-
strosus.

Aldrovandus meminit cuiusdam monstri bifrontis, quod in utraque parte faciei, loco nasi, gerebat membrum virile, cum testibus loco menti, & in fine prodigiosi nasi conspiciebantur gemini oculi. Incertus fuit huius monstri sexus: sed tradunt fuisse natum, antequam Rex Galliae superiori saeculo cum copiis in Italiam se contulisset. *Non dissimilis obscenitas* (addit *Aldrov.*) *nuper observata fuit Parma, in partu monstroso conjugis cujusdam Olitoris, nato mense Septembris anni octuagesimi quarti supra sesquimillesimum. Hic puer vixit duas horas; naso carebat, sed in fronte duos testes, cum portione carnis mentulam amulante gerebat. Deinde utraque infantis manus sex digitis erat referta; & pars anterior sexum maris, & posterior sexum feminae representabat.* Ex historiis Indicis constat, uno milliari à Piratininga ortam aliquando fuisse puellam, quæ nasum extensum usque ad mentum gerebat, & os sub mento habebat, fuitque viva à patre tumulata.

Infans cū
aure leporina;
& a-
lius cum
asina.

Anno 1593. teste *Schenckio*, ortus est Königsbergæ infans masculus aure leporinâ, cum portione carnis instar pilei. Item Eufigii in terra nova juxta ripas Danubii, monstrum humanâ facie, & auribus asininis visum est. De monstro cum auribus leporinis jam supra ex *Lycosthene* locuti sumus.

Infantes
cornuti.

Amatus Lusitanus Centuria I. Cur. 17. meminit pueri cum corniculo in capite nati, quod cum puero crescente crescebat. Anno 1577. mensè Januarii in Chero regione pedemontana, natus est puer cum quinque cornibus in capite; è cuius occipite massa quædam carnis dependebat. Alia monstra cornuta retulimus paulò antè ex *Lycosthene*. *Aldrovandus* ait, aliquando ex Gallia in Italiam delatum monstrum humanum, quod carebat fronte, & collo, & maxilla inferior sterno adnectebatur; caput erat auritum, & cornutum, sed cornua figuram cornuum arietis referebant.

Infans
valde
monstro-
sus Hage-
nox natus.

Georgius Schenckius Medicus Hagenoënsis meminit pueri nati Hagenoæ Alfatiae, anno 1608. mensè Septemb. qui toto corpore absolutus, & undequaque perfectus erat, nisi quòd circa superioris labri & nasi interstitium monstrosa caro, veluti quædam proboscis erat adnata, & referebat figuram oris ovini, exerrâ linguâ

guâ tanquam balantis, & hæc monstrosa caro spatium nasi non excedebat, reliquo superiori labro ad utrumque latus fissa. Quapropter puellus eiulans, diducto ore, & hiantibus alis superioris labri, admirandum vultum spectantibus exhibebat. Præterea nasus huic carunculæ prorsus connatus, impervius, & depressus fuit; ideoque ad aërem atrahendum nullâ vi illi patebat; quemadmodum etiam ad hauriendum alimentum non parum erat impedimento. Puer fuit vocatus Joannes Jacobus, & diu vixit.

C A P U T VII.

*De monstribus humanis sine brachiis; & de miratione
manuum ac brachiorum compensatione.*

Circa manus, pedes, brachia, crura, non minùs mirabilem se exhibet Natura in humanis foetibus, idque vel per defectum, vel excessum. Proponemus primò exempla foetuum sine manibus, aut brachiis; deinde cum brachiis mutilis, aut transpositis; tertio cum brachiis multiplicatis; tandem cum manibus aut pedibus monstrosis.

Monstra
humana.
sine brachiis.

Anno igitur Mundi, ex *Lycosthenis* enumeratione, 3772. in *Piceno* infans absq; manibus ac pedibus natus est. Et Anno 3803. *Priverni* puella sine manu.

Anno verò Domini 601. in *Thracia* mulier puerum genuit monstrosum prorsus, Naturæque ipsius piaculum: oculis namque, palpebris, & superciliis caruit, neque reliquâ corporis constitutione formam & effigiem justam habuit; quippe cui neque manus, neque brachia essent, & cui ad coxendites cauda piscis illis innata dependeret. De hoc *Theophylactus Simocatta* lib. 6. cap. 1. & 2. Histor. Mauritanæ (Mauritii enim Tiberii tempore contigit) sic scribit. *Satellitibus ad eius tabernaculum, pro eo ac decebat, excubias ducentibus, una muliercula partus cruciat a doloribus, clarifonas voces iterum ac sapius effudit. Egreditur de excubitoribus, qui feminam tam ab-*

Infans
cum cauda
piscis.

sono clamore prohibeat. Ubi domunculam intravit, causamque vociferationis exquisivit; illa partu solvitur. Is Natura piaculum erat: puer nempe sine oculis, sine palpebris, sine superciliis, sine manibus, sine brachiis, peregrinum quiddam, & informe. Ad coxendices præterea cauda piscis agnata visebatur &c.

Anno 1497. in pago Dirlistorff, sexto die Decembris, qui Divo Nicolao Episcopo sacratus est, natus est puellus corpore quidem bene compacto, cui tamen brachia pedesque ob Natura defectum non conveniebant. Dextra enim manus cum omnino deesset, eo loco quo pollex esse solet, carnosus tumor instar verticuli aut nucis parva eminebat: sinistra autem manus pars dimidia in tres tantum digitos, sed planè conjunctos, ut quoque pedes in totidem digitos, desinebant. Educatu autem, non tantum cibum potumq, monstris manibus capere, sed numerare pecuniam, subducere rationes, easdemq, elegantissimis litterarum characteribus rationum libro assignare potuit; quemadmodum alia omnia, qua aliàs manuum auxilio ab hominibus fieri solent. Vivebat adhuc anno 1557. natus tunc annos 60. vividus adhuc, & obeso corpore senex.

Compen-
fatio ma-
nuum ac
brachio-
rum in
homini-
bus sine
manibus
& bra-
chiis.

Anno 1528. natus est infans qui brachiis in universum careret, reliquâ corporis formâ rectissimè habens. Pedes huius, cum ad vigesimum ætatis annum pervenisset, manuum officio fungi vidimus, accipiendo, secando, ori inferendo, nec non etiam aleâ & chartis ludendo. Quod & alter quidam ore & mento prestare potuit.

Anno 1537. in villa Nepritz, non procul ab oppido Wurtzensi sito ad Moldam, natus est infans sine pedibus.

Anno 1548. decimo octavo Calend. Maij, inter sextam & septimam, Mysena natus infans diviso in fronte craneo, unico crure, sine labijs, oris loco exiguum habens foramen, reliquo truncatus corpore.

1552. Widenbach, quod distat milliare unum à Schleusinga, monstrum natum est ex muliere imagine infantis, absque pedibus, quorum loco habuit cuspidem demissam; à femoribus etiam cuspidem prominentes habuit. Cuius meminit Jobus Fincelius de Miraculis.

Anno

Anno 1556. mulier Francfordia ad Mœnum visa est, quæ manibus omnino carens, arrepto pede calamo, litteras non tantum elegantissimè pingere, sed tradere colum, nere, numerare pecuniam, ac subtilissima quæq; pedum digitis conficere potuit.

Hæc ex Lycosthene. *Schenckius* lib. 5. observat. multa adducit exempla eorum, qui sine brachiis in lucem prodierunt. *Dion* in vita Augusti, inter munera ab Indis Augusto missa numerat adolescentulum sine brachiis, qui pedibus obibat functiones manuum, & arcum intendens sagittas ejaculabatur; quin & tubas inflabat. *Georgius Pictorius* lib. 4. serm. convi. ait, se novisse Hispanum sine brachiis natum, & pedibus admodum celerem, qui nebat, & acu expeditiùs pingebat, quam mulier citissima ambabus manibus: imò arma bellica ita affabrè pertractabat, ut nullus miles majori agilitate illis uti posset. *Gyraldus* lib. 2. Itiner. testatur, se nosse hominem sine brachiis natum, qui adultus, loco manuum pedibus utebatur, mirâ dexteritate accipiendo, rejiciendo, secando, & ludendo. *Nicolaus Rodreus* narrat lib. de cur. morb. cap. 32, vidisse se mulierem sine brachiis anno Domini 1540. in castro Amandino Allifera, quæ pedibus, vice manuum, cyathum apprehendebat; & more belligerantium, arreptis baculis, tympanum pulsabat. *Pareus* quoque Lutetiæ mulierem sine brachiis multa operantem se observasse memorat. *Cardanus* lib. 17. de subtil. testatur, se vidisse quendam ambobus brachiis carentem, qui dextro pede hastam vibrabat, vestem suebat, edebat, scribebat, & in acum filum immittebat. *Scaliger* in Exercit. 334. addit, se hunc eundem virum, Antonium nomine, & Neapoli ortum, vidisse in Allobrogum provincia; eumque, præter operationes à Cardano relatas, clavum in asserem penitus malleo adegisse, ac deinde mirâ celeritate, conversis mallei auriculis, illum extraxisse; multaque alia peragendo, omnibus miraculo fuisse.

Pedum
mira dex-
teritas.

Pareus lib. 24. cap. 6. testatur, visum fuisse Lutetiæ hominem quadragenarium, quadrato corpore, brachiis carentem, qui

Compen-
sationis
manuum
mira ex-
empla.

omnia munia, quæ manibus perfici solent, feliciter obibat; & inter alia trunco, humeris, capite, & collo adjunctus, securim in oppositum palum vibrabat majori ictu, quàm quilibet alius manu id præstaret. Flagellum quoque aurigarum tantâ vi distringebat, ut magnum strepitum, aëre percussio, ederet. Præterea pedibus edebat, bibebat, talis & aleis ludebat. Tandem latro & sicarius deprehensus, ac comprehensus, latâ ultimi supplicii sententiâ, strangulatus, & rotæ impositus fuit.

Jo. Schenckius quoque, sive eundem, sive alium, eiusdem ætatis, & constitutionis corporis, brachiis carentem, qui se Helvetum dicebat, vidit Hagenoæ; ubi præter alia à Pareo narrata, ramum fagi crassitudinis brachii, mento & humeris apprehenso, & evaginato gladio, unico ictu dissecabat. Et simili modo bipennem in designatum locum in tabula parieti adhærente exactè impingebat.

Joannes Georgius Schenckius meminit alterius utroque brachio carentis, qui conspectus fuit Halæ Suevorum anno 1586, & Thomas Schvveicken appellabatur. Hic quoque ingeniosissima opera, quæ alii manibus peragunt, pedibus perficiebat. Et Schenckius testatur, se vidisse scripturam pedibus ab hoc homine exaratam, tam eleganter delineatam, emblematisque variis circa margines exornatam, ut procul dubio peritissimos, qui in civitatibus munus publicum scribendi exercent, potuerit superare. Hunc eundem vidit Comburgi Camerarius pedibus apprehendentè cultrum, ac panem aliosque cibos scindentem, poculum ori admoventem, calamos ad scribendum cultello aptantem, elegantissimè scribentem germanicè ac latinè. Digni pedum erant ita longi, & ad res apprehendendas idonei, ut procul apparentibus apparerent manus. Jussus quoque fuit exhibere se Cæsari Maximiliano II. cum Halam ad comitia Spirensia transiret, & Electoribus Palatinatus atque Saxonie; qui cum admiratione conspexere.

Aldrovandus testatur, anno 1628. Bononiam transivisse juvenem brachiis carentem, qui coram populo operationes hæc tenus enarratas optimè peragebat, & præterea tormentum manuarium

nuarium dexterrimè explodebat. *Keckermannus* lib. 1. Phys. cap. 4. mentionem facit cuiusdam studiosi, qui uno tantùm digito, & quidem minimo, in utraque manu erat præditus, pedibus sine ullis digitis formam triangularem referentibus. Hic tamen majori robore pollebat unico digito, quàm alius quinque. Eleganter fatis, fatisque celeriter scribebat; pedibus tam firmus, ut rariùs quàm cæteri in lubricis laberetur locis.

Mirandum maximè est, simul ac jucundissimum lectu, exemplum quod oculis suis vidit Ingolstadii Anno 1628. *P. Laurentius Stengelius*, idque refert in lib. de Monstris cap. 16. §. 9. his verbis. Anno Christi 1628, Ingolstadij, in Collegio Ignatiano multis perillustribus, Generosisque Dominis, ac nobilissima studiosorum coronâ, presentibus, sederamus expectatione novi alicuius spectaculi intenti; cum ecce mediocris statura vir in conclave ingreditur, magnificis passibus, pallio in humerum contorto involutus; atq; ante mensam, theatri loco, appositam, reverentiam spectatoribus exhibet, ignaris quid spectaturi essent. Præmissis hoc carmoniarum honore, pallium ore mordicè apprehendit, & a se expeditissimè super mensam projicit. Quo amoto, evolutus ipse adstat statuae instar truncata, ab humero deorsum planus, tanquam trabs quædam vestibus induta, aut trophaum cui arma appenduntur. Carebat enim ambabus manibus, & utroque brachio erat destitutus. Mox in mensam insiliit, & excussis talceis, paulo plùs quàm primores pedum digitos ostendit; quos habebat haud multò, quàm nos, longiores. Illis tamen omnia faciebat, quæ alij manibus solent. Nam in primis musicum Organum scitissimè pulsabat; & si, qui folles attollens pondè adstabat, negligentior se ostendisset, plano pede alapam illi excussissimam dabat. Tam panem, carnes, aliaque, iisdem Pedum digitis cultrum tenens, scindebat. Quin & vitrum levabat uno pede, alteroque cantharum, sibi que ipse infundebat, & nunc vitrum, nunc cantharum ori admotum exhauriebat. Postea & chartis pietis cum solito ludebat, eas miscens, distribuens, tenens, atque in mensam cum sonitu projiciens, non secus at que alius omnibus membris integer homo. Denique calamum arripiebat, pulcherrimos characteres scribebat: quodque magis mirandum, & acum sumebat, quam

Dexteritas
mira ho-
minis ca-
rentis bra-
chiiis.

flo trajiciens, quovis sartore citius nebat, & suebat. Itaque quicumque eum videbat operantem, manus dicebat ei, non officia manuum defuisse; aut certè manus ipsas in locum pedum demigrasse. Hoc Stengeljus. Pronum est credere, hunc eundem fuisse cum eo, de quo Aldrovandus.

Olaus Wormius in Museo Wormiano lib. 4. cap. 12. testatur, fuisse Hafniæ Danorum (Copenhagen vocamus) sceminam quandam Anglam, brachiis destitutam, quæ calamo scriptorio ore apprehenso, se vidente, his litteris nomen suum in charta expressit: ELISABETH SIMSON, ANNO 1620. Ore præterea nevissè eleganter, filum linguâ acui intrusissè, aliaque multa ore præstitissè, quæ alii manibus solent.

C A P U T VIII.

De monstris humanis cum brachiis mutilatis, aut transpositis.

S. I. Monstra cum brachiis mutilatis.

Monstra
humana
cum bra-
chiis mu-
tilatis.

L *Yosthenes* scribit, Anno Mundi 3819, Amiterni puerum tribus quidem pedibus, at unâ tantum manu fuisse natum. Anno verò Christi 1497, eodem referente, *in pago Dirlsdorff, sexto die Decembris, natus est puer ille, de quo capite precedenti, cui dextra manus deerat.* Anno 1640, teste *Aldrovando*, vivebat adhuc Bononiæ adolescens annorum sexdecim, *Thomas Bug Anellus* nomine, cui brachium dexterum in cubito terminabatur, ubi rudimenta quædam digitorum & unguium apparebant. Eodem anno, teste eodem, eodemque in loco, die 28. Junii, uxor cuiusdam fabri lignarii enixa est puellum integris omnibus membris, præter sinistrum brachium, quod in cubitum desinebat, ubi similiter rudimenta confusa digitorum & unguium conspiciebantur.

S. II. Monstra cum brachiis transpositis.

Monstra
humana
cum bra-
chiis trans-
positis.

A *NNO 1514. in Sarzano, qui locus est in agris Rhodiginis, natus est puer ille biceps, de quo supra c. 2. ex Cælio Rhodig. lib. 24*

cap.

Fig. XV. Fœtus quater-
nis brachyis, et pedibus.

Fig. XVII. Infans
aperto ventre.

Fig. XVI. Pusio digitis
diminutis.

cap. 3. in cuius collimitio humerorum inter utrumque caput surrigebatur tertia manus, aures longitudine non excedens, nec omnino integra. Anno verò 1554, natum est Stetini monstrum illud, de quo cap. 6. ex *Lycosthene*, in cuius loco auriculæ unius stabat brachium unum, alterum verò è latere prominebat.

C A P U T IX.

De monstris humanis cum brachiis multiplicatis.

Huiusmodi multa occurrunt. Nam, ut suprâ cap. 2. ex *Lycosthene* retulimus, Anno Christi 1531, in pago Goslavv. Helvetiæ, natus est infans ternis brachiis, totidemque pedibus. Et Anno 1536. in agro Tigurino alius priori prorsus similis. *Julius Obsequens* etiam refert, P. Crasfio, & M. Juventio Consulibus, foetum cum tribus brachiis ex muliere natum. Venafri quoque, referente *Lycosthene* anno Mundi 3870, & *Jacobo Ruso* in Opusc. de concept. & generat. hom. puer cum tribus brachiis, totidemque manibus est ortus.

Monstra humana cum brachiis multiplicatis.

Anno Mundi 3801, *Lycosthene* referente, *Theatri Sidicini* (Theani volebat dicere) puer cum quatuor manibus, & totidem pedibus natus est. Et anno 3803. Cera pueri quadrupedes & quadrumanes nati sunt. Et anno 3830, puer ex ancilla quatuor pedibus, manibus, oculis, auribus, & duplici obscæro natus.

Iconis. XII.
Fig. XV.

Anno Christi 1389, eo ipso die, quo pax inter Venetos ac Genueses firmata fuit, infans natus est crura brachiaq; quaterna habens, vixitq; quoad fuit ex sacro baptismi fonte sublatus.

Anno 1413, puella biceps in Botaria Aquilonari, inter Danubium atque Alemannum amnes, in Sandersdorff, nono Cal. Apr. nata est in mola pagi, qua & quaterna brachia, totidemque manus & pedes habuit.

Anno 1529. prope *Esselingam Neccari* monstrum natum est, infans videlicet uno capite, quatuor aures, quatuor brachia, quatuor item crura pedesq; habens. An. 1556. non procul à Lipsia, biceps infans,

quatuor manibus, totidemq; pedibus, uno autem corpore, natus est. Anno 1555. vigesima septima die Decembris, qui Divo Stephano sacra-
 cratus est, in pago Freyverck, non procul ab Adorffio Voilandie op-
 pido, biceps infans, quatuor manibus, ac pedibus totidem, absque
 secreto sexum prodente (cuius tamen loco umbilicum habebat) à fa-
 bri cuiusdam ferrarij uxore, natus est. Eandem historiam retu-
 limus supra capite 2. §. 1. Eodem anno, teste *Jacobo Ruso* apud Al-
 drovandum, natus est in Anglia, non procul Oxonio, puellus bi-
 ceptus, cum quatuor brachiis. *Aldrovandus* testatur, intellexisse
 se à viris fide dignis, Anno 1579, in agro Ferrariensi, die 24. Ju-
 lii, vespertino crepusculo ingruente, monstrum natum cum qua-
 tuor brachiis, habens in singulis manibus sex digitos.

C A P U T X.

*De monstris humanis cum manibus vitiatis,
 aut truncatis, aut cum super-
 fluis digitis.*

§. I. Exempla manuum truncatarum.

Monstra
 humana
 cum ma-
 nibus trū-
 catis.

Anno Mundi 3792, ex Lycosthenis computo, natus est Si-
 nueſtæ puer unimanus. Et anno 3872, Romæ ancilla pue-
 rum unimanum peperit. *Julius Obſequens* meminicit puellæ sine
 manu, natæ Privini. *Jacobus Rufus* lib. 5. de concept. & gene-
 rat. hom. cap. 6. testatur se vidisse infantem manibus mutilatis à
 nativitate, cum tamen reliqua corporis forma eſſet perfectæ. *Le-
 vinus Lemnius* quoque lib. 4. de occult. Nat. mirac. cap. 7. vidisse
 se testatur puellam aliam manu truncam, cum quodam tamen tu-
 more, unde manus prodire debebat; & contactu deprehendit, in
 timore illo articulos, qui Naturæ munere erant erupturi, con-
 volutos, arque in se retortos, ita ut nonnullum digitorum rudi-
 mentum præ se ferent.

§. II. Exempla manuum multiplicatarum.

Sæpe etiam visa sunt monstra duplicatas manus habentia in utroque brachio; & alia habentia duplicatos digitos, in manibus, aut pedibus, aut utrisque. Puellum geminatis manibus, ac pedum digitis, cæteris membris rectè constitutis, describit *Jacobus Rufus* loc. cit. Bimanorum ac quadrimanorum mentionem quoque fecimus capite præcedenti.

Monstra humana cum manibus multiplicatis.

§. III. Exempla manuum & digitorum vitiorum.

Bononiæ anno 1446, die ultima Decembris, horâ noctis octavâ, teste *Aldrovando*, natus est infans imperforatus, cum dentibus, & labiis fissis, sed manibus & pedibus contortis. Monstri distortis manibus ac pedibus meminit *Pareus*. Historiam manus hamatæ, in materna alvo conformatæ occasione gammarorum, narrat *Schenckius* lib. 5. Observ. recognitarum. *Aldrovandus* testatur, anno 1640. mense Maij venisse Bononiam quendam mendicum ætatis annorum viginti, natum in agro Ariminensi, nomine Antonium, qui manum alteram valde monstruosam, alteram verò integram ac rite formatam, ab utero materno rulerat. In monstruosa manu tres tantummodò digiti usque ad secundum articulum, quamvis retorti, & diminuti eruperant, reliqui verò digitorum articuli inter pellem tuberosæ manus simul concreti tactu deprehendebantur. Effigiem vide apud citatum *Aldrovandum*. Huc spectat quod habet *Lycosthenes* Anno Christi 1274. natum infantem in Germania, prope Lauffenburgum oppidum in finibus Helvetiæ ad Rhenum, manibus ac pedibus anserinis, horrendo capite.

Monstra humana cum manibus vitiatis.

Joannes Georgius Schenckius habet iconem monstruosæ manus, quatuor tantum digitos habentis, cuius pollex inusitatam longitudinem refert: *Aldrovandus* meminit viri sexagenarii, tres tantum digitos habentis. Alterius item Medicinæ studiosi Bononiæ anno 1614, quatuor tantum digitos, eosque malè formatos & contortos in utraque manu habentis. *Pareus* lib. 24. cap. 5.

Puer cum manibus & pedibus anserinis.

Iconis. XII
Fig. XVI.

ait, se vidisse Parisiis Anno 1573. puerum, in pago Parpanillæ natum ex patre Renando, & matre Margaretha, cui duo tantum digiti in sinistra manu erant, brachio usque ad cubitum rectè, inde verò usque ad digitos inveniustè formato. Deinde cruribus carebat, & à nate sinistra figura pedis imperfecta, quatuor tantum digitis distincta, proferebatur, & ex medio dextræ natis duo digitierumpebant, quorum unus genitali virili erat admodum similis. En effigiem!

§. IV. Exempla digitorum superfluatorum.

Monstra
humana
cum digi-
tis super-
fluis.

Digito-
rum sex,
aut pluri-
um, exem-
pla.

Aldrovandus ait, vidisse se Bononiæ hominem infimæ sortis, senis digitis in utraque manu; & sextum quidem locatum fuisse inter annularem & auricularem, mobilem tamen, & ad usum, Et manum fuisse insignis latitudinis. *Paulus Ægineta* apud eundem scribit, huiusmodi digitos superfluos quandoque totos carnosos, & malè formatos, aliquando etiam immobiles fuisse. *Hali Rodoham* apud eundem ait in Comment. ad artem medic. Galeni, se multoties sextum in aliquibus digitorum additum vidisse. Certe *Plinio* teste lib. 11. cap. 43. sex digiti erant in manibus filiarum M. Coriacii; qua de causa & sedigita appellabantur. Eadem de causa Poëtam celeberrimum Volcatium appellant sedigitum. *Schenckius* Observ. 32. meminit honestæ matronæ senos in utraque manu & pede digitos habentis; quæ & filiam sedigitam peperit. *Lycosthenes* anno Christi 1556. refert, se vidisse Basileæ Rauracorum agricolam, in utraq; manu sex digitos justæ magnitudinis ac aptæ proportionis habentem. *Valeriola* apud Aldrovandum testatur, se adolescentem annorum quindecim Arêlatæ cognovisse Anno 1561. qui utramque manum senis, & utrumque pedem septenis digitis deformem habebat. *Schenckius* novit juvenem, qui indicem manus sinistrae in tres acies distinctum habebat, quæ tres digitos affabrè repræsentabant.

C A P U T XI.

De monstris humanis cum prava ventris, & genitalium constitutione.

ANno Mundi 3858. *Lycosthene* teste, Nursiæ gemini ex muliere ingenua nati: puella integris omnibus membris; puer à parte priorè alvo apertâ, ita ut nudum intestinum conspiceretur. Idem posteriore natura solidus erat. Anno Christi 1547, eodem *Lycosthene* teste, in *Plou Voitlandia* oppido infans natus est monstruosus: in eo enim neque dorsum, neque venter apparuit; præterquàm quòd intestina circa pectus ex aperto corpore longè dependerent; pedes versus caput inclinavit; umbilicum in mola sinistra tibia habuit; capite fuit acuminato ad similitudinem cidaris aut tiaræ. En figuram. Huic non multum absimile fuit monstrum illud bifrons instar Jani, de quo supra cap. 6. natum Genevæ ex muliere Gallâ, ex euntis dorso intestina prodibant, & circa partem inferiorem ventris jecur pendebat.

Monstra humana cum prava ventris constitutione.

Icon. XII.
Fig. XVII.

Anno 1606. *Joannes Georgius Schenkius*, Hagenoënsis Pöliater, observavit Hagenoæ in Alsatia cadaver infantis primo statim die mortui, qui à prima in utero materno conformatione, umbilico tenus foramen rotundum, ac patulum, ad intima ventris viscera, apertâ viâ, penetrans, quasi pugione confossum habebat; per quod & alimenta, & excrementa statim effluerant. Cadavere aperto, cæteris partibus integris, corpus vesicâ destitutum, & anus imperforatus fuit inventus. Causam monstri formati in utero indagans, deprehendit, prægnantem foeminam à marito territam stricto gladio fugisse, & ad evitandum eius impetum abscondisse se in angulum domus: hæc enim corporis in angulo contractio & compressio videtur occasionem præbuisset defectui venicæ, & imperforationi; timor verò gladii foramen velut notam ensis in ventre.

Puer foramen in ventre habens à nativitate.

Bononiæ visus fuit peregrinus triginta annorum Anno 1640 Mense Martio, teste Aldrovando, mira ventris deformationis; & cum in Xenodochio D. Francisci fuisset receptus, fuit à multis doctissimis medicis ac Philosophis eò vocatis inspectus, & contrectatus; deprehensumque, omnia in illo reperiri, quæ in litteris parentibus Doctorum Medicorum Universitatis Aquensis, quas ostendebat, enarrabantur. Litteræ erant sequentis tenoris. Nos percelebris Universitatis Aquensis Doctores Medici, & Professores Regij, singulis, ad quos hæc nostra pervenerint inscriptiones, fidem facimus, nobis obvium Stephanum Veannois, Diæcesis Bituricensis, accuratâ mentis & oculorum acie lubenter in schola medica lustrasse, cuius ventris, & obscænarû maximè partium monstruosa planè extat conformatio: siquidem, præterquam quòd nullis est interstincta umbilici rugis totius abdominis protensa moles, in extrema imi ventris parte non deligati, sed velut cicatrice obducti umbilici vestigiû cernitur, tanquam ossi pubis adharens è regione vesicæ; & ventri infixæ conspicitur caro fungosa, exquisitioris tamen sensus, saturata rubedinis; cæcis spiraculis pervia, per quæ continuò, & sensim sine sensu stillat indesinenter urina; quæ num à prominente, & extra abdomen protrusa carnosiore cervice vesicæ, aut eiusdem muscoli janitoris vicem gerente oriatur, vel formatricis errore; & seminalis materia agitatione ex inversis & in orbem flexis cavis illis mentulam efficientibus corporibus, & ad glandem mox cœuntibus promanet, ut solidus existat adnatus fungus, stabilire est difficillimum. Verum desuper carni huic irrigua, grandioris nucis magnitudinem vix excedenti, succedit altera subterlocata, neutiquam perforata, speciem glandis referens; quæ digitis pressa inolet, nec spiritibus impletur, nec distenditur, nec rubet, sed flaccida, corrupta, & pallida visitur. Præputium vinculo alligatum subius demittitur: ad latera versus inguina non foràs obducti, neque penduli, sed intra, & satis profundè latentes utrimque tractantur testes orbicularis, & paulo oblongioris figura, vaginâ & involucre solâ lineâ discretæ in scortæ locum connecti. Ex quibus nostram inde mentem promimus, prædictum Stephanum, licet ab ortu ad annum usque decimum octavum, ex ipsius relatione, fæminei sexus fuerit creditus, virum tamen

men revera existere, quoniam viriles intus & extrà, licet malignà conformatione pradias, sortiatur partes. Hactenus Medici Aquenses apud Aldrovandum; qui addit, eundem se etiam imperforatum simulasse, quia foramen podicis non in loco consueto, sed in perinæo versus sedem genitalium occultabatur.

C A P U T XII.

Demonstris humanis sine cruribus; aut pedibus.

UT in brachiis ac manibus, ita in pedibus ac cruribus foetuum humanorum conformandis in utero, quandoque aut nimis parca est, aut nimis liberalis Natura. Nam ut omitam infantem illum, qui tempore Mauritii Imperatoris Anno Christi 601, ex *Lycosthenis* calculo, natus; desinebat in caudam piscis; & alterius, qui teste *Nicolao Rotheo* apud Aldrovandum, Anno Domini 1541, die 8. Febr. in castro D. Amandi Alliferi in solo Borbonico natus, à capite ad umbilicum usque imaginem hominis referebat, & deinceps loco crurum ac pedum in caudam Sirenum desinebat; *Haly Rodoham* in comment. ad Artem Medic. Galeni testatur, vidisse se hominem sine pedibus.

Monstra humana sine cruribus, aut pedibus. Puer in caudam piscis desinens. Puer in caudam Sirenum desinens.

Et Anno Mundi 3772, in Piceno natus est infans absque manibus & pedibus, teste *Lycosthene*. Anno verò Christi 1537, ut supra etiam retulimus in villa *Nepritz*, non procul ab oppido *Wurtzensita* ad *Moldam*, natus est infans sine pedibus. Et anno 1548, decimo octavo Cal. Maij, *Mysera* natus est infans diviso in fronte cranto, unico crure, sine labiis &c. Anno 1552. *Widensbachi*, quod distat milliare unum à *Schleusinga*, monstrum natum est ex muliere imagine infantis absque pedibus, quorum loco habuit cuspidem demissam; à fœmoribus etiam cuspides prominentes habuit. Hæc omnia ex *Lycosthene*.

Huic ultimo non multum dissimile monstrum addit *Aldrovandus*, quod uxor siguli peperit anno salutis suprâ sesquimillesi-

Puer in
pyrami-
dem defi-
niens.

*mum quinquagesimo sexto. Hoc à vertice ad hypochôdria figuram hu-
manam representabat, ore tamen prominente, & facie torvâ: ab um-
bilico autem, relicta hominis figurâ, in formam pyramidalem ter-
minabatur, referens in cuspide similitudinem cauda suis inflexa:
Præterea circa spinam dorsi, umbilici effigies alia conspiciebatur, &
nullum prorsus sexum exhibebat. Idem Aldrovandus testatur, Bo-
noniam vidisse, & admiratam fuisse anno 1594. Gallam quan-
dam nomine Catharinam Mazzinam, natam in urbe Bisson terri-
torii Avenionensis, venustæ formæ, & altitudinis trium dodran-
tum, palmo amplius, sed tamen cruribus, consequenterque pedi-
bus carentem. Addit, brachia fuisse perfectè constituta, pectore
& trunco longiora; partem verò corporis inferiorem quodam-
modò bifidam apparuisse, inum lyræ æmulantem. Loquebatur,
canebat, citharam pulsabat, tripudiabat manibus, & ad concen-
tum lyræ gestus imperfecti corporis ita componebat, ut pedibus
saltare videretur. Erat insuper androgyna, prævalente tamen
fœmineo sexu.*

Androgy-
na sine
cruribus
saltans.

Similia monstra occurrunt etiam inter bruta: nati enim non
rarò sunt vituli, canes, equi, boves, oves &c. bipedes, aut tripe-
des, quorum exempla invenies apud Lycosthenem, Aldrovand-
um, & alios.

C A P U T XIII.

De monstris humanis tripedibus & qua- drupedibus.

Monstra
humana
cum tri-
bus aut
quatuor
pedibus.

Huius rei nonnulla exempla retulimus in cap. 11. præcedenti,
ubi de monstris humanis plura brachia habentibus egimus.
Præter quæ, *Julius Obsequens* narrat, olim P. Africano, & *Lælio*
Consulibus, Amiterni natum esse puerum eum tribus pedibus, &
unico brachio: & alium ibidem cum tribus pedibus, sed reliquis
corporis partibus rectè constitutis, *Appio Claudio*, & *P. Metello*
Consulibus. Meminit quoque *Lycosthenes* puellæ cum quatuor
pedi-

pedibus, natæ anno ante Christi nativitatem 131. Romæ. Omitto alia exempla.

In belluis quoque subinde pedes multiplicati conspiciuntur; nam visus est aliquando equus cum quinque pedibus, alius cum octo: item vitulus cum sex pedibus, & alius cum septem, & vacca cum octo. Similia monstra reperta sunt inter canes, porcos, feles. Exempla vide apud Lycosthenem & Aldrovandum. Taceo aves polypedes, quarum multa exempla iidem subministrant.

C A P U T XIV.

De monstris humanis ac belluinis malignæ pedum constitutionis.

Promiscuè dabo exempla hominum ac belluarum, habentium malignam, ac subinde admodum horrendam pedum constitutionem. Igitur teste *Lycosthene*, Anno Mundi 3803, *Caræ porcus humanis manibus & pedibus natus est*. Et anno 3860 circiter, *In Lucanis duo agni equinis pedibus*. Et anno 3905, *C. Julius Cæsar cum Lusitania præset, equus insignis fissis unguibus anteriorum pedum, & propemodum digitorum humanorum, natus est, ferox admodum atque elatus*.

Monstra malignæ constitutionis pedum.

Anno verò Christi 1274, ut supra etiam retuli, in *Germania prope Lauffenburgum, oppidum in finibus Helvetiorum ad Rhenum fluvium situm, natus est infans manibus ac pedibus anserinis*. Et anno 1493, *Romæ puella virgo filium semicanæ peperit, parte nimirum superiore hominis, inferiore canis cum cauda speciem referentem*. Et anno 1496, in pago quodam *Episcopatus Argentinenfis, cui Sugenheim nomen, porcus sex pedibus, anserinis ferè similibus, natus est*. An. 1554, *Basileæ cattus Lycostheni domesticus, cum quatuor uno partu catulos edidisset, invētus est unus pedibus horrendis, & quasi in spirā varijs reflexibus conversis*. Anno eodem, in villa *Pomeraniæ Rekoñ, natus est pullus equinus ille, de quò supra, cuius pes unus anterior erat humanus, alter nullus*. Si etiam, ut *Volaterranus*

Puer semicanis natus Romæ.

scribit, & refert *Cardanus* lib. 14. de Variet. rer. cap. 77. & ex ipso *Lycosthenes* loc. cit. natus aliquando ex cane & muliere dicitur infans formâ humanâ in superiori parte, inferiori verò caninâ; atq; expiationis causâ ad Pontificem delatus. Hoc tamen monstrum nequaquam fuit humanum, ut constat ex dictis lib. præced. cap. 5. & fortassis illud idem est de quo paulò antè.

Refert *S. August.* lib. 16. de civit. Dei cap. 8. apud Hipponem Africae natos olim homines lunatis pedum plantis, cum duobus digitis in utroque pede. *Schenckius* scribit, anno 1597. natum esse Coloniae in Germania infantem, qui bene compacta habebat corporis membra, nisi quòd fœmora pedesque ab imo ventre usque ad extremitatem pedum coaluerant, digitis pedis sinistri omnino deficientibus, quorum loco regioni calcis eiusdem pedis sinistri massâ quædam carnis adhærebat. Huc spectat, quod multi scribunt de antiquissimo Mari in Italia, qui supernâ corporis parte hominis, infernâ equi speciem retulisse perhibetur. *Magius* in Miscellaneis tradit, anno 1545. Avenione natum ex muliere fœtum partibus supernis humanis, & infernis caninis; & ob id matrem cum fœtu iussu Francisci Galliarum Regis crematam. Historiam pueri nati cum pedibus anserinis, retulimus capite præcedenti.

Jacobus Rufus narrat lib. 5. de concept. hum. cap. 3. equam in Gallia à cervo subactam, enixam esse pullum posterioribus cruribus & pedibus cervinis: & aliam apud Helvetios à tauro compressam, peperisse fœtum pedibus equinis, reliquo corpore tauro non absimili. Romæ cum essem anno 1654, vidi mirabile monstrum vitulino ferè corpore, & pedibus cervinis, ortum Græcii in Germania è vacca; quod circumforaneus quidam magno pretio comparatum circumferebat per diversas Europæ regiones, & lucri gratiâ ostendebat. Anno 1629, in Patavina ditione, referente *Liceto*, visus est catus cum humanis cruribus, quæ animal parti posticæ adhærentia trahebat; quòd monstrum uxor cuiusdam bubulci post partum puelli optimè constituti enixa fuerat.

Omitto alia exempla.

CAPUT XV.

De monstris humanis ratione cutis varia
affecta.

Aliquando ex parentibus albis nascuntur proles cum cute nigra instar aethiopum, qualis fuit, quam princeps quaedam mulier alba ex marito albo suscepit, teste Hippocrate. Aliquando è contrario ex nigris parentibus albæ nascuntur proles, qualis fuit filia Persinæ Æthiopiæ reginæ, quam ex Hiduste marito pariter Æthiopo suscepit, teste Heliodoro.

Monstra
humana
cum cute
variè affe-
cta.

Non rarò visi sunt homines pilosi, quorum nonnulla exempla retulimus libro præced. cap. 11. Horum è numero fuit etiam Esau, *Genes. cap. 27.* & puella quaedam oblongis villis toto corpore recta in oppido Petra Sancta agri Pisani, ex muliere glabra genita, teste *Majolo. in colloquiis. In Martini IV. Papa Pontificatu* (inquit Lycothenes anno Christi 1282.) *ex illustri quadam femina, Pontificis necessaria, natus est. puer villosus, & in speciem ursi unguis armatus. Quo monstrifico partu permotus Pontifex, omnes urforum imagines, quæ fortè in eius domo fuerunt, jussit deleri; manifesto argumento, recepta ab ea imaginationis in conceptu.* Apud citatum Lycothenum anno 1549. *Simiarium aspectu, & ursinis obfitos villis toto dorso, partus se vidisse Peucerus testatur. Præterea Realdus Columbus lib. 13. de re Anatom. cap. 2. fatetur, se vidisse quendam Hispanum pilis oblongis obfitum in omni corporis parte, præterquam in manibus, & in facie. Scaliger Exercit. 114. mentionem facit Hispani pueri, quem ex India advectum alij, alij parentibus Indicis in Hispania natum putabant. Is candidis pilis totus tectus fuit. Idcirco Barbet à Gallis dictus; quo nomine villosum vocant canem, quem Flandri Watterhund.* Henricus Galliarum Rex, auctore *Boscio* apud Aldrovandum, Lutetiæ Parisiorum curavit instrui litteris humanioribus adolescentem non minùs canem villosum.

Pilosi ho-
mines.

Sæpe etiam nascuntur proles cum variis cutis appendicibus, aut eminentiis. Sic *Levino Lemnio* teste nati sunt infantes cum

Infans cū
cute cir-
cumflua
natus.

vitta quadam membranacea cucullum Monachorum referente. Anno 1535, *Bremopyrgi Marchia urbe, annotante* Lycosthene ex Fincelio, *infans natus est ita in corpore circumflua & laxa carnis mole, ut indutus sagomilitari Germanico crederetur.*

Homines
cum variis
appendici-
bus car-
neis nati.

Alii cum aliis appendicibus aut eminentiis carneis nascuntur subinde. Nam *Schenckius* meminit infantis venusti & elegantis, qui supra podicem adnatam habebat appendicem instar farciminis. Idem memorat, pusionem natum Coloniae anno 1597, aspectu pulcherrimum, nisi quod in cervice duas continuas appendices carnis, instar duorum ovorum, ex utero matris retulerat. *Pareoteste*, apud Subalpinos in Quiero oppido, duobus miliaribus distante à Taurino, anno 1578, die 17. Januarii, honesta mulier edidit foetum cum quinque cornibus arietinis; qui praeterea à summa fronte ad occiput; & totum ferè dorsum, oblongam carnis appendicem, capitium muliebre amulantem gestabat: deinde circa collum alia substantia carnosatanquam collare subuculae volvebatur; praeterquam quod digiti manuum erant unci, & poplites à genibus occupabantur, crus cum pede dextro rubescebat, cum reliquum corpus colore bætico esset. Infantis in lucem editi *Stetini* anno 1554, habentis in vertice massam carnis, quae testitudinem referebat, & in cervice caudam carnosam albescentem, sed instar muris, meminimus supra cap. 6.

Infans cū
quinq; cor-
nibus arie-
tinis.

Anno 1592. visus fuit Bononiae ab Aldrovando homuncio quidam Indicus staturâ senum dodrantum, qui inter os & aurem dexteram habebat propendentem ad pectus duplicem carnosam molem, quarum ori proximior erat alterâ brevior, & auri adhærebat. Similis caro laxa in humerum devolvebatur, & villis quibusdam erat tecta, sicuti & aliae. Sub mento, & circa initium thoracis alia maxima moles carnosâ, & primò humerum regens deorsum pendeat per totum ferè ventrem extensa; deinde à mamilla ad axillam dilatabatur. Crassitudo molis carnea erat semidigiti, manibusque sursum attolli poterat, quia cuti non nisi in exortu suo adhærebat.

Anno 1638. Aldrovando teste, Olyssipone ex parentibus honestis natus est infans armati similitudinem referens: nam variæ carnis & cutis appendices ac figuræ, habitum illum repræsentabant. Ex eadem materiâ & galeatus, & ocreatus erat. Omitto alia exempla, quæ apud Aldrovandum & alios reperies.

Infans armati speciei natus.

C A P U T XVI.

De humanis & belluinis fœtibus cum cute vulnerata, aut discissa.

Anno Christi 1556, Lycosthene teste, Basilea circa Paschatis festum infans adeò scissis ac apertis naribus natus est, ut inde eius cerebrum facillimè sit conspectum. Anno verò 1557. ibidem, eode teste, masculus natus est, corpore satis quidem bene compacto, sed sine collo, monstrosâ planè facie, oculis insolita magnitudinis quasi in fronte sitis, ac superior capitis pars omnino deerat (ut supra etiam retuli cap. 6.) in occipitio autem habebat foramen justa magnitudinis, ex quo sanguis aliquantulum fluebat: unde statim postquam in lucem editus est, diem suum obiit. Anno 1606, natus est infans ille de quo ex Schenckio diximus, habuisse supra umbilicum foramen patulum & rotundum, ad intimas ventris partes penetrans, quasi pugione factum. Pusionis nati Venetiis ore plurifariam scisso, mentionem fecimus supra ex Lycosthene. Alterius anno 1548. nati Mysenæ, divisio in fronte cranio, meminimus capite 7. ex eodem. Historiam monstri bifrontis, cuius intestina è dorso tanquam ex vulnere prodibant, invenies in cap. 6. Infantis verò historiam cum ventre adeò aperto, ut omnia viscera apparerent, nati Ploæ in Voitlandia, habes cap. 11.

Monstra cum cute discissa.

Anno 1545, in Saxonia, mense Februario, infans natus est horrendo aspectu, corpore quidem integro & bene compacto, sed contusus, laceratis, atque laxatis membris omnibus, excepto capite oblongo, ac quasi Turcico pileo insignito, ut Lycosthenes refert dicto anno, & nos supra ex ipso.

Anno

Equus cum
cute lace-
rata natus.
Iconis.
XIII. Fig.
XVIII.

Anno 1555. ut ex *Fincelio* refert citatus autor, in *Marchia non procul à Regiomonte, monstrosus equus natus est, undiq; laceratâ cute, caligis dependentibus, & thorace scisso indutus, utim apposita figura apparet. Ridiculus sanè habitus, & magnum Naturæ prodigium, si vera est historia.*

C A P U T XVII.

De monstroso fœtu lapidoso.

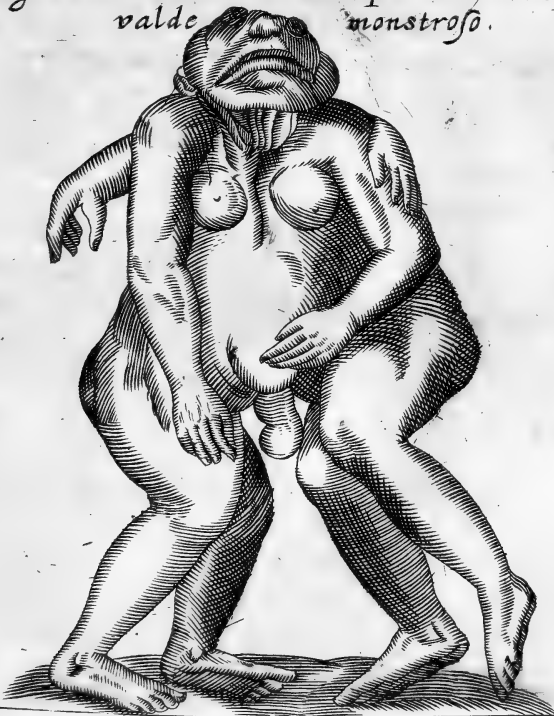
Lapidofus
fœtus.

Ioannes Georgius Schenckius mirabilem narrat historiam, quæ Angendici Senonum accidit, de fœtu lapidoso è matris utero præ doloribus extinctæ exfecto, in hunc sensum. Mulier Senonensis nomine Columba Chatry, Ludovico homuncioni, quadrato tamen, & bene constituto Sartori, nupsêrat. Hæc multis annis postquàm nupsisset, cum nunquam antea uterum gestasset, certissima habuit inchoati fœtus indicia. Nam quæ stasis peridiserumpere solebant purgamenta, statim suppressâ sunt; primis mensibus laboravit; tempestivum fœtus motum, & frequentem sensit; tumorem lumborum, & mammarum incurrit; & tandem lapsò gestationis uteri curriculo, graves puerperii dolores sentire cœpit, suppressâ aliquot diebus urinâ; quæ tandem magnâ vi erupit, profuso etiam illo liquore, qui parituras præcedere solet; mammæ conciderunt, motus infantis cessavit, & dolores facti sunt mitiores. Quibus omnibus attonitæ fuerunt obstetrices, quæ certissimum puerperiû exspectabant. Paciens ludibrio huius fœturæ oppressa, triennium decubuit, assiduè conquerens de tumore, de duritie, & de torminibus alvi; nec non de gravi pondere, quod ob varium motum modò in hanc, modò in illam partem incumbebat. Postquàm defuncta fuit, accersiti Medici & Chirurghi, aperto mulieris abdomine, Scirrhosum tumorem invenire putabant: Sed novaculâ secando, portentosam & gypseam molem invenère; siquidem fœtus quem utero gestaverat, in lapidem conversus fuerat.

Fig. XVIII Equus
cute lacerâ.

Fig. XIX. Monstrum bicorpor unico capite
valde monstroso.

Situs nuius foetus lapidei in utero, erat penesphæricus, facie ad thoracem fixâ, sublatis ad nates genibus, quæ ideo patulæ, re-
tusæ, & resimæ conspectæ sunt. Ossa capitis tenuia, & firma, nec
non instar cornu nitentia; cutis capitis multis in locis pilosa; ca-
put in sinistrum brachium ita procumbebat, ut à protuberante hu-
mero auris & os occipitis impellerentur, quia ea in parte cavata
cernebantur. Cubitus ad summum humerum reflectebatur, por-
rectâ solâ manu, quæ in pugnum erat contracta; & summi
digiti ita palmæ adhærebant, ut licet apparerent inter se distincti,
nihilominus in unum & idem lapideum corpus concreverint.
Dextrum brachium ad umbilicum extendebat manum: femur,
genu, tibia sinistra, dextris incumbebant; quibus tamen ita erant
implicita, ut indissolubili nexu colligarentur. Utrumque crus in
ventrem & pectus reflectebantur, & certissimam foeminei sexus
notam tegebant. Tibia utraque ad nates intorquebatur, pedibus
& pedum digitis inter se compactis, & lapides factis. Diceres,
Sculptorem aut cælatorem ex marmore absolutissimam foetus
iconem expressisse. Præterea partes internæ, ut cor, hepar, &
viscera omnia, uti & cerebrum, erant naturaliter constituta; præ-
terquam quòd nimiam duritiam erant adepta, minorem tamen
quam externa. Dum hæc Schenckius scribebat; corpusculum à
putredine & teredine adhuc intactum servabatur.

Causa huius lapidescentis foetus fuit eadem, quæ lapillorum
subinde in humano corpore crescentium. Hæc autem duplex
est, nimirum materia crassa & densa, & præterea calor aut frigi-
ditas excedens: tamen calor, quam frigiditas dissolvit partes
tenuiores, & crassiores cogit in duritiem. Quia igitur materia
generationi destinata in hoc casu nostro fuit crassa, viscida, ac ter-
restris, & uteri intemperies iusto vel calidior, vel frigidior,
partes tenuiores dissipavit; ideò reliquæ crassiores
in dictam lapidosam massam co-
luerunt.

CAPUT XVIII.

De monstris humanis infernè bicorporibus, supernè simplicibus.

Monstra
humana
infernè
bicorpora,
superne
simplicia.

Varia occurrunt humana monstra bicorpora : aliqua enim sunt in superiori parte simplicia, in inferiori duplicia ; alia è contrario in superiori duplicia, simplicia in inferiori ; alia adglutinata sibi habent aliud corpus humanum, idque variis modis. Omnium exempla afferemus ; ac primò primorum.

Anno igitur Christi 1472, *Lycosthene* narrante, *Berna in Italia puellana nata est uno capite, duabus posterioribus corporis partibus, totidemque pudendis.* Apud *Aldeovandum Petrus Aponensis* in comment. ad Probl. Arist. meminit monstri in Italia observati, foeminei sexus, quod à vertice ad cavitatem ventris usque erat unicum & continuum, deinceps verò geminatum. *Valeriola* quoque lib. 1. Locor. comm. cap. 18. apud eundem *Aldrov.* refert, monstrum quoddam *Avenione* conspectum infra cervicem bicorpor. *Imperatus* præterea apud citatum *Aldrov.* testatur, natum esse *Neapoli* monstrum ex meretrice, morbo Indico laborante, quod duo corpora unico tantum capite habebat ; caput autem fuisse maximum, & una parte effigiem vultus, alterâ unicam aurem exhibuisse ; & cadavere dissecto, duo corda cum unico ventriculo reperta fuisse. Anno 1547, *Lovanij septimo Idus Aprilis gemelli nati, distinctis corporibus uni adherentibus capiti*, ut refert *Lycosthenes* ex *Peucero*.

Monstrum
humanum
mirabile.

Anno 1569, *Aldrovando* referente, natus est foetus ex quadam muliere *Turonensi*, quæ peperit duos gemellos mutuo se complectentes unico capite. Et anno 1579, in *Insula* obscuri lacus ditionis *Ferrariensis*, natum est monstrum unico capite, duplici linguâ, unico collo, & reliquo corpore geminato, foeminei sexus. Anno 1590, mense *Octob.* in pago *Piceni*, diœcesis *Afinensis*, ex agricolis conjugibus, *Aldrovando* referente, natum est tale monstrum. *Caput ei erat unicum magnum, oculis prominentibus*

ribus instar oculorum bufonis, naribus sursum repandis; ore patulo, & ad aures usque diducto, more ranarum; fibris carnosis instar capillamentorum ex mento pendulis, crispis, & infernè sursum nonnihil contortis, ideoque appendices carnosae barbam Satyrorum quodammodo amulabantur. Ei unicus thorax, venter, & umbilicus erat, sed brachia quaterna, & crura totidem habebat, nec non mammae tumentes; Brachia postica erant adèd breviora, ut eorum digiti cubitos brachiorum anteriorum vix attingerent. Cetera membra inferiora cum essent duplicata, sibi invicem per diametrum erant opposita: quocirca nates, & podices ad latera monstri erant locati, distincto sexu femineo, ita ut femina duplex ab hoc monstro representaretur: nam partes ab umbilico inferiores ita à natura erant optimè conformatae, ut admirationem intuentibus afferrent. In cadavere dissecto, viscera geminata, prater cor, fuerunt inventa. Iconis.
XIII. Fig.
XIX.

En iconem monstri.

C A P U T XIX.

De monstribus humanis supernè bicorporibus, infernè simplicibus.

S Augustinus lib. 16. de Civit. cap. 8. refert, puerum umbilico tenus simplicem infernè, partibus superioribus geminatis, nempe quatuor brachiis, totidemque manibus, & duobus capitibus, natum in oppido Emaus, imperante Theodosio. *Paulus Diaconus* scribit, post obitum Theodosii similem partum infernè umbilico tenus simplicem ac perfectum, & deinceps in parte suprema geminatum, fuisse natum; additque, altero capite dormiente alterum vigilasse, & vicissim; aliasque plerumque contrarias operationes utrumque peregisse. *Albertus Magnus* lib. 2. Physic. meminit cuiusdam monstri bicorporis modo prædicto. Et *Cardanus* in comment. ad Hippocrat. refert, monstrum in Ægypto ad quartum usque annum vixisse, quod à capite umbilico tenus erat geminatum, cum partes inferiores unum tantum puellum representarent.

Puer su-
perne ge-
minatus.

Georgius Buchananus lib. 13. *Histor. Scot.* apud *Camerarium* refert, natum aliquando in *Scotia* monstrum, quod infra umbilicum speciem maris referens, à communi hominum effigie non discrepabat, sed supra umbilicum membra omnia erant geminata. In quo illud mirabile erat, quod duo capita sæpe rixabantur inter se: & partibus inferioribus læsis, utrumque corpus dolore afficiebatur; læsâ verò unâ superiorum partium, sensus doloris alteri corpori non communicabatur; quod manifestum signum erat, partes supremas monstri fuisse inter se distinctas, atque disjunctas, infernas verò utrique corpori superiori communes. Monstrum hoc *Rex Scotiae* educandum, & erudiendum in variis idiomatibus, ac potissimum in musica curavit, in qua miros fecit progressus, & maximâ omnium admiratione modulatè canebat. Vixit ad annum vigesimum octavum.

Puella su-
perne ge-
minata.

Lycosthenes scribit, anno Christi 1044, *Henrici Imperatoris III.* quinto, in confinio *Nortmanniæ* & *Britanniæ*, monstrum tale fuisse in una, vel potius duabus sceminis visum. Duo erant capita, & quatuor brachia, cætera gemina usque ad umbilicum, inferius singula omnia. Comedebat, ridebat, loquebatur: una flebat, esuriebat; altera tacebat: ore gemino manducabatur, sed uno meatu per ventrem eiciebat: una defuncta supervixit altera penè triennio, mortuam portans, donec & pondere molis, & nidore cadaveris defecit. Iterum anno 1112, in *Anglia* natus est puer geminus, à clune ad superiores parte ita divisus, ut duo haberet capita, duo corpora integra ad renes cum suis brachiis; qui baptizatus triduo supervixit.

Præterea anno 1234, referente *Aldrovando*, in montosis *Bonia* locis ex muliere monstrum non absimile præcedenti ad vitales auras egressum est, cuius pars superior duos infantes, & inferior unum solum referebat; sed horum fatuum unus primâ die obiit, & alter sequenti die interijt.

Eodem referente, anno 1293, sub finem Imperij *Gracorum*, *Andronico* ultimo imperante, monstruosus puer natus est *Bizantiæ*, à pedibus usque ad umbilicum continuus, inde verò separatus, ut duo capita, duo pectora, consequenterque duplicem dorsum

spinam

spinam haberet, cum quatuor brachiis; sed post primum ab ortu diem exspiravit.

Insuper anno 1310, *Lycosthene* referente, in agro Florentino puer natus bicorpore effigie, geminis capitibus, circa genitales partes connexus, sic ut non nisi in geminos pedes desineret. Et hic quidem partus diebus, ut perhibent, paucis vixit. Huius monstri meminit etiam *Petrarcha* in Opere de rebus memorandis; & effigies eius depicta est Florentiæ in pariete quodam hospitalis ad *scalas*.

Iterum anno 1494, eodem *Lycosthene* narrante, in oppido *Germanico Rotuvil*, ad *Herciniam sylvam sito*, infans duobus capitibus, quatuor manibus, duobus pedibus natus est. Et anno 1498, ut idem refert, in ditione *Werdenberga* monstrum feminei sexus natum est, capitibus duobus, brachiis quatuor, pectore & ventre uno, pedibus duobus. Præterea anno 1543, in pago *Rinack*, non procul à *Basilea Rauracorum*, mulier geminos edidit, concretis corporibus duobus supra umbilicum, quatuor brachiis, tamen à lumbis deinde in duos pedes tantum desinebant. Omitto alia exempla. Nonnulla ex his relatis attulimus etiam supra cap. 2. ubi de monstris bicapitibus?

C A P U T XX.

De monstris humanis bicorporibus secundum latitudinem conjunctis.

Multa ex monstris bicorporibus hæcenus relatis conjuncta sunt secundum latitudinem: nunc alia eiusdem generis dabimus; quæ quidem conjuncta erunt variis modis, nimirum, vel juxta partem anteriorem, vel posteriorem, vel lateralem.

Monstra
humana
bicorpora
secundum
latitudinē
conjuncta.

Itaque anno Mundi 3871, ex *Lycostenis* ratiocinio, *Vulginis* puella biceps, quadripes, quadrimana, geminâ femineâ naturâ, mortua nata. Quâ autem parte fuerint hæc duo corpora conjuncta, antè retrò, in latere, è diametro; non explicatur. Anno

1063, *Constantia ad locum Acroniū, duo infantes, masculus ac femella, duobus capitibus, quatuor brachiis, totidemque pedibus, membris omnibus absolutis, sed circa umbilicum conjunctis corporibus, nati sunt.* Iterum an. 1316, *in pagovallis superioris Arni nomine Tertanio, monstrum est natum habēs duos pueros uno umbilico ad invicem junctos, cui ab uno latere & genitalia erant membra, & bina quoque pendebant invalida crura; ab altero vero latere crura solum exibat imperfectum, vixitque diem unum.* An. 1493, *Roma gemini nati, simulque uno corpore conjuncti adversis inter se manibus ac facie, ita ut dorsum dorso adhereret. Vixerunt dies pauculos.* Item an. 1494, *Berheldia in ditione Principis Serenissimi Palatini Electoris, in villa non procul ab Heydelberga, decimo quarto Cal. Jan. nati sunt gemini pectoribus sibi affixis, unico umbilici dependentis vinculo constricti.* Anno 1495, *prope Wormaciam, ad dextram Rheni partem in villa Birstad, qua sita est inter* Puellę duę
conjunctę
natz. *Wormaciam & Bensheim, mulier quadam monstrum enixa est, quarto Idus Septembris. Erant duę puellę corporibus integra, sed in vertice fronte tenus connexa inseparabiliter, & se mutuo insipientes. Münsterus in sua Cosmographia testatur, se has vidisse Moguntię annorū circiter sex. Cogebantur simul incedere, simul dormire, & surgere. Nasi utriusque sese ferē contingebant; oculi verò non in directū, sed in latera tantū torqueri poterant, quia paululum supra oculos cohærebant frontes. Vixerunt usque ad annum decimum; & cum tunc una moreretur, illaque à superstite viva refecaretur, mortua quoque fuit, seu ex accepto in capite vulnere, seu potius ex vulneris foetore & putrefactione corrupta in cerebro.* Occasionē huic monstrum dedit huiuscemodi eventus. Colloquebantur duę mulieres, inter quas una uterum gestabat, & superveniens tertia ex improvise, concussit colloquentium capita; unde prægnans terrefacta, foetui concussionis dedit figuram. Hęc omnia *Lycosthenes* anno citato.

Anno 1503, *in pago Gossow, agri Tigurini apud Helvetios, mulier honesta peperit masculos duos, duobus capitibus, uno quidem corpore, umbilici vinculo conjunctos, quatuor manibus, totidemque pedibus.* Similia ferē monstra nata sunt anno 1538, ut retulimus supra cum de bicapitibus ageremus. An. 1541, die 19. Febr. *Friburgi Myssorum editi gemelli, juncti totius anterioris thoracis cohasu.* Eandem

dem historiam refert bis Lycosthenes eodem anno, memoria defectu. Anno sequenti 1542, in Ducatu Wirtembergensi nati sunt gemini, coalitu pectoris ad umbilicum usq; connexi. Anno 1543, Octavo Idus Februarij, matutina hora quinta, eodemq; minuto, Schaffhusia Helvetiorum nati sunt infantes duo, uterq; sœminei sexus, capitibus duobus, brachiis quatuor, totidemq; pedibus disjunctis, uno verò solido corpore à collo ad umbilicum usq;, umbilici subtus vinculo propendente. Anno 1544, Heydelbergæ ad Neccarum flumen, die Pentecostes nati infantes duo conjuncti, & masculi, duobus corporibus ventre conglutinatis, duobus capitibus, quatuor manibus, & pedibus; quorû mater Catharina, pater verò Casparus Besler faber. Baptizati sunt ambo, quorum unus Joannes, alter verò Hieronymus nuncupatus est. Vixerunt diem unum cum dimidio. Defunctis verò, à Medicis membra interiora per secationem visa, cor tantùm unum inventum est. An. 1546. in Ackern oppido Saxonia ad Albim, infantes sœmoribus latere tenus concreti sunt, quâ crura subnectuntur coxæ, eo situ, ut dexter sinistra manu humero dextero alterius incumberet; sinister dextram thoraci alterius transversim prætenderet. Hactenus ex Lycosthene.

Heydel-
bergense
monstrum

Schenckius apud Aldrovandum refert, Anno Domini 1106, Januarii mense, in Imperiali civitate Argentina ex fabro lignario Stephano nomine, & matre plebeia, foetum monstruosum bicorpor sœminei sexus, capitibus, collo, pectore, & ventre concretis fuisse editum. Hoc monstrum si juxta partem anteriorem spectabatur, nempe juxta eam, in qua ex duobus conglutinatis capitibus facies effigiabatur, una apparebat facies binis oculis, quatuor auribus, naso & ore non indecenter formata: at foetu in faciem procumbente, ubi alterius infantis facies erat formanda, visebantur duo capita in modum utris copulata, nihilq; præter duas auriculas in colli fastigio locatas exhibebatur. Hæ gemellæ, pectore & ventre coherentes, sese invicem complecti videbantur, nempe brachiis & cruribus vicissim hinc inde decussatis, umbilico utriusque subtus propendente. Vixit monstrum sesquihoram, & post obitum corpusculo aperto, inventum cor unum, unus pulmo, & unus ventriculus, cum duplici hepate, & quatuor renibus.

Argenti-
nense mon-
strum.

Recentius est sequens monstrum, editum Regii anno 1615, mensis Novembris. Erant gemelli, unus niger, alter albus, conjuncti

Gemellorû
unus niger,
alter albus.

Bononiensis
monstrum.

juncti ventre, thorace, & unico umbilico, cæteris partibus perfecti, qui quodammodò in mutuis complexibus esse videbantur. In res tantummodò horas vixit. Eodem anno Bononiæ, mense Julii, duæ gemellæ conglutinatæ, in lucem prodierunt mortuæ, & apertæ. Exteriores partes utrique absolutissimæ erant, nec tantillum ab aliis perfectis partibus discrepabant; pectore tantummodò excepto, quod erat unicum & commune: nam hac parte invicem copulabantur. Incipiebat conjunctio ab ore sterni, & in umbilicum desinebat. Magnitudo corporis utrique eadem erat, sed non eadem figura: puella enim, quæ latus dextrum occupabat, alteri se se quodammodò inferebat, ita ut pectus alterius & tergus incurvarentur. Quæ constitutio corporis in causâ fuit imbecillitatis vitium; mortua enim prodit, cum altera viva egrederetur. Venæ umbilicalis non vulgaris erat structura, quoniam in ipso ventre erat simplex; mox verò ubi jecur ingrediebatur, in duos ramos dividebatur, quorum singuli singulis foetibus nutrimentum allaturi infigebantur. Jecur erat quidem geminum, sed diligentius inspicienti haudquaquam unicum videbatur; nam alterum sub altero veluti occultatum latebat. Folliculi fellis erant duo, in parte superiori hepatis collocati. Ventriculi item duo erant; qui deinde juxta pylorum in intestinum jejunum copulabantur. Renes non juncti, sed separati, utriusque tamen bini, alter juxta latus jecoris, & alter sub eodem latitabat. Lien erat unicus, & in foetu sinistro tantummodò conspicuus, figuram potius canini lienis, quam humani referens. Intestinum colon carebat cellulis. Diaphragma duobus in locis erat perforatum, quia duo erant œsophagi, & totidem ventriculi ad quos tendebant. Ossâ sterni, ubi foetus copulabantur, ita invicem necitebantur, ut unicum tantum os videretur. Pericordium erat unum, quod bina tamen corda amplectebatur, quorum situs à vulgari valde diversus erat: nam cum in omni homine cuspis cordis deorsum vergat, in hisce gemellis cuspides cordium opponebantur. Hæc omnia *Aldrovandus*, apud quem plura alia exempla antiqua & recentia invenies, quæ omitto, ne lectori fastidio sim.

Fig. XX. Monstrum bi-
corpor caputibus per dia-
metrum oppositis.

Fig. XXII. Fœtus geminatus
vultibus oppositis.

CAPUT XXI.

De monstris humanis bicorporibus secundum
longitudinem conjunctis.

Accidit nonnunquam, ut duo foetus in matrice ita per nates, & perinæum, aliisvè modis coalescant in unum, ut capita per diametrum opponantur, & infantes diametraliter se intueantur. Huius rei multa sunt exempla, antiqua & recentia. Nam

Monstra
humana
bicorpora
secundum
longitudi-
nem con-
juncta.

Anno 1552, tertio Augusti, inter decimam ac undecimam noctis horam, Mildelstonsi in Anglia, natus est infans duobus corporibus atque capitibus, quatuor manibus, unico ventre, umbilico, ac alvo ad ejicienda natura excrementa. Ab una parte corporis duobus pedibus justâ proportionem formatis, ab altera unico pede tantum, sed ex duobus conflato, ac novem digitis ornato. Ita Lycosthenes.

Icon. XIV.
Fig. XX.

Huic non dissimile monstrum muliebris sexus visum alibi fuisse, refert *Schenckius* ex Jacobo Rufo; horumque foetuum alterum vixisse dies quindecim, alterum verò unico tantum; rarò lachrymassè, unum fuisse admodum lætum, alterum moestum, & in somnum propensum; longitudinem ac latitudinem illorum fuisse quinque palmorum.

Anno 1570, teste *Ambrosio Pareo*, Lutetiæ Parisiorum, Julio mense, in vico *Gravillierorum ad Insigne Tintinnabuli*, ex patre bajulo Petro Germano dicto, & Matre *Matthæa Pernella*, duo parvuli nati sunt, quos unitas natium, & unus umbilicus copulabat; qui per diametrum sese intuebantur, cum distinctione sexus; Siquidem sacro latice intincti, *Ludovici* & *Ludovica* nomine fuerunt appellati. Fuit hoc monstrum Optimatibus & populo monstratum.

Ibidem anno 1572, Februarii mense, teste eodem *Pareo*, in Viabani Parætia, viâ quâ Carnutum Lutetiâ itur, in pagulo cui parvarum Bordarum nomen est, Cypriana Giranda, Jacobi Mercatoris Agricolæ uxor, peperit puellos ad nates copulatos, consequenterque per diametrum sese mutuò conspicientes; quibus pudendum commune fuit, nec non umbilicus, & abdomen: pectora verò duo, quatuor brachia, & crura. Parum supervixit. *Venetij's*

Uuuu

quo-

Monstrum
Venetum.

quoque (verba sunt Aldrovandi) anno post Christum natum septuagesimo quinto supra sexquiesimum, Majo mense, ex muliere Hebraea monstrum admirandum natum est. Erant duo infantes, juxta nates & perinaeum coaliti, cruribus invicem complicatis; locis secretis, & naturalibus destituebatur, quorum vices umbilicus supplebat; singulique oppositis inter se vultibus cibum & potum sumebant. Inspice appositam figuram. Aliud huic simile ibidem natum fuisse anno 1617, intellexisse se ait Aldrovandus. Nec dissimile aliud Genuæ Mense Martio anni 1607.

Iconis,
XV.
Figur.
XXI.

Demum eodem Aldrovando teste, in agro Pistoriensi, anno salutis humana post millesimum, & sexcentiesimum, decimo, Martio mense, ex conjugibus carbonariam facitiantibus, nati sunt infantes pariter circa pudenda & nates adeo connexi, faciebus similiter oppositis, ut sexus distingui non posset; quamvis sexum potius foemineum participare viderentur. Erant igitur omnibus membris perfecti usque ad umbilicum, uno solo excrementorum exitu. Præterea alia etiam rima ibi observabatur, cuius interna cavitas duo foramina exhibebat. Horum infantium alter unum tantum crus possidebat; quamvis manu Chirurgi observantis, ossa amborum crurum optimè persentirentur: præterquam quòd hujusmodi crusculum in duos pedes mancos desinebat; nam octo tantum digitis integrabantur. Ambo infantes optimè lactebant, & potissimum primus qui in lucem prodierat. Interim dum horum alter mammam sugabat, alter plorare visebatur. Inspice figuram.

Icon. XIV.
Fig. XXII

C A P U T XXII.

De monstris humanis bicorporibus ex perfecto & imperfecto corpore coalitis.

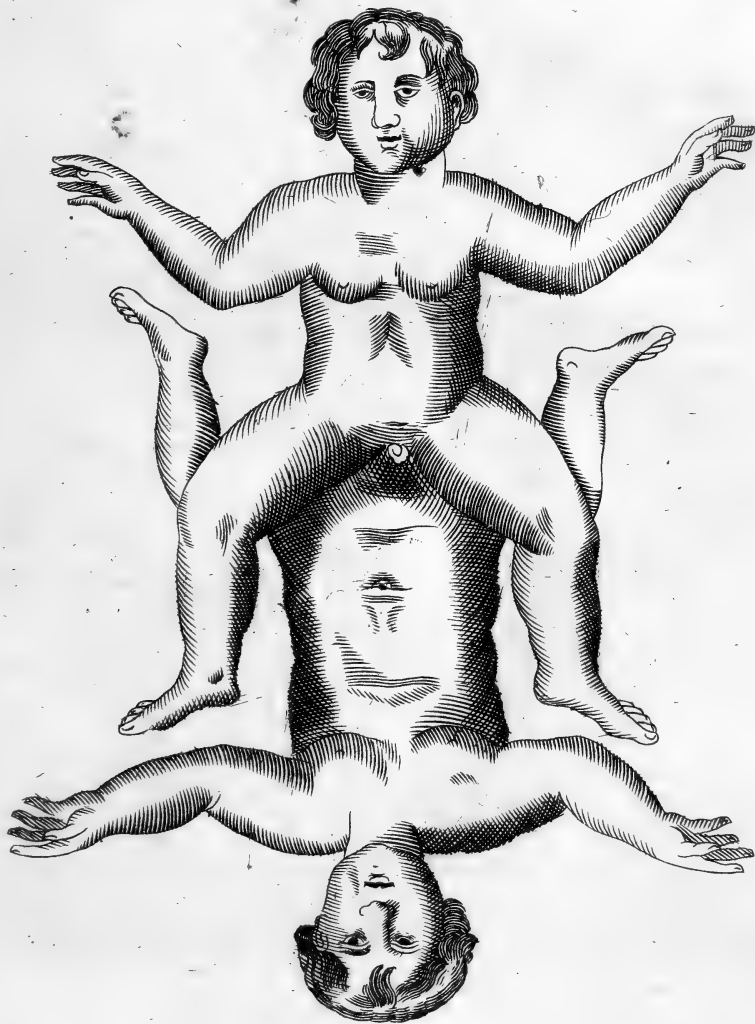
Monstra
humana
bicorpora
ex perfecto & imperfecto
coalita.

Vista sunt subinde monstra humana talis formæ, ut corpus hominis perfectum adjunctum ac veluti insertum gestaret aliud imperfectum, ut ex sequentibus patebit.

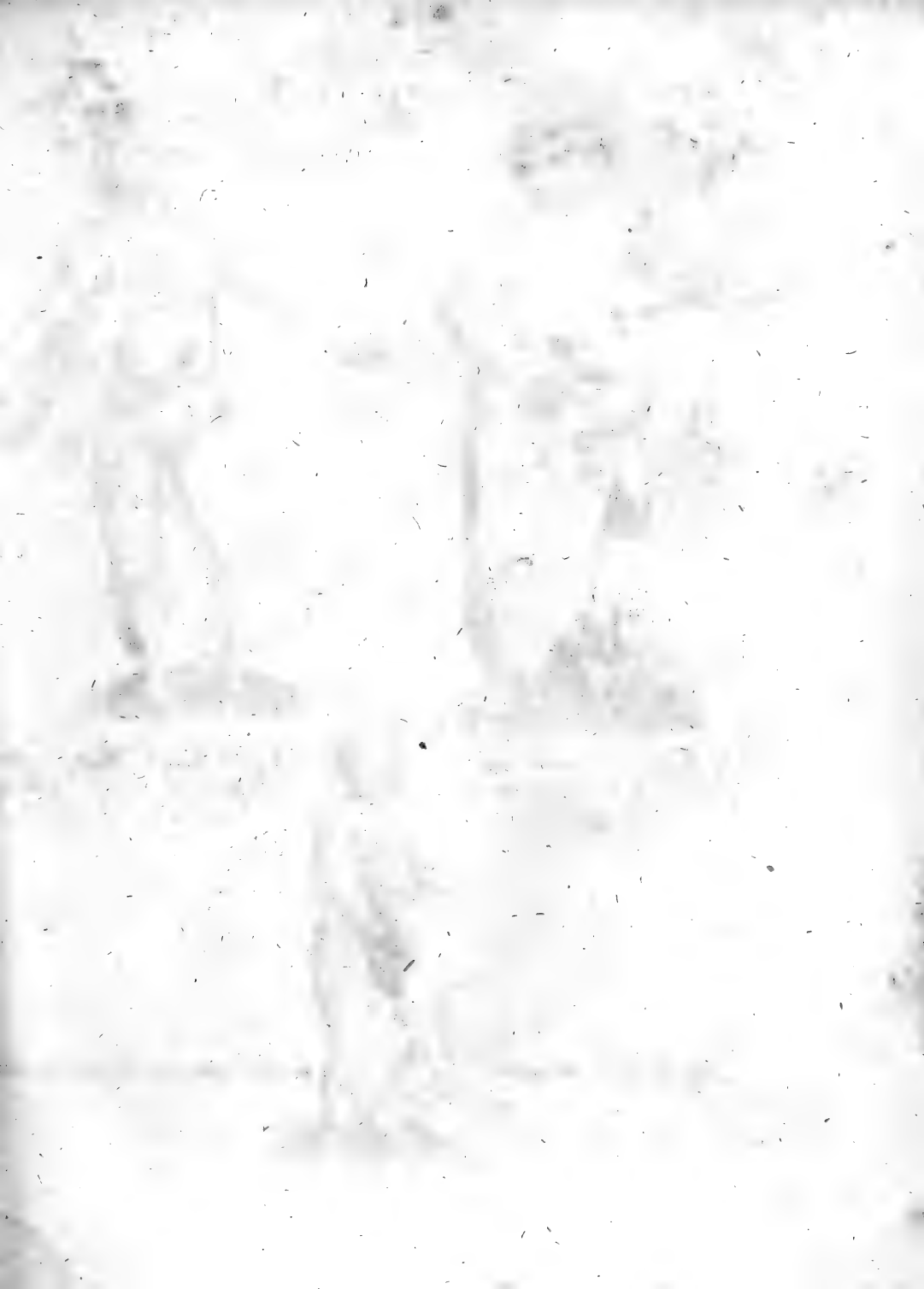
In hoc monstrorum genere exhibet Aldrovandus infantem bicorporem, marem & foeminam, in quo alterum corpus sub brachio alterius quodammodo latere videtur; & ex una parte

mon-

Fig. XXI. Infantes duo iuxta nates
conglutinati.

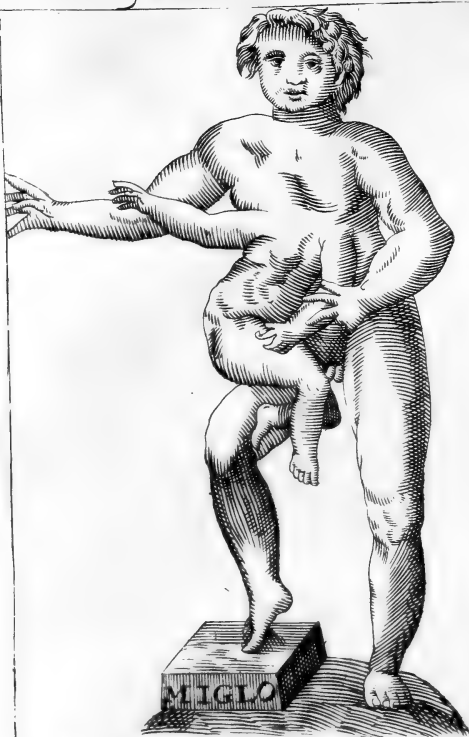

Fig XXIV. Monstrum monocephalon binis corporibus.

Fig. XXIII. Monstrum b corpor, et monocephalon utriusq; sexus.

Fig. XXV. Monstru monocephalon bicorpor aliu

monstraria brachia, ex altera unum tantum dependet, ut apparet in apposita figura. Icon. XVI.
Fig. XIII

Platerius quoque apud eundem *Aldrovandum* meminit in suis observationibus monstri humani, ex quo pendeat alius homo omnibus partibus absolutus, præter caput. Et quotiescunque foetus perfectus mingebat, reddebat lotium & imperfectus: podice tantum clauso, & nullibi apparente.

Amatus Lusitanus refert apud citatum *Aldrovandum*, anno 1552. puerum monstruosum *Illyricum*, sex annos natum, & optime constitutum, venisse *Anconam*, ex cuius umbilico thoracem versus aliud infantis corpusculum pendeat, cum duobus brachiis, & totidem pedibus, absque capite. Scrotum habebat absque testibus, repræsentans oblongum præputium, per quod lotium stillabat. Quando perfectus puer mingebat, repente urina per hanc viam pueri imperfecti fluebat. Fuit autem tantæ cunctis admirationi, ut per universam *Italiam* parentes eius magnam pecuniæ vim colligerent.

Alium puerum huic non multum absimilem describit *Beneventus* apud eundem *Aldrovandum*, dicens: *Mulier quadam nomine Alexandra Mediolano Florentiam venit, quæ geminos mares quaestui spectandos dabat; quorum, alter erat integer toto corpore, & membris distinctis; alter verò ita adharebat alterius thoraci, ut illuc totum caput inseruisse videretur, reliquo corpore ab alio separato, de more infantis mammillam suæ gentis.*

Marcellus quoque *Virgilius* in comment. ad *Dioscor.* apud *Aldrov.* describit monstrum simile, ex *Gallia* in *Italiam* delatum. Ait enim, imperfectum corpus sine capite & humeris, quodammodo è regione ventriculi alterius perfecti pusionis emersisse, & ad sensus ac necessitates puelli perfecti fuisse motum.

Joannes Baptista Porta lib. 2. *Magiæ Natur.* c. 17. ait: *Neapoli vidi vivum puerum, ex cuius pectore alius puer foras exibat integer, retento solum in pectore prioris capite, coharebantque simul in ventre.*

Ovidius Montalbanus apud *Aldrov.* testatur, an. 1515, die undecimo Maii, venisse *Bononiã* adolescentem *Hispanum*, qui sub axilla infantem gestabat, omnibus membris absolutum præter caput, quod intra thoracem juvenis perfecti occultari videbatur.

Iconis.
XVI.
Figur.
XXIV.

Lycosthene referente, anno 1514. *Colmaria*, *Imperialis Alsatia* oppidi ad *Illum fluvium siti*, natus est infans virilis sexûs, ex cuius pectore aliud integri hominis, eiusdemq; sexus corpus, omnibus membris absolutum, ad genua usq; propendebat, solo capite in alio corpore infixo. De viro justæ ætatis, visò in Germania anno 1516, cui aliud caput ex umbilico exerebatur, quod cibum quoque ut alterum capiebat, sermonem habuimus suprâ inter historias bicipitum, ex eodem *Lycosthene*.

Icon. XVI.
Fig. XXV.

Anno 1519, ex *Sabaudia* in *Helvetiam* venit quidam justæ ætatis, integrâ formâ, membris benè compactis omnibus, ex cuius tamen ventriculo præterea aliud hominis corpus ita propendebat, ut caput tantum atque brachia sola deessent. Circumtulit vir bonus hanc molem, magno hominum undequaq; confluentium spectaculoq; admiratione, per regiones diversas, ex corpore miraculoso questum faciens.

Anno 1525, in *Hircinia* sylvæ quodam pago, non procul à *Kniesbis*, infans monstruosus natus est, virilis sexûs, in cuius corpusculo circa pectus aliud præterea corpus, membris omnibus absolutis, propendebat ad genua usque, solo capite in alio corpore tecto. Pervenit monstrum hominis ad virilem usque ætatem, hinc inde miraculi loco, ac *Argentina* adhuc in *nundinis* circa *Joannis Baptistæ festum* anno 1555, ac sequenti, quo hæc scribimus, apud nos *Basilea* in *nundinis* *Divo Martino* sacratis conspectum est. Monstrum hoc fortassis non est diversum ab eo, de quo sermonem habet *Jacobus Rufus* in Opere de concept. homin. dicens, visum esse circa annum 1529, & ad virilem ætatem pervenisse. *Pareus* quoque non dissimilis meminit, conspecti *Parisiis* anno 1530.

Langius tom. 2. Epistol. 8. ait, anno 1556, in pago quodam *Argentinae* urbis mulierem inopem, ex feminis ubertate, peperisse masculum, ex cuius epigastrio moles infantis non dissimilis pendebat, ita ut alter infans collo tenus alteri infertus esse videretur, cruribus & pedibus perfectis, sed manibus manicis, cum in dextra quatuor, & in læva tres tantummodò digiti conficerentur.

Simile monstrum bicorpor, & monocephalum, oblatum *Pavii* fuit. *Realdò Columbo* Anatomico dissecandum, ut ipse testatur lib. 15. de re Anat. Erat infans semestris, cum alio imperfecto, sine capi-

capite, illi adgluti nato. Aperto cadavere, in puero imperfecto nonnulla intestina reperta sunt, ex quorum portione vesica & anus construebatur, sed nullum cor, nullum jecur, nullum cerebrum: renes tantum permagni ibi erant, qui munere fortè hepatis fungebantur: nam ab extremitate jecoris perfecti infantis crassa vena instar arteriæ ad illos magnos renes perveniebat, atque inde aliæ complures venæ per corpus disseminabantur. *Pierius* in carmine ad Leonem X. similis monstri meminit.

C A P U T XXIII.

De monstris belluinis unico capite bicorporibus.

Bicorpora monstra sub capite unico, frequentiora sunt inter bruta, quàm inter homines, quoniam illa & multipara sunt, & semine abundant, cum minùs frequenter congressum exercent. Itaque hoc in genere.

Monstra belluina unico capite bicorpora.

Anno 1496, in *Suntgoia*, fertilissima *Germania* provincia, in pago *Langer*, porcus uno capite, quatuor auribus, duobus oculis, ac linguis, octo pedibus, corpore à capite ad umbilicum usque conjuncto, ad posteriores verò partes separato, natus est, *Eycosthene* referente.

Aliam monstri nefrendis historiam attexit *Aldrovandus* ex *Pareo*, nati anno 1572, postero à paschate die, *Metis* in *Lotharingia*, in hospitio, cui *Sancti spiritus* imago pro insigni est, octonis pedibus, quatuor auribus, & unico capite quasi canino præditum. Partes monstri posteriores tanquam gemellorum erant distinctæ, sed anteriores copulatæ, cum duabus linguis in ore, & quatuor dentibus in superioris, totidemque in inferioris maxilla lateribus. Sexus distinctio non satis à *Natura* fuit expressa, quia num mas, aut femina esset, nemo dignoscere poterat: nam exigua tantum rima sub cauda utriusque corporis erat aperta.

1552, mense *Februario*, in domo *Ludovici Dheit* ei, felis domestica inter reliquos factus numerosos enixa est catellum vivum, monocephalon, bicorporum, octipedem, utriusque sexus, corporibus invicem complexis, & in unum caput, ut dixi, coeuntibus, sic, ut sese mutuo

osculantium speciem referrent, ita *Lycoſthenes* dicto anno. Alterius felis monocephali bicorporis, & octipedis, corporibus non tantum in capite, sed etiam in ſterno conjunctis, meminit *Aldrovandus*. Idem aliam exhibet coloris albi, octipedis, unicipitis juxta partes supernas, & bicorporis juxta infernas, cum duabus caudis. Idem exhibet binas icones canis monocephali & bicorporis, quorum unus octo, alter ſex tantum pedes habet.

In avium quoque familia non raro occurrunt ſimilia monſtra. Nam ut *Lycoſthenes* refert, anno 1538, Colmariae in aedibus Thomae Eberlini, die Jovis ante feſtum Paſchatis, qui fuit 18. Aprilis, ipſo videlicet profecto ſalutiferae paſſionis Jeſu Chriſti, ex aſſiduis gallinae in producendis pullis, laboribus, demum inter caeteros ex ovo pul- lum eduxit quatuor pedibus, totidemq; alis, uno capite ac corpore, ſed ex duobus conflato, duplici naturae exitu. Anno quoq; 1551, eodem referente, in Gallia duplices ex Gallina pulli inventi ſunt, quatuor videlicet alis, totidemq; pedibus, ſed capite unico. Circa annum denique 1268, ex ovo provenit anſer monſtroſa forma (quem ſe viſiſſe refert *Albertus*), cum duplici collo, quaternis pedibus & alis, dorſo uno, ut videretur anſer unus alium deferens. Sed non diu vixit.

C A P U T XXIV.

De monſtris bicorporibus, ex humano & bel- luino faetu coalitis.

Monſtra
bicorpora
ex huma-
no & bel-
luino fae-
tu coalita.

ET haec aliquando occurrunt. Nam anno 854, *Lycoſthene* nar-
rante, circa finem Imperij *Lotharij Caſaris*, qui fuit *Saxonia dux*,
quadam mulier edidit partum monſtroſum, ſpecie videlicet hominis
ac canis integerrime corporibus conjunctis, dorſo connexis, ac dorſi ſpi-
na ſolidiſſime conglutinatis.

Iterum 1126, in *Albania* ignobilis muliercula monſtrum bis ge-
mini corporis eſt enixa, averſis vultibus, & corporibus ſibi coharens:
ante quidem effigies hominis integra, corporis membrorumque con-
formatione diſtincta, retro vero facies canis ſimiliter corporis &
membrorum proprietate integra.

Anno

Fig. XXVIII. Monstrum cornutum et alatum.

Monstrum cornutum aliud.

Fig. XXVII. Monstrum cornutum, et alatum cum pede rapacis avis.

Monstrum cornutum, et alatum cum pede rapacis avis.

Fig. XXVI. Monstrum alatum, et cornutum instar Cacodæmonis.

Anno 1494, Cracovia, mense Septembri, mulier quadam in platea, qua à S. Spiritu nomen habet, infantem exanimem peperit, cuius dorso serpens vivus inharebat, arrodens ac depascens cadaver.

CAPUT XXV.

De monstris qua à progenitoribus tota specie deviant.

Suprà lib. 2. cap. 2. §. 2. mentionem fecimus spectri alicuius, quod *Plutarchus* in vita Bruti, narrat oblatum Bruto noctu, ex Asia in Europam trajicere cogitanti. Quod spectrum, ait *Appianus* fuisse corpore, mammis, & cornibus hirco simile, rictu canino, alis instar vespertilionum, caudâ vaccinâ, & pedibus avium rapacium; quale videlicet apposita refert figura. *Aldrovandus* de hoc monstro agens, ait, aliquos autumare ex muliere quadam fuisse natum. Verisimilius tamen est, dæmonem fuisse in assumpto corpore comparentem. Itaque non est inter monstrorum censum accensendum.

Monstra totâ specie deviantia à progenitoribus.
Iconis. XVII.
Figur. XXVI.

Anno Christi 601, juxta *Lycosthenis* chronologiam, Imperante *Mauritio* in Oriente, mulier in Thracia partum edidit oculis, palpebris, superciliis, manibus ac brachiis carentem, & ab umbilico deorsum in caudam piscis desinentem, ut suprà suo loco retulimus.

Monstrum mirabile.

Anno 1511. Ravennæ natum est monstrum cum cornu in capite, cum alis, sine brachiis, pede uno avis rapacis, oculo in genu, littera V & crucis effigie in pectore, & utriusque sexûs signis. Cætera erant humana. Refert hæc *Lycosthenes* ex *Joanne Multivalle*, ac *Casparo Hedione* in Historiæ Synopsi post Sabellicum. Inspice figuram. Hoc idem monstrum ait *Lycosthenes* ab aliis aliter describi, ac depingi, nimirum habuisse caput facie Satyri, cornu, & auribus belluinis deturpatum; brachiorum loco alas instar avis; pedem unum humanum, cum oculo in genu; alterum squamosum, & in caudam piscis desinentem; in pectore tres litteras, nimirum Y, X, & V, & infra V, Lunam falcata. Inspice figuram. Sed hæc ingens est inter utrumque varietas, quæ meritò rem totam reddat suspectam.

Iconis. XVII.
Figur. XXVII.

Vide Icon. XVII. Fig. XXVIII.

Vitulo-
monachus.

Anno 1523. natum est Waldersdorfi, uno à Fribergo lapide, pago ditionis Cellensis, villâ rustici cognomento Stecheri, monstrum terribile, quod à figura Vitulomonachum appellant Scriptores: omnibus enim ferè partibus monachum æmulabatur, præterquàm in vertice, ubi tuberculum carneum rotundum conspiciabatur, quod affabrè verticem sacerdotis in orbem tonsum referebat. Deinde carnea quædam substantia à collo in dorsum ita eleganter formata pendeat, ut cucullum monachalem repræsenteret. Crura præterea habebat circumquaque lacera atque discissa. Mentionem facit monstri huius *Lycosthenes*, Rufus, Pareus, Sorbinus, & alii.

Iconis.
XVIII.
Figur.
XXIX.

Monstrum
Belgicum.

Anno 1543, in die Conversionis Sancti Pauli in Belgio (licet non desint, qui Cracovia scribant, inter quos est Rufus, & Cardanus lib. 12. subtilit.) natus est infans ex honestis & nobilibus parentibus, teter admodum, & horribilis aspectu, flammis & radiantibus oculis, ore naribusque bovinis, cornu figurâ exertis ac prominentibus, dorso pilis caninis hispido, simiarum faciebus in pectore extantibus quâ mammarum locus, oculis felium subtus umbilicum hypogastro adfixis; tetrus ac minacibus canum capitibus ad utrumque cubitum, & pedis utriusque patellam, antrorsum spectantibus *επιανόντες*, & *επιανόντες* figurâ pedum cygni, caudâ sursum reflexâ & recurvâ longitudine ulna dimidia. Editus in lucem, quatuor horas vixisse, & tandem his emissis vocibus, Vigilate, Dominus Deus vester adventat, exspirasse dicitur. Ita *Lycosthenes* ex *Peucero*, *Münstero*, & *Bruschio*, & *Aldrovandus* ex *Rufo*, & *Cardano*. Monstri figura est, ut apparet in icone apposita. Itaque loco nasi promuscidem gerebat; oculis rotundis, & alatis; auribus asininis; cum duobus aliis oculis supra umbilicum; pedum & manuum digiti quatuor accipitrinis unguibus erant similes, quorum tres more anferis membranâ quâdam colligabantur.

Iconis.
XVIII.
Figur.
XXX.

Monstrum
Ungaricū.

Anno 1577, die 12. Februarii circa ripas Danubii, prope Budam Hungariæ, visum fuisse dicitur magno incolarum terrore ac damno, monstrum alatum tetrachiron, seu quatuor manuum, facie humanâ, auribus asininis, pedibus & reliquis ad umbilicum usque bovinis atque alatis. Manibus quatuor non paucos jaculabatur

tur

Fig. XXX. Infans cum pro-
muscide, et capitibus ani-
malium.

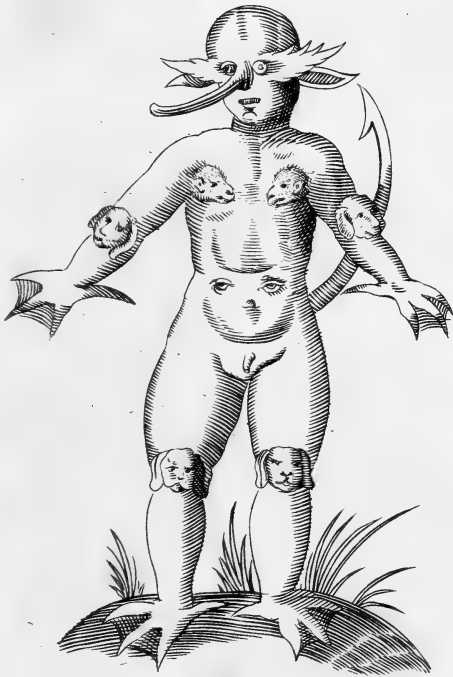
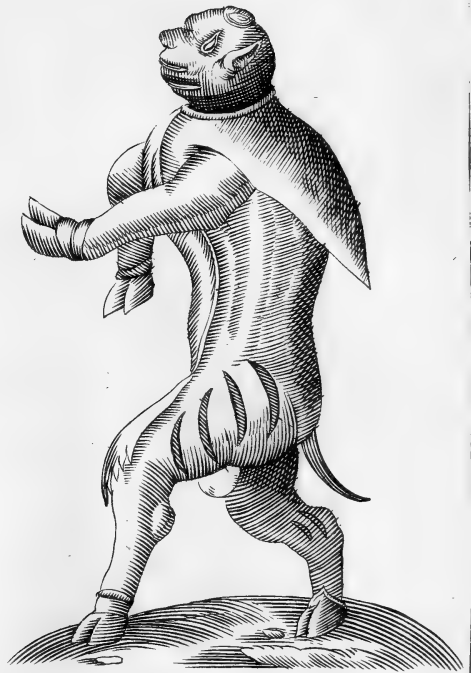

Fig. XXIX. Vitu-
lomonachus.

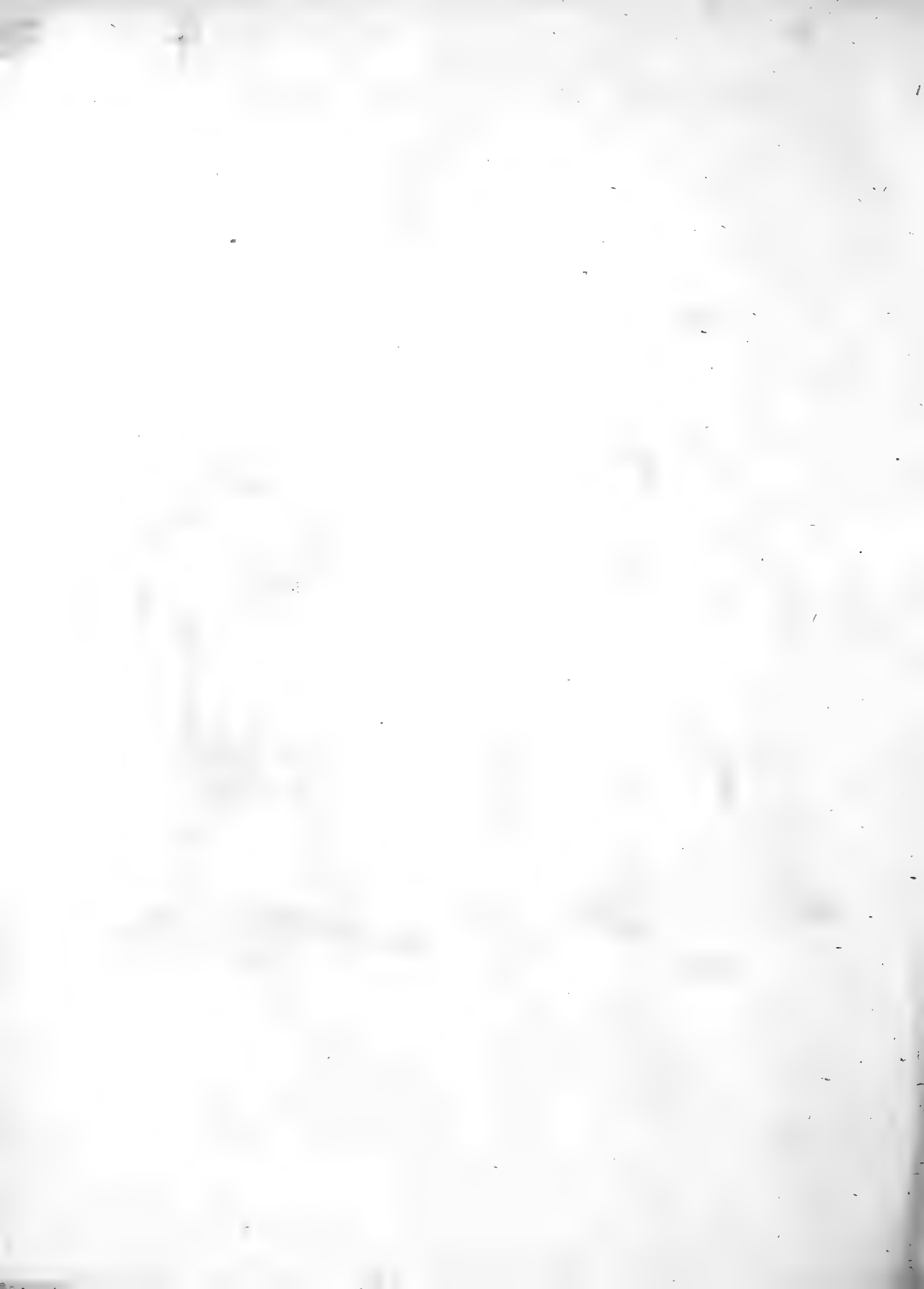

Fig XXXI. Monstrum te,,
trachiron alatum capite hu,,
mano aurito.

Fig. XXXII. Monstrum
triceps capite vulpis, Dra,,
conis, et Aquila.

tur lapides, quibus plures accolas occidebat. Unde populi perterrefacti, congregatâ hominum armatorum multitudine, terga hostilis monstri dato signo invaserunt, & tandem magnâ armatorum clade straverunt. Ad quod postea in forum delatum, magna hominum multitudo spectatum convenit. En monstri iconem. Unde natum fuerit, aut unde venerit, nescitur.

Iconis.
XIX. Fig.
XXXI.

Aliud monstrum, præcedenti non minùs ferum ac terrificum, appingit Aldrovandus, ut hîc apparet, tribus scilicet capitibus, aquilâ, draconis, & vulpis; corpore squamoso instar serpentis, brachio & manu humanâ ab uno latere, aquilino pede ab altero latere. Mammæ præterea humanas habebat, caudam leoninam, pedes quatuor omnino diversos, scilicet leoninum unum, humanos duos, & quartum anserinum cum tribus digitis. Naturæ erat amphibie; & homines, reliquosque animantes devorabat. Versabatur circa ripam Nili.

Monstrum
Ægyptiacum.
Vide Icon.
XIX. Fig.
XXXII.

Anno 1621 natum fuisse ait *Aldrovandus* ex advenis in urbe Augustarum Aquarum Aquitaniæ, quam vulgus Baionam vocat, infantem; qui quoad membra erat bene constitutus, sed multi oculi totum corpus deturpabant. Argum dixisses, centum luminibus non caput tantum, sed corpus totum plenum habentem. Vixit dies quindecim; & antequam exspiraret, clarâ voce fuit locutus.

Monstrum
oculatum.

Quod nunc narro, ex annuis societatis nostræ litteris deprompsit *Eusebius Nierembergius*, qui lib. I. Histor. Nat. cap. 4. hæc scribit. *Moguntia femina hæretica omni naso & convitio proscindebat Religiosos mei Ordinis, rabido furore obvios adlatrabat, absentes mordebat. Accidit illi partus mirus. Puer, horrendum spectrum! scilicet simulacrum vitij, editus est fœtus canino vultu, excoriato, præcisâ nare, & rictu, opertus pileo quadrangulâri, ut nostri sunt. Quid clarius? Nemo non intellexit. Ipsi adhuc nostri Ordinis & fidei hostes non negarunt divina indignationis interpretamentum.*

C A P U T XXVI.

De rarioribus quibusdam monstris.

IN hoc caput conjiciam rariora quædam monstra in superioribus omiſſa, ac nonnulla problemata scitu digniora.

§. I. Galli gallinacei monstrosi.

Galli gal-
linacei
monstrosi.

IN aula Francisci Medicei, Magni Hetruriæ ducis, teste *Aldrovando*, gallus visébatur adeò monstrosus, ut intuentibus metum incuteret. Caput non cristâ carneâ erat armatum, nec paleæ erant carneæ, sed utrâque ex plumis constabant æmulantibus cornos militum, quibus galeas armare solent. Habebat in fronte duas pennas, seu potius pennarum calamos surrectos instar cornuum; item duos alios ab utraque parte rostri prope nares; nec non alium in cervice. Color totius corporis erat subfuscus, & radices pennarum albæ. Prope uropygium unde cauda exit, tuberculum habebat rotundum, & subalbidum. Cauda erat carnosa, & subcærulea, pilis nuda, obliqua instar serpentis intorti; in extremitate tamen floccus dependebat. Tibiæ velut ocreis erant indutæ. En effigiem.

Icon. XX.
Figur.
XXXIII.

De alio Augustæ ætate suâ nato scribit *Stengelius*, adeò monstroso, ut ob mirabilitatem fuerit in æs incisus, & ad spectaculum propositus. *Corpus illi erat unum; capita, colla, uropygia duo; ala quatuor; totidem pedes. Hic, cum unius capituli rostellis satis granorum edisset, corpus scitissimè versabat, ut & altero se satiaret. Ita vices alternabant edendi. Deprehensum est autem, pullum illum esse ab ea gallina, quæ semper ova cum gemino vitello pariebat. Vitelli igitur geminatio & sætum duplicabat.*

Gallinarum parvus monstruosus.

In historia sua monstrorum refert *Fortunius Licetus*, aluisse se domi gallinam quinque digitos habentem, quæ post multa ova, unum pusillum ediderit sine luteo, in cuius albumine serpens fuerit repertus luteo scilicet in serpentem converso. *Ambrosius* quoque *Pareus* narrat, Augustoduni, in ædibus Bancheronis Caufidici; repertum in ovo monstrum ab ancilla, dum multa ova butyro incoquenda frangeret, facie quidem humanâ, sed capite serpentibus undiq; horrente, ac tribus item serpentibus ex mento instar barbæ geminantibus, prout apposita figura monstrat. Fuit fortassis gallina, quæ ovum hoc exclusit, compressâ à serpente: nam id fieri subindè, testatur *Licetus* ex observatione ancillæ, quæ non semel gallinam manè domo egredientem, & ad radicem annosæ quercus properantem vidit, ibique crocitu evocantē serpentem maritū: cuius deinde gallinæ ova non pullos, sed parvos serpentes excluserunt.

Vide Icon.
XX. Fig.
XXXIV.

Huic

Fig. XXXIII. Gallus
Monstrosus.

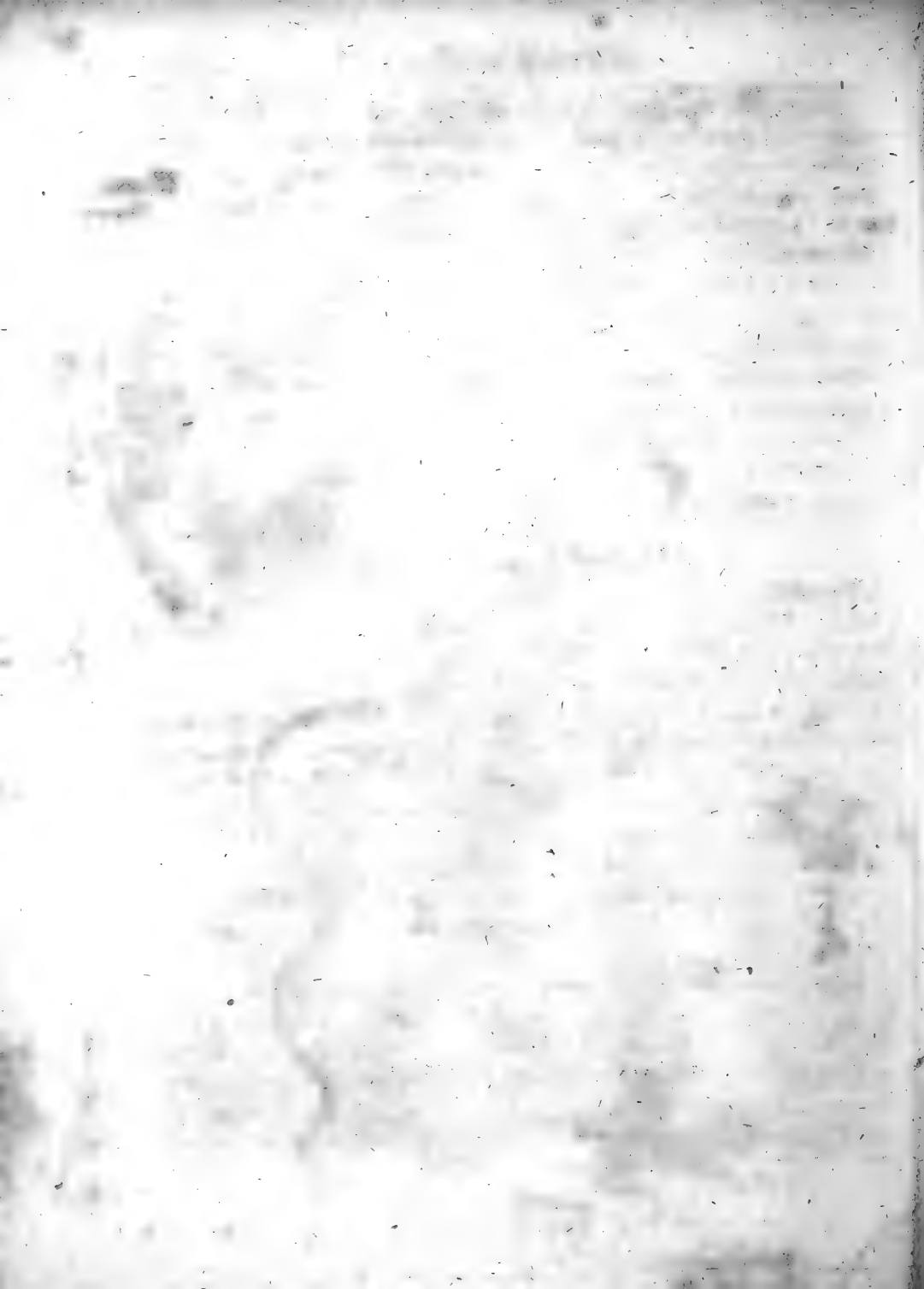

Fig. XXXIV. Humana
effigies monstrosa in ovo anserino.

Fig. XXXV. Humana
effigies in ovo, loco
capillorum et barbae
habens colla et rostra anse-
rina

Hinc non multum distimile fuit ovum anserinum in Gallia Anserinus
reperitum, in quo fracto humanum caput fuit deprehensum, quod partus
loco capillorum, & barbæ, colla anserina cum rostro & oculis ha- monströ-
bebat, uti hæc alia ostendit Figura. Causa fortassis fuit imagina- sus,
tio & amor vehemens anseris erga hominem; nam anseres amare Vide Icon.
hominem, scribunt Ornithologi. XX. Fig.
XXXV.

§. II. Pisces monstrosi.

ANNO Christi 1545, mense Octobri, captum fuisse referunt mon- Pisces mō-
strosus cyprinum in Austriae flumine, in ditione Comitis Ju- strofi,
lii de Hardegg, prope urbem Retz. Habebat is faciem humanam,
& fuit ob raritatem diu conservatus.

Anno 1538, teste *Olaio Magno*, fuit prope Thitam insulam Pifcis mō-
Septentrionalem comprehensus monstrosus piscis, capite quidem strofus mi-
suillo, sed reliquo corpore squamoso, cum figura veluti crescen- ræ magni-
tis Lunæ in dorso, & ternis in medio lateris utriusque oculis. tudinis,
Animal erat incredibilis ferè magnitudinis; quippe longitudinem
duorum & sexaginta pedum, & altitudinem quatuordecim æqua-
bat. Interstitium inter oculos erat septem pedum. Jecur habebat
tam vastum, ut quinque dolia impleverit.

Bizarus pag. 303. refert, in urbe Coula Idibus Maij Anno Celus
Christi 1563, ejectum ad littus cetum non solum mole conspicu- monströ-
um, sed etiam, ad morem Brasilorum, pictissimè variegatum, non sus.
hominis penicillo, sed Naturæ artificio, Cernebantur in eius la-
teribus plurimæ triremes velut coloribus scitissimè expressæ, cum
suis remis, arboribus, antennis, velis, funibus, nautis, bellicis tor-
mentis, inter fluctuantes undas velut impulsæ. Nonnulla har-
rum navium, haud exiguâ magnitudine, circa ingentem
quandam triremem stabant, unde quaque ad certamen quàm
optimè instructæ atque armatæ. Quædam aliæ reliquas tan-
quam harpogonibus injectis jam adoriebantur, & prælii acer-
rimi imaginem luculentam referebant. Quæ omnia naturali
quodam miroque artificio, in pelle & carne piscis expressa, cum
eo adolevisse videbantur, itaque clarè & distinctè, ut tanquam
spectaculum nunquam antea visum, aut auditum, incredibilem

omnibus undique concurrentibus stuporem gignerent. Misit huius prodigii exemplar ad Hispaniæ regem Licentius Voleranus, urbis Gibelterræ præfectus, per Joannem fructuosum scribam regium, eiusdem urbis civem; qui testimonio sex gravium virorum id verissimum esse dictavit. *Dubitare hicigitur non de factò licet, sed de modo* (inquit Stengelius, eandem historiam referens.) *Potuit, cum partum hunc in utero ferret, genitrix eius, aspectû in mari compugnantium classe, exterrita, imaginatione quâdam, figuras oculis hausas fœtui imprimere. Potuit DEUS, quod futurum videbat, in piscem, velut in tabellam, inscriptum præmonere. Potuit utrumque simul esse, ut & Numinis bonitas, & Natura efficacitas simul hominibus innotesceret. Si enim ars illa naturalis fuit fuit utique etiam Natura ipsa valde artificiosa, cuius tam miro opere aspectò dici potuit: Benedicite cere, & omnia quæ moventur in aquis, Domino.*

Piscis mirè monstruosus in Polonia captus.

Anno Christi 1623, die Septembris octavo, in Polonia prope Warfaviam in Vistula captus fuit eiusmodi piscis monstruosus, Stengelio narrante lib. de Monstris cap. 1. hunc in modum. *Longitudo erat triginta sex pedum, crassities seu latitudo trium ulnarum cum duabus partibus, altitudo decem ulnarum & itidem semis. Huic tam vasto pisci caput erat, instar hominis, carneum; quin & cætera erant instar carnis humana, ac mollia, sed squamis ita duris atque asperis amicta, ut cornu esse putarentur. A capite per collum, usque ad caudam, cruces, tanquam stella quædam per cælum, dispersæ cernebantur. Quæ omnia si cui minùs mira esse censentur, audiat magis portentosa. Siquidem nulla unquam Pallas adeò armata, neq; ita Mars ipse adamantinâ tunicâ tectus horridè bellum spiravit. Piscis enim huic in tergo tormentum curule, suis rotis nixum, impositum stabat; & antrorsum quidem os porrigebat, ad ignem expuendum; retrorsum autem syrma à dorso projectum trahebat, more draconis. In pinnis rotundi hærebant globi, infrâ suprâque transfixi. Ad latera utrimq; longæ velut hastæ suspendebantur. Armamentarium quoddam esse credidisses. Neque deerant bipennes in modum crucis decussatæ, vexillum utrimque secus insignientes. Atque nè Naturam existimes illiteratam, uni vexillo litteræ A. D. I. H. alteri F. R. F. inscriptæ.*

Scripta legebantur, interpretatione spectatoribus relicta. Præter hæc, gladius & fistula aeneæ jaculationibus apta, itemq; mortui hominis caput, cute & carnibus denudatum, ut in cranio mortis effigies esset, nec non undiq; tubera, vulnere, cicatrices, exprimebantur. Cauda sanguinei coloris erat, fissa in eum modum, ut præ rubra quadam parva spicula in unum fascem viderentur colligata. Multi ea sagittis similia esse dicebant. Habebat hic piscis etiam duos pedes, admodum diversos: alter aquilino, alter leonino similis fuit. Referebatur hoc monstrum non in novis tantum publicis, sed etiam typis ac penicillo effigiatum videbatur. Quid mysterij indicarit, multa ingenia divinaverunt; clarissimè detexerunt bella atrocia inde continuata, ac fortassis novissimum hoc ipso anno, quo hæc scribimus, sopitum pace confirmatâ inter Cæsarem Leopoldum, Poloniæ ac Sueciæ Reges, & Brandeburgicum Marchionem: hoc enim bini fortassis pedes, aquilino & leonino similes, portendebant.

§. III. Avis monstrosa.

ANNO 1628. avis exotica ac oppidò monstrosa in Hispania, in ^{Avis monstrosa.} urbe Ambgenita, teste Valentino Pistore in Mercurio Germanico plumbeis glandibus dejecta, & Comiti Schafgotio missâ, viginti pedes longa: quæ in fronte oculum humanum, caput autem bovinum habuit, & verè etiam bovis instar mugit. Caterùm in vicem aurium flaccidarum alæ dependebant; vertici cornuta vitæ, tergo tuber testudineum, pectori lorica, & his asperi aculei, caudæ gemini enses, collo monile carneum, corallo haud ab simile, munimen addiderunt.

P A R S II.

MONSTRORUM CAUSÆ.

CIRCA monstrorum causas non minor ferè est opinionum varietas, quàm monstrorum; eorumque nonnulla monstris ipsis haud parùm monstrifera.

ores. *Est qui stolidissimè dicat, monstra determinatis causis carere, quoniam monstra non sunt effectus à Natura intenti, sed tantùm per accidens procreantur: quamobrem horum causæ potiùs imaginariæ, quàm legitimæ, in campum erunt afferendæ. Hic tamen idem non longè post eodem loco subjungit, nos monstra tanquam opera Nature contemplantis, eorum originem ex quatuor summis causarum generibus haurire debere, materiali videlicet, finali, efficiente, & formali. Alii triplicem causam monstrorum adsignant; priorem, supranaturalem, quando DEUS in ultionem alicujus sceleris hominem devenustat, ut contigit Nabuchodonosori; alteram, infranaturalem, quando malus demon sensus humanos ludificat, ut quibusdam hominibus in bruta per maleficium transfiguratis accidit; tertiam, naturalem, quando vitium aliquod principia naturalia generationi & conformationi destinata corrumpit. Alii ad generationem monstrorum causas intrinsecas & extrinsecas concurrere dicunt: & inter extrinsecas numerant naturam regionis, & constitutionem aëris; inter intrinsecas verò virtutem formatricem, materiam seminalem, receptaculum fœtus, membranam fœtum invol-*

ventem, vel distinguentem, aliasq; similes. Alii alias vel causas, vel causarum divisiones comminiscuntur. Nos Aristotelem sequentes, rimabimur causam monstrorum materialem, efficientem, & finalem, omisâ formali; quæ alia non est, quàm propria cuiusq; monstri forma substantialis constitutiva; & si vis, externa ac prava monstri corporis constitutio. Ordinem servabimus, qui sequitur.

C A P U T XXVII.

De causa materiali Monstrorum.

CAUSA materialis monstrorum est, ex qua præexistente fiunt. Causa materialis monstrorum.
 Hæc alia non est quàm materia seminalis, materno utero infusa; quæ vel ob excessum, vel ob defectum, vel ob incongruam commixtionem, vel indebitam collocationem, vel ob uteri angustiam, vel ob eiusdem in membranas non probam distinctionem (ut aliqui autumant), aliamvè pravam dispositionem aut conformationem, vel ob similia accidentia seminis ac uteri, causam præbet monstrorum formationi & generationi. Et hæc est sententia omnium Philosophorum ac Medicorum rectè sentientium. Hinc *Democritus* apud *Aristotelem* lib. 4. de *Generat. Animal.* c. 4. damnabat frequentiores hominum congressus, quoniam ex his propter seminis abundantiam & commixtionem, sæpè monstrum prodire opinabatur. *Democritus* verò (inquit *Arist.* lo. cit.) monstrum fieri eâ causâ scribit, quòd duo subeunt semina, alterum antè, alterum postea; quæ cum in utero confunduntur, evenit ut membra alescant, atq; dissideant. Consentit *Empedocles*, qui propter copiam, & defectum seminis, aut eiusdem agitationem, partus monstruosos oriri aiebat. *Aristoteles* quoque dicto loco primam monstrorum causam

causam in materiam refert. *Galenus* lib. de Histor. Philosoph. monstra nasci docet, si semen copiosum, si paucum, si divulsam, si motu immoderato immissum fuerit; aut quia additionem, diminutionem, transpositionem, inflammationem acquirit. Addit, juxta nonnullorum Medicorum sententiam, pravam uteri conformationem, de qua postea. Eadem est sententia *Alberti Magni* lib. 18. de Animal. c. 6. Idem lib. 2. Physic. tract. 2. c. 3. ait, monstra oriri ex materia vel diminutione, vel superfluitate, ex parva qualitatum permixtione in eadem, & ex malignitate continentis uteri. Similia habet *Cardanus* lib. 12. de Subtilit. *Ambrosius Pareus* in lib. Anatom. *Celsus Mancinus* in Opere de Monstris, *Ludovicus Mercatus*, *Lycetus*, *Weinrichius*, & quotquot ferè de Monstris scripsere.

Seminis defectus, excessus, confusio, similiaque vitia, causa sunt monstrorum.

Seminis itaque defectus facit, ut foetus aut non omnia necessaria nanciscatur membra, efformeturque sine manibus, pedibus, brachiis, cruribus, naso, capite &c. aut eadem membra non pertingant ad debitam magnitudinem.

Seminis superfluitas facit, ut foetus vel plura acquirat membra, ut sex digitos, tres aut quatuor manus, pedes vè, duo capita &c. vel solito majora.

Sinji Peruviani cum mulieribus congregantur.

Seminis confusio atque permixtio cum alterius speciei semine facit, ut nascantur monstra bigenera quoad externam formam, cuiusmodi multa in precedentibus retulimus: In Peruviana historia legimus, in quibusdam regionis illius locis simios eximie magnitudinis cum mulieribus commisceri, indeque oriri monstra capite & pudendis humanis, manibus verò & pedibus simiae, reliquoque corpore hirsuto, sine voce articulata.

Seminis indebita in utero collocatio, monstra, aut monstruosos efficit foetus, ut experientia docet, & fatetur *Pareus*: nam dum matres toto graviditatis tempore otiosae domi sedent, dum decussatis cruribus, curvo & prono in genua corpore, telam acupingunt, vel sunt, dum onus subeunt, aut sublevant, dum ventrem fasciis, ac vestibus arctius constringunt, ac uterum comprimunt; foetus obstipos, repandos, gibbosos, pedibus aut aliis corporis partibus distortos enituntur.

Seminis

Seminis vitium monstra efficit, dum nimis est crassum ac durum, nimis aqueum ac fluxile; virtus enim genitalis ac formatrix in crassiore spermate ita obruitur, ut formationi foetus minùs commodè famulari queat; in molliori verò ossa, nervos, venas, arterias, aliasque partes solidiores efformare non possit. Huc spectat vitium hæreditariæ materiæ seminalis, ratione cujus, sicut ex leprosis leprosi, ita ex gibbosis nascuntur gibbosi, ex strumosis strumosi, nani ex nanis: quamvis id non contingat semper.

§. II. Receptaculum foetus causa monstrorum.

AD materialem monstrorum causam reduci potest receptaculum foetus, seu uterus maternus, è cujus angustia quin monstra per sæpe originem ducant, dubitari nequit. Ac in primis dum materiæ pars una, quæ loco ab altera sejuncta efformari jam coeperat in membrum corporis, aut embryonem ab alio diversum, si postea ob loci angustiam incrementum capere nequeat, necesse est, ut aut debitâ careat magnitudine, aut alteri membro ad crescat, cum eo que confundatur. Atque hoc modo nascuntur animalia cum pluribus membris, quàm Naturæ cursus postulet, aut bicorpora, aut aliter viciata. Idem enim contingit foetui quod pendentibus ex arboribus pomis, quæ si antequam debitam magnitudinem acquisiverint, angustis vasculis excipiantur, à justis incrementis prohibentur. Nimirum cum ex Philosophorum sententia locus sit forma locati, necesse est ut ea, quæ locis admodum arctis continentur, motionis suæ libertate priventur, ad eòque mutila ac manca reddantur.

Receptaculum foetus causa monstrorum.

Sunt qui bicorpores foetus referunt in ruptas matricis membranas: putant enim matricem in plura receptacula, interpositis membranis veluti maceris quibusdam, discriminari, atque hac de causa mulieres quasdam superfoetare solere: quæ membranæ cum rumpuntur, sive ex seminalis materiæ abundantia, sive alia de causa; ajunt foetus antea receptaculis discretos confundi, & non secus ac pyrum pyro, pomum pomo, ad crescere. Alii tamen hanc cellarum multipliciter veritati repugnare ajunt, cum anatomica inspectio nullas in utero cellas observavit.

Bicorporum membrorum causa.

CAPUT XXVIII.

De causa efficiente monstrorum.

Causa efficiens monstrorum.

PRÆTER DEUM, rerum omnium causam primam & universalem, multæ sunt causæ secundæ earundem, sive principales, sive instrumentales. Nec tamen eadem semper in omnibus conveniunt, sed nunc hæ, nunc illæ, modò plures, modò pauciores.

§. I. Virtus formatrix causa monstrorum.

Formatrix virtus causa monstrorum.

PRIMA itaque causa efficiens monstrorum est vis formatrix semini inhærens (eadem videlicet, quæ aliorum quorumque foetuum) quæ more opificis totum corpus uterò conclusum membratim delineat, & effingit. Hæc enim vis, dum fingendo foetui insistit, subinde ob imbecillitatem ac hebetudinem totum opificium exactè elaborare, & articulatim ac distinctè exprimere nequit. Quò fit, ut subinde membra quædam corpori juxta Naturæ cursum debita desint omnino; aliàs confusa, indiscreta, manca, debilia, atq; ad functiones suas obeundas inutilia evadant; nonnunquam etiam deterioris speciei formam induant, eoq; pacto homines arietino capite, caprinis pedibus, aliterq; deformati enascantur.

§. II. Siderum influxus causa monstrorum.

Siderum influxus causa monstrorum.

SECUNDA causa sunt cœli climata, locorum genius, alimentorum vis, siderumq; influxus. Sidera quippe ut in foetibus probè formandis, ita in iisdem deformandis vim maximam habere, is solùm negabit, qui eorundem in sublunaria efficaciam negat. Hanc efficaciam aliàs stabiliam auctoritate, ratione, & experientiâ: nunc sufficiat exemplum recens, quod *Laurentius Stengelius* in lib. de Monstris cap. §. 6. narrat his verbis. *Nostrâ enim memoriâ Hala, in Tyrolî, juvenis catera egregius, sed ibidem patre Judæo natus, nomine Bonaquistus, admirabiliter in ventre monstruosus fuit: quippe crescente Lunâ, inde sicilli quoddam taurinum excrescebat caput, non sine cornibus, ut caligæ illius nequaquam satis possent constringi. Quæ de causa, semper crescente Lunâ domi se continebat;*

Judæus Tyrolensis monstruosus ventre.

tinebat; decreſcente autem eadem, quia & monſtrum decreſcens ſeſe intra viſcera revocabat, aut detumeſcebat potiùs, foras prodibat, nonâ jam arctiore. Quod & in alio juvene hic Ingolſtadii fuit videre, cui itidem ſemper Lunâ auctiore, altera maxillarum, atque labra oris in immenſum turgeſcebant; Lunâ autem lumen amittente redibat clementior forma. Quod ergo Luna fecit in his jam natis, atque auctis, utique factitare cœpit in iisdem adhuc materno utero concludiſis. Et ſi Lunæ tantam attribuiſmus efficaciam, cur cætero ſiderum cœtui eam denegabimus? Certè quòd alibi olim gigantum, alibi pigmæorum nationes integræ reperiébantur; quòd caninis capitibus, aliisq; figuris homines naſcebantur, ut libro ſuperiore vidimus, cœlo ſideribusq; non improbabili ſententiâ nonnulli adſcribunt, cùm ejuſcemodi monſtra non, ſicut apud nos in Europa, ſingularia tantùm, & ex prodigio, ſed ſecundùm ipſam quodammodò loci naturam uſitatè naſcerentur, adeòq; nec inter monſtra apud nationes illas numerarentur.

§. III. Alimentorum qualitas cauſa monſtrorum.

Tertia cauſa eſt locorum genius, alimentorumq; ratio. Hæc monſtroſitati conciliandæ vim non mediocrem ſubinde conferre, probant abundè ſtrumoforum nationes, Stiria præſertim, ac Valeſia, ubi propter aquarum per ſalem, per metalla, per lapides labentium atq; ſerpentium inſalubritatem, viri ſœminæq; ſtrumæ è collo, tanquam carneas quaſdam crumenas, nanciſcuntur dependulas, cum gutturali & ingrâtè pingui abſonè vocis ruditate. Refert *Sebaſtianus Münſterus* lib. 3. *Cosmographiæ*, in dictis regionibus homines adeò ſtrumofos eſſe, ut non ſolùm ſtrumæ pondus ſermonem impediât, ſed ſœminæ quoq; lactantes poſt tergum illas, perinde atque ſaccum, projiciant, ne infantibus ad potum inſiantibus ſint impedimento. Nec fabuloſum fortallè eſt, quòd narrari à quopiam audivi, ſtrumofos illos, ſi à quopiam interrogentur, non illicò reſponſum dare, ſed magno conanime poſt moram non modicam tandem verba paucula ex inflato gutture depromere. Quales autem parentes, tales naſcuntur & filii; utique quia monſtroſitatem illam cum alimento intra matris uterum ſuſcepto hauriunt.

Alimen-
torum
qualitas
cauſa mō-
ſtrorum.

§. IV. Imaginatio causa monstrorum.

Imagina-
tio causa
monstro-
rum.

Quarta causa, nec rara, est vis imaginativa parentum, matrum præsertim, quæ sæpe absurdas, peregrinas, penitusque monstruosas formas, quas mente volvunt, dum utero concipiunt, aut foetum gestant, eidem foetui imprimunt. Hæc multorum ac probatissimorum Auctorum est opinio, quam alio loco accuratè discutiam, ac stabiliam; nunc sufficiat paucis eam testimoniis atque exemplis confirmare. Refert *Avicenna* lib. 1. de Animal. gallinam quandam, quòd, dum ovis incubaret, milvi aspectu perterrita fuerat, pullos milvino capite exclusisse. Persina Charialiæ filia regis Æthiopiæ mater, teste *Heliodoro* lib. 1. de rebus Æthiop. aspectâ frequentius ac sollicitius statuâ Andromedæ, prope torum genitalem collocatâ, albam ex Æthiope prolem edidit, non sine adulterii suspitione, ut suprâ cap. 15. retulimus: ubi etiam mentionem fecimus pueri instar urfi villosi, & ungulis armati, nati Romæ ex illustri Urfinorum familiae foemina, Martini I V. Pontificis Maximi necessaria; quod non alia de causâ contigisse narrant Scriptores historiae, quàm quòd eo tempore, quo conceperat, & uterum gesserat, frequenter urforum imagines: quæ Urfinorum insignia sunt) oculis ac mente volvisset: quâ re motus Pontifex, omnes urforum imagines è domo tolli iussit.

Monstrum
diaboli
formâ.

Apud *Levinum Lemnium* lib. 1. cap. 3. de occult. nat. mirac. mulier, Orci larvis antea gavisâ, monstrum est enixa, quod post primum lucis intuitum conclave stridoribus implevit, atque ultrò citròque discurrit, latebrasque quæsiit, dignas principe tenebrarum. Quintilianus, referente *Stengelio* lib. de Monstris cap. 5. §. 9. matronam defendit, quæ Æthiopem enixa fuerat, cum ejus coloris iconem in thalamo habuisset. Et Hippocrates quoque mulierem suspitione adulterii laborantem, quia marito penitus dissimilem filium pepererat, liberavit, quòd mulier illa in cubiculo picturam fixius aspexisset, cui similem infantem genuerat. Idem *Stengelius* ibidem ait, novisse se virum bello ac sanguine nobilem, cui in pueritia omnes Angelicum vultum fuisse dictitabant. *Ipse autem solebat dicere* (subjungit Auctor) *matrem suam, cum prægnans esset,*

esset, scitissima forma Angelum in pyxide depictum identidem secum in manu gestasse, & ad hunc ipsum finem assidue contemplatam esse. Consecuta est igitur quod volebat, Angelum peperit, sed carne atque corpore indutum; quem & ipse saepe vidi, atque hanc causam formae suae affirmare audivi.

Alia ex larvato viro terribilem soboli formam, & ad Satyri Monstrū
instar Sa-
tyri. modum contortos introrsum oculos, vultumque prorsus Ache-
ronticum impressit. Historiam, inter alios, scribit Ludovicus Vi-
ves Comment. in lib. 12. §. Aug. de Civit. DE I his verbis. *Urbs
est in Brabantia Buscumducis, in qua, ut in aliis ejusdem terræ, sta-
to anni die, quo ferunt maximum urbis templum dedicatum, publi-
cè supplicatur, ludiq; variis Divis exhibentur. Sunt qui tunc Di-
vorum personas induant; sunt qui demonum. Ex his unus, cum vi-
sâ puella exarsisset, domum saltit ando se recepit, & correptam, ut
erat personatus, uxorem suam in lectum coniecit, seq; ex ea demon-
ium velle gignere dicens concubuit. Concepit mulier, & infans
quem peperit, simul primum editus est, saltitare cepit, formâ quali
dæmones pinguntur.*

Ifenaci pudica matrona glirem peperit, quia ex vicinis aliquis Glirem pe-
perit mu-
lier. gliri nolam appenderat, ad cujus sonitum reliqui fugarentur. Is
occurrit mulieri gravidæ, quæ ignara rei, subito occursum & aspe-
ctu gliris ita est conterrita, ut foetus in utero degeneraret in for-
mam bestiolarum. Suprà cap. 6. mentionem feci pueri nati in Bilfen
Bohemiarum oppido, similis imagini crucifixi, ideo utique, quod ma-
ter gravida crucifixi imaginem fuisset identidem intuita; tametsi
Stengelius loc. cit. §. 13. existimet, id contigisse in poenam matris
hæreticæ, ut quod in crucifixi imagine irriserat, in filio proprio
intueri cogeretur. Similis poena peccati elucet manifestius in illo,
quod loco cit scribit citatus Auctor, perscriptum sibi à viro erudi-
to & fide digno, videlicet Anno Christi 1599. die 29. Octob. matro-
nam alioquin honestam Venetiis unâ partione gemellos edidisse, quo-
rum non tantum corpora in vicem concreverant, sed etiam cancella-
tis cruribus ita junctæ erant, ut agrè sexus discerni posset. Diu fuerat
à medicis & chirurgis inquisitum, quâ dissolvi possent; sed opera omnis
lusa, omnes artes, omnes industria in irritum ceciderunt. Mortuo

uno, alter quinque dies supervixit. Pudendi partus pudenda causa fuit, sed qua merito terrere potest conjuges illos, qui existimant, nihil obesse, si thalamos suos suspensis undique obscænis imaginibus exornent dicam, an dedecorent? Repertum est enim, Venetiæ illius domus dominum propudiosam quandam in conclavi suo imaginem exposuisse: quâ complexus Sponsorum exprimebatur. Pareus refert, mulieris febricantis ranam palma manûs fuisse alligatam aliquando, & deinde gravidam factam edidisse fætum cum facie ranæ. Wirtembergæ civis erat facie cadaverosâ, quòd mater gravida ex conspectu cadaveris fuerat territa. Mulier prægnans, cum maritum in pectore vulneratum ex improvise conspexisset, fætum edidit eadem parte vulneratum.

Imaginationis vis in mulieribus,

Innumera alia exempla omitto, quæ alibi referam, quando imaginationis vires in corpus tum proprium, tum alienum discutiam. Interim scio, verissimum esse, quod D. Isidorus scribit hanc fæminarum esse naturam, ut quales perspexerint, sive mente cogitaverint, in extremo voluptatis astu, dum concipiunt, talem sobolem procreent. Etenim anima in usu Veneræ formas extrinsecas intus transmittit, earumq; satiata typis rapit species earum in propriam qualitatem. Eadem est D. Augustini, & D. Hieronymi, aliorumque innumerorum sententia.

Mulier ex bestia quare pariat bestiam.

Aldrovandus in Monstrorum historia putat, quoties mulieres cum bestiis congressæ pepererunt fætum bestiis similem, monstra illa ex bestiarum semine cum muliebri permixto minimè prodisse, cum ex Aristorelis doctrina bestia ex humano & belluino semine generari non possit, quòd semina illa qualitate vehementer dissideant, & bestię tempus gestationis in utero diversum ab homine requirant; sed asserendum esse censet, animalia illa ex humano ora semine vi imaginationis vehementis iterato, dum mulieres bestias admittentes apprehenderint atque timuerint, similes fœtus se genituras. Quod verum esse crediderim, si præter bestias etiam viros admisere.

CAPUT XXIX.

De causa finali monstrorum.

Monstra tamen si Naturæ errores sint, sine tamen nequaquam Causa finali monstrorum. carent, quidquid Stagyrita contra sensisse dicatur à nonmine. Certè à sapientissimo rerum omnium moderatore DEO nec frustra, nec unum solum ob finem permittuntur. Duos recenseo, atque exemplis confirmo. *Adeste ergò (verba sunt Stengelii) impatientia pupilli, qui Naturæ legem dicitis, & in cælum os ponitis, atque arma in ipsos superos movetis, quando infantuli adeo informes nascuntur, ut non homines, sed abominations videantur.*

§. I. Monstra sunt signa DEI, monere, aut sanare volentis.

Prima itaque finalis monstrorum causa est, ut sint signa DEI, Monstra sunt signa Dei volentis monere, aut sanare. volentis incautos mortalium animos monere, aut sanare: sicut enim per somnia, per Prophetarum oracula, per varia prodigia; ita & per monstra atque monstrosa præmonere solet, non probos modò & cultui suo addictos, sed improbos quoque: nec singulos tantùm homines, sed integras etiã nationes, & gentes. Sunt qui nullum unquam monstrum sine præfagitione natum esse pronuntient. Sic, ajunt, tempore Xerxis regis vulpem ex equa Monstrorum variorum præfagia. natam, dissolutionem regni ejus portendisse: tempore Alexandri Magni, monstrum ex muliere natum, quod superiores partes hominis, sed mortuas, inferiores diversarum bestiarum, sed viventes habebat, repentinum regis interitum, & omnia in pejus rura, significasse. Ex eorundem mente infans ille, de quo supra cap. 6. ore gemino, quatuor oculis, dentibus binis, barbâ & duabus brevissimis auriculis, natus anno Domini 308. apud Daphnen Antiochiæ suburbium, Constantii Imperatoris temporibus, Rempublicam in statum deformem verti significavit propterea, quòd sæculum succedens obscœnissimis moribus fuerit deturpatum, cum mala penè innumera Ecclesiam Christi, sævientibus undique hominum perditorum insultibus,

sultibus, invaserint, & Imperator Constantius, fraudulentis Arrianorum imposturis illaqueatus, à vera pietate recesserit. Mauritiï Imperatoris ætate, anno nimirum 578. puer alius in Thracia natus sine brachiis, & ab umbilico deinceps in piscem desinens, canis in super capite leonino, & fœtus quadrupes, infelicem Mahumetis adventum præmonstravit, quippe qui audaci illecebrâ, & vanissimis commentis hominum mentes decipiens, terrâ marique dominari cœpit; quod monstra illa partim terrestria, partim aquatilia significasse autumant. Fœtus humanus canino capite in lucem editus anno 914. mores Christianorum illius ætatis prædixit, qui mutuis moribus se lacerantes, fuere tandem à reliquiis impiarum hæresum Anthropomorphitarum & Manichæorum defœdati. Monstrum bicorpor, ex homine & cane integratum, Albanix in Epiro natum anno 1233. civitatem illam caninis moribus, & clandestinis proditiõibus divexandam ostendit. Aliud triceps apud Samnites anno 1255. tres Imperii Romani competitores; Puer biceps & quadrimanus, anno 1293. Bizantii natus, imperii Bizantini ruinam ac perniciem; Puellus quadrimanus & quadrupes, natus circa annum 1389. Schisma Benedicti XIII. qui antea Petrus Luna nominabatur, portendisse dicitur.

Monstrum illud horrendum, quod anno 1496. in Tyberi repertum fuisse scripsimus supra cap. 25. corpore humano squamoso, capite asinino, manu dexterâ humanâ, sinistrâ ad instar pedis elephantini, pede dextero aquilino, sinistro bubulo, ventre fœmineo, pectore mammisurgente, cum capite ad podicem barbato, alioque draconem æmulante; hoc inquam monstrum tam varium, aut varias hæreses tempora illa secutas, aut perditos temporis illius mores denunciavit. Alterum anno 1512. Ravennæ natum capite cornuto, pede rapacis avis, genu oculato, alis loco brachierum instructum, & sexu utroque deforme, excepit bellum funestum inter Julium II. Pontificem cum universa penè Italia, & Ludovicum XII. Galliarum Regem. De hoc cum *Surius* in Histor. anni 1512. verba fecisset, addit *Interpretationem quidam ejusmodi esse voluerunt. Superbiam, levitatem, virtutum inopiam, Sodomiticam labem, amorem rerum labentium, Dei oblivionem, in-*
explebi-

explebilem avaritiam, Gallico flagello castigatum iri. Quod & factum est. Eodem enim anno Gallorum rex Ludovicus, rupto cum Pontifice & Maximiliano fœdere Ravennam obsedit; & tandem deditione receptam urbem, contra fidem datam, diripuit, & magnâ clade affecit. Ex tribus litteris, X, Y, & V, in illo altero, de quo eodem cap. divini flagelli declinandi rationem aliqui didicerunt. Nam X Christi crucem, Pythagoræ litteram Y virtutem designasse asserunt, ideoque si homines (ajunt) pro arcenda DEI ira, ad Christi crucem, & virtutes confugissent, procul dubio cœlum Lunæ penetrantes, ad sedes usque empyreas penetrassent. Concinna, nec ne, interpretatio sit, prudens Lector judicet. Omitto præfigurationem ex Vitulo-monacho in Saxonia, ex monstro Cracoviensi in Polonia, aliisque alibi natis, de quibus eodem capite; quorum interpretationem qui volet, adeat *Sorbicum & Aldrovan-dum*.

Cæterum verum esse, quod diximus, monstra nimirum signa esse, impendentem DEI iram, ac scelerum ultionem portendentia, vel ipse malus dæmon est factus. Refert enim *Strozius Cicogna* in Theatr. univers. nat. part. 1. lib. 3. cap. 1. atque ex eo *Henricus Kornmannus* de Mirac. mortuor. part. 4. cap. 13. historiam mirabilem de spiritu incubo, qui *Polycriti formâ*, *Ætolorum princeps* creatus esse, & juvenulam *Locrensem uxorem duxisse*, legitur, cum qua tribus exactis maritæ consuetudine noctibus, subito disparuit, gravidam uxorem reliquit: quæ postea hermaphroditum monstrum valde partum edidit. Mulieris parentes attoniti, monstrum in forum detulerunt; ubi convocato senatu, vocatisq; aruspibus, deliberatum fuit quid monstro illo faciendum esset. Consuluerunt alii, ut partus flammâ aboleretur: alii, ut mater cum partu *Ætolorum* finibus exigeretur. Hic *Polycritus* nigro vestitu amictus repente apparuit, & precibus primùm, deinde minis filium reposcit. Recusantibus *Ætolis*, in medium profluit, & infantem apprehensum totum deglutivit, capite excepto, statimq; disparuit, *Ætolis* ingenti stupore perculsis, & de legatis ad Oraculum Delphicum mittendis consulentibus. Infantis caput in medio foro jacens loqui cœpit, & gravi oratione magnam cladem prædixit; quæ non multò post secuta est. præ-

Monstrum
ex dæmo-
ne incubo,

lio inter *Ætolos* & *Acharnanenses* commissō. En monstrum monstrans, & præfagiens: en dæmon, monstri pater, Dei licitor, & mali denuntiator.

Monstra igitur, cùm à Mundi gubernatore DEO in finem tam eximium ordinentur, sine carere sine impietatis nota nemo imposterum assèret. Pergo.

§. II. Monstra sunt à Deo inflictà, ob scelera hominum.

Monstra à Deo permissa ob hominum scelera.

NON signatantum, sed supplicia quoque sunt monstra, à DEO scelerum ultore, vel in ipsos monstrosos, vel magistratus, vel communitates inflictà; idque variis modis, ob varia peccatorum genera. Hoc adeò cæca agnovit gentilitas. Hinc tot homines pœnâ dignos, in monstra conversos, decantaverunt Ethnicorum Theologi Poëtæ. Hinc (verba sunt Stengelii hoc ipsum argumentum pertractantis) *Actæon in cervum, Iphigenia in cervam; Scylla, Aglauros, Daphnis, Anaxarete, Niobe, Aconteus, Atlas, Lycas, Olenus, Prætus, in saxa; Lycaon in lupum, Achelous in taurum, Esacus in mergum, Antigone in Ciconiam, Atalanta in leonem, Arachne in araneam, Alcithoë in vespertilionem, Diana in felem, Cadmus in anguem, aliq; in alias formas monstrosissimâ metamorphosi feruntur conversi. Ita enim unius curiositas, alterius crudelitas, tertii impietas, & alia crimina aliorum castigata significabantur.*

De Nabuchodonosoris regis in bovem transmutatione, ob animi elationem à DEO inflictam, egimus libro superiori cap. 20. Nota est historia *Genes. cap. 19.* de uxore Loth, *qua respiciens post se, versa est in statuam salis*; utique in pœnam curiositatis. Sed de hac re infraagemus. Suprà cap. 25. retuli ex annuis Collegii nostri Moguntini litteris, prolem ex fœmina hæretica pileo Jesuitico rectam, ob matris in Jesuitas odium atque procaciam.

Mirabile est, quod in Geldria circa annum Christi 1575. contigisse scribit *Wierus* lib. 4. cap. 18. de præstigiis Dæmon. his verbis. *Quidam non obscuri nominis, Regi Hispaniarum apud Geldros militans, cùm è familia nobili honestam duxisset conjugem, quam & durius*

Monstrū dæmoniforme.

rius tractabat, intelligeretq; tandem, ipsam uterum ferre; indignanter, veluti, sinistrè precatus, ait illi: Tu infernalem gestas daemonem, quem gladio confodiam. Non longè post filiolum genuit, dimidiâ corporis inferioris parte benè formatâ; verum superior pars lituris rubris & nigris fœda apparuit, oculis in fronte locatis, ore rotundo nigro, tetro, ut Satyrus; auribus longis, veluti canis venatorius; in vertice duo cornua nonnihil intorta, quæ manibus contractata reddebantur sanguinea. Talem nimirum huic marito partum edidit uxor, qualem optavit, & monstra pœnam peccati quandoque esse, ostendit.

In Historiæ Aquitanicæ fragmentis ex *Pethai* collectione editis, & apud *Petrum Damian.* Epist. ad Desiderium Abbat. Cassin. legimus, Robertum Galliarum regem propinquam sibi copulasse in uxorem, ex eâque suscepisse filium, anserinum collum & caput habentem. Alio monstro punitum refert nobilem Teutonem *Thomas Cantiprat.* lib. 2. Apum cap. 49. §. 17. Hic adeò captus amore venandi erat, ut etiam Dominicis festisque diebus templo & missæ sacrificio adesse negligeret, nec piæ uxoris monita in animum demitteret. Quod igitur fœmina non emendavit suâ pietate, punivit Deus Naturæ errore. Siquidem innocens uxor, post multos felices partus, tandem peperit puerum abortivum prodigiosi capitis, quod canis venatici speciem habebat: erat enim molosso rictu, & auribus flaccis ac dependulis, braccorum more. Erubuit partu mater, & inito cum præsentibus matronis consilio monstrum mox terrâ obruit, ne à superveniente marito videretur. At is domum veniens è venatione, & de partu inquirens, cum rescivisset tumulatum, stricto gladio retégi coëgit, & tam deformis monstri aspectu ita mutatus fuit, ut negligentiam lacrymis ac seriâ pœnitentiâ eluerit.

Monstrum
cum capi-
te canis ve-
natici.

Libro superiore cap. 1 ubi de hominibus caudatis, exemplum retulimus ex *Joanne Majore* de Anglis quibusdam caudatis, in vindictam injuriæ irrogatæ Augustino Monacho. Similem historiam refert *Polydorus Virgilius* lib. 13. *Histor. Anglicanæ.* Postquam enim *D. Thomas*, Cantuariensis Episcopus, ob impias Regis *Henrici* voces, jam passim velut hostis regis haberetur, ac vulgo ne-

Caudati
quidam in
Anglia
nati.

gligeretur, contemneretur, & in odio esset, contingit ut cum venisset aliquando Strodum (qui vicus situs est ad Meduciam flumen, quod flumen Rocestriam alluit) ejus loci accola cupidi bonum patrem ita de spectum ignominia aliquam affiendi, non dubitarint amputare caudam equi, quem ille equitaret; seipso perpetuo probro obligantes: nam postea motu Dei ita accidit, ut omnes ex eo hominum genere, qui id facinus fecissent, nati sint instar mutorum animalium caudati. Sed ea infamia nota jam pridem una cum gente illa eorum hominum, qui peccarant, deleta est. Quod ultimum an ex vero ab Historico sit affictum, ait Delrius lib. 2. Disq. Magic. q. 14. Deo notum esse.

Monstrum
Bacchara-
genae.

Formidabilis est historia, si qua alia, quam refert Stengelius libro de Monstris, ex Janfonio, & Michaële Iselt. lib. 12. Mercurii Gallobelg. in anno 1595. his verbis. Baccharach oppidum est in ipsa Rheni ripa, inter Confluentiam & Moguntiam situm. Ajunt, olim Bacchi aram, ob vini ibi nascentis praestantiam fuisse nominatum. Ibi homo degebat mortalium & immortalium contemptor, cujus DEUS venter, templum popina, patronus cantharus. Hic anno Domini 1595. die 14. Martii, ipsa Dominica Quinquagesima, ne moris sui oblivisceretur, in cauponam se conjecit, usque ad vomitum potaturus, lusurus usque ad paupertatem. Uxor, postquam cum e domo elapsam amisit, facile conjecit ubi locorum quarendus esset. Quia igitur partui vicina, verita est ne totum peculium puerperio suo imminente necessarium abliguriret maritus, secuta eum, rogare, & mitibus verbis monere cepit, ut tandem finem imponeret commessationibus, & secum redire domum vellet ante, quam omnia degularet. Ebrios facilius est ducere, quam ebriosos. Hinc & iste non satiat, faceffere uxorem, & in malam rem ire jussit; monere pergentem, & jam accensius obloquentem, verberibus abegit, jussitq; cum vivo suo malo demone, quem in utero gereret, qui que illi in partu pro Lucina futurus sit, domum, unde malum pedem attulerat rebitare; ni pareret, se gladium suum illi capulo tenus in ventrem immersurum. Illa vero: Eja, inquit, mi vir, Ergone ego vivum in utero gero demonem? Esto igitur. Nec plura locuta, aterbè lacrymans ad ades reversa est, relicto inter edones & combibo-

combibones aleatoresq; marito. Vix domi appulerat, cum dolores partus sensit; sive quod injuria acerbitas, sive quod divina vindicta, sive utrumque, partum ante tempus maturavit. Vocatur obstetrix; adsunt vicine mulieres, editur in lucem fœtus, oqualis! quam horribilis! quamq; prodigiosus! Anteriore superiore parte homini, inferiore posterioreq; parte per omnia serpenti similis. Trahebat autem post se caudam tribus ulnis longam diversicoloribus maculis variegatam. Hoc tam horrendum monstrum, tanquam stellio Cereris, non diutius vixit, quam quoad munere suo perfunctum esset. Munus autem erat, non tantum formidinem injicere iis qui adcrant, & (velut olim curiose illa

Erichthonium prolem sine matre creatam,

Infantemque vident, apporrectumque draconem,)

monstrum bifforme conspexerant; verum etiam ut reducem ex hospitio parentem pro merito plecteret, ostenderetq; quam sint imprecationes efficaces, redeuntibus per jugulum auctoris, unde male exierunt, diris. Phœax igitur ille, cum libidinem suam potando ludendoq; satis expleisset, vino & somno plenus domum rediit. Vix ingressus est cubile, in quo & puerpera, & partus jacebat; & ecce monstrum recens natum instar falconis in eum illatum est, horrificèq; sibilans hominem caudæ suæ spiris implicatum, venenosissimis ictibus eum in modum pupugit, flagellavitq;, ut toto corpore tuberibus pleno, paulo post infelicem animam prius, quam crapulam exhalârit. Conjuge defuncto, puerpera quoque extincta est. Sed & monstrum vivere desit, quo Deus punivit viri in pregnantem uxorem inclementiam & crudelitatem; ut alii discant & linguam frenare, cohibereq; ab increpando, & manum abstinere à conjuge uterum ferente, &c. Hactenus Stengelius, qui eodem loco narrat ex *Gastio* pag. 13. historiam aliam de Morindo Britannia rege, qui post superatos, & crudelissimè enecatos inimicos, tandem fuit à monstro immani devoratus. Venit enim ex Hibernia formæ longè monstruosissima, & inauditæ feritatis bellua; quæ primò maritimos incolas invasit, eosq; lacrymandum in modum laceratos absumpsit. Narratâ clade Morindo, advolavit is armatâ fuorū manu comitatus, cū ea certaturus, & immanitatis suæ mercedem accepturus. *Omnia tela emissa in irritū*

Monstrum:
Britanni-
cum.

ceciderunt, siquidem ea sine noxa hausit monstrum. Pharetris omnibus evacuatis, monstrum ad regem acceleravit, eumq; diductis faucibus pisciculi instar devoravit.

Deus cur
monstra
nasci per-
mittat.

Ex dicto hoc capite patet, tantum abesse ut DEUS sit iniquus, si non modò bestias, sed homines quoque informes nasci finit, ut summam potius sapientiam, bonitatem, ac justitiam in iisdem ostendat; quandoquidem id vel in pœnam ut iudex, vel in medicinam ut medicus, vel alios in fines sapienter ac providè ordinat. Utut Natura (Philosophorum more loquor) erret, & à præstituto sibi fine aberrer; DEUS ubique & semper certo fine agit, maximèque ordinatâ incedit viâ, secundum abditissimas divini consilii rationes. Natura autem mutabilis (ut piè ac doctè philosophatur *Cornelius Gemma* in *Cosmocriticis*) illi obtemperans, etsi juxta inferioris mundi seriem à solita lege deflectat, rapitur tamen divini spiritus vi, jam seipsâ prope diviniior facta: quippe quæ legi antiquiori & sanctiori Dei porrigens manum, toti se subjicit totam, & vel deerrando ad destinatum à Deo collimat finem.

C A P U T XXX.

De nonnullorum monstrorum causis in particulari.

Monstro-
rum causæ
in particu-
lari.

QUæ de monstrorum causis hætenus diximus, communia sunt omnibus monstrisitate aliquâ affectis; nunc aliquorum in particulari causas rimabimur, omnium enim non possumus, ob materiæ vastitatem.

§. I. De causa monstrorum acephalorum.

Monstro-
rum ace-
phalorum
causa.

DE his egimus cap. I. Causa eorum non est petenda à parentibus mutilis (nisi in locis, ubi tota aliqua natio acephala foret) quoniam id experientiæ repugnat, cum nullum ex dictis citato capite, in Europa saltem natis, ortum ab acephalis parentibus fuerit. Nec causa eorundem monstrorum petenda videtur ab inopia materiæ,
aut

aut ab imbecillitate virtutis formatricis, aut ab angustia receptaculi foetus; quia cum materia principio indifferens sit ad suscipiendas dispositiones cuicumque membro corporis futuri necessarias, non est credibile virtutem formatricem disponere atque elaborare illam ad aliorum potius membrorum, quam ad capitis, cum hoc sit omnium precipuum, & ad animae susceptionem maximè necessarium. Veram itaque causam acephalorum hominum (de his potissimum loquor) existimo esse, quòd vel portio materiae capiti destinata, & jam aliquantulum disposita, ex aliquo accidente corrumpatur; vel quòd caput jam formatum, & reliquis membris legitime cohaerens, casu aliquo intra uterum ante partum avellatur, seu id contingat naturali causâ, seu supranaturali. Confirmat, quod dixi, historia memorabilis, quam legisse me memini, mulieris gravidæ, quæ postquam vidisset in erecto pegmate amputari nescio quorum reorum capita, peperit paulò post infantem acephalum.

§. II. Causa monstrorum polycephalorum.

DE his egimus cap. 2. & 3. Bicipitum causam putant aliqui esse Monstrorum polycephalorum causa. copiam materiae seminis. Nam si materia destinata formationi capitis, dividatur in duas partes vi facultatis formatricis, ajunt duo in uno corpore resultare capita: quæ quidem materia si exigua est, & unius tantum capitis formationi sufficiens, parva admodum, procreantur capita: si autem copiosa, & duobus sufficiens, justæ magnitudinis evadunt. Materiam porro spermaticam capitis formationi à Natura destinatam existimant esse illam, quæ ex superfluo alimento nutritionis capitis parentum remanet; quæ cum sit abundans, interdum à facultate formatrice in duas discriminatur partes, & foetus bicipites procreat.

Alii non in copiam, sed in defectum materiae causam bicipitum monstrorum referunt. Nam quando materia in matrice contenta minor quidem est quam ut pro gemellis sufficiat, major verò quam simplex foetus exigat; tunc, inquit, Natura primùm incumbens in capitis formationem, ob materiae copiam caput geminat, reliqua verò membra, deficiente materiâ, simplicia efformat. Et hanc arbitrantur esse rationem, cur tam frequenter hujusmodi

modi bicipites foetus reperiuntur, tam in hominibus, quam in bestiis.

Alii tam capitis, quam quorumvis aliorum membrorum geminationem superfoetationi attribuunt, dum tantum novæ materiæ seminalis utero ingeste priori applicatur, quantum novo membro constituendo est sufficiens. Alii eundem effectum adscribunt effusioni seminis materni citra superfoetationem. At neutrum approbat *Aldrovandus*, quoniam alioquin membrum ex nova materia superveniente generatum unà cum priori ad debitam perfectionem pertingere minimè posset.

Alii causam prædictæ capitum geminationis referunt in uteri materni angustiam. Ubertas enim materiæ in loco angusto, inveniunt, formatis partibus præcipuis pro generatione gemellorum, scilicet capitibus, in reliquas partes geminatas non potest converti, quia illas locus arctus non capit, ideoque tunc ex duplicato unum tantum fit corpus, & monstrum biceps generatur. Addunt, hoc casu partes inferiores monstri solere esse justò crassiores.

Alii in parentum imaginationem atque timorem conjiciunt causam, dum vehementer apprehendunt ac timent simile monstrum à se generatum iri.

Hæ sunt præcipuæ opiniones quas reperi. Ingeniosus Lector eligat quam judicaverit convenientiorem. Prima, si per materiam unì membro efformando destinata, intelligat materiam à virtute formatrice jam ad unius certi membri constitutionem dispositam, omnium probabilissima mihi videtur. Quamvis & aliæ quoque subinde concurrere queant. Quâ explicatione admisâ, jam facile redditur ratio, cur tam capita, quam alia quoque membra, non solum gementur, sed etiam multiplicentur. Item cur aliqua monstra, præter caput, aliaque membra naturali loco constituta, alia alienis locis gestent, ut caput in ventre, bra-

chium & manum in latere, oculos in pectore, &c.

§. III. Causa monstrorum capitum.

DE monstris hujus generis egimus cap. 4. 5. & 6. Horum causam non unam esse reor cum *Aldrovando*, qui inter eas primum locum dat debilitati generantis. Quæ debilitas cum latitudinem habeat, varios etiam effectus fortiri potest. Unde sic discurret. Genitor debilis cum virtute formatrice in firma tantum matrice dominante, foetum masculum quidem generat, at in figura non prorsus similem, sed defectu aut monstruositate aliquâ deformem. Si autem languor utriusque, genitoris inquam, & virtutis, non marem sibi in forma similem, sed foeminam dissimilem procreat. Si cum virtute sexus imbecilliori, vis individui sit valida, foemina procreatur in extremitatibus corporis dissimilis. Tandem ex imbecilli virtute seminis emergit foetus, non homini, sed bestiae similis vel secundum partem, vel secundum totum. Hinc, ait, optime colligunt viri eruditi, languescente virtute maris, ex mulieribus procreari partus monstruosos, eò magis minusvè, quò major fuerit dictæ virtutis debilitas. Et monstruositatem quidem modò oriri in capite, modò in manibus, pedibus, aliisvè membris, prout nunc hæc, nunc illa portio seminis malè est affecta, quæ constitutioni capitis vel aliorum membrorum erat destinata. Quando autem hic languor ultimum attigerit gradum, non animal procreatur, sed mola, aut semen purum infœcundum effunditur. Hæc *Aldrovandus*. Causa igitur, cur nascantur aliquando homines cum capite non humano, aut belluæ cum alterius speciei capite, aut quæcunque monstra foedam capitis constitutionem habentia, ex *Aldrovandi* mente est præcipuè imbecillitas virtutis formatricis in semen agentis.

Aliam causam ut adsignet idem, ait, quando virtus totius seminis alienam naturam induit, redduntur foetus adeò monstruosi, ut referant speciem animalis diversi à natura generantium: quando verò portio tantum seminis alienam naturam sortitur, tunc solum caput, vel alia pars foetus, degenerat in alienam formam. Et hoc non de homine tantum, sed de aliis quoque animalibus intelligendum esse asserit. Hinc constare dicit, cur interdum ex con-

gressu legitimo nascatur animal alienæ à genitoribus speciei, aliquando verò homo cum capite belluino, aut bellua cum capite animalis à generantibus distincti. Cum his consentiunt, qui dictorum monstrorum causam in malam dispositionem materiæ foetuum rejiciunt. Sicuti enim (inquiunt) generans minimè languidum, neque à propria natura degenerans, dum materiam perfectè dispositam nanciscitur, effectum sibi simillimum, hoc est, juxta conditiones naturæ genericæ, specificæ, & individualis formatum producit; ita è contrariò si in materiam minùs idoneam incidit, minùsque aptam ad dotes individuales excipiendas, effectum similem quidem in essentia specifica, at non in individuali procreat; si autem in materiam adhuc minùs idoneam incidit, & ad specificas naturæ conditiones recipiendas ineptam, animal diversæ speciei producit. Quòd si portio tantùm materiæ imperfecta modo prædicto fuerit, partus habebit membrum illud à propria specie alienum, cui materia illa destinata fuerat: si autem plures portiones ita se habuerint, plura procreantur hujusmodi membra.

Alii causam, cur membra à specie aliena sortiatur foetus, virtuti nutritivæ attribuunt, non potentis alimentum aut ex toto, aut ex parte, ad debitam perducere perfectionem. Alii verò in ipsum elementum conjiciunt causam.

Dubium non est, quin sæpe monstra cum capitibus aliisque membris à specie alienis nascantur ex causa primo & secundo loco adsignata: puro tamen, præter DEUM prædictas monstrositates subinde ob fines peculiare permittentem, causam potissimè & ordinariè in imaginationem genitorum, præsertim matris, & in vehementem appetitionem, aliamvè animi passionem, esse referendam, dum aut imaginantur, aut immoderatè appetunt, timent, refugiunt similia membra à specie sua aliena. Bononiæ, teste *Aldrovando*, uxor pharmacopolæ grævica cum sæpiùs angues excoriatos, & aëri expositos in vicinis ædibus per fenestram observasset, ac vehementiùs appetivisset; puerum anguino capite peperit. Alia in Sicilia, *Liceto* referente, cum astacum seu cancrum marinum in manu piscatoris è mari recenter captum conspicata fuisset, ac desiderasset impotentius, astacum marinum prorsus similem,

una.

unà cum foetu enixa est. Mater, quæ peperit puerum illum, de quo cap. 6. in fine ex Schenkio, multis annis averfata fuerat capita illa ovina, quæ in macellis exertâ linguâ publicè venalia exponuntur. Hujus autem averfionis causa fuerat, quòd caput hominis publicè decollati cum lingua exerta aliquando viderat. Ita testatur citatus Auctor.

Quòd si uterque, aut alteruter saltem genitorum simili aliquâ monstrositate est affectus, non dubium est, quin foetui quoque eandem aliquando imprimant. Hinc cynocéphali à cynocephalis, sciopedes à sciopedibus, caudati à caudatis, in aliquibus locis nascebantur; & etiam nunc in Africa, ubi major est copia monstrorum animalium, frequentius similia generantur monstra, à genitoribus videlicet monstrosis.

Accedit nefaria hominis cum bestiis commistio, aut ferarum diversæ inter se speciei concubitus: tametsi enim existimem, ex solo congressu bestiae cum muliere, nasci non posse prolem humanam; si tamen præter virum admittat mulier bestiam, foetum humanum cum membro aliquo belluino progignere potest: & si bestia præter bestiam admittat virum, edere potest foetum belluini cum membro humano: si eadem bestia cum sola alterius speciei bestia commisceatur, foetum belluini suæ speciei cum membro alterius speciei effundet; non enim ex tali commistione semper oritur tertia quædam species, sed tunc tantum, quando genitores non admodum discrepant quoad naturam, & semine utriusque congruâ proportionè coadunantur, ut fit dum ex equo & asina, aut ex asino & equa nascitur mulus, ex cane & lupo lynx.

Incredibile quoque non est, dæmonem aliquando, permitte DEO, semina humana in utero foemineo ita debilitare atque corrumpere, ut vel bestia, vel homo cum membro aliquo bestiae inde nascatur. Nec ultra dæmonum vires est, foecundum ac prolificum brutorum semen utero foemineo ingerere, ex quo deinde bellua oriatur.

§. IV. *Causa monstrorum cum brachiis nullis, mutilis, transpositis, multiplicatis.*

Monstrorū
cum bra-
chiis nul-
lis aut mu-
tilis causa.

DE his monstris egimus supra cap. 7. 8. & 9. Nunc causas breviter damus. Quòd nulla, aut mutila nanciscantur brachia foetus, causa sine dubio est materiae defectus in principio, aut corruptio ejusdem in utero, aut uteri angustia, aut parentes brachiis carentes, aut mutila habentes, aut matris imaginatio. Hoc ultimum confirmat exemplum, quod refert Illustriss. Comes *Dygbaus* in præclaro Libello de pulvere Sympathico, de muliere, quæ cum, gravida licet, prohiberi non potuisset quin visum iret infantem, cujusdam peregrinæ sine brachiis nati, expleto tempore ad pariendum peperit simile monstrum. Contigit in Oppido S. Maxentii.

Quòd transponantur subinde brachia, causa præcipua, ac fortassis unica videtur esse, prava uteri conformatio, sive naturalis ea fuerit, sive adventitia. Etenim si propter obliquitatem matricis, vel propter tumorem ejusdem, aliudvè vitium, materia ad formationem brachii destinata in proprio loco non potest crescere ac dilatari, delata in alium locum adglutinatur collo, aut capiti, aut alteri parti, ibique formam brachii obtinet, perfecti aut mutili, prout magis aut minus copiosa fuerit materia, & prout majus aut minus ibidem sortita fuerit spatium. Potest quoque ob motum & agitationem nimiam matris post conceptionem contingere, ut pars materiae, quæ brachio formando destinata fuerat, aliò transferatur, ibique ultimam perfectionem nanciscatur.

Quòd brachia subinde multiplicentur, causa non est nisi abundantia materiae pro brachiorum formatione disponi ab initio ceptæ: sicut enim ex abundantia materiae pro foetu integro multiplicando sufficientis oritur illius multiplicatio; ita ex abundantia materiae pro solo aliquo membro foetus multiplicando sufficientis, illius solius multiplicatio resultat.

§. V. *Causa manuum vitiatarum, aut truncatarum.*

Quæ de brachiorum defectu diximus, applicanda quoque sunt Monstrorum cum manibus truncatis aut vitiatis causa. manuum defectui in hominibus cum illa monstrositate natis. Plerumque tamen quod manus non sint integrè formatae, & in omnes digitos atque articulos distinctæ, attribui debet debilitati virtutis formatricis. Digitorum multiplicationi occasionem præbet materiæ digitis destinatae abundantia.

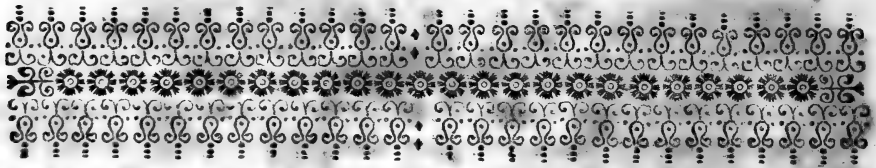
§. VI. *Causa monstrorum cum prava ventris & genitalium constitutione.*

De his egimus cap. 11. Causæ solent esse variæ. Aliquando est Monstrorum cum prava ventris constitutione causa. matris metus vehemens, ne fœtus in utero damnum intentarum incurrat, ut contigit matri illius infantis, de quo *Schenkius* loc. cit. Aliàs est matris prægnantis casus, aut motus alius vehementior.

NE longior sim, aliorum monstrorum, de quibus à cap. 12. usque ad 25. inclusivè egi, causas omitto, quoniam ex dictis hætenus de causis in genere ac particulari facile colligi possunt. Plura qui volet de monstris, legat auctores initio hujus libri citatos.

§(o)§

§

LIBER SEXTUS

De

MIRABILIBUS PORTEN- TORUM.

PROOEMIUM.

Portento-
rum mira-
bilia.

Portentum, sive Ostentum, sic dictum, quòd porrò, hoc est, prorsum seu antrorsum tendat, & futurum aliquid ostendat, & factum aliquid rarum atque insolitum, ad futurum aliquem eventum, seu prosperum, seu sinistrum, significandum, à causa naturali aut præternaturali productum. Possent hæc & Monstra dici, nisi monstrorum nomen ad aliud significatum ex usu hominum jam esset detortum, ut libro superiore vidimus. Prodigia tamen nihil prohibet vocari, tamen si Fronto id nominis ad malos tantum eventus significandos coarctet. Multa porrò contigisse olim, & etiamnum hodie evenire, queis portenti explicata ratio & nomenclatura conveniat, in dubium vocari

non

non potest, uti ex dicendis manifestò constabit, & Libri integri hac de re ab aliis conscripti demonstrant. Nos ex innumeris illustriora solùm, & de quibus dubitari nequit, quin Portenta sint, in medium adducemus, eorumque & causas, & significationes rimari conabimur. Plura qui volet, legat *Julium Obsequentem*, *Conradum Lycosthenem*, *Julium Casarem Bulengerum* lib. 5. de Divinat. *Cardanum* lib. 8. de Variet. à cap. 69. *Cornelium Gemmam* in *Cosmocrit.* & alios. Aliqua etiam habet *Henricus Farnesius Eburo.*

C A P U T I.

De militum & armorum simulacris in cælo comparentibus.

TRia præcipuè circa hujusmodi simulacra ac spectra discutiam: primò an sint; secundò quid sint, & quæ eorum causæ; tertio quid portendant seu significant. His discussis, constabit inter portenta esse referenda, nec illorum significatio latebit.

Militum & armorum simulacra in aëre comparentia,

§. I. In cælo seu aëre apparere revera subinde simulacra militum, armorum, similiarumque rerum, probatur exemplis.

Visa ea sæpius, diversis locis ac temporibus, dubitare non finit Sacrorum ac Profanorum Scriptorum auctoritas. Nonnulla exempla refero.

Lib. 2. Machabeorum cap. 5. ubi Jasonis primùm ex Ammonitidere-

de reverſi , deinde Antiochi Epiphaniſis Aegyptio excluſi tyranniſ
atque graſſatio ſaviffima in cives Hieroſolymitanos , cæterosque
Judæos narratur , hæc præmittuntur. *Contigit autem per univerſam
Ieroſolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aëra
equites diſcurrentes , auratas ſtolas habentes , & haſtis , quaſi cohortes ,
armatos , & curſus equorum per ordines diſpoſtos , & congreſſiones
fieri cominùs , & ſcutorum motus , & galeatorum multitudinem gla-
diis diſtrictis , & telorum jaëtus , & aureorum armorum ſplendorem ,
omniſq; generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum
monſtra converti. Hæc ibi.*

Antequam Titus & Romani obſiderent & caperent Ieroſoly-
mam , die vigefimo primo Menſis Maji , ait *Joſephus* lib. 7. de Bel-
lo Judæi. cap. 12. *poſt dies feſtos ante ſolis occaſum viſi ſunt per ina-
ne ferri currus totis regionibus , & armata acies tranantes nubila ,
& civitati circumfuſæ. Idem accidit Romæ tempore S. Gregorii
Pontif. Max. cùm Longobardi invaderent Italiam , ut ipſemet te-
ſtatur Homil. 1. in Evang. dicens : Priuſquam Italia gentili gla-
dio ferienda traderetur , igneas in cælo acies vidimus , ipſum qui poſt-
ea humani generis fuſus eſt , ſanguinem coruſcantes.*

Julius Obſequens Lib. de Prodigiiſ ad Auguſtum Cæſarem ,
cap. 7. & 9. refert , L. Opimio & Q. Poſthumio Coſſ. Conſæ arma
in cælo volare viſa : C. Mario ac Horo Coſſ. Arimini arma cœle-
ſtia ab ortu & occaſu viſa pugnare , & ab occaſu vinci : L. Scipione
& C. Norbano Coſſ. per Syllanæ tempora , inter Capuam & Vultur-
num , ingentem ſignorum ſonum , armorumque , horrendo cla-
more auditum , ita ut viderentur duæ acies concurrere per plures
dies : Pansa item & Hirtio Coſſ. cùm adverſus Antonium dimicaretur ,
armorum telorumque ſpecies à terra viſa cum fragore ad cœ-
lum ferri.

Extropius lib. 6. Hiſtoriæ refert , cùm Cæſar adverſus Pompe-
jum dimicaret , tantum in aëre armorum ſtrepitum fuiſſe , ut An-
tiochiæ quaſi adventu hoſtium in muris concurreretur. *Plinius* lib.
2. cap. 57. ait , *armorum crepitus , & tubæ ſonitus auditos è cælo Cim-
bricus bellis , crebroſq; , & priùs & poſtea : tertio verò Conſulatu Ma-
rii , ab Ameriniſ & Tudertibus ſpectata arma cœleſtia , ab Ortus Oc-
caſuſq;*

casuque inter se concurrentia, pulsus quæ ab occasu erant. Hæc Plinius. Appianus lib. 4. Civilium, de signis Cæsaris eadem præcedentibus loquens, ait, hominum immanes voces, armorum strepitum, eorum cursus inspectante nemine auditos.

Similia multa portenta recenset Seneca in Quæstionib. Natur. Augustinus Niphus in Meteorologicis; Cornelius Gemma in Cosmocr. Philippus quoque Melanchthon lib. 2. Meteor. ait, plurima in Germania visa ab anno 1524. usque ad 1548. Willebrordus Snellius Libello de Cometa anni 1618, refert, circa id temporis ab Hollandis Amortsfortii, & alibi, & quidem haud altè supra ipsa culmina tectorum, visa tormenta, tubas, sclopetorum dispiersiones, castrorum metationes, atque alia id genus quàm plurima. Quin adeo (addit) priusquàm classis Hispanica nostror. Britannico Oceano, instar Xerxis cuiusdam, vincla & virgas iniectione videretur, anno 1588, meminisse me admodum puerum à notis & familiaribus, qui etiamnum in vivis sunt, audivisse visas Amstelodami in ipso aère, paulò antè solis occasum, navium conflictus maritimos, impressiones hostiles; hos vietos, illos victores abire, tanquam in puerili naumachia, idque unius aut alterius hora spatio, multis hominum millibus inspectantibus. Cornelius quoque à Lapide comment. in cap. 5. lib. 2. Machabæor. ait, meminisse se, cùm puer esset, in Belgio similia in cœlo ostenta fuisse sibi ostensa sub initium bellorum Belgicorum; ex iisque sapientes jam tum prænucciasse, quæ Belgio instarent; eventumq; docuisse, prænucciationem fuisse verissimam.

Ex hisce historiis indubitatè constat veritas prædictorum phasmatum. Tametsi enim de nonnullis fortassè dubitari possit, omnestamen in dubium revocare sine DEI offensa non licet.

§. II. Aliis exemplis idem probatur.

Sed placet hanc eandem veritatem confirmare aliis admirandis narrationibus, quas refert Majolus continuatus tom. 2. Colloq. 4. & post ipsum Joannes Jonstonus Classe 3. Thaumato-graphiæ cap. ult. his verbis. Anno 1532, non procul ab Oeniponte mira visa sunt imagines. Camelus erat prima, flammâ circumdatus in orbem: altera, Lupus flammam evomens, & flammeo orbe septus. Sequeba-

*tur hunc Leo; cui vir cataphraetus, in montium stans aditu, blandè
contrectabat jubam; blandiri hic vicissim videbatur.*

Joannis Ducis Saxoniae & Electoris mortem, hæ præcelsæ
picturæ. Arbor primò erat marcida & everfa. Expeditus hinc e-
ques, truncatam ramis gestans arborem: tum magna & atra crux
in densa nube: tandem ex ea fulmen visum excuti horribile, in-
genti cum sonitu.

An. 1534, tertiâ die Julii, in oppido Schlesvich, à meridie, cœ-
lo sereno, conspecti in aëre Leones, ex locis diversis ad conflictum
concurrentes. Cataphraetus his assistebat hastam quatiens. Jacuit
non procul ab equite humanum caput sine trunco, imperatorio
ornatum diademate. Modico post intervallo, Apri caput aculeatū
visum, & duo dracones ignem vomentes. Unicæ deinde & amplis-
simæ urbis effulsit imago ad lacum positæ, classèq; & terrestribus
obessæ copiis. Crux super hanc sanguinei coloris, conversi paula-
tim in atrum. Prodiit item alius eques, igneo flagrans colore, Im-
peratorium in capite diadema gestans: quem infecutus sine fesso-
re equus. Postea in ampla planitie duæ ardentes enituerunt arces,
alto vicinæ monti; ad quam grandis Aquila, dimidium sui corpo-
ris post montis abscondens latus. Aliquot ibidem pulli aquilarum,
candido nitidi colore apparuere; item Leonis supini caput, insigni-
ti coronâ: Gallus gallinaceus, rostro feriens fodiensque caput tan-
tisper, donec à trunco corporis delaberetur solutū, & evanesceret,
corpore diu conspicuo. Adstiterunt & alii Leones, & juxta apri ca-
put Monoceros, paulatim in draconem conversus, aliaq; plurima
invisitata figuræ & magnitudinis animalia. Arsit & in celsa rupe
arx duobus cincta exercitibus; & visa est integra regio, frequenti-
bus oppidis, arcibus, & vicis referta. Sed mox totus tractus in quo
hæc steterant, igne conflagravit correptus, & ruinas vastæ terræ
stagnum amplissimum obruit, extantibus tantum turribus in eo
loco, in quo antea magna illa urbs apparuerat. Ad ripam lacus
grandis Camelus, bibenti similis, constitit.

Anno 1545, altero post Pentecosten die, visæ hæ in Silesia
imagines. Duxit ab Oriente instructam Ursus aciem, cui ab occa-
su armatâ manu Leo occurrit. Intra exercitum utrumque luci-
dissima

diffima emicuit stella. Mox inter sese congressi, dimicarunt acriter, ut distillare ex faucibus sanguis, & exanima corpora decidere viderentur. Inter præliandum Aquila sese supra copias Leonis, de alta rupe, alarum libravit remigio. Dirempto quasi certamine, Leo inter suas fulsit cohortes; nullum Uræ vestigium, sed prostrata jacuerunt cadavera, quæ alter constiterat exercitus; quibus canitie venerandi adstiterant senes. Finito prælio, reduxit exercitum ad Occasum Leo. Quo aliquò usque progresso, quidam albo & ornato vectus equo, ad pugnae locum à copiis rediit, atque in eum equum juvenem cataphractum ibi stantem collocavit, & versus ortum procedentem comitatus, cum cæteris speciebus evanuit.

Hactenus *Jonstonus*; qui ex *Mercurio Gallo-belgico* addit, anno 1627, duos in Pomerania visos confligere exercitus, septentrionalem evasisse victorem, eumque procedentem secutam esse trabem igneam. Præterea anni 1629. mense Martio, duas in Misnia in infima aëris regione concurrissè acies, easque ex nebula ita formatas fuisse, ut videri vultus & ora potuerint: minorem obtinuisse victoriam, casam fugatamque majorem. Multa alia hisce adhuc recentiora apud Neotericos Scriptores inveniuntur; multa quilibet nostrum audivit, ac fortassis etiam vidit. Certè hoc ipso die, dum hoc scribo, ex Austria, ob Turcarum ingentem exercitum imminentem nonnihil consternata, affertur novi similis phasmatis ibidem visi Schema; quod licet differentis sit nonnihil formæ ab illo, quod paucas ante septimanas indidem missum fuerat, ac proinde de falsitate vel alterutrum, vel utrumque suspectum; placuit tamen ambo apponere, ac seræ posteritati transmittere. Enigi-
Icon. XXI.
Fig. I. & II.
 tur Schemata.

C A P U T II.

*Quid sint prædicta phasmata; & quæ
 eorum causa.*

Suppositâ prædictorum phasmatum veritate, hoc est, quòd verè existere soleant, & non sint oculorum ludibria; superest, ut quid sint, indagemus.

Milium
& arma-
torum si-
mulacra in
aëre quid
sint.

§. I. Non sunt res alibi existentes, & in aëre velut in speculo apparentes.

Sunt qui existiment, prædicta phasmata nihil aliud esse, quàm similes res alicubi in terris existentes, ac suas species in nubem, aut vapidum aërem, tanquam in speculum evibrantes, indeque ad intuentium oculos reflectentes: Vel, ut more Catoptricæ imperitorum loquar, esse imagines rerum in prædicto aëreo speculo apparentes. Hanc sententiam *Fromondus* lib. 4. Meteor. c. 4. art. 1. & ex ipso *Cabeus* Comment. in lib. 3. Meteor. tex. 29. q. 2. tribuunt Atheis suorum temporum, negantibus DEI & Angelorum existentiam. Sed tamen hic sentiendi modus tam sit inutilis & ἀτοπος, ut seipso corruat, nec indigeat refutatione; lubet tamen uno aut altero eum argumento convellere. *Primò* dicitur, si milites, equites, exercitus, aliaque similia objecta, alicubi in Terræ aut Maris superficie existentia, radiant in nubes, aut aërem vapidum, indeque ad intuentium alibi constitutorum oculos reflectunt species suas; ergo videntur ipsa illa objecta in se per radios reflexos, prout in speculis fieri a solet. Vel ergo sunt admodum remota ab intuentibus, vel sunt propinqua. Si valde remota, non possunt videri, aut non nisi sub exiguissima forma, tametsi profusæ gigantæ forent magnitudinis; cum constet, eò minus apparere objectum, quò magis distat, donec tandem penitus evanescat. Si propinqua sunt, ergo dum in cœlo apparent exercitus integri, & cruenti conflictus, facile sciri potest, eodem ferè tempore quo videntur huiusmodi phasmata, aut non longè post, fuisse alicubi conflictum illum, qui in cœlo apparuit; quod tamen nunquam hæcenus fuit deprehensum. *Secundò*, si dicant imperitè, per visionem reflexam non videri objecta in se, sed imagines rerum in speculo: Sic ita ut volunt, ut distent nubes in quibus apparent imagines illæ, aliquot miliaribus à Terra, ut fieri a solet; quantas oportet esse imagines illas, ut à nobis percipiuntur? at objecta exigua in terris existentia, ut sunt homines, equi, currus, gladii, & similia, non possunt nubibus specularibus tantas imprimere imagines, & tam distinctas, uti experienciâ constat in veris speculis admodum ab ob-

objecto radiante remotis. *Tertiò*, si vel objecta ipsa, vel imagines objectorum in aëreo speculo videntur, ergo dum apparuit Camelus orbe igneo circumdatus, & Lupus flammam evomens, & Leo adblandiens cataphracto, Cataphractusque Leonem demulcens; item dum Ursus & Leo instructos exercitus contra se mutuò duxerunt, & conflixerunt, finitoque prælio Leo exercitum reduxit &c. alicubi Terrarum eiusmodi catastrophæ fuerunt exhibitæ: at quis hæc credat? quis unquam vidit, audivit, legit, ursum aut leonem ductores esse exercituum? *Quartò*, si res, quarum imagines è nube in Terram reflectuntur, existunt alicubi in Terra, ergo & voces clamoresque hominum, clangores tubarum, crepitus bombardarum, qui è nubibus ad nos deferuntur, fiunt etiam alicubi in Terra, & ad nubes delati reflectuntur ad nos; quod est contra experientiam, & omnem bonam Philosophiam, ex quibus constat, voces & sonos, quò magis provehuntur, eò magis deficere, ac tandem evanescere. *Quintò*, dum similia in nubibus apparent, manifestè nubes ipsæ, aut earum partes, in se mutuò incurrunt, & locum mutant, ac proinde non easdem, quas antea, superficies ad nos in Terram vertunt; ergo & anguli incidentiæ ac reflexionis mutantur; ergo non ex eodem loco, quo antea, possunt videri res: & tamen aliquando ad multas horas durant huiusmodi phasmata, & in diversis locis videntur. Omitto alia argumenta, nè tempus & chartam in expugnandis affaniis, quasi in re seria, consumem. Faciliùs credam, quod nonnulli vulgi errore decepti scribunt de speculo arcanâ adeo arte constructo in turri Brigantina Hispaniæ, ut naves vel longissimo spatio distitas repræsentet, quàm ut tam imperitæ persuasioni adhæream.

Dicit aliquis, posse ac solere variis in locis apparere varias ac prodigiosas parastases seu repræsentationes, uti nos ipsi demonstravimus in *Magia nostrapar. 1. lib. 4. Syntag. 1.* exemplo mirabilis Morganæ Rheginorum, & aliarum similium in aëre vaporoso repræsentationum, ex Scipione Mazzello, Cornelio Agrippa, Pomponio Melà, Plinio, Haithone, Herrera, Fazello, aliisque Scriptoribus relatarum: cur ergo simile quid fieri nequeat in nubibus, & in aëre vapido ac crasso nubibus vicino? Respondeo;

tamen si concederetur, posse similia spectra in nubibus, aut in loco nubium contingere ad eum modum, quo insinuata contingunt variis in locis prope Terram; illa tamen de quibus sermo est, & quæ §. I. relata sunt, nequaquam contigerunt, neque contingere potuerunt prædicto modo. Nam prima illa de quibus in Magia tractavimus, non nisi certis ac determinatis locis & temporibus contingunt, nec nisi ex certis & determinatis locis videntur, nec durant nisi ad breve tempus: at alia, de quibus nunc sermo est, fiunt variis in locis, durant sæpe multis diebus, videntur à variis ex locis à se valde diffisis. Stet ergo, non esse res alibi existentes, & in aëreo speculo apparentes. Quid ergo sunt? & quænam eorum causæ?

§. II. Sunt vapores, exhalationes, partes aëris addensati, effigiatae in formam equorum, hominum, similiarumque spectrorum, non casu, aut Naturâ, sed bonorum Geniorum operâ.

ITa sentit Fromondus, Cabeus, Cornelius à Lapide, locis supra supra citatis, & alii communiter, qui de hac materia scribunt. *Horum causa materialis* (inquit Cabeus lib. 1. Meteor. tex. 24. q. 1.) *ex qua fiunt huiusmodi spectra, nemo negabit esse evaporationes, tum crassiores, tum tenuiores, quæ diverso modo formata, & accensa, diversos illos colores, diversas ostentant formas. Causam vero efficientem, nudam esse Naturam, vel casum, omnino puto esse desipientis affirmare: quis enim dicat casu contingere, ut equorum & hominum formas imitentur apparentia illa? & frequenter id contingere? ad multos dies durare? omnibus sese ostentare? & quod maius est, præcurrere bellorum strepitum, & quasi bellicum canere?* Hac Cabeus. Similia habet lib. 3. Meteor. tex. 29. q. 2. dicens: *Queritur ergo, quid sint huiusmodi apparentia? Et respondeo, quoad materiam esse res meteorologicas, & vapores, ac fumosos halitus, sic efformatos. Si enim fiunt nubes diversarum figurarum, quæ si aspiciantur, representant nobis sæpe diversas figuras, & monstra, prout etiam quisque aliquando sibi fingit; cur non etiam illi halitus ita possunt efformari, ut nobis & equites, & homi-*

nes, & exercitus, & classes representent? Et si diversa lucis temperie alios ostentant colores, cur non etiam auratas vestes, & splendentes umbones, & galeas nobis potuerunt representare? Si fulmina, tonitrua, & alij fragores resultant ex vaporum & spirituum agitatione; etiam strepitus armorum, & bombardarum poterunt imitari. Non ergo dubium est, huiusmodi ostenta ex halitibus posse fieri. Difficultas est, à quo formentur. Nam quòd casu confluant & conjungantur halitus, ut representent homines armatos, & classes instructas ad pugnam, imò & præliantes; videtur non solum casu dictum, sed absq; ulla mentis advertentia. Et ut in aëre isto adsint spiritus omnium rerum naturalium, in quibus est virtus formatrix navium, curruum, phalararum, armorum, qua sunt res arte facta; omnino nullus sana mentis dicet, aut casu, aut à Natura id contingere posse. Dicendum igitur est, id à Deo ministerio Intelligentiarum efformari, ut istis ludicris spectandis nos erudiat ad impietatem debellandam, & det mentibus se significationem, ut fugiant à facie arcus, & liberentur electi. Quare efformatio harum imaginum necessariò est à Mente & Intelligentia, qua res quidem naturalis movet, sed ad certum sibi finem ita disponit. Hactenus Cabeus, cui jam antea præiverat Fromondus loco suprà citato.

Ex his constat, quænam sit causa materialis, quæque efficiens cœlestium portentorum, de quibus est sermo. Dicit tamen aliquis, tamen si casu non fiant, non ideo tamen ad causam primam DEUM, aut ad Intelligentias recurendum, cum aliæ suppetant causæ naturales, fidera nimirum & constellationes cœlestes: possent enim dici, figuras navium in aëre formatarum pendere à constellatione Archinavis; figuras gladiatorum & gladiatorum ab Orione & Orionense; figuras militum, equorum, leonum, urforum, & similibus, ab Hercule, Perseo, Pegaso, Leone, Ursâ utrâque, & similibus aliis asterismis. *Christophorus à Castro* in Comment. ad Prophetas. Minor. lib. 1. cap. 17. tribuit hanc sententiam *Augustino Nipho* lib. 1. Meteorol. ubi tamen ipsam sub his terminis non invenio, tamen si velit, causas dictorum phasmatum esse naturales. Nam cum primò dixisset, causam illorum materialé esse aliquando solam exhalationem,

ali-

aliquando exhalationem subtilem vaporibus permistam, aliquando vaporem crassum ad exhalationis naturam accedentem, aliquando aërem à frigido addensatum; subjungit causas efficiens, dicens: *Ex parte verò agentis sunt tres; caliditas elevans materiam, vel illam comburens; secunda est frigiditas media regionis aut noctis condensans aut vaporem, aut exhalationem, aut aërem, aut commiscens exhalationem cum vapore; tertia est lumen à lucidis stellis missum, & à tali materia refractum, aut emissum à sole & similiter à tali materia refractum &c.* Quo verò modo hæc generentur, dicamus. Cùm enim circa medium materia illa fuerit densior, lumen ab illa refractum apparebit nigrum. Cùm verò circumferentiales partes fuerint rariores, lumen apparebit album in circumferentia, quod ab illis refrangitur &c. Ex quo sequitur, phasmata posse esse tot, quot modis album & nigrum possunt invicem constitui. Non est ergo ab ratione, in cælo videri posse equos, vel armatos milites, vel naves, vel arma, vel talia id genus. Quoniam cùm multis modis album & nigrum contingant proportionari, etiam multa phasmata possunt videri. Narratum fuit nobis, in cælo apparuisse tres montes, & intra illos equum magnum, & nigrum. Cuius phasmatis causa est, quia erant tria alba, & circa quodlibet illorum erat nigrum, & ita videbantur tres montes. Equus nitem niger apparuit, quia materia erat sic figurata ut equus: nam ubi erat equus, materia erat densa, circa equum rara, & sic equus videbatur quasi intra montes albos collocatus.

Hæc est sententia Niphi. Illa verò altera de imaginum illarum à variis stellis & asterismis effigiatione, est profusè ridicula & puerilis: nec enim asterismi illi sunt ab antiquis Poëtis dicti Leones, Ursi, Hercules, Persei, Archinaves &c. quòd sint naturæ leoninæ, ursinæ, Herculeæ, navifactoriæ &c. Sed ob memorabiles aliquos casus, aut in gratiam principum, aliorumvè famosorum; non secus ac hoc ipso sæculo novi illi planetæ, quos comites Jovis appellant, fuerunt à Galilæo dictæ stellæ Mediceæ, in gratiam Magni Hetruriæ Ducis à Medicea familia, & non ob naturam medendi. Deinde si stellæ vim habent producendi in aëre effigies armorum, navium, similibumque rerum; utique vis illa

illa determinata est ad effigiandas has, & non illas armorum ac similitum rerum figuras; cur ergo olim alia arma, alterius figuræ naves, & res alias effigiabant, quales tunc in usu erant, nunc autem alterius omnino formæ? Certè ut olim, ita & nunc, rerum istarum formæ ac figuræ pendent à libero artificum beneplacito, cui causæ naturales ac necessariæ non se accommodant. Si olim ergo fundibularios, hastatos, arcu & sagittis armatos repræsentabant; non poterunt nunc repræsentare Sclopetarios, alteriusvè armaturæ milites temporum nostrorum.

C A P U T III.

De prædictorum portentorum significatis.

Portentosa esse explicata hæcenus armorum & armatorum in Portentorum aëreorum significatio. cœlo spectra, & signa à DEO mortalibus proposita, ad futuras plerumque calamitates iræ suæ indices præsignificandas, unanimis ferè omnium est consensus, & manifestis sæpè deprehensum experimentis. Prodigia Jerosolymis visa ante Antiochi adventum quid portenderint, ex Machabæorū libris citatō loco liquet. Alia, ut ex dicto §. I. patet, obsidionem ac devastationem Jerosolymorum ac Judææ per Romanos; alia irruptionem Longobardorum, Cimbrorum, aliorumque barbarorum in Italiam; alia Cæsaris mortem; alia tumultus varios Germaniæ ac Belgii; alia alias præsignificaverunt calamitates.

Anno Christi 1453, antequàm Byzantium ab immanissimis Portentum ante captū Byzantiū visum. Turcis terrâ mariq; oppugnaretur, compertum est apud Comum Italiæ urbem, vergente ad Occasum die, ingentem canum multitudinem per aëra videri; postquam diversorum pecorum armenta, species peditum primò levis armaturæ, deinde hastatos scutatosq; subsequi, equitesq; in turmas diversas ingenti instructâ acie profecutas, horis ferè tribus imaginem adventantis exercitus præbuisse. Prodigium refert latè *Alexander ab Alex.* lib. 3. cap. 15.

Anno 1462. in Polonia minore, quadam die, cum sol ad occasum vergeret, plusquam duabus horis imago Christi crucifixi cū gladio Portentum Poloniæ,

ab Occidente ad Meridiem in aëre tendere visâ est. Secuta sunt gravia latrocinia in Polonia, duce Borivoio Scrinio; & prælium cruentum à Polonis ad Pascum factum; & alia mala quamplurima. *Lycosthenes* lib. de Prodig. dicto anno.

Portentum Helvetiæ.

Anno 1478. in Helvetiâ variis locis visâ sunt in aëre pugnantium magnis viribus acies. Post aliquot deinde menses, diversi generis cruces, ac globi ignei, qui in terram cadentes rerum vestigia conspicientibus multis reliquerunt, visâ sunt, ut ex Basiliensium Annalibus refert *Lycosthenes*. Eodem anno Helvetii contra duce[m] Mediolanensem, qui peditum equitumque selectissimorum 15000. eduxerat, circa D. Martini festum, ad Ticinum amnem manus conferentes, interfectis Mediolanensium 1400, victores non tantum evaserunt, sed prædâ opulentissimâ potiti sunt. Multa alia, quæ in Assertionis propositæ confirmationem afferre ex variis Auctoribus possem, omitto, quoniam præter Atheos vix est qui de veritate hac ambigat.

Portentis Deus præmonet homines.

Solere Deum his similibusque prodigiis præmonere homines de futuris cladibus, agnoscunt non Christiani tantum, sed Ethnici quoque Scriptores. *Herodotus* lib. 6. ait: *Cum Deus puniturus est gentem, vel urbem, prodigiis id prius solet significare.* Consentit *Ammianus Marcellinus* lib. 21. ubi ait: *Amat benignitas Numinis, seu quod merentur homines, seu quod tangitur eorum affectione, his quoque rationibus prodere quæ impendent.* Omitto alios.

C A P U T IV.

De variis portentis ac signis, mortem aliquorum, alios vè notabiles casus præcedentibus.

Portenta hominum mortem præcedentia.

Longâ omnium sæculorum experienciâ constat, mortem aliquorum instantem, seu naturalis ea sit futura, seu violenta, signis quibusdam editis præsignificari; quæ quin inter portenta numeranda sint, dubitari non potest. Referam primò nonnulla: deinde eorum causam indagabo.

S. I. Varia signa atque portenta, quæ mortem aliquorum, aut casus infelices, præcedunt.

IN Magia nostra Universalis par. 2. lib. 3. Syntagm. 5. Prodigio 4. mentionem fecimus campanarum nonnullarum sponte sonantium instante quorundam morte. Refert enim Joannes Lupus Episcopus Monopolensis apud *Eusebium Nierembergium* lib. 1. de Miraculosis Naturis in Europa, cap. 12. campanulam in Monasterio Camorensi Patrum Prædicatorum, triduo ante obitum alicuius Religiosi, sponte suâ solitam pulsari, etsi nemo tunc temporis decumberet lecto. Idem Episcopus prodit, similem campanulam fuisse in Monasterio S. Dominici Cordubensi, quæ ultrò insonans portendebat aut Fratris illius Monasterii, aut insignis alicuius viri eiusdem Ordinis fatum. Meminit quoque Angelus Rocha, eodem *Nierembergio* teste, alterius campanæ in Italia in Coenobio Salernitano Dominicanorum, quæ mortem Fratrum pariter prænuntiabat. Gobelinus etiam in Vita S. Meinulphi Mense Octob. scribit, in Monasterio Bodekeni in Germania, quod dictus Sanctus ædificavit, aliam huiusmodi campanam fuisse, præmonentem spontaneo pulsû alicuius Monialis discessum ex hæc vita. Nihil hîc dico de campana Villillæ Hispaniæ oppidi, quæ sono spontaneo ad verfos casus impendentes præsignificat; nec de similia alia in Japonia, quæ tumultus futuros prænuntiat.

In quodam Monasterio Gallia (inquit *Nierembergius* loc. cit. cap. 53.) *Sancti Mauritij appellato, tot sunt in quodam stagno piscis, quot Monachi; quarum aliquo agrotante, supernatat aliquis piscis infirmus; merituro, præmerituro piscis.* Eandem rem narrat *Vairus* lib. 2. de Fascino cap. 74. eamque se accepisse scribit ab Antonio Cardinale Granuellano teste oculato, & ab aliis fide dignis, ut rem locis illis notam, atque omni fide testatam. Monasterium ait esse ad flumen Rhodanum, in Sequanorum finibus.

Ex *Philippo Camerario* Oper. Subcisiv. cap. 73. habemus, quibusdam Nobilium familiis quandam notam esse, quæ certissima suorum mortis indicia habeat, si fons quidam naturâ suâ valde limpidus, ab incognito quodam verme turbetur. Alteri signum

Ccccc 2

esse

Portentum
campanarum
spontane
sonantium.

Portentum
piscium
mortem
aliorum
significan
cium.

Portentum
fontis mor
tem præ
nuntian
tis.

Portenta
alia mor-
tis præ-
nuntia.

esse, si terra quædam arci ipsorum vicina in voraginem subsidit. In Bohemia spectrum foemineum vestitu lugubri apparere solere in arce quadam illustris familiæ, antequam una ex conjugibus Dominorum illorum è vita decedat. Memini me legisse apud *Cardanum* in lib. de Variet. Rerum, de nobili quadam familia Parmensi, quoties quis ex ea moriturus est, conspici sub camino vetulam quandam. Hæc cum tempore quodam, decumbente puellâ illius familiæ comparuisset, & puella nihilominus convaluisset; alius interea incolumis eiusdem familiæ subito exspiravit.

Portentum
B. Beatri-
cis.

Scardeonus lib. 2. Antiq. Patavin. Classe 6. fol. 120. narrat, post obitum B. Beatricis Atestinæ per longum temporis spatium observatum fuisse, quod quoties aliquid novi familiæ Atestinæ, ex qua fuerat orta, immineret, tories multis ante diebus, in sacello eius prægrandis strepitus fuerit exauditus, & corpus eius, quod de more supinum jacebat, repertum revolutum in alterum latus.

Portentum
Vesuvii.

Petrus Damianus Epist. ad B. Dominicum Loricatum, loquens de monte Vesuvio, & de Pandulfo Capuano, ait: *Quandocunque in illis partibus reprobis dives moritur, ignis erumpere de prædicto monte videtur, & tanquam sulphureæ resinæ congeries ex ipso Vesuvio protinus fluit, ut torrentem faciat, atque decurrente impetu in mare descendat.*

Portentum
barbæ.

Herodotus lib. 8. scribit, quando olim, Amphiensibus sinistri aliquid publicè eventurum erat, solitam sacerdoti Minervæ subito promissam enasci barbam.

Portentum
nummi
arci.

De familia Serviliorum scribit *Plinius* lib. 2. cap. 65. nummum illis fuisse æreum, quem auro & argento cibarent, qui ad futuros familiæ prosperos eventus crescebat, ad infelices minuebatur.

Portentum
fontis.

Delrius lib. 4. Magic. Disquisit. cap. 2. 4. 7. Sect. 2. narrat ex Dietmario, Erasmo Stella, & Petro Albino in Chronico-Misnensi, de fonte quodam Germaniæ, qui quando lætus pace & annona annus subsecutus erat, tritico, avenâ, & glande refertum se ostentabat; quando pestis imminebat, cineribus; quando bellum, sanguine plenus fluebat. Idem asserit, alibi in Germania fontem esse, dictum *Zungetbrunn*, qui quando de-

crescit

crefcit, gravem annonam ; quando exarefcit, diram famem portendit.

Idem *Delvius* ibidem ait, in Monafteriis non raro accidere, ut in templis, ubi fedilia fua habent Religiofi, morituri trunco capite confpiciantur. Saepe etiam in Curia obfervatum eft, ut Senatore aliquo morituro, fragor juxta fedile eius, in quo federe in Senatu folet, audiatur, aut pulvinar dejiciatur, aut penfile fedile antea elevatum reperiatur demiffum, aut aliud futurae mortis fignum notetur. Hoc in Curia Bambergenfi ordinarium effe dicitur, & hoc ipfo anno, quo haec fcribo, contigiffe. Idem in Ecclefiis quibusdam Cathedralibus & Collegiatis circa Canonico- rum fedilia accidit.

Portenta
varia mor-
tem ali-
quorum
praecur-
rentia.

Josephus lib. 6. figna ac prodigia referens, quae Hierofoly- mitanum exitium antecesserunt, inter alia haec habet : *Sidus fupra urbem fuit rhomphaea non abfimile, & Cometa a toto anno perfeve- rans. Die Azymorum, octava Aprilis, hora noctis nona, cum populus conveniffet, tantum lumen circa templum & altare emicuit, ut dies clara effe videretur ; quod per dimidium hora perduravit. Eodem festobos ad facrificium perducta, agnum in medio templo peperit. Porta orientalis interior area, & firma, qua sub vefperam aegre a viginti viris claudi poterat, vectibus fulta ferro vinctis, & altiffimos habens demiffos in limen, quod e perpetuo ac folido lapide fuit, hora noctis sexta sponte aperta eft. Templi caftodes propero cursum nuntiarunt duci ; qui cum ascendiffet, vix eam claudere potuit. Post festum Azymorum, vicesima prima Maij, fpectrum divinum fide majus vifum eft. Ante folis occafum per omnem in ambitum regionem in aere vifus currus, phalanga armata exfilientes e nubibus, ambientes urbem. Die fefto Pentecoffes, de nocte Sacerdotes in interius Sacrarium de more progressi ad ministeria facra, primum motum & fonitum perceperunt ; tum vox frequens audita : abeamus hinc. Et quod terribilius eft, Jefus quidam filius Anania rusticus, quatuor annis ante bellum, summam urbis pace & felicitate, cum ad festum veniffet, quia moris eft, ut omnes tabernacula DEO faciant, derepente in templo exclamare cepit : Vox ab Ortus, vox ab Occafu, vox a quatuor Ventis, vox fuper Hierofoly-*

Portenta
excidium
Jerofoly-
mitarum
praecedentia.

ma & templum, vox super sponsas & sponsas, vox super uniuersum populum. Hoc interdiu & noctu per omnes angiportus circumibat vociferans. Cùm à viris aliquot illustribus flagris caesus est, ille neque quidquam pro se dixit, neque privatim ad cedentes, sed easdem quas prius voces clamare pergebat. Ductus à Magistratibus ad Præsidentem, flagellis usque ad ossa sectus, neque supplex fuit, neque colla-crymatus est, sed voce quàm maximè miserabili ad singula verbera respondebat: *Va, Va Hierosolymis.* Albino interrogante, qui preses erat, quis esset, unde domo, cur ista loqueretur; ad postulata nihil respondit, sed complorare urbem ac lamentari non destitit, donec Albinus eum insania damnans absolvit. Ille autem belli tempore neque quenquam civium adiit, neque visus est loqui, sed de die quasi preces meditando lamentabatur: *Va, Va Hierosolymis.* Neque alicui eorum, à quibus vapulabat quotidie, quidquam imprecabatur; neque bene precabatur iis, à quibus cibum accipiebat, unum autem ad omnes asperi ominis responsum, maximè diebus festis, exclamabat, idque per septem annos, & quinque menses, neque vox eius hebetata est, neque labefacta; donec urbe obsessa videns omnia re compleri, quieuit. Circumiens enim in muris, *Va, Va* rursus urbi, & populo & templo, enixè vociferabatur: *Ut autem addidit: Va, Va* etiam mihi; lapis è catapulta missus, eum percussum subito oppressit, animamq; emisit omnia illa infaustra murmurantem. Haec si quis reputaverit, inveniet *DEUM* curare homines, & omni ratione iis salutis viam aperire: qui tamen praementia & malitia voluntaria pereunt.

§. II. Alia signa atque portenta ex Antiquis, aliquorum mortem, bella, clades, aliosque tristes eventus præcurrentia.

Portenta
varia ex
antiquis.

ANtiqui, Græci præcipuè ac Romani, adeò religiosi vel meliùs supersticiosi fuere in observandis ac interpretandis portentis, prodigiis, ostentis, & quibuscunque signis, bella, clades, eventus infauostos, hominum interitum præuntibus, ut merito suspecta alicui videri queant, quæ libris ea de re commiserunt. Quoniam tamen indubitatum videtur, non minùs antiquis, quàm nostris

ac Patrum nostrorum temporibus, similia evenisse signa; nefas fuerit omnia in dubium vocare. Ex innumeris igitur quæ *Bulengerus* longo ordine recentet libro de Prodigis, pauca excerpam.

Lucanus lib. 1. Belli Pharsal. ait, antè bellum civile Cæsaris & Pompei, de nocte stellas ignitas visas, in aëre ignes, & faces volantes, sidera crinita, & comata, tonitrua die sereno, jacula ignea, lampades, caput Jovis Latialis de coelo ictum, stellas deciduas de die, defectionem Lunæ plenæ. Ita enim canit:

*Spæ saltem trepidas mentes levet addit a fati
Peioris manifesta fides, superique minaces
Prodigiis terras implerunt, æthera, pontum,
Ignota obscura viderunt sidera noctes,
Ardentemque polum flammis, cæloque volantes
Obliquas per inane faces, crinemque timendi
Sideris, & terris mutantem regna cometen.
Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno,
Et varias ignis denso dedit aëre formas,
Nunc jaculum longo, nunc sparsa lumine lampas
Emicuit, cælo tacitum sine nubibus illis
Fulmen, & Arctois rapiens de partibus ignem.
Percussit Latiale caput, stellæq; minores
Per vacuum solita noctis decurrere tempus
In medium venere diem, cornuq; coacto
Jam Phæbe toto fratrem cum redderet orbe
Terrarum subitâ percussa expalluit umbrâ.*

Signa cladis esse ait *Virgilius* lib. 1. *Georgic.* in solitos canum latratus, dirarum avium cantus, Ætnæ incendia, voces terrificas per lucos, simulacra horrentia de nocte, bruta hominis voce locuta, fluviorum defectiones, terræ hiatus, simulacrorum lacrymas, & sudores. Eius verba sunt.

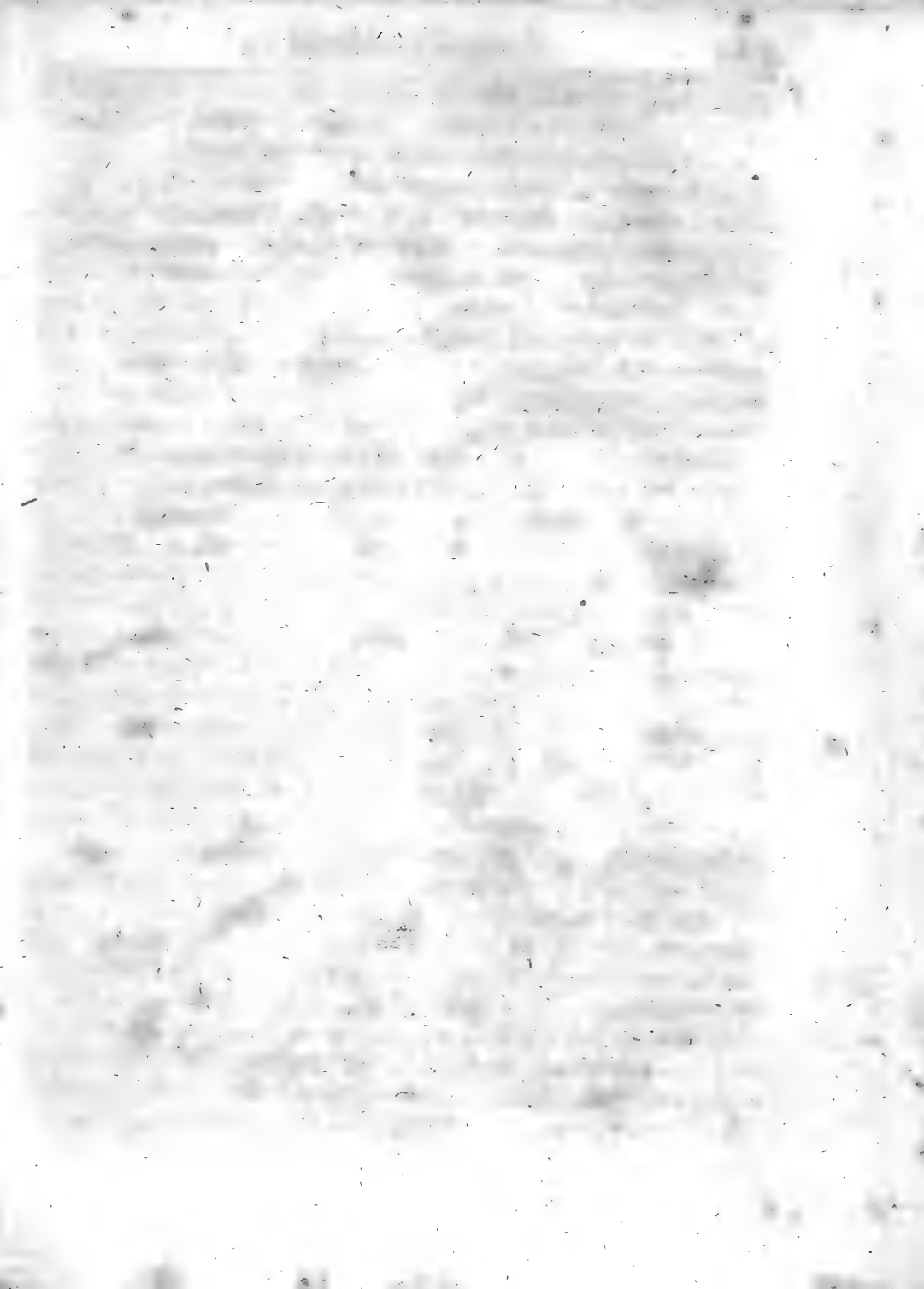
*Tempore quanquam illo tellus quoque, & æquora Ponti,
Obsceniq; canes, importunaq; volucres,
Signa dabant. Quoties Cyclosum effervere in agros
Vidimus undantem ruptis fornacibus Ætnam,
Elammarumq; globos, liquefactaq; volvere saxa?*

*Armorum sonitum toto Germania cælo
 Auduit, insolitis tremuerunt motibus Alpes.
 Vox quoque per lucos vulgò exaudit a silentis
 Ingens, & simulacra modis pallentia miris
 Visa sub obscurum noctis, pecudesque locuta,
 Infandum. Sistunt omnes, terraque dehiscunt,
 Et mæstum illacrymat templis obur, eraque sudant.*

Ante excidium Troiæ sequentia portenta contigisse scribit Quintus Calaber lib. 12. *Victima adoleri, & sacra auri non poterant; ignis vis exstinguebatur, quasi imber cum sonitu de super rueret: summus sanguine lentus sursum ferebatur; femora & carnes omnes cadebant humi trepidantes; aræ sponte corruebant; libationes vertebantur in sanguinem; à simulacris Deum fluebant lacryma; templa rigabantur tabo; suspiria ex inopinato referebantur; mœnia urbis longa succutiebantur, & turrets ingentem sonitum dabant, quasi ruinam verè minarentur; vectes, repagula, & sera portarum aperiebantur cum tristi clangore; dirum autem lamentabantur nocturna aves solitarium clamantes.*

Plutarchus in Pyrrho refert, Cùm boves mactata essent, earum capita jacentia visa sunt linguas seorsim protendere, & allambere suum vulnus. Aquila autem, qua in prælia cum Pyrrho ire consueverat, evanuit. Ei mors denuntiata. Idem in Timoleonte ait, Adranitæ nuntiatum Timoleonti, instante prælio sacra vestibula templi suâ sponte patefacta, visam Dei hastam summâ cuspide vibrare, faciem eius largo sudore fluere. Idem in Coriolano, sudantia simulacra visa, lacrymantia, & sanguine fluentia.

Dio lib. 43. loquens de pugna inter Cæsarem & Pompeium, ait: *Ante pugnam Mundensem Deus cladem Pompeio clarissimè prænuntiavit: nam & sudores simulacrorum, & sonitus in aère exercituum, multi animalium monstrosi partus, faces à cæli facie in occidentuam partem percurrentes, qua eo tempore per Hispaniam prodigia edebantur, non aperte utri minarentur exitium, sciri poterat. Verùm aquila exercitus Pompeiani alas suas concutientes, fulminaque qua aurea nonnulla pedibus gestabant, projicientes, Pompeio perniciem palam prænuntiabant, ipsæq; ad Cæsarem avolabant.*

Spectrum aëreum
An. 1661. visum hoc;
vel ut alij sequentis
Fig. II. schemate.

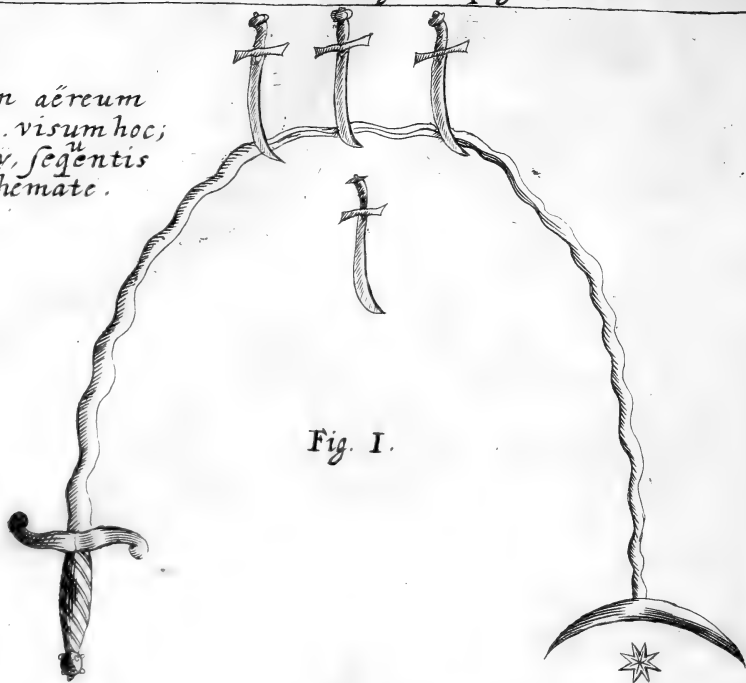

Fig. I.

Fig. II.

Fig. III. huc spectantem habet
sequens Iconismus. XXII.

Innumera alia prodigia, portenta, atque ostenta, cladium, insignium mutationum, aliorumque sinistrorum successuum prænuntia, enumerat ex diversis Scriptoribus *Bulengerus* loc. cit. cujusmodi sunt, prodigiosa eluviones, sudores sanguinei statuarum ac simulacrorum, motus spontanei & mutationes situs eorundem, monstrosi partus, androgyni, prodigiosi nuntii, voces & cantus nocturni, variæ species simulacrorum, bruta loquentia, procellæ, tonitrua, fulmina, nimbi, defectiones Solis ac Lunæ, ignes cœlestes, aliaque his similia; quæ omitto.

Unum addo, atrocissimam illam pestem, quæ paucis ab hinc annis, nimirum anno 1656. Neapolitanam urbem populosissimam miserandum in modum devastavit, absumptis intra semestrem temporis spatium trecentis ferè hominum millibus (horrendâ sanè, & vix ab omnibus sæculis auditâ strage) anno integro & amplius antè luculentissimo prodigio fuisse prænuntiatam, cum S. Francisci Xaverii imago eâdem in urbe Neapolitana publico loco in sumptuosissimo ac splendidissimo Societatis nostræ templo, quod à salutifero Jesu nomine nomen habet, exposita, sæpe ac diu, inspectante totâ urbis nobilitate ac populo, vultum ostendit subtristem, & lacrymantes oculos in omnem vertit partem. Fuit prodigium ab Eminentissimo Archiepiscopo Philomarino, aliisque Viris doctissimis atque integerrimis severissimè examinatum, & ab omni fraudis suspicione liberum pronuntiatum. Nescio an simili prodigio lues eadem, quæ anno eodem Romanæ urbi illata eam miserandum quoque in modum est depopulata, fuerit prænuntiatam. An. 1655, cum adhuc Romæ degerem, quando eiusdem S. Francisci Xaverii imago exposita alio in loco, fuit à multis non semel simili vultu & oculis spectata.

Hujus anni 1661, quo hæc scribo, venti vehementissimi magnâ ubique per totam ferè Europam cum strage grassantes, tempestates maxime variis in locis Oceani exorte cum damno incredibili, tonitrua ac fulgura insolita hyemali tempore exaudita, spectra aërea non uno in loco visa, Cometa inter Delphinum & Aquilam spectatus; uti & ignes anno præterito, eodem die, festo videlicet corporis Christi, diversis Germaniæ locis die clarâ, & cœlo sereno, ex aëre in terram evibrati, quid portendant, dies dabit. Mala avertat

D d d d d

qui

Portentum
ante pestē
Neapolitanam.

Iconis.
XXI, Fig.
I, II, & III,

Iconis.
XXII.
Figura.

qui propter hominum impietatem ea minatur DEUS, & in fines pellat Thracios. Placet hinc apponere figuram & situm Cometæ, prout die octavo Februarii styl. nov. fuit pluribus in locis observatus.

C A P U T V.

De causa efficiente prædictorum Portentorum.

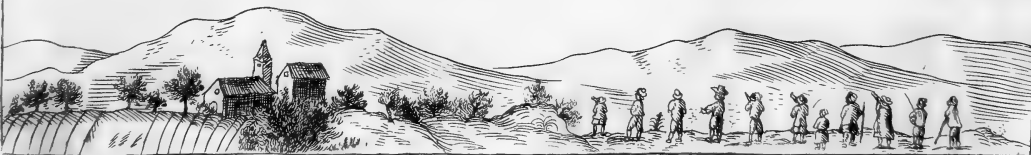
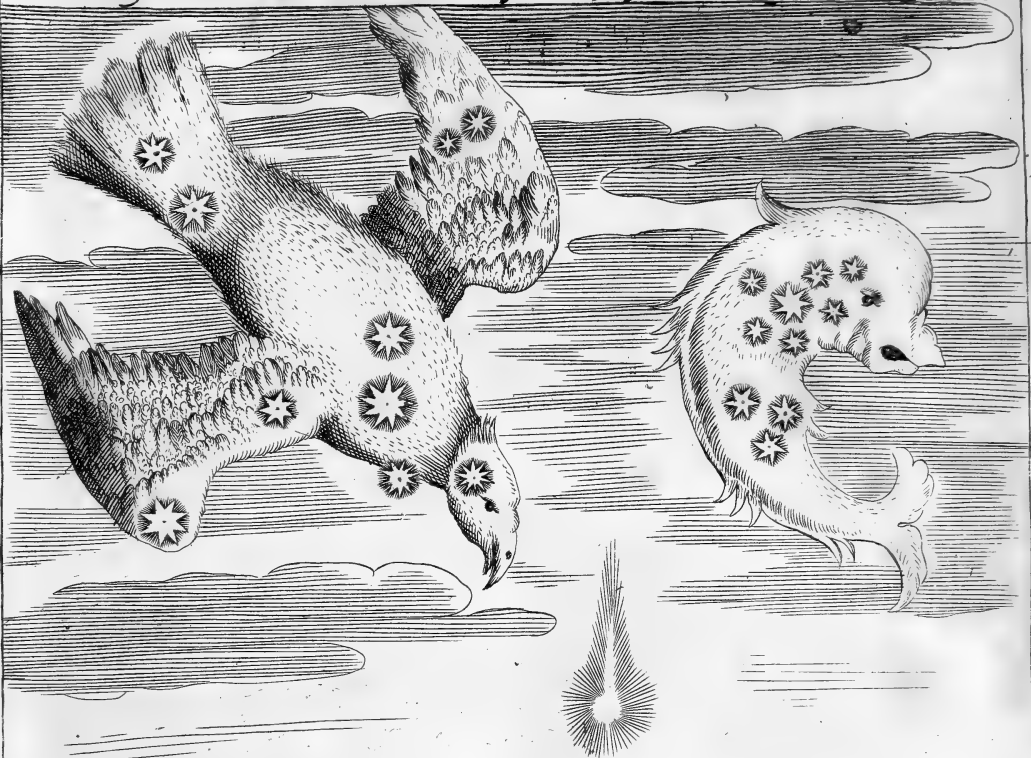
Portentorum mortem aliquorum præcurrentium causæ.

ENumerata hæcenus portenta cum futura præsignificent, eaque talia plerumque, quæ aut à libera hominum dependent voluntate, aut à solo DEO illa immittente, vel permittente; non possunt habere causam casualem, aut naturalem necessariò agentem; quoniam ab his in finem prædictum ordinari nequeunt. Intellectualem ergo habeant necessè est. Patet autem per se, hominem, eam non esse, cum pleraque ex enumeratis effectibus humanam superent facultatem: consequens ergo est, ab Angelis fieri, seu bonis, seu malis, idque DEI ordinatione, aut permissione, præmonentis homines, non bonos tantum, sed impios etiam, adeoque ipsos Ethnicos, ut mala impendentia vel effugere nitantur vitæ improbæ mutatione, vel ad ea æquiori animo toleranda se præparent. Et ea quidem portenta, quæ hominum mortem certè ac manifestè denuntiant, ut sunt campanarum pulsus spontaneus, piscium languor ac mors, Beatricis cadaver in latus revolutum, aliaque similia, crediderim habere semper auctores Angelos bonos, iisque à DEO manifestari casus infallibiliter impendentes. Reliqua, præsertim quæ apud Gentiles aut impios contingunt, utroslibet habere possunt auctores; utros verò hæc, utros illa habeant, difficilius esse judico, quàm ut ab homine definiatur.

Quæ futura præcognoscant, ac prænuntiari queant Dæmones naturali sagacitate, diximus supra libro 1. & in Magia nostra par. 4. lib. 6. Syntag. I. cap. 3. in Crisi.

CAPUT

I conismus. XXII. Ponatur è regione pag. 762.

CAPUT VI.

De sono, strepitu, ac tumultibus nocturnis, mortem aliquorum portendentibus.

Mortem aliquorum lecto decumbentium, aut etiamnum integrarum virium, sonos quosdam, strepitus, ac præsertim nocturnos tumultus præcedere, ac præsignificare, frequens docet experientia. Hæc generali vocabulo præfagia mortis appellari possunt, & sunt vel mortis propriæ, vel alienæ. De his agemus hoc capite. Afferam primò nonnulla exempla: deinde quænam illorum sit causâ, inquiram. De solis autem sonis, nocturnis tumultibus, aliisque similibus hîc agimus.

Soni ac strepitus, aliquorum mortem portendentes.

Non multis abhinc annis magnus quidam Princeps cum morbo lethali decumberet, sonum supra cubiculi tabulatum seu fornix inaudit quasi ponderis ingêtis in tabulatum decidentis. Cum soni causam ab adstantibus exquirens, nihil à quoquam auditum intellexisset; actum igitur de vita mea est, reposuit, & animo forti atque quieto non diu post adventantem mortem excepit.

Annus vix effluxit, cum è societate nostra sacerdos vir decrepitus, & nullo præter senectutem morbo afflictus, sedens in cubiculo audit ad ostium non semel, sed post interpolatas vices, iterum ac tertio pulsus: at cum nusquam auctorem deprehendisset, intellexit ad vitam se vocari alteram: paravit ergo se, & propiorum more Sacramentis Ecclesiæ munitus, ex hac vita intra dies paucos migravit.

Alii dum morbo lethali decumbunt, deambulantem quempiam per domum audiunt: alii fores vel fenestras aperiri, & rursus claudi: alii ascendere aliquid per scalas, ac per domum vagari.

Ludovicus Lavaterus lib. de spectris par. I. cap. 17. ait, fuisse sibi notum Parochum, virum honestum & pium, qui grassante peste præsciverit, si quis in Parocia sua moriturus esset ex peste. *Noctuum enim, inquit, supra suam lectum sonitum audivit, ac si quis saccum frumento plenum ex humeris super tabulatum deponeret. Hæc audi-*

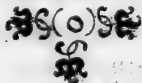
ens, dicebat: Iterum quidam mihi valedicit. Idem testatur, cum in quibusdam Coenobiis Monachi, servi, aut alii incidunt in lethalem morbum, noctu audire multos parari ipsis loculum, non aliter quam postea ab arculariis paratur. In pagis (pergit idem) cum aliquis moriturus est, sub vesperam, vel noctu in caemeteriis aliquando audiuntur qui palis sepulchrum effodiunt: postero die non aliter effoditur, quam antea quidam audierant. Aliquando noctu, lucente Lunâ, visi sunt qui funus pro more gentis cum pompa ducerent, aut ante ades consisterent, ac si aliquis efferendus esset. Multi suam imaginem se putant videre, vel, ut dicunt, suam animam. Detinentur vincti in carcere, de quibus sumendum est supplicium: noctu, in arcibus, auditur magnus tumultus, ac si aliqui carcerem effracturi essent, & liberaturi captivos: accurrentes neminem vident vel audiunt amplius; captivi quoque nihil se audivisse affirmant.

Idem *Lavaterus* eodem libro par. 2. cap. 16. ait, in ditione *Figurina*, non multò antè quàm hæc scriberet, cum quendam *Præfectum* itineri se accingentem aliquot jentaculum sumpturi expectarent, visos sibi esse audire cultrum decidentem è superiore tabulato hypocausti, in quo erant, nihil tamen vidisse: mox cum de ostento inter se colloquerentur, iterum visos sibi idem audire: hoc cum interea venienti *Præfecto* narrarent, tertio cultrum decidere audivisse omnes: post diem unum aut alterum, cum negotio confecto domum rediret *Præfectus*, in torrente, subito imbribus aucto, equum collapsum, ac sessorem miserè periisse.

Non rarò soni ac strepitus audiuntur eâ ipsâ horâ, quâ absentes procul amici cum morte luctantur, aut ex hac vita migrant.

Exempla aliquot narrat *Cardanus* lib. 15. Variet.

cap. 84.

CAPUT

C A P U T VII.

*De causa efficiente sonorum ac tumultuum, quæ
mortis solent esse indicium.*

Sonos, strepitus, ac tumultus mortem aliquorum præcedere, Sac prænuntiare, liquet ex relatis historiis. Eos ab aliquo fieri, ac tumul-
dubitari nequit, cum sui ipsorum causa esse non possint. Hæc tummor-
vel corporea est, vel incorporea, quoniam præter has alia esse ne- quorum
quit. Incorporea entia sunt DEUS, Angeli boni malique, ho- præceden-
minum spiritus tam viventium quam defunctorum. Ex his omni- tium cau-
bus quænam sonorum ac tumultuum prædictorum causa sit, nunc sa.
inquirimus.

§. I. Non est DEUS, immediatè per se & solus, nec animæ ipsorum moribundorum.

AC primò quidem nec DEUM per se solum & immediatè, nec animam eorum, quorum mortem prænuntiant soni ac strepitus, causam illorum esse, extra controversiam esse debet: DEUS enim cum aut omnia, aut ferè omnia quæ in Mundo aguntur, ministerio causarum secundarum agat; cur dictorum sonorum excitationem sibi peculiariter reservet? Et cum anima hominis eodem tempore corpus animare, & extra corpus vagari, ac tumultus illos ciere nequeat; non est cur id ita fieri dicamus.

§. II. Non sunt homunculi inter homines & bestias medii.

Sunt qui homunciones quosdam, medium inter bruta & homines, sub humana tamen pusillæ admodum staturæ forma, animantium genus constituunt, ut vidimus supra lib. i. cap. 38. Hos putant nonnulli præoccultis in locis quarundam ædium latitare, ac varia nocturnis tēporibus ministeria in hominū utilitatē peragere, quæ citato capite recensuimus; & cum instare mortē domesticorū cuiquam præsentiant, tumultus ciere, asseres secare, componere tumbas, deducere funus, aliaque similia agere, quæ hospites suos

in mortis appropinquantis cognitionem deducant. At cum ex citato loco constet, homunculos illos aliud non esse quam demones humanam formam vestitos, concidit sponte hæc opinio. Sed ut demus, esse in rerum natura homunciones illos, inter bruta & homines, medios, mortem tamen ægrorum lecto decumbentium præcognoscere ac prænunciare nequeunt, cum nec homines ipsi, qui homuncionibus illis perfectiores sunt, id queant. Multo ergo minus præscient illorum obitum, qui violentam morte, & in locis remotis sunt perituri; quorum tamen obitus sæpe, ut ex relatis historiis constat, similibus sonis ac tumultibus præsignifican-
TUL.

§. III. Non sunt animæ defunctorum.

Spiritus hominum jam vitam defunctorum, tam beatorum, quam damnatorum, & pro commissis in vita peccatis adhuc poenas luentium, ad vivos quandoque redire, dubium nullum est, ut ex dictis lib. 2. constat. Eisdem ipsos, præsertim primi & tertii generis spiritus, plurima officiorum genera apud vivos exercere, ex eodem liquet libro. Arbitrari igitur quis posset, dictos humanos spiritus supra dictorum tumultuum causas esse atque autores. At quam infirmo aut nullo fundamento, paucis ostendo cum *Petro Thyrao Libello de nocturnis tumultibus*. Primò enim animarum post hanc vitam non illa propria conditio est, ut DEI apud homines sint ministri atque internuntii, saltem ordinarii, aut frequenter, sed Angelorum id officium est, qui *omnes sunt administratorij spiritus, missi in ministerium eorum, qui hereditatem capient salutis*: Spiritus autem vitam defunctorum, vel laborum suorum fructus percipiunt in cælo, vel perpetuas poenas solvunt in inferno, vel temporales in loco inter cælum infernumque medio; nec sine singulari DEI providentia ac dispensatione, idque rarò admodum, vivorum rebus adsunt. Certè cum dives Epulo è flammis infernalibus Abrahamum peteret, ut Lazarum mitteret, qui fratres eius periculorum ac miserandæ conditionis moneret, responsum tulit, Moysen illos habere

habere ac Prophetas, à quibus instruerentur. Deinde cùm tumultus hi ac strepitus, de quibus loquimur, mortis appropinquantis indicia sint, nec cognosci à defunctorum animis sine singulari DEI revelatione queant; æquum non est, ut DEUS damnatorum spiritibus id revelet; nec credibile est, id revelare beatorum aut purgandorum spiritibus, cùm ipsorum non interfit. Adhæc cum beatorum ac purgandorum animæ quandoque, permittente DEO, hominum rebus intersunt, conspectui eorum se exhibent, & eo habitu se exhibent, ut faciliè dignoscantur: at tumultuum illorum auctores nusquam apparent. Omitto alia, quæ in eandem rem adduci possent argumenta.

Thyraus libello cit. cap. 4. discutit, an animæ puerorum, & eorum adulatorum, qui cum solo peccato originali, vel etiam cum veniali hinc discesserunt sine originalis peccati remedio, ideoque cœlo exclusi sunt, dictorum tumultuum sint auctores. Sed non est quòd ea in re tempus teramus, cùm non credam ullum unquam fuisse qui id sibi persuaserit. Ad Angelicos igitur spiritus gradum faciamus.

§. IV. Angeli, tam boni, quàm mali, sunt dictorum tumultuum auctores.

Angelos esse auctores, ex dictis concluditur; cùm spiritus esse necesse sit, & præter humanos quos exclusimus, alii præter Angelos non supersint. Dubitari tamen potest, num boni sint Angeli, an mali, an utrique.

Thyraus lib. cit. cap. 5. loquens de nocturnis tumultibus ac terrificationibus, multis probare nititur, bonos Angelos non esse illorum auctores, ordinariè saltem (capite enim 9. fatetur, in rarioribus quibusdam casibus bonos quoque Angelos id sibi officii assumere.) Rationem adsignat, *primò*, quòd si finis dictorum tumultuum ac terrificationum est, ut mortis homines admonentur, opus non sit tot tumultibus, tanto strepitu, tam funestâ pompæ funebris exhibitione, aliisque sexcentis modis, cùm multò facilioribus modis id præstare queant. *Secundò*, quòd certum

Angeli
sunt au-
ctores so-
norum ac
tumultu-
um, mor-
rem ali-
quorum
præceden-
tium.

certum ex eo strepitu argumentum subsecuturæ mortis peti non possit, cum sæpe mors non sequatur. *Tertio*, quòd tamen si datur esse certissima mortis signa, nesciatur tamen cuius mortem in domo & familia aliqua integra portendant, ac proinde frustra ab Angelis ob dictum finem excitarentur. *Quarto*, quòd aliquando etiam aliis in locis, ubi, quorum mortem prænotant, non sunt, ut in dominorum prædiis, ii strepitus contingant; quibus proinde absentes non monentur, ut ad mortem se præparent. *Quinto*, quòd sæpe eo ipso tempore, quo animam moribundi exhalant, contingunt; non ergo fiunt ab Angelis bonis hoc fine, ut homines ad mortem se præparent. *Sexto*, quia etiam scelestissimorum hominum, imò & infidelium mortem præcedunt, qui tamen indigni sunt ut ab Angelis bonis de instante morte moneantur. *Septimo*, quòd nulla suppetat ratio cur DEUS bonis Angelis id muneris demandet, & quòd nulla huius muneris iisdem commissi mentio fiat in Scriptura sacra, & Patribus. *Octavo*, quòd non pauca levitatis argumenta cum iis tumultibus sunt conjuncta, quæ nefas fuerit bonis Angelis tribuere.

Ex his concludit Thyraeus, solos malos spiritus auctores esse dictorum tumultuum; quod capite 6. confirmare nonnullis rationibus nititur, ut; quòd id possint, quòd præsentis sint iis locis in quibus fiunt, quòd ex naturalibus signis probabiliter colligant moribundos morituros, quòd percupidi sint hominibus molestias exhibere, quod lucrum inde aliquod sperent &c. Capite deinde 7. statuit, tumultus sive terrificationes mortis prænuntias excitari à dæmonibus inferioris ordinis, & qui extra inferni carceres in variis sublunaris Mundi locis degunt. Rationem præcipuam adsignat hanc, quòd levioris momenti res sint, & indignæ ad quas sublimiores Spiritus sese demittant. Octavo capite statuit, ab illis inferiorum ordinum dæmonibus excitari dictos tumultus, qui singulorum hominum quasi proprii sunt, & qui Dii domestici sive Lares olim vocabantur, à nobis autem in lib. I. descripti fuere sub nomine viruncolorum, & à Germanis *Zänjes mánnein* appellantur.

Ego existimo I. Angelos tam bonos, quàm malos, dictorum hæcenus sonorum ac tumultuum esse auctores & causas. II. Difficile tamen esse, statuere in omnibus casibus, utri illorum sint causa, boninè, an mali. III. Nocturnorum tumultuum ac terrificationum, præsertim insolentiorum, auctores esse dæmones; minùs insolentium, ut sunt casus ponderum, pulsus & apertio portarum, alique similes, si proborum mortem præcedunt, probabilius est solos bonos Angelos esse auctores; si improborum, tam bonos quàm malos. Ratio *primi* est, quia effectus dictorum sonorum sæpe optimus est, præparatio videlicet ad felicem mortem; quem effectum secuturum esse cum non lateat dæmones, ob diuturnam experientiam eius rei, non est credibile, illos, utpote humani generis hostes infensissimos, velle eum procurare, aut ut sequatur, occasionem præbere. Bonis ergo Angelis tunc adscribendus est & sonus, & soni effectus. Ratio *secundi* est, 1. quia utrique efficere illos possunt. 2. quia boni Angeli, maximè tutelares, non bonos tantùm, sed impios etiam ad bonum excitant. 3. quia dæmones quoque ad bonum quandoque excitant homines, quamvis alio fine nobis occulto, ut ex dictis lib. 1. patet, maximè cap. de dæmonibus familiaribus. Contingere ergo potest, ut ea, quæ bonis tribuuntur Angelis, à malis sint profecta; & quæ malis adscribimus, orta sint à bonis. Ratio *tertii*, quia nocturni tumultus ac terrificationes ad solùm terrorem incutiendum hominibus videntur instituti; ergo non à bonis, sed à malis proficiscuntur Angelis. E contrario verò minùs insolentes soni, solùm eò dirigi videntur, ut homines mortis appropinquantis conscii, salutari timore concutiantur, seque ad illam piè obeundam præparent; ergo si probis exhibentur, à bonis Angelis proficisci est credibile; si improbis, ab alterutris.

Posse porrò dæmones quoque vel certò, vel probabiliter saltem, præcognoscere mortem hominum, tam naturalem, quàm violentam ab extrinseco inferendam, patet ex dictis lib. 1. de cognitione Angelorum ac Dæmonum.

Eeeee

Neque

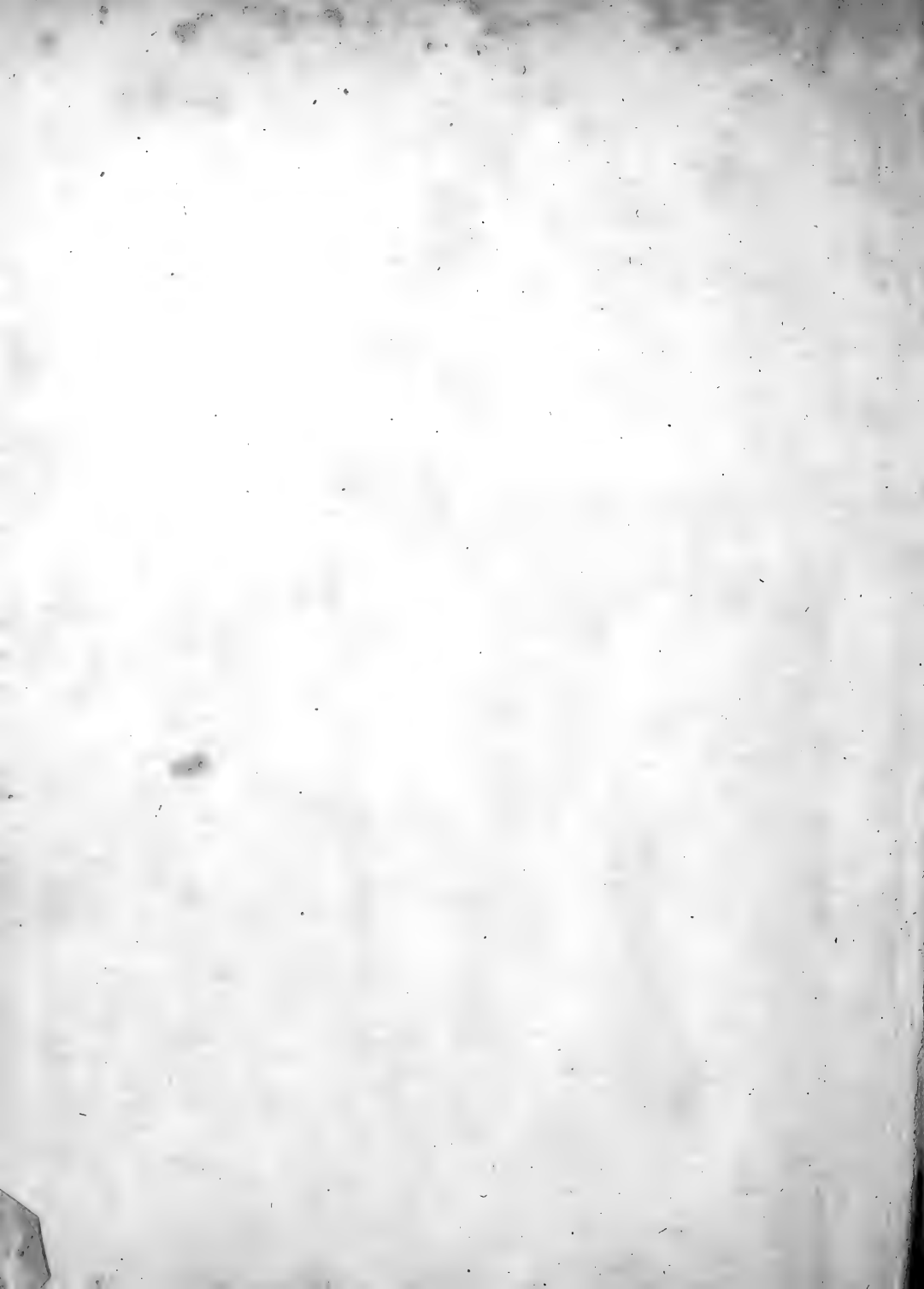
Neque est necessarium, ut corpora priùs assumant Angeli vel Dæmones, quàm sonos ac strepitus excitent, cùm id facere queant etiam sine corporibus assumptis, ut ex eodem libro constat.

Atque hæc sufficiant de Portentis, ac de tota prima parte Physicæ nostræ Curiosæ; cætera quæ desunt, dabimus parte secunda sequenti, & in Opusculo de Origine fontium ac fluminum.

FINIS PARTIS PRIMÆ
PHYSICÆ CURIOSÆ.

BDSS * BS
CVDS

